This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

+ *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.

+ *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.

+ *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.

+ *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter `http://books.google.com` durchsuchen.

LIBRARY OF THE
and Stanford Junior University

888.9
D7d

No. 24935.

EXTRACT FROM THE

BY-LAWS

OF THE

Odd Fellows' Library

ASSOCIATION

OF SAN FRANCISCO.

This Book may be kept Two Weeks

For each day kept over the above time, the holder will be subject to a forfeit of five cent .

If a work of one volume be injured or lost, the same to be made good to the Librarian.

If a volume or more of a set of books be injured or lost, the full value of the set must be paid.

Press..... Shelf.....

888.9
D7d

No. 24935.

EXTRACT FROM THE

BY-LAWS

OF THE

Odd Fellows' Library

ASSOCIATION

OF SAN FRANCISCO.

This Book may be kept Two Weeks

For each day kept over the above time, the holder will be subject to a forfeit of five cent.

If a work of one volume be injured or lost, the same to be made good to the Librarian.

If a volume or more of a set of books be injured or lost, the full value of the set must be paid.

Press..... Shelf.....

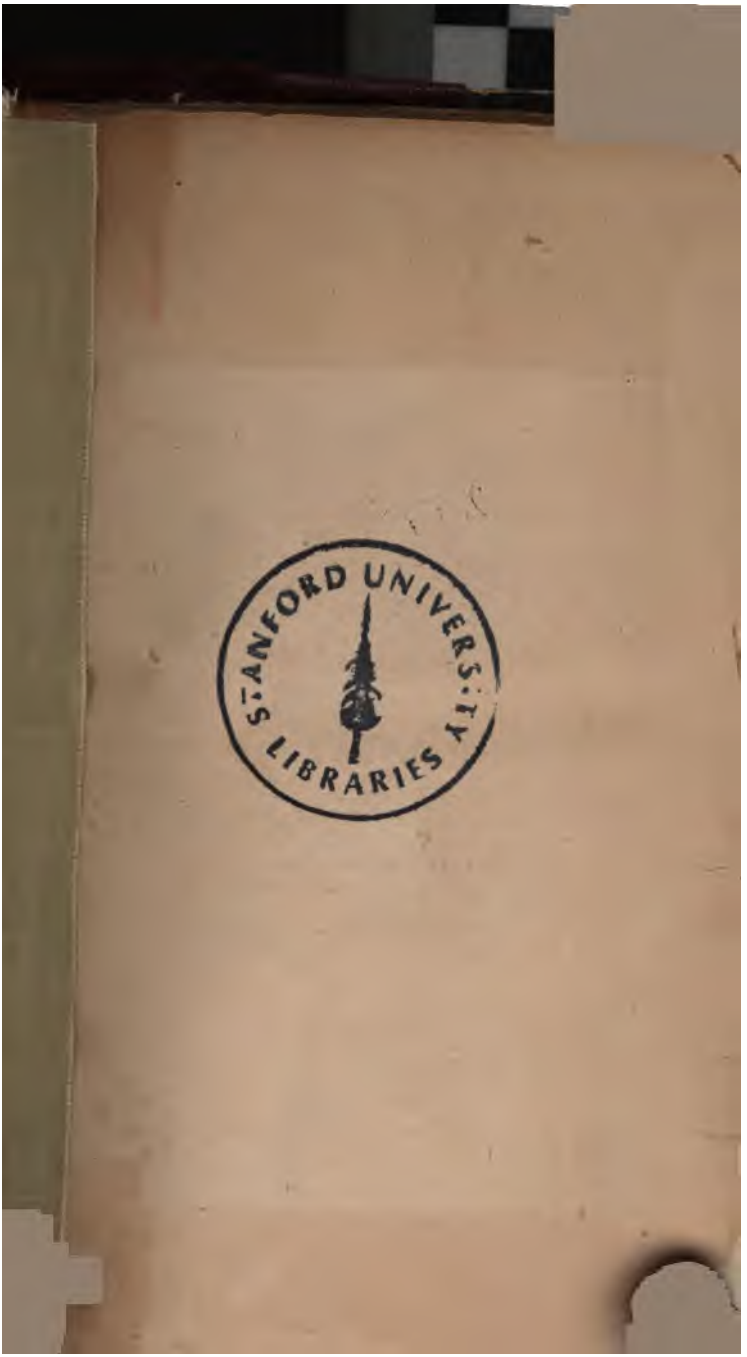
STANFORD UNIVERSITY
LIBRARIES

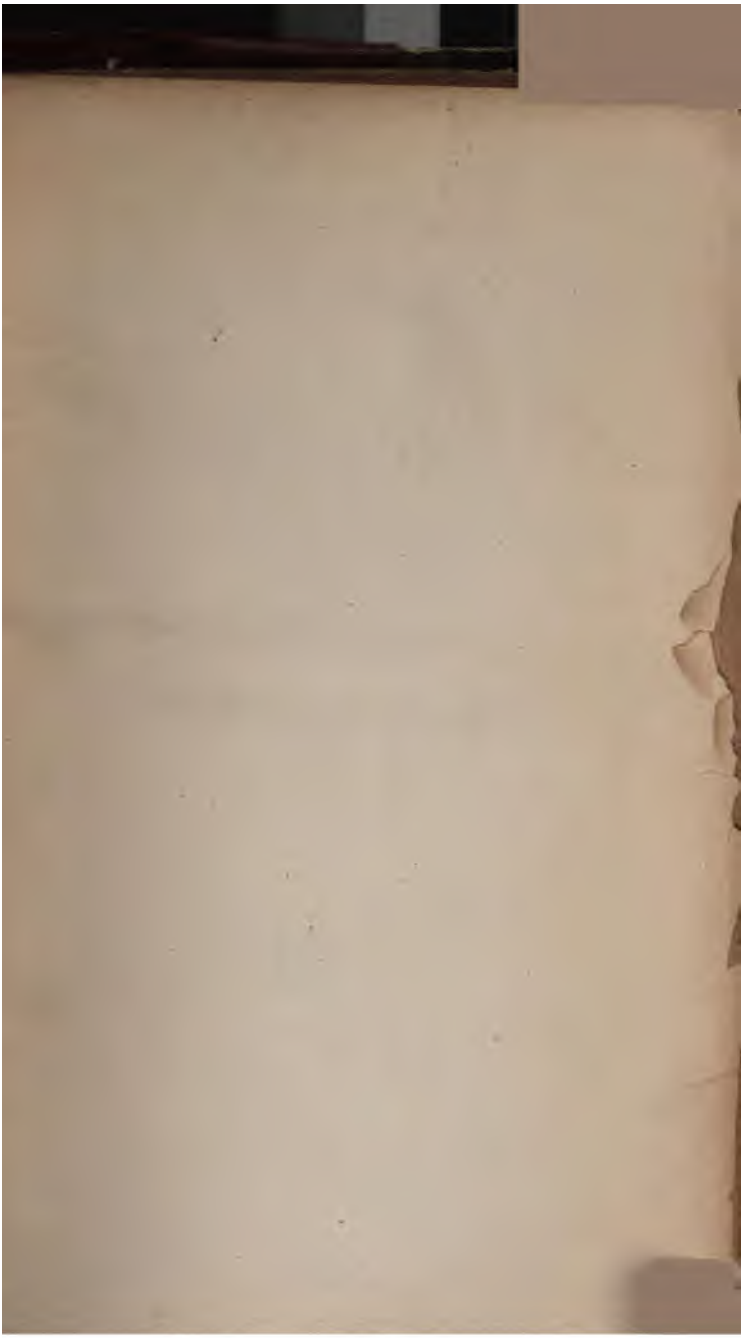

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ.

DIODORI

BIBLIOTHECA HISTORICA.

EX RECENSIONE ET CUM ANNOTATIONIBUS

LUDOVICI DINDORFII.

VOL. I.

LIPSIAE
IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI.
MDCCCLXVI.

888.9
D12
v.1
LELAND STANFORD JUNIOR
LIBRARY
UNIVERSITY.
A.26256.
APR 25 1898

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

PRAEFATIO.

Diodori Bibliothecae historicae superstites de libris quadraginta partes et particulas etsi iam olim multis liberaveram vitiis, quum post accuratam Henrici Stephani de anno 1559 editionem insequutis omnibus ita editas viderem ut novissima quaeque saepe ne postremae quidem vitia sustulisset, quartum tamen mihi edenti omnia haud paullo et integriora et emendatiora exhibere licuit.

Nam praeter particulas ex Constantiniani de insidiis tituli codice Escorialensi nunc demum in ordinem receptas ex editionibus C. A. L. Federi Darmstadiensi a. 1848 et Parisina C. Mülleri in Historicorum Graecorum volumine secundo trium aliorum titulorum Constantinianorum denuo excussi aliquantum profuerunt codices. Quorum primus est Turonensis tituli de virtutibus et vitiis, ab Valesio editi Parisiis 1634, quem ab illo ita collatum ut integri interdum versus essent neglecti denuo diligentissime contulit E. Grosius eamque collationem mecum liberaliter communicavit, ab me in editione Diodori Parisina a. 1842 partim adhibitam partim in praefatione vol. 2 exhibitam. Deinde codicis Monacensis de legatis tituli n. 267 nonnihil profuit accuratior ab me ipso instituta comparatio. Denique codicis Vaticani palimpsesti n. 73 de sententiis tituli nova quam Henr. van Herwerden post A. Maium instituit et in Spicilegio Vaticano Lugduni Bat. a. 1860 edito exhibuit collatio locos plurimos, quos antea ne tangendos quidem duxeram, quippe nihil nisi operam perditurus in tentandis iis quae restitui non possent ante codicem denuo inspectum, nunc de-

mum ut emendatos exhibere possem effecit. Qui de l
excussi quae nunc est conditione p. XII: „Hodie anti
pturae conditio longe longeque miserior est quam
tempore Maius eam primus detexit. Scilicet aliqua
accidit ut integros versus, quos olim ille satis comm
rat, vix ullis relictis vestigiis disparuisse animad
Chemica autem adiumenta, quibus ille tunc ubique
et interdum, ut fit, iusto profusius usus est, fuere
sensim palimpsestus fuscum colorem duxerit; quare,
pore eum conferebam, ioci causa *il carbonaccio* si
nem hunc librum Vaticanae bibliothecae praefecti voc
bant. Quae res legendi difficultatem non mediocriter
xit. Non nisi is, qui hunc aut similem codicem r
manibus triverit, fidem mihi habebit affirmanti haud
nescentem istam-scripturam ipsum Proteum super
diversitate formarum, in quas se singulae litterae intu
inde induere videantur, donec vix tandem quid rev
ptum sit lectori patefecerit. Tantum vero abfuit ut
que chemices auxilium invocare liceret, ut et bil
praefecti et servitores legentem me continuo anxie
rent, ne quid scilicet detrimenti caperet carbo Vatica

Sed etiam superstites libros quindecim partim
ope optimorum partim accuratiori singulorum insti
mine millenis amplius locis emendatiores potui redd
bus de rebus paullo explicatius est dicendum.

Atque codicum quidem tam primorum quinque
quam decem posteriorum etsi nullus est talis qui c
possit archetypum haberi, quum optimi saepe sint ex
ribus supplendi et corrigendi, ut hi vicissim ex illi
primorum quinque praestantissimus Vindobonensis n.
descripsi praef. ed. Lips. vol. 1, p. III s., accuratius qu
feceram expressus multorum locorum novas suppedita
dationes.

Mille autem annis quam codices superstites antiqu
duobus locis sunt testes quorum ope quae sit libroru
utimur fides possit coargui. Nam eundem Agatharchid
Diodorus compilat libro 3, c. 11—54, quum etiam P
Bibliothecae suae codice 250 repetat, illius comparati

dam arguuntur vitia alioqui facile latitatura, ut 3, 35, 7, ubi de animali quod vocatur ταῦρος σαρκοφάγος dicit, τῷ στόματι διεστηκὸς ἄχρι τῶν ὀμμάτων, rei naturae adversum ὀμμάτων, quod ex sequenti ὄμματα illatum, ὤτων scripsi duce Agatharchide, ut ib. 45, 6, ὑετοὶ pro νιφετοί, 48, 3, δισκοειδῆ pro κωνοειδῆ, et haud dubie etiam 13, 2, τῆς τὴν αἰδῶ περιστελλούσης ἐσθῆτος μὴ προσούσης, ex Agatharchide recipiendum μόνον pro μή.

Deinde quum Diodorus ipse libri secundi particulam quandam repetat libro undevigesimo, non inutilis est utriusque loci comparatio ad codicum utroque loco fidem aestimandam. Nam quae 2, 48, 7 ita sunt scripta: Αὕτη δ' ἔχει (ἡ λίμνη) τὸ μὲν μῆκος σταδίων ὡς πεντακοσίων, τὸ δὲ πλάτος ὡς ἑξήκοντα, τὸ δ' ὕδωρ δυσῶδες καὶ διάπικρον, ὥστε μὴ δύνασθαι μήτε ἰχθῦν τρέφειν μήτ' ἄλλο τῶν καθ' ὕδατος εἰωθότων ζῴων εἶναι. ἐμβαλλόντων δ' εἰς αὐτὴν ποταμῶν μεγάλων τῇ γλυκύτητι διαφόρων, τούτων μὲν περιγίνεται κατὰ τὴν δυσωδίαν, ἐξ αὐτῆς δὲ μέσης κατ' ἐνιαυτὸν ἐκφυσᾷ ἀσφάλτου μέγεθος ποτὲ μὲν μεῖζον ἢ τρίπλεθρον, ἔστι δ' ὅτε δυοῖν πλέθροιν· ἐφ' ᾧ δὴ συνήθως οἱ περιοικοῦντες βάρβαροι τὸ μὲν μεῖζον καλοῦσι ταῦρον, τὸ δ' ἔλαττον μόσχον ἐπονομάζουσιν. ἐπιπλεούσης δὲ τῆς ἀσφάλτου πελαγίας ὁ τόπος φαίνεται τοῖς ἐξ ἀποστήματος θεωροῦσιν οἱονεὶ νῆσος. τὴν δ' ἔκπτωσιν τῆς ἀσφάλτου συμβαίνει φανερὰν γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις πρὸ ἡμερῶν εἴκοσι· κύκλῳ γὰρ τῆς λίμνης ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ὀσμὴ προσπίπτει μετὰ πνεύματος, καὶ πᾶς ὁ περὶ τὸν τόπον ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς καὶ χαλκὸς ἀποβάλλει τὴν ἰδιότητα τοῦ χρώματος. αὖθις δ' αὕτη μὲν ἀποκαθίσταται πάλιν, ἐπειδὰν ἀναφυσηθῆναι συμβῇ πᾶσαν τὴν ἄσφαλτον· ὁ δὲ πλησίον τόπος ἔμπυρος ὢν καὶ δυσώδης ποιεῖ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοσα καὶ παντελῶς ὀλιγοχρόνια. ἀγαθὴ δ' ἐστὶ φοινικόφυτος ὅσην αὐτῆς συμβαίνει ποταμοῖς διειλῆφθαι χρησίμοις ἢ πηγαῖς δυναμέναις ἀρδεύειν. γίνεται δὲ περὶ τοὺς τόπους τούτους ἐν αὐλῶνί τινι καὶ τὸ καλούμενον βάλσαμον, ἐξ οὗ πρόσοδον λαμπρὰν λαμβάνουσιν, οὐδαμοῦ μὲν τῆς ἄλλης οἰκουμένης εὑρισκομένου τοῦ φυτοῦ τούτου, τῆς δ' ἐξ αὐτοῦ χρείας εἰς φάρμακα τοῖς ἰατροῖς καθ' ὑπερβολὴν εὐθετούσης,

eadem altero 98, sic exhibentur: *Τὸ δ' ὕδωρ ἔχει διάπικρον καὶ καθ' ὑπερβολὴν δυσῶδες, ὥστε μήτ' ἰχθῦν δύνασθαι τρέφειν μήτ' ἄλλο τῶν καθ' ὕδατος εἰωθότων ζῴων εἶναι. ἐμβαλλόντων δ' εἰς αὐτὴν ποταμῶν μεγάλων τῇ γλυκύτητι διαφόρων, τούτων μὲν περιγίνεται κατὰ τὴν δυσωδίαν, ἐξ αὐτῆς δὲ μέσης ἐκφυσᾷ κατ' ἐνιαυτὸν ἀσφάλτου στερεᾶς μέγεθος ποτὲ μὲν μεῖζον ἢ τρίπλεθρον, ἔστι δ' ὅτ' οὐ πολὺ λειπόμενον πλέθρου· ἐφ' ᾧ δὴ συνήθως οἱ περιοικοῦντες βάρβαροι τὸ μὲν μεῖζον καλοῦσι ταῦρον, τὸ δ' ἔλαττον μόσχον. ἐπιπλεούσης δὲ τῆς ἀσφάλτου πελαγίας ὁ τόπος φαίνεται τοῖς ἐξ ἀποστήματος θεωροῦσιν οἱονεί τις νῆσος. τὴν δ' ἔκπτωσιν φανερὰν συμβαίνει γίνεσθαι πρὸ ἡμερῶν εἴκοσι. κύκλῳ γὰρ τῆς λίμνης ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ὀσμὴ τῆς ἀσφάλτου προσπίπτει μετὰ πνεύματος μοχθηροῦ, καὶ πᾶς ὁ περὶ τὸν τόπον ἄργυρος καὶ χρυσὸς καὶ χαλκὸς ἀποβάλλει τὴν ἰδιότητα τοῦ χρώματος. ἀλλ' αὖτη μὲν ἀποκαθίσταται πάλιν, ἐπειδὰν ἀναφυσηθῆναι συμβῇ πᾶσαν τὴν ἄσφαλτον· ὁ δὲ πλησίον τόπος ἔμπυρος ὢν καὶ δυσώδης ποιεῖ τὰ σώματα τῶν περιοικούντων ἐπίνοσα καὶ παντελῶς ὀλιγοχρόνια. ἀγαθὴ δ' ἐστὶ φοινικόφυτος ὅσην αὐτῆς συμβαίνει διειλῆφθαι ποταμοῖς χρησίμοις ἢ πηγαῖς δυναμέναις ἀρδεύειν. γίνεται δὲ περὶ τοὺς τόπους τούτους ἐν αὐλῶνί τινι καὶ τὸ καλούμενον βάλσαμον, ἐξ οὗ πρόσοδον ἀδρὰν εἶναι συμβαίνει, οὐδαμοῦ μὲν τῆς ἄλλης οἰκουμένης εὑρισκομένου τοῦ φυτοῦ, τῆς δ' ἐξ αὐτοῦ χρείας εἰς φάρμακα τοῖς ἰατροῖς καθ' ὑπερβολὴν εὐθετούσης.*

In quibus etiamsi nonnulla Diodorus ipse immutaverit, quaedam tamen gravissima utroque loco vitia irrepsisse prodit utriusque inter se comparatio. Nam et illud *ἀδρὰν εἶναι συμβαίνει* partim emendatius altero loco legi videtur quam priori, ubi *μικρὰν* meliores, deteriores ex infelici correctoris coniectura *λαμπράν*, partim graviter depravatum, quum *εἶναι συμβαίνει* multo minus congruat usui Diodori quam *λαμβάνουσιν*, quod sic est etiam 2, 48, 6: *Ἐξ ἧς λαμβάνουσιν οὐκ ὀλίγας προσόδους*: et illud quod priori legitur loco *κατ' ἐνιαυτὸν ἐκφυσᾷ ἀσφάλτου μέγεθος*, cum vasto hiatu, multo est deterius eo quod altero est *ἐκφυσᾷ κατ' ἐνιαυτὸν ἀσφάλτου στερεᾶς μέγεθος*, unde haud dubie *στερεᾶς* certe, ut

inter σᾶ et ἀσ interceptum, est inserendum: et inutile illud ἐπονομάζουσιν post μόσχον, quod deest loco altero, scholii habet speciem, pariter atque τῆς ἀσφάλτου et τοῖς ἀνθρώποις, quum vicissim quod priori optimi addunt δύο post εἴκοσι ex sequenti κύκλῳ nasci potuerit, quum desit altero, aut si illo est recipiendum, nulla appareat ratio cur hoc sit loco omissum, nec minus suspectum τούτου post τοῦ φυτοῦ, quod omissum loco altero, quam τούτους post τόπους, quod est quidem altero in omnibus, sed priori omissum in optimis. Atque si quis minuta velit rimari, illud τις inter οἱονεὶ et νῆσος, quod adest loco altero, deest priori, tam est Diodori consentaneum consuetudini cum particulis οἱονεί, καθαπερεί, ὡσεί, ὡσπερεὶ hoc pronomen coniungendi ut hic quoque putem revocandum.

Sed praeter gravissima in decem posterioribus maxime libris vitia et lacunas, de quibus dicam praefatione ad volumen secundum, in illis pariter atque prioribus quinque librariorum negligentia et licentia plurima intulit leviora et multa ita depravavit ut exigua saepe supersint vestigia pristinae qua usus est Diodorus dialecti, de quibus consultius duxi hic potius per capita quaedam coniunctim quam ad singulos singulatim locos de iisdem carptim dicere.

Ac Diodorus etsi eo est usus sermone et dicendi genere quo omnes tum utebantur qui non veteres aemulantes suae aetatis consuetudinem relinquerent, nec magis quam Polybius, quem non solum saepe descripsit, sed etiam in multis expressit, obsoletam affectavit dialectum aut vocabula captavit archaica, quippe qui omnia ad vitae utilitatem lectorumque quibus prodesse studeret commoditatem referret, in hac tamen oratione sua quasdam sibi leges scripsit satis severas, quas nunquam ipse, saepissime vero migrasse videntur librarii quibus debemus codices mille amplius annis post eius aetatem scriptos.

Primum enim crasin Diodorum ad evitandum et in multis evitatum ab se hiatum, qui et ἥπερ diceret potius quam ἤ sequente, et θέλειν potius et διότι quam ἐθέλειν et ὅτι praecedente vocali, adhibuisse quum quaevis fere ostendat pagina, prorsus est incredibile quae haud pauca occurrunt diaeresis

apud Demosthenem ἑτεροπλόῳ pro ἑτερόπλῳ et Thucydidem εὐνόων pro εὖνων, et alia multa huius generis, de quibus dixi praef. ad Xenoph. Anab. p. X ed. Ox., ubi εὔνοοι C. pr. 2, 4, 16.

Idem Diodorus non dixit ἠιών, sed ἠών, non λιίζεσθαι, quod libri constanter etiam apud Atticos praebent, sed λήξεσθαι, ut λῃστής. Neque πρωΐ 17, 37, 3, sed πρῴ, neque περιῆεσαν 1, 72, 2, προῆεσαν 13, 8, 6, ἀπῆεσαν 19, 68, 1, et alibi, sed — ᾖσαν, neque πλέειν 15, 42, 3, aut ἔθεεν 16, 94, 13, sed πλεῖν et ἔθει.

Neque dubitandum quin semper contraxerit Diodorus augmentum ε cum praepositione προ coniuntum, quae crasis certe aliquoties est servata, ut in προύδωκε 11, 48, 8; 36, 3, 6; προύδωκαν 13, 66, 6; προυκαλεῖτο 18, 13, 1; 26, 3, 1; προυκαλοῦντο 13, 105, 1; 14, 64, 2; προύλεγε 13, 97, 5; προύλεγον 33, 25, ut προύλεγε in fragmento Demetrii Phalerei 31, 10, 1; προύπεμψε 19, 72, 6; προυτετύπωτο 31, 27, 2. Nam eadem utriusque formae alternatio est in libris Thucydidis aliorumque Atticorum, pariterque Polybii, Dionysii Halic., Dionum, quos omnes certum est una usos esse contracta. Nusquam vero apud Diodorum apparet προύχειν, ut aliquoties apud Dionysium.

Quemadmodum autem crasin et contractionem in multis diaeresi praetulit Diodorus, ita hiatui elisionem eum anteposuisse haud pauca huius ostendunt exempla, etsi alterum non ita ut Polybius aliique fugit. Quo de genere quum multa videantur apud Diodorum non minus quam apud Polybium abolita, non mirum quod pauca tantum sunt relicta eiusmodi ut προεκαλέσατ' αὐτοὺς 19, 108, 3; κατελείπετ' αὐτοῖς 20, 93, 7; ἐδείκνυθ' ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων 17, 83, 1; συνετάξαθ' ἡμέραν 20, 94, 4. Item ἅπαντ' ἐπράττετο 14, 21, 2; τάλαντ' ἀργυρίου 17, 54, 2; τραύματ' εἰληφόσι 17, 103, 6; τὰ στόματ' ἐμφράττουσι 19, 94, 8; χρήματ' εἰσέφερον 20, 84, 4; προτιμήσαντ' αὐτὴν 20, 81, 3, et similia. Et saepius in numeralibus, ut δέχ' ἡμερῶν 19, 37, 3; 20, 73, 3; ὀγδοήκοντ' ἔτη 1, 5, 1; πένθ' ἡμερῶν 1, 13, 4; πένθ' ἡμέρας 2, 25, 8; 13, 39, 2; 14, 21, 6; 19, 37, 5, quum πέντε ἡμέρας sit 31, 11, 1; πέντε ἡμέραις 36, 5, 1; πεντήκοντ' ἄνδρας 17, 76, 8; πεντήκονθ' ἡμέρας 14, 31, 1; πεντήκονθ'

ἱππέων 19, 55, 5; τετταράκονθ' ἡμέραις 1, 85, 3; τριάκονθ' ἡμέραις 17, 78, 4.

Ad formas vero verborum singulorum multis modis depravatas priusquam accedam, quaedam de declinatione et coniugatione vocabulorum sunt praemittenda. Nam utraque apud Diodorum non minus in multis est corrupta quam apud veteres.

Et in declinatione quidem librarii maxime peccarunt in accusativis quibusdam, antiquiores plerumque formas in novitias mutantes. Quamobrem ego accusativos in *ν* modo recte modo male terminatos in nonnullis certe ad eam revocavi formam quae una conveniret Diodoro. Scripsi enim *Δήμητρα*, quod omnes servant 14, 77, 5, alibi inter hoc et *Δήμητραν* variantes, ut 5, 39, 4; 5, 76, 3; 5, 77, 1, in nonnullis est vel *Δημήτρα* et *Δημήτρας*. Quam formam quod ad Stephanum metro versus stabiliri dixi apud Pausan. 1, 37, 2: *Σεμνὴν Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν*, ei iam substituo versum apud Oenomaum Eusebii Praep. 5, p. 231, D: *Εἰς πάτρην φυγάδας κατάγων Δήμητραν ἀμήσεις*, quum in altero facillima sit correctio *Δήμητρ' ὁππότε*. Et vicissim ubique *Κῶν*, quod est in omnibus 19, 68, 4, alibi *Κῶ* exhibentibus aut inter hoc et illud variantibus, ut solent librarii *ν* in huiusmodi accusativis interdum negligere, ut plerique in *Κέω* 4, 82, 1, nonnulli in *Ἴλεων* 4, 24, 4; *Πηνέλεων* 4, 67, 7, et aliis. Nominum vero in *ης* tertiae declinationis accusativos etsi excepto *Εὐμένης*, cuius accentus novitius *Εὐμενῆς*, de quo dixi ad Thes. Stephani, excluderet *ν*, fere in *ην* terminant libri Diodori, haud pauca tamen alterius formae exempla in nonnullis certe sunt nominibus relicta, ut *Διομήδη* in omnibus praeter Vindob. 4, 15, 3, *Ἄρη* in uno 5, 74, 4, *Πολυχάρη* 8, 5, 1 — 6, *Δημοσθένη* 12, 60, 1; *Παμμένη* 16, 34, 2; *Ἀντιγένη* 19, 17, 4, ut plerique 19, 12 et 13; *Ξενοπείθη* 19, 16, 1; *Ἀριστομένη* 28, 13, quibus accedunt servata in nonnullis *Ἑρμοκράτη* 13, 4, 1; *Ἐχεκράτη* 16, 26, 6; *Λεωσθένη* 17, 111, 3; *Ἀριστοτέλη* 19, 68, 3, et quae Gemistus praebet *Λεωσθένη*, *Λακράτη*, *Εὐθυκράτη*, *Λασθένη*, ubi libri Diodori omnes *-ην*. Credo igitur his quantumvis non ita multis formae in *η* exemplis tamen alterius omnia non minus redargui quam apud Cassium Dionem dixi redargui vol. 5,

p. X, et haud dubie etiam apud Chrysostomum, de quo di
vol. 1, p. IX.

Accusativi adiectivorum in ης in η purum desinentes et
plerumque per η scripti sunt in libris, ut αὐτοφυῆ 3, 45,
εὐφυῆ 3, 67, 5, ἰδιοφυῆ 2, 57, 5, συμφυῆ 1, 10, 7; 1, 30, 6
ὑπερφυῆ 4, 22, 3; 4, 34, 2; 4, 72, 4, tamen haec exemp
redarguere videntur nonnulla in α, ut ἐνδεᾶ 10, 31, 1, quu
ἐνδεῆ 1, 45, 2, et καταδεῆ sit 17, 91, 5, quae correxi, et ε
κλεᾶ 16, 7, 4. Nam perpetuo sic peccant librarii etiam ap
Atticos, ut dixi ad Xen. Comment. 1, 6, 13, fuitque vel mul
recentiorum unus et alter quem meliores libri hoc vitio lib
rarent, ut Pausan. 3, 7, 11; Procop. Pers. 2, p. 157, D, q
ὑγιᾶ.

Accusativos pluralis nominum in ευς etsi libri modo in ε
modo in εας terminant, interdum tamen etiam inter utramq
formam variant, ut unus de optimis 3, 3, 6, βασιλέας pro β
σιλεῖς. In quibus quum etiam Atticorum libri saepe fallant, n
indigna memoratu sunt verba Graevii ad Luciani Soloecista
c. 8, vol. 3, p. 575: „Nomina in ευς apud medios inter At
corum veterum et sophistarum aetatem, Polybium, Diodoru
Diogenem Laertium et eiusdem notae scriptores fere εις co
tractum habent in accusativo plurali: apud veteres Attic
Aristophanem, Thucydidem, Xenophontem, Platonem, Lysia
Demosthenem, Isocratem, Aristotelem, Theophrastum, et X
nophontis imitatorem Arrianum, tum apud sophistas Pau
niam, Heliodorum, Libanium, Aristidem, Lucianum, alios e
aetatis scriptores, Dionem, Appianum, Herodianum, et ex
stris Chrysostomum, Basilium, Gregorium Theologum, Sy
sium, sine contractione fere in εας, quod et notavit P. Leop
dus in Miscellaneis. Plutarchus et Iosephus modo εις mo
εας dicunt, nisi illud quoque intempestivis emendatoribus
bemus. Plethon certe Gemistus Plutarchi et Diodori ver
transcribens pro ἱππεῖς accusativo semper ἱππέας habet. P
tarchus in Timol. c. 16: Οἱ Κορίνθιοι πέμπουσιν αὐτῷ δι
χιλίους ὁπλίτας καὶ διακοσίους ἱππεῖς. Pro quo Plethon
42: Κορίνθιοι Τιμολέοντι πέμπουσι δισχιλίους μὲν ὁπλίτα
ἱππέας δὲ διακοσίους. Diodorus 16, 39, 2: Θηβαῖοι δ' ἀπ
στειλαν πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ φ'. Gemist

autem 2, 8: *Θηβαῖοι δ' ἀπέστειλαν πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἱππέας δὲ πεντακοσίους.* Sic et alibi." Nempe 1, 8, *Μαντινέας*, ubi libri Diodori *Μαντινεῖς*; 2, 3, *Ἀμφισέας*, ubi libri Diodori *Ἀμφισσεῖς*, ut omnino Gemistus, etiam ubi suis utitur verbis, formam *εας* ponit, non *εις*, ut supra formam *η*, non *ην*, nominum in *ης*. His autem Graevius multa addit de utraque forma exempla partim Atticorum partim recentiorum, recte iudicans apud illos certe librariis deberi *εις* pro *εας*.

Ad coniugationem quod attinet, plurimum negotii librariis facessivit augmentum. Nam ut omittam explosum iam a Wesselingio ineptum *προετέρουν* et *προετέρησα* pro *ἐπροτέρουν* et *ἐπροτέρησα*, quod perraro servatum uno alteroque in libro, plerumque prius illud supponentibus, augmentum modo depravarunt, ut in *ἀπεκατέστησα* pro *ἀποκατέστησα* illato, et *ἀπήλαυον* pro *ἀπέλαυον* 13, 88, 6, *παρηνόμηκα* pro *παρανενόμηκα*, et vicissim in *ἠβουλόμην*, *ἠβουλήθην*, *ἠδυνάμην*, *ἠδυνήθην*, *ἤμελλον*, quae alibi, sed multo rarius, per *ε* scribuntur, ut solet in his etiam apud Atticos variari, sed nemo credet scriptores ipsos ita lusisse, modo omiserunt, ut aliquoties in *ὁρᾶν*, cuius etiam perfectum semper scriptum per *εω* pro *εο*, et *ὠθεῖν*, et saepissime in verbis ab *ευ* incipientibus, ut vix semel iterumque sint servatae formae quibus constanter usum esse Diodorum, quum illae vix fallant, dubitari non potest, ut *ηὐλαβήθη* 13, 87, 2; *ηὑρέθησαν* 13, 90, 4; *ηὕρισκε* 3, 37, 4; 16, 76, 3; 30, 9, 2; *ηὐτυχήσαμεν* 13, 22, 8, sed ibidem *εὐγνωμόνησαν*; *ηὐχαρίστουν* 14, 29, 4; 14, 74, 3; *ηὔχοντο* 14, 9, 7; 20, 16, 6; *προσηύχοντο* 13, 16, 7; et in *ενεργέτουν* plerumque per *ε*, raro per *η* in secunda scripto; 5, 45, 4, in *γεώργηκα*, et 12, 45, 4, in *δενδροκοπημένης*, omissa reduplicatione, quod correxeram iam in editione priori, cui addendum *πεπειθαρχηκόσι*, quod pro *πειθαρχοῦσι* vel *πειθαρχηκόσι* restitui 18, 63, 2.

Plusquamperfecti saepissime partim augmentum omissum partim tertia pluralis per *ει* scribitur pro *ε*, quod raro servatum in libris, ut 11, 4, 6; 11, 53, 1; 11, 65, 1; 17, 85, 1; 33, 18, 4, ego ubique restitui. Librorum enim in hac forma

fidem vel Demosthenis coarguunt codices, qui omnes in *παρεσκευάκεισαν* consentiunt p. 305, 21.

Futurum verborum in *ιξω* etsi satis constanter contrahitur, tamen 13, 21, 3, est *ἀγωνισομένους*, quod redarguitur forma *διαγωνιεῖσθαι* 13, 105, 3; 14, 103, 6; 17, 30, 2; 19, 29, 2; *ἀγωνιούμεθα* 14, 25, 5; *διαγωνιοῦνται* 15, 65, 4; 19, 93, 6, ut Dionysio A. R. 3, 18, *ἀγωνισομένους* illatum pro eo quod 3, 17, et aliis multis locis habet *ἀγωνιουμένους*. Pariterque *χαρίσομαι* 37, 17, pro *χαριοῦμαι*, quod est 13, 25, 4. Et *πορίσεσθαι* 38, 19, nisi hoc est pro *πορίξεσθαι*. Sic 19, 50, 2, *ἀπελπίσειν* unus pro *ἀπελπιεῖν*. Formam *ἀποπλευσεῖσθαι* 19, 58, 6, etiam in libris nonnullis recte scriptam *ἀποπλεύσεσθαι*, redarguit *συμπλεύσεσθαι* 16, 66, 4. Suspectum *παραπλεύσων* 13, 54, 5.

Eiusdem futuri forma passiva pro media supposita in verbis quibusdam satis superque probat etiam Diodoro illud fuisse illatum vitiorum genus quod antiquioribus omnibus saepissime intulerunt librarii. Quis enim dubitet, cui 4, 84, 4, ex libris optimis restitui *στερήσεσθαι* pro *στερηθήσεσθαι τῆς ὁράσεως*, eidem me 4, 23, 2, recte exemisse *στερηθήσεται τῆς ἀθανασίας*, et 12, 12, 5, *ἀποστερηθήσεσθαι τῶν καλλίστων ἐπιτηδευμάτων*? Ac ne Dioni Cassio quidem 41, 7, 5, *στερηθήσεσθαι* puto tribuendum, cui alia nonnulla de genere hoc quae ipse redarguit exemisse me dixi vol. 5, p. XI, quibus addendum *προθυμηθήσεσθε* 50, 28, 5, etiam apud Platonem in Phaedone interdum illatum pro legitimo *προθυμήσομαι*, sed nihilo verius quam *ἐνθυμηθήσομαι* apud Arrianum Epict. 1, 3, 1, cui etiam *δεηθησόμεθα* illatum 1, 17, 3, pro *δεησόμεθα*, et Hierocli Photii Bibl. cod. 251, p. 466, 34, *προνοηθησόμεθα* pro eo quod in altero est codice *προνοησόμεθα*. Diodoro vero etiam alia huiusmodi vitia sunt eximenda, qui 2, 18, 2: *Τὸν Ἰνδὸν πειραθήσεσθαι τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς*· 12, 1, 2: *Τῆς ὁμοίας τύχης πειραθήσεσθαι*, haud dubie scripserat quod Pausanias 4, 25, 4: *Πολιορκίας πειράσεσθαι μακροτέρας*, etsi alterum est apud Iosephum Ant. I. 10, 7, 6, *οὐδενὸς κακοῦ πειραθήσεσθαι*, quod repetit Zonaras vol. 1, p. 115, B, sed ut illius quoque libros fallere putem. Et 3, 6, 2: *Λόγον οὐκ ἔχουσα τὸν ἐναντιωθησόμενον*, quod scripsi *ἐναν-*

τιωσόμενον, ut 19, 5, 4: *Μηδὲν ἐναντιωθήσεσθαι τῇ δημοκρατίᾳ* reposui *ἐναντιώσεσθαι*, abolito vulgari vitio, de quo Dionysio, Dioni Cassio, aliisque illato dixi ad Stephanum. Neque quod 11, 18, 2 est: *Οὗτοι γὰρ ἐδόκουν καὶ φιλοτιμηθήσεσθαι*, scripserat Diodorus, sed *φιλοτιμήσεσθαι*, ut Plato, Demosthenes et alii omnes, quo ipso etiam *τιμηθήσεσθαι* 15, 74, 1; 16, 75, 4, quamvis passiva significatione positum suspectum redditur, pariter atque 20, 3, 3; 27, 18, 3, *ἡττηθήσεσθαι* et *ἡττηθησόμενον*. Nam in utroque verbo sic peccare solent librarii, ut de priori multis ostendi exemplis ad Stephanum, de altero, etiamsi dixit Euripides, Lysias, quem p. 161, 3, *ἡττηθήσονται τῶν κακῶν*, sed p. 180, 19, *ὧν ὑμεῖς ἡττήσεσθε*, et non priori quoque loco scripsisse *ἡττήσονται* nemo credet. Nihilo melius *ὠφεληθήσεσθαι* 19, 7, 1, et, ut opinor, *καταφρονηθήσομαι* 12, 4, 2, quod etsi est apud Isocratem et Lucianum, tamen *καταφρονήσομαι* est apud Platonem, ut certe Isocrati haec forma sit restituenda. Nam incredibilis apud omnes cernitur scriptores librariorum in his formis in alteras mutandis incuria, ut apud Diodorum 13, 92, 2, vel *περιαιρεθήσεσθαι* illatum sit pro *περιαιρήσεσθαι*. Vicissim 14, 117, 5, male nonnulli *ἐπιμνησόμεθα* pro *ἐπιμνησθησόμεθα*, quae una usitata in prosa forma huius futuri, ut apud Pausaniam 5, 25, 1, *ἐπιμνησόμεθα καὶ τούτων* mutandum putem in *ἐπιμνησθησόμεθα*, quod est 8, 9, 7; 8, 15, 4, ut *μνησθήσομαι* 6, 1, 2, et fortasse ne Eunapio quidem Exc. p. 65, 19 ed. Nieb., *ἐπιμνήσεται πάλιν τῶν συντεθειμένων*, relinquendum. Inter utramque formam variant libri Demosthenis p. 432, 7, Polybii 5, 33, 3, ubi optimi *μεμνήσομαι*, ut non dubitem Herodoto 1, 5, 177, pro *ἐπιμνήσομαι* restituere quod 2, 3, habet *ἐπιμνησθήσομαι*. Nam etiam 1, 51, ubi libri *ἐπιμνήσομαι*, Photius Bibl. cod. 190, p. 150, 9, *ἐπιμνησθήσομαι*.

Optativorum forma tertiae pluralis in *αιεν* pro *ειαν* etsi apparet aliquoties in libris, ut *τηρήσαιεν* 2, 4, 4; *προστάξαιεν* 8, 3, 2; *διασώσαιεν* 20, 15, 1, tamen nihilo verior est apud Diodorum quam apud Atticos, quibus saepe est illata. Nam et multo plura sunt formae in *ειαν* exempla, et ipsa librorum inter utramque variantium 20, 4, 4; 20, 20, 6, fides vacillat.

Eadem ratio videtur formarum illarum in *ειημεν* et *ειησαν*, quae sunt 8, 15, 1, ubi *βουληθείημεν*, quum talia etiam recentioribus illata arguant librorum in loco Attici apud Eusebium Praep. 15, p. 802, A, varietates *διακριθεῖμεν* praebentium pro *διακριθείημεν*, et 3, 36, 1, ubi *ὑπολημφθείησαν*, 8, 25, 4, ubi *εἵησαν*. Nam *ἀξιοῖμεν* est 10, 21, 2, et *κληθεῖεν* 13, 21, 7; *εἶεν* 14, 21, 3.

Secunda singularis indicativi praesentis et futuri medii vel passivi etsi constanter scribitur *η*, nihilominus Diodoro haud dubie restituendum est *ει*.

Perfectis, interdum etiam aoristis, male interpositum *σ*, ut non tantum constanter fere in *κέκλεισμαι*, semel sine *σ* scripto in nonnullis 19, 61, 6, et in uno 14, 66, 4, et *κέχρισμαι* 4, 38, 2; 17, 103, 4, sed, ut videtur, etiam in *ἀλήλεσμαι* 3, 14, 1, etsi hoc est etiam apud Agatharchidem Photii cod. 250, p. 448, 3, et *περιέζωσμαι* 1, 72, 2; 5, 29, 2; *παρεζωσμένος* fr. Escor. p. 26 ed. Müller., nisi haec quidem veteribus fuerint peculiaria, etsi *περίζωμα* est 3, 8, 5, Diodoro autem *κέχρισμαι* relinquendum, ut 2, 2, 9, *χρίσμα*, quod mihi et ipsum scribendum videtur *χρῖμα*, ut *περίζωμα*. Sed *ἐλασθεισῶν* 20, 51, 3, redarguit *ἐξελαθέντες*, in deterioribus servatum 4, 67, 1, in plerisque 11, 23, 3.

Imperativi utramque formam ita ut 13, 32, 5, 6, fit coniunctam, ubi praecesserat *ὑπομενόντων* et *ἐχόντων*, et sequitur *παραιτεῖσθων — καταμεμφέσθωσαν — ἐπικαλείσθωσαν*, quum etiam libri Xenophontis, Thucydidis, Platonis saepe sic inter se coniunctam exhibeant, nemo dubitet Diodoro librarios affinxisse, ut tollenda sit altera etiam 18, 56, 5, 6, ubi *καταδεχέσθωσαν* et *παραγενέσθωσαν*.

Praeter haec in formis vitiosa et ab librariis ad suam consuetudinem detorta multa sunt vocabula modo recte modo secus scripta, de quibus ut compendifacerem operam ad locos singulos singulatim dicendi, memoratu digniora ordine hic coniunctim recensenda et sub uno conspectu ponenda duxi.

Ἅμμος quum 1, 32, 4, in optimo sit libro conservatum, qui *ὑφ' ἄμμου*, et in plerisque 17, 50, 1, eundem ubique spiritum restitui, de quo dixi ad Thes. Stephani, restituendum

haud dubie etiam in nomine Ἄμμων, pro quo Hammon Cospus libro 17.

Ἄν delevi, ubi cum futuri absurde coniungebatur participio, 1, 53, 8: *Διδάξαι τὸν πατέρα ῥᾳδίως ἂν ἐσομένην τὴν στρατείαν*, nisi praestat *γενησομένην*. Item, ubi cum infinitivo futuri, 1, 76, 3: *Οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα μήτε τοὺς εὐφυεῖς τῶν βραδυτέρων πλεονεκτήσειν*. Et 18, 55, 3: *Οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τὸν μὲν Κάσσανδρον ταπεινώσειν, ἑαυτοῖς δὲ μεγάλην δόξαν . . περιποιήσειν*· 20, 3, 3: *Πάντων διειλῃφότων μηδ' ἂν ἐγχειρήσειν αὐτὸν τοῖς Καρχηδονίοις ἀντιταχθῆναι*, ut Polybio ad Thes. Stephani p. 294, A, et Dioni Chrys. saepius eximendum dixi praef. p. XII. Nihilo meliora sunt exempla cum futuro coniuncti apud Dionysium. Eadem vero particula deesse videtur 1, 40, 3: *Εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἀνέβαινε, δῆλον ὑπῆρχεν, ἐπεὶ δὲ*, ubi *δῆλον ἂν ὑπῆρχεν* Hertleinius in progr. Werthem. a. 1865, p. 5. Sic *εἰ — ἄν — ἐπεὶ δὲ* est 13, 20, 5; 15, 79, 2. Atque etiam 13, 1, 1, ubi item *εἰ, — ἦν — ἐπεὶ δέ*, scribendum videtur *σχεδὸν ἂν ἦν*, et 1, 33, 10, post *εἰ μὲν — ἄν* quod sequitur *εἰ δὲ — ἀδύνατον ἦν*, item *ἂν ἦν*, et 10, 7, 2, *ἀπεῖπον ἄν*. Simile quidem *καθῆκον ἦν* 1, 38, 11, ubi item sequitur *ἐπεὶ δέ*, et apud Polybium 1, 1, 1, *εἰ μὲν — ἀναγκαῖον ἦν*, sequente item *ἐπεὶ δέ*: sed utroque loco tanquam nihilo certiori, ut de Polybiano dixi praefatione vol. 1, p. XLVII, illos non magis quam hos illis defendi facile intelligitur. Duplex e libro optimo restitui 2, 40, 4, ut in omnibus est 13, 20, 5.

Ἀνοίγω etsi semel apparet cum augmento ab Atticistis improbato *ἐξῆνοιγεν* 1, 33, 11, tamen quum ceteris locis omnibus sit *ἀνεῳ* —, dubium utrum libri fallant an ipse lapsus sit Diodorus, ut Pausanias 2, 35, 7, *ἠνοίχθησαν*, 4, 26, 8, *ἤνοιγε* dicens, etsi *ἀνεῳγμένων* dixit 4, 5, 9, nisi quis putet etiam apud hunc fallere libros, qui tamen non, ut in N. T., variant inter utramque formam, quarum alteram illam per *η* et *οι* grammatici quidem ut prorsus barbaram reiiciunt, sed praebent etiam libri Xenophontis, de quibus dixi praef. ad Hist. Gr. ed. Lips. tertiam p. XX.

Ἄνοπλος etsi nonnisi 20, 110, 1, uno in libro scriptum *ἄοπλος*, tamen id ipsum constanter etiam Diodoro esse re-

stituendum vix dubitabit qui contulerit quae de utraque form dixi ad Stephanum, et ἀοίκητος pro ἀνοίκητος 3, 38, 1, 2, bi restitutum ex libris, ut est in plerisque 4, 17, 4. Quare ἄοπλο scripsi 14, 115, 2; 14, 116, 2; 16, 10, 3; 17, 8, 5; 17 42, 2; 17, 64, 1; 17, 84, 6; 18, 9, 5; 20, 11, 2; 20, 66, 3

Ἀντιπέρας pro ἀντιπέραν quum optimi praebeant 5, 23 5, idem restitui 2, 47, 1; 3, 38, 4; 3, 39, 3; 3, 42, 1; 5 60, 1; 5, 82, 1; 5, 83, 2; 13, 65, 4; 13, 79, 6, ut facien dum dixeram ad Thes. Stephani.

Ἀνωτάτω etsi ex optimis restituendum fuit 2, 10, 3, pr ἡ δ' ἀνωτάτη σῦριγξ, non sequitur tamen ex uno Gemist ibidem τὴν ανωτάτω pro τὴν ἀνωτάτην ἐπιφάνειαν et e eodem, qui etiam 2, 13, 2, solus τὸ κατωτάτω μέρος pr κατώτατον, et libro uno 2, 10, 6, τῆς ἀνωτάτω ἐπιφανεία pro τῆς ἀνωτάτης esse recipienda, quippe hiatus evitand caussa consulto a Diodoro, ut videtur, non posita.

Ἀξιοχρέους οὔσας 11, 34, 3, et ἡγεμόνας 14, 77, 6, vi detur scribendum ἀξιόχρεως, quod habet vel Pausanias 7, 6 9: Ὡς μηδὲ σώζειν τὰ οἰκεῖα ἀξιόχρεως εἶναι, etsi ἀξιό χρεα est 8, 31, 9, ubi nonnulli ω pro ο, quod ad α potiu referendum, ut singulari certe libri fere semper ἀξιόχρεως Plurali tamen etiam κατάχρεοι est 32, 26, 3, ut apud Poly bium quoque, quamvis accusativo ἀξιόχρεως dicentem, horu compositorum etiam formae in οι apparent. In quibus tame etiam libri variant inter formas ῳ et alteras, ut Plutarchi Ti mol. c. 11, nonnulli διάπλεῳ pro διάπλεαι. Dixi de his viti ad Thes. Stephani p. 1097, A.

Ἀπαράσκευος tantum dixisse Diodorum, non etiam ἀπα ρασκεύαστος, quod est in omnibus 14, 47, 3, et in uno 12 69, 4, probat ceterorum locorum omnium in altera forma con sensus, 2, 26, 5; 2, 29, 5; 3, 65, 3; 13, 36, 4; 16, 84, 2 17, 86, 5; 18, 51, 2; 29, 3; 31, 42, eademque formam al teram apud Atticos inferendi librariorum consuetudo, de qu dixi ad Stephanum.

In formis Ἀπόλλω et Ἀπόλλωνα, sive absit articulus siv assit, etsi libri ita ludunt ut nihil in iis sit praesidii, haud du bie tamen Ἀπόλλω tantum dixerat Diodorus, etsi non dixi Ποσειδῶ, sed, in quo libri perpetuo consentiunt, Ποσειδῶνα

Ἀπόρροια 2, 49, 4; 3, 46, 5, ne Diodorus quidem scripsisse videtur, sed, quod Phrynichus, cuius de praecepto dixi praef. ad Xenophontis Hist. Gr. p. XIX ed. tertiae, σεμνότερον iudicat, ἀπορροάς, ut omnes 2, 8, 2, quum ἐκροὰς 11, 25, 3, in nonnullis item scriptum sit ἐκροίας, et plerisque Strabonis 15, p. 702, ubi pro ἀπορροιῶν optimus Vaticanus ἀπορροῶν. Non melioris fidei videtur ἐπίρροια 2, 2, 1, ubi εὔροια potius desiderari vidit Herwerdenus, et 5, 25, 3, ut Polybio 2, 32, 2, συρροὰς restituendum pro συρροίας, quum huius quoque vocabuli forma ἐπιρροὴ utantur veteres, ut fallere putem exemplum Theophrasti ad Thes. Stephani citatum. Ita περιπνοίαις pro περιπνοαῖς illatum plerisque Diodori 3, 19, 4, omnibus in ἀναπνοαῖς convenientibus 2, 12, 2, et πνοιὰς vel optimo Polybii 1, 56, 4, et plerisque Strabonis 16, p. 769, et ῥοὰς ex optimo restitui pro ῥοιὰς 4, 35, 4, et χροιὰ pro χρόα illatum 17, 75, 3, contra constantem Diodori consuetudinem, 3, 47, 8, 9; 3, 50, 2; 4, 22, 1, quod etiam aliis eximendum, ut Straboni 16, p. 779, qui χρόα habet 17, p. 809, 823, tanquam prorsus alienum a prosa, ut vel χρωία Diodori imus pro χρόα 2, 14, 4. Pro πτοίας 20, 69, 1, una ed. Basil. πτοῆς, quod videatur esse πτοήσεως, quod est 20, 66, 4.

Ἀπωθεν pro ἄποθεν restitui 2, 4, 2; 3, 15, 3; 4, 24, 2; 12, 10, 6; 13, 59, 6; 13, 85, 1; 20, 6, 1; 20, 16, 6, servatum in ed. Basil. 20, 6, 1, et in eadem et libro uno 20, 16, 6, et in fr. Escorialensi p. 21 ed. Müller. Saepe sic peccatum apud omnes, ut vel ἀποτέρω inferatur, quibus de vitiis dixi ad Thes. Stephani.

Ἄρης etsi 2, 46, 5; 11, 21, 1; 30, 15, 1; 37, 30, 2, tantum Ἄρεος, ceteris locis constanter in libris flectitur Ἄρεως, illi nihilominus perinde fallunt ut libri Dionysii, Pausaniae, cuius pauci tantum 8, 32, 3; 8, 37, 12; 9, 36, 1, 3; 9, 37, 7, Ἄρεος, et aliorum, ut dixi ad Thes. Stephani p. 1933, A.

Ἁρμόττω tantum, non etiam ἁρμόζω, dixisse Diodorum multa persuadent prioris formae exempla, ut libris eius alteram interdum inferentibus nihilo plus tribuendum sit quam Xenophontis. V. Σφάττω.

Ἄχρι semper, non ἄχρις, esse scribendum dicetur in μέχρι.

Βότρυς. De accusativo pluralis *βότρυς*, non *βότρυας*, *Ἰχθῦς*.

Βόες qui dixit 3, 21, 2, mirum si *αἱ βοῦς* dixerit 4, 2; 4, 24, 2, quod facile potuit ex praecedentibus accusati inferri, ut apud Pausan. 4, 4, 5, *ἐγένοντο βοῦς*, ex accus. *ἀποδόμενος βοῦς* et *βοῦς ἄγεσθαι*, pariterque 4, 36, 5 praecedentibus accusativis, etsi 5, 1, 9, iterum est *βοῦς*, qua vis nullus sit accus. in proximis. *Βοῦς* accus. apud Diodor 3, 37, 9; 3, 64, 1; 4, 22, 6; 4, 23, 2 etc. Itaque sust quod Xen. Cyr. 4, 1, 9, vel optimi inferunt *βοῦς*, ut apud et dem Anab. 3, 5, 9, vicissim *βόας* deteriores inferunt pro *βο* Nam eadem librorum in his formis fides quae in formis *νο* et *νῆες*, ut ne Dionysio quidem A. R. 1, 39, p. 98, 12, rel quendum putem *βόας* post *βοῦς* ib. 8, illatum, etsi redit p. 1(4, 10.

Βοεικὸς pro *βοϊκὸς* Diodoro quoque 2, 11, 5, ut ibid *ὀρεικὸς* pro *ὀρικός*, et 17, 69, 8, restitui, ut aliis omnil est restituendum quod metrum poscit apud poetas.

Γαμήσαντα 2, 39, 2, et *γαμήσας* 18, 25, 3, et Exc. V 33, 7, 6, non scripsisse qui ceteris locis omnibus mu pluribus scripsit *ἔγημα*, non dubitabit qui contulerit quae de vitio dixi praef. ad Dionem Chrys. p. IX.

Γίγνομαι et *γιγνώσκω* etsi vix semel iterumque praeb meliores libri, ut 1, 52, 6; 1, 83, 4; 1, 66, 3; 5, 56, 1; 4, 6; 17, 7, 5; 17, 58, 3, minime tamen negem constan esse restituenda, quum non minus ludere soleant apud Attic Nulla enim ratio est cur Diodoro aut Dionysio Halic., a quem et ipsum obtinet forma *γιν—*, non tribuatur qua solum alii eiusdem aetatis usi sunt scriptores, ut Nicol Damascenus, de quo dixit Federus p. 222, sed multi et multo recentiores, ut uterque Dio.

Δεικνυόντων 8, 9, 2; 17, 37, 5, ubi praecedit *διαν όντων*, scribendum esse *δεικνύντων*, et 19, 26, 9, *δ κνύντες* pro *δεικνύοντες*, alterius formae probant exemp 1, 75, 3; 3, 56, 3; 4, 6, 4; 5, 46, 3; 16, 92, 5, et *κα χωννύντες* 2, 59, 8, et *μιγνύντες* 5, 17, 2; *ἀπολλύντες* 9, 3; *ἀναζευγνύντος* 14, 20, 4; *σβεννύντες* 14, 90, *περριρηγνύντες* 17, 25, 7; 17, 35, 7; *ἀπορρηγνῦσα* 5,

1. Cui ab eclogario suppositum *δεικνυόντων* non mirabitur qui ibidem viderit 9, 6, *ἀντεισῆξαν*, et *ἀφείλαντο* 9, 12, 1, *εἵλαντο* 10, 19, 3, *ἐπανείλαντο* 31, 20, ut *ἀνείλαντο* apud Photium 36, 4, 4. Nam etsi indicativi non solum praesens in *νω* saepius est apud Diodorum, et imperfecti forma tertiae singularis in *ν* pro *νε* nusquam apparet nisi apud Photium 31, 19, 8, ubi *ἐδείκνυ*, participii tamen forma illa non magis usus est quam verbi *φύω* formis *ἀναφυῆναι* et *ἀναφυέντων* 1, 7, 4; 3, 62, 10, de quibus saepe sic illatis dixi ad Thes. Stephani p. 622, C. Nam etiam Pausaniae iisdem abstinenti *ἀναφυῆναι* affinxit libri unius librarius 2, 31, 8.

Διόσκοροι quamvis semel tantum iterumque, et ne ab optimo quidem libro, servatum Diodoro constanter esse restituendum non dubitabit qui idem vel apud Pausaniam, sed semel tantum iterumve, in nonnullis certe servatum viderit. Et sic *Διοσκορίδης* 19, 62, 7, 9; 19, 68, 7, tantum non omnes, etsi consentiunt in *Διοσκουριάς* 13, 3, 4, de quo ubique per ου scripto v. Thes. Stephani.

Διώρυχος pro *διώρυγος* quum melior liber unus praebuerit 1, 57, 2, sine libris restitui ibidem 3; 1, 52, 2, ubi duo optimi *διώρυγμα*; 1, 63, 1; 1, 65, 4; 2, 9, 2; 4, 11, 4; 4, 18, 6; 4, 35, 4; 18, 33, 2; 18, 73, 3; 19, 13, 4; 20, 94, 5, casu relicto *διώρυγος* 1, 33, 12, ubi vel *διόρυγος* scriptum in optimo. Nam etiam apud Polybium sic peccant libri deteriores et Suidas, quum χ servet Vaticanus, ut Strabonis 15, p. 723, optimus videtur servare Vaticanus, et cum omnibus 16, p. 737, sed vicissim deteriores tantum 16, p. 740 servant γ, et ne hi quidem 5, p. 244, 245; 17, p. 788, 795, 804, 805, 809, 810, 811, etsi Strabonem non est credibile deteriori usum esse forma quam Plutarchum, cuius libri non minus quam Dionis Cassii consentiunt in χ, nisi quod Fab. c. 1, vel *διωρυγαὶ* plerique pro *διώρυχες*, quod est in duobus, in uno *διώρυγες*, quum ipsi Xenophonti Anab. 1, 7, 15, unus inferat γ, quod credo ne Pausaniae quidem 3, 1, 1, relinquendum, quum librorum fidem prorsus nullam esse in hac forma ostendant etiam codices Zonarae, qui *διώρυγος* Ann. vol. 1, p. 298, D, ubi *διώρυχος* Iosephus B. I. 6, 1, 7, qui sic etiam A. I. 1, 9, 1, sed *διωρυχι* p. 352, A.

Δυοκαίδεκα pro *δώδεκα* in libros nonnullos illatum 13, 42, 5; 15, 89, 3; 16, 36, 3, Photio relinquendum 36, 8, 2.

Δυοῖν an *δυεῖν* dixerit Diodorus etsi dubium videri possit, libris modo hoc modo illud praebentibus vel omnibus vel nonnullis, ego utrumque eum dixisse non credens praetuli *δυοῖν*, quod est in omnibus 3, 74, 4; 13, 19, 6; 13, 20, 1; 13, 34, 3. Etsi fieri potest ut una ei potius forma *δυεῖν* sit restituenda.

Εἶμι verbi tertiae pl. imperfecti forma *ἦεσαν* etsi semper est in libris, tamen ne Diodoro quidem relinquendam duxi, pariterque eximendam Polybio et Dionysio, ut vel Dioni utrique eximendam dixi ad illos, quum sit etiam multo recentioribus ex libris restituta, in libris autem saepe vel pro *ἦσαν* illata omninoque nusquam fere servata nisi ubi pro *ἦσαν* habuerunt librarii.

Εἰς etsi constanter dicit Diodorus, *ἔσωθεν* tamen habet 2, 16, 10. Quod etiam apud alios omnes, qui *εἰς* dicunt potius quam *ἐς*, obtinere dixi ad Thes. Steph. vol. 3, p. 344, B.

Ἐλαία scribendum videri *ἐλάα* dicam in *Καίω*.

Ἐμπί(μ)πλαμαι quum sit ceteris locis omnibus, *ἐνεπιμπλῶντο* 34, 2, 29, eclogarii esse apparet aut librarii, ut *ἐμπιπλᾶσθαι* est in uno 2, 45, 2, et *πιμπρᾶται* vel in optimo 2, 12, 2. Duplex autem *μ* fere abolitum in libris et in simplex mutatum, in uno 5, 39, 4, in nonnullis servatum 18, 28, 1, constanter restitui, de quo dixi ad Xen. Cyr. 4, 2, 41 in ed. Ox.

Formarum *ἐνιαύσιος* et *ἐνιαυσιαῖος* priori sola usus Diodorus alteram saepe accepit ab librariis, a me ubique sublatam.

Ἐπίθεμα 3, 14, 3, scripsi *ἐπίθημα*, ut est 5, 30, 4, et *εὕρεμα* sublatum 5, 5, 3, restituto hic et 17, 44, 1, *εὕρημα*, quod est in omnibus 3, 62, 10, et 12, 16, 4, *εὑρησιλογίαις* pro *εὑρεσιλογίαις*.

Ἐπιμέλομαι quum sit in omnibus 1, 62, 5; 1, 67, 8, et in uno 1, 15, 4, et in optimo 2, 45, 4, Diodoro constanter esse reddendum apparet, etsi *ἐπιμελοῦνται* omnes 3, 42, 4; *ἐπιμελούμενοι* 1, 83, 2; 11, 87, 4; *ἐπιμελεῖσθαι* 19, 95, 7, ut omittam 8, 1, 2, ubi reliqui *ἐπιμελεῖσθαι*, tanquam ab eclogario aliter haec conformante positum, etsi sustuli *ἐπιμελῶνται* ib. 3.

Composita cum ἔτος etsi servant plerumque α interpositum, tamen quod 2, 55, 3, in melioribus est τριάκοντ' ἔτη pro τριακονταετοῦς, prodere videtur τριακοντέτους, ut πεντετηρίδα pro πενταετηρίδα est in uno 5, 32, 6.

Εὐθηνεῖν 4, 80, 3, scribendum esse εὐθενεῖν ipsae librorum varietates ita produnt ut apud alios plerosque quibus illatum η. De quo dixi ad Stephanum.

Ἕως quum sit ubique, ferri non potuit semel illatum 1, 32, 5, τὴν ἠῶ.

Ἡλίου πόλις, non Ἡλιούπολις, scripsisse videri Diodorum dicetur infra in Νέα πόλις.

Ἡρακλεωτῶν quum sit 15, 81, 5; 18, 56, 5; 20, 56, 3; 20, 109, 6, ferri non potuit Ἡρακλειῶται 14, 31, 1, ubi alterum est in libris nonnullis, aut Ἡρακλειωτικῶν 26, 13, 1.

Θάμνος etsi genere feminino est 2, 49, 3, χόρτοι καὶ θάμνοι βαθεῖαι τοσαῦται πεφύκασιν, ubi vel θάμναι Vindob., tamen quum 4, 20, 3, εἷς τινας θάμνους, ἐν αἷς τεκοῦσα, idem cum alio de melioribus praebeat οἷς, altero quoque loco fortasse latet vitium, quum mire dictum sit βαθεῖαι τοσαῦται, et scribendum βάθει τοσοῦτοι. Feminini enim generis quam suspecta sit fides etiam Themistii ostendit se ipsum refellens exemplum quod allatum in Thes. Stephani.

Θραῦμα quum 3, 12, 6, ex libris quattuor, inter quos optimi duo, et Agatharchidem describentis Photii Bibl. p. 448, 17, codice optimo a pr. manu, restituissem, idem sine libris 17, 20, 5, scripsi pro θραῦσμα, quod etiam Aesch. Pers. 425 tollit codex Mediceus, et meliores Pausaniae 5, 20, 8, et Luciani Hist. c. 25, unus qui θαυμάτων, ut nemo sit dubitaturus de expungendo apud illum quoque σ. Ita κονιάσμασι unus pro κονιάμασι 20, 8, 3, et saepe scribitur κροῦσμα pro κροῦμα, et quae sunt alia huius generis, ut χρίσμα, de quo dixi supra ubi de perfecto κέχρισμαι.

Ἱππάρχην 11, 30, 3, bis scribendum ἵππαρχον, ut est 12, 64, 1; 12, 80, 7; 14, 93, 2; 15, 85, 7; 19, 72, 6; 19, 76, 3, ut 20, 7, 4, male illatum τριηραρχῶν pro τριηράρχων, quod est 20, 51, 3, et 13, 71, 2; 13, 77, 6, τριηράρχαις, pro τριηράρχοις, quod est in uno 20, 7, 4. Neutrum enim

illorum dixit Diodorus, quantumvis diceret *βοιωτάρχης*, etsi in hoc quoque variant libri 15, 62, 4, et *νομάρχης*.

Ἰχθῦς nominativum pluralis praebent libri optimi 3, 15, 4, ubi deteriores cum Agatharchide p. 449, 7, *ἰχθύες*, sed *ἰχθύες* iidem 1, 35, 5, ubi ceteri *ἰχθῦς*. Et quanquam *ἰχθύες* est etiam apud Atticos, tamen apud Diodorum haud dubie utroque praestat loco *ἰχθῦς*, quum etiam apud Pausaniam, qui *ἰχθῦς* habet 4, 34, 1, 2; 8, 21, 2 bis; 9, 24, 2, unus tantum altero loco praebeat *ἰχθύες*. *Ἰχθῦς* accus. omnes 2, 4, 3; 3, 22, 3; 11, 25, 4; 17, 75, 3, pro quo male *ἰχθύας* meliores 5, 3, 5, ut meliores apud Agatharchidem p. 449, 17. Ita *βότρυας* 3, 63, 3, haud dubie scribendum *βότρυς*, ut est 4, 35, 4. Sic *τοὺς στάχυς* 1, 14, 2; 5, 21, 5.

Καθαίρω, quod semel in omnibus 12, 58, 6, aoristum habet scriptum per *η ἐκάθηραν*, et in duobus 20, 91, 8, *ἀνεκάθηρε*, redarguit quae sunt 4, 13, 3 bis; 4, 31, 4; 4, 69, 4, *καθᾶραι*, 4, 13, 3, *ἐκκαθάρας*, 13, 56, 4; 18, 71, 2, 4, *ἀνακαθάρας*. Nam recta vel multo recentiores usos esse forma ostendunt libri Athenagorae p. 315, E, *προκαθήρας* praebentes ubi editi — *α*. Conf. dicenda in *Σημαίνω*.

Καθάρειοι 5, 33, 5, et *καθαρειότης* 5, 46, 2, restitui pro *καθάριοι* et *καθαριότης*, quae nihili sunt.

Καίω, aliquoties in libris recte scriptum *κάω*, ubique sustuli, ut *κλαίω* 17, 66, 5; 20, 15, 5; 33, 14, 5; 37, 12, 3, quemadmodum *αἰετὸς* deteriores 4, 15, 2, et aliquoties *αἰεὶ* illatum pro *ἀεί*. Quibus nihilo verius videtur *ἐλαία*, constanter sic scriptum in libris.

Καλχηδὼν etsi omnibus in libris est in *Χαλκηδὼν* mutatum 12, 82, 2; 13, 64, 3; 13, 66, 3; 19, 60, 3, Diodorum tamen, ut Polybium, scripsisse *Καλχηδὼν* prodit argumenti scriptor l. 12, *ν*, ubi libri *Καλχηδόνιοι* vel *Καρχηδόνιοι*. Non dubitavi igitur restituere ei quod aegre servatum apud Xenophontem librarii vel Thucydidi et Demostheni eripuerunt, nisi quod apud hunc semel servarunt nonnulli et vix ipse optimus S.

Καταρράκτης qui scripsit 17, 97, 2: *Τῆς δὲ ναυαρχίδος καταρράκτῃ μεγάλῳ περιπεσούσης*, etiam Nili cataractas libro 1, non ut Latini et recentiores Graeci, simplici, sed du-

plici scripsisse videtur ρ, ut Strabo, apud quem contra libros plerosque illatum simplex ρ, aliique, de quibus dictum ad Thes. Stephani. Atque etiam 1, 41, 9, ὄμβροι καταράττοντες, et 17, 75, 2, ποταμὸς καταράττων μετὰ πολλοῦ ψόφου duplici videntur scribenda littera ρ, ut apud Polyb. 10, 48, 7.

Κερασθεὶς 2, 26, 7, redarguitur forma recta 20, 72, 5, libris omnibus servata κραθεῖσαν, et 4, 3, 4, κεκραμένους. Nec dubium non minus fallere exemplum Xenophontis Anab. 5, 4, 29, ubi deteriores κεραθείς, et pauca Platonica de κερασθεὶς et ἀνακερασθείς, atque duplo pluribus formae κραθεὶς redargui, quum vel apud Plutarchum et Philonem sit ἀνακραθεὶς et κεκραμένος, ut mirum sit si ἐπικερασθεὶς scripserit Dionysius A. R. 1, 29, p. 76, 6, potius quam quod propemodum vel apud Galenum ad Thes. Stephani citatum superest ἐπικραθείς, idemque 1, 60, ἀνακερασθέντες, quomodo Hesychius interpretatur formam ἀνακραθείς, et 1, 89, συγκερασθέντων, quum 2, 46, pro συνεκράθησαν ἀλλήλοις ipse Vaticanus praebeat συνεκράσθησαν, unde intelligitur quomodo ortae sint formae illae toties alteris suppositae, et idem Dionysius scripserit ἀνακεκραμένης 1, 77 med., ἐγκεκραμένας 2, 22 med., κεκραμένην 2, 24, 34, ut Luciano Dial. Mer. 4, 4, appareat eximendum esse κεκεράσθαι vel adeo κεκερᾶσθαι, restituto κεκρᾶσθαι.

Κρίβανος an improbatum Atticistis κλίβανος dixerit Diodorus 2, 49, 3, incertum faciunt libri optimi λ praebentes. Sed iidem fere 2, 58, 5, περιναύσια pro περιναύτια, quod refellit ναυτία 4, 47, 4, ut Polybio quoque 31, 22, 1, perperam putem illatum ἐπιναύσια. Itaque non duxi consultum deteriorem formam ex melioribus saepe sic fallentibus recipere.

Κυεῖν, non κύειν, scripsi 2, 42, 1. De quo dixi ad Xen. Cyrop. 5, 4, 35.

Κυλινδεῖσθαι potius Diodorum dixisse quam κυλίνδεσθαι duobus exemplis 3, 16, 4, ubi κυλινδεῖται, 13, 13, 6, ubi κυλινδουμένας, etsi formae barytonae nullum apud eum est exemplum, non magis probatur quam formae contractae apud Atticos exemplis. Κυλίνδονται libri omnes Pausaniae 10, 13, 2, προκυλινδομένων unus Plut. Sull. c. 14, cuius libri alibi aut κυλινδεῖσθαι exhibent aut καλινδεῖσθαι, quorum aut hoc

ubique restituendum aut illud in *κυλίνδεσθαι* mutandum, atque apud Diodorum aut *καλινδεῖσθαι* scribendum videtur aut *κυλίνδεσθαι*, etsi usus est etiam aliena a prosa Atticorum forma *κυλίειν*.

Κυνηγεῖν pro *κυνηγετεῖν* quum ex libris sit restitutum 2, 40, 6; 3, 44, 2; 4, 34, 4, et in omnibus sit 3, 25, 4; l. 31, 38; 34, 34, credibile est etiam 4, 84, 4, ubi omnes *κυνηγετεῖν*, omnes fallere, ut apud Polybium, pariterque in *κυνηγεσία* 4, 81, 4; 31, 27, 8; 34, 34, quum inter utrumque varient libri 4, 34, 3, 4, et *κυνηγία* sit 3, 15, 5; 3, 25, 3; 3, 36, 3; 5, 39, 3; 5, 65, 3; 5, 76, 3; 9, 29, 1; l. 31, 8; 35, 11, et alibi semper, nec minus in *κυνηγεσίων* 4, 81, 4, et *κυνηγετῶν* 31, 38, quum *κυνηγοὶ* et *κυνηγῶν* sit in omnibus 3, 26, 1; 3, 36, 4; 3, 37, 8. Quamobrem ego haec omnia correxi. Nam etsi alterae formae, ut animadvertit Phrynichus p. 428, et Lobeckius p. 432, meliores sunt et antiquiores, Diodorum tamen pariter atque Polybium probabilius est constanter usum esse novitiis, ut vicissim Pausanias constanter utitur alteris.

Λεαίνω dixisse Diodorum, non ut 5, 28, 3, libri, *ἀπολειαίνουσι*, ostendit etiam *ἐκλεαίνειν* 3, 39, 9.

Λουομένου et *λούμενον* 4, 29, 2; 14, 80, 8, scripsi *λουμένου* et *λούμενον* idemque haud dubie restituendum Polybio in particula ab Athenaeo servata 26, 10, 16, ubi *λυομένους*, ut ib. 13 et 15, *ἐλούετο*, quum vel apud Dionem Chr. Or. 23, vol. 1, p. 513, sit *λύοντας*, quod *λοῦντας* scripsi, ut apud Diodorum 5, 33, 5, *λοῦσιν* scripsi pro *λούουσιν*, qua de forma etiam apud recentiores ab librariis alteri supposita dixi ad Stephanum.

Μεσόγειος quum pariter atque cetera cum *γῆ* composita prope constanter per *ει* scribatur, ferri non potuit *μεσογαίῳ* 11, 68, 1. Quod saepe illatum etiam Atticis aliisque, ut dixi ad Polyb. vol. 1, p. XLIX.

Μέχρι ante vocalem toties praebent libri optimi ut nemo dubitare possit constanter hoc pariter atque *ἄχρι* esse restituendum.

Μέχρι ἂν οὗ, quod 16, 60, 1, ubi *μέχρι ἂν οὗ ἐκτίσωσι*, redarguit sequens 2, *μέχρι ἂν ἐκτίσωσι*, etiam 1, 30, 7, ubi

μέχρι ἂν ὅτου βοηθήσωσιν; 1, 39, 3, ubi μέχρι ἂν ὅτου προσπέσῃ; 3, 14, 2, ubi μέχρι ἂν ὅτου καθαρὸν γένηται, omnes praeter unum minus bonum, qui omittit ὅτου, et 3, 26, 4, ubi optimi duo οὗ; 3, 33, 2; 4, 24, 4; 5, 33, 4, esse tollendum deleto omnibus his locis ὅτου, satis probant libri Aristotelis H. A. 9, 37, p. 620, 18, μέχρι περ ἂν πρὸς τὸ στόμα προσαγάγῃ pro ἂν οὗ, quod librariorum imperitia intulit in alios, praebentes, quum p. 621, 20, 27, bis sit μέχρι οὗ ἂν ἐκτέκωσι, uno semel omittente οὗ, quod bis tollendum, ut omnes 8, 5, p. 595, 4, μέχρι ἂν ὀστοῦ (ὅτου?) ψύφον ἀκούσῃ, nonnulli tantum μέχρις, etsi μέχρις (scr. μέχρι) οὗ ἂν δύνηται est Polit. 1, 8, p. 1256, 12, ut De gen. an. 2, 4, p. 737, 16, μέχρι περ ἂν οὗ γεννήσῃ, omittendum esse οὗ, quod deest libro uni, ostendit quem primum memoravi, cui accedunt ib. 4, 8, p. 533, 22, μέχρι περ ἂν συγκυκλώσωνται· 9, 5, p. 611, 12, μέχρι περ ἂν ἐκφύσωσι; et Polybii 5, 56, 2: Μηδ' ἕως τούτου περιμεῖναι μέχρις ἂν οὗ τοῖς ὁμοίοις τὰδελφῷ παλαίῃ συμπτώμασιν, ubi delevi erasum in Vaticano οὗ, quod abest ceteris eius locis omnibus. Dioscorides 1, 66: Ἕψε μέχρις ἂν οὗ τὴν ὀσμὴν ἀναλάβῃ, non magis scripserat quam Plutarchus Cic. c. 21 initio: Ἄχρι ἂν οὗ καταπολεμηθῇ Κατιλίνας, ubi unus οὗ ἄν· Mor. p. 690, A: Ἄχρι ἂν οὗ πᾶν ἐξικμασθῇ· aut Arrianus Epict. 2, 12, 4: Μέχρις ἂν οὗ δεικνύῃς. Nam omnibus eximendum est οὗ, ut Thucydidi 7, 83, μέχρι οὗ δ' ἂν τὰ χρήματα ἀποδοθῇ, esse eximendum ipsa ostendit sedes incerta, Vaticano ponente post δ', quum Thucydides haud dubie scripserit quod 1, 137, ubi libri μέχρι πλοῦς γένηται, Schneiderus ei ad Aristot. H. A. vol. 4, p. 169, restituit μέχρι ἄν. Est enim illud οὗ vel ὅτου post ἂν positum non minus absurdum quam si dicas εἰς ἂν ὅ vel ἐξ ἂν οὗ et similia, neque intelligitur cur genitivum Diodorus addiderit, qui sine illo dixit μέχρι ἂν 1, 83, 3; 2, 57, 2; 3, 23, 1; 3, 25, 2; 3, 26, 3; 3, 27, 3, 4; 3, 33, 3; 4, 23, 3; 4, 46, 4; 9, 11, 1; 17, 114, 4; 20, 61, 6, et ἄχρι ἂν 1, 80, 6; 3, 13, 1. Quomodo convincitur ἄχρι ἂν ὅτου 12, 17, 2, et duplex, de quo supra, Plutarchi ἄχρι ἂν οὗ, quum idem alibi saepe dixerit ἄχρι ἂν sine οὗ, ut nihil tribuendum videatur exemplis simplicis apud eundem ἄχρι οὗ,

sequente verbi indicativo, quum idem saepe usus sit nud
ἄχρι sine οὗ, ut omnino latissime patet hoc vitium additi pos
ἄχρι, μέχρι, ἕως genitivi οὗ vel ὅτου, pariter atque omis
sae ante coniunctivum cum iis coniunctum particulae ἄ
Quis enim credat Platonem Protag. p. 325, C, scripsiss
quod omnibus est in libris: *Μέχρι οὗ περ ἂν ζῶσι*, no
quod ceteris locis omnibus habet *μέχρι περ ἄν*? Neque M
nex. p. 245, A: *Ἐλευθέρους εἶναι μέχρι οὗ πάλιν αὐτ
αὐτοὺς κατεδουλώσαντο* scripserat cum genitivo, sed s
lum *μέχρι*, aut Plutarchus Caes. c. 7 extr.: *Μέχρι οὗ κα
ταπολεμηθῇ Κατιλίνας*, sed *μέχρι ἂν καταπολεμηθῇ*,
solet, addito ἄν, omisso autem οὗ, neque Mor. p. 688, E
Μέχρι οὗ πάλιν ἐπιρροὴ γένηται, sed *μέχρι ἄν*, ut ib. C
Ἄχρι ἂν ἐκστῇ. Itaque Pyrrh. c. 19: *Μέχρι δὲ οὗ πάρ
στιν ἐν ὅπλοις, πολεμήσειν αὐτῷ Ῥωμαίους*· et Mor.
736, B: *Μέχρι οὗ συνεσταλμένοι ἐστίν*, pariterque ali
locis omnibus, ubi ἄχρι vel *μέχρι* sequitur illud οὗ, quo
tot aliis recte abest, non videtur addidisse Plutarchus. A
que sic etiam Diodoro 2, 9, 2: *Μέχρι ὅτου τὸ πάχος τ
χρίσματος ἐποίησε πηχῶν τετάρων*, ubi alii *μέχρις ὅτου*, a
μέχρι τοῦ, simplex restituendum videtur *μέχρι*, et 2, 33, 6
Μέχρι οὗ Κῦρος εἰς Πέρσας μετέστησε τὴν ἡγεμονίαν, u
deteriores ὅτου, et 17, 92, 3: *Ἔμενεν ἕως ὅτου γενόμεν
ἔξαιμος ἐπαπέθανε τῷ θηρίῳ*, delendi videntur genitivi
vel ὅτου. De quibus sic additis ab librariis dixi ad Thes. St
phani in *Ἄχρι*, *Μέχρι* et *Ἕως*, etsi de recentioribus quide
anceps saepe est iudicium, quos dixisse alienum a veteribu
ἄχρι οὗ ἄν vel κα certis constat inscriptionum testimoniis,
illud tantum certum sit neminem dixisse aut potuisse dice
αχρι aut *μέχρι ἂν οὗ*. Quanquam hoc ipso multo etiam m
rabilius est illud *μέχρις οὗ* vel ὅτου, quod cum genitivo co
iunctum apud Herodotum omnes inde ab H. Stephano
Thes. v. *μέχρι*, p. 952, B, C, ad hunc usque diem illius p
tius quam librariorum esse crediderunt. Quod graecum es
credam tum quum melioris quam sunt libri Herodoti, om
vitiorum genere contaminati, fidei testis confirmatum vide
testimonio hoc omnis rationis expers genus loquendi.

Μίγνυμι, quum aoristum secundum passivi alibi ex libr

receperit, fortasse etiam 4, 37, 2, ubi *αναμιχθέντες*, et 5, 33, 1, ubi *μιχθέντων*, 5, 55, 4, ubi *μιχθέντα*, sequente mox altera forma, quae tot aliis est locis, et 5, 80, 1, ubi *ἐπιμιχθέντων*, libri fallunt, ut *ἐκδαρθέντος* vel optimi pro *ἐκδαρέντος* 4, 47, 5, et unus *ἁρπαχθεῖσα* pro *ἁρπαγεῖσα* 4, 72, 2, etsi non est cur in hoc quidem verbo non duplex Diodoro concedatur forma aeque usitata.

Μικρὸς tantum, non *σμικρὸς* quum dixerit Diodorus, *σμικρολογίαν* 30, 21, 3, corrigendum videtur.

Μίνως Diodorum flexisse *Μίνω*, *Μίνῳ*, *Μίνω*, non ut saepe fit in libris *Μίνωος*, *Μίνωι*, *Μίνωα*, non est dubitandum, etsi libri ita in utraque forma ludunt ut in formis *Ἀπόλλω* et *Ἀπόλλωνα*, sed saepius consentiunt in forma recta, quam vel in argumento libri 4, *ιε΄*, servarunt optimi.

Μόγις, non *μόλις*, dixisse Diodorum ita probant ipsae librorum varietates, ut haud dubie Photii sit *μόλις* 36, 2, 2; 36, 6; 37, 2, 3, et librarii 5, 33, 1.

Μολυβᾶς, quod est in optimis 2, 10, 5, etiam alibi hoc vocabulum et quae ab eo ducuntur persuadet per *υ*, quod interdum praebet liber unus et alter, ut 3, 14, 3, potius esse scribendum quam per *ι*.

Ναῦς pro *νῆες* illatum 11, 19, 3, per praecedens 2, *πολλὰς ναῦς*, et ib. 24, 2; 13, 13, 4; 13, 46, 1; 13, 77, 6; 13, 78, 3; 13, 100, 3; 14, 60, 6; 14, 62, 2; 14, 72, 4, 5; 15, 41, 3; 17, 97, 1; 22, 8, 5; 23, 15, 4, plurima redarguunt formae rectae exempla, et ipsae librorum 2, 17, 1, ubi *νῆες* plures de melioribus; 11, 60, 8; 12, 54, 6; 19, 62, 7; 19, 103, 5; 20, 52, 5; 20, 61, 6, varietates.

Νέα πόλις qui alibi semper divisit, non scripsit 26, 13, 1, *Νέας πόλεως*; 32, 12, 1, *Νεαπόλει*, sed *Νέας πόλεως* et *Νέᾳ πόλει*, quod ex libris restitutum 20, 44, 1. Atque sic etiam *Ἡλιούπολις* 1, 57, 4; 1, 59, 4; 5, 57, 2, scribendum erit *Ἡλίου πόλις*, ut 1, 84, 4, reapse scribit Eusebius Praep. 2, p. 51, B, quum libri optimi 1, 75, 3, *ἐξ Ἡλίου γὰρ πόλεως* praebeant pro *ἐξ Ἡλιουπόλεως γάρ*, ut Stephani quoque Byz. codex Rehdigeranus dividit et Strabo, qui dicit etiam *ἡ τοῦ Ἡλίου πόλις*, et recte nunc dividitur apud Herodotum, sed gentile *Ἡλίου πολίτης*, quod apud Stephanum scri-

bitur *Ἡλιοπολίτης*, restituendum est Herodoto, eademqu scriptura divisa restituenda etiam Iosepho aliisque omnibu antiquioribus, quae saepe vel apud Zonaram servata. Ita *Λεόν των πόλει* meliores praebuerunt pro *Λεοντοπόλει* 1, 84, 4 etsi fieri potest ut talia utroque modo scriberentur, quemad modum *Μινώταυρος* interdum vocabulo interposito dividitur

Νεοττεύειν, non *νοττεύειν* dixisse Diodorum, ut 2, 4 4, libri *ἐννοττεύοντος* vel per *σσ*, nonnisi Gemisto servant interceptum *ε*, nedum quod 5, 43, 2, est in libris *ἐννοσσεύ οντας*, ipsae eorum ostendunt varietates.

Νῆσος in formula *ἐπὶ τῶν νήσων* 13, 47, 6: *Τὸν πλοῦ ἐπὶ τῶν νήσων ἐποιήσατο*, Diodorum quoque, ut alios, quibus dixi ad Thes. Stephani, sine articulo dixisse non dub tabit qui 20, 100, 5; 20, 111, 3, ex libris correctum *διὰ τῶ νήσων* pro *διὰ νήσων* animadverterit, nedum ut vel cont libros inferat Polybio 4, 16, 8: *Ὥρμησεν ἐπὶ νήσων*. Sim est vitium 13, 67, 1, *περὶ μέσας τὰς νύκτας*, quod semp sine articulo dicit Diodorus, male in nonnullis interpos etiam 19, 95, 2.

Οἶομαι in *οἶμαι* mutavi 3, 14, 5, ut est 1, 2, 4; 8, 1 6; 10, 10, 2; 13, 24, 2; 13, 90, 7; 14, 68, 2; 20, 13, 20, 43, 5; 21, 17, 4; 26, 1, 3; 27, 1, 2; 27, 13; 28, 1 2; 31, 3, 3; 34, 18.

Ὁλισθάνω pro *ὀλισθαίνω* 1, 30, 9; 5, 25, 5, scripsi Diodorum nemo dubitabit, quum vel Pausaniae libri nonnu 5, 27, 4, servent *ἀπολισθάνουσι*, et 6, 14, 8, *ὀλισθάνου* et omnes 10, 23, 4, *ἀπολισθάνουσαι*.

Ὀλυμπιακὸς optimi 3, 74, 4, sed *Ὀλυμπικὸς* 1, 95, 4, 14, 1; 4, 53, 6; 15, 78, 2, quos fallere ubi *Ὀλυμπικ* praebent similia persuadent vitia, ut in uno de ipsis 4, 6, est *Διονυσικαῖς*, etsi eodem modo quaerentem utra verior si ludificant apud Pausaniam, Strabonem et alios.

Ὅστᾶ quum sit in omnibus 2, 22, 5; 2, 56, 2; 4, 79, 4; 13, 75, 2; 18, 36, 1; 19, 44, 2; 26, 16, neque *ὀστέα* ex me lioribus 4, 62, 4, fuit recipiendum, neque ferendum quod 4, 38, 5, est in omnibus, *ὀστέον*, quam formam reiiciunt Atti cistae, quum *ὀστοῦν* item in omnibus sit 5, 33, 4, et *ὀστῶ* 3, 21, 6; 3, 35, 10; 5, 11, 4; 13, 75, 5; 17, 88, 1; 19, 59,

3. Quo redarguitur ὀστέων 10, 36, 3, ὀστέα 32, 8, tanquam eclogario relinquenda. Saepe sic peccatum etiam apud alios, ut Strabonem 16, p. 775, ubi ὀστέων, quibus formis constanter utuntur novitii scriptores, nunquam antiquiores.

Ὀστισοῦν in accusativo singularis masculini et feminini α abiicere ita alia ostendunt exempla ut 23, 15, 2, ὁντιναοῦν corrigendum sit ὁντινοῦν, quemadmodum 1, 59, 1; 1, 61, 1; 13, 55, 7, ἡντινοῦν ex libris restitui pro ἡντιναοῦν, et est in omnibus 13, 102, 3.

Παλαιότερος et παλαιότατος etsi constanter praebent libri, tamen haud dubie non minus fallunt quam apud alios plerosque, ut vel Eusebii nonnulli Praep. 3, p. 96, B, servant παλαίτερα et 4, p. 169, D, παλαιτάτης, et apud Pausaniam quamvis constanter scribatur παλαιότερος, tamen hoc pariter atque σχολαιότερος 7, 12, 9, redarguit duorum optimorum scriptura σχολαιτέρα, ut παλαίτερα Dionysii A. R. 1, 40, p. 101, 13; 2, 47, p. 335, 7; 8, 74, p. 1689, 4, redarguit quod est 1, 8, 9, 12, 68; 2, 12, παλαιότατος, et 13, παλαιότερον; 2, 4, p. 244, 3, παλαιοτέρων, ut 4, 1, πάλαι Reiskius optime correxerit παλαίτατα.

Παλαιστή, quod est 1, 55, 9, et in διπάλαιστος 5, 30, 4; 18, 26, 5, Diodoro non magis puto relinquendum quam Polybio, cuius libri constanter, ut Xenophontis in Cynegetico, servant αι pro confirmato inscriptionibus α.

Παρανομεῖν quum 3, 5, 2, flectatur παρανενομηκότα; 4, 37, 1, παρανενομηκέναι; 12, 16, 5, παρανενομηκότων; 17, 106, 2, παρανενομήκασι, et ibidem et 32, 8, 1, παρανενομηκότας, ferri non potuit 1, 78, 3, παρηνομηκόσι, quum vel apud Pollucem 7, 78, pro παρηνομημένα alius liber praebeat παρανενομημένα, etsi in altero augmento consentiunt libri Dionis Cassii, non tantum in Xiphilini epitome, sed etiam in superstite operis Dionei parte, fortasse apud hunc quoque non minus fallentes quam apud alios, de quibus v. Thes. Stephani.

Nihil ineptius fingi potest formarum πεζικὸς et πεζὸς alternatione, quae ut apud veteres, etiam apud Diodorum ita obtinet in libris ut horum apud eum ego exemplum sequi non minoris duxerim superstitionis quam apud Xenophontem aut

Polybium. Nemo enim credat Diodorum 11, 16, 2: *Τὸ πεζικὸν στρατύπεδον*, sed 11, 17, 2: *Τοῖς πεζοῖς στρατοπέδοις*, aut 11, 20, 2: *Πεζικάς τε καὶ ναυτικὰς δυνάμεις*, sed continuo *πεζὴν δύναμιν*· ib. 3: *Τῷ πεζῷ στρατεύματι, τῇ δὲ ναυτικῇ δυνάμει*· 13, 47, 2: *Βοηθείας πεζῆς τε καὶ ναυτικῆς*, sed 15, 2, 1, scripsisse: *Συνεστήσατο δύναμιν ναυτικήν τε καὶ πεζικὴν μεγάλην. τὸ μὲν γὰρ πεζὸν στράτευμα μυριάδων ἦν τριάκοντα .... στρατηγοὺς δ' ἀπέδειξε τῆς πεζῆς δυνάμεως Ὀρόντην, τῆς δὲ ναυτικῆς Τιρίβαζον*, nec priori quoque loco *πεζήν*, ut est 11, 5, 1, *τῇ πεζῇ στρατιᾷ*, et 11, 59, 2, *τὴν πεζὴν δύναμιν*, et 11, 61, 4, *στρατιάν*, et 11, 68, 2, 4; 11, 77, 1, bis; 11, 81, 2; 13, 13, 1, 7; 13, 14, 4; 13, 17, 4; 13, 45, 6; 13, 46, 5; 13, 67, 1 bis; 13, 100, 5; 14, 48, 4, et altero unus *πεζικῆς* pro *πεζῆς*, ut 15, 4, 2, omnes, et vicissim 20, 45, 1, omnes praeter unum *πεζικήν τε καὶ ναυτικήν*, quod etiam aliis est locis multis, quum librarii vel pro adverbio *πεζῇ* interdum intulerint *πεζικῇ*, ut apud Pausaniam 1, 29, 14.

Πειραιᾶ quum sit 11, 41, 2; 12, 49, 2 seq.; 13, 68, 2; 13, 107, 2; 14, 3, 5; 18, 65, 1, 3; 18, 66, 2; 18, 68, 1, 2; 18, 69, 2; 18, 75, 1; 20, 45, 2, 3, neque *Πειραιέα* 11, 60, 3; 14, 32, 4; 14, 33, 2, 4; 14, 85, 2; 15, 29, 5; 15, 34, 4; 15, 35, 2; 18, 64, 4, neque *Πειραιέως* 11, 41, 2; 14, 33, 4; 14, 85, 2; 18, 64, 4; 18, 65, 5; 18, 68, 2, ferendum, sed utrumque contrahendum, ut *Πειραιᾶ* et *Πειραιῶς* est 13, 3, 1, 3; 13, 107, 4, et libri inter utramque formam variant, ut inter *Πειραιᾶ* et *Πειραιέα* 14, 3, 5; 18, 65, 68, 69; 20, 45, 2. Nihil enim perversius perpetua inter has formas fluctuatione, quae vel in libris Atticorum, ut Thucydidis, de quo dixi ad Thes. Stephani v. *Ἐρέτρια*, conspicitur et ab defensoribus eius ipsis scriptoribus imputatur.

Περσεφόνη, quod Vindobonensis *Φερσεφόνη* scribit 4, 4, 1; 4, 22, 1; 4, 25, 1; 4, 26, 1; 5, 2, 3; 5, 68, 2; 5, 75, 4, non solum 3, 64, 1, ex alio etiam 5, 68, 2, cum illo bis praebente, sed etiam 27, 4, 1, ita esse scribendum, non *Περσεφόνη*, ostendit quod ibidem 7, est *Φέρσεως*, ut apud Appianum, de quo fallitur Schweighaeuserus ad Hannib. c. 56, semper scribendum *Φερσεφόνη*, non modo hoc modo illud, quum

etiam Dionysii A. R. 2, 19, codex Vaticanus servet *Φ*. Itaque sic etiam 6, 2, 9, scripsi pro eo quod apud Eusebium est *Περσεφόνη*.

Πηχῶν etsi plerumque omnibus est in libris, tamen 1, 57, 5, semel in tribus, semel in duobus libris scriptum *πηχέων*, quamvis vitioso accentu, idem et hic et alibi, ut 2, 7, 4; 2, 9, 2; 2, 10, 3, ubi Gemistus *πήχεων*, prodere videtur esse restituendum. Eodem modo Polybio nunc hoc nunc illud tribuerunt librarii. Quibus relinquendum esse repudiatum ab Atticistis *πηχῶν* non solum apud veteres, sed etiam apud recentiores, hodie de his non magis fortasse dubitaret Lobeckius ad Phryn. p. 246, quam de Xenophonte Piersonus ad Moerin p. 327. Neque *ἀνθῶν* scripserat Diodorus 5, 3, 2, sed quod ib. 3, ex melioribus recepi *ἀνθέων*, ut praecipiunt Atticistae, quorum maior certe auctoritas quam librorum utramque formam promiscue exhibentium.

Πλέον tantum, non *πλεῖον*, dixisse Diodorum satis multa modo omnibus modo melioribus in libris prioris formae conservata ostendunt exempla, librariis tamen saepissime etiam substituentibus non solum *πλεῖον*, sed etiam soloecum illud *πλείω*, de quo quae alio loco dixi repetita sunt in Thes. Stephani. Summa constantia *πλέον* servatum in libris Pausaniae, temere modo hoc modo *πλεῖον* ponentibus librariis apud Xenophontem, Polybium, aliosque.

Πλήθω quum sit in omnibus 2, 40, 6: *Τὴν Ἰνδικὴν πλήθουσαν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν θηρίων·* 4, 17, 4: *Τὴν Λιβύην πλήθουσαν ἀγρίων ζῴων·* 15, 5, 3: *Πλήθουσαν ἀνδρῶν ἀλκίμων*, et ubi eadem verba 18, 22, 2, et in optimis 3, 50, 2: *Πλήθει παντοίων ὄφεων*, et in uno de optimis 3, 68, 3: *Γῆν παντοδαποῖς καρποῖς πλήθουσαν*, et in duobus 17, 50, 1, idem pro *πληθύω* restituendum 3, 16, 6: *Ἐπὰν ἐπὶ πλείονα χρόνον πληθύειν συμβαίνῃ τὸν Ὠκεανόν·* 5, 19, 4: *Διὰ τὸ φύσει τὸν Ὠκεανὸν πανταχῇ πληθύειν παντοδαπῶν ἰχθύων·* 5, 25, 2: *Πάγοις ἐξαισίοις πληθύει·* 5, 43, 1: *Πληθύοντος τοῦ τόπου ναματιαίων ὑδάτων·* quum vel *πληθυούσης ἀγορᾶς* sit apud Athen. 6, p. 270, D, et in libro optimo Xen. Anab. 2, 1, 7, a prima manu *πληθύουσαν*, ut in Vaticano Dionysii A. R. 3, 3, p. 411, 6, *πλη-*

θυούσης, quod nemo dixisse videtur, sed πληθούσης, ut τοῦ θεάτρου πλήθοντος est apud Diodorum 13, 97, 6, qui πληθούσης 13, 104, 5. Nec dubium etiam apud alios multos sic esse peccatum, quum Herodianus certe Περὶ μον. λ. p. 5, 2: Εἰ μὴ πληθύον πανταχοῦ ὡς ἡμαρτημένον ἐλέγχειν ἐπιχειρήσαιμεν, manifesto scripserit quod scripsit p. 3, 1: Τῶν λέξεων αἱ μὲν πλήθουσι καθ' ὁμοιότητα, αἱ δὲ οὔ· καὶ τῶν μὲν πληθουσῶν κτλ., et p. 5, 24, ἔσθ' ὅτε πλήθει ἐν ὁμοιώμασιν, ὅπως διὰ τοῦ πληθύοντος .. ἐλέγχωμεν, haud dubie πλήθοντος, neque aliter, ut opinor, Pausanias 6, 25, 5: Καθότι δὲ Ἠλείων ἡ πόλις πληθύει μάλιστα ἀνθρώποις, ubi liber optimus πληθύη, alius πληθείη, supra scripto νει, alius πληθύνει, ut Polybii 5, 44, 11: Πεδία πληθύοντα πόλεσι, deteriores inferunt πληθύνοντα, ut unus Athenaei loco citato, Polybius autem, opinor, scripserat πλήθοντα.

Πλημύρειν et πλημυρὶς etsi duplici μ scripta exhibent libri Diodori, tamen etiam huic alteram ego restitui formam, ut simplex μ semel servat liber optimus Vaticanus Strabonis 15, p. 742.

Πλησίος adiectivum 18, 38, 2, τῶν πλησίων πόλεων, in adverbium esse mutandum ipse ostendit liber optimus Vindob. 4, 66, 3, idem praebens pro πλησίων πόλεων.

Ποιεῖσθαι ῥοπὴν etsi bis est, 15, 32, 1: Μεγάλας ποιεῖται ῥοπὰς ἐν ταῖς παρατάξεσι, et 19, 15, 5: Ὧι γὰρ τῶν στασιαζόντων οὗτος πρόσθοιτο, μείζονα ἐποιεῖτο ῥοπήν, tamen his exemplis certius est activi exemplum 15, 85, 5: Μεγάλην ῥοπὴν ποιεῖν εἰώθεσαν ἐν ταῖς μάχαις, quod veteres certe ipseque Polybius in hac formula semper usurpant.

Πόμα etsi non minori librorum consensu legitur locis omnibus quam vicissim ἔκπωμα, tamen qui ἔκπωμα scripsit, non scripsit πόμα, sed πῶμα, etiam apud Atticos saepe in libris omnibus in alterum depravatum, ut solet etiam in accentu huiusmodi vocabulorum peccari, et χύμα scriptum erat 17, 75, 7, pro χῦμα, et χρίσματος pro χρίματος scriptum videtur 2, 9, 2. Librarios haec omnia pervertentes arguit vel ἔκπομα scriptum in optimis Xenophontis Cyrop. 1, 3, 9, et apud Pausaniam, cuius libri omnes πῶμα servant 2, 13, 8, alterum vel ubi operculum significat illatum 4, 26, 8.

Ποσειδῶν in accusativo semper in omnibus scriptum *Ποσειδῶνα* notavi in *Ἀπόλλων*, etsi apud alios variant, ut Plut. Rom. c. 14.

Πραέως 1, 36, 3, improbatum Photio et inusitatum veteribus, redarguit *πράως* 34, 2, 32.

Πυρίπνοοι ταῦροι 4, 47, 3, et *πυρπνόῳ Χιμαίρᾳ* 6, 7, vix videntur ab eodem sic scripta, etsi difficile dictu est utrum sit Diodori. Quem certe utrumque contraxisse videri *πνοι* et *πνῳ* dixi supra p. IX.

Ῥίπτω, quod 5, 39, 8, duo optimi, qui *ἑαυτοὺς ῥιπτοῦντες εἰς ἀβοηθήτους κινδύνους*, mutant in *ῥιπτῶ*, rursus tollunt 3, 16, 2, optimi duo praebentes *ῥιπτόμεναι* pro *ῥιπτούμεναι*, quod est 19, 99, 2, et vicissim 14, 27, 6, *ῥιπτόμενα*, ubi alii *ῥιπτούμενα*, sed 17, 59, 1, omnes *ῥιπτούμενα*, ut 3, 13, 1, *τὴν ῥιπτουμένην κατὰ μικρὸν πέτραν*, unus *ῥιπτομένην*, *ἀναρριπτεῖται* omnes 5, 37, 4, *ἐπερρίπτουν* 14, 5, 5, etsi *ἐπιρρίπτων* in eadem formula est 14, 12, 3; lib. 30, 5, sed *τὰς ἐπιβάθρας ἐπιρριπτοῦντες* 14, 51, 7, et *δίκτυα ἐπιρριπτοῦντες* 17, 43, 10, et *ἐπερρίπτουν* 17, 44, 2, 4, sed *ἐπέρριπτον* 13, 78, 7, et *τὰ σώματα παραρριπτόντων* 13, 79, 2; et 14, 114, 7, *ῥιπτοῦντες τὰ ὅπλα*, et 15, 48, 2, *καταρριπτούμεναι*, 18, 34, 2, *τὰς ἐπάλξεις ἐρρίπτουν*, ubi unus *ἔρριπτον*, 19, 49, 4, *ὑπὲρ τῶν τειχῶν ἐξερρίπτουν*, et 36, 4, 7, *τὰ ὅπλα ῥιπτούντων* et *ῥιπτοῦντες*, sed *κατὰ τῶν τειχῶν ῥίπτοντες ἑαυτοὺς* 19, 8, 1, et *παρερρίπτει τοῖς θηρίοις* 25, 3, 1, *ἐρρίπτουν τὰ χρήματα* 27, 4, 3, et *συγκαταρριπτεῖν* 29, 32. Credibile igitur etiam alibi formam contractam alteri esse substituendam, ut 2, 26, 6, ex Gemisto recepi *ἑαυτοὺς ῥιπτεῖν εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμόν*, velut 1, 83, 3, *κρία τοῖς ἱέραξι πετομένοις ἀναρρίπτουσι*, et 2, 58, 5, *τὰ δὲ θάμβους πληρούμενα ῥίπτουσιν· 3, 15, 6, ῥίπτουσιν ἐπὶ τὴν γῆν.*

Σαλπικτὴς pro *σαλπιγκτὴς* restitui 3, 37, 3, ubi libri praebent, et 13, 45, 8; 13, 77, 6; 13, 99, 1; 15, 87, 2; 16, 84, 9; 17, 33, 4; 17, 58, 1; 17, 86, 5; 19, 4, 6; 19, 6, 5; 19, 30, 1; 19, 41, 3; 20, 7, 4; 31, 9, 9, ubi non praebent, ut *φάρυγα* pro *φάρυγγα* 2, 58, 3.

Σημαίνω aoristum apud Diodorum habet per *η*, non per

α, quod est interdum in libris, scriptum, ut supra dixi de *Καθαίρω*.

Σφάττω quum sit 3, 18, 5; 19, 8, 5; 37, 20, 3, *ἀποσφάζει* 11, 48, 8, librarii, *σφάζω* 34, 2, 22, Photii esse apparet, ut ibidem *ἅμα τεττάρων* pro *τέτταρσι*, et eclogarii aut librarii *ἐγκατέσφαξε* 34, 12; 34, 31. Ambiguum 9, 29, 1, *ἐπικατασφάξειν*, quod est in codice, utrum sit pro *-σφάττειν* an pro *-σφάζειν* an pro *-σφάξαι*, ut 20, 72, 2, idem codex Peirescianus *ἀποσφάξειν* pro *ἀποσφάξαι*. Conf. dicta in *Ἁρμόττω*.

Τελέως pro *τελείως* ab libris suppeditatum 1, 3, 8, 2, 15, 4; 19, 45, 8, et alibi constanter restitui.

Τετραπόδοις ζῴοις 2, 42, 1, redarguitur forma recta *τετράποσι* 20, 73, 3, ut apud Polybium 4, 75, 7, quod est *τῆς τετράποδος λείας* redarguit *τῆς τετραπόδου λείας* 1, 29, 7, quod scripsi *τετράποδος*, etsi ita peccarunt scriptores novitii, ut Georgius ante Malalam dicens p. 3, 8, *τοῖς τετραπόδοις*.

Τοσοῦτον ante vocales et *τοσοῦτο* ante consonantes quum dixisse videatur Diodorus, quod 14, 23, 2, est *τοσοῦτ' ἐπ' αὐτούς*, haud dubie scribendum *τοσοῦτον*.

Υἱεῖς quum sit in omnibus tantum 12, 12, 5, ut 2, 26, 8, Gemistus *υἱεῖς*, ceteris locis omnibus iisque permultis *υἱούς*, credibile est formae *υἱεῖς* non maiorem apud Diodorum quam apud Polybium esse fidem, ut *υἱοὺς* semper dixit Dionysius.

Φάρυγα 2, 58, 3, scripsi pro *φάρυγγα*. Quod nihili esse hodie nemo dubitat.

Φέρω verbi aoristos inter primum et secundum activi in participio maxime ita variat scriptura ut modo omnibus modo melioribus in libris sit aut prior aut alter, et nemo dixerit secundo tantum an priori promiscue cum illo usus sit Diodorus. Sed verbi *φορέω* aoristo novitio *φορέσασα* 16, 64, 2, Diodorum liberat *ἐμφορήσας* 16, 93, 7, et medium ib.; 19, 70, 5.

Χρίσμα, quod est 2, 9, 2, Diodorum scripsisse videri *χρῖμα* dixi supra, ubi de perfecto *κέχριμαι*, et in *Πόμα*.

Nomina Spartana in *ας*, quae in *ης* saepe terminantur in libris, ut *Λεωνίδης*, plerumque sic, raro per α, et *Λεωτυχίδης* modo sic modo *Λεωτυχίδας* scriptum, *Καλλικρατίδης* 13, 76, 2, sequente ib. 4, et 13, 78, 4, et 5; 79, 4 seq.;

q.; 98, 1 seq.; 99, 3 seq. *Καλλικρατίδας*, semper
i esse per ας non minus certum quam Boeotica, ut
ώνδας et *Πελοπίδας*. Nec *Δημάρατος* 11, 6, 1,
t Diodorus, sed *Δαμάρατος*, ut est in uno.

igitur praecipua sunt de hoc genere, in quo Diodori
ut aliorum omnium scriptorum, libri ita fallunt et
nt ut qui illorum vestigia sequatur, saepissime non
ops consilii sit haesitaturus, sed etiam inuriam factu-
oro, non indigno qui non minorem certe quam ipse
suae impendit curam experiatur eius qui reliquias
npli multisque rebus memorabilibus quas ex optimis
scriptoribus referti ad pristinam studeat formam re-
Quibus quae addenda sunt alia haud pauca eiusdem
et quae praeterea libris permulta graviora illata sunt
iis in annotationibus erit agendum.

C. G. HEYNE

DE FONTIBUS ET AUCTORIBUS

HISTORIARUM DIODORI

ET DE EIUS AUCTORITATE

EX AUCTORUM, QUOS SEQUITUR, FIDE AESTIMANDA.

COMMENTATIO PRIMA

AD LIBROS TRES PRIORES.

[Ex Comment. Soc. Gotting. ad a. 1782. vol. V. p. 89 s.]

Ad Diodori fidem et auctoritatem quam multa in antiquis historiis, in populorum religionibus et institutis, omninoque in doctiore antiquitate referantur, quae vel aliunde comperta non sint, vel ab aliis minus diserte tradita, satis constat. Nec minus constat laudari eum plerumque sic, ut rerum narratarum fides et auctoritas penes ipsum esse putetur; solere illum cum Herodoto, Thucydide, Xenophonte, similibusque scriptoribus nominari ac comparari, dubitarique interdum, iisne an illi maior fides sit habenda; denique totum eius opus historicum, etsi tam variis ac diversis partibus compositum, una laude ac reprehensione seu commendari seu elevari; non aliter ac si ea, quae ex innumeris scriptoribus hausta tradidit, de suo attulerit, fidemque adeo narratarum rerum eodem modo praestet ac Thucydides aut Xenophon. Quae res non satis intellecta cum me ipsum olim in fraudem induxerit,

cumque in docta antiquitate multa iudicia pepererit prava et iniqua: rem nec inutilem nec cognitu iniucundam suscepisse videor, si in scriptoris, qui tot rerum gestarum, tot institutorum ac religionum memoriam servavit, omninoque magnam antiquitatis partem unicus sospitator ab interitu vindicavit, si *in eius fidem et auctoritatem* paullo diligentius inquiram.

Omnino Diodorus, cum historiam catholicam condere omniumque temporum res uno opere comprehendere vellet, rerum narratarum auctor haberi nequit, nisi quatenus eas ab aliis traditas accepit; fides et auctoritas eorum, quae narrat, redit ad eos, unde sua hausit. Quae a Diodoro postulari iure poterant, haec sunt: ut in scriptoribus conquirendis diligentiam, in dilectu eorum, quos sequeretur, et rerum quas exponeret, iudicium, consilium et fidem praestaret; expositarum vero rerum auctor ipse haberi nequit, nisi quatenus de suis copiis aliquid interposuit, quod haud raro factum; in reliquis videndum est, quam auctoritatem ac fidem ipse sequutus sit; de qua ubi nihil indagari poterit, iudicium nostrum de re a Diodoro tradita ita circumscribi ac finiri necesse erit: „tradi hoc vel illud a Diodoro ex fide nescio cuius, iudicio tamen eius et auctoritate suffragante." Diversum ab hoc iudicium est, quod quis de universo hoc historiae catholicae genere, de operis descriptione, de rerum narratarum dilectu faciat: nec vero hoc ad meae aetatis genium faciam, nec ad consilia scribendi diversa ab iis, quae Diodori erant, et quae illa aetate esse poterant; itaque non discedam in eorum partes, qui pragmaticam historiam a Diodoro scriptam vellent, quos sane non meminisse apparet in historia catholica partes quidem, non vero universum corpus, materiem et argumentum ei consilio idoneum habere; nec philosophicam historiam requiram, hoc est, cum philosophica subtilitate super hominum ingeniis, moribus, institutis, religionibus, harumque rerum caussis institutam disputationem; quam equidem et ipse in votis habebo, quoties, copiis historicis satis locupletibus in aliquo genere suppetentibus, materies et locus illi erit; enimvero cum tot sint historiarum partes, in quibus super indole et caussis rerum disputandi materies iusta deficit, ad somnia et vanas hariolationes inaneque acumen, id quod ipsa res docet, eius-

modi consilia redire necesse est; neque iniri consilium hoc et suscipi rite potest, nisi ante omnia rerum notatio accurata et narratio facta fuerit. In Diodoro itaque non laudandum fuisset, sed reprehendendum adeo simile consilium, quandoquidem ipse primus erat auctor, qui omnium aetatum historias uno opere complecteretur, idque adeo unum spectandum haberet, non ut super his subtiliter disputaret et argutaretur, verum ut iusto dilectu facto graviorum rerum nullam omitteret, ea autem, quae afferret, iusto ordine disponeret et oratione simplici ac perspicua rerumque argumentis accommodata exponeret. Quanto cum studio, qua cura et industria, ille in hoc consilio exsequendo versatus sit, hoc saltem docere potest, quod XXX annos in opere parando se consumsisse et multis cum periculis et aerumnis magnam Asiae et Europae partem obiisse profitetur, ut pleraque loca oculis ipse cognosceret; quo sibi contigisse ait, ut multa perperam a superioribus tradita, inprimis ex locorum inscitia, ipse emendaret; magnas vero ad haec perficienda opportunitates partim imperii Romani per tot terras ac provincias propagati magnitudinem, partim commorationem Romae et sermonis Romani peritiam subministrasse. (lib. I, 4.)

Ex his intelligitur, in Diodori historiis *ea, quae ipse de suo interposuit, tanquam visu audituque cognita, sedulo discernenda esse ab aliis, quae ex aliorum auctorum fide tradit.* In illo vero genere ipse auctor habendus est gravis et summae fidei, in iis utique quae visu cognovit; nec dum enim quicquam huius generis ab eo traditum deprehendi, quod falsum fictumve haberi possit. Spectant autem ea fere ad locorum faciem et naturam, populorum ingenia, mores, instituta, opera, monumenta. Si qua sunt, quae in his perperam perhibita occurrant, ex naturalis historiae inscitia aut ex falsa opinione, qua illa aetas imbuta erat, non a scriptoris seu levitate seu fraude sunt repetenda. Ad ea autem, quae ex aliorum auctorum fide erant tradenda, quantas historiae scribendae copias conquisiverit, quantumque in iis excutiendis, digerendis et disponendis studium adhibuerit, etsi vel illud arguat, quod XXX annorum spatium ei rei impendit, multo vero magis ipsa res docet: esse enim ea, quae a Diodoro perscripta

sunt, ex pluribus auctoribus depromta et certo aliquo iudicio selecta, fidem facit et auctorum quos laudat recensus, et narrationis in multis rebus discrepantia ab scriptoribus illis qui servati sunt, quosque adeo cum eo comparare in promtu est. *Dilectus* autem, quem fecit, *fundamentum ac principium* quale fuerit, ante omnia exponendum est: hoc enim nisi recte teneatur, nullum *verum de Diodoro iudicium* institui potest.

Scilicet respuere se meram delectationem, tot aliis Graecis scriptoribus propositam, pluribus locis profitetur Diodorus: *sequi se in omnibus utilitatem*, et propter hoc ipsum praeferre historias plurium aetatum ac populorum res complexas, quoniam paratior inde et uberior utilitas exspectari possit, quae ad vitam cum publicam tum privatam salubribus consiliis exemplisque instruendam vim habeat. (lib. I, c. 3 et 4.) Eandem professionem in multis locis repetit; et ex ea iudicium faciemus in nonnullis rebus, quae diversis modis tradi solent, quas ipse partes amplexus, quas rationes sequutus sit, in aliis vero, quid illud fuerit quod eum a recto rerum indicio transversum egerit. Etenim cum in scriptorum, quos sequeretur, tum in rerum narratarum dilectu, narrationisque instituendae modo ac ratione, *utilitatem spectavit*, adeoque reliquis *praetulit ea, quae ad vitam regendam animosque bonis monitis consiliisque vitaeque praeceptis imbuendos usum haberent.* Praeclarum consilium, quis neget? modo ne *summa ac princeps historiae scribendae lex* intercedat, *ut vera et explorata scribantur.* Multa autem a multis *ad utilitatem ficta et exornata* sunt: neque omnes historiae partes ita sunt comparatae, ut multa in iis salubriter moneri praecipique possint, quandoquidem multorum eventuum summa tantum ad nos pervenit; magna historiarum pars notitiis rerum, quae contigerunt, ieiunis per fastos et annales ad memoriam propagatis absolvitur; nec raro id, quod fama acceptum aut ex litterarum naufragio servatum est, seu ad nudas temporum, locorum, hominumque notationes, seu ad subtiles litterarias et criticas quaestiones redit. Quae si quis dixerit sive a scriptore sive ab historiarum studioso esse relinquenda et seponenda, nolo repugnare; sed si tractare susceperis, eaque ad pragmaticam rationem ornare, mentiri te et falsa tradere vel

invitum necesse est. Hoc illud est, quod toties peccari videas a scriptoribus recentioribus, partim bellulis illis, qui nullo iudicio adhibito omnia ornare allaborant, etsi ornatum vel maxime respuentia, partim acuminis et iudicii famam aucupantibus; itaque fit ut, dum historias scribunt, fabulas Romanenses narrent, resque tradant, *quales forte evenire potuissent*, imprimis *si nostro seculo evenirent*, num vero ita evenerint, uti affirmare nemo ausit, ita tutius negare possis. Diodorus igitur, quatenus in iis temporibus versatur, in quibus rerum gestarum plenior et instructior est narratio scriptorumque pragmaticorum copia, praeclare illo consilio, utilia tradendi, utitur: in aliis eum hoc consilio abreptum non minus a vero aberrasse videbimus quam eos, quos obiurgat, quod delectationem unice in scribendo propositam habuerint. Omnino quaestio de ratione historias scribendi inter eas est, in quibus suum quisque genium et sui animi impetum aut libidinem sequi mavult, quam subtile animi iudicium adhibere, quo rerum discrepans natura, generum diversitas, id quod cuique proprium est, quae cuiusque utilitas, discernatur et definiatur. Primaria res, quam in historiis requiro, non est ut intelligam, quid de rebus iudicandum sit, aut quid scriptor de aliqua re senserit ac iudicaverit, sed omnium *primum* est, *ut cognoscam qualis res fuerit*. Quod si res ita narratur, ut mihi ipsi de ea iudicium facere in proclivi sit, malo hoc, quam ut scriptor iudicium suum legenti obtrudat, eoque ipso meum iudicium interdum forte regat, forte tamen in aliis inflectat et corrumpat. Qui itaque res gestas simpliciter quales evenerint accurate ac diserte enarrat, is scriptoris munere optime fungi putandus; praestabit sane haud dubie ceteris historiis narratio ea, cuius auctor res gestas, eosque qui eas gessere, et loca ac tempora, penitius aliis novit, et iudicio perspicaci et incorrupto in iis notandis ac perscribendis utitur. Diversa ratio et secta est eorum, qui plures scriptores inter se comparando maius historiarum corpus conformant: aliud iudicii acumen, alia prudentia requiritur in his. Secernenda est ea laus scriptoris, quae ab eius oratione et arte proficiscitur; alia quae a philosophico acumine, aut a prudentia politica. Omnino eiusdem scriptoris et operis partes

sunt diversae: philosophari et argutari licet tum, cum in praecipuo aliquo argumenti capite ac loco exstantiore in disputationes exspatiari licet, forte in iis operis partibus, in quibus de rerum summa, de populorum legibus et institutis, et quae alia sunt, traditur.

Hoc igitur *primum* est, quod in Diodoro reprehendi iure posse arbitror, *quod optimo consilio* in scribenda historia, cum utilitatem ad vitam redundantem unice sectandam esse putaverit, *prave usus est. Alterum*, quod vitio dandum esse videri debet, est, *quod*, cum historiam suam per tot temporum decursum detextam ex variis auctoribus contexuerit, *nec tamen ille recensum aut conspectum auctorum, quos seu universe seu in singulis partibus sequutus sit, apposuit:* quod si factum esset, in multis de narratarum rerum fide, deque Diodori ipsius diligentia et acumine accuratius iudicium facere liceret; iucundum esset, comparatione cum eorum inter se, tum cum aliis scriptoribus facta, assequi et indagare multarum rerum et opinionum origines ac fontes, principia et causas, primosque auctores, falso traditorum ac commentorum primordia et incrementa, eruere, et sic porro. In hoc tamen sunt, quae ad excusationem Diodori commemorari possunt. Omnino ea non Diodori sed totius vetustatis reprehensio est, quod in auctoritatibus, quas sequebantur, apponendis tam parci ac parum diligentes sunt scriptores: nec nisi studii historici et critici diplomaticique expolitione meliore intellectum est nullam narrationem probari posse, nisi de eius veritate constet, eam autem non ex eius, qui ab aliis narrata reponat, sed ex primi auctoris fide et gravitate esse diiudicandam: itaque in iis omnibus, de quibus aliunde non constat, auctoritatem authenticam ne quis apponere refugiat, prima scriptoris lex esto. Interea Diodorus in nonnullis operis partibus auctores, quos ante oculos habuit, adscripsit; complurium haud dubie nomina in libris deperditis adscripta fuere; uti vel ex fragmentis intelligere licet (v. c. lib. VI, n. 1); in ceteris sagacitati nostrae relictum est ut investigemus et indagemus quos maxime ille scriptores in opere suo catholicae historiae condendo sequutus sit, saltem, quo ingenio, qua lege, qua fide illi res narratas perscripserint.

Habuit autem Diodorus primo magnum numerum scriptorum, qui et ipsi historias catholicas condere velle videri volebant; eos itaque legisse eum et exscripsisse quidni credamus? plerosque ait ipse „unius tantum urbis aut gentis bella integra recitare, paucos a priscis temporibus exorsos res pluribus gentibus communes ad suam usque aetatem litteris mandasse: eorum tamen alios tempora singulis sua non adiunxisse, alios res barbarorum transiliisse; porro alios priscas fabulas propter tractationis difficultatem respuisse, alios mortis interventu operam non absolvisse; omnino neminem eorum, qui haec aggressi sint, infra Macedonum tempora historiam deduxisse." Hi enim, inquit, „ad Philippi, illi ad Alexandri res gestas, isti ad successores aut posteros deductam historiae telam abruperunt, res autem ab iis temporibus gestas, et numero et magnitudine haud inferiores, nemo scriptionis unius ambitu complexus est, sed sunt eae per plura volumina, cum summa temporum, rerum et scriptorum diversitate dispersae, adeoque cognitu difficillimae." (lib. I, 3.) Quid igitur noster? *singulorum tractationibus ad examen revocatis historiam contexere decrevit, quae lectoribus et plurimum conduceret et molestiae exhiberet minimum.*

Quod si Diodorus non tam generatim hos auctores memorasset; etsi hoc modestia adductus videtur fecisse, ne alios reprehendere in operis sui principio videri posset; sed potius singulos nominasset: rem utique nobis fecisset gratissimam. Nunc coniectando quantum assequi licet, adscribam eorum nomina, quos omnino in historia scribenda sequutus esse videtur: quos in singulis partibus auctores habuerit, cum ad eas perventum erit, annotabo.

In geographia quidem Asiae et Europae *Agatharchidem Cnidium et Artemidorum* ipse aliquoties laudat, in temporum notatione *Apollodorum* Atheniensem (I, 5), graves utique et intelligentes auctores. Ex iis, qui antiquissimas res perscripsere, *Cadmum*, *Hecataeum*, *Hellanicum et id genus alios priscos* scriptores ipse nominatim memorat (de Nilo, I, 37). *Hellanicum* in antiquissimis rebus Graeciae adhibuerat, ut in Munychiae origine, verbis eius appositis (Fr. lib. VI, n. 7); nec tamen in eo ac similibus praecipuam aliquam operae par-

tem posuisse videtur; si recte iudico, non ipsos fontes ille adiit, sed exscripsit potius eos, qui ex istis historias suas composuerant, inprimis *Anaximenem Lampsacenum*, quem ipse narrat (XV, 89), a Deorum ortu et humani generis primordiis exorsum ad Epaminondae mortem et pugnam ad Mantineam historiam deduxisse; tum *Dionysium Milesium*, quem in nonnullis diserte profitetur auctorem, ut de Amazonibus (III, 52), et de Baccho (65). Sed de his infra accuratius erit tradendum. *Herodotum* aliquoties laudat nomine; eum curiose multa rescivisse, sed repugnantes sententias de Nilo esse amplexum censet (I, 37, 38). *Ephorum* habuit auctorem in temporibus post Heraclidarum descensum in Peloponnesum, a quo ille historiae initium fecerat; in aliis *Callisthenem et Theopompum*, qui veteres mythos omiserant (IV pr.). *Euemerum* libro sexto exscripserat (v. Fragm. p. 633). Sed eundum est ad singula; quod nisi fecerimus, nihil satis recte tradi posse video.

Cum res a summa origine repetere vellet Diodorus, in fronte libri mythos persequi instituit. Nihil in hoc quod recte reprehendas. Perperam enim multi, si fabulas audiunt, intelligunt esse commentitias et fictas. Immo vero mythi seu fabulae antiquissimam rerum memoriam constituunt, sermone antiquorum hominum, et carminum suavitate redditam: cumque ii mythi non unius generis et naturae sint; eos quidem, qui ultimam generis originem adumbrabant, recte ab historicis, ubi de originibus populorum agendum esset, repeti, tanquam narrationes a maioribus acceptas, nemo neget; at sunt alia, quae reprehendi forte possint: primum quod ea, quae de unius populi origine narrata acceperant, uti de primis Graeciae incunabulis a vita silvestri ac ferina repetendis, ad communem generis humani originem referre solebant; tum quod eos quoque mythos, qui ab antiquorum hominum opinionibus de rerum origine sermone prisco et carmine expositis profecti erant, historiis suis praefigebant; quo factum est ut historici, qui populorum origines ultimas repetere vellent, fabulas omnis generis in fronte historiarum apponerent, inque his eas, quae antiquissimorum hominum physiologiam et historiam naturalem continerent; quemadmodum nostri viri

docti historiam catholicam exposituri ab rerum primor terdum quoque a philosophorum opinionibus super origine, initium institutionis facere solent[1]). Recepit et has fabulas Diodorus in historiarum corpus, in ec laudandus, quod non magnam scriptionis partem in sumsit. Nam admodum breviter (I, 6, 7, 8), ea, quae siologis tradita essent, repetit; tum viri prudentis iudi in hoc se prodit, quod fabulis cosmogonicis placita] phorum Graecorum substituit. Anaxagorea enim ea es commemoravit, etsi auctore non apposito, facile asseq quamvis recte mireris mentis divinae rerum formas f mentionem eum facere nullam. Nec vero ex ipso An haec repetita esse suspicor, sed ex aliquo scriptore, ante Diodorum haec eadem in historiarum ordinem re

Tres libros historiis barbarorum populorum se d iam ab initio professus Diodorus nescio an *Ephorum* auctorem habuerit; eum saltem barbaras gentes Grae quiores existimasse et narrat et improbat; se de iis praemittere, ut deinceps Graecorum historias persec nihil ad aliena avocet (c. 9).

1) Conf. not. in Apollodor. p. III, inde a pr.

SECTIO I.

AD LIB. I.

AEGYPTIACA COMPLEXUM.

Interponitur iudicium de omni historia Aegyptiaca, eius fontibus et causis et de modo ac ratione eam interpretandi.

Inde de *Aegyptiis* primo omnium loco agere instituit: de quibus plerumque ita statui video, ut eodem modo, quo Herodotus, credatur Diodorus a sacerdotibus et interpretibus Aegyptiis accepta in suas historias retulisse; qua quidem re nihil magis perturbavit sanum de rebus Aegyptiacis iudicium, nisi forte altera illa opinio, qua modo omnes veteris Aegypti historias, quarum penes ipsos Aegyptios esse potuit memoria, ab his duobus auctoribus ex asse repraesentatas esse autumarunt, modo duos hos solos rerum Aegyptiarum et unicos, quos Graecae litterae habuere, fuisse fontes. Hinc manarunt iudicia illa partim vana partim falsa modo ad deprimendam et elevandam Aegyptiorum famam, modo ad extollenda immodicis laudibus populi ingenia et litteras. Ante omnia enim teneri debebantur haec: primum, eorum, quae de Aegyptiis olim historiarum fide tradita erant, partem nos habere exiguam; nullum ex eo tempore, quo Aegyptii suis legibus, religionibus institutisque utebantur, auctorem ac librum; omnia accepta esse fama seriore, et eorum, qui antiqua mirarentur et cupide amplificarent, iudicio inflexa; iudicium tamen de multis fieri posse sanius et rectius ex reliquiis antiquitatis Aegyptiacae cum historiis comparatis. Ante Herodotum adierat Aegyptum *Hecataeus* Milesius, ipso Herodoto teste (II, 143), dubitarique vix potest, quin is in suis historiis (forte in *περιηγήσει Ἀσίας*) de Aegypto egerit. Porro *Hippys Rheginus*, qui Darii et Xerxis tempore vixit, praeter res Siculas ediderat

Chronica, origines (*κτίσιν*) Italiae, Argolica; eundem quoque *Aegyptiaca* attigisse, ex eo colligo, quod de Aegyptiorum antiquitate summa, et de natura Nili ad fecunditatem egregie comparata, tradiderat, quodque Aegyptios dixerat fuisse primos, *qui temperaturam aeris perspexissent*[1]: quod quale fuerit, ex ipso Diodoro nos assequi posse puto (I, 10), tradidisse eum inter primos Aegyptum ob benignam coeli temperiem omnium optime terrarum ad generandas res fuisse idoneam, iure itaque animantium origines ad eam referri[2].

Inter eos qui post Herodotum vixere, invenio *Philistum* Syracusanum, nobilissimum scriptorem, qui primus ex artis praeceptis historiam condidisse fertur, Dionysiorum aetate; scripserat is praeter res Siculas Aegyptiaca XII libris, etiam librum de Syria et Libya: quae absque notitiis in Suida servatis prorsus ignoraremus; secundum hunc, *Theopompum*, qui in Hellenicis seu in Philippicis historiarum Aegyptiarum memorationem fecerat; nam in libro tertio de Sesostride egerat[3]; eundem de Nilo disputantem laudat Diodorus (I, 37), item (eod. l. et 39), *Ephorum*, quos tamen locorum ignoratione ait peccasse; hunc quidem libro XI historiarum in hanc narrationem incidisse colligo e Theone Sophista[4]. Nilum quoque memoraverant et fabulosa de eo tradiderant *Hellanicus*, *Cadmus*, *Hecataeus* (ibid.); ut taceam physicos, *Anaxagoram*, *Democritum*, *Aristonem*, alios, qui de causis incrementorum Nili varia erant hariolati (v. Schol. Apollon. IV, 279). *Dicaearchus de institutis Graeciae* (*ἐν τῷ περὶ τῆς*

---

1) Schol. Apollon. IV, 262, in praeclaro scholio: *Ἵππυς δὲ τοὺς Αἰγυπτίους ἀρχαιοτάτους γεγονέναι λέγει· καὶ πρώτους στοχάσασθαι τῆς τοῦ ἀέρος κράσεως· καὶ γονιμώτατον εἶναι τὸ τοῦ Νείλου ὕδωρ.* [V. Add. ad h. l.]

2) Diod. I, 10: *Φασὶ τοίνυν Αἰγύπτιοι, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων γένεσιν, πρώτους ἀνθρώπους γενέσθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον. διά τε τὴν εὐκρασίαν τῆς χώρας καὶ διὰ τὴν φύσιν τοῦ Νείλου, τοῦτον γὰρ πολύγονον ὄντα καὶ τὰς τροφὰς αὐτοφυεῖς παρεχόμενον ῥᾳδίως ἐκτρέφειν τὰ ζωογονηθέντα* etc.

3) Schol. Apollon. IV, 272.

4) Progymnasm. c. 2, p. 16.

Ελλάδος βίου) etiam de Sesostride egerat, temporibus quoque diligenter adscriptis (ibid. ad v. 272, 276). In primis vero qui *periplos* scripserunt, de Aegypto plura accuratius investigasse videri debent; in his *Eudoxus Cnidius*, Platoni aetate suppar, *γῆς περίοδον* ediderat, in qua de Aegypto narratum fuisse e Plutarcho discas (T. II, p. 353 et 359, c.). *Agatharchides* autem Cnidius geographicum opus *περὶ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης* condiderat, e quo veriorem de Nili incrementorum causis opinionem recitat Diodorus (I, 41); eundem cum *Artemidoro*, Geographiae auctore, veriora tradidisse de Aegypto et Aethiopia, cum alii voluptatis caussa sua finxissent, testatur Diodorus (III, 11). Alios in Indice Stephani Byz. eruere in promtu est.

Successere tempora, quibus victa ab Alexandro Aegyptus mox in Ptolemaeorum potestatem cessit. Fuit in his primo loco *Hecataeus Abderita*, Ptolemaei Lagi comes, qui praeter alia, uti de Iudaeis, etiam *Aegyptiacas historias* reliquerat. Meminit eius Diodorus ipse partim in iis, quae de Nilo disputantur (I, 37), partim eo loco (I, 46 extr.), quo sepulcra regum Thebanorum memorasse ait e Graecis multos, qui Ptolemaei Lagi aetate Thebas profecti historias Aegyptiacas condiderunt; in quibus, inquit, Hecataeus est. Sub Philadelpho *Manetho* floruit, de quo quidem, quae senserit collega coniunctissimus *Meiners*, nec ignoro nec reprehendo; nolim tamen ex spuria praefatione et ex locis truncatis et interpolatis ab iis, qui caussae consiliove suo inservientia inde eruere volebant, necdum ad saniorem criticam exactis, apud Syncellum, eum nimis cupide damnare, et mendacis scriptoris ei notam inurere. *Lynceum Samium*, Duridis historici, qui Philadelphi tempore vixit, fratrem, *ἐν Αἰγυπτιακοῖς* laudatum videas apud Athenaeum (IV, 13, p. 150, B.). Fuere praeterea *Αἰγυπτιακὰ Alexandri Polyhistoris*, qui Sullae aetate vixit, aliquoties Stephano Byz. laudata. Hi scriptores omnes anteverterunt Diodorum aetate; nam nolo commemorare eos, qui aequales fere eius fuere, *Chaeremonem*, vanum hominem, qui Aelium Gallum in Aegyptum secutus erat, cuius historia Aegyptiaca exstabat, nec *Ptolemaeum Mendesium*, qui regum Aegypti historias tribus libris complexus erat; cui successit

Apio Grammaticus, ex Iosepho notus, qui Aegyptiaca quinque libris exposuerat [1]).

Aegre utique ferendum est Diodorum non monuisse quem potissimum auctorem in Aegyptiacis sequutus sit, ne illud

---

1) Multo minus in hunc censum vocabo scriptores incertae aetatis: Asclepiadem, cuius Aegyptiacorum librum LX, numero parum probabili, in Athenaeo laudatum videas lib. III, p. 83 C. de aureis malis; nescio an eundem cum Asclepiade Mendesio, cuius *Θεολογούμενα* Sueton. Aug. 94 excitat. Alter Asclepiades ex Procli schola prodierat superstitionibus Aegyptiacis, quales illa aetate erant, imbutus, et *Αἰγυπτίων Ὠγυγίων* scriptor, quem cum Heraisco comparatum videas e Damascio ap. Phot. et Suid. in *Ἡραΐσκος*. *Cosmen*, ap. Schol. Apollon. IV, 262, memoratum super antiquitate gentis Aegyptiacae: *Κόσμης ἐν πρώτῳ Αἰγυπτιακῶν*. *Leo* quoque Aegyptiacas res perscripserat, sec. Hygin. Astron. II, 20, Tertull. de Cor. Mil. 7, et alios: v. Worth. ad Tatian. adv. Gr. c. 44, p. 96, qui etiam ex Arnobio conficit Leonom Pellaeum fuisse. Videtur esse idem quem Schol. Apollon. IV, 262. laudat *ἐν πρώτῳ τῶν πρὸς τὴν μητέρα*. Ex eodem Hygino intelligitur eum fabulas ad historicam veritatem redigere voluisse, verborum tamen rerumque lusu adhibito, adeoque a Tatiano, Arnobio, Tertulliano inter eos refertur, qui Gentilium fabulas de diis ipsi exploserint. Leonem Byzant. qui Philippi aetate vixit, vix pro eodem habebo cum Voss. de H. Gr. *Aristagorae Αἰγυπτιακὰ* meminit Stephanus Byzant. *Euagoras* Lindius condidit historiam regna Aegyptiorum complexam, teste Suida, et *Lyceas* Naucratita *Αἰγυπτιακά*, ut cognoscimus ex Athen. XIV, 1, p. 616, D. Alios scriptores, qui Aegypti et Aegyptiorum memoriam fecerant, v. in Schol. Apollon. IV, 259. add. scriptt. de Nilo v. 269, cum *Castore*, qui de eodem egerat, et de Pyramidibus apud Plin. Ind. lib. XXXVI, de quibus egi in *Antiquar. Abhandl.* P. II, p. 112 sq. De Babyloniorum in Aegypto sedibus nonnulla *Ctesias* tradiderat (Diod. I, 56). Commemoro haec maxime eo consilio, ut, fi fieri possit, animis infigam penitus illud: pauca esse ex antiquitate, de quibus asseverate ac fidenter satis pronuntiare liceat; deficere nos in plerisque testium et tabularum auctoritatem idoneam; pauca esse ex omni memoria, quae in historias relata fuere; multo pauciora ex iis, quae olim tradita fuere, ad nos pervenisse; disceptanda esse pleraque opinione et coniectura, quae supra probabilitatem assurgere nequit. Ipse itaque, dum haec scripsi, non nisi, quae mihi probabilia viderentur, afferre bene memineram.

quidem, unumne an plures. Nam ut ipsum a sacerdotibus, quibuscum congressus sit, ea accepisse, quae narravit, statuamus, vetant plura; primo quidem, quod ipse scriptor, quantum invenire potui, nusquam hoc profitetur; contra vero se ab Aegyptiis narrata repetere, sexcenties monet; repetit autem sic ut satis appareat eum ex maiore rerum copia utiliora delibasse (c. 69 extr.). Ex ipsis libris sacris repetere sua non potuit, quos nec legere nec interpretari potuisset, quosque tum superstites non fuisse vel ex hoc colligas, quod tanquam de re praeteriti temporis loquitur, ubi de iis agit (εἶχον. v. c. cap. 44). Est etiam in toto libro perpetuus respectus philosophiae et mythologiae Graecae, maiorque eius scientia quam superstitionis Aegyptiacae. Fit quoque parum probabile, illa aetate, qua Aegyptum adiit, ullum superfuisse sacerdotem Aegyptium satis doctum et patriae et Graecae religionis. Etsi nolim negare mansisse etiam in mediocri illa sacrorum Aegyptiorum conditione sacerdotum collegia et in iis nonnullos, qui de religionibus et historiis commentarentur. Ita, nisi Tacitus hoc ad priscum narrandi morem deflexisse videri debet (Ann. II, 60), Germanico Aegyptum peragranti *iussus e senioribus sacerdotum patrium sermonem interpretari, referebat etc.* Poterant vero etiam scriptores ex libris sacris repetita dicere ea, quae ex scriptoribus hauserant, qui sacros libros sequi se dixerant. Neque in his mentiendi libidinem statuere necesse est. Hecataeum Abderitam Diodoro esse inspectum, supra docui; potuit eum in religionibus quoque sequi, quas ille ex sacerdotum fide exposuerat (conf. Plutarch. T. II, p. 354 C. D. super Amun.). Ad antiquiores scriptores aliquo loco provocat (c. 66), et alio loco *se Herodotum et nonnullos scriptores* narrationum portenta tradentes deserere velle ait (c. 69 f.). Quicquid est, eum scriptores Graecos sequutum esse, qui ad Graecas religiones Aegyptiaca deflexerant, manifestum fit. Quod antequam disertius exponam, pauca omnino *de fabularum Aegyptiarum origine et caussis, et de earum interpretatione* praemittam; quibus de rebus etsi a multis viris doctis, etiam a collega nostro *Meiners* erudite actum est, litterarum tamen humanitas, quam profitemur, animorumque benevolentia, intercedere non potest quo minus

in argumento, in quo ultra probabilitatem procedi nequit, sui quisque animi iudicium exponat; ad ipsam autem litterarum utilitatem, quam unice propositam habere videri volumus, nihil potest esse gravius, nihil salubrius, quam ut ii, qui a diversis principiis profecti in diversas sententias discesserint, de eadem re disputata in medium proferant. Ad obtrectationem autem et invidentiam nec ipse referre hoc soleo, si quis diversa ab iis, quae ipse statuo, attulerit, et meo iure postulare videor ut et mihi, quae sentio, in medium proponere liceat. Ita tandem licebit aliis, forte et mihi ipsi, exactiore iudicii trutina pensitatis rebus, iudicium facere subtilius.

In promtu quidem est Aegyptios dicere de sacris, religionibus ac literis suis, absurda et ridicula tradidisse; accusare seu scriptorum seu sacerdotum fraudes et mendacia. Neque is ego sum, qui caussam eorum agendam suscipiam. Licet tamen forte agere cum iis clementius ac liberalius, si sequentia recte a me ponuntur: Primo sapientia Aegyptiorum antiquiorum esse potuit alia nulla, quam infantiae generis humani; opiniones adeo et placita illa complecti debuit ad nostros sensus vulgaria et vel pueris obvia, physicas autem rationes, ut rudium hominum, vanas plerasque et superstitiosas. Sermone porro usi sunt in infantia generis humani nato, et scriptura hieroglyphica, quae non minus incunabula illa arguit, et vel sagacissimorum hominum acumen obtundit. Hoc sermone, his hieroglyphis animi iudicia in multis deflecti, et omnis cogitandi, commentandi et eloquendi, ratio proprio aliquo ac diverso a nostris sensibus modo constitui debuit.

Iam ab initio itaque facile intelligi potest (I) Aegyptios nobis in multis nugari videri debere, partim suarum opinionum vanitate, partim nostra ignoratione eorum, quae signis notionibusque a nostro more alienis tradiderant. Si tamen vera et aequa de iis iudicare volumus, primo loco quid ipsi senserint, quidve eorum animis in quaque re obiectum aut fuerit aut esse potuerit, ut assequamur, elaborandum erit; sin assequi non licuerit, saltem nostrum iudicium erit inhibendum. Quae Aegyptii tanquam antiquitus tradita acceperant, monumentis antiquis erant consignata, hieroglyphicis quidem characteribus, in quibus interpretandis consumi sacer-

dotum doctioris aevi operam necesse fuit. Exarati de his libri sacri seu commentarii sacerdotum litteris Aegyptiacis, in quibus accessere mox alia serioris aevi. (II) Omnis porro religio Aegyptiorum a sacris ritibusque singulis, ut ipsa rerum natura fert, processit; a singulis familiis ac stirpibus ad urbes et nomos singulos sacra transiere: in his praecipuarum nonnullarum urbium sacra et numina, eaque adeo patria a maioribus accepta, principatum obtinuere; de quibus supererat forte fama aliqua et narratio cum iisdem a patribus accepta; similiter etiam singularum urbium ac regnorum per Aegyptum memoriae habebantur. (III) Omnia igitur haec, ut in aliis priscis populis, sigillatim sparsa et de rebus singulis; nusquam corpus aliquod ac systema seu religiosae doctrinae seu historiae seu philosophiae; nam et hoc docet omnium populorum historia, a singulis philosophematibus omnem sapientiam procedere, et serioris aevi rem esse plura corpore ac systemate complecti; nec nisi per Graecorum studia notitiae hae per Aegyptum sparsae colligi coepisse videntur. Secundum haec quis non intelligat Aegyptiorum non minus quam Graecorum aliorumque populorum historiam et philosophiam, adeoque religiosam opinionem, progressam esse *a mythis*, conceptis antiquo sermone et charactere hieroglyphico? (IV) Successu temporum collegia sacerdotum in templis nonnullis potioribus coaluere numero et doctrina insigniora: inque his primo loco Thebis. Omnino facto incolendi initio ab Aegypto superiore, maturiora quoque ut opum et potentiae, ita etiam litterarum incrementa fuere in Thebaide; in qua monumenta quoque maiorem antiquitatem spirant. Quid? quod antiquiora quaeque de Aegypto narrata ad agrum Thebanum fere referenda sunt (conf. Herod. II, 15). Memphis, quippe serius exstructa, omnia habuit seriora, pyramides quoque. In his, quae dixi, sacerdotum collegiis multa super historiarum ex antiquis monumentis et hieroglyphis, tum super sacrorum et rituum origine, disputata esse probabile fit, et quidem diversis opinionum diverticulis. Ea igitur quae ad nos pervenere de antiqua Aegypto tradita, pauca ex antiquis monumentis, pleraque ex sacerdotum disputationibus et interpretationibus monumentorum, diversorum quidem temporum, et collegiorum,

profecta esse manifestum fit; quae ut in corpus redigerentur, non nisi a Graecis interpretibus periclitatio facta esse videtur.

Non male nobiscum actum dicerem, si modo disputationes illas sacerdotum antiquiorum haberemus. At horum omnium nihil sincerum et incorruptum ad posteritatem pervenit, sed omnia utique per Graecam interpretationem corrupta, modo a Graecis interpretibus, modo ab Aegyptiis graece doctis [1]). Quo quidem alveo ad nos derivata tantum non omnia plurimam labem traxisse necesse est; (graecissant enim omnes, qui de Aegyptiis tradiderunt, ut nec tamen mendacii et fraudis nota iis inurenda, sed ex saeculi genio venia danda sit) eaque perscripta eo tempore, quo Aegyptii suis legibus et institutis uti desierant. Iam primum ipso temporum successu, regum imperiis saepe mutatis, et tandem in dominatum superbissimum versis, ipsa sacra, litteras, religiones, quas vicissitudines expertas esse putabimus! de quibus omnibus nihil scitur. Tandem ad ultimam servitutem depressos cum servitute bonarum rerum ignorationem et foedam superstitionem Aegyptios induisse mirabimur? Ex hac tamen ultima aetate populum per XX fere saecula opibus florentem aestimare et metiri velle aequumne est? Ex ultimis tamen his saeculis fluxere ea, quae de Aegypto narrata accepimus, etiam ea, quae ex antiquioribus monumentis petita feruntur. Saeviente in Aegyptios Cambyse vetera monumenta magnam partem erant igni ferroque eversa, vastata aut mutilata, sacerdotum collegia magnam partem sublata cum ipsis sacris, religionibus et templis, in clarioribus utique urbibus, ut Heliopoli (v. c. Strab. XVII, p. 1158, C. qui ibidem narrat nullos tum sacerdotes, nulla philosophiae et religionum superesse studia). Memphi regia aedificia Strabo visebat diruta et deserta (p. 1161, B.). Thebae autem primo a Cambyse direptae et eversae, mox ex seditione

1) Inoleverat Aegyptiis adeo illa interpretatio antiquitatis suae ex Graecis literis, ut sub Ptolemaeis et Romanis vix aliam ullam nossent. Ita Germanico Aegyptum invisenti eandem expositionem factam videas ap. Tacit. Ann. II, 60. Accessere mox innumera et incredibilia philosophorum somnia, ad quae tamen priscas Aegyptias religiones nemo puto exiget; et egit de his docte collega amantissimus *Meiners*.

solo aequatae fuerant a Ptolemaeo Lathuro (Strabo p. 1170. C. Pausan. I, 9). Inter haec an non prisca instituta, litteras, divina humanaque interiisse et ex hominum memoriis abolita fuisse credibile fit? quae autem in egena plebecula manserant, ad miseras pleraque superstitiones abiisse? Gratia tamen vel sic magna habenda est scriptoribus, qui nobis aliquam saltem gentis huius ad omne aevum memorabilis memoriam servarunt.

Fontes eorum, quae de antiquitate Aegyptiaca traduntur, valde diversos esse, adeoque etiam rerum narratarum auctoritates, nunc declarabo curatius. Ea quidem, quae ab eo inde tempore, quo Graeci Aegyptum adiere, gesta sunt, ad vulgarem historiarum Graecarum ordinem redeunt. Antiquiora dixi partim ex antiquissimis monumentis hieroglyphis insignitis, partim ex sacerdotum interpretatione esse petita. Quae si sedulo distinxeris, de multis iam iudicium ferri poterit et aequius et verius. Antiquissima igitur manifestum fit priscis monumentis fuisse memoriae hominum tradita; de quo nemo ambiget. Monumenta et extitisse olim, et extare adhuc, hieroglyphis insignita, satis puto constat[1]). Iam hieroglypha

1) Non prorsus improbabile esse arbitror, si hieroglyphorum, quae adhuc cum in obeliscis tum in aliis monumentis, multo magis quae in hypogaeis atque in ruinis inprimis Thebaïdis supersunt, corpus aliquod recte dispositum haberemus, ipsa eorum comparatione multa erui et mutua forte luce collustrari posse. Uti nunc quidem Aegyptia antiquitas se habet, nihil satis diligenter curatum est. Ingens reliquiarum per Thebaïdem neglectus iacet cumulus; in agro Memphitico quam multa lateant abdita, docuere recentissimis temporibus dux *de Chaulnes* et *Montagu;* haud contemnendum antiquitatis Aegyptiacae apparatum per Musea et per libros ita sparsum videas, ut difficile sit iustam comparationem facere aut in diversissima temporum intervalla, ad quae referenda sunt, ea referre. Uno verbo: ipsis fundamentis et initiis eorum, quibus historia Aegyptia superstrui possit, caremus, seu scripta seu artis opera ea esse malis. In caeteris habet plerumque res se hunc in modum: partim habemus textum, quem vulgo diceres, cuius interpretatio periit, partim commentarium, cuius textus nullus ad manum est; nam ἱεροὶ λόγοι hieroglyphorum, h. e. eorum, quae hieroglyphis tradita erant, expositionem continebant. At hieroglypha illa aut periere aut nondum in comparationem venere.

nemo interpretari potest nisi is qui cum signis signorum vim et mentem acceperit: quod nisi factum fuerit, ad coniecturam redeunt omnia, eamque incertam et lubricam. Quo tempore inter sacerdotes Aegyptios hieroglyphorum notitia exoleverit, equidem non dicam; satis tamen intelligitur litterarum ductibus admodum antiquo aevo repertis, mature eam interiisse. Consignata inde fuere litteris nonnulla ex hieroglyphica antiquitate iam ab initio; alia coniectando et divinando assequi voluit serior aetas: omnia haec *libris sacris* perscripta esse verisimile fit; de quibus quidnam mihi ex rerum ipsa ratione statuendum esse videatur, nunc paucis aperiam.

Igitur non mera mentiendi libidine sacerdotes libros sacros fraudibus et mendaciis consarcinasse statuo: sed a quo inde tempore litterae erant inventae, necesse fuit ea quae extabant veteris aevi monumenta, hieroglyphis insculpta, transscribere; quae ipsa res interpretandi studium afferre debuit; rationes itaque antiqua tradendi subnasci debuere variae ac diversae, per diversi aevi tempora, et pro diversorum ingeniorum, diversorumque collegiorum sacerdotalium consilio et opinione. Hinc tanta varietas in annis, quos adscripserant sacerdotes nominibus regum ex monumentis descriptis, pro diversis diversorum computis. Quod autem intra sacerdotum claustra se continuerunt omnia, quae ad doctam antiquitatem spectabant, hoc non ad calumniandam aut elevandam horum hominum fidem trahendum esse censeo. Magno humanitatis beneficio id factum, quod in nonnullis populis ordo aliquis sacerdotum modo, modo magorum, modo Brachmanum extitit, qui litteris ac disciplinis vacarent; ita saltem earum elementa reperta et aliis tradita fuere; cum contra in iis populis, qui hoc hominum ordine carerent, barbaries et litterarum ignoratio pertinaciter mentibus insederit. Porro supererant, quantum intelligo, narrationes antiquae, quae ad quemnam ex priscis regibus referendae essent, ambigebatur. Hinc una eademque narratio interdum ad diversa regum nomina adscribi passim coepit. Occurrebant autem in monumentis alia ad gentis antiquitatem, res gestas, fata et facta, alia ad religiones ritusque spectantia. Subnasci adeo opinionum dissidia coepere non modo super historiis, verum etiam super religionibus,

earumque caussis: quae tanto maiora esse debuere, quo maior erat per Aegyptum religionum diversitas. Quae si tenueris, unde Graecis advenis tam varia ac discrepantia seu de historiis seu de religionibus ex libris sacris recitata fuerint, facile licet assequi. Fundus aliquis debuit esse plerisque omnibus: antiqui alicuius monumenti auctoritas, sed obscura plerumque illa et incertae interpretationis; multo magis obscurata hominum, qui interpretari voluerunt, opinionibus; ita ut cum facto antiquo teneamus plerumque commenta seriorum hominum; adeoque antiquior historia Aegyptia comparari possit hactenus cum historia antiquiore Graecorum a mythis profecta; inest et huic aliquis fundus, aliqua ratio, sed plerumque tam obscurata, tam lubrica et incerta, ut de vero nihil pronuntiare liceat.

Nec tamen hoc unum librorum sacrorum argumentum fuisse apparet, ut antiqua traderent; perscribi mox coepere res proximae cuiusque aetatis, ita ut pro annalibus Aegyptiorum iidem libri sacri essent; hoc tamen non nisi serius factum esse, ipsa narrationum ratio et indoles docet. Quam diversae auctoritatis et fidei illos annales fuisse credere licet! e quibus tamen ne fragmenta quidem, sed tanquam ex paludosis rivulis derivatas lacunas habemus. Alii libri disputationes de rebus sacris complexi sunt, alii alia; sed de his disputare, nihil nunc attinet. Illud modo declarandum esse arbitror, librorum horum sacrorum auctoritatem esse debuisse admodum diversam; potuere enim alii habere maiorem antiquitatem[1]), alii maiorem doctrinam, fidem, aliis.

Potuere quoque inter sacerdotes haberi, quae fama vetere essent accepta (*alte Sagen*): quae eadem tamen libris sacris consignata fuisse probabile fit, saltem tum, cum Herodotus Aegyptum adiret, v. c. de Aegypto inferiore ab initio aquis submersa (II, 4 et 10); aut ubi scriptor praeclare ex testaceis

1) Satis magnam auctoritatem habuisse libros nonnullos sacros probabile fit, in tam antiqua scribendi litteris origine et inventa materia domestica, papyro. Quid quod iam in antiquissimo monumento, Osymandyae sepulcro, volumina erant efficta. v. Diod. I, 49.

in montibus et ex saxis pyramidum conchyliatis argumentatur c. 12 (sagacius, quam Strabo XVII, p. 1162, B.), et de soli alluvie c. 13. In iis igitur libris computi regum ex iis monumentis, antiquiores utique, confecti continebantur: unde praelectos eos transcripsit Herodotus (II, 100). Ergo antiquiora redibant omnia ad monumenta eorumque interpretationem. Neque adeo aut mirandum, aut, nisi alia causa adfuerit, de fraude est cogitandum, si multa ex antiquis columnis ac cippis (στήλαις), in quorum numero obelisci fuere, petita afferuntur; inscripta iis putabimus fuisse hieroglypha, non interpretationes ipsas, quas forte libri sacri continebant. In nonnullis locis etiam nonnulla servare potuit hominum memoria, qua ii, qui arabilem Aegypti partem incolebant, adeoque, ut probabile fit, vitae cultu et institutione alios anteibant, mirum in modum excelluisse narrantur ab Herodoto II, 77. Interea nec hoc a vero abhorret, exstitisse quoque lapides, in quos ea, quae ex antiquis hieroglyphis intelligi posse putabantur, litteris Aegyptiis erant transcripta. Ita apud Tacit. Ann. II, 60, Germanico invisente Aegytum: *et manebant* (Thebis) *structis molibus litterae Aegyptiae priorem opulentiam complexae:* potuit tamen scriptor his ipsis nihil aliud quam hieroglypha, cuiusmodi v. c. in obeliscis sunt, intelligere. Unum adhuc subiungam, quod ad antiquiores historias spectat, in quibus saepe aegre ferre viros doctos video, quod ad simplicem regum enumerationem factorumque recensum eae redeunt. Atqui ipsa materia scribendique vetus ratio in saxis, hieroglyphorum quoque indoles, vix disertiorem expositionem admittere potuit. Quaecunque ex priscis monumentis etiam a Mose descripta sunt, breviter rerum tantum summas comprehendere quis miretur? Indiculos itaque regum Aegyptiorum, quos habemus, ex priscis monumentis descriptos esse negare nolim; sed annos additos ex sacerdotum interpretatione et computatione probabile fit. Omnino antiquissima quaeque brevissima esse autumandum est, et, si volumina audimus, singulis foliis nostris perscribi forte posse, quae olim in volumine habita essent, meminerimus.

Non itaque falli me arbitror, si dixero, partem aliquam historiarum fabulosarum ex monumentis male acceptis, aliam

ex hieroglyphis, quorum vis et sensus ignorabatur, ductam esse. Ita, ut uno et altero exemplo utar, Phoenicis notio ex nulla alia re quam ex pictura hieroglyphica, qua adumbrabatur Cyclus magnus anni solaris et lunaris ad idem initium redeuntis, ducta est (Herod. II, 73), ut dudum docuere viri docti. Quae de mortuorum iudicio narrantur, si quem fundum habent, ex priscis sculpturis ea petita esse suspicor; occurrunt adhuc vestigia in tenuissimis his reliquiis, quae supersunt, v. c. in sarcophagis (ap. Com. *Caylus Recueil T. V*, pl. 8). Fabulas de Osiridis virilibus ab Iside consecratis ortas esse puto a phallo, symbolice in parietibus picto et in pompis deorum portato. (Diod. II, 22; conf. Plutarch. T. II, p. 358, B.)

Verum ea, quae sentio, uno eoque palmario exemplo declarabo sculpturarum sepulcri Osymandyae (Diod. I, 48, 49). Regi pugnanti ad latus erat leo (haud dubie ad fortitudinem pugnantis alludente, re tamen mox in rem gestam versa), ducti in triumpho captivi sine virilibus et sine manibus (en originem fabulae de Sesostridis statuis in terris victarum gentium positis: Diod. I, 55, et ipse Herod. II, 102), tum XXX iudicum consessus in pariete exsculptus, cui ex adverso in media aede stabant multae statuae ex ligno factae, quae adumbrabant litigantium et de iure disceptantium turbam. Inter iudices unus erat praecipuo inter ceteros loco (Romanus Praetorem dixisset), appensam ex collo Veritatis seu Iustitiae icunculam habens clausis oculis insignem. (Symbolicum hoc fuisse quis neget? ab hoc tamen aut simili simulacro petita est haud dubie narratio de priscarum aetatum iudicibus hoc insigni instructis. conf. Plutarch. T. II, p. 358, B.) Circa illum magistratum voluminum multitudo dispersa iacebat. Ipse rex Diis dona ferebat. His accedebat circulus aureus CCCLXV cubitis divisus Solis cursum designans. Omnino Osymandyas in historias relatus esse videtur a serioribus, cum in monumentis Solis symbolum seu hieroglyphum ille fuisset. Idem in Sesostride factum suspicatus sum alio loco. Ornata haec forte sunt iis, quae in pluribus ac diversis monumentis passim occurrebant. Contra quae de imprecatione Menae, inventoris luxus, narrantur (Diod. I, 45), ex columna ducta sunt, cui imprecatio erat inscripta (conf. Plutarch. p. 354, A.).

In historiis porro illud tenendum, quod obvium est, et a multis observatum, veteres observationes astronomicas et physicas, per hieroglypha et symbola traditas, praefixas esse historiis, eodem more, quo idem apud Graecos, Phoenices, et alios populos factum. Itaque nec in numeris annorum haerendum esse arbitror; omnem enim in iis cum historiis comparandis operam lubricam esse necesse est; inprimis cum computi illi astronomici vix integri et incorrupti ad scriptores Graecos perlati fuerint; alii autem computandi modi fundo idoneo careant. Quod numerantur apud Herodotum II, 144, usque ad Sethonem, Vulcani sacerdotem, CCCXLI generationes a primo rege, qua tandem re nititur? quod is numerus colossorum ligneorum visebatur in templo Iovis Thebani, iique sacerdotes summos referre dicebantur. At gratis sumebatur hoc, quod omnes perpetua progenie, filius quisque patri succedens, prognati esse ferebantur.

Praeterea tamen, in historiis non secus quam in sacrorum ritibus, de quibus mox dicam, fabulas, quibus plebecula delectari solet, comprehendi nemo neget, nonnullasque inventas, saltem ornatas ad salubre aliquod monitum seu ad religionem populo commendandam. Ita quae de Sesostridis filio excaecato et sanato prostat narratiuncula: Herodot. II, 111; Diod. I, 59. Excaecatus narratur, quod Nilum sagitta petierit; cui rei locum dare potuit, quod exstabat signum eo statu (c. 59); potuit quoque uxoris castitas celebrata esse admixtis fabulis. Verbo, releganda talia sunt in suum ordinem et locum; non vero ex his iudicium de aliis prorsus disparibus faciendum.

Hactenus de historiis. Quae de religionibus et ritibus sacris narrata accepimus, alia ad ritus religiosos spectant, qui aut tum fuere, cum a scriptoribus traderentur, aut quos olim fuisse ipsi traditum acceperant; alia ad causas et origines, adeoque ad opiniones seu sacerdotum seu interpretum seu ipsorum scriptorum. Alienum a consilio esset singulatim haec persequi: sed in iis ipsis, quae de religionibus memorantur, licet alia recentiora alia antiquiora internoscere. Nolim ad argutias delabi, sed tria saltem antiquarum religionum genera discernere mihi videor; quorum recentissimum est

illud, quo ad Isidem et Osiridem referuntur omnia; praecesserat aliud, ut ita dicam, systema VIII, aliud XII deorum. (v. c. Herod. II, 46, 145.) Subesse iis magnam notionum physicarum simplicitatem, obvia res est; nec dubitare licet a sensibus religiones quasque antiquas petitas fuisse. Multa ad ea, quae libris sacris perscripta erant, redire manifestum fit, alia ad λόγους ἑερούς, h. e. interpretationes sacerdotum, quas diversae aetatis, auctoritatis, fidei, esse debuisse in aprico est. Antiquissimas quasque Aegyptiorum religiones simplicissimas fuisse credere licet; etiam eas, quae symbolici quid haberent; easdem, diversarum urbium et locorum, fuisse origine diversas, supra innuere memini. Per tantum aetatum numerum etsi in populo antiquitatis tenacissimo fieri tamen non potuit quin multa novarentur; quam multa per tot saeculorum decursum ex memoria hominum exolescere debuere! substitutae sunt opiniones et coniecturae, variae et incertae et a diversis sacerdotum collegiis, in diversis Aegypti nomis, in tanta religionum et institutorum diversitate. Mox cum Graecorum forte exemplo super religionum originibus et caussis disputare inciperent, in tam remota antiquitate ad opinationem pleraque abire necesse fuit, etiam ubi hieroglyphorum in monumentis fides esset advocanda. Ut uno et altero exemplo haec declarem: quae symbolice olim de Iside et Osiride narrata fuerant, ea, ac si vere gesta essent, acceperunt: ita etiam quae de Thot, inventorum symbolo, dicta erant. Memoratum est morem fuisse antiquitus ut imperium domesticum apud feminas esset (Diod. I, 27); atqui is mos, si animum advertas, nullus alius fuit quam aliorum barbarorum, ut omnis familiae et rei domesticae cura penes matrem familias sit, marito interea in domo otiose desidente. Adeo Aegyptii seriores sua instituta antiqua ignorarunt ipsi. Eodem spectat quod Herodotus feminas in foro versari et mercaturae vacare, viros domi desidere narrat (II, 35).

Iam ut summatim apponam tanquam in tabula delineationem historiae Aegyptiorum, quam quidem utinam aliquis doctior me et otio abundantior perficiat, haec tanquam pro principio et fundo ponenda esse arbitror: Seiungendae sunt ab initio statim scriptorum interpretationes et opiniones; adeo-

que omnia ea, quae Graecas rationes redolent; et revocanda, quantum fieri licet, omnis narratio ad ipsa Aegyptiorum verba et sensus; tum et in his indagandum, e quo fonte unumquodque manaverit, utrum ex vulgari fama, an ex sacerdotum narratione, et ex cuius collegii opinione; discernenda quoque tempora, nec antiquiora habenda eodem loco et ordine, quo recentiora; discrimen porro faciendum inter ea, quae uni et alteri Nomo et urbi in more habita aut narrata fuisse dicuntur, ab iis, quae toti Aegypto: inprimis omnino dirimenda ea, quae de Thebaïde et de inferiore Aegypto traduntur; restant ea, quae ex monumentis antiquis dicuntur esse petita, quae utique pleraque ad hieroglyphorum interpretationem redeunt, cuius auctoritas non ubique esse videtur satis gravis, inprimis cum plerumque ad systema religionum cuiusque collegii facta ea sit; qua quidem via ipsa mythorum doctrina adeo fuit perturbata, cum v. c. seriores ad Isidem et Osiridem omnia traherent. Sunt tamen ipsa monumenta, hoc est, aedificiorum ruinae, signa, anaglypha, picturae, obelisci, pro argumento multarum rerum, quas narratas videmus; partim ea alia super ingeniis, institutis et religionibus Aegyptiorum suppeditant, pauca quidem satis explorata, ex quibus tamen iudicium facere licet, prorsus diversam per tot aetates fuisse populi ad omnem hominum memoriam memoratu digni fortunam, nec litteras easdem, nec religiones, nec instituta, nec eundem omnino humanitatis ingeniorumque cultum per omnia secula obtinuisse.

Iam ut ad Diodorum redeam, quem historias Aegyptiorum ex Graecis fontibus hausisse dixi, cum in iis pleraque ad Graecas rationes essent inflexa, in eo tamen in diversa abirent scriptores, ut alii mythice, alii physice Aegyptiacas historias explicarent, alii politicas et pragmaticas narrationes instituerent; Diodorus ad singula fere genera narrationem de Aegyptiis accommodatam scriptis suis consignavit; inprimis vero ad ultimum genus, *pragmaticum* illud dicas, narrata refinxisse deprehenditur, idque pro operae suae consilio, cum ad utilitatem vitae omnem historiam referret. Ita factum est, ut Aegyptias historias ex suis, non ex Aegyptiorum notionibus digereret.

Primo quidem loco (I, 11, 12), sententiam de primis, praeter Osiridem et Isidem, quinque Aegyptiorum diis proponit, quos sane physicum systema constituere manifestum fit. Modo illud Diodorus non ad fabulas Graecas revocare maluisset: nam cum Solem et Lunam in Osiride et Iside recte invenisset, aetherem in Iovem, ignem in Vulcanum, terram in Demeterem, τὸ ὑγρὸν in Oceanum, τὸ ξηρὸν in Athenen transformat; nec illud quidem monet, quibus nominibus ab Aegyptiis haec insignita fuerint. At in sequentibus seu Diodorus, seu is, quem sequutus est, auctor, alterum fabularum systema ab interpraetatione profectum ingreditur, ut ad historicam rationem revocet ea, quae veteres erant philosophati per hieroglypha super rerum humanitatisque cultus origine Itaque, cum Solis cursus per Osiridis profectionem per terrarum orbem antiquitus fuisset declaratus, Osiridis et Isidis res gestae exponuntur, tanquam ex annalibus, contextae partim ex antiquis mythis, hieroglyphorum expositionibus, partim admixtis fabulis de Baccho e Graecia translatis (a. c. 17 sq.). Quam multa physici argumenti in his latuerint, ex frequenti phallorum usu in vetere Aegypti religione, inprimisque ex pudendis Osiridis repertis ac diligenter servatis, colligi potest; nam naturae virtutisque generatricis symbolum antiquitatis commune fuisse phallum satis constat. Quae de Osiridis morte, corpore disiecto, et iterum reperto, et similia narrantur, a symbolica expositione rerum nescio quarum profecta esse verisimile fit. Quam diversae habeantur numinum Aegypti interpretandorum rationes ipse Diodorus observat (c. 25); nec tamen ei in mentem venit damnadum esse omnino totum hoc consilium interpretandi deos ac mythos Aegyptiorum per Graeca nomina et fabulas. Ceterum in toto hoc loco de diis (usque ad c. 29), non tam Graeci scriptoris vestigia pressisse quam potius Aegyptium aliquem scriptorem graecissantem, h. e. religiones Aegyptias ex Graecis illustrantem, expressisse videtur; nec satis scio an *Asclepiades* ille fuerit, cuius theologumena supra e Suetonio memoravi. Saltem ipse Diodorus caput illud ita absolvit: καὶ περὶ μὲν τῶν θεολογουμένων παρ' Αἰγυπτίοις τοιαῦτ' εἰπεῖν ἔχομεν. Quod c. 27 se non ignorare monet, *scriptores nonnullos de sepulcris Osi-*

ridis et Isidis ad Nysam Arabiae narrare, spectat forte ad *Euemerum* et ad *Leonem Mendesium* (v. not. p. L), si modo ille antiquior Diodoro fuit. Dum vero narrationes (c. 28) de coloniis Aegyptiorum repudiat, pungit forte *Istrum* Callimachi discipulum, qui de Aegyptiorum coloniis scripserat, fabulas Graecas persequutus, ut ex vestigiis, quae supersunt, colligo (conf. Voss. de H. Gr. IV, 12).

Sequitur locus de situ *Aegypti et de Nilo* eiusque natura (c. 30—41), in quo multa de suo tradere potuit; nam ipse Aegyptum adierat sub Ptolemaeo neo Dionyso s. Aulete circa Olymp. CLXXX, 1, U. 694; qui tamen itineris terminus fuerit non aeque constat. Quousque enim in Aegypti superiora penetraverit nusquam declarat. At Herodotus usque ad Elephantinen loca oculis cognoverat (II, 29). Sane quidem tanquam de rebus, quas ipse auditu, non visu acceperit, *φασὶ, λέγουσιν*, addit, ubi de Nili parte superiore et de Meroë agit. Etsi de Nili fontibus et incrementis, de quibus multi multa scripserant, ea apponit, quae post aliorum lectionem ipse diligentius exploraverat, *Agatharchidis Cnidii* sententiam, tanquam veriorem amplexus, qui ab imbribus aestivis per Aethiopiam ingruere solitis inundationem petierat [1]). In eos auctores, quibus Strabo ad eandem fere fidem utitur (XVII, p. 1139), *Posidonium* et alios non incidit. Romanum ob felem necatam interfectum a turba ipse viderat (c. 83 f.). Memphi se suo adhuc tempore sacellum Isidis in templo (*τεμένει*) Vulcani (I, 22), vidisse ait. De monumentis autem antiquis, quae in iis locis, quae adierat, non amplius supererant, addit plerumque *φασὶν*, ut de Osymandyae sepulcro, et de templis quatuor, quae Thebis olim fuisse narrantur [2]); regum sepulcra omnino

1) Pupugit me quod Herodotus II, 19, 20, de Nili incrementorum caussa nihil ex Aegyptiis sacerdotibus comperire potuerat; at Diodorus (c. 37, p. 45, 39.) eos ex Oceano terram circumfluente causam repetiisse tradit: quod idem Herodotus inter hariolationes Graecorum sapientum refert c. 21; et sane Homerum iam ea opinione imbutum esse constat, conf. c. 23. Num post Herodotum inquirendis caussis physicis diligentiorem operam dederant? an Graecam sapientiam ipsi Aegyptii adoptaverant? hoc alterum vereor ne verius sit.

2) Pococke tamen huius sepulcri ruinas superesse nar-

olim XLVII fuisse, Ptolemaei quidem Lagi tempore non superfuisse nisi XVII, fide scriptorum, qui tum adierant Thebas, narrat; suo autem tempore pleraque intercidisse et corruisse. Omnino quae de Thebis narrat c. 46 seq. pleraque non nisi ex scriptoribus aliis hausta esse potuere. Nam ruinas tum cernere erat, non urbem. Adeo Cambyses (tum Lathurus) igni ferroque saevierat (c. 46). Quo exemplo intelligi potest quam exitiosum Aegypto Persarum imperium fuerit, siquidem per CXXXV annos, quibus Persae Aegyptum tenuere, tot praeclara monumenta corruerant, non utique temporis vi, sed hominum barbarie, ut probabile fit. Inde a Ptolemaeo Lagi ad Diodorum anni fere CCLX effluxerant; facta erat monumentorum strages alia minor quidem, sed strages tamen. Quam nunc hominum, fortunarum, instittuorum, religionum, mutationem per eadem tempora factam esse putabimus! et nos ex hominum, qui post haec tempora vixere, fide et auctoritate de vetere illa Aegypto statuere audebimus.

In ea parte, qua *regum historias* complexus est Diodorus (c. 43—68), (sunt autem, Thebanis paucis praemissis, Memphitae tantum, non Thebani, nec aliter ap. Herodotum) auctorem utique diversum ab Herodoto sequutus est, eumque qui non vera et explorata nude tradere, sed historiam pragmaticam scribere voluit; quae ab antiquioribus narrata erant, ad philosophicas rationes exacta sunt, exque iis ipse *utilia tantum* et memoratu digna tradere velle profitetur (c. 44, et de Amaside c. 69, τὰ μάλιστα ὠφελῆσαι δυνάμενα). De Sesostride ipse ait (c. 93) se eorum, quae non modo a Graecis scriptoribus, sed et a sacerdotibus Aegyptiis (nec tamen addit suine an superiorum temporum) miro cum dissensu narrentur, dilectum facere velle eorum, quae et verisimillima sint, et cum monumentis, quae adhuc supersint, maxime consentanea. Atqui verisimilem rationem et probabilitatem ille non nisi ex iudicio scriptoris pragmatici definiit; id quod ab antiquis historiis ac mythis alienum est, qui ad longe alios sensus ac notio-

---

rat p. 106 seq., sed falli arbitror virum doctum nec in aliis satis subtilem, qui etiam de hoc aedificio alia minus explorate tradit.

Quae *de more sepeliendi et condiendi mortuos* narrat (c. 91, 92), non ex visu audituve habet, verum ex scriptoribus utique petiit, qui alia vidissent, alia antiquiorum narrata accepissent. Multa itaque tradit, quae si severius ipse exegisset, in tabulas suas vix retulisset. Etiam in loco *de sapientibus Graeciae*, qui Aegyptum adiisse et multa hinc instituta reportasse feruntur, scriptorem Aegyptium graecissantem ante oculos habuisse videtur; id quod arguunt repetita ab Aegyptiis sacra Graecorum, tum mysteria et res inferae; quodque in his parum verisimiliter traditur, ad locorum apud Memphim situm loca infera Graecorum fabulis esse descripta. Immo vero, cum istae fabulae ex naturali rerum specie ad probabilem aliquam rationem a Graecis ingeniis essent inventae et ornatae, fuit Aegyptius aliquis graece doctus, qui loca circa Memphim iis assimilavit et fabulas ipsas ad ea retulit. Caret enim omni ratione funera quotidie in eum morem ducta et corpora iudicio habito trans Acherontem esse vecta.

Illud nunc ex his manifestum factum arbitror, *Diodori auctoritatem in Aegyptiacis*, in iis quae ipse vidit, esse satis gravem, in ceteris, quae ex aliis auctoribus transtulit, esse levem aut nullam, ita ut nisi severiore iudicio adhibito in Aegyptiacis ad Diodorum vix recte provocari possit; nec omnino cum eo comparandam esse *Herodoti* fidem, quae omnibus modis potior est, modo recte de praeclaro hoc scriptore statuatur. Primo aetate omnes antecedit, et propius attingit ea tempora, quibus Aegyptii suis legibus uti desierant; adiisse enim Aegyptum videri debet ante medium Artaxerxis Longimani regnum. Potuere eo tempore superesse inter sacerdotes, qui res antiquas memoria tenerent, librorum sacrorum usum haberent; exstabant adhuc monumenta vetera, quae mox, cum alii sub Ptolemaeis et Romanis loca inviserent, interciderant. Narrat aut visa aut audita; narrat cum fide, diligenter discernens, quae ipse viderit, quae ex sua sententia memoret, et quae ab Aegyptiis narrata acceperit, et a quibus: vid. c. 99, 123. Nominet mihi aliquis ex recentioribus scriptoribus terrarum et peregrinationum ullum aliquem, qui non dicam aequiparari ei, sed secundo ab eo loco collocari possit? Nec tamen altera ex parte exspectare licet eum omnia rescivisse,

quae Aegyptii de suis religionibus tradiderant; nolimque adeo
o argumento uti, ut omnia pro recentibus commentis ha-
beam, quae, ab Herodoto non memorata, a Diodoro et aliis
forte traduntur. Si Thot non ipsi innotuerat, quem Plato
memoravit, potuit ille aliis hominibus, quam quibuscum ver-
satus est Herodotus, dudum notus esse; quandoquidem satis
constat nihil aliud esse eum quam notionem abstractam in-
venti litterarum in personam mutatam; nam quid Platonici
Alexandrini fabulati sint, in censum veterum historiarum non
referimus.

Premunt tamen inter haec Herodotum multa. An enim
Aegyptii sermonis peritus fuerit dubitari potest; etsi eum
verba Aegyptia interpretantem video in signo Aegyptio, quod
in Ionia deprehendisse sibi visus erat: c. 106. Adhibuit igitur
interpretes, seu Graecos Aegyptiacis imbutos seu Aegyptios,
qui Graecas litteras tenerent. Alterum hoc verius; nam unde
in Aegypto suppetierint interpretes Graeca docti, ab ipso He-
rodoto aliquo loco expositum est; scilicet a Psammeticho Io-
nibus et Caribus receptis pueros Aegyptios erudiendos tradi-
tos, et ab iis, qui Graecam linguam addidicerant, procedere
eos, qui tum erant, interpretes[1]); ab hoc inde, inquit, tem-
pore Graecis cum Aegyptiis permistis res Aegyptias liquido
teneri. Recte hoc monitum quis neget? Nec tamen minus
moneri debebat illud, ab hoc inde tempore homines Graecis
litteris imbutos, cum interpretari Graecis Aegyptiaca videri
vellent, ad Graecas notiones et religiones omnia revocasse.
Ad hunc tanquam scopum dirigitur omnis antiquitatis inter-
pretatio, quam ille a sacerdotibus interpretibus acceperat:
statim c. 4. Pro exemplis sint narrationes de Proteo et de
Helena (Herod. II, 113, 120. in quibus et hominum illorum
vanitas, popularibus suis gloriam ex rebus Graecis comparan-
tium et fabulas in eum finem interpretantium, tum Herodoti
praeconcepta his de rebus opinio apprimis intelligi potest,
Add. de Hercule c. 43 seq. de comparatione religionum Grae-

1) C. 154: Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν ἐκμαθόντων τὴν γλῶσ
σαν οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι. Quid? quo
inter VII Aegyptiorum classes Herodotus c. 164 numerat ir
terpretes.

carum cum Aegyptiis 49—58. de Lino 79. de vestis laneae interdicto usu in sacris 81; de diebus 82; ubi Hesiodum respicere videtur; de Perseo 91; de deorum temporibus 145, 6). Nec itaque mirum ab ipso scriptore idem institutum servatum, ut et ipse audita graece redderet, et ad patrios deos et religiones sacerdotum narrationes referret; etsi uno et altero loco ipse sui est interpres, v. c. c. 156; quibus locis inter se comparatis, aliaque multa et varia doctrina adhibita, egregiam religionum Aegyptiarum illustrationem dedit Iablonskius. Praeter ea, quae ab interpretibus acceperat, alia narrat Herodotus tradita a sacerdotibus, seu et ipsis graece loquentibus, seu interprete graece docto adhibito. Quae autem hac via accepta memorat, diversi utique ab aliis generis sunt habenda. Magna pars a sacerdotibus diversorum templorum narrata similis est iis narrationibus, quas v. c. faciunt monachi vel sacerdotes parochani seu pagani de Sanctis viris, quibus aedes sunt dicatae, inprimis ut rituum origines et caussas reddant: v. c. c. 122. et de bove Saitica lignea 130. (Mirum in his exemplis adeo exolevisse memoriam sacrorum rituum, unde ducti essent; ad Isidem enim illam spectasse manifestum fit c. 132.) Sunt etiam nonnullorum templorum sacerdotes multo indoctiores ceteris: itidem ut nostro tempore fieri videas in diversis templis aut monasteriis; solent immiscere lepidas narratiunculas ingeniose pro illa aetate et pro plebis ingenio inventas, ut de sollertia architectorum thesauri Rhampsiniti (Herod. II, 121.), de pyramide a Cheopis filia ex quaestu corporis exstructa c. 126.

Sacerdotes Vulcani Memphi, alios sacerdotes Thebis, Iovis puta, c. 143, seu Amun, IV, 181. alios Heliopoli, Herodotus memorat II, 3. quorum hos habitos ait doctissimos; alio loco γραμματιστὴν τῶν ἱρῶν χρημάτων Minervae Saiticae de Nili fontibus narrantem: c. 28. add. 122, 123. Sunt in his, quae memorantur, nonnulla physica, nec prorsus absurda, ut quae de Nili alluvie sacerdotes exposuerant c. 5 seqq. [V. Add. ad h. l.]

Idem a sacerdotibus distinguit Graecos, a quibus narrata accepit, v. c. II, 3, qui non alii esse possunt quam partim qui urbes maritimas, inprimis Naucratin, insederant (c. 178, 9), partim qui ab Ionibus et Caribus, sub Psammeticho rece-

ptis, erant oriundi, a Pelusio Memphim traducti c. 134. qui in urbibus passim mercatus caussa versabantur; quorum magnus tum numerus fuisse videtur. v. Herod. II, 39. Valde absurda ab iis narrata, ut de pyramide a Rhodopide exstructa c. 134.

Quod tandem vana religione contactus Herodotus multa eloqui noluit, non tam initiatum eum esse mysteriis arguere iudico, quam potius inde constare hominem, qui omnia assimilabat Graecis, (adeoque Osiridem Baccho, Cereri Isidem,) arcanas doctrinas a sacerdotibus acceptas eodem loco habuisse cum initiis Graecorum, adeoque eloqui ausum non esse. Vid. c. 81. 171. Igitur nomina tantum numinum se profari velle ait, arbitratum omnes eodem modo de his nominibus statuere, ut pro iisdem nimirum diis cum Aegyptiis habeant[1]). Religiosum quoque ei habitum, idem quod Pindarus de se aliquoties testatur, de diis turpia eloqui; itaque non effari vult fabulas de Pane Aegyptiorum c. 64. nec cur suem plenilunio immolent c. 47. nec de phallis c. 48 extr. nec de caussa planctus in sacris Isidis (hoc enim esse *τύπτεσθαι* iam olim monitum ad Tibull. I, 7, 28). c. 61, 13. nec de caussa lucernarum ardentium in sacris Minervae Saitidis c. 62, de caussis, cur animantia Aegyptiis sacra habeantur c. 65. quis sit is, quem melior condiendi ratio referebat c. 86. et cuius sepulcrum in templo deae Saiticae erat c. 170, 171. etsi valde obvium est de Osiride eum agere.

Verum haec in Aegyptiaca exspatiandi libido a Diodoro ita me abduxit, ut reliqua de Assyriis ceterisque barbaris gentibus qua fide et auctoritate a Diodoro tradita sint, contractioribus velis exsequenda, in aliud tempus mihi differenda esse intelligam.

---

1) *Νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτέων* (antec. *τὰ οὐνόματα αὐτέων* sc. *τῶν θείων*) *ἐπίστασθαι*. Herod. II, 3. pergit: quae autem de ipsis diis meminero, non nisi re ita postulante in medium afferam. *τὰ δ' ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτέων, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος ἐπιμνησθήσομαι*. Ita locum satis impeditum accipio. Nec alia Herodotus ratione in his utitur, ipso loco c. 51; conf. c. 65.

COMMENTATIO ALTERA

AD LIBROS II.—V.

[Ex Comment. Soc. Gotting. ad a. 1784. 1785. vol. VII. p. 75 s.]

Quam scriptionem me gravibus de caussis suscepisse professus sum, ut, cum magna pars veterum historiarum, quae in nostris libris historicis exponuntur, ex Diodoro petita sit et peti soleat, aliis auctoribus ex antiquitate nos deficientibus, in huius hominis fidem et auctoritatem paullo accuratius inquirerem, eam nunc ita persequar, ut quae libris quatuor priorem excipientibus tradita sint, fabulosa pleraque, ex quibus fontibus ducta sint, indagando exquiram. Complectuntur autem libri hi historias fere eas, quarum cognoscendarum maxime avidi esse solemus, inprimis in puerili aetate, et de quibus, ubi mente et animo confirmati sumus, vel maxime ambigimus; *res* inquam *Assyriorum*, *Babyloniorum*, *Chaldaeorum*, *Medorum*, tum de *India*, *Scythia*, de *Amazonibus* et *Hyperboreis*, inde de *Arabia* et *Taprobane* libro SECUNDO; TERTIO autem de *Aethiopia*, *Troglodytis*, *Arabia*; inde de *Amazonibus Libyae*, de *Atlanteis* et de *Dionysi* rebus *narrationes* quas appellat *Libycas*; tandem libro QUARTO et QUINTO mythos *Graecanicos*. Nec vero, cum in his excutiendis et trutina expendendis collocavi operam, rem me parum fructuosam et auditu cognituve tantum iucundam, agere putavi: quandoquidem non modo multarum rerum, de quibus liberum esse potest in utrum modum statuas, fides per illa aut elevatur aut firmatur, verum et multarum rerum auctoritas inde pendet, quae vel ad librorum sacrorum, inprimis prophetarum effata et oracula, vel ad philosophicorum placitorum originem et vetustatem, aliae ad historiam litterarum, naturae, terrarum inprimis, hoc est ad geographicas notitias, ad locorum situs et naturas, animantium hominumque mores, iis inprimis terris, quae nostra aetate parum adiri so-

lent, ut Africae et Asiae interiora, spectant. Ita multa sunt, quae de homine in conditione et statu, quem vocant, non modo silvestri, sed et belluino constituto, hoc est de populis quibusdam Africae in primis humanitatis incunabulis versantibus, a Diodoro narrantur: quae utrum veris an falsis similiora sint, ad historiam, quam nostri vocant, hominis, hoc est vicissitudinum conditionis modorumque, quibus eae humanam naturam afficiunt, haud parum interest. Multa sunt alia fabulose tradita, quae si pro veris habeantur, ut haberi solent, generis humani historiam rerumque humanarum progressum turbant et evertunt. Nota sunt, quae cum superioribus saeculis a Rudbeckio et aliis, nostro autem a Curtio Gebelino aliisque in medium prolata sint, ad condendum novum historiarum systema ad certas novellas hypotheses accommodatum, quae quidem magna parte nituntur narrationibus his Diodori parum subtiliter, veraene an commentitiae essent, exploratis. An acutissimus homo *Bailly* astronomus commenta sua de primitivo aliquo populo in boreali Asia rerum potito prolaturus fuisset, si ille tenuisset veterum historiarum ambitum populorumque origines et successiones scriptorumque fidem quibus in rerum generibus amplecti, in quibus deserere fas sit? An Atlanteos iactabit aliquis, qui assequutus sit ea, quae de Atlanteis in Platone et in Diodoro tradita sunt, non historica niti fide, sed ab primis auctoribus partim mythorum vetustiorum interpretandorum caussa, partim ut disputationibus philosophicis pro vehiculo essent, esse inventa et excognita? Audire saltem debebant viri docti ipsum Diodorum, qui „se praemittere velle populorum historiis τὰ μυθολογούμενα [1]) ex more aliorum antiquiorum scriptorum, qui mythos historiis a se scriptis praemittere instituerant," profitetur[2]). In quo quidem per se nihil erat, quod reprehen-

1) Diod. I, 4: *Πεποιήμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυθολογουμένων παρ' Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, ἐξετάσαντες τὰ παρ' ἑκάστοις ἱστορούμενα κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἐφ' ὅσον ἡμῖν ἡ δύναμις·* hoc quidem postremum parum sollerter parumque diligenter. Add. lib. IV pr.

2) Actum de hoc ad Apollodor. T. III. p. 926 seq. ubi ei, quem primum mythos historiis praefixisse dixi, Anaximeni praeces-

deres; modo mythi, hoc est, ea, quae antiqua fama a maioribus accepta, plerumque a poetis ornata sunt, accurate satis ab historiarum fide secernantur. Non igitur parvam gratiam me virorum doctorum initurum esse arbitratus sum, si uno in loco ex vetere historia quae exturbanda sint, tanquam fabulose tradita, quae retinenda utpote cum fide et auctoritate narrata, exponerem, ut tandem aliquando desinant, qui quidem nos audire volent, Diodori fide promiscue uti, tanquam in omnibus et singulis eodem modo aut deprimenda et aspernanda, aut mirifice extollenda et celebranda.

Exorditur autem Diodorus *libro secundo* res *Assyriacas*, quas quidem unde hauserit, expedita res est, cum ipse se, relicto Herodoto, *Ctesiam* auctorem habere professus sit[1]): etsi et alios, quos se ante oculos habere ait, memorat. Ita (c. 20) de discessu e vita Semiramidis contra Ctesiam *Athenaeum* laudat *et alios*: in quibus forte *Dinon* fuit, nam et is iis, quae ibi narrantur, similia tradiderat, etsi non minus fa-

---

sisse dicendus erat *Dionysius Milesius* in Cyclo, de quo mox dicam.

1) Diodor. II, 2, nomina populorum a Nino victorum se ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ apponere. c. 5, de numero copiarum Nini in Bactrianos ducendarum ὡς Κτησίας ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναγέγραφε, c. 7. de Nini monumento, et de Babylonis moenibus; c. 15. in Semiramidis expeditione in Aegyptum et Aethiopiam, quo et spectat locus lib. I. c. 56 extr. de Aethiopum sepultura adversus Herodotum; et c. 20. sub finem eorum, quae de Semiramide narraverat: Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος περὶ Σεμιράμιδος τοιαῦθ' ἱστόρηκεν· c. 21 fin. de annis imperii Assyriorum. Inprimis vero c. 32. post ea, quae de Medorum regno ex Herodoto attulerat, de Ctesia agit, qui XVII annis apud Artaxerxem Mnemonem medicinam exercuerat: οὗτος οὖν φησιν ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν. Ipsa Ctesiae verba observarunt viri docti c. 23. de Sardanapalo, ex comparatione Athenaei XII, 7. et c. 26. de missis ab eo liberis in Paphlagoniam; comparato eod. loco. In Ms. Scorialensi Excerptorum, ad calc. Polyaeni, de quo inf., commemorantur Γυναῖκες ἐν πολεμικοῖς συνεταὶ καὶ ἀνδρεῖαι, in his primo loco Semiramis: de ea ex Ctesia narratio fit. Ibi pastor appellatur *Simois* (pro Simma, ut ap. Diod. II, 4 f.). *Menones* autem praefectus, qui eam duxit secundum Diod. ib. c. 5, *Onneus:* ut adeo in Diodoro legendum sit: οὗτος δὲ ἐκαλεῖτο μὲν Ὄννης, quod et codd. habent.

bulosa, quam quae a Ctesia erant perscripta [1]). Fuere etiam alii rerum Assyriacarum scriptores [2]). Verum eorum, quae a Diodoro tradita sunt, summa, ad Ctesiae fidem redire videtur. Iam subtiliore virorum doctorum iudicio [3]) satis diligenter ea eum in modum constituta est, ut etsi fabulose multa, nonnulla forte in maius aucta quam ipse acceperat, in physicis inprimis et in Indicis tradere potuerit, non tamen commentitia prorsus commemoravisse videri debeat. Scilicet ferebantur, ut apud ceteras gentes, sic inter populos orientis narrationes heroum veterum mythicae variis modis exornatae: in his nomina clara, quae per Ninum, Semiramidem et sic porro reddita sunt: de his si commemoravit auditu et lectu accepta Ctesias, non erat cur fraudis factae ipse accusaretur. Potuere in iis esse multi multorum populorum etiam Indorum mythi in unum populum cumulati. Si haud pauca, ex eo quidem aliorum opera repetita (nam si ipse Ctesias superstes foret, de multis expeditius iudicium foret), non satis conveniunt cum

---

1) Vid. Wessel. c. 1.

2) In his *Cephalion*, e quo locus est apud Syncell. p. 167. Ad fabularum Graecarum calculos is Assyriaca revocaverat; diversus ab eo Cephalo Gergithius, antiquus scriptor: at alter ille *σύντομον ἱστορικὸν* a Nino ad Alexandrum scripserat, libris IX Musarum nomina inscripta habentibus, Photio lectum c. 68. Eius quoque mentio fit in Mose Chorenensi lib. I, 17. *Bionem* et *Alexandrum Polyhistorem* laudat idem Syncell. p. 359. Egerant praeterea de Assyriis antiquiores *Berosus*, posthac *Thallus*, *Castor*, *Apollodorus*.

3) Ctesias Xenophonti fere aequalis, et ab hoc iam laudatus, ex XXIII libb. rer. Persicarum tres priores rebus Assyriacis, tres sequentes Medicis consumserat. Rerum Persicarum narratio deducta erat usque ad Ol. 95, 3. qui est annus septimus Artaxerxis II, Mnemonis dicti. v. Diod. XIV, 46. De eius fide post Henr. Stephanum iudicia meliora prostant multorum virorum doctorum, qui res Assyriorum, Medorum ac Persarum aut narrando aut excutiendo et comparando cum aliis historicis attigerunt: secundum Freretum *Hist. de l'Acad. des Inscr. Mem.* Tom. V. p. 350 seqq. et alios, quos Baumgarteniana diligentia notavit, addam *Bougainvillium* Tom. XXIII, init. Quae ex Ctesiae Persicis depromserat Diodorus, lib. IX et X comprehensa fuere; at illi sunt inter libros Diodori deperditos; conf. inf. de his libb.

Herodoto et aliis: primum in rebus ex tam remota antiquitate repetitis et fama hominum per plures populos et aetates acceptis mirationem id non habet; tum nomina provinciarum, regum, satraparum permutata in multis turbas intulisse videntur: at Diodoro vitio dare licet hoc, quod in exscribendo Ctesia parum diligenter ac subtiliter versatur, in temporibus notandis inprimis negligentissimus; quodque idem narrationes diversorum scriptorum interdum adiunxit, nec tamen in causas dissensus ulla cura adhibita inquirere maluit. De *Babylone* porro *Clitarchum et qui cum Alexandro in Asiam traiecere* [1]) commemorat (c. 7): verum non magis illi alia, quam quae fama erant tradita, narrare potuere; interierant enim iam tum vulgata illa antiquitatis miracula (c. 9 extr.) in his inprimis, quod omnia superabat, Beli templum. De Memnone Tithoni f. Priamo opitulatum misso iam Ctesias narraverat: saltem eo in loco (c. 22 extr.) *in regiis commentariis illa descripta a barbaris asservari* tradit [2]): scilicet comparatione temporum facta similem heroem in Assyriis repererat Ctesias, in quem narrata quodammodo convenirent; forte et nomen simile in Asia celebratum fuit: ita Susis Memnonium in Strabone commemoratum legimus.

Locus interpositus est de *Chaldaeis* (c. 29, 30, 31), haud dubie ex alio auctore, et, quantum quidem ex postremis verbis c. 31 intelligere licet, uno ex scriptoribus post Alexandrum. Agnoscas tamen facile scriptorem, qui rhetorice illa, quae de Chaldaeis acceperat, ornavit, partim in scientia horum hominum ad miraculum usque evehenda, partim in laudando eo instituto, quod eodem genere et ordine nati homines a patribus acceptam philosophiam suis liberis ipsi mandabant. Omnino locus de Chaldaeis in veteris historiae cognitione vexatissimus ex Diodoro parum lucis accipit. Ista quidem aetate, de qua scriptor agit, eo nomine ordo hominum certae stirpis et familiae litterarum studiis vacantium veniebat: eae autem

1) Ex Clitarcho et ex iisdem plura inf. lib. XVII in rebus Alexandri petita videbimus: v. Wesseling. p. 218, 2, ubi conf. Schneider. ad Demetr. de Elocut. sub. f. item p. 230.

2) *Περὶ μὲν οὖν τοῦ Μέμνονος τοιαῦτ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἀναγραφαῖς ἱστορεῖσθαί φασιν οἱ βάρβαροι.*

litterae inprimis astrologiae studio continebantur. Si a priscis illis Chaldaeis, quos Babylonem occupasse constat, originem duxere, varia fortuna hos quidem usos esse necesse est; ita ut inter Babylonios Babyloniorum artibus eruditi, ingeniis et moribus expolitis, haberent inter se philosophorum ordinem certas familias aut stirpes complexum, qui, reliqua post Babylonios Chaldaeorum gente exstincta, ipsi superessent, et sapientium collegium aliquod constituerent[1]). Post Alexandri tempora defecisse illud videtur, Babylone vacuefacta, incolis a Seleuco Seleuciam abductis; etsi ille iis vicum urbis circa Beli templum habitandum reliquerat. (Paus. I, 16 extr.) Strabo de iis (in praeclaro loco XVI, p. 1071) loquitur, tanquam adhuc diversas urbes tenentibus, nec alio modo Plinius (VI, 26, s. 30), sed hic antiquiorem aliquem exscripsit.

Redit inde Diodorus ad *Ctesiam* in iis quae de *Medorum* imperio (c. 32—34) et mox de *India* (c. 35—42) tradit; videtur tamen e *Megasthene* et aliis, qui post Alexandrum de India scripsere, fabulas de Dionyso et Hercule inseruisse; quarum forte fundus aliquis esse potuit hactenus, quod Indi de aliquo prisco heroe narrare solebant, qui meliorem vitae cultum per gentes circumtulisset. Iam ista, quippe iis similia, quae de Baccho vel Hercule ferebantur, transferebant ad eos Graeci. Ceterum in his admittendis iudicium parum subtile adhibuit Diodorus.

Quae inde de *Scythis* (c. 43. 44.) et de *Amazonibus* (c. 45, 46.) sequuntur, quem auctorem habeant, nondum reperio; etsi eum levissimum hominem fuisse satis certum habeo: quae enim de Amazonibus narrantur, ex Graecis poetarum fabulis conficta sunt; de Scythis autem deserto Herodoto, qui in hoc loco scriptor erat gravissimus, Graeculo obsequutus est, qui partim mera commenta de gentis origine tradere, partim ea, quae de una et altera Scytharum tribu memorata erant, ad totam gentem referre maluit. Unum illud notatione dignum est, quod de duabus coloniis per Scythas ex Asia ductis, ap-

1) Nam Chaldaeos philosophos e Babyloniorum stirpe Aramaea fuisse, nomine Chaldaeorum in hos translato, vix probabile fit.

posuit, altera Assyriorum in Paphlagoniam, altera Medorum ad loca circa Tanaim, quae Sarmatarum origo fuit.

Nec magis iudicii acuti historicum declarant illa, quae de *Hyperboreis* subiungit: nisi in eo, quod auctorem, quo usus erat, subiungit, *Hecataeum* ex numero eorum, qui *veteres mythologias scripto tradiderant*[1]). Fuit is Abderita, Alexandri et Ptolemaei Lagidae aequalis: quem *περὶ τῶν Ὑπερβορείων* commentatum esse satis constat. Si ea, quae Diodorus affert, eodem modo ab ipso exposita fuere, illum diversorum hominum, temporum rerumque, fabulas in unum miscuisse manifestum fit. Scilicet ea, quae principio de populis ad septentrionem et occidentem Graeciae habitantibus narrata erant, geographicae rationis ignoratione varie tradita et ornata fuerunt a poëtis[2]), male mox eadem inferri coepta in historiarum libros. Quo latius autem longiusque modo septentrionem modo occidentem Europae habitari innotuerat, eo longius Hyperboreorum sedes variis modis prorogatae sunt; cumque omni Europa in notitiam adducta nullus locus iis superesset, ecce ad insulas versus septentrionem sitas deducti sunt Hyperborei. Fabularum igitur ad tempora, terras et homines diversissimos spectantium congeriem Hecataeus in insulam aliquam Galliae ex adverso positam importavit.

Scriptorem, qui post Alexandrum vixit, auctorem habuit quoque Diodorus in iis, quae de *Arabia*, de animantibus frugibusque in ea nascentibus, subiunxit (c. 48—54), forte tamen non unum eundemque. Partem quidem priorem ex *Hieronymo Cardiano* haustam esse suspicor ex loco de Petra et de Asphaltite, qui iterum insertus legitur lib. XIX, 97. 98. 99. comparato c. 100, et XVIII, 42[3]); in caeteris *Agatharchi-*

---

1) C. 47: *Τῶν γὰρ τὰς παλαιὰς μυθολογίας ἀναγεγραφότων Ἑκαταῖος καί τινες ἕτεροί φασιν.* Conf. Wessel. e. l.

2) Conf. Notae ad Apollodor. p. 409 seq.

3) Conf. Spicilegium antiquitatis mumiar. Commentat. Soc. R. Sc. Tom. III, p. 92. Firmantur haec verbis libelli inediti, quem descriptum a se in Bibliotheca Scorialensi, ad calcem Polyaeni Ms. adiectum, *Κρῆναι καὶ Λίμναι καὶ Πηγαὶ καὶ Ποταμοὶ ὅσοι θαυμάσιά τινα ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν*, communicavit mecum Tychsen, in quo legitur: *Ἱερώνυμος ἱστόρη-*

dem praeivisse coniicere licet, forte et *Artemidorum*, ut ex Strabone assequaris (XVI, p. 1120 seq.) verum de his tutiora tradere licebit, si quis hoc in rerum genere cum maxime versatus scriptores alios de metallis, lapidibus ac feris Arabiae, inque his de struthocamelis et camelopardalibus agentes contulerit; nam mihi ad haec descendere nunc non licuit.

Tandem narratio fabulosa de *Taprobane* insula subiicitur, ex *Iambulo*, quod ipse praefatur (c. 55 ad f.) At sunt in ea nonnulla, quae fundum veritatis habent; imprimis hoc, quod ista insula (Ceylan s. Zelan nostri appellant), quae nunc unius hominis dominationis lubidini et impotentiae subiecta est, illo tempore incolas habuit per tribus ac vicos distributos[1]); nec enim alia regiae dominationis arbitrio unius relictae origo facile fuit.

In iis itaque, ut summatim dicam, quae hoc libro pertractavit Diodorus, vix aut diligentis dilectus aut subtilis et acuti iudicii laudem meretur; multo minus consentaneum est eum tanquam principem auctorem eorum, quae ex aliis isto quo diximus modo concinnavit, celebrare, et super iis, quae non sua, sed aliorum fide tradit, D aut M annis ante se gesta, ad eius fidem provocare.

Liber tertius Diodori rebus *Africae* partem maximam occupatur: qui quidem terrarum tractus ut accuratiore notitia nobis cognitus esset, si quid aliud in votis habendum

---

σεν ἐν τῇ Ναβαταίων χώρᾳ τῶν Ἀράβων εἶναι λίμνην πικράν, ἐν ᾗ οὔτ' ἰχθῦς οὔτ' ἄλλο τι τῶν ἐνύδρων ζώων γίνεσθαι. ἀσφάλτου δὲ πλίνθους ἐξ αὐτῆς αἴρεσθαι ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

1) Cosmae Indopleustae tempore duo reges erant sibi mutuo infesti lib. XI, p. 397. Ferunt adhuc nostra aetate duas diversae originis gentes insulam tenere, alteram Singalesium, qui dominatui regio, nonnunquam crudelissimorum tyrannorum, obnoxii sunt, alteram Braminorum et Malabaricae stirpis ex India profectam, quae et ipsa aliquando reges suos habuit; huic admixti sunt Arabes, vulgo Mauri dicti, Muhammedicae religioni addicti, tum ex Hollandia advenae, qui Lusitanis expulsis, terras versus aquilonem sitas tenent. Gentem aliam Singalesibus antiquiorem aliquando insulam tenuisse, suspicari licet ex antiquis monumentis, quae supersunt; conf. *Wolf Reise nach Zeilan*, T. II, p. 39. *Knox* p. 165.

erat. Non enim nos aut rerum naturae, aut humani generis scientiam habituros esse satis perfectam et absolutam arbitror, nisi Africae interiora melius cognita habuerimus, neque ullam historiae naturalis partem recte sibi constare posse, ante quam aut Aethiopiae montes superaverint aut deserta pererraverint viri intelligentes ac fide digni. Multarum enim rerum, ut ita dicam, officinam in his terris constituisse videtur natura, quas aliis terris invidit; inprimis animantium naturis et infinitis generibus proprium illud solum et tanquam natale patriumque esse voluit; de caeli vero solique vi in humana ingenia disputatio omnis erit manca et imperfecta, quamdiu de diversis Afrorum ingeniis, moribus, institutisque tam pauca recte tenebimus. Ideoque cum veteres plura de Africa tradiderint quam quidem recentiores, cum aditus ad multa loca olim liberior fuerit, veterum de Africa narrata inprimis cognitu utilia arbitror, in votisque habeo maxime duo: primo, ut existat aliquis, qui naturae cognitione humanique generis historiis satis instructus omnia de Africa ex antiquis iuxta ac recentibus libris colligat, ad rerum fidem aut probabilitatem et ad critices historicae canones exigat, eaque adeo, quae aut fidem aut probabilitatem habeant, seiungat a falsis ac commentitiis; alterum est, ut existant inter reges et principes Europae, qui peregrinationum in interiora Africae, ab oriente non minus quam ab occidente et aliis partibus, studia incendant, sua liberalitate sustentent, eaque re litteris opportunitatem eam afferant, ut lacuna illa, quae in ingenti illa naturae tabula studium omne tanquam hiatu intercipit, et rationes a viris doctis subduci solitas turbat, tandem aliquando expleatur; quibus ubi accesserit interior aliqua notitia terrarum ultra Gangem sitarum, pauca erunt, quae ad globi nostri terraquei, animantiumque in eo degentium humanique generis historiam praeterea requiri debeant. [V. Add. ad h. l.]

De *Aethiopibus* quae narrat Diodorus, non unius eiusdemque auctoritatis ea sunt: nam primo de eorum rebus et origine nonnulla apponit, opinione potius et coniectura, quam idonea aliorum fide et auctoritate; inde (a c. 12) geographica subiicit, quae praeclara sunt et ex *Agatharchide* petita, ut statim videbimus.

Primo igitur (a c. 1—10) Aethiopes non modo indigenas esse tradit, id quod condonari poterat, verum et Aegyptios ab iis ductos esse: qua in re auctorem, quem quidem sequutus sit, non edit; Graeculum eum fuisse nescio quem manifestum fit, qui non fide hominum narrata haec acceperat, sed sophistice ac rhetorice Aethiopum origines Aegyptiacis primordiis antetulerat: intelligitur hoc ex rationibus, quas affert de animantibus ex terra calore solis generatis, tum de Aethiopum pietate ab Homero celebrata; porro Aegyptiaca inventa et instituta, cum Aethiopibus communicata (conf. Herod. II, 30, et v. paulo post) ad Aethiopes tanquam auctores transfert: inter quae parum docte litteras hieroglyphis antiquiores fuisse censet. Similia somnia etiam leguntur apud scriptorem libelli Lucianei de Astrologia. Verum abiicienda haec de Aethiopum antiquitate et ex libellis historicis eiicienda esse, statuet mecum, quisquis ea fundo idoneo destituta et ab hypothesi temere concepta esse profecta cognoverit.

Meliora argumenta aliunde duci forte poterant; et primo quidem probabile admodum esse ex editioribus Aethiopiae locis homines descendisse ad Aegypti campos: quod quis neget? modo illos homines barbaros fuisse concedas, non vero cultus humanioris inter Aegyptios auctores. Ex superiore Aegypto ad inferiorem incolendam progressum factum esse nemo dubitet; fuere quoque Aethiopum regum dynastiae in Elephantine constitutae: nec tamen ex his cogitur illos cultum et religiones Aegyptiorum secum intulisse; etsi ritus et instituta forte nonnulla vicinis Aegyptiis communicari potuere. Fraudem porro in nomine Aethiopum obiici memineris, tam parum finito eo et constituto, ut modo in ulteriore austro, modo ad Aegypti fines, modo in Aegypti finibus incolentes advenas ex austro, eo nomine designatos videas, nulla ceteroquin originis verae ratione habita.

Subiicit inde (a c. 5) alia Aethiopum instituta, quae tamen ad unum tantum ex iis populum, qui *Meroën* insulam et urbem in Nilo sitam incoluit, sunt revocanda; quod et ipse (sub c. 7 f.) tandem monet, quodque comparatione Strabonis (lib. XVII, p. 1177, C) facta intelligitur. Quem auctorem sequutus sit discere licet ex c. 11, *Agatharchidem* scilicet *Cnidium* lib. II

rerum Asiaticarum (τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν), et *Artemidorum Ephesium* libro VIII *Geographiarum*; ut tamen ea deligeret, quae ipse, cum in Aegypto versaretur, auditu acceperat tum a sacerdotibus Aegyptiis tum a legatis Aethiopum. Interspersa forte nonnulla sunt *ex Ctesia*, qui ubi de Semiramidis in Aethiopes expeditione agebat, res Aethiopicas attigerat, saltem sepulturam corporum vitro obductorum, (hoc est bitumine, seu gummi, vernicem nos appellamus)[1]); nisi eundem, tanquam popularem suum, iam Agatharchides adhibuerat. Putes tamen plura Diodorum de Aethiopibus his rescire potuisse; nam Romani eo tempore Petronio duce in Aethiopiam usque ad Napata progressi erant, sub a. U. C. 731, 2, (v. Strabo l. c. p. 1175) ipse autem Diodorus tertio hinc anno adiit Aegyptum (a. 734), ut adeo legatos, de deditione a regina Candace missos, fuisse eos ipsos, quos Diodorus convenisse narrat, credere liceat[2]).

Aethiopiae notio apud Homerum iam occurrit, etsi fabulosa, hactenus tamen memorabilis, quod alios orientem versus, alios ad occidentem Aethiopes agnoscere videtur, de quibus multa disputat Strabo (I, p. 58 et al.) Agnoscit quoque utrosque, Asiae alios, Indis similiores, alios Africae, Herodotus (VII, 70). Idem Herodotus iam de Meroe audierat, et XII dierum itinere ab Elephantine facto Aegyptios transfugas, qui sub Psammeticho recesserant, inter Aethiopes consedisse norat: qua ipsa re hoc Aethiopum genus Aegyptia instituta adscivisse quis miretur? ipse quoque Herodotus iam tum mansuetiores Aethiopes receptis his accolis factos narrat (II, 30). Habitabant quoque permixti cum Aethiopibus Aegyptii in ipsis confiniis circa Elephantinen insulam Nili (II, 29). Acceperat idem fabulam de Sesostride illa loca cum copiis pervagato (II, 102; add. Strab. XVII, p. 1114, A.), et de Aethiopibus ab eo victis (II, 110). Mox narrat Cambysen Aethiopes subiugare voluisse

1) Vid. Diod. II, 15, ubi conf. Wesseling. post Herod. III, 24. add. Strab. XVII, p. 1178, A. B. p. 1125, B.

2) Successisse alia bella post haec tempora in his locis, quibus facies eorum immutata est, intelligitur e Plinio VI, 29, s. 25, ubi *missi a Nerone principe renuntiavere solitudines usque ad Meroen.*

(III, 17 seq.): *macrobios* eos appellat, sede ultra conterminos Aegypto Aethiopes assignata (add. III, 97); viros proceris ac pulchris corporibus (III, 20). Miserat ad eos Cambyses legatos ex Ichthyophagis ab Elephantine arcessitos, qui linguam callebant. Quam infeliciter res regi cesserit ut exponam opus non est. In Strabone (XVII, p. 1176, A.) locus, quo exercitus perierit, memoratur inter Pselchen et Premnin, parvam puta; nec dum adeo ad Catarractam maiorem pervenerat. Suspicari adeo licet macrobios illos nullos alios fuisse quam eos qui Aethiopiam proprie dictam circa Meroen habitabant, adeoque Abessinios, qui inter vetustissimas humani generis stirpes referendi esse videntur[1]). Tandem Herodotus inter eos, qui dona Persarum regibus, saltem Dario, miserant, memorat Aethiopes, primo Aegyptiis conterminos, tum qui Nysam supra Aegyptum incolerent (III, 97; II, 146); eos ex Troglodytis fuisse ex eodem loco (III, 97) colligo, forte ex plagis littoralibus maris rubri: conveniunt munera, aurum, ebenum, ebur cum pueris, missa: et diserte idem Aethiopiam Arabiae ex adverso positam alio loco agnoscit (III, 114).

Verum de ceteris Aethiopiae partibus diserta narratio non nisi Ptolemaeorum regum studiis debetur, a quibus, inprimis a Philadelpho, missi sunt, partim qui elephantis venandis operam darent, partim qui alia animantia cognoscerent, maxime in finibus orientalibus versus mare rubrum. Ad posteritatem ea scripto prodidit *Agatharchides*, quem sub Ptolemaeo Physcone et Lathuro vixisse declaratum est[2]); hinc *Artemidorus*, qui illum sequutus est[3]). Auctor uterque gravissimus, a quibus quae tradita sunt, maximam utique habent auctoritatem.

1) Si Plinium excutias, contra Meroen in occidentali parte habitarunt: in orientali Megabari; lib. VI, 30, s. 35, p. 346.

2) A Dodwello: add. Wesseling. ad Diod. III, 11.

3) Ut intelligitur v. c. si Stranonem compares p. 1114, B, C. ubi etiam docemur Eratosthenem iam antea, ubi de Arabia agebat, haec loca attigisse, sed strictim. Add. p. 1120, 21; inpr. lib. XVII pr. Omnino hoc ordine virorum doctorum opera progressa est, ut Eratosthenes, cui Timosthenes praeluxerat, pro fundo esset geographiae, cui superstruerent sua Agatharchides, tum alii. Videtur tamen et harum narrationum fundus aliquis in Ctesia fuisse (v. paullo sup. p. LXXXII). Aelianus qui

Et noster quidem Agatharchide maxime est usus, homine Cnidio, regis Ptolemaei pueri tutore, sive Alexander ille fuit, sive Soter II, seu Lathurus. Inter alia ille scripserat ad suum pupillum *libros V de rubro mari*, e cuius libro primo et quinto nonnulla servavit Photius [1]) quae cum Diodoro a viris doctis comparata sunt. Scriptorem gravem, veritatis studiosum facile agnoscas; usum se profitetur narrationibus ad reges missis ab iis, quibus navigatio in haec loca mandata fuerat, maxime ut elephantos venarentur; idemque subsistere se sub finem operis significat, commentariis propter Aegyptiorum defectiones et ipsis deficientibus [2]). Artemidorum Ephesium, qui eadem fere aetate (fuit enim Agatharchide natu minor) opus geographicum XI libris conscripserat, quemque ipse (III, 11) in iis, quae de Aegypto et Aethiopia tradita sint, inter praestantiores scriptores refert, vix in iis, quae de Troglodytice

---

dem H. A. XVI, 31, de Cynamolgis laudat e Ctesia similia iis, quae Agatharchides habuit. Quae ab aliis praeter illos tradita fuerint, v. ap. Plin. VI, 29, s. 33 seq. ubi inprimis Timosthenes et Bion, idem qui a Syncello p. 359 cum Polyhistore laudatur, notandi, cum Iuba, qui diligentissime de Troglodytice quae narrantur persequutus esse dicitur. Alia fabulosa de orientali parte tradita idem Plinius apponit s. 35: *Ferunt certe* etc.

3) V. fragm. p. 14 Geogr. min.

4) Ad quem annum defectiones illae referendae sint, definire non ausim, cum plures numero fuerint; illa autem, qua Thebae deletae sunt, Ol. CLXXIV, 2, a. C. 83, nescio an serior fuerit. Fuerat Agatharchidis maius opus τῶν περὶ Ἀσίας libris X, et τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην libris XLIX. Ex priore illo, Asiaticis inquam, librum II laudat Diodorus lib. III, 11, cum Artemidori libro VIII, tanquam optimum fontem eorum, quae de Aegypto et Aethiopia tradantur; ut adeo probabile fiat sequutum et ipsum esse eos scriptores in his, quae de Aegypto et Aethiopia exposuit. Si tamen recte iudico, spectarunt illa non tam ad historias, quam ad locorum descriptiones et ad geographica. His enim finibus omnino continebatur Agatharchidis quoque opera, qui post Lycum et Timaeum, Hecataeum et Basilidem, Diophantum et Demetrium, (qui reliquas orbis terrarum partes descripserant,) austrum persequendo absolvere descriptionem voluit (p. 41, 42.) Omnino illo loco (c. 11) paullo perturbatior est Diodori oratio, ut non explicitum satis sit respiciatne illa quoque, quae libro I. de Aegypto tradiderat.

et Aethiopia exposuit, adhibuisse videtur; conveniunt enim omnia cum Agatharchide. Hunc tamen ipsum expresserat in hac parte Artemidorus, ut comparatione Strabonis, qui eum ante oculos habuit, facta intelligitur; nisi quod Artemidorus alia adiecerat, et totum terrarum orbem erat persequutus. Epitome ex eo ab Marciano Heracleota facta superest; omissa tamen a se in epitome ea quae ad Aethiopiam spectant ipse epitomator fatetur (sub init.)

Ex *Agatharchide* igitur hausit Diodorus ea, quae (inde a. c. 12. ad 37.) sequuntur: et primo quidem locus praeclarus *de metallis auri in finibus Arabiae ab Aegypti regibus exquiri solitis;* (III, 12. 13. 14.) inde de *Ichthyophagis*, h. e. de populis non certae alicuius stirpis eo nomine appellatae, sed de diversis populis piscario victu utentibus, quos tamen late per littus Oceani orientalis, Gedrosiae et Caramaniae, hinc per oram Arabiae, quae Persidi obversa est, et per oram australem sinus Arabici sparsos memorari tenendum est. (Diod. III, 15. Agatharch. p. 27. Geogr. min. T. I.) Diodori autem et fragmentorum Agatharchidis comparatione facta intelligo eos, de quibus maxime agit Diodorus, Ichthyophagos esse in ipsa Troglodytica passim habitantes, inde a sinu immundo versus orientem (conf. Strab. p. 1115, B. 1118, B. 1119, B. 1113, D.) quid? quod partem eorum, quae narrat Diodorus (c. 15. 16.), Strabo ad Troglodyticam circa Deiras revocat (p. 1118). Omnino Diodorus parum diligens fuit in locorum, quae singuli populi incolerent, situ declarando: quem Strabone duce, qui et ipse Agatharchidem (cum Artemidoro tamen) ante oculos habuit, (XVI, p. 1114 seq.) curiosius notando, non male me de Diodoro mereri arbitrabor.

Primo quidem, quae ab initio (c. 15. 16. 17.) de Ichthyophagis aestum maris observantibus et quaternis diebus esu piscium consumtis quinto quoque die ad potum se conferentibus narrantur, haud dubie ad incolas littoris australis maris rubri, qua Troglodytice vulgo dicta patet, spectant; et quidem ad loca intra fauces eius maris, Deiras dictas a Geographis; (conf. c. 18 pr. Agatharchid. p. 31.) circa Deiras quoque eosdem populos memorat Strabo (p. 1118.) Procedit inde narratio ad oram exteriorem, h. e. Troglodyticen extra fauces

maris rubri, in qua occurrunt Aethiopes ἀπαθεῖς[1]), ab incredibili stupore, quo et vulnera et mortes suis infligi videbant, appellati (c. 18. Agatharch. p. 33.) Habitabant ii partim in specubus, partim in tuguriis, ceterum spinis et ossibus factis, alii sub contextis arborum ramis, alii sub aggesto fuco marino (c. 19. Agatharch. p. 32. 33. Strab. p. 1118 f.) Tandem genus fuit in abruptis rupibus degentium (c. 20. Agatharch. p. 33. 34.) Inde *Chelonophagi* (c. 21.), qui et victum et habitacula sua e testudine marina petebant, in insulis Sporadibus quaerendi sunt cum in ipsis faucibus sinus Arabici (Strabo p. 1118, B. 1114, A. B.): tum extra eas (id. p. 1119, A. Agatharch. p. 34 et 56.) Subiicit Diodorus modum victus parandi, quo Ichthyophagi Babyloniae utuntur (c. 22), ad ostia Euphratis (Strab. XVII. p. 1082, B.) siti. Ceterum in horum populorum rebus cognoscendis interdum miratio subiit conditionis et naturae humanae, quatenus homines belluino more viventes, solo et coelo, quo illi nati sunt, non aliter quam ferarum genera, tanquam dei alicuius imperio ac natu, adscripti et assignati esse videntur, ut natale solum evagari non liceat. In tanta enim victus egestate, rerum comestibilium penuria, soli coelique inclementia et asperitate, quis non exspectet eos populos finibus suis egressos fertiliores agros et meliorem victus potusque copiam esse circumspecturos? Hoc tamen haud in animos admittunt populi per tribus ac stirpes habitantes; magna vero rerum conversione facta opus est, ut a belluina vita ad venatoriam aut pastoritiam progrediantur. Hactenus bella et praelia, quae incidunt, ingens generi humano magisterium et disciplina esse solent, qua ex naturali sopore et stupore excitati et expergefacti homines animi corporisque viribus uti in incipiant.

A littore hinc Diodorus ad loca procedit mediterranea; quos enim commemorat *Aethiopes* radicum palustrium arborum, seminumque victu se sustentantes, (*Rhizophagos*, *Hylophagos* et *Spermatophagos* appellat c. 23, 24) ad loca spectant circa fluvios Astapum, Astaboram et Astosobam, nisi hic unus idemque cum Astapo est. (conf. Strab. p. 1116, A.B. 1177, B.

1) Iidem dicti ἄδιψοι.

1134, B. Agatharch. p. 36 extr. 37) adeoque ad regnum, cuius caput Meroe erat; iisdem annumerandi *Venatores* et qui versus occidentem remotiores sunt *Elephantomachi* (c. 25. 26. 27. Agath. p. 39. 40. 41). In his numerat Aethiopes *Simos*, at versus meridiem *Struthophagos* (c. 28), et parum ab his remotos *Acridophagos* (c. 29), qui locustis vescuntur, in deserti confiniis, unde nubes locustarum advolant: his ait praetendi terras immensas, sed serpentibus et reptilibus ab incolis vetustis relictas; in extremis australibus partibus *Cynamolgos*, homines feros, haerere ait, qui boum silvestrium venatu et canino lacte vivunt (31). Nec ab his recedunt fragmenta ex Agatharchide apud Photium (p. 32. 43. 44); conveniunt et in iis, quae de *Troglodytis* commemorantur (p. 45—48, et Diod. l. c. c. 32. 33. 34), nullo locorum situ declarato: quae tamen constitui forte possunt paullo accuratius e Strabone, qui Artemidorum auctorem adhibuit (p. 1114, B. C.). Troglodytarum quidem nomen parum idoneum ad geographicam subtilitatem, cum habitandi morem, non populorum stirpem declaret, late patet et ad plures populos per Arabiam, Libyam et Aethiopiam spectat, qui in speluncis et terrarum cavis degunt; est autem magna specuum copia in multis terrarum regionibus partim ignium subterraneorum vi, partim aquarum eluvie aliisque de caussis. Sed qui *proprio* aliquo nomine *Troglodytae* appellantur, sunt Aethiopes in littore maris rubri, quod Arabiae obversum est, habitantes. Fuere quidem recentioribus saeculis Lusitani aliique, qui in eam plagam littoralem passim escenderent, sed vix illi loca deserta adeuntes, verum emporia; videntur tamen vitae humanioris cultum aliquem in multa saltem loca intulisse Arabes, a Mohammedicis inde temporibus [1]), qui passim emporia tenent, tum etiam Habessinii; et forte iam antiquis temporibus Graeci a Ptolemaeis missi ad elephantos parandos; ab his hominibus totum hoc littus adiri et passim castellis intercipi coepit; (v. Strab. p. 1114 seq.) ut Euergetae expeditio-

1) Arabes tamen iam antiquis temporibus in alterum continentem ex Arabia traiecisse nemo dubitet. Et commemorat Arabes in Troglodytice Plin. VI, 29, s. 33 f.

nem in haec loca, de qua monumentum Adulitanum (apud Cosmam Indopleusten T. II, p. 141 seqq.) testabatur, taceam. Sed in Troglodytis his, qui littus dictum inhabitant, ex Strabonis accuratiore descriptione *Colobi*, h. e. ii qui praeputia non circumcidunt ut ceteri, sed praecidunt (p. 1114 C. et Diod. meminit c. 32 f.), iuxta fauces sinus Arabici habitarunt: his subiacebant versus austrum *Cynamolgi* (p. 1116 C.) At paullo supra inter Sabas et Deiras, seu fauces sinus Arabici, *Elephantophagi*, (p. 1117, A.) longius versus austrum *Struthophagi*, (B. C.) finitimi his Sili s. Simi (ibid. D.) et his finitimi *Acridophagi* (p. 1118, A.) ab austro vero contigua deserta ab reptilibus obsessa (ib. B.). Ita satis patet omnia, quae narrata sunt de Aethiopiae populis, non nisi *ad orientalem plagam* sinui Arabico subiectam spectare.

Pergit Diodorus *de animantibus Aethiopiae*, hoc est eiusdem tractus quem modo dixi, commemorare (c. 34—37), quae et ipsa *ex Agatharchide* transcripta sunt; (conf. fragm. p. 49—56) ex quo sua hauserat quoque, etsi nonnullis de suo forte additis, Artemidorus, ut comparato Strabone (p. 1120. r.) suspicari licet. Eodem modo uterque, et Diodorus et Strabo, versantur in *Arabiae ora maritima* persequenda; nam hic Artemidoro duce usus (p. 1122 — 25) non multum diversa narrat a Diodoro, qui Agatharchidea presse sequitur, inde ab intimo sinu navigatione facta usque ad Arabes Sabaeos (c. 38 —48): uti comparatione cum fragmentis ex Agatharchide intelligitur (p. 56—69); etsi ipse Diodorus (c. 38) profitetur se tradere *alia ex regiis Alexandriae commentariis, alia auditu ex his qui ea viderint accepta*[1]). Quod quidem ultimo loco dictum est, hactenus verum esse potest, quia ex Aelii Galli expeditione in Arabiam illa aetate suscepta (U. C. 730) esse poterant seu Alexandriae seu Romae, qui rebus gerendis interfuerant; at quod de commentariis regiis ait, ad Agatharchidem spectat, quem exscripsit. Pauca, quae hinc sequuntur (c. 49. 50. 51), *de Libya* non minus ex Agatharchide petita

2) *Ποιησόμεθα τὴν ἀναγραφὴν, τὰ μὲν ἐκ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλικῶν ὑπομνημάτων ἐξειληφότες, τὰ δὲ παρὰ τῶν αὐτοπτῶν πεπυσμένοι.*

esse videntur per digressionem ab eo narrata; est enim idem narrationis color; nisi in his Artemidorum expressum esse credere licet, qui post Eratosthenem de Libya tradiderat in opere geographico, ut vel ex Strabone (XVII, p. 1181, C. 1185, B.), colligas.

Quae adhuc a Diodoro commemorata sunt, gravissimae sunt auctoritatis; at quae hinc sequuntur, levissimae. Nam de *Amazonibus Libyae* tradita apponit (c. 52—55), quae Graeci scriptoris veteres fabulas in historiarum formam mutantis commenta esse primo statim oculorum coniectu percipias: cum enim vulgata fabularum de Amazonibus sedes esset Asia Ponto Euxino finitima, fuit homo, qui aut narrata de insula hirtarum feminarum in occidentali Africae littore acceperat[1]), aut in veterem aliquem poetam inciderat, aut cum in iisdem Africae locis, praeter Neptuni religionem et Palladis natales ad Tritonidem paludem, collocatae essent a poetis Gorgones, Perseique et Herculis profectiones, omnibus his ita usus est, ut Amazonum res ad ea loca revocaret, et cum iisdem fabulis in unum conglutinaret. In quibus vix a Diodoro exspectasses ut is sibi imponi pateretur: profitetur autem se ea repetere ex *Dionysio*[2]): *Milesius* ille est, *Cyclicus* quoque dictus, quoniam Cyclum partim mythicum partim historicum scripserat, in quo origines historiarum, hoc est mythos, ita persequutus est, ut verae historiae eos praemitteret, improbo tamen studio in hoc, quod fabulas ad historiarum formam revocare, rerum vere gestarum speciem iis induere, mythosque scriptoris pragmatici more tractare instituit, ita ut ad verisimilitudinem et ad probabilitatis historicae legem exigeret ea, quae a poetis seu antiquis scriptoribus essent

1) Etsi enim de Hannonis Periplo nihil definire ausim, situe ille, graece factus, qualem nunc habemus, ad eadem tempora, quibus navigatio facta est (in sextum an in quartum ante C. N. saeculum) revocandus: mature tamen inter Graecos fabula illa de feminis toto corpore hirsutis et sine coitu marium sponte foecundis (Mela III, 9) vulgari potuit.

2) C. 52: *Ἀναγράφειν τὰς πράξεις πειρασόμεθα ἐν κεφαλαίοις, ἀκολούθως Διονυσίῳ τῷ συντεταγμένῳ τὰ περὶ τοὺς Ἀργοναύτας καὶ τὸν Διόνυσον καὶ ἕτερα πολλὰ τῶν ἐν τοῖς παλαιοτάτοις χρόνοις πραχθέντων.*

narrata. Quo quidem consilio nihil poterat esse ineptius, nihil ad ipsas historias perniciosius. Itaque Amazonum ille, tanquam populi, magni imperii conditoris et orbis terrarum victoris, res gestas condidit. Vixit autem ille sub extrema Hecataei tempora, paullo ante Herodotum, aut hoc adhuc puero, aetate ultra Darii mortem protracta [1]), quandoquidem ipse τὰ μετὰ Δαρεῖον quinque libris conscripserat, una cum Persicis, si modo haec diversa fuere; sed inprimis Cyclus ille paullo ante commemoratus celebritatem nominis ei comparavit [2]).

Quod vero multo minus ignoscam Diodoro, est, quod fabulosam de *Atlanteis* narrationem, tanquam populi in extrema Africa olim florentissimi, intexuit (c. 56—61; add. c. 54), qua quidem ille narratione multis viris doctis, ex recentibus quoque aetatibus, fraudem fecit, eosque induxit ut multarum hypotheseon fundum facerent fabulam historiae severitate et auctoritate prorsus indignam. Fundum ei fecisse videntur partim antiquus fabulandi mos, quo Solis, Noctis, Somni,

1) Haud diffiteor mihi vix satis probabile visum iam Herodotea aetate de fabulis veterum scriptorem aliquem arguta hac subtilitate agere instituisse. Rerum tamen argumentis et scriptorum auctoritati refragari non licet.

2) Actum de hoc homine Not. ad Apollodor. T. III. p. 980. Virgil. T. II. p. 221. A Schol. Pindari ad Isthm. IV, 104. Dionysius ἐν πρώτῳ κύκλων laudatur, quae si vera lectio est, plures Cyclos, saltem Cyclum duplicem μυθικὸν et ἱστορικόν, extitisse recte statuas; sed forte vitium est pro κύκλου, uti apud Schol. Eurip. ad Phoen. 1123 legitur, ubi ex lib. I. Cycli de Argo Ius custode fabula repetitur; potuit quoque idem Cyclus, cum et mythica et historica comprehenderet, modo pro uno modo pro duobus diversis libris haberi. Mythicum cyclum bene declarat Diodor. paullo post de Dionyso c. 65: *Διονυσίῳ τῷ συνταξαμένῳ τὰς παλαιὰς μυθοποιίας. οὗτος γὰρ τά τε περὶ τὸν Διόνυσον καὶ τὰς Ἀμαζόνας, ἔτι δὲ τοὺς Ἀργοναύτας, καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον πραχθέντα, καὶ πόλλ' ἕτερα συνέταξε, παρατιθεὶς τὰ ποιήματα τῶν ἀρχαίων τῶν τε μυθολόγων καὶ τῶν ποιητῶν.* Erant adeo in eo comprehensae res Bacchi Amazonum, Argonautarum, bellum Troianum (quae singulatim ab aliis tanquam volumina separatim scripta enumerantur) cum aliis multis, et in iis ea, quae in veterum mythologorum et poetarum carminibus ac scriptis tradita erant, exhibuerat: hoc est παρατιθέναι, non *adiungere*, ut vertitur h. l. [V. Müller. Fr. Hist. vol. 2, p. 5—11.]

Tartari, Titanum, et rerum inferarum aliorumque mythorum sedes ad extremum occidentem collocatur, in rebus Persei inprimis et Herculis; partim Homeri loca de Aethiopibus; partim fabulae de Crono, de Atlante, et alia. Unde haec hauserit Diodorus, expressis verbis non declaravit, patescit tamen ex toto narrationis ordine etiam in his *Dionysium Milesium* ei ante oculos fuisse; quem auctorem quoque in iis, quae sequuntur, habuit, de Dionyso (62 ad libri f.), de quo, praemissis philosophicis interpretationibus nonnullorum apponit narrationes tanquam rerum vere a Dionyso seu Baccho triplici gestarum[1]), tum subiicit narrationes, quas Libycas vocat, ex eodem *Dionysio* diserte appellato, similes prorsus et cognatas cum illis, quas de Amazonibus et Atlanteis in superioribus exposuerat[2]). Quod autem in his mirationem mihi fecit, erat quod, ad Euhemeri fere rationem, in deorum ordinem transiisse narrantur homines, qui aliquando rerum gestarum fama clari et de genere humano bene meriti fuerant: ut adeo iam

1) C. 64. Antimachum excitat, qui cum aliis poetis Lycurgum non Thraciae, sed Arabiae regem ediderat.

2) Fuere tamen et alii qui Dionysio consona traderent: eod. loc. c. 65 extr. *διέξιμεν ἐν κεφαλαίοις τὰ παρὰ τοῖς Λίβυσι λεγόμενα* (vana professio primi auctoris) *καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων ὅσοι τούτοις σύμφωνα γεγράφασι καὶ Διονυσίῳ τῷ συνταξαμένῳ* etc. v. paullo sup. not. Quam parum critici acuminis huic homini fuerit intelligas ex eo quod c. 66 narrat Linum, allatis a Cadmo litteris primum usum, statim res Dionysi perscripsisse, (*τὸν δ' οὖν Λίνον φασὶ τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρώτου Διονύσου πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν*); iisdem litteris usum Orpheum et Pronapidem, Homeri magistrum, nec non Thymoetam, Laomedontis nepotem et Orphei aequalem, qui Libyam et Nysam montem in extremo occidente, in quo Bacchus educatus sit, adierit; eundem inde reducem scripsisse carmen, quod vocant *Phrygiam poesin*: *καὶ τὰς κατὰ μέρος τούτου τοῦ θεοῦ πράξεις μαθόντα παρὰ τῶν Νυσαέων, συνταξάμενον τὴν Φρυγίαν ὀνομαζομένην ποίησιν, ἀρχαϊκῶς τῇ τε διαλέκτῳ καὶ τοῖς γράμμασι χρησάμενον*. Fuit igitur aut fingitur fuisse *vetus carmen*, quo Libycae hae narrationes continerentur, quae cum fabulis Cybeles coagmentatae erant, ut ex his capp. apparet, ut ab homine sacrorum Phrygiorum caussas tradere volente profectae eae videri debeant.

integro saeculo ante Euhemerum eandem opinionem non a philosophis modo, verum etiam a scriptoribus nonnullis probatam fuisse manifestum sit. Debuit vero mature in eam incidere paullo sagacior quisque, si Herculis et Bacchi similiumque heroum inter deos receptorum exemplum ad deos ita transferebat, ut et de iis eorumque origine eodem modo statueret.

Eundem *Dionysium Milesium* sequi putandus Diodorus LIBRO QUARTO in *fabulis Graecis* exponendis; et primo quidem de Dionyso seu Baccho, interpositis nonnullis de Priapo et de Musis (c. 6 et 7), inde c. 8—39 de Hercule, intertextis fabulis Orphei, Atlantis et Amazonum, tum (40—56) de Argonautarum expeditione, adeoque de Iasone et Medea, inde de Heraclidis usque ad Hylli mortem (c. 57, 58), et de Theseo (59—63). Subiiciuntur narrata de rebus Thebanis (c. 64—67). *Dionysium Milesium* in his ante oculos fuisse, primo, rerum ad cycli instar constituto ordine et toto orationis colore, narrationisque prava illa ratione intelligitur, qua ad historiarum ordinem revocat res fama obscura acceptas, a poetis narratas et ornatas et inter eos homines gestas, quibus ea consilia ac studia, quae iis tribuuntur, illo utique aevo esse non potuere; quid enim molestius quam narratum legere Bacchum, Herculem aut Theseum, magni ducis more exercitum ducere, praeclara de hominibus ad meliorem vitae cultum adducendis consilia agitare, et sic alia; tum vero id docent nonnulla loca cum iis comparata, quae passim ex Dionysio Milesio laudantur, primo in Argonauticis, tum in rebus Thebanis[1]).

1) Non latuere loca doctum Diodori interpretem Wess. primo c. 41 extr. quod Argonautarum dux editur Hercules: id quod a Dionysio traditum ait Apollodor. I, 9, 19, p. 59. Porro c. 48, quod Iphin Stheneli f. Eurysthei fratrem ab Aeeta in Colchis caesum edit, ab eodem Dionysio acceptum memorat Schol. Apollonii Rh. IV, 223, 229. Utque c. 49 Byzantium appulisse Argonautas narrat Diodorus: ita in ea urbe nuptias Medeae et Iasonis factas Dionysius ap. Schol. eund. IV, 1154. Omnino reditus Argonautarum tam diversis modis memoratus (v. ad Apollodor. Not. p. 206) ad historicam fidem expositus erat a Dionysio Milesio, ita ut duce Hercule, per Bosporum,

Interea tamen alios quoque auctores Diodorum non neglexisse si quis contendat, non repugnem; etsi quoties aliorum auctoritate utitur, id Dionysii verbis factum esse potuit. Ita de diversis Bacchis disputat; cum scilicet, praeter Bacchum ex Osiride effictum, Thebanus alius, alius Sabazius[1]) haberetur. De Priapo (c. 6) etiam ad veteres provocat; nec tamen valde antiqua sunt, quae inde profert. In Hercule (c. 8) antiquissimos poetas et mythographos se sequi velle profitetur, irascens iis, qui in narrationibus antiquis veritatem nimis subtiliter exquirunt. Quo vel uno loco homo iudicii parum subtilis et superstitiosae levitatis veterum mythorum naturam et originem prorsus a se ignorari prodidisse videri debet[2]). Ubi Hercules ad Ligures, inde in Italiam pervenisse narratur (c. 20. 21), interposita nonnulla sunt a Diodoro, aliunde accepta, primo de mira Ligurum laboris patientia, etiam in feminis parturientibus notabili, qui locus e *Posidonio* petitus est, tum de accessu ad Tiberim et sacro ibi instituto: quae in Romanis quoque scriptoribus occurrunt. De Gigantibus ad Phlegram internecione deletis cum ad alios, tum ad *Timaeum* provocat (c. 21 extr.) Ceterum Dionysium Milesium, modo ille non pravo narrandi consilio in transversum raptus fuisset, diligen-

---

Propontidem et Hellespontum reduces Troiam expugnarent. Etiam Herodorus eadem via rediisse, qua profecti erant, Argonautas ediderat. De bello Epigonorum conf. ad Apollod. p. 638; hoc cum bello Thebano ex Dionysio transcriptum esse ut paullo confidentius suspicer, faciunt ipsa loca Diodori III, 52, 65, quibus cyclographum eximia laude ornat. Tandem et illud cum Dionysii genio convenit, quod vetustiores poetas comparatos vides c. 65, 66. Cum itaque eum certis in locis ducem ipsi fuisse liquido constet, reliqua iis simillima ex eodem fonte fluxisse credibile est.

1) In hoc Philochori locum Diodoro ante oculos fuisse censebat Scaliger; quod tamen parum probabile, etiam Wesselingio iudice ad c. 4, n. 52.

2) Matridem Diodoro ad manus fuisse suspicatus eram in Notis ad Apollodor. To. I. p. 340. Scripserat *Matris* Encomium Herculis, in quo rhetorice eius res et facta exornaverat. Mentionem tamen hominis a nemine factam memini, praeterquam ab Athenaeo X, p. 412, B. et idem aliud Herculis Encomium laudat *Caucali* Chii, rhetoris, qui frater Theopompi historici fuit.

tissimum fabularum scriptorem fuisse agnoscas maxime in Herculis rebus et in Argonautarum expeditione. Diodorum in his nonnulla sive de suo sive ex aliis interposuisse non negem, ut cum c. 56 de fabularum de Medea inter tragoedos varietate monet, et quam falsa sint de Argonautarum reditu tradita. Secundum superiora suspicari licet propter argumenti vicinitatem narrationisque genium, non minus ex Dionysio mutuata esse, quae extremam libri quarti partem constituunt, fabulas miscellas et per saturam appositas: de reliquis ex Aeoli stirpe prognatis (67—70), de Lapithis et Centauris (c. 71), de Aesculapio (c. 72), de Asopi et Aeaci stirpe (c. 72). Inde de Pelopis stirpe (c. 73. 74), de Ili stirpe (c. 75), de Daedalo et Minotauro Minoisque in Siciliam expeditione (c. 76—80), interpositis tamen de suo a Diodoro, utpote Agyrio, Siciliae urbe, oriundo, iis quae de Engyinorum in Sicilia Deabus matribus leguntur; hinc de Aristaeo (c. 81. 82), et tandem (c. 83) de Eryce et Daphnide: in quibus de Veneris Erycinae templo nonnulla adiecta sunt ab ipso Diodoro: et c. 85 de Orione.

Quod si haec a me partim ex fide aliqua scriptorum, partim cum opinionis probabilitate recte dicta sunt: licebit in tanta narrationum varietate fundum aliquem quasi substruere mythis, ut ea, quae Diodori narrationi consentanea sint, ad unum auctorem Dionysium Milesium cyclographum referantur; secernanturque adeo ab aliis, quae et ipsa, simili exemplo, ad alios auctores referri poterunt. Ita tandem eo perveniri poterit, ut in mythorum expositione ea, quae vetere fama accepta erant, a poetarum ornamentis tum a mythographorum commentis liberentur. Quae vero Dionysii auctoritas habenda sit, supra, cum de eius consilio interpolandi fabulas agerem, expositum est; subscribeturque adeo a viris harum rerum intelligentibus iudicio meo, fabularum Graecarum nec narrationes nec rationes a Diodoro recte peti posse.

EPIMETRUM.

[Ex ed. Bipont. a. 1793. vol. I. p. XCII s.]

Cum sub a. LXXXII et III *de Diodori fide et auctoribus, quos sequutus est*, commentarer: id maxime propositum habebam, ut multorum in auctoritate veterum scriptorum adhibenda iudicium, si possem, regerem, simulque impetum eorum retunderem, qui, nulla in re modeste sibi dubitandum esse arbitrati, uno sui iudicii tanquam ictu omnia prostrata atque eversa esse volunt, atque adeo victorum more irascuntur iis, qui imperata facere, si non recusant, saltem cunctantur, et re diligentius perpensa nondum omnia ad liquidum esse perducta statuunt.

Fidem scriptorum antiquorum promiscue modo laudari modo elevari videram; Herodoto, Diodoro, Plutarcho, Livio, Dionysio, Appiano, modo servile obsequium praestari, modo omnem auctoritatem detrahi, iudicio certo nullo, plerumque pro caussae et opinionis, quas quisque animo conceperat, studio et patrocinio. Diodori exemplo declarare volebam quam diversae auctoritatis sint ea, quae in eius libris comprehensa sunt, ut eodem iudicio in aliis quoque scriptoribus utendum esse appareret, utque omnino ex antiquitatis studiis proscriberentur iudicia illa sive cum superbia et arrogantia coniuncta, sive a re parum subtiliter perspecta profecta, quibus hunc vel illum scriptorem, quantus quantus sit, esse mendacem, nullius fidei, nullius usus, pronuntiatur. Meliora vero nihil in his pronuntiandum est universe. In uno eodemque scriptore multa sunt diversae prorsus naturae et indolis, sive de rebus ad philosophiam aliamve disciplinam spectantibus ille disputet, sive de rebus gestis tradat; in his quidem ad fidem et auctoritatem eorum, quae tradit, est redeundum; quod si res diversorum temporum et hominum ille memoriae tradiderit, ipsa res docet non unius eiusdemque auctoritatis ea

omnia, quippe a diversis auctoribus accepta, esse posse; aliter censendum esse de iis, quibus quis ipsum se interfuisse, aliter de iis, quae auditu aut ex actis publicis accepisse, quae ex aliis scriptoribus hausisse, profiteatur. Subtilius etiam iudicium est adhibendum in iis, quae ex ultima antiquitate repetita sunt; haec ad nostrum scribendi et historias condendi morem revocare velle iniquum esset, maxime ea, quae a symbolis, hieroglyphis, mythis petita, aut populorum narratione, maiorum fide per plures aetates et homines propagata sunt. Exuendus in his est habitus animi nostri ac sensus, induenda ingenia priscorum hominum, cum sermone eorum omnique arte et modo, quo animorum sensa reddi aliis solebant: ita apparebit non tam consulto mentiri et fraudem facere voluisse homines quam redire pleraque ad indolem et naturam rudioris sermonis et antiqui moris, quo rerum memoria fuit servata.

In Herodoto, Ctesia et Diodoro interdum de iisdem rebus multa diversis modis tradi videmus. Proclive est dicere hunc vel illum esse mentitum, eaque, quae traderet, confinxisse; at possunt plures inter se diversa tradere, nec tamen mala fide. Fuit haud dubie aetas et genus scriptorum, qui solo delectandi studio ducti ea quae narrarent fingerent: at isti, quos memoravi, scriptores diversam auctorum fidem erant sequuti, quam ipsi cum fide scriptis quisque suis reddere voluerunt; quod diversa tradunt, ipsis temporibus summisque difficultatibus resciscendi peregrina et antiqua est imputandum. Qui ea tradit, quae diligenti investigatione facta acceperat, potest minus vera narrare, nec tamen aut mendacii aut levitatis argui, inprimis si profitetur se perscribere ea, quae acceperit; qui autem profitetur se ex aliis auctoribus congessisse ea, quae apposuit, non pro auctore eorum, quae tradidit, est habendus, sed redeundum est ad primos auctores, et videndum qua fide et auctoritate illi fuerint. Qui Plutarchum in libro de Iside et Osiride mythorum veteris Aegypti auctorem et interpretem ita laudare voluerit, ut ex eius ipsius fide et auctoritate ista censenda esse statuat: nae eum egregie falli necesse est.

Simili cum pudore ac modestia versandum esse aiebam in

iis historiis, quarum nil praeterquam fragmenta habemus, eaque servata in iis scriptoribus, qui ex scriptoribus dudum perditis sua petierant. Iudicium de his utique fieri recte non potest, nisi animum intendamus ad eos auctores, qui primi res perscripserant, ut assequamur, qua fide et auctoritate isti illa tradiderint, ut porro fragmenta ista pro auctorum diversitate ad diversas classes et ordines redigamus, nec antiqua permisceamus cum sequioribus, fide digniores ac graves cum levioribus, argutias aut opiniones suique saeculi iudicia sequentibus, fontes cum rivulis, nunquam autem dimittamus animis nos non nisi fragmenta, eaque diversorum temporum et hominum, tenere, neque adeo iudicium ferri posse nisi circumscriptum, incedendum esse pede suspenso, de partibus forte nonnullis, vix de universa re nobis aliquid constare, modeste ac pudenter versandum esse in omnibus.

Ex quo tempore meliore hac critica uti coepimus, antiquae doctrinae copias tanquam diffluentes nimium et late per innumeros meatus serpentes ad certum aliquem alveum revocare licuit; rescissis enim ac reiectis vanarum opinionum ludibriis, disputationibus argutis quidem, ipsas tamen rerum naturas haud attingentibus, maximeque remotis iis, quae al. hominum, temporum et scriptorum indole, vita, sensu, sunt aliena, omnis historiae litteraturaeque antiquae penus paucioribus quidem, at tanto melioribus, certioribus et utilioribus coepit opibus esse instructus; redibit ita *antiquior eruditio* ad numerum certum *rerum*, non *opinionum* ac *disputationum* levium et inutilium, et habebimus *doctrinam* aliquam *suis finibus circumscriptam*, intra quos sedem figere et habitare possis, cum adhuc quaerenti nemo facile respondere possit quam late tandem pateat doctrinae antiquae orbis et quae sit antiquitatis doctrina encyclia.

Urget autem necessitas eius rei tanto gravior, quo magis ingruunt ea tempora, quibus in aprico est conversis hominum animis ad disciplinas mathematicas ac physicas, cum vitae usibus et necessitatibus multo magis coniunctas quam disputationes metaphysicas ac litterarias et antiquarias, inprimis finibus omnium litterarum in immensum prorogatis, patriis quoque litteris excultis, patrioque sermone expolito, fieri non

posse quin *litterarum antiquarum studia sensim frigescant*, ipsoque neglectu ac situ tandem exarescant, quandoquidem una ex parte ea, quae communiter utilia ac necessaria sunt, satis sunt exposita et in vulgares litteras popularemque institutionem admissa, ex parte altera humanitatis et antiquitatis studia adeo in immensum orbem excreverint, ut difficile sit ulli homini, etiam vita integra huic uni studio consecrata, totum campum et ambitum emetiri. Partim itaque, desperato successu, inprimis nullis satis dignis praemiis tantae operae constitutis, omittentur haec humanitatis studia, partim inde nonnulla tantum delibari et flores forte decerpi videbimus. Quodsi igitur antiquitatis studio, quo nec sacrae nec profanae litterae, nisi summo cum detrimento suo, carere possunt, providere volumus, satius erit et consultius, eiectis quisquiliis, tricis ac spinis, fructuosa retinere, veram ac certam rerum utilium penum parare, inanes coniecturas, ariolationes, inutiles disputationes et opiniones resecare, hypotheses vanas ex nostri aevi, vitae, litterarum, sensu et indole in antiquitatem temere illatas, suis auctoribus remittere, nec nisi simplicissima ac verissima quaeque, de quibus liquido constat, admittere. Appositis proximo loco, seiunctis tamen iis, quae tantum probabilitate aliqua ex antiquorum hominum ac temporum sensu ducta nituntur, memorabimus ea, quae vere antiqua sunt et habentur, non autem quae pro sua quisque ariolatione antiqua fuisse opinatur. Haec equidem tanquam *futuri providus auspex*, ab omni inde tempore, ex quo in his studiis habitavi, ante oculos posita habui, utque litterarum integritati et perpetuitati pro virili consulerem, hoc egi, ut studia humanitatis ad certam formam ac systema revocare, quae in ingenti hac librorum farragine dispersa sunt, sub unum obtutum conferre, viam ad litteras bonas comparandas expeditiorem facere, inprimisque certa et explorata interpretationis ac critices principia constituere, veterisque mythologiae et artis operum veram rationem tradere anniterer.

Redeunt haec ad saniora ac certiora de rebus iudicia, ad criticam, quae non voculas et litterarum apices, sed rerum rationes, hominum naturas temporumque diversitates ac vicissitudines diligenter rimatur; qua si recte utimur, ad iustam

aliquam molem redigi poterunt antiquae litterae, et iusto suo ambitu inclusae ac circumscriptae retinebunt suos custodes et *περιπόλους*, suamque laudem et existimationem, etiam aliis litteris, ipsisque patriis, in immensum efflorescentibus.

Nec tamen haec ita accepta sunto, ac si, a qua quidem sententia longissime absum, studia antiquarum litterarum non ulterius procedere, nihil tentari seu coniectura et hypothesi aliqua substrata, nihil subtilius inquiri aut exponi velim; hoc volo et in votis habeo, ne minuta ac tenuia singula persequendo, summam rerum et complexum certum constituere, vera, comperta ac liquida et sincera ab opinatis, probabilia a mere possibilibus, vana et inania ab utilibus, discernere negligamus; ne quae fundo idoneo destituta sunt, ex edicto pronuntiemus, tanquam non opinione sed rerum veritate essent nixa, ita ut iis refellendis et evertendis iterum nova opera impendatur, iis quae graviora et ad liquidum perducta sunt, posthabitis, aut utrisque habitis eodem loco, eadem dignitate.

Haec mihi videor secutus esse in iis, *quae ad Diodori librum primum de Aegyptiacis interpretandis exposueram*, ut certam rationem, vera principia et elementa omnis disputationis super rebus antiquis hoc exemplo proposito propinarem. Sunt ea ita comparata, ut nullos habeamus scriptores domesticos, nullos rebus gestis iisque, qui eas gesserunt, aetate aequales; ne quidem famam maiorum ad posteritatem traditam, ac serius certis auctoribus perscriptam: fuere tamen scriptores de rebus Aegyptiacis magno numero, sed qui vixere populo, republica et religionibus Aegyptiacis partim eversis ac sublatis, partim per advenas et sub alieno imperio mutatis; nec tamen hos ipsos scriptores, excepto uno et altero, habemus superstites, ex ceteris non nisi excerpta seu loca seu sententias, plerasque sine auctore et auctoris nomine[1]). Quam

1) Quantus numerus scriptorum de rebus Aegyptiacis olim exstiterit, et in ipsa Commentatione de Diodoro docui, et pluribus enumeratis declarare possis. Ita Demetrius *ἐν τῷ περὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον* laudatur apud Athenaeum XV. p. 680. A. Fuere *Lysimachi Αἰγυπτιακά*, e quibus nobilem de Iudaeis locum transcripsit Iosephus in Apion. Fuit *Ister*, Callima-

caute ac modeste in his constituendis versandum sit, facile patet. Sunt omnino ea, quorum memoria ad nos pervenit, non modo aetate, verum et genere rerum valde diversa: sunt alia physica, alia historica, alia pro antiquis mythis habenda, alia pro hieroglyphis, alia ab hieroglyphorum interpretatione ducta; haec ipsa interpretatio quam diversi generis! alia antiquiorum, alia seriorum, qui mythos et hieroglyphica ignorarent, coniectando tamen assequi vellent; sunt vulgares superstitiones et fabulae aniles seu sacerdotum seu vulgi, permixtae philosophematibus acutis sed mytho et hieroglypho implicitis et obscuratis; alia superstitio est antiquior, alia serior, a Graeculis maximam partem, qui Aegyptum obsederunt, profecta; tenendum praeterea diversorum nomorum ac civitatum religiones et memorias antiquas a Graecis pro una eademque Aegyptiaca antiquitate habitas esse. Facies nova et insolita inest plerisque, quod, cum litterae apud Aegyptios, ut et apud Iudaeos, Indos, Persas, Babylonios, *unius* tantum *tribus, classis* seu *ordinis* studiis haberentur, qui idem solus religionum et sacrorum curam et studia haberet, omnia, quae nos ad litterarum studia et disciplinas recte referimus, illi religionibus annumerabant; ita ut litterae, quales tum erant, inprimis historiae, ipsa geometria, astronomia, philosophia, pro religionibus, saltem religiosis studiis haberen ətur,t religiosam quoque indolem et habitum induerent. Ea itaque omnia, tam diversa inter se, uno eodemque loco habere, inprimis in populo, qui per aliquot millia annorum diversissima conditione usus est, hoc est iniuriam facere et antiquitati et iudicio humano.

Ante omnia itaque diversae rerum auctoritates pro earum naturis ac temporum indole, criticesque historicae legibus sunt dispescendae; quae clara ac indubitata sunt, normam aliquam iudicii in incertis et dubiis constituent; intelligenda et interpretanda quaeque non modo pro sensu scriptoris, qui antiquiora enotavit, verum pro sensu et iudicio eius auctoris, e quo ista petita sunt; antiquiora secernantur a serioribus, ex fide aliqua, seu monumento, seu memoria quacunque, vere

chi discipulus, qui *περὶ ἀποικιῶν Αἰγύπτου* scripserat, laudatus a Stephano Byz. et Clemente Alexandrino.

tradita a iudiciis et interpretamentis scriptorum, ea quorum habemus vestigia notis expressa praeferamus merae ariolationi eius, quod, ad nostrum morem ac sensum, forte esse potuerit, etsi vere id fuisse, argumento declarari potest nullo: quo facto omnino retundetur impetus ariolandi temere et coniectandi sine fundo idoneo. Vera enim ubique sunt simplicissima, modo simplicissima nostrum quisque amplecti vellet! Inprimis autem, quod parum accurate adhuc factum video, discrimen observandum est inter mythos et hieroglypha seu symbola, eorumque interpretamenta; mythi enim, seu λόγοι ἱεροί, pro involucris rei alicuius seu antiqua fide narratae seu doctrina traditae sunt habendi; similia declarantur per hieroglypha; ab iis longissime differunt sacerdotum interpretationes Graecis se adeuntibus propinatae. Quae ad nos pervenere sub religionum Aegyptiacarum nomine, non sunt nisi miscella farrago superstitionum variarum, ex diversis, maxime novissimis, aetatibus, quae Graecis partim ex vulgi narratione, partim ex scriptorum suorum lectione, innotuerant. Quo ipso adeo intelligitur difficillimam esse quaestionem de religionum Aegyptiarum originibus; etsi probabile fiat a crassioribus superstitionibus cum cultu vitae meliore et sacerdotum studiis ad meliora eas esse progressas, et ab his iterum descivisse ad deteriora, Aegypto primum regum iniqua dominatione, hostilibus incursibus, sacerdotum impotentia, opibus suis deiecta, mox per Persarum immanitatem opibus suis, simulque religionibus, cum libertate exuta, tandem sub Graecis et Romanis moribus et institutis priscis partim obliteratis partim corruptis. Parum enim probabile fit aut ab antiquissimis inde temporibus notiones rerum divinarum sanas ac veras inter Aegyptios omnium rerum rudes fuisse, easque postea dolo malo et artibus sacerdotum fuisse corruptas et obscuratas, aut a symbolicis notionum abstractarum designationibus cultus divini elementa esse profecta, adeoque animantium cultum a symbolis eorum, quae numini tribuuntur, aut propria esse creduntur, processisse. Seriora haec omnia et vitae iam excultae incrementa esse debuisse, ipsa rerum natura docet.

Magnam historiarum partem *ex hieroglyphis et mythis* derivatam esse probabile fit, aliam, eamque maximam, *ex eo-*

rum interpretatione: quae ipsa alia *antiquior*, alia *recentior* fuit; huius quidem auctoritas nulla esse potest, nisi quam veritas aut proxima vero probabilitas parit. Similis religionum fortuna fuisse videtur, vix uno loco ac tempore natarum aut ab uno auctore profectarum aut eodem habitu sibi constantium. Ferorum fuere ab initio hominum ac barbarorum convenarum superstitiones diversae, varias res sibi in vita obvias, et in his animantia, venerantium (ut solet humano generi insita esse necessitas aliqua colendi aliquid, partim a metu partim ab cupiditatis caeco impetu profecta). Fac subinde illata esse a sacerdotum ordine sacra nova, exstructa templa, novos deos publice coli coeptos; *cum populi nulla esset institutio religiosa*, mansere plebis superstitiones inter sacerdotum religiones. Iam cum hi soli litteras haberent, cumque inter hieroglypha etiam animantium formae referri coepissent: facile fieri potuit ut variae miscerentur superstitiones, utque interpretantium postea studiis multo magis confunderentur.

Ipsa hieroglypha nec omnibus aetatibus eadem, nec eiusdem significatus et notionis fuisse, sed a simpliciore sensu ad compositum, exquisitum, variatum, processisse facile credas. Ab initio credere licet fuisse paucissima nec nisi marmoribus incisa, parietibus templorum, obeliscis aliisque saxis; facta quoque signa hominum et animantium, ut essent pro hieroglyphis, tandem et aedificia quae pro hieroglyphis essent, astronomicis saltem cum agri colendi praescripto coniunctis. Quid factum putabimus, posteaquam litterarum characteribus receptis eadem hieroglypha reddi coeperunt? [1]) Quid mox, cum succedentibus aetatibus verae et antiquae notiones obliteratae essent? Non adeo nec hieroglypha nec eorum interpretamenta nisi per tempora et per genera constitui posse putamus; ut adeo primo loco describenda et comparanda esse videantur hieroglypha obeliscorum et monumentorum per Thebaidem aliaque Aegypti loca; [2]) inde demum altero loco in

1) Diserte haec exposita videas a Tychseno in *Bibliotheca ant. Litt. et Art. fasc. VI.* 1789.

2) Facta est spes iucunda et exspectatio, Zoegam virum doctissimum cuius sagacitatem e *numis Aegyptiis Imperatoriis* notam habemus, obeliscorum accuratam notitiam esse vulga-

censum venire possunt hieroglypha in mumiis, laminis, fictilibus, aliisque reliquiis prisci operis obvia; in ultimum locum detrudenda sunt superstitionis seriorum aetatum per Ptolemaeorum et Romanorum tempora maxime in gemmis occurrentia vestigia. Numorum ad prisca hieroglypha indaganda exiguus usus esse potest, quandoquidem ab antiquo usu illa multiplici modo, pro hominum, qui tum erant, ingeniis, fuere deflexa et variata. Etenim Adriani aetate prisca hieroglypha prisco sensu et notione adhibita esse haud facile credam. Ex Graecis scriptoribus omnino vix alia addisci possunt, quam quomodo hi homines, pro suo quisque sensu, antiqua acceperint et interpretati sint. Eo enim tempore, quo sacerdotes graecissantes et Graeci Graecas litteras in Aegyptiaca inferentes de hieroglyphis, symbolis, mythis disputabant, omnis dudum verior doctrina Aegyptia antiqua interierat. Ad hoc genus spectant pleraque, quae de Sphinge, de Iside et Osiride, de Canopo, nuper disputata sunt.

Interea persuasum mihi esse significavi, fieri posse ut, si quis cum recto iudicio et industria idonea hac in re versetur, hieroglyphorum sententias ille magna ex parte recuperet, modo is non nisi paucas easque simplicissimas quasvis notitias, inprimis astronomicas, in iis quaerat, et primum in ea ipsa mentem suam insinuet, quae cum iis notitiis, tum quae cum natura rerum per Aegyptum coelo, terra et Nilo coniuncta fuere. Nam hoc, si quid aliud, ipsa rerum ratio persuadet, paucissimas notiones principio fuisse per hieroglypha notatas; aucto quoque numero intra orbem angustum eas se continuisse; verum ut solent ea, quae a rerum imaginibus seu animo seu figura expressis, multis modis variatas. Poterit tamen evenire ut, si vel maxime sensum hieroglyphorum aliquis teneat, difficile ei sit ullo alio sermone ea commode eloqui et reddere, veluti Sinae dicuntur suas notiones non nisi suo sermone et suis characteribus reddere posse. Omnino ab astronomiae rudimentis omnem Aegyptiorum doctrinam et doctrinae laudem processisse censeo; idque ita se habere

---

turum; recte enim ab hoc, tanquam primario genere, procedit omnis Aegyptiorum antiquitas. [Factum Romae 1797.]

multo magis patet ex doctissimis Gattereri nostri Commentationibus[1]).

Adiiciam adhuc nonnulla sigillatim:

Pag. XLVIII in nota 1 in Schol. Apollonii IV, 262. recte quidem interpretatus sum assertum Hippyos Rhegini; verba tamen de Aegyptiis καὶ πρώτους στοχάσασθαι τῆς τοῦ ἀέρος κράσεως pleniora dare licet e Cod. Reg. Paris. καὶ Ἵππων δὲ (immo Ἵππυς) τό τε τοῦ Νείλου ὕδωρ γόνιμον εἶναί φησι, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀρχαιοτάτους ὁμολογεῖ, λέγων πρώτους αὐτοὺς ἄλλων τε (del. τε) στοχάσασθαι φύσεως καὶ κράσεως ἀέρος ὅπως ἔχει.

Inter auctores, qui de rebus Aegytiorum egerant, fuit *Hellanicus*, Herodoto aetate par aut paullo maior; fuisse eius *Αἰγυπτιακὰ* trinis locis Athenaei constat XI, p. 470, D. XV, p. 679, F. et p. 680, B. adde locum Photii Cod. 161; quos diligenter inter Hellanici fragmenta retulisse video Sturzium p. 39 f.

Utinam *Hecataeum Abderitam*[2]), saltem et *Manethonem* haberemus, utpote antiquissimos inter Graecos saeculi Ptole-

---

1) *De theogonia Aegyptiorum* in Commentationibus Soc. R. Gott. Vol. VII. et *de metempsychosi Aegyptiorum* Vol. IX. Ingeniose nonnulla addidit acutissimi ingenii vir, *Vogel, über die Religion der alten Aegyptier.* Astronomiae prima elementa sapientiae Aegyptiorum fundum constituisse nullus dubito. Dicti adeo illi fabulose ante sidera exstitisse, quippe quae ab ipsis primo fuere signis notata; ut Arcades ante Lunam: conf. Apollon. IV, 261. de quibus actum in *Opusc.* Vol. II. p. 332. Hieroglyphorum itaque antiquiorem et praecipuum usum in astronomicis fuisse suspicari licet; inde ea traducta ad philosophemata et theologiae capita.

2) Eundem Hecataeum in iis, quae de Hyperboreis tradit, sequitur Diodorus infra II, 47. Hecataei liber *de Aegyptiorum philosophia* non bene laudatur ex Diogene Laërt. prooem. Nam verba: Hecataeus ἐν τῇ πρώτῃ περὶ τῆς Αἰγυπτίων φιλοσοφίας, sunt ita accipienda; ἐν τῇ πρώτῃ, *in primo libro* sc. τῶν Αἰγυπτιακῶν *tradit de Aegyptiorum philosophia.* Exponit eo loco Diogenes plura, quae vulgo Aegyptiorum philosophemata fuisse narrantur; et provocat in nonnullis ad Manethonem ἐν τῇ τῶν φυσικῶν ἐπιτομῇ, quae forte pars τῆς ἱερᾶς βίβλου fuit, ad Hecataeum, mox et ad *Aristagoram*, cuius *Αἰγυπτιακὰ* Stephanus Byzant. quoque laudat.

maeorum! Collegerant enim hi et perscripserant accepta a sacerdotibus de rebus Aegyptiacis, etsi eorum, quae perscripserant, aut non satis accuratam eos, aut ad Graecas historias et religiones deflexam plerumque notionem habuisse facile concesserim. De fide Manethonis ex nobili loco de columnis in terra Seriadica apud Euseb. et Syncellum praecipitare iudicium nolim, nam est ille ab exscriptoribus interpolatus et corruptelis contaminatus. Quantum tamen ex Diodori verbis lib. III. 11. colligere licet, ex *Agatharchide* et *Artemidoro* maxime pendet Diodori fides *in rebus Aegyptiacis* non minus quam in Aethiopicis. Sunt autem illi e primis Ptolemaeorum aetatibus, et diligentes, in geographicis saltem, scriptores.

Plutarchum eorum, quae in libro de Iside et Osiride modo commentatur, modo argutatur, tam parum diligenter auctoritatem, quam sequitur, apponere aegre ferimus. Diversae auctoritatis ea esse, et hieroglypha ipsa antiquosque mythos (λόγους ἱερούς) cum interpretationibus modo antiquiorum modo somniantium Graeculorum permixtim apponi facile odoreris.

Quod p. LXX. partem fabulose narratorum ad sacerdotes templorum aedituos retuli, qui antiquorum in templis monumentorum rationem reddere vellent, egregie illustrari potest libello, qui inter Lucianea habetur, de Dea Syria; refertus ille est eiusmodi fabulosis narratiunculis sacerdotum, qui veras suarum religionum origines ipsi ignorabant.

Quae p. LXXX. ad lib. III. Diodori de rebus Africae in votis habueram, inter ea sunt, quorum ab eo inde tempore (1784) iam aliqua ex parte compotes facti sumus. Obtigerunt praemio e Regia liberalitate in Academia nostra ornatae commentationes *Io. Frid. Hennicke* de Geographia Africae Herodotea 1788. et *Io. Melch. Hartmann* de Geographia Africae Edrisiana 1791. Vulgata praeterea est *Io. Brucii* narratio de Abyssinia, et coiit *Societas* inter Britannos *profectionibus*

Contra mentio Aegyptiacarum rerum v. c. ap. Athenaeum X, p. 418 D. E. ab Hecataeo ἐν περιηγήσει facta ad antiquiorem, Milesium, referenda erit, siquidem περιήγησις eius laudatur: vid. tamen Valcken. nota ad Herodot. 2, 77.

per Africae interiora parandis et tuendis[1]); quorum vestigiis insistens, comparatione cum iis, quae ab Herodoto tradita sunt, facta, veterum mercatorum idem et per easdem terras iter fuisse, quod nunc tentatur, acute et docte docuit A. H. L. *Heeren* noster in libro nuper edito gravissimi argumenti[2]).

Inter scriptores, qui Diodoro haud ignoti esse potuere, p. LXXX. esse debuit Philo, *ὁ συγγράψας τὸν εἰς Αἰθιοπίαν πλοῦν*, quippe Eratosthene antiquior. Eius Strabo mentionem facit lib. II. p. 130. A. Et Antigonus Carystius c. 160. excitat Philonis *Αἰθιοπικά*.

Ad p. LXXX. Secundu mea, quae ab Heerenio nostro disputata sunt de commerciis antiquissimis per Aethiopiam, non improbabile fieri video, quod hic difficile ad assequendum mihi visum erat: potuisse ipsos Aethiopes cultum aliquem et humanitatis et religionum in Aegyptum inducere habitatam iam a populis diversarum tribuum seu gentium, sed ferocibus et incultis; siquidem tribus in Meroe iam antiquioribus aetatibus fuisse videtur certarum religionum cultrix, adeoque super ceteras tribus ac populos eminens auctoritate et dignitate. Dicas quidem nec minus ex Thebaide in Meroen illam penetrare potuisse. Sunt tamen plura, quae alterum potius factum arguere possint, ut ex Meroe ad inferiorem Nilum commerciis hominum et rerum ita ducentibus deferrentur homines; etsi vel sic fieri potuit ut sequentibus aetatibus iterum per Aegyptios Aegyptiacae religiones in Aethiopiam inferrentur, ut factum constat per militum transfugarum agmen Psammetichi regis aetate. Herodot. II. 30. Aegyptios a Nigritis originem duxisse dubitari vix potest etiam post ea quae Meiners de veterum Aegyptiorum origine docte et acute disputavit. Utinam antiqua monumenta coram intueri liceret! forte enim declarari ex iis possit diversas a vulgo facies ac vultus

1) Cuius etiam prodit narratio conatuum hac in re: *Proceedings of the Association for discovering the interior Parts of Africa.* (*Gel. Anzeig.* 1790. p. 1870.) et nuper *Additional Observations* (*Gentlemans Magazine* May 1793. p. 405. sqq.)

2) *Ideen über die Politik, den Verkehr und den Handel der vornehmsten Völker der alten Welt.* 1793.

fuisse sacerdotum; ita omni dubitatione supersederemus, diversaene originis ista tribus fuerit, adeoque Aethiopicae, non Nigriticae.

Aethiopes *Macrobios* in ipsa *Meroe* sedes habuisse coniectabam p. LXXXII. Memineram quidem apud Herodotum dici eos habitasse *ἐπὶ νοτίῃ θαλάσσῃ*, et *ἐς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς* expeditionem factam. Verum nec minus his vocibus notionem valde latam et laxam subesse bene memineram; *νοτίη θάλασσα* est sane mare orientale Africae lib. II. 42., ubi Phoenices *ἐκ τῆς ἐρυθρῆς θαλάσσης ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν*; adde III. 11.: nec minus tamen *νοτίη θάλασσα* de sinu Arabico accipienda est aliis locis, ut lib. II. 158. 159. Vix autem assequi licet quomodo homini, vesano quoque, in animum venire potuisset, exercitum ducere itinere XX fere graduum, et quidem partim per deserta, partim per terras frequentia magna hominum habitatas; nam adeunda fuisset Meroe, cum omnibus terris, quae nunc Abessiniam et Adel regnum constituunt. Quae nisi essent, nihil videri posset accommodatius coniectura Heerenii, ad extremam oram Africae orientalis, circa Soffala, auri metalli divitem, expeditionem paratam fuisse. Non quidem me movet, quod apud Diodor. II. 33. et Strab. XVII. p. 1139, A. Meroe a Cambyse condita ab eius sorore nomen accepisse dicitur. Fabulosum hoc est; Aethiopes, quos ille in profectione ad Macrobios subegerat, ipsis Aegypti finibus insidebant: lib. III. 97. Nec tamen Meroe Macrobiorum sedes esse potuit; ut ipse mea vineta caedam; nam de Meroe ipse Herodotus diserte agit II. 29.; nec Macrobiorum in ea meminit. Cum propior Aegypti finibus terra sit circumspicienda, videtur illa quaeri posse[1]) in locis ad sinum Arabicum sitis; totus ille tractus iam inde ab Aegypti finibus metallis insignis fuit; finitimas inhabitabant terras Ichthyophagi, litus sinus Arabici inhabitantes, quibus adeo communis cum Macrobiis sermonis

1) Et in hac sententia iam alios viros doctos fuisse video, etiam Meiners. Ducit eo ipse Herodot. III. 114. quod Macrobiorum terra obiecta esse narratur Arabiae. In Edrisio terra Boga montibus auri argentique fodinis clara cum urbe Adam in his locis memoratur. Vid. Hartmann. Commentat. p. 53.

usus esse potuit, etsi diversae ab iis stirpis fuisse videntur. Incoluerunt enim, uti nunc, ita olim, diversarum stirpium homines Africam, et ipsas terras orientales, in quibus Abessinia sita est; alii Nigritarum, alii Macrobiorum similes. Quod vix quinta profectionis parte confecta de reditu cogitandum fuisse Cambysi ait Herodotus, non de ipso reditu dictum est, sed sub ipsum deserti ingressum, *iam tum commeatum defecisse*, perstitisse tamen Cambysen in agmine ulterius ducendo. Convenit cum his, quod apud Strabonem inter Pselchen et Premnin exercitus interiisse diserte memoratur.

Ad ea, quae p. LXXXV. ex Diodoro, consentientibus Agatharchide et Strabone, memoravimus de populis secundum Astaboram fl. habitantibus, multa nunc memorabilia leguntur in Brucio lib. IV., quae cum antiquis conveniunt; neque Shangalla, qui nunc iisdem locis nomadum more vivunt, alia vitae instituta sequuntur, neque *Agazi* et *Agows*, specus inhabitantes eodem more, quo *Troglodytae* dicti veteribus. Enotavit inde nonnulla Heeren (l. c. p. 240 sq.)

DIODORI BIBLIOTHECAE EPITOME.

LIB. I.

Cap. I. II. Prooemium operis. Historiae momentum ad vitam humanam.

Cap. III. Historia universalis ante Diodorum a nemine scripta. Eius idea.

Cap. IV. Primus historiam universalem scribere aggressus Diodorus 30 annorum operam impendit. Operis adiumenta, oeconomia et partes tres: prioribus sex libris continetur fabulosa historia usque ad Troiam captam, sequentibus libris undecim res per orbem gestae ad Alexandri M. obitum, postremis denique libris viginti tribus usque ad orbem terrarum per Romanos subactum enarrantur.

Cap. V. Chronologica ratio operis.

Cap. VI. VII. Pars prima mythica incipit. De rerum hominumque ortu disputatio.

Cap. VIII. Prima hominum vita rudis et inculta describitur. Usus et necessitas docuit linguam, artes, vitae commoda.

Cap. IX. Quae gens ortu prima fuerit incertum.

Cap. X. Aegyptiorum historia incipit. Causae cur multis primi homines in Aegypto provenisse videantur.

Cap. XI. Theologia Aegyptiorum. Dii coelestes. Antiquissimi Sol et Luna seu Osiris et Isis.

Cap. XII. Singulis Universi partibus deos praefecere singulos Aegyptii: Iovem, Vulcanum, Demetra s. Terram matrem, Oceanen s. Nilum, Minervam.

Cap. XIII. Dii terrestres coelestibus ex parte cognomines: Sol, Saturnus, Rhea, Iuppiter, Iuno, Vulcanus, Vesta, Mercurius. Saturnus genuit Iovem et Iunonem. Ex his nati quinque dii: Osiris, Isis, Typhon, Apollo, Venus.

Cap. XIV. Osiridis et Isidis merita de genere humano.

Cap. XV. Osiris et Isis artium inventorihus favent et agriculturam colunt. Inprimis meritus de mortalibus Mercurius.
Cap. XVI. Mercurius linguam et literas homines docuit. Idem palaestrae, lyrae, oleae inventor.
Cap. XVII. Osiris peregrinando omne genus humanum ad vitam cultiorem perducere constituit, Isidi relicto Mercurio tanquam socio et consiliario.
Cap. XVIII. Osiridi itineris comites erant filii Anubis et Macedo, tum Pan, Maron, Triptolemus. Primum iter in Aethiopiam. Ibi Satyrorum gentem assumit.
Cap. XIX. Eo tempore Aegypti pars inundatione mersa. Osiris per Arabiam ad Indos proficiscitur.
Cap. XX. Osiris Asiam peragrat totam; per Hellespontum in Europam traiicit, primum in Thraciam. Macedoniae regem reliquit Macedonem, a quo regio nomen accepit. In Attica agrorum culturam Triptolemo mandat. Reversum in patriam eum inter deos retulere Aegyptii.
Cap. XXI. Occisus Osiris est a Typhone. Caedem ulta Isis. Collecta corporis frusta sacerdotibus sepelienda traduntur. Eius honori tauros tum Apin tum Mneuin consecrant.
Cap. XXII. Isis sola regnat: ipsa quoque post obitum divinis culta honoribus. Osiridis pudenda phalli nomine consecrata: haec Graeci etiam in orgiorum sacris venerantur.
Cap. XXIII. Sunt qui Osiridem Thebis ex Semele et Iove natum dicant: huius erroris origo et occasio. Graeci plures Aegyptiorum deos falso suos iactant, ut Herculem.
Cap. XXIV. Sed Graecorum Hercules Aegyptio multo iunior.
Cap. XXV. Confusa plura Graecorum et Aegyptiorum deorum nomina. Isidis inventa et facta commemorantur, inprimis ars medica. Reperto pharmaco Horum, qui ultimus deorum regnavit, in vitam revocavit et immortalitate donavit.
Cap. XXVI. Immensi annorum numeri et chronologiae apud Aegyptios ratio redditur: anni quatuor mensium erant, ob id horae vel hori appellati. In Isidis aetatem cadunt qui Graecis gigantes dicuntur.
Cap. XXVII. Mores in Isidis honorem recepti, ut sororis matrimonium, feminarum imperium. Isidis columnae. Osiridis columnae cum inscriptionibus.
Cap. XXVIII. Coloniae ex Aegypto deductae in Babyloniam, in Colchidem, Arabiam, Graeciam.
Cap. XXIX. Erechtheus Athenarum rex genere Aegyptius.
Cap. XXX. Chorographia Aegypti. Fines mediterranei.
Cap. XXXI. Pars Aegypti maritima. Figura, magnitudo, incolarum urbiumque numerus.
Cap. XXXII. Nili descriptio incipit. Cataractae.
Cap. XXXIII. Insulae Nili: Meroe maxima. Ostia Nili et fossae.

Cap. XXXIV. Delta; eius situs ac proventus varii.
Cap. XXXV. Animalia quae Nilus alit: crocodilus, ichneumon, hippopotamus.
Cap. XXXVI. Piscium in Nilo copia. Nili exundatio.
Cap. XXXVII. Qui de Nili inundatione scripserint recensentur. Fontes Nili ignoti, deque iis variorum opiniones.
Cap. XXXVIII. Inundationis causae propositae a Thalete, Herodoto.
Cap. XXXIX. Democriti Abderitae et Ephori de causis inundationis Nili sententiae.
Cap. XL. Philosophorum quorundam Memphiticorum de causis Nili exundationis opinio.
Cap. XLI. Oenopidae Chii et Agatharchidis Cnidii de causis inundationis Nili opinio.
Cap. XLII. Libri primi pars posterior.
Cap. XLIII. Victus Aegyptiorum antiquissimus describitur.
Cap. XLIV. Regum Aegyptiorum classes et periodi diversae.
Cap. XLV. Menas ex hominibus primus rex. Tnephachtus et 52 successores ex eadem familia. Busiris et 8 ex posteris. Thebarum urbs tunc exstructa describitur.
Cap. XLVI. Thebarum divitiae regumque sepulcra.
Cap. XLVII—XLIX. Osymandyae monumentum describitur.
Cap. L. Thebis astrologia inventa annusque primum ad solis cursum accommodatus. Uchoreus Memphin condidit, quae describitur.
Cap. LI. LII. Moeris lacum sui nominis exstruendum curavit.
Cap. LIII. LIV. Sesoosis (Sesostris) unaque educati sodales. Parat expeditionem ad subigendum terrarum orbem.
Cap. LV. Sesoosis Aethiopes superat, mare rubrum pervagatur, et primus naves longas exstruit, Asiam totam subingat. Europam adit: positis in Thracia columnis in patriam redit.
Cap. LVI. Peregrinorum quos Sesoosis in regnum adduxit sedes et opera.
Cap. LVII. Sesoosis aggeres Nilo opponit et ex eo novas fossas ducit. Murus contra Syros. Navis aurea. Obelisci et statuae.
Cap. LVIII. Sesoosis superbia erga victos. Mors voluntaria. Darii de Sesoosi iudicium.
Cap. LIX. Sesoosis filius.
Cap. LX. Amasis: sub quo Aegyptus Actisani Aethiopum regi subiicitur. Praedonum oppidum Rhinocolura ab Actisane constitutum.
Cap. LXI. Recuperant Aegyptii regnum. Mendes sive Marrhus labyrinthi auctor.
Cap. LXII. Cetes sive Proteus tempore belli Troiani regnat. Remphis.

Cap. LXIII. Reges Aegypti ignavi. Nileus. Chemmis. Hic pyramidum maximam construxit.

Cap. LXIV. Cephren vel Chabryes rex pyramidem alteram statuit. Mycerinus tertiam pyramidem condidit. Plures pyramides commemorantur.

Cap. LXV. Bocchoris rex Aegypti. Sabaco rex genere Aethiops poenas capitales abrogat reosque ad opera publica condemnat.

Cap. LXVI. Dodecarchia. Commune inchoant 12 principes mausoleum ad lacus Moeridis ostium. Sed Psammetichus assumto ex Caria et Ionia milite solus regnum occupat.

Cap. LXVII. Ducenta millia Aegyptiorum militem externum non ferentium a Psammeticho deficiunt. Rex benignus in exteros, praecipue in Graecos.

Cap. LXVIII. Apries rex bello in Phoenices, Cyprios etc. clarus. Amasis. Mox Cambyses Aegyptum Persarum regno subiicit.

Cap. LXIX. Aegyptiorum instituta. Obiter Graeci commemorantur qui Aegyptum adierunt.

Cap. LXX. Regum Aegyptiorum vita, instituta et officia. Regum victus.

Cap. LXXI. Regum arbitrio et lubidini nihil permissum.

Cap. LXXII. Luctus ob mortuum regem. Iudicium publicum de regum vita.

Cap. LXXIII. Nomi Aegyptiorum et nomarchae, incolarum classes: sacerdotes, reges, milites.

Cap. LXXIV. Agricolae, pastores, artifices et opifices.

Cap. LXXV. Iudiciorum apud Aegyptios ratio. Dicasterium supremum 30 virorum. Praesidis insigne Veritas. Litigantes scripto agere oportebat.

Cap. LXXVI. Causidicos Aegyptii non admittunt.

Cap. LXXVII. Leges Aegyptiorum de criminibus.

Cap. LXXVIII. LXXIX. Aegyptiorum leges de commerciis.

Cap. LXXX. Aegyptiorum leges de furto. Leges de statu domestico.

Cap. LXXXI. Literarum apud Aegyptios studia. Astrologiae studium. Chaldaei in Babylonia Aegyptiorum coloni et alumni. Palaestram et musicam haud curant Aegyptii.

Cap. LXXXII. Ars medica Aegyptiorum.

Cap. LXXXIII. Animalia sacra publice alunt Aegyptii. Eorum caedes mortis poena vindicatur.

Cap. LXXXIV. Apim, Mneuim, hircum, crocodilum, leonem etc. Aegyptii praecipua cura alunt et venerantur.

Cap. LXXXV. LXXXVI. Causa religiosi bestiarum cultus mythica. Causae aliae.

Cap. LXXXVII. LXXXVIII. Hircus foecundae generationis symbolum. Boves rufos immolare licuit. Lupi Aegyptisi sacri.

Cap. LXXXIX. XC. Inprimis crocodili apud Aegyptios coluntur. Sanctitatis bestiarum aliae probabiles causae.
Cap. XCI. Funerum apud Aegyptios ritus. Corporum mortuorum secandorum et condiendorum ratio.
Cap. XCII. Iudicium publicum de mortuis Aegyptii instituunt.
Cap. XCIII. Religiosus defunctorum cultus et in maiores verecundia quam vim habuerit ad animum et ad morum sanctitatem.
Cap. XCIV. XCV. Aegyptiorum legislatores Mneuis, Sasychis, Sesoosis, Bocchoris, Amasis, Darius.
Cap. XCVI. Graeci qui discendi studio in Aegypto peregrinati sunt. Graecorum mythi de inferis ex Aegypto.
Cap. XCVII. Rerum aliarum exempla ex Aegypto in Graeciam advectarum.
Cap. XCVIII. Legumlatores, philosophi et artifices Graecorum ab Aegyptiis sua inventa acceperunt.

LIB. II.

Cap. I. Repetitio brevis historiae Aegypti. Succedit Asia. *Assyriorum* historia. Primus rex Ninus: delectos iuvenes armat et cum Ariaeo rege Arabiae societatem init. Primo Babyloniam, deinde Armeniam subigit.
Cap. II. Tum totam Asiam intra Tanain et Nilum imperio subiicere parat. Debellatorum populorum recensus.
Cap. III. Ninus urbem ingentem ad Euphratem condere constituit, Ninum appellatam.
Cap. IV. Ninus Bactrianos bello petit, apud quos Semiramidem uxorem ducit. Semiramidis mirabilis ortus et miraculo servata vita. Educata a Simma pastore regio.
Cap. V. Semiramidem Onnes consilii regii princeps primo in matrimonio habuerat. Nini incredibilis contra Bactrianos copiarum numerus, comparatus cum aliorum populorum exercitibus.
Cap. VI. Primus impetus in Bactra, ubi Oxyartes rex sedem habuit, irritus. In Nini castris aderat Onnes eumque secuta Semiramis, cuius consilio et audacia arx tandem capta est. Mulieris et pulchritudinem et virtutem admiratus Ninus cogit maritum ut regi cedat uxorem.
Cap. VII. Nino mortuo Semiramis succedit. Marito monumentum ponit eiusque opera aemulans Babylonem condere instituit. Urbis magnitudo, muri.
Cap. VIII. Pons Euphrati impositus iungit Babylonem urbem. Regiae duae, castella duo, turres, muris impressa animalium simulacra, venationes, portae cum aedibus regiis.

Cap. IX. Fossa Babylonis ingens. Beli templum cum specula siderum. Deorum statuae, mensa aurea, vasa.
Cap. X. Babylonis horti pensiles.
Cap. XI. Urbes aliae et emporia multa ad Euphratem et Tigrin constructa. Obeliscus ingens in via nobilissima.
Cap. XII. Immensa bituminis in Babylonia copia. Lacus mortifer.
Cap. XIII. Horti in Media apud Bagistanum montem a Semiramide apparati. Petris insculptae inscriptiones Syriae. Horti alii ad urbem Chauonem, ingentem petram includentes. Semiramidis vaga libido. Via per montem Zarcaeum structa. Ecbatanis regiam condit, eoque per montem Orontem aquas ducit.
Cap. XIV. Semiramidis itinera in Persiam et reliquam Asiam et opera ubique exstructa. Iter per Aegyptum in Libyam ad Iovem Ammonem et in Aethiopiam.
Cap. XV. Obiter Aethiopum sepeliendi ritus describitur.
Cap. XVI. Causae quibus permota Semiramis bellum Indiae intulit. Apparatus belli Indici, praesertim elephantorum simulacra.
Cap. XVII. Indorum regis in bellum contra Semiramidem gerendum ab adversa parte apparatus, praecipue 4000 naves ex arundine.
Cap. XVIII. Indorum rex admonitione et minis reginam nequidquam deterrere studet. Prima navalis pugna, qua Semiramis vicit.
Cap. XIX. Pugna terrestris. Indi iterum in fugam acti, sed Stabrobates rex aciem restituit. Regina vulnere accepto vix cum tertia exercitus parte evasit.
Cap. XX. Semiramis ob insidias factas et memor oraculi Iovis Ammonis Ninyae filio regnum tradit. Confestim evanuit, ab Assyriis deinde inter deos relata et sub columbae imagine culta. Scriptores recensentur qui de Semiramide diversa narrant.
Cap. XXI. Ninyae et successorum omnium per 30 aetates vita desidiosa. Sardanapallus ultimus. Tunc Assyria Medis subiecta.
Cap. XXII. E tot obscuris Assyriorum regibus Teutamus memorabilis, qui copias ad bellum Troianum misit. Harum dux Memnon, a quo Memnonia i. e. aedes regiae Susis exstructae.
Cap. XXIII. Sardanapalli vita luxuriosa.
Cap. XXIV. Arbaces et Belesys defectionis consilia ineunt. Insurgentium contra Sardanapallum coactae copiae et socii advocati.
Cap. XXV. Tribus proeliis rebelles vincit Sardanapallus.
Cap. XXVI. Sardanapallo novae copiae e Bactriana missae. Sed hae interceptae et ad defectionem illectae. Sardana-

pallus triplici victoria elatus et novae defectionis ignarus ad pristinam ignaviam se convertit. Regii noctu oppressi funduntur.

Cap. XXVII. Sardanapallus in tertium annum obsidione clausus tenetur. Euphrates facta exundatione muri partem diruit. Tum rex abiecta spe incendio omnia delet et semet ipsum perimit. Arbaces confestim rex appellatus.

Cap. XXVIII. Arbaces rex pietatis specimina in amicos exhibet et indulgentiae praecipuae in Belesyn, qui magnam vim auri sub cinere absconditam fraude abstulerat. Regni sedes Ecbatana, Nino deleta.

Cap. XXIX. De Chaldaeis Babyloniorum sacerdotibus et eruditis. Eorum officia et disciplinae. Comparantur cum Graecorum philosophis.

Cap. XXX. Chaldaeorum sacerdotum doctrina de mundo, deo, providentia. Planetarum et stellarum fixarum systema.

Cap. XXXI. Chaldaeorum sacerdotum ex astrologia sumtae praedictiones. 12 stellas extra zodiacum viventibus, 12 stellas mortuis destinatas putant. De luna, terra. Chronologia infinita.

Cap. XXXII. Medorum historia. Auctores Herodotus et Ctesias sub examen vocantur. Regum successiones usque ad Artaeum.

Cap. XXXIII. Artaei Medorum regis bellum cum Cadusiis.

Cap. XXXIV. Artynes et Astibaras Medorum reges. Parthi deficiunt ad Sacas. Inde bellum cum Sacis. Sacae mulierum ferocia clari. Regina Zarina sapientia et virtute nobilissima. Monumentum sepulcrale ei publice consecratum. Aspadas (Astyages) ultimus Medorum rex a Cyro victus: Media Persarum provincia.

Cap. XXXV. India. Regionis situs et magnitudo.

Cap. XXXVI. Proventus Indiae multiplices et copiosi.

Cap. XXXVII. Flumina Indiae, inprimis Ganges et Indus.

Cap. XXXVIII. Indi omnes indigenae. Antiquissimae historiae fragmenta: Bacchus eo duxit exercitum, agri, vini culturam, artes, religiones, leges docuit: Indiaeque regnum per 52 annos tenuit.

Cap. XXXIX. Post Bacchum regnum Indiae Hercules occupavit et pro numero natorum in plura regna divisit.

Cap. XL. XLI. Populi in India ordines septem: philosophi, agricolae, pastores, artifices, milites, ephori, senatores.

Cap. XLII. Elephantorum Indicorum brevis historia. Advenarum peculiaris tutela.

Cap. XLIII. Scytharum historia. Prima eorum sedes ad Araxem perexigua fuit. Reges conditores, praesertim Scytha ab Iove genitus. Inde orti Pali et Napae, et per hos occupatae terrae. Sacae, Massagetae, Arimaspi.

Cap. XLIV. Anarchia, deinde gynaecocratia apud Scythas.

Cap. XLV. Mulierum apud Scythas exercitus, coalescens adeo Amazonum natio. Themiscyra Amazonum urbs ad ostia Thermodontis. Amazonum res fortiter gestae et victoriae.

Cap. XLVI. Herculis adversus Amazones expeditione fractae earum opes. Paulatim a vicinis debellatae et exstinctae. Penthesilea ultima Amazonum regina, tempore belli Troiani.

Cap. XLVII. Hyperborei. Terrae situs ex Hecataeo. Latona ibi nata ideoque Apollinis cultus praecipuus. Eximia eorum in Graecos amicitia. Luna ipsis proxima. Apollinis epiphania et annus Metonis. Imperium est penes Boreadas.

Cap. XLVIII. *Arabes*. Regionis situs. Orientem versus *Nabataei* terram sterilem (Arabiam desertam et Petraeam) incolunt, ipsi latrociniis nobiles. Petra ingens, lacus bitumen procreans, balsamum stirps indigena.

Cap. XLIX. *Arabia felix*. Stirpium fructiferarum et odoriferarum genera.

Cap. L. LI. Aurum apyrum Arabiae felicis. Pecorum abundantia. Struthocameli. Camelopardales, tragelaphi et bubali.

Cap. LII. Lapides Arabiae felicis: crystallus, smaragdus, beryllia. De generatione gemmarum in Arabia per solis calorem philosophumena.

Cap. LIII. Aliae proprietates terrarum orientalium a maiore solis calore.

Cap. LIV. Arabes scenitae s. Pastores meridiem versus. Agricolae et mercatores Syriam versus. Animalium recensus: praesertim elephanti, cameli varii generis.

Cap. LV. *Insulae incognitae* in Oceano meridionali ab *Iambulo* descriptae. Iambulus ab Aethiopibus captus inter devotos ad insulas beatas ablegatur.

Cap. LVI. Incolarum in insulis incognitis statura, corporis proprietates, lingua gemina. Coeli temperies mitis, arborum fructus per totum annum.

Cap. LVII. Annona in insulis incognitis copiosa. Litterarum studia, maxime astrologia. Aetas longissima. Scriptura deorsum ducta. Vita lege definita.

Cap. LVIII. Mulieres in insulis Oceani incognitis communes. Animalia plane peculiaria. Puerorum ingenia per volucres explorant. Natu maximus rex in singulis tribubus. Insulae sunt septem.

Cap. LIX. Victus ratio in insulis Oceani incognitis frugalis. Dii. Terrae proventus et animalia. Vestitus. Sacrorum et funerum ratio.

Cap. LX. Iambuli reditus in Graeciam.

LIB. III.

Cap. I. Duorum priorum librorum brevis complexio.
Cap. II. *Aethiopum* historia. Hi primi homines fuisse videntur, utpote autochthones solique proximi. Primi deos coluerunt, ideoque diis grati et tuti ab externorum populorum imperio.
Cap. III. Ex Aethiopia in Aegyptum colonia ab Osiride deducta. Leges et ritus iisdem. Idem scripturae genus, nempe hieroglyphicum. Sacra etiam regumque insignia eadem.
Cap. IV. De literis Aethiopicis sive hieroglyphicis.
Cap. V. Leges Aethiopum singulares: reges e sacerdotibus ac per sacerdotes leguntur: iidem arbitrio suo nihil, omnia e legibus decernunt. Mortis poena non infertur, sed nuntiatur. Exsilium abominantur.
Cap. VI. Regi sacerdotes Aethiopum misso nuntio mortem imperant. Ergamenes primus hanc potestatem aspernatus.
Cap. VII. Regis amici apud Aethiopes iisdem quibus rex naevis insignes, mors etiam communis.
Cap. VIII. Aethiopes extra Aethiopiae fines. Aethiopum corpora et ingenia. Arma. Vestitus. Victus.
Cap. IX. Aethiopum supra Meroen insulam theologumena. Insunt quoque athei. Ritus sepeliendi varii. Reges creant vel formosissimos vel pastores optimos vel opulentissimos vel fortitudine probatissimos.
Cap. X. De regione fertilissima et amoenissima certant Afri et Aethiopes. Elephantum et draconum certamina.
Cap. XI. Recensus scriptorum de rebus Aethiopum.
Cap. XII. XIII. Fodinae aurariae in confiniis Aegypti et Aethiopiae describuntur. Damnatorum ad metalla ingens numerus et aerumnosa vita. Operae in metallis singulae.
Cap. XIV. Auri secernendi et praeparandi in Aethiopia reliqua ratio. Aethiopes ad sinum Arabicum in Troglodytica et australes:
Cap. XV. Ichthyophagi. Inculta et horrida eorum vita. Piscandi ratio.
Cap. XVI. Ichthyophagorum e piscibus parati et asservati cibi.
Cap. XVII. Ichthyophagorum in humido vita continua, concubitus vagus, vox incondita, vita morborum expers, sed brevis.
Cap. XVIII. Gens a sinu Arabico remotior Aethiopibus agrestior. Apathia incredibilis. Non lingua sed manibus colloquitur. Cum phocis consortium habet.
Cap. XIX. Habitatio multiplex vel in speluncis vel sub costis balaenarum alga obtectis vel sub congestarum arbo-

rum umbraculo vel sub tumulis musci marini. Mortuos proiicunt piscibus.

Cap. XX. Incolunt nonnulli valles praeruptis petris et mari inclusas, quamobrem aborigines habentur.

Cap. XXI. Aethiopes Chelonophagi. Testudines venandi ratio describitur. Carne et testis utuntur. Cetophagi.

Cap. XXII. Piscandi modus in ora Babyloniae obiecta.

Cap. XXIII. Aethiopes Rhizophagi. Admodum a leonibus infestantur.

Cap. XXIV. Aethiopes Hylophagi et Spermatophagi. Horum mores agrestes.

Cap. XXV. Aethiopes Venatores. Venatus ferarum describitur.

Cap. XXVI. XXVII. Elephantum venatio.

Cap. XXVIII. Aethiopes Simi et Struthophagi; struthionum, quod avium genus est, descriptio.

Cap. XXIX. Aethiopes Acridophagi. Locustas aucupandi modus et e locustis paratus cibus. Gens ipsa pediculorum morbo affligi solita.

Cap. XXX. Acridophagis propinqua regio ob magnam phalangiorum et scorpionum vim desolata.

Cap. XXXI. Aethiopes Cynamolgi. Boum Indicorum venatio per canes.

Cap. XXXII. Aethiopes Troglodytae. Mulieres communes, victus a pecore, quod parentum loco est. Potus, habitus. Circumcidunt genitalia.

Cap. XXXIII. XXXIV. Species Troglodytarum Megabari. Peculiaris funerum et proeliorum ratio. Infirmi sponte finiunt vitam. His turpe vitae amore teneri. Tanta ingeniorum morumque diversitas e coeli discrimine explicanda.

Cap. XXXV. Animalia Aethiopiae; rhinoceros, sphinx, cynocephalus, cepus, taurus sarcophagus, crocotta.

Cap. XXXVI. Serpentes Aethiopiae. Maximi generis serpentes capiendi et domandi difficultas.

Cap. XXXVII. Nova capiendi serpentes ratio describitur. Monstrosi corporis serpens Ptolemaeo oblatus et mansuefactus.

Cap. XXXVIII. Aethiopum historia finitur. *Sinus Arabici* descriptio, eaque primo generalis. Termini longitudinis et latitudinis. Deinde sequitur descriptio particularis orae dextrae.

Cap. XXXIX. Portus in ora dextra sinus Arabici et insulae praesertim serpentaria lapide topazio clara.

Cap. XL. Ichthyophagorum et Troglodytarum gentes dextram sinus Arabici oram accolunt. Mare profundum in superficie viride ob algam. Navigatio difficilis et periculosa.

Cap. XLI. Ulterior pars orae ac maris deinceps profundissimi et belluarum plenissimi.

Cap. XLII. Ora sinus Arabici obiecta Arabiae: Neptunium, palmetum, phocarum insula.

Cap. XLIII. Maranei et Garyndanei, orae accolae, horumque sacra quinquennalia in palmeto. Laeanitarum sinus: accolunt Arabes Nabataei.

Cap. XLIV. Banizomenum sinus: adiacent tres insulae, prominent petrae immensae. Arabes Thamudeni. Congeries insularum. Peninsula amoenissima cum pulchro portu Charmuthae.

Cap. XLV. Quinque montium promontorium. Arabes Debae. Amnis aurifer. Alilaei et Gasandae Arabes, quorum regio aurum nativum profert.

Cap. XLVI. Carbae et Sabaei Arabes, qui Arabiam felicem incolunt. Huius regionis suavissimi odores.

Cap. XLVII. Serpentum perniciosorum in Carbarum et Sabaeorum regione abundantia. Bitumen et barba hirci, contra morbos remedia. Sabae, urbs regia. Regum conditio. Gens libera et beata, summa auri argentique copia, supellex magnifica. Insulae beatae.

Cap. XLVIII. Singularia in coelo, in ortu siderum ac solis praesertim observata. Venti his regionibus familiares.

Cap. XLIX. *Afri* Aegypto proximi: Nasamones, Auschisae, Marmaridae, Macae: horum alii agricolae alii nomades alii latrones. Arma et mores.

Cap. L. Agrorum in Africa Aegypto proxima proventus. Serpentum multae species, praesertim cerastae. Vanae species per aera volantes.

Cap. LI. Earum causae physicae ex aere immoto derivatae.

Cap. LII. *Amazones Afrae.* Ob summam antiquitatem in dubium vocatae. Species erant Gorgones.

Cap. LIII. Amazonum gnyaecocratia. Virorum inter eas conditio servilis. Ab adustis mammis nomen habent. Sedes erat insula Hespera in palude Tritonide, arboribus, pecore, lapidibus pretiosis clara.

Cap. LIV. Amazones hinc profectae arma inferunt: 1) Atlantiis: regina Amazonum tum erat Myrina. 2) Gorgonibus.

Cap. LV. Gorgones bello superstites Medusa regnante Perseus perdomuit, sicut et ipsas Amazones Hercules delevit. 3) Bellum inferunt Africae populis inita cum Horo in amicitia. 4) Arabibus. 5) Syris ac Cilicibus. 6) nationibus ad Taurum. Urbes occupatas Myrina a copiarum ducibus cognominavit. 7) insulis. 8) subiugant Samothracen.

Cap. LVI. *Atlantiorum* historia, quos ortus deorum memorabiles et insignes fecit. Uranus primus rex. Is astrologia clarus.

Cap. LVII. Uxores Uranus plures habuit. Liberi e Titaea

Titanes appellati. Filiae Basilea et Rhea s. Pandora. Ex Basilea et fratre Hyperione suscepti Helius et Selene. Post interitum ut dii inter coeli sidera relati.

Cap. LVIII. De Basilea Phrygum mythologumena: nata e Maeone et Dindyma exposita est in monte Cybelo: inde appellata Cybele et mater montana: fistulam, cymbala, tympana etc. invenit.

Cap. LIX. Vitiata Cybele furibunda aufugit, ac cum Marsya comite et amico ad Bacchum et Apollinem pervenit. Marsyae et Apollinis certamina. Apollinis cum Cybele errores. Cybele ipsa in Phrygia ex oraculi responso pro dea culta.

Cap. LX. Urani filii Atlas et Saturnus regnum inter se dividunt. Atlantis filius Hesperus, filiae septem Atlantides, singulae illustribus natis clarae.

Cap. LXI. Saturni et Iovis ab eo oriundi mythologia.

Cap. LXII. Bacchi mythica historia supra commemorata copiose explicatur. Physica explicatio. Bis natus dicitur ob vitem Deucalionis diluvio exstinctam ac velut renatam.

Cap. LXIII. Historica narratio qua tres Bacchi exstitisse dicuntur. Antiquissimus Indus.

Cap. LXIV. Alter Bacchus Iovis et Cereris filius. Eius inventa memorantur. Tertius est Thebanus Iovis et Semeles filius, ob Iunonis invidiam per abortum natus et in Iovis femore ad maturitatem perductus. Baccharum agmina per terrarum orbem ducit.

Cap. LXV. Impii Bacchi contemtores puniuntur, inter quos nobilissimi Pentheus, Myrrhanus, Lycurgus. Charopi praemii loco Thraciae regnum et mysteria tradita. Orpheus mysteriorum praeses. Bacchi reditus cum spoliis.

Cap. LXVI. Regiones et urbes commemorantur de Bacchi patria certantes. Afrorum de Baccho narrationes a Graecis scriptoribus servatae.

Cap. LXVII. Antiquissimus scriptor Linus, cuius triumque discipulorum, Herculis, Thamyrae, Orphei, literaria notitia exhibetur.

Cap. LXVIII. Quae Linus de Ammone rege Libyae relata habeat. Ex virgine Amalthea casu oblata genuit filium (Bacchum), clam in urbem Nysam translatum, ut tutus esset ab uxoris Rheae insidiis. Insulae amoenissimae in qua Nysa sita erat descriptio.

Cap. LXIX. Antrum Nysaeum.

Cap. LXX. Bacchus in antro custodiebatur ab Aristaeo et Minerva, quae in eadem insula ad amnem Tritonem nata erat. Obiter Minervae facinora memorantur, inprimis aegidis monstri caedes, ob quam vindicandam eius mater tellus Gigantes peperit, deorum acerrimos hostes. Bacchi prima studia, praecipue vitis cultura.

Cap. LXXI. Rhea noverca ad Titanes revertitur, et Saturno iuncta bellum in Ammonem movet. Ammon superatus in Cretam insulam fugit. Sed Bacchus adiunctis Amazonibus et Minerva Titanes debellat. Quo facto deus pronuntiatur, cui primo vino libant.

Cap. LXXII. Belli socii Baccho etiam Sileni erant, qui describuntur. Expeditionis militaris reliqua memoranda: in urbe Zabirna campen monstrum horrendum occidit; ubique beneficus, impiis gravis, in ipsos hostes victos, Saturnum Rheamque, pius ac lenis.

Cap. LXXIII. Bacchus Ammonis oraculum instituit. Aegypto Iovem regem praeficit vinique culturam impertit; similiter reliquas orbis partes artibus suis cultiores reddit. Ad immortales abit, quo facto Iuppiter universi mundi rex constitutus est.

Cap. LXXIV. Afrorum de Baccho altero et tertio traditiones.

LIB. IV.

Cap. I. Exordium quo historiae antiquae difficultates explicantur. Adiungitur libri argumentum. Exterorum antiquitati Graecorum antiquissima historia nunc adiungenda. Bacchi utpote et antiquissimi et beneficentissimi fabula primo loco enarranda.

Cap. II. Bacchi natales. Ab Iove et Semele prognatus nymphis in antro Nysae traditur, unde Dionysi nomen habet. Vini et zythi inventor. Itinera usque in Indiam instituit.

Cap. III. Redeunti ex India Baccho sacra constituuntur in Graecia: ritus solemnes describuntur.

Cap. IV. Bacchus antiquior, Sabazius, Proserpinae filius. Reliqua Bacchi referuntur; ingenium, forma, comites Musae, Silenus paedagogus et socius, habitus.

Cap. V. Bacchi cognomina eorumque causae. Causae redditae cur biformis sit, cur Satyri et Musae in eius comitatu.

Cap. VI. *Priapus* Bacchi et Veneris filius. Origines cultus vel a propagatione generis humani vel ab Osiridis historia derivandae. Ithyphallus et Tychon sunt cognomina. Hermaphroditi ortus.

Cap. VII. *Musae:* earum parentes, numerus, nomina nominumque ratio.

Cap. VIII. *Hercules:* mythus de eo multa continet impedita et quae fidem excedant, quod rei mythicae proprium est.

Cap. IX. Immensae vires cum per ipsam portentosam procreationem Herculi infusae tum per Iunonem, quae mammas inscia ei praebuerat.

Cap. X. Herculis in cunis pericula et facinora, quibus Herculis nomen consecutus est, ante Alcaeus nominatus. The-

bis educatus ab Ergini tributo et tyrannide urbem liberat, Orchomeniorum Minyarumque oppidum destruit. Eurystheus per invidiam Herculi duodecim certamina imponit.

Cap. XI. Hercules in animi aegritudinem et furorem incidit, quo liberatus singulos adit labores. 1) Leo in Nemea occisus. 2) Hydra Lernaea.

Cap. XII. 3) Aper Erymanthius. Tum idem Centauros devicit. Caesorum nomina.

Cap. XIII. 4) Cerva aureis cornibus et velocitate insignis capta. 5) Aves e Stymphalide palude abactae. 6) Augiae stabulum expurgatum. 7) Taurus e Creta in Peloponnesum traductus.

Cap. XIV. Defunctus hoc certamine ludos Olympicos Iovi instituit Hercules. Ipse in omni certaminum genere victor a diis deabusque munera accipit. Obiter commemorat historicus Nioben primam, Alcmenam vero postremam mortalem fuisse ab Iove compressam.

Cap. XV. Bello a Gigantibus in deos moto Hercules diis auxilio venit, et ita coelestium deorum honores consequitur. Prometheum igne rapto bene de genere humano meritum poena liberat. 8) Inde Diomedis equas carnivoras rapuit. Tunc Iasonis ad Colchos comes fuit.

Cap. XVI. 9) Expeditio ad Amazones ad rapiendam Hippolytae zonam. Nomina Amazonum devictarum.

Cap. XVII. 10) Iter in Iberiam ad abducendos Geryonis boves. Congregatis in Creta insula, quam bestiis purgat, militibus primo in Libyam traiicit, ubi Antaeum in certamine conficit, terramque a feris et tyrannis liberat.

Cap. XVIII. Iter Hercules convertit in Aegyptum et Busiridem occidit. Inde in Libya Hecatompylon condit, post a Carthaginiensibus expugnatam: tandem ad Oceanum Gaditanum columnas statuit. Victis Chrysaoris filiis boves abigit. Columnae Herculis et fretum ab eo mutatum cum similium operum in Thessalia et Boeotia commemoratione.

Cap. XIX. Transitus Herculis in Celticam, ubi Alesiam urbem exstruit, inde per Alpes in Italiam.

Cap. XX. Ligurum ager ingratus et duri labores.

Cap. XXI. Hercules ad Tiberim benigno hospitio exceptus; decimae Herculi votae templumque exstructum. In campum Cumaeum s. Phlegraeum progressus Gigantes perdomuit.

Cap. XXII. Herculis ad lacum Avernum opera. Via Heraclea. Venator in Dianam impius supplicio affectus. Cicadae ob Herculis pietatem deletae. Nando Hercules cum bobus in Siciliam traiicit.

Cap. XXIII. Thermis Himeraeis et Egestanis recreatus Hercules Erycem certamine vincit et Siciliam praemium re-

portat, quam unus e posteris, Dorieus, obtinet, et in ea Heracleam exstruit, deinde a Carthaginiensibus dirutam. Syracusis sacra Cereri et Proserpinae instituit. Sicanos infesta acie obvios caedit. Ducum nomina.

Cap. XXIV. Leontini et Agyrinaei divinos Herculi honores exhibent. Pro his monumenta relicta: lacus sui nominis, Geryonis lucus, fanum Iolai ludis celebratum. Tum Hercules boves retro in Italiam agit, Lacinium ob furtum obtruncat, Crotoni monumentum ponit.

Cap. XXV. Herculis reditus in Epirum. 11) Cerberus ex inferis protactus. Ante Hercules sacris Eleusiniis erat initiandus, quae occasionem praebent narrationis de Orpheo.

Cap. XXVI. Hercules apud inferos. 12) Rapta Hesperidum aurea mala. Diversae de his opiniones.

Cap. XXVII. Atlas et Hesperus, Atlantides et Hesperides describuntur. Hesperides Busiridi raptas Hercules Busiride et raptoribus occisis Atlanti restituit. Inter munera Hercules ab Atlante astrologiam accepit, ab ipso Graecis traditam.

Cap. XXVIII. Amazones, quae ob illata per Herculem damna raptamque Antiopen Graecis bellum intulerant, proelio victae a Theseo.

Cap. XXIX. Perfunctus Hercules laboribus oraculi iussu sobolem e Thespiadibus procreatam duce Iolao in Sardiniam mittit ab ipsis occupandam. Thespiadum et natorum historia. Sardinia ab Iolao expugnata et deinde exculta.

Cap. XXX. Advocatus e Sicilia Daedalus opera in Sardinia exstruit. Iolaus deinde in Graeciam redit. Colonia nova in Sicilia. Condita in Sardinia colonia bello nunquam victa.

Cap. XXXI. De sobole sollicitus Hercules pro Megara, quam Iolao permittit, Iolen petit. Accepta repulsa, Euryti patris equas abigit, huiusque filium Iphitum insequentem de turri praecipitat. Tum Hercules expiationis causa Omphalae Maeonum reginae in servitutem traditus, regno a Cercopibus liberato, reginae coniugium consequitur.

Cap. XXXII. Reversus in Peloponnesum Hercules navibus Troiam petit, iniurias a Laomedonte olim illatas ulturus. Proelio commisso Laomedontem occidit regnumque Priamo tradit.

Cap. XXXIII. Herculis bellum in Augeam ob recusatam mercedem. Centauro obtruncato in Hippolytae nuptiis primo Tirynthem, deinde Pheneum in Arcadia fugit. Eurytus et Augeas caesi, regnum Phyleo traditur. Tyndareus Sparta pulsus in regnum restituitur. Auge ab Her-

cule gravida damnata ut submergeretur, servatur cum filio Telepho.

Cap. XXXIV. Relicta Peloponneso Hercules Calydonem Aetoliae urbem petit et Deianiram uxorem ducit. Apri Calydonii a Meleagro eius fratre confecti historia.

Cap. XXXV. De Calydoniorum agro Hercules bene meruit facto novo Acheloi alveo, unde orta fabula de cornu Amaltheae.

Cap. XXXVI. Calydoniorum in bello contra Thesprotos socius Hercules Ephyram vi capit regeque Phyleo occiso ex eius filia Tlepolemum procreat. Ob Eurynomum casu ab eo interemtum una cum Deianira fugam capessit. Deianiram per flumen Euenum Nessus Centaurus portat, sagitta transfixus dum eam stupro vitiare conatur, relicto Deianirae philtro. Deinde Hercules cum sociis Ceycem Trachiniae regem hospes adit.

Cap. XXXVII. Dryopes in Delphos impii ab Hercule sedibus expulsi, eorumque rex Phylas occisus. E Phylantis filia Antiochum progenuit. Nati e Deianira. Dryopum expulsorum novae sedes resque gestae. Dorienses ab Hercule contra Lapithas defensi. Cygnus certamine victus. Astydamia subacto Ormenii rege, eius patre, bello capta, e qua Ctesippus natus. Iole etiam rapta occisis fratribus. Inde ad promontorium Cenaeum Hercules discedit.

Cap. XXXVIII. Ad celebrandum sacrum vestes solemnes per Licham Herculi allatae, quas Deianira amoris in Iolen certior facta philtro tingit per Centaurum oblato. Insecutus est Herculis exitialis morbus. Eius rogus in Oeta.

Cap. XXXIX. Herculi instituta sacra.

Cap. XL. *Argonautae.* Horum enim Hercules socius erat, Iasonis consilium.

Cap. XLI. Itineris Argonautarum apparatus. Itineris socii.

Cap. XLII. Argonautarum in itinere fata. Ad oram Troadis Hesionen devotam Hercules liberat et infestam balaenam conficit. Praemii loco accipit is Hesionen et equos regios, quos interea regi custodiendos relinquit.

Cap. XLIII. Argonautae tempestate agitati diis in Samothrace praeeunte Orpheo vota faciunt. Samothraces dii, Dioscuri. Inde in Thraciam progressi duo regis Phinei filios ob novercae criminationes crudelissimo supplicio affectos vindicant.

Cap. XLIV. Phineus repugnans a Dioscuris occisus; regnum filiis traditum. Eadem fabula ab aliis aliter narrata. Inde in Pontum profecti Argonautae appellunt ad Chersonesum Tauricam, ignari hic more barbarorum hospites immolari.

Cap. XLV. Cruenti in Taurica Chersoneso cultus origo simulque res Colchicae narrantur. Aeetes Colchidis. Per-

ses Tauricae rex, fratres. Hecate Persae filia venena invenit, patrem veneno perimit, hospitum immolationem instituit. Aeetae nupta Circen, Medeam et Aegialum peperit. Circe matris artem inhumanam colit. Circaeum.

Cap. XLVI. Medea mitioris ingenii servat appulsos peregrinos. Suspecta patri fugit et obviam fit Argonautis. Iason data matrimonii fide ea comite cum sociis vellus aureum occupare parat.

Cap. XLVII. Fabula de Phrixo, aureo vellere apud Colchos in templo Martis servato, eiusque custodibus draconibus aliisque rebus ad id pertinentibus.

Cap. XLVIII. Caesis custodibus raptoque vellere aureo Argonautae ad naves confugiunt. Aeetes eos persecutus in pugna perit. Argonautarum reditus. Glaucus itineris comes et adiutor.

Cap. XLIX. Reversis in Troadem Argonautis ob Hesionen equosque recusatos pugna ineunda erat cum Laomedonte, quo occiso regnum Priamo traditur. In Samothrace diis Samothracibus vota reddita.

Cap. L. Pelias Iasonem in Ponto periisse putans exstincta Iasonis stirpe regnum occupaverat. Iason redux iniurias ulcisci parat, usus Medeae consiliis et insidiis.

Cap. LI. Assumta sagae persona Medea Iolci urbem et regiam ingreditur, magica ministeria senectae transformandae in iuvenilem vigorem offert et approbat.

Cap. LII. Pelias Medeae fraude occisus. Dato signo Argonautae regiam invadunt et recuperant.

Cap. LIII. Iason in superstitem Peliae familiam benignus; Acasto filio regnum tradit, filias viris principibus collocat. Argonautae novum foedus in futuros casus iungunt et ludos celebrant Iovi Olympio sacros.

Cap. LIV. Iasonis reliqua historia. Nati e Medea 3 filii. Medea repudiata; novum coniugium cum Glauce. Ira furens Medea igne et caedibus grassatur, in ipsos filios impia, insuper Herculem vindicem contra Iasonem invocat.

Cap. LV. Iasonis mors voluntaria. Regni heres Thessalus, superstes Iasonis filius, unde Thessali dicti. Medeae errores, susceptus ab Aegeo filius Medus Medorum rex.

Cap. LVI. Narrationes aliae de Medea et Medo. Argonautarum reditus per aliam viam a nonnullis traditam, adverso Tanai et per aliud flumen in Oceanum, inde vero in mare mediterraneum, eiusque rei opinata vestigia.

Cap. LVII. Heraclidae, Herculis filii. Trachine apud Ceycem regem educati, ab Atheniensibus contra Eurystheum in tutelam recepti.

Cap. LVIII. Victo Eurystheo Heraclidae duce Hyllo Peloponnesum et Mycenarum regnum recuperare parant. Res

singulari certamine dirempta. Hyllo caeso Heraclidae ad 50 annos regno et Peloponneso exclusi. Eorum reliqua facta.

Cap. LIX. *Theseus*, Herculis aemulus. Eius genus. Prima virtutis specimina in Coryneten, Sinin, aprum Crommyonensem, Scironem, Cercyonem, Procrusten. Athenas petit, ubi ab Aegeo certis signis agnoscitur.

Cap. LX. Fabula de Minotauro. Praemissa Cretae historia et regum Cretensium recensus. Androgeos Minois filius per insidias ab Aegeo tum Atheniensium rege interemtus.

Cap. LXI. Attica a Minoe propterea bello et fame pressa. Oraculo iussi Athenienses poenam dant 7 pueros puellasque quotannis Minotauro proiiciendos. Theseus Ariadnae ope adiutus Minotauro confecto Athenas poena liberat. Ariadne in reditu in insula Naxo a Baccho rapta. Dolore correptus Theseus candida vela pro nigris substituere oblivisciter; quibus visis Aegeus vitam finit. Succedens Theseus legibus et institutis patriam auget.

Cap. LXII. Phaedra Thesei coniux Hippolytum privignum impuro amore prosequitur. Utriusque interitus. Theseus exul.

Cap. LXIII. Helena per Theseum et Pirithoum rapta. Simile ausum in regno Plutonis in Proserpinam. Pirithoi ob id poena.

Cap. LXIV. *Septem ad Thebas*. Laius Thebarum rex et Iocasta. Filius Oedipus, quem pater oraculo monitus exposuerat, inscius patrem occidit. Sphinx. Iocastae coniugium et regnum praemii loco propositum, si quis eius aenigma solvat. Oedipus solvit, et matrem inscius uxorem ducit, e qua Eteoclem et Polynicen procreat.

Cap. LXV. Oedipo incluso filii regno potiti. Polynices a fratre regno pulsus ab Adrasto auxilium impetrat. Adrastus et Polynices cum Tydeo et quatuor aliis sociis Thebis bellum inferunt. Cadunt omnes praeter Adrastum.

Cap. LXVI. Septem ducum filii Epigoni dicti duce Alcmaeone bellum in Thebas renovant. Thebani victi suasu Tiresiae in agrum Tilphossaeum in Boeotia migrant. Thebae ab Epigonis captae, Daphne Tiresiae filia Delphos missa Sibyllae nomen meruit.

Cap. LXVII. Thebani deinde Doriensium terras occupant. Obiter Doriensium, Aeolum, Boeotorum origines.

Cap. LXVIII. Aeoli progenies Salmoneus et Tyro: horum posteri usque ad Nestorem et bellum Troianum.

Cap. LXIX. *Lapithae* et *Centauri*. Genus eorum.

Cap. LXX. Centaurorum bellum adversus Lapithas horumque reliquiae.

Cap. LXXI. *Aesculapius.* Eius parentes, merita de vita hominum. Plutonis de eius arte querelae. Filii Machaon et Podalirius.

Cap. LXXII. *Penei* et *Asopi* genus cum posteris.

Cap. LXXIII. *Pelopis, Tantali, Oenomai* historia. Oenomaus oraculo territus Hippodamiae unicae filiae procis certamina proponit cum vitae periculo. Pelops Myrtili auxilio adiutus victor consequitur puellae coniugium. Peloponnesus ab eo nomen habet.

Cap. LXXIV. Pelopis pater Tantalus ob opes in ipsos deos superbus apud inferos cruciatibus affectus. Niobe eius filia liberorum numero superbiens orbitate punita. Tantalum regno expulit Ilus Trois filius.

Cap. LXXV. Trois stirps a Teucro repetita et usque ad Priamum deducta.

Cap. LXXVI. Daedalus statuarius et architectus ingenio et arte praestans. Talum ex sorore nepotem artis aemulum et ministrum habuit novis inventis clarum. Hunc Daedalus invidia commotus dolo interemit. Capitis damnatus fuga in Atticam vitam servat.

Cap. LXXVII. Fuga delatus in Cretam Daedalus construxit bovis machinam ad explendam Pasiphaae libidinem. Minotaurus inde ortus. Labyrinthus. Ob Minois iram Daedalus cum Icaro in Siciliam fugit. Ab hoc et mare Icarium et insula Icaria nomen habent. Fabula de alis e cera factis.

Cap. LXXXVIII. Daedali opera in Sicilia effecta.

Cap. LXXIX. Bellum ob receptum Daedalum a Minoe Siculis illatum. Minois mors et monumentum sepulcrale. Cretenses in Sicilia relicti urbem Minoam et Engyum condunt, templumque deabus matribus exstruunt.

Cap. LXXX. Dearum matrum in Sicilia cultus describitur. Templum sumtibus maximis constructum.

Cap. LXXXI. *Aristaeus.* Apolline et Cyrene ortus nymphis traditur nutriendus, a quibus apum, olivarum, lactis culturam accepit. Thebas profectus ex Autonoe Cadmi filia Actaeonem procreavit, deinde a canibus dilaceratum.

Cap. LXXXII. In Ceam insulam vectus Aristaeus Graeciam pestilentia liberat. Relicta ibi sobole ipse Sardiniam, Siciliam aliasque insulas adit. Suisque eas beneficiis cultiores reddit. His divinos honores consecutus.

Cap. LXXXIII. *Daphnis* et *Eryx.* Eryx Butae et Veneris filius in Sicilia regulus, conditor urbis sui nominis et in eius arce templi Veneris Erycinae; quod post Erycem Aeneas, Siculi, Carthaginienses, Romani, donis et religioso cultu amplissimum reddiderunt.

Cap. LXXXIV. Daphnis Mercurio et nympha genitus in amoenissima convalle montium Heraeorum: quorum de-

ΔΙΟΔΩΡΟΥ

ΤΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΗΣ

ΒΙΒΛΟΣ ΠΡΩΤΗ.

1 Τοῖς τὰς κοινὰς ἱστορίας πραγματευσαμένοις μεγάλας χάριτας ἀπονέμειν δίκαιον πάντας ἀνθρώπους, ὅτι τοῖς ἰδίοις πόνοις ὠφελῆσαι τὸν κοινὸν
2 βίον ἐφιλοτιμήθησαν· ἀκίνδυνον γὰρ διδασκαλίαν τοῦ συμφέροντος εἰσηγησάμενοι καλλίστην ἐμπειρίαν διὰ τῆς πραγματείας ταύτης περιποιοῦσι τοῖς ἀναγινώσκουσιν. ἡ μὲν γὰρ ἐκ τῆς πείρας ἑκάστου μάθησις μετὰ πολλῶν πόνων καὶ κινδύνων ποιεῖ τῶν χρησίμων ἕκαστα διαγινώσκειν, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἡρώων ὁ πολυπειρότατος μετὰ μεγάλων ἀτυχημάτων πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω· ἡ δὲ διὰ τῆς ἱστορίας περιγινομένη σύνεσις τῶν ἀλλοτρίων ἀποτευγμάτων τε καὶ κατορθωμάτων ἀπείρατον κακῶν ἔχει τὴν διδασκαλίαν. ἔπειτα πάντας
3 ἀνθρώπους, μετέχοντας μὲν τῆς πρὸς ἀλλήλους συγγενείας, τόποις δὲ καὶ χρόνοις διεστηκότας, ἐφιλοτιμήθησαν ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἀγαγεῖν, ὥσπερ τινὲς ὑπουργοὶ τῆς θείας προνοίας γενηθέντες. ἐκείνη τε γὰρ τὴν τῶν ὁρωμένων ἄστρων διακόσμησιν καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων φύσεις εἰς κοινὴν ἀναλογίαν συνθεῖσα κυκλεῖ συνεχῶς ἅπαντα τὸν αἰῶνα, τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστοις ἐκ τῆς πεπρωμένης μερίζουσα, οἵ τε τὰς κοινὰς τῆς οἰκουμένης πράξεις καθάπερ μιᾶς πόλεως ἀναγράψαντες ἕνα λόγον καὶ κοινὸν χρηματιστήριον τῶν συντετελεσμένων ἀπέ-

δειξαν τὰς ἑαυτῶν πραγματείας. καλὸν γὰρ τὸ δύ- 4
νασθαι τοῖς τῶν ἄλλων ἀγνοήμασι πρὸς διόρθωσιν
χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ πρὸς τὰ συγκυροῦντα
ποικίλως κατὰ τὸν βίον ἔχειν μὴ ζήτησιν τῶν πρατ-
τομένων, ἀλλὰ μίμησιν τῶν ἐπιτετευγμένων. καὶ
γὰρ τοὺς πρεσβυτάτους ταῖς ἡλικίαις ἅπαντες τῶν
νεωτέρων προκρίνουσιν ἐν ταῖς συμβουλίαις διὰ τὴν
ἐκ τοῦ χρόνου περιγεγενημένην αὐτοῖς ἐμπειρίαν·
ἧς τοσοῦτον ὑπερέχειν συμβέβηκε τὴν ἐκ τῆς ἱστο-
ρίας μάθησιν ὅσον καὶ τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων
προτεροῦσαν αὐτὴν ἐπεγνώκαμεν. διὸ καὶ πρὸς
ἁπάσας τὰς τοῦ βίου περιστάσεις χρησιμωτάτην ἄν
τις εἶναι νομίσειε τὴν ταύτης ἀνάληψιν. τοῖς μὲν 5
γὰρ νεωτέροις τὴν τῶν γεγηρακότων περιποιεῖ σύν-
εσιν, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις πολλαπλασιάζει τὴν ὑπάρ-
χουσαν ἐμπειρίαν, καὶ τοὺς μὲν ἰδιώτας ἀξίους ἡγε-
μονίας κατασκευάζει, τοὺς δ' ἡγεμόνας τῷ διὰ τῆς
δόξης ἀθανατισμῷ προτρέπεται τοῖς καλλίστοις τῶν
ἔργων ἐπιχειρεῖν, χωρὶς δὲ τούτων τοὺς μὲν στρα-
τιώτας τοῖς μετὰ τὴν τελευτὴν ἐπαίνοις ἑτοιμοτέ-
ρους κατασκευάζει πρὸς τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος κιν-
δύνους, τοὺς δὲ πονηροὺς τῶν ἀνθρώπων ταῖς αἰωνί-
οις βλασφημίαις ἀποτρέπει τῆς ἐπὶ τὴν κακίαν ὁρ-
μῆς. καθόλου δὲ διὰ τὴν ἐκ ταύτης ἐπ' ἀγαθῷ μνή- 2
μην οἱ μὲν κτίσται πόλεων γενέσθαι προεκλήθη-
σαν, οἱ δὲ νόμους εἰσηγήσασθαι περιέχοντας τῷ
κοινῷ βίῳ τὴν ἀσφάλειαν, πολλοὶ δ' ἐπιστήμας καὶ
τέχνας ἐξευρεῖν ἐφιλοτιμήθησαν πρὸς εὐεργεσίαν
τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. ἐξ ἁπάντων δὲ συμ-
πληρουμένης τῆς εὐδαιμονίας, ἀποδοτέον τῶν ἐπαί-
νων τὸ πρωτεῖον τῇ τούτων μάλιστ' αἰτίᾳ ἱστορίᾳ.
ἡγητέον γὰρ εἶναι ταύτην φύλακα μὲν τῆς τῶν ἀξιο- 2

λόγων ἀρετῆς, μάρτυρα δὲ τῆς τῶν φαύλων κακίας, εὐεργέτιν δὲ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. εἰ γὰρ ἡ τῶν ἐν ᾅδου μυθολογία τὴν ὑπόθεσιν πεπλασμένην ἔχουσα πολλὰ συμβάλλεται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, πόσῳ ὑπολη-
3 πτέον τὴν προφῆτιν τῆς ἀληθείας ἱστορίαν, τῆς ὅλης φιλοσοφίας οἱονεὶ μητρόπολιν οὖσαν, ἐπισκευάσαι δύνασθαι τὰ ἤθη μᾶλλον πρὸς καλοκἀγαθίαν; πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν βιοῦσι μὲν ἀκαριαῖόν τι μέρος τοῦ παντὸς αἰῶνος, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον, καὶ τοῖς μὲν ἐν τῷ ζῆν μηδὲν ἀξιόλογον πράξασιν ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς συναποθνήσκει καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον, τοῖς δὲ δι' ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν αἱ πράξεις ἅπαντα τὸν αἰῶνα μνημονεύονται, διαβοώμεναι τῷ θειοτάτῳ
4 τῆς ἱστορίας στόματι. καλὸν δ', οἶμαι, τοῖς εὖ φρονοῦσι θνητῶν πόνων ἀντικαταλλάξασθαι τὴν ἀθάνατον εὐφημίαν. Ἡρακλῆς μὲν γὰρ ὁμολογεῖται πάντα τὸν γενόμενον αὐτῷ κατ' ἀνθρώπους χρόνον ὑπομεῖναι μεγάλους καὶ συνεχεῖς πόνους καὶ κινδύνους ἑκουσίως, ἵνα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εὐεργετήσας τύχῃ τῆς ἀθανασίας· τῶν δὲ ἄλλων ἀγαθῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἡρωικῶν, οἱ δὲ ἰσοθέων τιμῶν ἔτυχον, πάντες δὲ μεγάλων ἐπαίνων ἠξιώθησαν, τὰς
5 ἀρετὰς αὐτῶν τῆς ἱστορίας ἀπαθανατιζούσης. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα μνημεῖα διαμένει χρόνον ὀλίγον, ὑπὸ πολλῶν ἀναιρούμενα περιστάσεων, ἡ δὲ τῆς ἱστορίας δύναμις ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διήκουσα τὸν πάντα τἄλλα λυμαινόμενον χρόνον ἔχει φύλακα τῆς αἰωνίου παραδόσεως τοῖς ἐπιγινομένοις. συμβάλλεται δ' αὕτη καὶ πρὸς λόγου δύναμιν, οὗ

κάλλιον ἕτερον οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως εὕροι. τούτῳ 6
γὰρ οἱ μὲν Ἕλληνες τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ πεπαι-
δευμένοι τῶν ἀπαιδεύτων προέχουσι, πρὸς δὲ τού-
τοις διὰ μόνου τούτου δυνατόν ἐστιν ἕνα τῶν πολ-
λῶν περιγενέσθαι· καθόλου δὲ φαίνεται πᾶν τὸ
προτεθὲν τοιοῦτον ὁποῖον ἂν ἡ τοῦ λέγοντος δύ-
ναμις παραστήσῃ, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀξίους
λόγου προσαγορεύομεν, ὡς τοῦτο τὸ πρωτεῖον
τῆς ἀρετῆς περιπεποιημένους. εἰς πλείω δὲ μέρη 7
τούτου διηρημένου, συμβαίνει τὴν μὲν ποιητικὴν
τέρπειν μᾶλλον ἢπερ ὠφελεῖν, τὴν δὲ νομοθεσίαν
κολάζειν, οὐ διδάσκειν, παραπλησίως δὲ καὶ τἆλλα
μέρη τὰ μὲν μηδὲν συμβάλλεσθαι πρὸς εὐδαιμο-
νίαν, τὰ δὲ μεμιγμένην ἔχειν τῷ συμφέροντι τὴν
βλάβην, ἔνια δὲ κατεψεῦσθαι τῆς ἀληθείας, μόνην
δὲ τὴν ἱστορίαν, συμφωνούντων ἐν αὐτῇ τῶν λό-
γων τοῖς ἔργοις, ἅπαντα τἆλλα χρήσιμα τῇ γραφῇ
περιειληφέναι. ὁρᾶσθαι γὰρ αὐτὴν προτρεπομένην 8
ἐπὶ δικαιοσύνην, κατηγοροῦσαν τῶν φαύλων, ἐγκω-
μιάζουσαν τοὺς ἀγαθούς, τὸ σύνολον ἐμπειρίαν με-
γίστην περιποιοῦσαν τοῖς ἐντυγχάνουσι.

Διὸ καὶ θεωροῦντες ἡμεῖς δικαίας ἀποδοχῆς 3
τυγχάνοντας τοὺς ταύτην πραγματευσαμένους προή-
χθημεν ἐπὶ τὸν ὅμοιον τῆς ὑποθέσεως ζῆλον. ἐπι-
στήσαντες δὲ τὸν νοῦν τοῖς πρὸ ἡμῶν συγγραφεῦσιν
ἀπεδεξάμεθα μὲν ὡς ἕνι μάλιστα τὴν προαίρεσιν
αὐτῶν, οὐ μὴν ἐξειργάσθαι πρὸς τὸ συμφέρον καὶ
τὸ δυνατὸν τὰς πραγματείας αὐτῶν ὑπελάβομεν.
κειμένης γὰρ τοῖς ἀναγινώσκουσι τῆς ὠφελείας ἐν 2
τῷ πλείστας καὶ ποικιλωτάτας περιστάσεις λαμβά-
νειν, οἱ πλεῖστοι μὲν ἑνὸς ἔθνους ἢ μιᾶς πόλεως
αὐτοτελεῖς πολέμους ἀνέγραψαν, ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν

λόγων ἀρετῆς, μάρτυρα δὲ τῆς τῶν φαύλων κακίας, εὐεργέτιν δὲ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. εἰ γὰρ ἡ τῶν ἐν ᾅδου μυθολογία τὴν ὑπόθεσιν πεπλασμένην ἔχουσα πολλὰ συμβάλλεται τοῖς ἀνθρώποις πρὸς εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, πόσῳ ὑπολη-
3 πτέον τὴν προφῆτιν τῆς ἀληθείας ἱστορίαν, τῆς ὅλης φιλοσοφίας οἱονεὶ μητρόπολιν οὖσαν, ἐπισκευάσαι δύνασθαι τὰ ἤθη μᾶλλον πρὸς καλοκἀγαθίαν; πάντες γὰρ ἄνθρωποι διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀσθένειαν βιοῦσι μὲν ἀκαριαῖόν τι μέρος τοῦ παντὸς αἰῶνος, τετελευτήκασι δὲ πάντα τὸν ὕστερον χρόνον, καὶ τοῖς μὲν ἐν τῷ ζῆν μηδὲν ἀξιόλογον πράξασιν ἅμα ταῖς τῶν σωμάτων τελευταῖς συναποθνήσκει καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ κατὰ τὸν βίον, τοῖς δὲ δι' ἀρετὴν περιποιησαμένοις δόξαν αἱ πράξεις ἅπαντα τὸν αἰῶνα μνημονεύονται, διαβοώμεναι τῷ θειοτάτῳ
4 τῆς ἱστορίας στόματι. καλὸν δ', οἶμαι, τοῖς εὖ φρονοῦσι θνητῶν πόνων ἀντικαταλλάξασθαι τὴν ἀθάνατον εὐφημίαν. Ἡρακλῆς μὲν γὰρ ὁμολογεῖται πάντα τὸν γενόμενον αὐτῷ κατ' ἀνθρώπους χρόνον ὑπομεῖναι μεγάλους καὶ συνεχεῖς πόνους καὶ κινδύνους ἑκουσίως, ἵνα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εὐεργετήσας τύχῃ τῆς ἀθανασίας· τῶν δὲ ἄλλων ἀγαθῶν ἀνδρῶν οἱ μὲν ἡρωικῶν, οἱ δὲ ἰσοθέων τιμῶν ἔτυχον, πάντες δὲ μεγάλων ἐπαίνων ἠξιώθησαν, τὰς
5 ἀρετὰς αὐτῶν τῆς ἱστορίας ἀπαθανατιζούσης. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα μνημεῖα διαμένει χρόνον ὀλίγον, ὑπὸ πολλῶν ἀναιρούμενα περιστάσεων, ἡ δὲ τῆς ἱστορίας δύναμις ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην δ[illegible]σα τὸν πάντα τἄλλα λυμαινόμενον χρόνον ἔχε[illegible] τῆς αἰωνίου παραδόσεως τοῖς ἐπιγινομέ[illegible] βάλλεται δ' αὕτη καὶ πρὸς λόγου δ[illegible]

κάλλιον ἕτερον οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως εὕροι. τούτῳ 6
γὰρ οἱ μὲν Ἕλληνες τῶν βαρβάρων, οἱ δὲ πεπαι-
δευμένοι τῶν ἀπαιδεύτων προέχουσι, πρὸς δὲ τού-
τοις διὰ μόνου τούτου δυνατόν ἐστιν ἕνα τῶν πολ-
λῶν περιγενέσθαι· καθόλου δὲ φαίνεται πᾶν τὸ
προτεθὲν τοιοῦτον ὁποῖον ἂν ἡ τοῦ λέγοντος δύ-
ναμις παραστήσῃ, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἀξίους
λόγου προσαγορεύομεν, ὡς τοῦτο τὸ πρωτεῖον
τῆς ἀρετῆς περιπεποιημένους. εἰς πλείω δὲ μέρη 7
τούτου διῃρημένου, συμβαίνει τὴν μὲν ποιητικὴν
τέρπειν μᾶλλον ἢπερ ὠφελεῖν, τὴν δὲ νομοθεσίαν
κολάζειν, οὐ διδάσκειν, παραπλησίως δὲ καὶ τἆλλα
μέρη τὰ μὲν μηδὲν συμβάλλεσθαι πρὸς εὐδαιμο-
νίαν, τὰ δὲ μεμιγμένην ἔχειν τῷ συμφέροντι τὴν
βλάβην, ἔνια δὲ κατεψεῦσθαι τῆς ἀληθείας, μόνην
δὲ τὴν ἱστορίαν, συμφωνούντων ἐν αὐτῇ τῶν λό-
γων τοῖς ἔργοις, ἅπαντα τἆλλα χρήσιμα τῇ γραφῇ
περιειληφέναι. ὁρᾶσθαι γὰρ αὐτὴν προτρεπομένην 8
ἐπὶ δικαιοσύνην, κατηγοροῦσαν τῶν φαύλων, ἐγκω-
μιάζουσαν τοὺς ἀγαθούς, τὸ σύνολον ἐμπειρίαν με-
γίστην περιποιοῦσαν τοῖς ἐντυγχάνουσι.

Διὸ καὶ θεωροῦντες ἡμεῖς δικαίας ἀποδοχῆς 3
τυγχάνοντας τοὺς ταύτην πραγματευσαμένους προή-
χθημεν ἐπὶ τὸν ὅμοιον τῆς ὑποθέσεως ζῆλον. ἐπι-
στήσαντες δὲ τὸν νοῦν τοῖς πρὸ ἡμῶν συγγραφεῦσιν
ἀπεδεξάμεθα μὲν ὡς ἔνι μάλιστα τὴν προαίρεσιν
αὐτῶν, οὐ μὴν ἐξειργάσθαι πρὸς τὸ συμφέρον καὶ
τὸ δυνατὸν τὰς πραγματείας αὐτῶν ὑπελάβομεν.
[illegible] τοῖς ἀναγινώσκουσι τῆς ὠφελείας ἐν 2
[illegible] καὶ [illegible] λωτάτας περιστάσεις λαμβά-
[illegible] ενὸς ἔθνους ἢ μιᾶς πόλεως
[illegible] γράψαν, ὀλίγοι δ' ἀπὸ τῶν

ἀρχαίων χρόνων ἀρξάμενοι τὰς κοινὰς πράξεις ἐπεχείρησαν ἀναγράφειν μέχρι τῶν καθ' αὑτοὺς καιρῶν, καὶ τούτων οἱ μὲν τοὺς οἰκείους χρόνους ἑκάστοις οὐ παρέζευξαν, οἱ δὲ τὰς τῶν βαρβάρων πράξεις ὑπερέβησαν, ἔτι δ' οἱ μὲν τὰς παλαιὰς μυθολογίας διὰ τὴν δυσχέρειαν τῆς πραγματείας ἀπεδοκίμασαν, οἱ δὲ τὴν ὑπόστασιν τῆς ἐπιβολῆς οὐ συνετέλεσαν, 3 μεσολαβηθέντες τὸν βίον ὑπὸ τῆς πεπρωμένης. τῶν δὲ τὴν ἐπιβολὴν ταύτης τῆς πραγματείας πεποιημένων οὐδεὶς προεβίβασε τὴν ἱστορίαν κατωτέρω τῶν Μακεδονικῶν καιρῶν· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὰς Φιλίππου πράξεις, οἱ δ' εἰς τὰς Ἀλεξάνδρου, τινὲς δ' εἰς τοὺς διαδόχους ἢ τοὺς ἐπιγόνους κατέστρεψαν τὰς συντάξεις· πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων τῶν μετὰ ταῦτα πράξεων ἀπολελειμμένων μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου τῶν ἱστοριογράφων οὐδεὶς ἐπεβάλετο αὐτὰς μιᾶς συντάξεως περιγραφῇ πραγματεύσασθαι διὰ τὸ μέ- 4 γεθος τῆς ὑποθέσεως. διὸ καὶ ἐρριμμένων τῶν τε χρόνων καὶ τῶν πράξεων ἐν πλείοσι πραγματείαις καὶ διαφόροις συγγραφεῦσι δυσπερίληπτος ἡ τού- 5 των ἀνάληψις γίνεται καὶ δυσμνημόνευτος. ἐξετάσαντες οὖν τὰς ἑκάστου τούτων διαθέσεις ἐκρίναμεν ὑπόθεσιν ἱστορικὴν πραγματεύσασθαι τὴν πλεῖστα μὲν ὠφελῆσαι δυναμένην, ἐλάχιστα δὲ τοὺς 6 ἀναγινώσκοντας ἐνοχλήσουσαν. εἰ γάρ τις τὰς εἰς μνήμην παραδεδομένας τοῦ σύμπαντος κόσμου πράξεις, ὥσπερ τινὸς μιᾶς πόλεως, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀναγράψαι κατὰ τὸ δυνατὸν μέχρι τῶν καθ' αὐτὸν καιρῶν, πόνον μὲν ἂν πολὺν ὑπομείναι δῆλον ὅτι, πραγματείαν δὲ πασῶν εὐχρηστοτάτην συντάξαιτο τοῖς φιλαναγνωστοῦσιν. 7 ἐξέσται γὰρ ἐκ ταύτης ἕκαστον πρὸς τὴν ἰδίαν ὑπό-

στασιν ἑτοίμως λαμβάνειν τὸ χρήσιμον, ὥσπερ ἐκ μεγάλης ἀρυόμενον πηγῆς. τοῖς μὲν γὰρ ἐπιβαλ- 8
λομένοις διεξιέναι τὰς τῶν τοσούτων συγγραφέων ἱστορίας πρῶτον μὲν οὐ ῥᾴδιον εὐπορῆσαι τῶν εἰς
5 τὴν χρείαν πιπτουσῶν βίβλων, ἔπειτα διὰ τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν συνταγμάτων δυσκατάληπτος γίνεται τελέως ἡ τῶν πεπραγμένων ἀνάληψις· ἡ δ' ἐν μιᾶς συντάξεως περιγραφῇ πραγματεία τὸ τῶν πράξεων εἰρόμενον ἔχουσα τὴν μὲν ἀνάγνω-
10 σιν ἑτοίμην παρέχεται, τὴν δ' ἀνάληψιν ἔχει παντελῶς εὐπαρακολούθητον. καθόλου δὲ τῶν ἄλλων τοσοῦτον ὑπερέχειν ταύτην ἡγητέον ὅσῳ χρησιμώτερόν ἐστι τὸ πᾶν τοῦ μέρους καὶ τὸ συνεχὲς τοῦ διερρηγμένου, πρὸς δὲ τούτοις τὸ διηκριβωμέ-
15 νον τοῖς χρόνοις τοῦ μηδὲ γινωσκομένου τίσιν ἐπράχθη καιροῖς.

Διόπερ ἡμεῖς ὁρῶντες τὴν ὑπόθεσιν χρησιμωτά- 4
την μὲν οὖσαν, πολλοῦ δὲ πόνου καὶ χρόνου προσδεομένην, τριάκοντα μὲν ἔτη περὶ αὐτὴν ἐπραγμα-
20 τεύθημεν, μετὰ δὲ πολλῆς κακοπαθείας καὶ κινδύνων ἐπήλθομεν πολλὴν τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης, ἵνα τῶν ἀναγκαιοτάτων καὶ πλείστων μερῶν αὐτόπται γενηθῶμεν· πολλὰ γὰρ παρὰ τὰς ἀγνοίας τῶν τόπων διήμαρτον οὐχ οἱ τυχόντες τῶν συγγρα-
25 φέων, ἀλλά τινες καὶ τῶν τῇ δόξῃ πεπρωτευκότων. ἀφορμῇ δὲ πρὸς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην ἐχρησάμεθα μά- 2
λιστα μὲν τῇ πρὸς τὴν πραγματείαν ἐπιθυμίᾳ, δι' ἣν πᾶσιν ἀνθρώποις τὸ δοκοῦν ἄπορον εἶναι τυγχάνει συντελείας, ἔπειτα καὶ διὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ χορηγίαν τῶν
30 πρὸς τὴν ὑποκειμένην ὑπόθεσιν ἀνηκόντων. ἡ γὰρ
8 ταύτης τῆς πόλεως ὑπεροχή, διατείνουσα τῇ δυνά- 3
μει πρὸς τὰ κέρατα τῆς οἰκουμένης, ἑτοιμοτάτας

καὶ πλείστας ἡμῖν ἀφορμὰς παρέσχετο παρεπιδη-
4 μήσασιν ἐν αὐτῇ πλείω χρόνον. ἡμεῖς γὰρ ἐξ Ἀγυ-
ρίου τῆς Σικελίας ὄντες, καὶ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τοῖς
ἐν τῇ νήσῳ πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς Ῥωμαίων διαλέ-
κτου περιπεποιημένοι, πάσας τὰς τῆς ἡγεμονίας 5
ταύτης πράξεις ἀκριβῶς ἀνελάβομεν ἐκ τῶν παρ'
ἐκείνοις ὑπομνημάτων ἐκ πολλῶν χρόνων τετηρη-
5 μένων. πεποιήμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν τῆς ἱστορίας ἀπὸ
τῶν μυθολογουμένων παρ' Ἕλλησί τε καὶ βαρβά-
ροις, ἐξετάσαντες τὰ παρ' ἑκάστοις ἱστορούμενα κατὰ 10
τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ἐφ' ὅσον ἡμῖν δύναμις.
6 Ἐπεὶ δ' ἡ μὲν ὑπόθεσις ἔχει τέλος, αἱ βίβλοι δὲ μέ-
χρι τοῦ νῦν ἀνέκδοτοι τυγχάνουσιν οὖσαι, βούλομαι
βραχέα προδιορίσαι περὶ ὅλης τῆς πραγματείας. τῶν
γὰρ βίβλων ἡμῖν ἓξ μὲν αἱ πρῶται περιέχουσι τὰς πρὸ 15
τῶν Τρωικῶν πράξεις καὶ μυθολογίας, καὶ τούτων
αἱ μὲν προηγούμεναι τρεῖς τὰς βαρβαρικάς, αἱ δ'
ἑξῆς σχεδὸν τὰς τῶν Ἑλλήνων ἀρχαιολογίας· ἐν δὲ
ταῖς μετὰ ταύτας ἑνδεκα τὰς ἀπὸ τῶν Τρωικῶν κοι-
νὰς πράξεις ἀναγεγράφαμεν ἕως τῆς Ἀλεξάνδρου 20
7 τελευτῆς· ἐν δὲ ταῖς ἑξῆς εἴκοσι καὶ τρισὶ βίβλοις
τὰς λοιπὰς ἁπάσας κατετάξαμεν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ
συστάντος πολέμου Ῥωμαίοις πρὸς Κελτούς, καθ'
ὃν ἡγούμενος Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ ὁ διὰ τὰς πρά-
ξεις προσαγορευθεὶς θεὸς κατεπολέμησε μὲν τὰ 25
πλεῖστα καὶ μαχιμώτατα τῶν Κελτῶν ἔθνη, προε-
βίβασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ῥώμης μέχρι τῶν Βρετ-
τανικῶν νήσων· τούτου δ' αἱ πρῶται πράξεις ἐπε-
τελέσθησαν ὀλυμπιάδος τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκο-
στῆς κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησιν 30
Ἡρώδου.
5 Τῶν δὲ χρόνων τούτων περιειλημμένων ἐν ταύτῃ 9

τῇ πραγματείᾳ τοὺς μὲν πρὸ τῶν Τρωικῶν οὐ διοριζόμεθα βεβαίως διὰ τὸ μηδὲν παράπηγμα παρειληφέναι περὶ τούτων πιστευόμενον, ἀπὸ δὲ τῶν Τρωικῶν ἀκολούθως Ἀπολλοδώρῳ τῷ Ἀθηναίῳ τίθεμεν ὀγδοήκοντ' ἔτη πρὸς τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ἀπὸ δὲ ταύτης ἐπὶ τὴν πρώτην ὀλυμπιάδα δυσὶ λείποντα τῶν τριακοσίων καὶ τριάκοντα, συλλογιζόμενοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ἐν Λακεδαίμονι βασιλευσάντων, ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Κελτικοῦ πολέμου, ἣν τελευτὴν πεποιήμεθα τῆς ἱστορίας, ἑπτακόσια καὶ τριάκοντα· ὥστε τὴν ὅλην πραγματείαν ἡμῶν τετταράκοντα βίβλων οὖσαν περιέχειν ἔτη δυσὶ λείποντα τῶν χιλίων ἑκατὸν τετταράκοντα χωρὶς τῶν χρόνων τῶν περιεχόντων τὰς πρὸ τῶν Τρωικῶν πράξεις.

Ταῦτα μὲν οὖν ἀκριβῶς προδιωρισάμεθα, βουλόμενοι τοὺς μὲν ἀναγινώσκοντας εἰς ἔννοιαν ἀγαγεῖν τῆς ὅλης προθέσεως, τοὺς δὲ διασκευάζειν εἰωθότας τὰς βίβλους ἀποτρέψαι τοῦ λυμαίνεσθαι τὰς ἀλλοτρίας πραγματείας. ἡμῖν δὲ παρ' ὅλην τὴν ἱστορίαν τὰ μὲν γραφέντα καλῶς μὴ μετεχέτω φθόνου, τὰ δὲ ἀγνοηθέντα τυγχανέτω διορθώσεως ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων. διειλυθότες δὲ ὑπὲρ ὧν προηρούμεθα τὴν ἐπαγγελίαν τῆς γραφῆς βεβαιοῦν ἐγχειρήσομεν.

Περὶ μὲν οὖν θεῶν τίνας ἐννοίας ἔσχον οἱ πρῶτοι καταδείξαντες τιμᾶν τὸ θεῖον, καὶ τῶν μυθολογουμένων περὶ ἑκάστου τῶν ἀθανάτων, τὰ μὲν πολλὰ συντάξασθαι πειρασόμεθα κατ' ἰδίαν διὰ τὸ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πολλοῦ λόγου προσδεῖσθαι, ὅσα δ' ἂν ταῖς προκειμέναις ἱστορίαις ἐοικότα δόξωμεν ὑπάρχειν, παραθήσομεν ἐν κεφαλαίοις, ἵνα

2 μηδὲν τῶν ἀκοῆς ἀξίων ἐπιζητῆται. περὶ δὲ τοῦ
γένους τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων καὶ τῶν πραχθέν-
των ἐν τοῖς γνωριζομένοις μέρεσι τῆς οἰκουμένης,
ὡς ἂν ἐνδέχηται περὶ τῶν οὕτω παλαιῶν, ἀκριβῶς
ἀναγράψομεν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἀρξά-
3 μενοι. περὶ τῆς πρώτης τοίνυν γενέσεως τῶν ἀν-
θρώπων δίτταὶ γεγόνασιν ἀποφάσεις παρὰ τοῖς νο-
μιμωτάτοις τῶν τε φυσιολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν·
οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀγένητον καὶ ἄφθαρτον ὑποστη-
σάμενοι τὸν κόσμον ἀπεφήναντο καὶ τὸ γένος τῶν
ἀνθρώπων ἐξ αἰῶνος ὑπάρχειν, μηδέποτε τῆς αὐ-
τῶν τεκνώσεως ἀρχὴν ἐσχηκυίας· οἱ δὲ γενητὸν καὶ
φθαρτὸν εἶναι νομίσαντες ἔφησαν ὁμοίως ἐκείνοις
τοὺς ἀνθρώπους τυχεῖν τῆς πρώτης γενέσεως ὡρι-
σμένοις χρόνοις.

7 Κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων σύστασιν μίαν
ἔχειν ἰδέαν οὐρανόν τε καὶ γῆν, μεμιγμένης αὐτῶν
τῆς φύσεως· μετὰ δὲ ταῦτα διαστάντων τῶν σωμά-
των ἀπ' ἀλλήλων, τὸν μὲν κόσμον περιλαβεῖν ἅπα-
σαν τὴν ὁρωμένην ἐν αὐτῷ σύνταξιν, τὸν δ' ἀέρα
κινήσεως τυχεῖν συνεχοῦς, καὶ τὸ μὲν πυρῶδες αὐ-
τοῦ πρὸς τοὺς μετεωροτάτους τόπους συνδραμεῖν,
ἀνωφεροῦς οὔσης τῆς τοιαύτης φύσεως διὰ τὴν κου-
φότητα· ἀφ' ἧς αἰτίας τὸν μὲν ἥλιον καὶ τὸ λοι-
πὸν πλῆθος τῶν ἄστρων ἐναποληφθῆναι τῇ πάσῃ
δίνῃ· τὸ δὲ ἰλυῶδες καὶ θολερὸν μετὰ τῆς τῶν
ὑγρῶν συγκρίσεως ἐπὶ ταὐτὸ καταστῆναι διὰ τὸ βά-
2 ρος· εἱλούμενον δ' ἐν ἑαυτῷ καὶ συστρεφόμενον
συνεχῶς ἐκ μὲν τῶν ὑγρῶν τὴν θάλατταν, ἐκ δὲ
τῶν στερεμνιωτέρων ποιῆσαι τὴν γῆν πηλώδη καὶ
3 παντελῶς ἀπαλήν. ταύτην δὲ τὸ μὲν πρῶτον τοῦ
περὶ τὸν ἥλιον πυρὸς καταλάμψαντος πῆξιν λαβεῖν,

ἔπειτα διὰ τὴν θερμασίαν ἀναζυμουμένης τῆς ἐπιφανείας συνοιδῆσαί τινα τῶν ὑγρῶν κατὰ πολλοὺς τόπους, καὶ γενέσθαι περὶ αὐτὰ σηπεδόνας ὑμέσι λεπτοῖς περιεχομένας· ὅπερ ἐν τοῖς ἕλεσι καὶ τοῖς λιμνάζουσι τῶν τόπων ἔτι καὶ νῦν ὁρᾶσθαι γινόμενον, ἐπειδὰν τῆς χώρας κατεψυγμένης ἄφνω διάπυρος ὁ ἀὴρ γένηται, μὴ λαβὼν τὴν μεταβολὴν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον. ζωογονουμένων δὲ τῶν ὑγρῶν διὰ τῆς θερμασίας τὸν εἰρημένον τρόπον τὰς μὲν νύκτας λαμβάνειν αὐτίκα τὴν τροφὴν ἐκ τῆς πιπτούσης ἀπὸ τοῦ περιέχοντος ὁμίχλης, τὰς δ' ἡμέρας ὑπὸ τοῦ καύματος στερεοῦσθαι· τὸ δ' ἔσχατον τῶν κυοφορουμένων τὴν τελείαν αὔξησιν λαβόντων, καὶ τῶν ὑμένων διακαυθέντων τε καὶ περιρραγέντων, ἀναφῦναι παντοδαποὺς τύπους ζῴων. τούτων δὲ τὰ μὲν πλείστης θερμασίας κεκοινωνηκότα πρὸς τοὺς μετεώρους τόπους ἀπελθεῖν γενόμενα πτηνά, τὰ δὲ γεώδους ἀντεχόμενα συγκρίσεως ἐν τῇ τῶν ἑρπετῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιγείων τάξει καταριθμηθῆναι, τὰ δὲ φύσεως ὑγρᾶς μάλιστα μετειληφότα πρὸς τὸν ὁμογενῆ τόπον συνδραμεῖν, ὀνομασθέντα πλωτά. τὴν δὲ γῆν ἀεὶ μᾶλλον στερεουμένην ὑπό τε τοῦ περὶ τὸν ἥλιον πυρὸς καὶ τῶν πνευμάτων τὸ τελευταῖον μηκέτι δύνασθαι μηδὲν τῶν μειζόνων ζωογονεῖν, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς ἄλληλα μίξεως ἕκαστα γεννᾶσθαι τῶν ἐμψύχων. ἔοικε δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων φύσεως οὐδ' Εὐριπίδης διαφωνεῖν τοῖς προειρημένοις, μαθητὴς ὢν Ἀναξαγόρου τοῦ φυσικοῦ· ἐν γὰρ τῇ Μελανίππῃ τίθησιν οὕτως,

ὡς οὐρανός τε γαῖά τ' ἦν μορφὴ μία·
ἐπεὶ δ' ἐχωρίσθησαν ἀλλήλων δίχα,
τίκτουσι πάντα κἀνέδωκαν εἰς φάος,

δένδρη, πετηνά, θῆρας, οὓς θ' ἅλμη τρέφει,
γένος τε θνητῶν.

8 Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης τῶν ὅλων γενέσεως τοιαῦτα παρειλήφαμεν, τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἐν ἀτάκτῳ καὶ θηριώδει βίῳ καθεστῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρ-
2 πούς. καὶ πολεμουμένους μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων ἀλλήλοις βοηθεῖν ὑπὸ τοῦ συμφέροντος διδασκομένους, ἀθροιζομένους δὲ διὰ τὸν φόβον ἐπιγινώσκειν
3 ἐκ τοῦ κατὰ μικρὸν τοὺς ἀλλήλων τύπους. τῆς φωνῆς δ' ἀσήμου καὶ συγκεχυμένης οὔσης ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον διαρθροῦν τὰς λέξεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους τιθέντας σύμβολα περὶ ἑκάστου τῶν ὑποκειμένων γνώριμον σφίσιν αὐτοῖς ποιῆσαι τὴν περὶ
4 ἁπάντων ἑρμηνείαν. τοιούτων δὲ συστημάτων γινομένων καθ' ἅπασαν τὴν οἰκουμένην, οὐχ ὁμόφωνον πάντας ἔχειν τὴν διάλεκτον, ἑκάστων ὡς ἔτυχε συνταξάντων τὰς λέξεις· διὸ καὶ παντοίους τε ὑπάρξαι χαρακτῆρας διαλέκτων καὶ τὰ πρῶτα γενόμενα συστήματα τῶν ἁπάντων ἐθνῶν ἀρχέγονα γενέσθαι.
5 τοὺς οὖν πρώτους τῶν ἀνθρώπων μηδενὸς τῶν πρὸς βίον χρησίμων εὑρημένου ἐπιπόνως διάγειν, γυμνοὺς μὲν ἐσθῆτος ὄντας, οἰκήσεως δὲ καὶ πυρὸς ἀήθεις, τροφῆς δ' ἡμέρου παντελῶς ἀνεννοήτους.
6 καὶ γὰρ τὴν συγκομιδὴν τῆς ἀγρίας τροφῆς ἀγνοοῦντας μηδεμίαν τῶν καρπῶν εἰς τὰς ἐνδείας ποιεῖσθαι παράθεσιν· διὸ καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀπόλλυσθαι κατὰ τοὺς χειμῶνας διά τε τὸ ψῦχος καὶ τὴν
7 σπάνιν τῆς τροφῆς. ἐκ δὲ τοῦ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τῆς πείρας διδασκομένους εἴς τε τὰ σπήλαια καταφεύ-

γειν ἐν τῷ χειμῶνι καὶ τῶν καρπῶν τοὺς φυλάττεσθαι δυναμένους ἀποτίθεσθαι. γνωσθέντος δὲ τοῦ 8
πυρὸς καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων κατὰ μικρὸν καὶ τὰς τέχνας εὑρεθῆναι καὶ τἆλλα τὰ δυνάμενα
τὸν κοινὸν βίον ὠφελῆσαι. καθόλου γὰρ πάντων 9
τὴν χρείαν αὐτὴν διδάσκαλον γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, ὑφηγουμένην οἰκείως τὴν ἑκάστου μάθησιν
εὐφυεῖ ζῴῳ καὶ συνεργοὺς ἔχοντι πρὸς ἅπαντα χεῖρας καὶ λόγον καὶ ψυχῆς ἀγχίνοιαν.

Καὶ περὶ μὲν τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ἀν- 10
θρώπων καὶ τοῦ παλαιοτάτου βίου τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρκεσθησόμεθα, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.
περὶ δὲ τῶν πράξεων τῶν παραδεδομένων μὲν 9
εἰς μνήμην, γενομένων δὲ ἐν τοῖς γνωριζομένοις
τόποις τῆς οἰκουμένης, διεξιέναι πειρασόμεθα. τοὺς 2
μὲν οὖν πρώτους ὑπάρξαντας βασιλεῖς οὔτ' αὐτοὶ λέγειν ἔχομεν οὔτε τῶν ἱστορικῶν τοῖς ἐπαγγελλομένοις εἰδέναι συγκατατιθέμεθα· ἀδύνατον γὰρ τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων οὕτως εἶναι παλαιὰν
ὥστε τοῖς πρώτοις βασιλεῦσιν ἡλικιώτιδα γενέσθαι· εἰ δέ τις καὶ τοῦτο συγχωρήσαι, τό γε τῶν ἱστοριογράφων γένος παντελῶς φαίνεται νεωστὶ τῷ κοινῷ βίῳ συνεσταμένον. περὶ δὲ τῆς τοῦ γένους 3
ἀρχαιότητος οὐ μόνον ἀμφισβητοῦσιν Ἕλληνες, ἀλλὰ
καὶ πολλοὶ τῶν βαρβάρων, ἑαυτοὺς αὐτόχθονας λέγοντες καὶ πρώτους τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων εὑρετὰς γενέσθαι τῶν ἐν τῷ βίῳ χρησίμων, καὶ τὰς γενομένας παρ' αὐτοῖς πράξεις ἐκ πλείστων χρόνων ἀναγραφῆς ἠξιῶσθαι. ἡμεῖς δὲ περὶ μὲν τῆς ἑκά- 4
στων παλαιότητος τἀκριβὲς καὶ τίνων προτερεῖ τὰ ἔθνη τῶν ἄλλων τοῖς χρόνοις καὶ πόσοις ἔτεσιν οὐκ ἂν διορισαίμεθα, τὰ δὲ λεγόμενα παρ' ἑκάστοις

περὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν παλαιῶν πράξεων ἐν κεφαλαίοις ἀναγράψομεν, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας. περὶ πρώτων δὲ τῶν βαρβάρων διέξιμεν, οὐκ ἀρχαιοτέρους αὐτοὺς ἡγούμενοι τῶν Ἑλλήνων, καθάπερ Ἔφορος εἴρηκεν, ἀλλὰ προδιελθεῖν βουλόμενοι τὰ πλεῖστα τῶν περὶ αὐτούς, ὅπως ἀρξάμενοι τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορουμένων μηδεμίαν ἐν ταῖς ἀρχαιολογίαις ἑτερογενῆ πρᾶξιν παρεμβάλωμεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον θεῶν τε γενέσεις ὑπάρξαι μυθολογοῦνται, αἵ τε τῶν ἄστρων ἀρχαιόταται παρατηρήσεις εὑρῆσθαι λέγονται, πρὸς δὲ τούτοις πράξεις ἀξιόλογοι καὶ πολλαὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἱστοροῦνται, ποιησόμεθα τῆς ἱστορίας τὴν ἀρχὴν διὰ τῶν κατ' Αἴγυπτον πραχθέντων.

Φασὶ τοίνυν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων γένεσιν πρώτους ἀνθρώπους γενέσθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον διά τε τὴν εὐκρασίαν τῆς χώρας καὶ διὰ τὴν φύσιν τοῦ Νείλου. τοῦτον γὰρ πολύγονον ὄντα καὶ τὰς τροφὰς αὐτοφυεῖς παρεχόμενον ῥᾳδίως ἐκτρέφειν τὰ ζωογονηθέντα· τήν τε γὰρ τοῦ καλάμου ῥίζαν καὶ τὸν λωτόν, ἔτι δὲ τὸν Αἰγύπτιον κύαμον καὶ τὸ καλούμενον κορσαῖον καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα τροφὴν ἑτοίμην παρέχεσθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. τῆς δ' ἐξ ἀρχῆς παρ' αὐτοῖς ζωογονίας τεκμήριον πειρῶνται φέρειν τὸ καὶ νῦν ἔτι τὴν ἐν τῇ Θηβαΐδι χώραν κατά τινας καιροὺς τοσούτους καὶ τηλικούτους μῦς γεννᾶν ὥστε τοὺς ἰδόντας τὸ γινόμενον ἐκπλήττεσθαι· ἐνίους γὰρ αὐτῶν ἕως μὲν τοῦ στήθους καὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν διατετυπῶσθαι καὶ κίνησιν λαμβάνειν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ σώματος ἔχειν ἀδιατύπωτον, μενούσης ἔτι κατὰ φύσιν τῆς βώλου. ἐκ τούτου δ' εἶναι φανερὸν ὅτι

κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου σύστασιν τῆς γῆς
14 εὐκράτου καθεστώσης μάλιστ᾽ ἂν ἔσχε τὴν γένεσιν
τῶν ἀνθρώπων ἡ κατ᾽ Αἴγυπτον χώρα· καὶ γὰρ
νῦν, οὐδαμοῦ τῆς ἄλλης γῆς φυούσης οὐδὲν τῶν
5 τοιούτων, ἐν μόνῃ ταύτῃ θεωρεῖσθαί τινα τῶν ἐμ-
ψύχων παραδόξως ζωογονούμενα. καθόλου δὲ λέ- 4
γουσιν, εἴτε κατὰ τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος γενόμενον
κατακλυσμὸν ἐφθάρη τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων, εἰκὸς
μάλιστα διασεσῶσθαι τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ
10 τὴν μεσημβρίαν κατοικοῦντας, ὡς ἂν τῆς χώρας αὐ-
τῶν οὔσης ἀνόμβρου κατὰ τὸ πλεῖστον, εἴτε, καθ-
άπερ τινές φασι, παντελοῦς γενομένης τῶν ἐμψύ-
χων φθορᾶς ἡ γῆ πάλιν ἐξ ἀρχῆς καινὰς ἤνεγκε
τῶν ζῴων φύσεις, ὅμως καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον
15 πρέπειν τὴν ἀρχηγὸν τῶν ἐμψύχων γένεσιν προσ-
άπτειν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. τῆς γὰρ παρὰ τοῖς ἄλλοις 5
ἐπομβρίας τῷ παρ᾽ αὐτοῖς γινομένῳ καύματι μιγεί-
σης εἰκὸς εὐκρατότατον γενέσθαι τὸν ἀέρα πρὸς
τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν πάντων ζωογονίαν. καὶ γὰρ ἐν 6
20 τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς ἔτι χρόνοις κατὰ τὴν ἐπίκλυστον
Αἴγυπτον ἐν τοῖς ὑψίμοις τῶν ὑδάτων φανερῶς ὁρᾶ-
σθαι γεννωμένας φύσεις ἐμψύχων· ὅταν γὰρ τοῦ 7
ποταμοῦ τὴν ἀναχώρησιν ποιουμένου τὴν πρώτην
τῆς ἰλύος ὁ ἥλιος διαξηράνῃ, φασὶ συνίστασθαι ζῷα,
25 τινὰ μὲν εἰς τέλος ἀπηρτισμένα, τινὰ δὲ ἡμιτελῆ
καὶ πρὸς αὐτῇ συμφυῆ τῇ γῇ.

Τοὺς δ᾽ οὖν κατ᾽ Αἴγυπτον ἀνθρώπους τὸ πα- 11
λαιὸν γενομένους, ἀναβλέψαντας εἰς τὸν κόσμον
καὶ τὴν τῶν ὅλων φύσιν καταπλαγέντας καὶ θαυ-
30 μάσαντας, ὑπολαβεῖν εἶναι δύο θεοὺς ἀιδίους τε
καὶ πρώτους, τόν τε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὧν τὸν
μὲν Ὄσιριν, τὴν δὲ Ἶσιν ὀνομάσαι, ἀπό τινος ἐτύμου

2 τεθείσης ἑκατέρας τῆς προσηγορίας ταύτης. μεθερμηνευομένων γὰρ τούτων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τῆς διαλέκτου τρόπον εἶναι τὸν μὲν Ὄσιριν πολυόφθαλμον, εἰκότως· πανταχῇ γὰρ ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας ὥσπερ ὀφθαλμοῖς πολλοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν. καὶ τὸν ποιητὴν δὲ λέγειν σύμφωνα τούτοις

ἠέλιός θ', ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει.

3 τῶν δὲ παρ' Ἕλλησι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὄσιριν Διόνυσον προσονομάζουσι καὶ Σείριον παρωνύμως· ὧν Εὔμολπος μὲν ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσί φησιν

ἀστροφαῆ Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρωπόν,

Ὀρφεὺς δὲ

τούνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον.

4 φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ἔναμμα αὐτῷ τὸ τῆς νεβρίδος ἀπὸ τῆς τῶν ἄστρων ποικιλίας περιῆφθαι. τὴν δὲ Ἶσιν μεθερμηνευομένην εἶναι παλαιάν, τεθειμένης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τῆς ἀιδίου καὶ παλαιᾶς γενέσεως. κέρατα δ' αὐτῇ ἐπιτιθέασιν ἀπό τε τῆς ὄψεως ἣν ἔχουσα φαίνεται καθ' ὃν ἂν χρόνον ὑπάρχῃ μηνοειδής, καὶ ἀπὸ τῆς καθιερωμένης αὐτῇ βοὸς παρ'
5 Αἰγυπτίοις. τούτους δὲ τοὺς θεοὺς ὑφίστανται τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν τρέφοντάς τε καὶ αὔξοντας πάντα τριμερέσιν ὥραις ἀοράτῳ κινήσει τὴν περίοδον ἀπαρτιζούσαις, τῇ τε ἐαρινῇ καὶ θερινῇ καὶ χειμερινῇ· ταύτας δ' ἐναντιωτάτην ἀλλήλαις τὴν φύσιν ἐχούσας ἀπαρτίζειν τὸν ἐνιαυτὸν ἀρίστῃ συμφωνίᾳ· φύσιν δὲ συμβάλλεσθαι πλείστην εἰς τὴν τῶν ἁπάντων ζωογονίαν τῶν θεῶν τούτων τὸν μὲν πυρώδους καὶ πνεύματος, τὴν δὲ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ, κοινῇ δ' ἀμφοτέρους ἀέρος· καὶ διὰ τούτων πάντα

γεννᾶσθαι καὶ τρέφεσθαι. διὸ καὶ τὸ μὲν ἅπαν 6
σῶμα τῆς τῶν ὅλων φύσεως ἐξ ἡλίου καὶ σελήνης
ἀπαρτίζεσθαι, τὰ δὲ τούτων μέρη πέντε τὰ προειρη-
μένα, τό τε πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ ξηρόν, ἔτι δὲ
τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ τελευταῖον τὸ ἀερῶδες, ὥσπερ ἐπ'
ἀνθρώπου κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ τἆλλα
μέρη καταριθμοῦμεν, τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ σῶμα
τοῦ κόσμου συγκεῖσθαι πᾶν ἐκ τῶν προειρημένων.
τούτων δ' ἕκαστον Θεὸν νομίσαι καὶ προσηγο- 12
ρίαν ἰδίαν ἑκάστῳ θεῖναι κατὰ τὸ οἰκεῖον τοὺς πρώ-
τους διαλέκτῳ χρησαμένους διηρθρωμένῃ τῶν κατ'
Αἴγυπτον ἀνθρώπων. τὸ μὲν οὖν πνεῦμα Δία προσ- 2
αγορεῦσαι μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως, ὂν αἴτιον
ὄντα τοῦ ψυχικοῦ τοῖς ζῴοις ἐνόμισαν ὑπάρχειν
πάντων οἱονεί τινα πατέρα. συμφωνεῖν δὲ τούτοις
φασὶ καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν παρ' Ἕλλησι ποι-
ητῶν ἐπὶ τοῦ θεοῦ τούτου λέγοντα

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

τὸ δὲ πῦρ μεθερμηνευόμενον Ἥφαιστον ὀνομάσαι, 3
νομίσαντας μέγαν εἶναι θεὸν καὶ πολλὰ συμβάλλε-
σθαι πᾶσιν εἰς γένεσίν τε καὶ τελείαν αὔξησιν. τὴν 4
δὲ γῆν ὥσπερ ἀγγεῖόν τι τῶν φυομένων ὑπολαμ-
βάνοντας μητέρα προσαγορεῦσαι· καὶ τοὺς Ἕλληνας
δὲ ταύτην παραπλησίως Δήμητρα καλεῖν, βραχὺ
μετατεθείσης διὰ τὸν χρόνον τῆς λέξεως· τὸ γὰρ
παλαιὸν ὀνομάζεσθαι γῆν μητέρα, καθάπερ καὶ τὸν
Ὀρφέα προσμαρτυρεῖν λέγοντα

Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα.

τὸ δ' ὑγρὸν ὀνομάσαι λέγουσι τοὺς παλαιοὺς Ὠκε- 5
άνην, ὃ μεθερμηνευόμενον μὲν εἶναι τροφὴν μητέρα,
παρ' ἐνίοις δὲ τῶν Ἑλλήνων Ὠκεανὸν ὑπάρχειν
ὑπειλῆφθαι, περὶ οὗ καὶ τὸν ποιητὴν λέγειν

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.
6 οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι νομίζουσιν Ὠκεανὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον, πρὸς ᾧ καὶ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὑπάρξαι· τῆς γὰρ πάσης οἰκουμένης κατὰ μόνην τὴν Αἴγυπτον εἶναι πόλεις πολλὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐκτισμένας, οἷον Διός, Ἡλίου, Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνος, Πανός, Εἰλειθυίας, ἄλλων
7 πλειόνων. τὸν δ' ἀέρα προσαγορεῦσαί φασιν Ἀθηνᾶν μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως, καὶ Διὸς θυγατέρα νομίσαι ταύτην, καὶ παρθένον ὑποστήσασθαι διά τε τὸ ἄφθορον εἶναι φύσει τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἀκρότατον ἐπέχειν τόπον τοῦ σύμπαντος κόσμου· διόπερ ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Διὸς μυθολογηθῆναι
8 ταύτην γενέσθαι. ὠνομάσθαι δὲ αὐτὴν Τριτογένειαν ἀπὸ τοῦ τρὶς μεταβάλλειν αὐτῆς τὴν φύσιν κατ' ἐνιαυτόν, ἔαρος καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. λέγεσθαι δ' αὐτὴν καὶ Γλαυκῶπιν, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπέλαβον, ἀπὸ τοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχειν γλαυκούς· τοῦτο μὲν γὰρ εὔηθες ὑπάρχειν· ἀλλ' ἀπὸ
9 τοῦ τὸν ἀέρα τὴν πρόσοψιν ἔχειν ἔγγλαυκον. φασὶ δὲ τοὺς πέντε θεοὺς τοὺς προειρημένους πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι, φανταζομένους τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἱερῶν ζῴων μορφαῖς, ἔστι δ' ὅτε εἰς ἀνθρώπων ἰδέας ἤ τινων ἄλλων μεταβάλλοντας· καὶ τοῦτο μὴ μυθῶδες ὑπάρχειν, ἀλλὰ δυνατόν, εἴπερ οὗτοι πρὸς
10 ἀλήθειάν εἰσιν οἱ πάντα γεννῶντες. καὶ τὸν ποιητὴν δὲ εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα, καὶ μετασχόντα παρὰ τῶν ἱερέων τῶν τοιούτων λόγων θεῖναί που κατὰ τὴν ποίησιν τὸ προειρημένον ὡς γινόμενον,

καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι 17
παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστρωφῶσι πόληας,
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐσορῶντες.

περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν καὶ γένεσιν ἀίδιον ἐσχηκότων τοσαῦτα λέγουσιν Αἰγύπτιοι.

Ἄλλους δ' ἐκ τούτων ἐπιγείους γενέσθαι φασίν, 13
ὑπάρξαντας μὲν θνητούς, διὰ δὲ σύνεσιν καὶ κοι-
νὴν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν τετευχότας τῆς ἀθανα-
σίας, ὧν ἐνίους καὶ βασιλεῖς γεγονέναι κατὰ τὴν
Αἴγυπτον. μεθερμηνευομένων δ' αὐτῶν τινὰς μὲν 2
ὁμωνύμους ὑπάρχειν τοῖς οὐρανίοις, τινὰς δ' ἰδίαν
ἐσχηκέναι προσηγορίαν, Ἥλιόν τε καὶ Κρόνον καὶ
Ῥέαν, ἔτι δὲ Δία τὸν ὑπό τινων Ἄμμωνα προσαγο-
ρευόμενον, πρὸς δὲ τούτοις Ἥραν καὶ Ἥφαιστον, ἔτι
δ' Ἑστίαν καὶ τελευταῖον Ἑρμῆν. καὶ πρῶτον μὲν
Ἥλιον βασιλεῦσαι τῶν κατ' Αἴγυπτον, ὁμώνυμον
ὄντα τῷ κατ' οὐρανὸν ἄστρῳ. ἔνιοι δὲ τῶν ἱερέων 3
φασὶ πρῶτον Ἥφαιστον βασιλεῦσαι, πυρὸς εὑρετὴν
γενόμενον καὶ διὰ τὴν εὐχρηστίαν ταύτην τυχόντα
τῆς ἡγεμονίας· γενομένου γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι κε-
ραυνοβόλου δένδρου καὶ τῆς πλησίον ὕλης καομέ-
νης προσελθόντα τὸν Ἥφαιστον κατὰ τὴν χειμέριον
ὥραν ἡσθῆναι διαφερόντως ἐπὶ τῇ θερμασίᾳ, λή-
γοντος δὲ τοῦ πυρὸς ἀεὶ τῆς ὕλης ἐπιβάλλειν, καὶ
τούτῳ τῷ τρόπῳ διατηροῦντα τὸ πῦρ προκαλεῖσθαι
τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρὸς τὴν ἐξ αὐτοῦ γινο-
μένην εὐχρηστίαν. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Κρόνον ἄρ- 4
ξαι, καὶ γήμαντα τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν γεννῆσαι κατὰ
μέν τινας τῶν μυθολόγων Ὄσιριν καὶ Ἶσιν, κατὰ
δὲ τοὺς πλείστους Δία τε καὶ Ἥραν, οὓς δι' ἀρε-
τὴν βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου. ἐκ δὲ τού-
των γενέσθαι πέντε θεούς, καθ' ἑκάστην τῶν ἐπα-
γομένων παρ' Αἰγυπτίοις πέντ' ἡμερῶν ἑνὸς γεν-
νηθέντος· ὀνόματα δὲ ὑπάρξαι τοῖς τεκνωθεῖσιν
Ὄσιριν καὶ Ἶσιν, ἔτι δὲ Τυφῶνα καὶ Ἀπόλλωνα καὶ

Ἀφροδίτην· καὶ τὸν μὲν Ὄσιριν μεθερμηνευόμενον εἶναι Διόνυσον, τὴν δὲ Ἶσιν ἔγγιστά πως Δήμητρα. ταύτην δὲ γήμαντα τὸν Ὄσιριν καὶ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενον πολλὰ πρᾶξαι πρὸς εὐεργεσίαν τοῦ κοινοῦ βίου.

14 Πρῶτον μὲν γὰρ παῦσαι τῆς ἀλληλοφαγίας τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, εὑρούσης μὲν Ἴσιδος τόν τε τοῦ πυροῦ καὶ τῆς κριθῆς καρπόν, φυόμενον μὲν ὡς ἔτυχε κατὰ τὴν χώραν μετὰ τῆς ἄλλης βοτάνης, ἀγνοούμενον δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τοῦ δὲ Ὀσίριδος ἐπινοησαμένου καὶ τὴν τούτων κατεργασίαν τῶν καρπῶν, ἡδέως μεταθέσθαι πάντας τὴν τροφὴν διά τε τὴν ἡδονὴν τῆς φύσεως τῶν εὑρεθέντων καὶ διὰ τὸ φαίνεσθαι συμφέρον ὑπάρχειν ἀπέ-
2 χεσθαι τῆς κατ' ἀλλήλων ὠμότητος. μαρτύριον δὲ φέρουσι τῆς εὑρέσεως τῶν εἰρημένων καρπῶν τὸ τηρούμενον παρ' αὐτοῖς ἐξ ἀρχαίων νόμιμον· ἔτι γὰρ καὶ νῦν κατὰ τὸν θερισμὸν τοὺς πρώτους ἀμηθέντας στάχυς θέντας τοὺς ἀνθρώπους κόπτεσθαι πλησίον τοῦ δράγματος καὶ τὴν Ἶσιν ἀνακαλεῖσθαι, καὶ τοῦτο πράττειν τιμὴν ἀπονέμοντας τῇ θεῷ τῶν εὑρημένων κατὰ τὸν ἐξ ἀρχῆς τῆς εὑρέσεως καιρόν.
3 παρ' ἐνίαις δὲ τῶν πόλεων καὶ τοῖς Ἰσείοις ἐν τῇ πομπῇ μετὰ τῶν ἄλλων φέρεσθαι καὶ πυθμένας πυρῶν καὶ κριθῶν, ἀπομνημόνευμα τῶν ἐξ ἀρχῆς τῇ θεῷ φιλοτέχνως εὑρεθέντων. θεῖναι δέ φασι καὶ νόμους τὴν Ἶσιν, καθ' οὓς ἀλλήλοις διδόναι τοὺς ἀνθρώπους τὸ δίκαιον καὶ τῆς ἀθέσμου βίας καὶ ὕβρεως παύσασθαι διὰ τὸν ἀπὸ τῆς τιμωρίας
4 φόβον· διὸ καὶ τοὺς παλαιοὺς Ἕλληνας τὴν Δήμητρα θεσμοφόρον ὀνομάζειν, ὡς τῶν νόμων πρώτον ὑπὸ ταύτης τεθειμένων.

Κτίσαι δέ φασι τοὺς περὶ τὸν Ὄσιριν πόλιν ἐν 15
τῇ Θηβαΐδι τῇ κατ' Αἴγυπτον ἑκατόμπυλον, ἣν ἐκεί-
νους μὲν ἐπώνυμον ποιῆσαι τῆς μητρός, τοὺς δὲ
μεταγενεστέρους αὐτὴν ὀνομάζειν Διὸς πόλιν, ἐνί-
5 ους δὲ Θήβας. ἀμφισβητεῖται δ' ἡ κτίσις τῆς πό- 2
λεως ταύτης οὐ μόνον παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν,
ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἱερεῦσι·
πολλοὶ γὰρ ἱστοροῦσιν οὐχ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὄσι-
ριν κτισθῆναι τὰς Θήβας, ἀλλὰ πολλοῖς ὕστερον
10 ἔτεσιν ὑπό τινος βασιλέως, περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος
ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. ἱδρύσασθαι 3
δὲ καὶ ἱερὸν τῶν γονέων Διός τε καὶ Ἥρας ἀξιό-
λογον τῷ τε μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ πολυτελείᾳ, καὶ
ναοὺς χρυσοῦς δύο Διός, τὸν μὲν μείζονα τοῦ οὐ-
15 ρανίου, τὸν δὲ ἐλάττονα τοῦ βεβασιλευκότος καὶ
19 πατρὸς αὐτῶν, ὅν τινες Ἄμμωνα καλοῦσι. κατα- 4
σκευάσαι δὲ καὶ τῶν ἄλλων θεῶν τῶν προειρημέ-
νων ναοὺς χρυσοῦς, ὧν ἑκάστῳ τιμὰς ἀπονεῖμαι
καὶ καταστῆσαι τοὺς ἐπιμελομένους ἱερεῖς. προ-
20 τιμᾶσθαι δὲ παρὰ τῷ Ὀσίριδι καὶ τῇ Ἴσιδι τοὺς τὰς
τέχνας ἀνευρίσκοντας ἢ μεθοδεύοντάς τι τῶν χρη-
σίμων· διόπερ ἐν τῇ Θηβαΐδι χαλκουργείων εὑρε- 5
θέντων καὶ χρυσείων ὅπλα τε κατασκευάσασθαι,
δι' ὧν τὰ θηρία κτείνοντας καὶ τὴν γῆν ἐργαζομέ-
25 νους φιλοτίμως ἐξημερῶσαι τὴν χώραν, ἀγάλματά
τε καὶ χρυσοῦς ναοὺς κατασκευάσασθαι τῶν θεῶν
διαπρεπεῖς. γενέσθαι δὲ καὶ φιλογέωργον τὸν 6
Ὄσιριν, καὶ τραφῆναι μὲν τῆς εὐδαίμονος Ἀρα-
βίας ἐν Νύσῃ πλησίον Αἰγύπτου Διὸς ὄντα παῖδα,
30 καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχειν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀπό
τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τόπου Διόνυσον μετονομα-
σθέντα. μεμνῆσθαι δὲ τῆς Νύσης καὶ τὸν ποιητὴν 7

ἐν τοῖς ὕμνοις, ὅτι περὶ τὴν Αἴγυπτον γέγονεν, ἐν οἷς λέγει

ἔστι δέ τις Νύση, ὕπατον ὄρος ἀνθέον ὕλῃ,
τηλοῦ Φοινίκης, σχεδὸν Αἰγύπτοιο ῥοάων.

8 εὑρετὴν δ' αὐτὸν γενέσθαι φασὶ τῆς ἀμπέλου περὶ τὴν Νῦσαν, καὶ τὴν κατεργασίαν τοῦ ταύτης καρποῦ προσεπινοήσαντα πρῶτον οἴνῳ χρήσασθαι, καὶ διδάξαι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τήν τε φυτείαν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου καὶ τὴν συγκο-
9 μιδὴν αὐτοῦ καὶ τήρησιν. τιμᾶσθαι δ' ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα πάντων τὸν Ἑρμῆν, διαφόρῳ φύσει κεχορηγημένον πρὸς ἐπίνοιαν τῶν δυναμένων ὠφελῆσαι τὸν κοινὸν βίον.

16 Ὑπὸ γὰρ τούτου πρῶτον μὲν τήν τε κοινὴν διάλεκτον διαρθρωθῆναι καὶ πολλὰ τῶν ἀνωνύμων τυχεῖν προσηγορίας, τήν τε εὕρεσιν τῶν γραμμάτων γενέσθαι καὶ τὰ περὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καὶ θυσίας διαταχθῆναι· περί τε τῆς τῶν ἄστρων τάξεως καὶ περὶ τῆς τῶν φθόγγων ἁρμονίας καὶ φύσεως τοῦτον πρῶτον γενέσθαι παρατηρητήν, καὶ παλαίστρας εὑρετὴν ὑπάρξαι, καὶ τῆς εὐρυθμίας καὶ τῆς περὶ τὸ σῶμα πρεπούσης πλάσεως ἐπιμεληθῆναι. λύραν τε νευρίνην ποιῆσαι τρίχορδον, μιμησάμενον τὰς κατ' ἐνιαυτὸν ὥρας· τρεῖς γὰρ αὐτὸν ὑποστήσασθαι φθόγγους, ὀξὺν καὶ βαρὺν καὶ μέσον, ὀξὺν μὲν ἀπὸ τοῦ θέρους, βαρὺν δὲ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος,
2 μέσον δὲ ἀπὸ τοῦ ἔαρος. καὶ τοὺς Ἕλληνας διδάξαι τοῦτον τὰ περὶ τὴν ἑρμηνείαν, ὑπὲρ ὧν Ἑρμῆν αὐτὸν ὠνομάσθαι. καθόλου δὲ τοὺς περὶ τὸν Ὄσιριν τοῦτον ἔχοντας ἱερογραμματέα ἅπαντ' αὐτῷ προσανακοινοῦσθαι καὶ μάλιστα χρῆσθαι τῇ τούτου συμβουλίᾳ. καὶ τῆς ἐλαίας δὲ τὸ φυτὸν

αὐτὸν εὑρεῖν, ἀλλ' οὐκ Ἀθηνᾶν, ὥσπερ Ἕλληνές φασι.

Τὸν δὲ Ὄσιριν λέγουσιν, ὥσπερ εὐεργετικὸν 17
ὄντα καὶ φιλόδοξον, στρατόπεδον μέγα συστήσασθαι, διανοούμενον ἐπελθεῖν ἅπασαν τὴν οἰκουμένην καὶ διδάξαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τήν τε τῆς ἀμπέλου φυτείαν καὶ τὸν σπόρον τοῦ τε πυρίνου καὶ κριθίνου καρποῦ· ὑπολαμβάνειν γὰρ αὐ- 2
τὸν ὅτι παύσας τῆς ἀγριότητος τοὺς ἀνθρώπους καὶ διαίτης ἡμέρου μεταλαβεῖν ποιήσας τιμῶν ἀθανάτων τεύξεται διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας. ὅπερ δὴ καὶ γενέσθαι· οὐ μόνον γὰρ τοὺς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τυχόντας τῆς δωρεᾶς ταύτης, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς μετὰ ταῦτα ἐπιγενομένους διὰ τὴν ἐν ταῖς εὑρεθείσαις τροφαῖς χάριτα τοὺς εἰσηγησαμένους ὡς ἐπιφανεστάτους θεοὺς τετιμηκέναι. τὸν 3
δ' οὖν Ὄσιρίν φασι τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον καταστήσαντα, καὶ τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν Ἴσιδι τῇ γυναικὶ παραδόντα, ταύτῃ μὲν παρακαταστῆσαι σύμβουλον τὸν Ἑρμῆν διὰ τὸ φρονήσει τοῦτον διαφέρειν τῶν ἄλλων φίλων, καὶ στρατηγὸν μὲν ἀπολιπεῖν ἁπάσης τῆς ὑφ' αὐτὸν χώρας Ἡρακλέα γένει τε προσήκοντα καὶ θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ τε καὶ σώματος ῥώμῃ, ἐπιμελητὰς δὲ τάξαι τῶν μὲν πρὸς Φοινίκην κεκλιμένων μερῶν καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων Βούσιριν, τῶν δὲ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ Λιβύην Ἀνταῖον, αὐτὸν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεῦξαι πρὸς τὴν στρατείαν, 21
ἔχοντα μεθ' αὑτοῦ καὶ τὸν ἀδελφόν, ὃν οἱ Ἕλληνες Ἀπόλλωνα καλοῦσιν. εὑρετὴν δὲ καὶ τοῦτόν φασι 4
γενέσθαι τοῦ φυτοῦ τῆς δάφνης, ἣν καὶ περιτιθέασι τούτῳ τῷ θεῷ μάλιστα πάντες ἄνθρωποι. τοῦ δὲ

περὶ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν παλαιῶν πράξεων ἐν κεφαλαίοις ἀναγράψομεν, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας. περὶ πρώτων δὲ τῶν βαρβάρων διέξιμεν, οὐκ ἀρχαιοτέρους αὐτοὺς ἡγούμενοι τῶν Ἑλλήνων, καθάπερ Ἔφορος εἴρηκεν, ἀλλὰ προδιελθεῖν βουλόμενοι τὰ πλεῖστα τῶν περὶ αὐτούς, ὅπως ἀρξάμενοι τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορουμένων μηδεμίαν ἐν ταῖς ἀρχαιολογίαις ἑτερογενῆ πρᾶξιν παρεμβάλωμεν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον θεῶν τε γενέσεις ὑπάρξαι μυθολογοῦνται, αἵ τε τῶν ἄστρων ἀρχαιόταται παρατηρήσεις εὑρῆσθαι λέγονται, πρὸς δὲ τούτοις πράξεις ἀξιόλογοι καὶ πολλαὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἱστοροῦνται, ποιησόμεθα τῆς ἱστορίας τὴν ἀρχὴν διὰ τῶν κατ' Αἴγυπτον πραχθέντων.

10 Φασὶ τοίνυν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν ὅλων γένεσιν πρώτους ἀνθρώπους γενέσθαι κατὰ τὴν Αἴγυπτον διά τε τὴν εὐκρασίαν τῆς χώρας καὶ διὰ τὴν φύσιν τοῦ Νείλου. τοῦτον γὰρ πολύγονον ὄντα καὶ τὰς τροφὰς αὐτοφυεῖς παρεχόμενον ῥᾳδίως ἐκτρέφειν τὰ ζωογονηθέντα· τήν τε γὰρ τοῦ καλάμου ῥίζαν καὶ τὸν λωτόν, ἔτι δὲ τὸν Αἰγύπτιον κύαμον καὶ τὸ καλούμενον κορσαῖον καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα τροφὴν ἑτοίμην παρέχεσθαι τῷ γένει
2 τῶν ἀνθρώπων. τῆς δ' ἐξ ἀρχῆς παρ' αὐτοῖς ζωογονίας τεκμήριον πειρῶνται φέρειν τὸ καὶ νῦν ἔτι τὴν ἐν τῇ Θηβαΐδι χώραν κατά τινας καιροὺς τοσούτους καὶ τηλικούτους μῦς γεννᾶν ὥστε τοὺς ἰδόντας τὸ γινόμενον ἐκπλήττεσθαι· ἐνίους γὰρ αὐτῶν ἕως μὲν τοῦ στήθους καὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν διατετυπῶσθαι καὶ κίνησιν λαμβάνειν, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ σώματος ἔχειν ἀδιατύπωτον, μενούσης ἔτι κατὰ φύσιν τῆς βώλου. ἐκ τούτου δ' εἶναι φανερὸν ὅτι

κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου σύστασιν τῆς γῆς
14 εὐκράτου καθεστώσης μάλιστ' ἂν ἔσχε τὴν γένεσιν
τῶν ἀνθρώπων ἡ κατ' Αἴγυπτον χώρα· καὶ γὰρ
νῦν, οὐδαμοῦ τῆς ἄλλης γῆς φυούσης οὐδὲν τῶν
5 τοιούτων, ἐν μόνῃ ταύτῃ θεωρεῖσθαί τινα τῶν ἐμ-
ψύχων παραδόξως ζωογονούμενα. καθόλου δὲ λέ- 4
γουσιν, εἴτε κατὰ τὸν ἐπὶ Δευκαλίωνος γενόμενον
κατακλυσμὸν ἐφθάρη τὰ πλεῖστα τῶν ζῴων, εἰκὸς
μάλιστα διασεσῶσθαι τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ
10 τὴν μεσημβρίαν κατοικοῦντας, ὡς ἂν τῆς χώρας αὐ-
τῶν οὔσης ἀνόμβρου κατὰ τὸ πλεῖστον, εἴτε, καθ-
άπερ τινές φασι, παντελοῦς γενομένης τῶν ἐμψύ-
χων φθορᾶς ἡ γῆ πάλιν ἐξ ἀρχῆς καινὰς ἤνεγκε
τῶν ζῴων φύσεις, ὅμως καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον
15 πρέπειν τὴν ἀρχηγὸν τῶν ἐμψύχων γένεσιν προσ-
άπτειν ταύτῃ τῇ χώρᾳ. τῆς γὰρ παρὰ τοῖς ἄλλοις 5
ἐπομβρίας τῷ παρ' αὐτοῖς γινομένῳ καύματι μιγεί-
σης εἰκὸς εὐκρατότατον γενέσθαι τὸν ἀέρα πρὸς
τὴν ἐξ ἀρχῆς τῶν πάντων ζωογονίαν. καὶ γὰρ ἐν 6
20 τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔτι χρόνοις κατὰ τὴν ἐπίκλυστον
Αἴγυπτον ἐν τοῖς ὀψίμοις τῶν ὑδάτων φανερῶς ὁρᾶ-
σθαι γεννωμένας φύσεις ἐμψύχων· ὅταν γὰρ τοῦ 7
ποταμοῦ τὴν ἀναχώρησιν ποιουμένου τὴν πρώτην
τῆς ἰλύος ὁ ἥλιος διαξηράνῃ, φασὶ συνίστασθαι ζῷα,
25 τινὰ μὲν εἰς τέλος ἀπηρτισμένα, τινὰ δὲ ἡμιτελῆ
καὶ πρὸς αὐτῇ συμφυῆ τῇ γῇ.

Τοὺς δ' οὖν κατ' Αἴγυπτον ἀνθρώπους τὸ πα- 11
λαιὸν γενομένους, ἀναβλέψαντας εἰς τὸν κόσμον
καὶ τὴν τῶν ὅλων φύσιν καταπλαγέντας καὶ θαυ-
30 μάσαντας, ὑπολαβεῖν εἶναι δύο θεοὺς ἀιδίους τε
καὶ πρώτους, τόν τε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ὧν τὸν
μὲν Ὄσιριν, τὴν δὲ Ἶσιν ὀνομάσαι, ἀπό τινος ἐτύμου

2 τεθείσης ἑκατέρας τῆς προσηγορίας ταύτης. μεθερμηνευομένων γὰρ τούτων εἰς τὸν Ἑλληνικὸν τῆς διαλέκτου τρόπον εἶναι τὸν μὲν Ὄσιριν πολυόφθαλμον, εἰκότως· πανταχῇ γὰρ ἐπιβάλλοντα τὰς ἀκτῖνας ὥσπερ ὀφθαλμοῖς πολλοῖς βλέπειν ἅπασαν γῆν καὶ θάλατταν. καὶ τὸν ποιητὴν δὲ λέγειν σύμφωνα τούτοις

ἠέλιός θ', ὃς πάντ' ἐφορᾷ καὶ πάντ' ἐπακούει.

3 τῶν δὲ παρ' Ἕλλησι παλαιῶν μυθολόγων τινὲς τὸν Ὄσιριν Διόνυσον προσονομάζουσι καὶ Σείριον παρωνύμως· ὧν Εὔμολπος μὲν ἐν τοῖς Βακχικοῖς ἔπεσί φησιν

ἀστροφαῆ Διόνυσον ἐν ἀκτίνεσσι πυρωπόν,

Ὀρφεὺς δὲ

τούνεκά μιν καλέουσι Φάνητά τε καὶ Διόνυσον.

4 φασὶ δέ τινες καὶ τὸ ἔναμμα αὐτῷ τὸ τῆς νεβρίδος ἀπὸ τῆς τῶν ἄστρων ποικιλίας περιῆφθαι. τὴν δὲ Ἶσιν μεθερμηνευομένην εἶναι παλαιάν, τεθειμένης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τῆς ἀιδίου καὶ παλαιᾶς γενέσεως. κέρατα δ' αὐτῇ ἐπιτιθέασιν ἀπό τε τῆς ὄψεως ἣν ἔχουσα φαίνεται καθ' ὃν ἂν χρόνον ὑπάρχῃ μηνοειδής, καὶ ἀπὸ τῆς καθιερωμένης αὐτῇ βοὸς παρ'
5 Αἰγυπτίοις. τούτους δὲ τοὺς θεοὺς ὑφίστανται τὸν σύμπαντα κόσμον διοικεῖν τρέφοντάς τε καὶ αὔξοντας πάντα τριμερέσιν ὥραις ἀοράτῳ κινήσει τὴν περίοδον ἀπαρτιζούσαις, τῇ τε ἐαρινῇ καὶ θερινῇ καὶ χειμερινῇ· ταύτας δ' ἐναντιωτάτην ἀλλήλαις τὴν φύσιν ἐχούσας ἀπαρτίζειν τὸν ἐνιαυτὸν ἀρίστῃ συμφωνίᾳ· φύσιν δὲ συμβάλλεσθαι πλείστην εἰς τὴν τῶν ἁπάντων ζωογονίαν τῶν θεῶν τούτων τὸν μὲν πυρώδους καὶ πνεύματος, τὴν δὲ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ, κοινῇ δ' ἀμφοτέρους ἀέρος· καὶ διὰ τούτων πάντα

γεννᾶσθαι καὶ τρέφεσθαι. διὸ καὶ τὸ μὲν ἅπαν 6
σῶμα τῆς τῶν ὅλων φύσεως ἐξ ἡλίου καὶ σελήνης
ἀπαρτίζεσθαι, τὰ δὲ τούτων μέρη πέντε τὰ προειρη-
μένα, τό τε πνεῦμα καὶ τὸ πῦρ καὶ τὸ ξηρόν, ἔτι δὲ
τὸ ὑγρὸν καὶ τὸ τελευταῖον τὸ ἀερῶδες, ὥσπερ ἐπ'
ἀνθρώπου κεφαλὴν καὶ χεῖρας καὶ πόδας καὶ τἆλλα
μέρη καταριθμοῦμεν, τὸν αὐτὸν τρόπον τὸ σῶμα
τοῦ κόσμου συγκεῖσθαι πᾶν ἐκ τῶν προειρημένων.
τούτων δ' ἕκαστον θεὸν νομίσαι καὶ προσηγο- 12
ρίαν ἰδίαν ἑκάστῳ θεῖναι κατὰ τὸ οἰκεῖον τοὺς πρώ-
τους διαλέκτῳ χρησαμένους διηρθρωμένῃ τῶν κατ'
Αἴγυπτον ἀνθρώπων. τὸ μὲν οὖν πνεῦμα Δία προσ- 2
αγορεῦσαι μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως, ὃν αἴτιον
ὄντα τοῦ ψυχικοῦ τοῖς ζῴοις ἐνόμισαν ὑπάρχειν
πάντων οἱονεί τινα πατέρα. συμφωνεῖν δὲ τούτοις
φασὶ καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν παρ' Ἕλλησι ποι-
ητῶν ἐπὶ τοῦ θεοῦ τούτου λέγοντα

πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

τὸ δὲ πῦρ μεθερμηνευόμενον Ἥφαιστον ὀνομάσαι, 3
νομίσαντας μέγαν εἶναι θεὸν καὶ πολλὰ συμβάλλε-
σθαι πᾶσιν εἰς γένεσίν τε καὶ τελείαν αὔξησιν. τὴν 4
δὲ γῆν ὥσπερ ἀγγεῖόν τι τῶν φυομένων ὑπολαμ-
βάνοντας μητέρα προσαγορεῦσαι· καὶ τοὺς Ἕλληνας
δὲ ταύτην παραπλησίως Δήμητρα καλεῖν, βραχὺ
μετατεθείσης διὰ τὸν χρόνον τῆς λέξεως· τὸ γὰρ
παλαιὸν ὀνομάζεσθαι γῆν μητέρα, καθάπερ καὶ τὸν
Ὀρφέα προσμαρτυρεῖν λέγοντα

Γῆ μήτηρ πάντων, Δημήτηρ πλουτοδότειρα.

τὸ δ' ὑγρὸν ὀνομάσαι λέγουσι τοὺς παλαιοὺς Ὠκε- 5
άνην, ὃ μεθερμηνευόμενον μὲν εἶναι τροφὴν μητέρα,
παρ' ἐνίοις δὲ τῶν Ἑλλήνων Ὠκεανὸν ὑπάρχειν
ὑπειλῆφθαι, περὶ οὗ καὶ τὸν ποιητὴν λέγειν

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.
6 οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι νομίζουσιν Ὠκεανὸν εἶναι τὸν παρ' αὐτοῖς ποταμὸν Νεῖλον, πρὸς ᾧ καὶ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὑπάρξαι· τῆς γὰρ πάσης οἰκουμένης κατὰ μόνην τὴν Αἴγυπτον εἶναι πόλεις πολλὰς ὑπὸ τῶν ἀρχαίων θεῶν ἐκτισμένας, οἷον Διός, Ἡλίου, Ἑρμοῦ, Ἀπόλλωνος, Πανός, Εἰλειθυίας, ἄλλων
7 πλειόνων. τὸν δ' ἀέρα προσαγορεῦσαί φασιν Ἀθηνᾶν μεθερμηνευομένης τῆς λέξεως, καὶ Διὸς θυγατέρα νομίσαι ταύτην, καὶ παρθένον ὑποστήσασθαι διά τε τὸ ἄφθορον εἶναι φύσει τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἀκρότατον ἐπέχειν τόπον τοῦ σύμπαντος κόσμου· διόπερ ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ Διὸς μυθολογηθῆναι
8 ταύτην γενέσθαι. ὠνομάσθαι δὲ αὐτὴν Τριτογένειαν ἀπὸ τοῦ τρὶς μεταβάλλειν αὐτῆς τὴν φύσιν κατ' ἐνιαυτόν, ἔαρος καὶ θέρους καὶ χειμῶνος. λέγεσθαι δ' αὐτὴν καὶ Γλαυκῶπιν, οὐχ ὥσπερ ἔνιοι τῶν Ἑλλήνων ὑπέλαβον, ἀπὸ τοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχειν γλαυκούς· τοῦτο μὲν γὰρ εὔηθες ὑπάρχειν· ἀλλ' ἀπὸ
9 τοῦ τὸν ἀέρα τὴν πρόσοψιν ἔχειν ἔγγλαυκον. φασὶ δὲ τοὺς πέντε θεοὺς τοὺς προειρημένους πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπιπορεύεσθαι, φανταζομένους τοῖς ἀνθρώποις ἐν ἱερῶν ζῴων μορφαῖς, ἔστι δ' ὅτε εἰς ἀνθρώπων ἰδέας ἢ τινων ἄλλων μεταβάλλοντας· καὶ τοῦτο μὴ μυθῶδες ὑπάρχειν, ἀλλὰ δυνατόν, εἴπερ οὗτοι πρὸς ἀλήθειάν εἰσιν οἱ πάντα γεννῶντες. καὶ τὸν ποιητὴν
10 δὲ εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα, καὶ μετασχόντα παρὰ τῶν ἱερέων τῶν τοιούτων λόγων θεῖναί που κατὰ τὴν ποίησιν τὸ προειρημένον ὡς γινόμενον,

καί τε θεοὶ ξείνοισιν ἐοικότες ἀλλοδαποῖσι
παντοῖοι τελέθοντες ἐπιστρωφῶσι πόληας,
ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐσορῶντες. 17

περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν καὶ γένεσιν ἀίδιον ἐσχηκότων τοσαῦτα λέγουσιν Αἰγύπτιοι.

Ἄλλους δ' ἐκ τούτων ἐπιγείους γενέσθαι φασίν, 13
ὑπάρξαντας μὲν θνητούς, διὰ δὲ σύνεσιν καὶ κοινὴν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν τετευχότας τῆς ἀθανασίας, ὧν ἐνίους καὶ βασιλεῖς γεγονέναι κατὰ τὴν Αἴγυπτον. μεθερμηνευομένων δ' αὐτῶν τινὰς μὲν 2
ὁμωνύμους ὑπάρχειν τοῖς οὐρανίοις, τινὰς δ' ἰδίαν ἐσχηκέναι προσηγορίαν, Ἥλιόν τε καὶ Κρόνον καὶ Ῥέαν, ἔτι δὲ Δία τὸν ὑπό τινων Ἄμμωνα προσαγορευόμενον, πρὸς δὲ τούτοις Ἥραν καὶ Ἥφαιστον, ἔτι δ' Ἑστίαν καὶ τελευταῖον Ἑρμῆν. καὶ πρῶτον μὲν Ἥλιον βασιλεῦσαι τῶν κατ' Αἴγυπτον, ὁμώνυμον ὄντα τῷ κατ' οὐρανὸν ἄστρῳ. ἔνιοι δὲ τῶν ἱερέων 3
φασὶ πρῶτον Ἥφαιστον βασιλεῦσαι, πυρὸς εὑρετὴν γενόμενον καὶ διὰ τὴν εὐχρηστίαν ταύτην τυχόντα τῆς ἡγεμονίας· γενομένου γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι κεραυνοβόλου δένδρου καὶ τῆς πλησίον ὕλης καομένης προσελθόντα τὸν Ἥφαιστον κατὰ τὴν χειμέριον ὥραν ἡσθῆναι διαφερόντως ἐπὶ τῇ θερμασίᾳ, λήγοντος δὲ τοῦ πυρὸς ἀεὶ τῆς ὕλης ἐπιβάλλειν, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διατηροῦντα τὸ πῦρ προκαλεῖσθαι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους πρὸς τὴν ἐξ αὐτοῦ γινομένην εὐχρηστίαν. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Κρόνον ἄρ- 4
ξαι, καὶ γήμαντα τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν γεννῆσαι κατὰ μέν τινας τῶν μυθολόγων Ὄσιριν καὶ Ἶσιν, κατὰ δὲ τοὺς πλείστους Δία τε καὶ Ἥραν, οὓς δι' ἀρετὴν βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου. ἐκ δὲ τούτων γενέσθαι πέντε θεούς, καθ' ἑκάστην τῶν ἐπαγομένων παρ' Αἰγυπτίοις πένθ' ἡμερῶν ἑνὸς γενηθέντος· ὀνόματα δὲ ὑπάρξαι τοῖς τεκνωθεῖσιν Ὄσιριν καὶ Ἶσιν, ἔτι δὲ Τυφῶνα καὶ Ἀπόλλωνα καὶ

ἐν τοῖς ὕμνοις, ὅτι περὶ τὴν Αἴγυπτον γέγονεν, ἐν οἷς λέγει

ἔστι δέ τις Νύση, ὕπατον ὄρος ἀνθέον ὕλῃ,
τηλοῦ Φοινίκης, σχεδὸν Αἰγύπτοιο ῥοάων.

8 εὑρετὴν δ' αὐτὸν γενέσθαι φασὶ τῆς ἀμπέλου περὶ τὴν Νῦσαν, καὶ τὴν κατεργασίαν τοῦ ταύτης καρποῦ προσεπινοήσαντα πρῶτον οἴνῳ χρήσασθαι, καὶ διδάξαι τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τήν τε φυτείαν τῆς ἀμπέλου καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ οἴνου καὶ τὴν συγκο-
9 μιδὴν αὐτοῦ καὶ τήρησιν. τιμᾶσθαι δ' ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα πάντων τὸν Ἑρμῆν, διαφόρῳ φύσει κεχορηγημένον πρὸς ἐπίνοιαν τῶν δυναμένων ὠφελῆσαι τὸν κοινὸν βίον.

16 Ὑπὸ γὰρ τούτου πρῶτον μὲν τήν τε κοινὴν διάλεκτον διαρθρωθῆναι καὶ πολλὰ τῶν ἀνωνύμων τυχεῖν προσηγορίας, τήν τε εὕρεσιν τῶν γραμμάτων γενέσθαι καὶ τὰ περὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καὶ θυσίας διαταχθῆναι· περί τε τῆς τῶν ἄστρων τάξεως καὶ περὶ τῆς τῶν φθόγγων ἁρμονίας καὶ φύσεως τοῦτον πρῶτον γενέσθαι παρατηρητήν, καὶ παλαίστρας εὑρετὴν ὑπάρξαι, καὶ τῆς εὐρυθμίας καὶ τῆς περὶ τὸ σῶμα πρεπούσης πλάσεως ἐπιμεληθῆναι. λύραν τε νευρίνην ποιῆσαι τρίχορδον, μιμησάμενον τὰς κατ' ἐνιαυτὸν ὥρας· τρεῖς γὰρ αὐτὸν ὑποστήσασθαι φθόγγους, ὀξὺν καὶ βαρὺν καὶ μέσον, ὀξὺν μὲν ἀπὸ τοῦ θέρους, βαρὺν δὲ ἀπὸ τοῦ χειμῶνος,
2 μέσον δὲ ἀπὸ τοῦ ἔαρος. καὶ τοὺς Ἕλληνας διδάξαι τοῦτον τὰ περὶ τὴν ἑρμηνείαν, ὑπὲρ ὧν Ἑρμῆν αὐτὸν ὠνομάσθαι. καθόλου δὲ τοὺς περὶ τὸν Ὄσιριν τοῦτον ἔχοντας ἱερογραμματέα ἅπαντ' αὐτῷ προσανακοινοῦσθαι καὶ μάλιστα χρῆσθαι τῇ τούτου συμβουλίᾳ. καὶ τῆς ἐλαίας δὲ τὸ φυτὸν

αὐτὸν εὑρεῖν, ἀλλ' οὐκ Ἀθηνᾶν, ὥσπερ Ἕλληνές φασι.

Τὸν δὲ Ὄσιριν λέγουσιν, ὥσπερ εὐεργετικὸν 17
ὄντα καὶ φιλόδοξον, στρατόπεδον μέγα συστήσασθαι, διανοούμενον ἐπελθεῖν ἅπασαν τὴν οἰκουμένην καὶ διδάξαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων τήν τε τῆς ἀμπέλου φυτείαν καὶ τὸν σπόρον τοῦ τε πυρίνου καὶ κριθίνου καρποῦ· ὑπολαμβάνειν γὰρ αὐ- 2
τὸν ὅτι παύσας τῆς ἀγριότητος τοὺς ἀνθρώπους καὶ διαίτης ἡμέρου μεταλαβεῖν ποιήσας τιμῶν ἀθανάτων τεύξεται διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας. ὅπερ δὴ καὶ γενέσθαι· οὐ μόνον γὰρ τοὺς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τυχόντας τῆς δωρεᾶς ταύτης, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς μετὰ ταῦτα ἐπιγενομένους διὰ τὴν ἐν ταῖς εὑρεθείσαις τροφαῖς χάριτα τοὺς εἰσηγησαμένους ὡς ἐπιφανεστάτους θεοὺς τετιμηκέναι. τὸν 3
δ' οὖν Ὄσιρίν φασι τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον καταστήσαντα, καὶ τὴν τῶν ὅλων ἡγεμονίαν Ἴσιδι τῇ γυναικὶ παραδόντα, ταύτῃ μὲν παρακαταστῆσαι σύμβουλον τὸν Ἑρμῆν διὰ τὸ φρονήσει τοῦτον διαφέρειν τῶν ἄλλων φίλων, καὶ στρατηγὸν μὲν ἀπολιπεῖν ἁπάσης τῆς ὑφ' αὑτὸν χώρας Ἡρακλέα γένει τε προσήκοντα καὶ θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ τε καὶ σώματος ῥώμῃ, ἐπιμελητὰς δὲ τάξαι τῶν μὲν πρὸς Φοινίκην κεκλιμένων μερῶν καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων Βούσιριν, τῶν δὲ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ Λιβύην Ἀνταῖον, αὐτὸν δ' ἐκ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῆς δυνάμεως ἀναζεῦξαι πρὸς τὴν στρατείαν, 21
ἔχοντα μεθ' αὑτοῦ καὶ τὸν ἀδελφόν, ὃν οἱ Ἕλληνες Ἀπόλλωνα καλοῦσιν. εὑρετὴν δὲ καὶ τοῦτόν φασι 4
γενέσθαι τοῦ φυτοῦ τῆς δάφνης, ἣν καὶ περιτιθέασι τούτῳ τῷ θεῷ μάλιστα πάντες ἄνθρωποι. τοῦ δὲ

κιττοῦ τὴν εὕρεσιν ἀνατιθέασιν Ὀσίριδι, καὶ καθιεροῦσιν αὐτὸν τούτῳ τῷ θεῷ, καθάπερ καὶ οἱ Ἕλληνες Διονύσῳ, καὶ κατὰ τὴν Αἰγυπτίων διάλεκτον ὀνομάζεσθαί φασι τὸν κιττὸν φυτὸν Ὀσίριδος. προκεκρίσθαι δὲ τῆς ἀμπέλου τοῦτον πρὸς τὴν ἀφιέρωσιν διὰ τὸ τὴν μὲν φυλλορροεῖν, τὸν δὲ πάντα τὸν χρόνον ἀειθαλῆ διαμένειν· ὅπερ τοὺς παλαιοὺς καὶ ἐφ' ἑτέρων φυτῶν ἀεὶ θαλλόντων πεποιηκέναι, τῇ μὲν Ἀφροδίτῃ τὴν μυρσίνην, τῷ δ' Ἀπόλλωνι τὴν δάφνην προσάψαντας, τῇ δ' Ἀθηνᾷ τὴν ἐλαίαν.

18 Τῷ δ' οὖν Ὀσίριδι συνεστρατεῦσθαι δύο λέγουσιν υἱοὺς Ἄνουβίν τε καὶ Μακεδόνα, διαφέροντας ἀνδρείᾳ. ἀμφοτέρους δὲ χρήσασθαι τοῖς ἐπισημοτάτοις ὅπλοις ἀπό τινων ζῴων οὐκ ἀνοικείων τῇ περὶ αὐτοὺς εὐτολμίᾳ· τὸν μὲν γὰρ Ἄνουβιν περιθέσθαι κυνῆν, τὸν δὲ Μακεδόνα λύκου προτομήν· ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ τὰ ζῷα ταῦτα τιμηθῆναι παρὰ τοῖς Αἰ-
2 γυπτίοις. παραλαβεῖν δ' ἐπὶ τὴν στρατείαν καὶ τὸν Πᾶνα, διαφερόντως ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων τιμώμενον· τούτῳ γὰρ τοὺς ἐγχωρίους οὐ μόνον ἀγάλματα πεποιηκέναι κατὰ πᾶν ἱερόν, ἀλλὰ καὶ πόλιν ἐπώνυμον κατὰ τὴν Θηβαΐδα, καλουμένην μὲν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Χεμμώ, μεθερμηνευομένην δὲ Πανὸς πόλιν. συνέπεσθαι δὲ καὶ τῆς γεωργίας ἐμπειρίαν ἔχοντας, τῆς μὲν περὶ τὴν ἄμπελον φυτείας Μάρωνα, τοῦ δὲ κατὰ τὸν σῖτον σπόρου καὶ τῆς ὅλης
3 συγκομιδῆς Τριπτόλεμον. πάντων δ' εὑτρεπῶν γενομένων τὸν Ὄσιριν, εὐξάμενον τοῖς θεοῖς θρέψειν τὴν κόμην μέχρι ἂν εἰς Αἴγυπτον ἀνακάμψῃ, τὴν πορείαν ποιεῖσθαι δι' Αἰθιοπίας· δι' ἣν αἰτίαν μέχρι [illegible] νεωτέρων χρόνων ἐνισχῦσαι τὸ περὶ τῆς κόμης

νόμιμον παρ' Αἰγυπτίοις, καὶ τοὺς ποιουμένους τὰς ἀποδημίας μέχρι τῆς εἰς οἶκον ἀνακομιδῆς κομοτρο-
22 φεῖν. ὄντι δ' αὐτῷ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν ἀχθῆναι 4
λέγουσι πρὸς αὐτὸν τὸ τῶν Σατύρων γένος, οὓς
5 φασιν ἐπὶ τῆς ὀσφύος ἔχειν κόμας. εἶναι γὰρ τὸν Ὄσιριν φιλογέλωτά τε καὶ χαίροντα μουσικῇ καὶ χοροῖς· διὸ καὶ περιάγεσθαι πλῆθος μουσουργῶν, ἐν οἷς παρθένους ἐννέα δυναμένας ᾄδειν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πεπαιδευμένας, τὰς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ὀνο-
10 μαζομένας Μούσας· τούτων δ' ἡγεῖσθαι τὸν Ἀπόλλωνα λέγουσιν, ἀφ' οὗ καὶ Μουσηγέτην αὐτὸν ὠνομάσθαι. τούς τε Σατύρους πρὸς ὄρχησιν καὶ με- 5
λῳδίαν καὶ πᾶσαν ἄνεσιν καὶ παιδιὰν ὄντας εὐθέτους παραληφθῆναι πρὸς τὴν στρατείαν· οὐ γὰρ πολε-
15 μικὸν εἶναι τὸν Ὄσιριν οὐδὲ παρατάξεις συνίστασθαι καὶ κινδύνους, ἅτε παντὸς ἔθνους ὡς θεὸν ἀποδεχομένου διὰ τὰς εὐεργεσίας. κατὰ δὲ τὴν Αἰ- 6
θιοπίαν διδάξαντα τοὺς ἀνθρώπους τὰ περὶ τὴν γεωργίαν καὶ πόλεις ἀξιολόγους κτίσαντα καταλι-
20 πεῖν τοὺς ἐπιμελησομένους τῆς χώρας καὶ φόρους πραξομένους.

Τούτων δ' ὄντων περὶ ταῦτα, τὸν Νεῖλόν φασι 19
κατὰ τὴν τοῦ σειρίου ἄστρου ἐπιτολήν, ἐν ᾧ καιρῷ μάλιστα εἴωθε πληροῦσθαι, ῥαγέντα κατακλύσαι
25 πολλὴν τῆς Αἰγύπτου, καὶ μάλιστα τοῦτο τὸ μέρος ἐπελθεῖν οὗ Προμηθεὺς εἶχε τὴν ἐπιμέλειαν· διαφθαρέντων δὲ σχεδὸν ἁπάντων τῶν κατὰ ταύτην τὴν χώραν τὸν Προμηθέα διὰ τὴν λύπην κινδυ-
νεύειν ἐκλιπεῖν τὸν βίον ἑκουσίως. διὰ δὲ τὴν ὀξύ- 2
30 τητα καὶ τὴν βίαν τοῦ κατενεχθέντος ῥεύματος τὸν μὲν ποταμὸν Ἀετὸν ὀνομασθῆναι, τὸν δ' Ἡρακλέα, μεγαλεπίβολον ὄντα καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐξηλωκότα,

τό τε γενόμενον ἔκρηγμα ταχέως ἐμφράξαι καὶ τὸν ποταμὸν ἐπὶ τὴν προϋπάρξασαν ῥύσιν ἀποστρέψαι. 3 διὸ καὶ τῶν παρ' Ἕλλησι ποιητῶν τινας εἰς μῦθον ἀγαγεῖν τὸ πραχθέν, ὡς Ἡρακλέους τὸν ἀετὸν ἀνη- 4 ρηκότος τὸν τὸ τοῦ Προμηθέως ἧπαρ ἐσθίοντα. τὸν δὲ ποταμὸν ἀρχαιότατον μὲν ὄνομα σχεῖν Ὠκεάνην, ὃς ἐστιν ἑλληνιστὶ Ὠκεανός· ἔπειτα διὰ τὸ γενόμενον ἔκρηγμά φασιν Ἀετὸν ὀνομασθῆναι, ὕστερον δ' Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ βασιλεύσαντος τῆς χώρας προσ- 2 αγορευθῆναι· μαρτυρεῖν δὲ καὶ τὸν ποιητὴν λέγοντα 1
στῆσα δ' ἐν Αἰγύπτῳ ποταμῷ νέας ἀμφιελίσσας.
κατὰ γὰρ τὴν καλουμένην Θῶνιν ἐμβάλλοντος εἰς θάλατταν τοῦ ποταμοῦ, τοῦτον τὸν τόπον ἐμπόριον εἶναι τὸ παλαιὸν τῆς Αἰγύπτου· τελευταίας δὲ τυ- χεῖν αὐτὸν ἧς νῦν ἔχει προσηγορίας ἀπὸ τοῦ βασι- 1
5 λεύσαντος Νειλέως. τὸν δ' οὖν Ὄσιριν παραγενόμενον ἐπὶ τοὺς τῆς Αἰθιοπίας ὅρους τὸν ποταμὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν χώμασιν ἀναλαβεῖν, ὥστε κατὰ τὴν πλήρωσιν αὐτοῦ τὴν χώραν μὴ λιμνάζειν παρὰ τὸ συμφέρον, ἀλλὰ διά τινων κατεσκευασμέ- 2
νων θυρῶν εἰσαφίεσθαι τὸ ῥεῦμα πράως καθ' ὅσον 6 ἂν ᾖ χρεία. ἔπειτα ποιήσασθαι τὴν πορείαν δι' Ἀραβίας παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν ἕως Ἰνδῶν καὶ 7 τοῦ πέρατος τῆς οἰκουμένης. κτίσαι δὲ καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας ἐν Ἰνδοῖς, ἐν αἷς καὶ Νῦσαν ὀνομάσαι, 2
βουλόμενον μνημεῖον ἀπολιπεῖν ἐκείνης καθ' ἣν ἐτράφη κατ' Αἴγυπτον. φυτεῦσαι δὲ καὶ κιττὸν ἐν τῇ παρ' Ἰνδοῖς Νύσῃ, καὶ διαμένειν τοῦτο τὸ φυτὸν ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ τῶν τε κατὰ τὴν 8 Ἰνδικὴν καὶ τὴν ὅμορον χώραν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα 3
σημεῖα τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας ἀπολελοιπέναι κατ' ἐκείνην τὴν χώραν, δι' ὧν προαχθέντας τοὺς μετα-

γενεστέρους τῶν Ἰνδῶν ἀμφισβητῆσαι τοῦ θεοῦ, λέγοντας Ἰνδὸν εἶναι τὸ γένος.

Γενέσθαι δὲ καὶ περὶ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ στήλας καταλιπεῖν πανταχοῦ τῆς ἰδίας στρατείας. ἐπελθεῖν δὲ καὶ τἆλλα τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔθνη, καὶ περαιωθῆναι κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον εἰς τὴν Εὐρώπην. καὶ κατὰ μὲν τὴν Θρᾴκην Λυκοῦργον τὸν βασιλέα τῶν βαρβάρων ἐναντιούμενον τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις ἀποκτεῖναι, Μάρωνα δὲ γηραιὸν ἤδη καθεστῶτα καταλιπεῖν ἐπιμελητὴν τῶν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ φυτευομένων, καὶ κτίστην αὐτὸν ποιῆσαι τῆς ἐπωνύμου πόλεως, ἣν ὀνομάσαι Μαρώνειαν. καὶ Μακεδόνα μὲν τὸν υἱὸν ἀπολιπεῖν βασιλέα τῆς ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθείσης Μακεδονίας, Τριπτολέμῳ δ' ἐπιτρέψαι τὰς κατὰ τὴν Ἀττικὴν γεωργίας. τέλος δὲ τὸν Ὄσιριν πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπελθόντα τὸν κοινὸν βίον τοῖς ἡμερωτάτοις καρποῖς εὐεργετῆσαι. εἰ δέ τις χώρα τὸ φυτὸν τῆς ἀμπέλου μὴ προσδέχοιτο, διδάξαι τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κατασκευαζόμενον πόμα, λειπόμενον οὐ πολὺ τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας τε καὶ δυνάμεως. ἐπανελθόντα δ' εἰς τὴν Αἴγυπτον συναποκομίσαι δῶρά τε πανταχόθεν τὰ κράτιστα καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν συμπεφωνημένην λαβεῖν παρὰ πᾶσι τὴν ἀθανασίαν καὶ τὴν ἴσην τοῖς οὐρανίοις τιμήν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς μεταστάντα τυχεῖν ὑπὸ Ἴσιδος καὶ Ἑρμοῦ θυσιῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιφανεστάτων τιμῶν. τούτους δὲ καὶ τελετὰς καταδεῖξαι καὶ πολλὰ μυστικῶς εἰσηγήσασθαι, μεγαλύνοντας τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν.

Τῶν δ' ἱερέων περὶ τῆς Ὀσίριδος τελευτῆς ἐξ ἀρχαίων ἐν ἀπορρήτοις παρειλημμένων, τῷ χρόνῳ

ποτὲ συνέβη διά τινων εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεχθῆ-
2 ναι τὸ σιωπώμενον. φασὶ γὰρ νομίμως βασιλεύ-
οντα τῆς Αἰγύπτου τὸν Ὄσιριν ὑπὸ Τυφῶνος ἀναι-
ρεθῆναι τοῦ ἀδελφοῦ, βιαίου καὶ ἀσεβοῦς ὄντος·
ὃν διελόντα τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος εἰς ἓξ καὶ
εἴκοσι μέρη δοῦναι τῶν συνεπιθεμένων ἑκάστῳ με-
ρίδα, βουλόμενον πάντας μετασχεῖν τοῦ μύσους,
καὶ διὰ τοῦτο νομίζοντα συναγωνιστὰς ἕξειν καὶ
3 φύλακας τῆς βασιλείας βεβαίους. τὴν δὲ Ἶσιν ἀδελ-
φὴν οὖσαν Ὀσίριδος καὶ γυναῖκα μετελθεῖν τὸν φό-
νον, συναγωνιζομένου τοῦ παιδὸς αὐτῆς Ὥρου· ἀνε-
λοῦσαν δὲ τὸν Τυφῶνα καὶ τοὺς συμπράξαντας
4 βασιλεῦσαι τῆς Αἰγύπτου. γενέσθαι δὲ τὴν μάχην
παρὰ τὸν ποταμὸν πλησίον τῆς νῦν Ἀνταίου κώ-
μης καλουμένης, ἣν κεῖσθαι μὲν λέγουσιν ἐν τῷ
κατὰ τὴν Ἀραβίαν μέρει, τὴν προσηγορίαν δ' ἔχειν
ἀπὸ τοῦ κολασθέντος ὑφ' Ἡρακλέους Ἀνταίου, τοῦ
5 κατὰ τὴν Ὀσίριδος ἡλικίαν γενομένου. τὴν δ' οὖν
Ἶσιν πάντα τὰ μέρη τοῦ σώματος πλὴν τῶν αἰδοίων
ἀνευρεῖν· βουλομένην δὲ τὴν τἀνδρὸς ταφὴν ἄδη-
λον ποιῆσαι καὶ τιμωμένην παρὰ πᾶσι τοῖς τὴν Αἴ-
γυπτον κατοικοῦσι, συντελέσαι τὸ δόξαν τοιῷδέ τινι
τρόπῳ. ἑκάστῳ τῶν μερῶν περιπλάσαι λέγουσιν
αὐτὴν τύπον ἀνθρωποειδῆ, παραπλήσιον Ὀσίριδι τὸ
6 μέγεθος, ἐξ ἀρωμάτων καὶ κηροῦ· εἰσκαλεσαμένην
δὲ κατὰ γένη τῶν ἱερέων ἐξορκίσαι πάντας μηδενὶ
δηλώσειν τὴν δοθησομένην αὐτοῖς πίστιν, κατ' ἰδίαν
δὲ ἑκάστοις εἰπεῖν ὅτι μόνοις ἐκείνοις παρατίθεται
τὴν τοῦ σώματος ταφήν, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ὑπο-
μνήσασαν παρακαλέσαι θάψαντας ἐν τοῖς ἰδίοις τό-
ποις τὸ σῶμα τιμᾶν ὡς θεὸν τὸν Ὄσιριν, καθιε-
ρῶσαι δὲ καὶ τῶν γινομένων παρ' αὐτοῖς ζῴων ἓν

ὁποῖον ἂν βουληθῶσι, καὶ τοῦτ' ἐν μὲν τῷ ζῆν τιμᾶν, καθάπερ καὶ πρότερον τὸν Ὄσιριν, μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τῆς ὁμοίας ἐκείνῳ κηδείας ἀξιοῦν. βουλομένην δὲ τὴν Ἶσιν καὶ τῷ λυσιτελεῖ προτρέ- 7
5 ψασθαι τοὺς ἱερεῖς ἐπὶ τὰς προειρημένας τιμάς, τὸ τρίτον μέρος τῆς χώρας αὐτοῖς δοῦναι πρὸς τὰς τῶν θεῶν θεραπείας τε καὶ λειτουργίας. τοὺς δὲ 8 ἱερεῖς λέγεται, μνημονεύοντας τῶν Ὀσίριδος εὐεργεσιῶν καὶ τῇ παρακαλούσῃ βουλομένους χαρίζε-
10 σθαι, πρὸς δὲ τούτοις τῷ λυσιτελεῖ προκληθέντας, πάντα πρᾶξαι κατὰ τὴν Ἴσιδος ὑποθήκην. διὸ καὶ 9 μέχρι τοῦ νῦν ἑκάστους τῶν ἱερέων ὑπολαμβάνειν παρ' ἑαυτοῖς τεθάφθαι τὸν Ὄσιριν, καὶ τά τε ἐξ ἀρχῆς καθιερωθέντα ζῷα τιμᾶν, καὶ τελευτησάντων
15 αὐτῶν ἐν ταῖς ταφαῖς ἀνανεοῦσθαι τὸ τοῦ Ὀσίριδος πένθος. τοὺς δὲ ταύρους τοὺς ἱερούς, τόν τε ὀνο- 10 μαζόμενον Ἆπιν καὶ τὸν Μνεῦιν, Ὀσίριδι καθιερωθῆναι, καὶ τούτους σέβεσθαι καθάπερ θεοὺς κοινῇ καταδειχθῆναι πᾶσιν Αἰγυπτίοις· ταῦτα γὰρ τὰ ζῷα 11
20 τοῖς εὑροῦσι τὸν τοῦ σίτου καρπὸν συνεργῆσαι μάλιστα πρός τε τὸν σπόρον καὶ τὰς κοινὰς ἁπάντων ἐκ τῆς γεωργίας ὠφελείας.

Τὴν δὲ Ἶσίν φασι μετὰ τὴν Ὀσίριδος τελευτὴν 22
ὁμόσαι μηδενὸς ἀνδρὸς ἔτι συνουσίαν προσδέξεσθαι,
25 διατελέσαι δὲ τὸν λοιπὸν τοῦ βίου χρόνον βασιλεύουσαν νομιμώτατα καὶ ταῖς εἰς τοὺς ἀρχομένους εὐεργεσίαις ἅπαντας ὑπερβαλλομένην. ὁμοίως δὲ 2 καὶ ταύτην μεταστᾶσαν ἐξ ἀνθρώπων τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν, καὶ ταφῆναι κατὰ τὴν Μέμφιν, ὅπου
30 δείκνυται μέχρι τοῦ νῦν ὁ σηκός, ὑπάρχων ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἡφαίστου. ἔνιοι δέ φασιν οὐκ ἐν Μέμ- 3 φει κεῖσθαι τὰ σώματα τούτων τῶν θεῶν, ἀλλ' ἐπὶ

τῶν ὅρων τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Αἰγύπτου κατα
τὴν ἐν τῷ Νείλῳ νῆσον, κειμένην μὲν πρὸς ταῖς
καλουμέναις Φίλαις, ἔχουσαν δὲ προσηγορίαν ἀπὸ
4 τοῦ συμβεβηκότος ἱεροῦ πεδίου. σημεῖα δὲ τούτου
δεικνύουσιν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ διαμένοντα τόν τε 5
τάφον τὸν κατεσκευασμένον Ὀσίριδι, κοινῇ τιμώ-
μενον ὑπὸ τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερέων, καὶ τὰς περὶ
5 τοῦτον κειμένας ἑξήκοντα καὶ τριακοσίας χοάς· ταύ-
τας γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γάλακτος πληροῦν 2
τοὺς πρὸς τούτοις ταχθέντας ἱερεῖς, καὶ θρηνεῖν 10
6 ἀνακαλουμένους τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα. διὰ ταύ-
την δὲ τὴν αἰτίαν καὶ τὴν νῆσον ταύτην ἄβατον
εἶναι πλὴν τοῖς ἱερεῦσι, καὶ πάντας τοὺς τὴν Θη-
βαΐδα κατοικοῦντας, ἥπερ ἐστὶν ἀρχαιοτάτη τῆς Αἰ-
γύπτου, μέγιστον ὅρκον κρίνειν, ὅταν τις τὸν Ὄσι- 15
ριν τὸν ἐν Φίλαις κείμενον ὀμόσῃ.

Τὰ μὲν οὖν ἀνευρεθέντα τοῦ Ὀσίριδος μέρη ταφῆς
ἀξιωθῆναί φασι τὸν εἰρημένον τρόπον, τὸ δὲ αἰδοῖον
ὑπὸ μὲν Τυφῶνος εἰς τὸν ποταμὸν ῥιφῆναι διὰ τὸ
μηδένα τῶν συνεργησάντων αὐτὸ λαβεῖν βουληθῆ- 20
ναι, ὑπὸ δὲ τῆς Ἴσιδος οὐδὲν ἧττον τῶν ἄλλων
ἀξιωθῆναι τιμῶν ἰσοθέων· ἔν τε γὰρ τοῖς ἱεροῖς
εἴδωλον αὐτοῦ κατασκευάσασαν τιμᾶν καταδεῖξαι
καὶ κατὰ τὰς τελετὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς τῷ θεῷ
τούτῳ γινομένας ἐντιμότατον ποιῆσαι καὶ πλείστου 25
7 σεβασμοῦ τυγχάνειν. διὸ καὶ τοὺς Ἕλληνας, ἐξ Αἰ-
γύπτου παρειληφότας τὰ περὶ τοὺς ὀργιασμοὺς καὶ
τὰς Διονυσιακὰς ἑορτάς, τιμᾶν τοῦτο τὸ μόριον ἔν
τε τοῖς μυστηρίοις καὶ ταῖς τοῦ θεοῦ τούτου τελε-
ταῖς τε καὶ θυσίαις, ὀνομάζοντας αὐτὸ φαλλόν. 30

23 Εἶναι δὲ ἔτη φασὶν ἀπὸ Ὀσίριδος καὶ Ἴσιδος ἕως
τῆς Ἀλεξάνδρου βασιλείας τοῦ κτίσαντος ἐν Αἰ-

γύπτῳ την ἐπώνυμον αὐτοῦ πόλιν πλείω τῶν μυρίων, ὡς δ' ἔνιοι γράφουσι, βραχὺ λείποντα τῶν δισμυρίων καὶ τρισχιλίων. τοὺς δὲ λέγοντας ἐν Θήβαις τῆς Βοιωτίας γεγονέναι τὸν Θεὸν ἐκ Σεμέλης καὶ Διός φασι σχεδιάζειν. Ὀρφέα γὰρ εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα καὶ μετασχόντα τῆς τελετῆς καὶ τῶν Διονυσιακῶν μυστηρίων μεταλαβόντα, τοῖς τε Καδμείοις φίλον ὄντα καὶ τιμώμενον ὑπ' αὐτῶν, μεταθεῖναι τοῦ Θεοῦ τὴν γένεσιν ἐκείνοις χαριζόμενον· τοὺς δ' ὄχλους τὰ μὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν, τὰ δὲ διὰ τὸ βούλεσθαι τὸν Θεὸν Ἕλληνα νομίζεσθαι, προσδέξασθαι προσηνῶς τὰς τελετὰς καὶ τὰ μυστήρια. ἀφορμὰς δ' ἔχειν τὸν Ὀρφέα πρὸς τὴν μετάθεσιν τῆς τοῦ Θεοῦ γενέσεώς τε καὶ τελετῆς τοιαύτας. Κάδμον ἐκ Θηβῶν ὄντα τῶν Αἰγυπτίων γενῆσαι σὺν ἄλλοις τέκνοις καὶ Σεμέλην, ταύτην δὲ ὑφ' ὅτου δήποτε φθαρεῖσαν ἔγκυον γενέσθαι, καὶ τεκεῖν ἑπτὰ μηνῶν διελθόντων βρέφος τὴν ὄψιν οἷόνπερ οἱ κατ' Αἴγυπτον τὸν Ὄσιριν γεγονέναι νομίζουσι· ζωογονεῖσθαι δ' οὐκ εἰωθέναι τὸ τοιοῦτον, εἴτε τῶν θεῶν μὴ βουλομένων εἴτε τῆς φύσεως μὴ συγχωρούσης. Κάδμον δὲ αἰσθόμενον τὸ γεγονός, καὶ χρησμὸν ἔχοντα διατηρεῖν τὰ τῶν πατέρων νόμιμα, χρυσῶσαί τε τὸ βρέφος καὶ τὰς καθηκούσας αὐτῷ ποιήσασθαι θυσίας, ὡς ἐπιφανείας τινὸς κατ' ἀνθρώπους Ὀσίριδος γεγενημένης. ἀνάψαι δὲ καὶ τὴν γένεσιν εἰς Δία, σεμνύνοντα τὸν Ὄσιριν καὶ τῆς φθαρείσης τὴν διαβολὴν ἀφαιρούμενον· διὸ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκδοθῆναι λόγον ὡς ἡ Κάδμου Σεμέλη τέτοκεν ἐκ Διὸς Ὄσιριν. ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις Ὀρφέα, μεγάλην ἔχοντα δόξαν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπὶ μελῳδίᾳ καὶ τελεταῖς καὶ θεολο-

2 3 4 5 6 27

γίαις, ἐπιξενωθῆναι τοῖς Καδμείοις καὶ διαφερόν-
7 τως ἐν ταῖς Θήβαις τιμηθῆναι. μετεσχηκότα δὲ τῶν
παρ' Αἰγυπτίοις θεολογουμένων μετενεγκεῖν τὴν
Ὀσίριδος τοῦ παλαιοῦ γένεσιν ἐπὶ τοὺς νεωτέρους
χρόνους, χαριζόμενον δὲ τοῖς Καδμείοις ἐνστήσα-
σθαι καινὴν τελετήν, καθ' ἣν παραδοῦναι τοῖς μυ-
ουμένοις ἐκ Σεμέλης καὶ Διὸς γεγεννῆσθαι τὸν Διό-
νυσον. τοὺς δὲ ἀνθρώπους τὰ μὲν διὰ τὴν ἄγνοιαν
ἐξαπατωμένους, τὰ δὲ διὰ τὴν Ὀρφέως ἀξιοπιστίαν
καὶ δόξαν ἐν τοῖς τοιούτοις προσέχοντας, τὸ δὲ μέ-
γιστον ἡδέως προσδεχομένους τὸν θεὸν Ἕλληνα νο-
μιζόμενον, καθάπερ προείρηται, χρήσασθαι ταῖς τε-
8 λεταῖς. ἔπειτα παραλαβόντων τῶν μυθογράφων καὶ 28
ποιητῶν τὸ γένος, ἐμπεπλῆσθαι τὰ θέατρα, καὶ τοῖς
ἐπιγινομένοις ἰσχυρὰν πίστιν καὶ ἀμετάθετον γε-
νέσθαι.

Καθόλου δέ φασι τοὺς Ἕλληνας ἐξιδιάζεσθαι τοὺς
ἐπιφανεστάτους ἥρωάς τε καὶ θεούς, ἔτι δ' ἀποικίας
24 τὰς παρ' ἑαυτῶν. καὶ γὰρ Ἡρακλέα τὸ γένος Αἰγύ-
πτιον ὄντα, δι' ἀνδρείαν ἐπελθεῖν πολλὴν τῆς οἰκου-
μένης, καὶ τὴν ἐπὶ τῆς Λιβύης θέσθαι στήλην· ὑπὲρ
2 οὗ πειρῶνται τὰς ἀποδείξεις παρὰ τῶν Ἑλλήνων λαμ-
βάνειν. ὁμολογουμένου γὰρ ὄντος παρὰ πᾶσιν ὅτι
τοῖς Ὀλυμπίοις θεοῖς Ἡρακλῆς συνηγωνίσατο τὸν πρὸς
τοὺς γίγαντας πόλεμον, φασὶ τῇ γῇ μηδαμῶς ἁρμόττειν
γεγεννηκέναι τοὺς γίγαντας κατὰ τὴν ἡλικίαν ἣν οἱ
Ἕλληνές φασιν Ἡρακλέα γεγενῆσθαι, γενεᾷ πρότε-
ρον τῶν Τρωικῶν, ἀλλὰ μᾶλλον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι,
κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν τῶν ἀνθρώπων· ἀπ'
ἐκείνης μὲν γὰρ παρ' Αἰγυπτίοις ἔτη καταριθμεῖ-
σθαι πλείω τῶν μυρίων, ἀπὸ δὲ τῶν Τρωικῶν
3 ἐλάττω τῶν χιλίων καὶ διακοσίων. ὁμοίως δὲ τό

τε ῥόπαλον καὶ τὴν λεοντῆν τῷ παλαιῷ πρέπειν Ἡρακλεῖ διὰ τὸ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους μήπω τῶν ὅπλων εὑρημένων τοὺς ἀνθρώπους τοῖς μὲν ξύλοις ἀμύνεσθαι τοὺς ἀντιτατταμένους, ταῖς δὲ δοραῖς τῶν θηρίων σκεπαστηρίοις ὅπλοις χρῆσθαι. καὶ Διὸς μὲν υἱὸν αὐτὸν ἀναγορεύουσι, μητρὸς δὲ ἧς ἐστιν οὔ φασι γινώσκειν. τὸν δὲ ἐξ Ἀλκμήνης 4 γενόμενον ὕστερον πλείοσιν ἔτεσιν ἢ μυρίοις, Ἀλκαῖον ἐκ γενετῆς καλούμενον, ὕστερον Ἡρακλέα μετονομασθῆναι, οὐχ ὅτι δι' Ἥραν ἔσχε κλέος, ὡς φησιν ὁ Μᾶτρις, ἀλλ' ὅτι τὴν αὐτὴν ἐξηλωκὼς προαίρεσιν Ἡρακλεῖ τῷ παλαιῷ τὴν ἐκείνου δόξαν ἅμα καὶ προσηγορίαν ἐκληρονόμησε. συμφωνεῖν δὲ τοῖς 5 ὑφ' ἑαυτῶν λεγομένοις καὶ τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκ πολλῶν χρόνων παραδεδομένην φήμην, ὅτι καθαρὰν τὴν γῆν τῶν θηρίων ἐποίησεν Ἡρακλῆς· ὅπερ μηδαμῶς ἁρμόττειν τῷ γεγονότι σχεδὸν κατὰ τοὺς Τρωικοὺς χρόνους, ὅτε τὰ πλεῖστα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐξημέρωτο γεωργίαις καὶ πόλεσι καὶ πλήθει τῶν κατοικούντων τὴν χώραν πανταχοῦ. μᾶλλον οὖν 6 πρέπειν τῷ γεγονότι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὴν ἡμέρωσιν τῆς χώρας, κατισχυομένων ἔτι τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν θηρίων, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἧς τὴν ὑπερκειμένην χώραν μέχρι τοῦ νῦν ἔρημον εἶναι καὶ θηριώδη. εἰκὸς γὰρ ταύτης 7 ὡς πατρίδος προνοηθέντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ καθαρὰν τὴν γῆν τῶν θηρίων ποιήσαντα, παραδοῦναι τοῖς γεωργοῖς τὴν χώραν, καὶ διὰ τὴν εὐεργεσίαν τυχεῖν ἰσοθέου τιμῆς. φασὶ δὲ καὶ τὸν Περσέα γεγονέναι 8 κατ' Αἴγυπτον, καὶ τῆς Ἴσιδος τὴν γένεσιν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς Ἄργος μεταφέρεσθαι, μυθολογούντων τὴν Ἰὼ τὴν εἰς βοὸς τύπον μεταμορφωθεῖσαν.

25 Καθόλου δὲ πολλή τίς ἐστι διαφωνία περὶ τούτων τῶν θεῶν. τὴν αὐτὴν γὰρ οἱ μὲν Ἶσιν, οἱ δὲ Δήμητρα, οἱ δὲ Θεσμοφόρον, οἱ δὲ Σελήνην, οἱ δὲ Ἥραν, οἱ δὲ πάσαις ταῖς προσηγορίαις ὀνομά-
2 ζουσι. τὸν δὲ Ὄσιριν οἱ μὲν Σάραπιν, οἱ δὲ Διόνυσον, οἱ δὲ Πλούτωνα, οἱ δὲ Ἄμμωνα, τινὲς δὲ Δία, πολλοὶ δὲ Πᾶνα τὸν αὐτὸν νενομίκασι· λέγουσι δέ τινες Σάραπιν εἶναι τὸν παρὰ τοῖς Ἕλλησι Πλούτωνα ὀνομαζόμενον. φασὶ δ' Αἰγύπτιοι τὴν Ἶσιν φαρμάκων τε πολλῶν πρὸς ὑγίειαν εὑρέτιν γε-
3 γονέναι καὶ τῆς ἰατρικῆς ἐπιστήμης μεγάλην ἔχειν ἐμπειρίαν· διὸ καὶ τυχοῦσαν τῆς ἀθανασίας ἐπὶ ταῖς θεραπείαις τῶν ἀνθρώπων μάλιστα χαίρειν, καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους τοῖς ἀξιοῦσι διδόναι βοηθήματα, φανερῶς ἐπιδεικνυμένην τήν τε ἰδίαν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους τῶν ἀνθρώπων
4 εὐεργετικόν. ἀποδείξεις δὲ τούτων φασὶ φέρειν ἑαυτοὺς οὐ μυθολογίας ὁμοίως τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλὰ πράξεις ἐναργεῖς· πᾶσαν γὰρ σχεδὸν τὴν οἰκουμένην μαρτυρεῖν ἑαυτοῖς, εἰς τὰς ταύτης τιμὰς φιλοτιμου-
5 μένην διὰ τὴν ἐν ταῖς θεραπείαις ἐπιφάνειαν. κατὰ γὰρ τοὺς ὕπνους ἐφισταμένην διδόναι τοῖς κάμνουσι βοηθήματα πρὸς τὰς νόσους, καὶ τοὺς ὑπακούσαντας αὐτῇ παραδόξως ὑγιάζεσθαι· καὶ πολλοὺς μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν διὰ τὴν δυσκολίαν τοῦ νοσήματος ἀπελπισθέντας ὑπὸ ταύτης σώζεσθαι, συχνοὺς δὲ παντελῶς πηρωθέντας τὰς ὁράσεις ἢ τινα τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ὅταν πρὸς ταύτην τὴν θεὸν καταφύγωσιν, εἰς τὴν προϋπάρξασαν ἀποκα-
6 θίστασθαι τάξιν. εὑρεῖν δ' αὐτὴν καὶ τὸ τῆς ἀθανασίας φάρμακον, δι' οὗ τὸν υἱὸν Ὧρον, ὑπὸ τῶν Τιτάνων ἐπιβουλευθέντα καὶ νεκρὸν εὑρεθέντα καθ'

ὕδατος, μὴ μόνον ἀναστῆσαι, δοῦσαν τὴν ψυχήν, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀθανασίας ποιῆσαι μεταλαβεῖν. δοκεῖ 7 δὲ ὕστατος τῶν θεῶν οὗτος βασιλεῦσαι μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς Ὀσίριδος ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν. τὸν δὲ Ὧρον μεθερμηνευόμενόν φασιν Ἀπόλλωνα ὑπάρχειν, καὶ τήν τε ἰατρικὴν καὶ τὴν μαντικὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἴσιδος διδαχθέντα διὰ τῶν χρησμῶν καὶ τῶν θεραπειῶν εὐεργετεῖν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.

Οἱ δ' ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς 26 Ἡλίου βασιλείας συλλογιζόμενοι μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου διαβάσεως εἰς τὴν Ἀσίαν φασὶν ὑπάρχειν ἐτῶν μάλιστά πως δισμυρίων καὶ τρισχιλίων. μυθολο- 2 γοῦσι δὲ καὶ τῶν θεῶν τοὺς μὲν ἀρχαιοτάτους βασιλεῦσαι πλείω τῶν χιλίων καὶ διακοσίων ἐτῶν, τοὺς δὲ μεταγενεστέρους οὐκ ἐλάττω τῶν τριακοσίων. ἀπίστου δ' ὄντος τοῦ πλήθους τῶν ἐτῶν, ἐπιχει- 3 ροῦσί τινες λέγειν ὅτι τὸ παλαιόν, οὔπω τῆς περὶ τὸν ἥλιον κινήσεως ἐπεγνωσμένης, συνέβαινε κατὰ τὴν τῆς σελήνης περίοδον ἄγεσθαι τὸν ἐνιαυτόν. διόπερ τῶν ἐτῶν τριακονθημέρων ὄντων οὐκ ἀδύ- 4 νατον εἶναι βεβιωκέναι τινὰς ἔτη χίλια καὶ διακόσια· καὶ γὰρ νῦν δωκαιδεκαμήνων ὄντων τῶν ἐνιαυτῶν οὐκ ὀλίγους ὑπὲρ ἑκατὸν ἔτη ζῆν. παρα- 5 πλήσια δὲ λέγουσι καὶ περὶ τῶν τριακόσια ἔτη δοκούντων ἄρξαι· κατ' ἐκείνους γὰρ τοὺς χρόνους τὸν ἐνιαυτὸν ἀπαρτίζεσθαι τέτταρσι μησὶ τοῖς γινομένοις κατὰ τὰς ἑκάστων τῶν χρόνων ὥρας, οἷον ἔαρος, θέρους, χειμῶνος· ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ παρ' ἐνίοις τῶν Ἑλλήνων τοὺς ἐνιαυτοὺς ὥρους καλεῖσθαι καὶ τὰς κατ' ἔτος ἀναγραφὰς ὡρογραφίας προσαγορεύεσθαι.

6 Οἱ δ' οὖν Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσι κατὰ τὴν Ἶσι- 31
δος ἡλικίαν γεγονέναι τινὰς πολυσωμάτους τοὺς ὑπὸ
μὲν τῶν Ἑλλήνων ὀνομαζομένους γίγαντας, ὑφ' ἑαυ-
τῶν δὲ διακοσμουμένους τερατωδῶς ἐπὶ τῶν ἱερῶν
7 καὶ τυπτομένους ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ὄσιριν. ἔνιοι 5
μὲν οὖν αὐτοὺς γηγενεῖς φασιν ὑπάρξαι, προσφάτου
τῆς τῶν ζῴων γενέσεως ἐκ τῆς γῆς ὑπαρχούσης, ἔνιοι
δὲ λέγουσι σώματος ῥώμῃ διενεγκόντας καὶ πολλὰς
8 πράξεις ἐπιτελεσαμένους ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος μυ-
θολογηθῆναι πολυσωμάτους. συμφωνεῖται δὲ παρὰ 10
τοῖς πλείστοις ὅτι τοῖς περὶ τὸν Δία καὶ τὸν Ὄσιριν
θεοῖς πόλεμον ἐνστησάμενοι πάντες ἀνῃρέθησαν.

27 Νομοθετῆσαι δέ φασι τοὺς Αἰγυπτίους παρὰ τὸ
κοινὸν ἔθος τῶν ἀνθρώπων γαμεῖν ἀδελφὰς διὰ τὸ
γεγονὸς ἐν τούτοις τῆς Ἴσιδος ἐπίτευγμα· ταύτην 15
γὰρ συνοικήσασαν Ὀσίριδι τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἀποθα-
νόντος ὀμόσασαν οὐδενὸς ἔτι συνουσίαν ἀνδρὸς
προσδέξεσθαι, μετελθεῖν τόν τε φόνον τἀνδρὸς καὶ
διατελέσαι βασιλεύουσαν νομιμώτατα, καὶ τὸ σύνο-
λον πλείστων καὶ μεγίστων ἀγαθῶν αἰτίαν γενέ- 20
2 σθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας
καταδειχθῆναι μείζονος ἐξουσίας καὶ τιμῆς τυγχά-
νειν τὴν βασίλισσαν τοῦ βασιλέως, καὶ παρὰ τοῖς
ἰδιώταις κυριεύειν τὴν γυναῖκα τἀνδρός, ἐν τῇ τῆς
προικὸς συγγραφῇ προσομολογούντων τῶν γαμούν- 25
των ἅπαντα πειθαρχήσειν τῇ γαμουμένῃ.

3 Οὐκ ἀγνοῶ δὲ διότι τινὲς τῶν συγγραφέων ἀπο-
φαίνονται τοὺς τάφους τῶν θεῶν τούτων ὑπάρχειν
ἐν Νύσῃ τῆς Ἀραβίας, ἀφ' ἧς καὶ Νυσαῖον τὸν Διό-
νυσον ὠνομάσθαι. εἶναι δὲ καὶ στήλην ἑκατέρου τῶν 30
4 θεῶν ἐπιγεγραμμένην τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ἐπὶ μὲν
οὖν τῆς Ἴσιδος ἐπιγεγράφθαι „Ἐγὼ Ἶσίς εἰμι ἡ βασί-

λισσα πάσης χώρας, ἡ παιδευθεῖσα ὑπὸ Ἑρμοῦ, καὶ ὅσα ἐγὼ ἐνομοθέτησα, οὐδεὶς αὐτὰ δύναται λῦσαι. ἐγώ εἰμι ἡ τοῦ νεωτάτου Κρόνου θεοῦ θυγάτηρ πρεσβυτάτη· ἐγώ εἰμι γυνὴ καὶ ἀδελφὴ Ὀσίριδος βασιλέως· ἐγώ εἰμι ἡ πρώτη καρπὸν ἀνθρώποις εὑροῦσα· ἐγώ εἰμι μήτηρ Ὥρου τοῦ βασιλέως· ἐγώ
32 εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ [τῷ κυνὶ] ἐπιτέλλουσα· ἐμοὶ Βούβαστος ἡ πόλις ᾠκοδομήθη. χαῖρε χαῖρε Αἴγυπτε ἡ θρέψασά με.“ ἐπὶ δὲ τῆς Ὀσίριδος ἐπι-
10 γεγράφθαι λέγεται „Πατὴρ μέν ἐστί μοι Κρόνος νεώτατος θεῶν ἁπάντων, εἰμὶ δὲ Ὄσιρις ὁ βασιλεύς, ὁ στρατεύσας ἐπὶ πᾶσαν χώραν ἕως εἰς τοὺς ἀοικήτους τόπους τῶν Ἰνδῶν καὶ τοὺς πρὸς ἄρκτον κεκλιμένους, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ πηγῶν, καὶ πά-
15 λιν τἆλλα μέρη ἕως Ὠκεανοῦ. εἰμὶ δὲ υἱὸς Κρόνου πρεσβύτατος, καὶ βλαστὸς ἐκ καλοῦ τε καὶ εὐγενοῦς ᾠοῦ σπέρμα συγγενὲς ἐγεννήθην ἡμέρας. καὶ οὐκ ἔστι τόπος τῆς οἰκουμένης εἰς ὃν ἐγὼ οὐκ ἀφῖγμαι, διαδοὺς πᾶσιν ὧν ἐγὼ εὑρετὴς ἐγενόμην.“
20 τοσαῦτα τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς στήλαις φασὶ δύ- 6
νασθαι ἀναγνῶναι, τὰ δ' ἄλλα ὄντα πλείω κατεφθάρθαι διὰ τὸν χρόνον. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ταφῆς τῶν θεῶν τούτων διαφωνεῖται παρὰ τοῖς πλείστοις διὰ τὸ τοὺς ἱερεῖς ἐν ἀπορρήτοις παρειληφότας
25 τὴν περὶ τούτων ἀκρίβειαν μὴ βούλεσθαι τἀληθὲς ἐκφέρειν εἰς τοὺς πολλούς, ὡς ἂν καὶ κινδύνων ἐπικειμένων τοῖς τἀπόρρητα περὶ τῶν θεῶν τούτων μηνύσασιν εἰς τοὺς ὄχλους.

Οἱ δ' οὖν Αἰγύπτιοί φασι καὶ μετὰ ταῦτα ἀποι- 28
30 κίας πλείστας ἐξ Αἰγύπτου κατὰ πᾶσαν διασπαρῆναι τὴν οἰκουμένην. εἰς Βαβυλῶνα μὲν γὰρ ἀγαγεῖν ἀποίκους Βῆλον τὸν νομιζόμενον Ποσειδῶνος

εἶναι καὶ Λιβύης· ὃν παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καθιδρυθέντα τούς τε ἱερεῖς καταστήσασθαι παραπλησίως τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἀτελεῖς καὶ πάσης λειτουργίας ἀπολελυμένους, οὓς Βαβυλώνιοι καλοῦσι Χαλδαίους, τάς τε παρατηρήσεις τῶν ἄστρων τούτους ποιεῖσθαι, μιμουμένους τοὺς παρ' Αἰγυπτίοις
2 ἱερεῖς καὶ φυσικούς, ἔτι δὲ ἀστρολόγους. λέγουσι δὲ καὶ τοὺς περὶ τὸν Δαναὸν ὁρμηθέντας ὁμοίως ἐκεῖθεν συνοικίσαι τὴν ἀρχαιοτάτην σχεδὸν τῶν παρ' 33
Ἕλλησι πόλεων Ἄργος, τό τε τῶν Κόλχων ἔθνος ἐν τῷ Πόντῳ καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἀνὰ μέσον Ἀραβίας καὶ Συρίας οἰκίσαι τινὰς ὁρμηθέντας παρ' ἑαυτῶν·
3 διὸ καὶ παρὰ τοῖς γένεσι τούτοις ἐκ παλαιοῦ παραδεδόσθαι τὸ περιτέμνειν τοὺς γεννωμένους παῖδας,
4 ἐξ Αἰγύπτου μετενηνεγμένου τοῦ νομίμου. καὶ τοὺς Ἀθηναίους δέ φασιν ἀποίκους εἶναι Σαϊτῶν τῶν ἐξ Αἰγύπτου, καὶ πειρῶνται τῆς οἰκειότητος ταύτης φέρειν ἀποδείξεις· παρὰ μόνοις γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὴν πόλιν ἄστυ καλεῖσθαι, μετενηνεγμένης τῆς προσηγορίας ἀπὸ τοῦ παρ' αὐτοῖς Ἄστεως. ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν τὴν αὐτὴν ἐσχηκέναι τάξιν καὶ διαίρεσιν τῇ παρ' Αἰγυπτίοις, εἰς τρία μέρη διανεμηθείσῃ·
5 καὶ πρώτην μὲν ὑπάρξαι μερίδα τοὺς εὐπατρίδας καλουμένους, οἵτινες ἱεροποιοὶ ὑπῆρχον, ἐν παιδείᾳ μάλιστα διατετριφότες καὶ τῆς μεγίστης ἠξιωμένοι τιμῆς παραπλησίως τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἱερεῦσι· δευτέραν δὲ τάξιν γενέσθαι τὴν τῶν γεωμόρων τῶν ὀφειλόντων ὅπλα κεκτῆσθαι καὶ πολεμεῖν ὑπὲρ τῆς πόλεως ὁμοίως τοῖς κατ' Αἴγυπτον ὀνομαζομένοις γεωργοῖς καὶ τοὺς μαχίμους παρεχομένοις· τελευταίαν δὲ μερίδα καταριθμηθῆναι τὴν τῶν δημιουργῶν τῶν τὰς βαναύσους τέχνας μεταχειρι-

ζομένων καὶ λειτουργίας τελούντων τὰς ἀναγκαιοτάτας, τὸ παραπλήσιον ποιούσης τῆς τάξεως ταύτης παρ᾽ Αἰγυπτίοις. γεγονέναι δὲ καὶ τῶν ἡγεμόνων 6
τινὰς Αἰγυπτίους παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις· τὸν γὰρ
Πέτην τὸν πατέρα Μενεσθέως τοῦ στρατεύσαντος
εἰς Τροίαν φανερῶς Αἰγύπτιον ὑπάρξαντα τυχεῖν
ὕστερον Ἀθήνησι πολιτείας τε καὶ βασιλείας. δι- 7
φυοῦς δ᾽ αὐτοῦ γεγονότος, τοὺς μὲν Ἀθηναίους μὴ
δύνασθαι κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν ἀποδοῦναι περὶ
τῆς φύσεως ταύτης τὰς ἀληθεῖς αἰτίας, ἐν μέσῳ κει-
μένου πᾶσιν ὅτι δυοῖν πολιτειῶν μετασχών, Ἑλλη- 34
νικῆς καὶ βαρβάρου, διφυὴς ἐνομίσθη, τὸ μὲν ἔχων
μέρος θηρίου, τὸ δὲ ἀνθρώπου.

Ὁμοίως δὲ τούτῳ καὶ τὸν Ἐρεχθέα λέγουσι τὸ 29
γένος Αἰγύπτιον ὄντα βασιλεῦσαι τῶν Ἀθηνῶν, τοιαύτας τινὰς φέροντες ἀποδείξεις· γενομένων γὰρ
ὁμολογουμένως αὐχμῶν μεγάλων κατ᾽ πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην πλὴν Αἰγύπτου διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς χώρας, καὶ φθορᾶς ἐπιγενομένης τῶν τε
καρπῶν καὶ πλήθους ἀνθρώπων, ἐξ Αἰγύπτου τὸν
Ἐρεχθέα κομίσαι διὰ τὴν συγγένειαν σίτου πλῆθος
εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀνθ᾽ ὧν τοὺς εὖ παθόντας βασιλέα καταστῆσαι τὸν εὐεργέτην. τοῦτον δὲ παρα- 2
λαβόντα τὴν ἡγεμονίαν καταδεῖξαι τὰς τελετὰς τῆς
Δήμητρος ἐν Ἐλευσῖνι καὶ τὰ μυστήρια ποιῆσαι,
μετενεγκόντα τὸ περὶ τούτων νόμιμον ἐξ Αἰγύπτου.
καὶ τὴν τῆς θεοῦ δὲ παρουσίαν εἰς τὴν Ἀττικὴν γεγονυῖαν κατὰ τούτους τοὺς χρόνους παραδεδόσθαι
κατὰ λόγον, ὡς ἂν τῶν ἐπωνύμων ταύτης καρπῶν
τότε κομισθέντων εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ διὰ τοῦτο
δόξαι πάλιν ἐξ ἀρχῆς τὴν εὕρεσιν γεγονέναι τοῦ
σπέρματος, δωρησαμένης τῆς Δήμητρος. ὁμολογεῖν 3

δὲ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ὅτι βασιλεύοντος Ἐρεχθέως, καὶ τῶν καρπῶν διὰ τὴν ἀνομβρίαν προηφανισμένων ἡ τῆς Δήμητρος ἐγένετο παρουσία πρὸς αὐτοὺς καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ σίτου. πρὸς δὲ τούτοις αἱ τελεταὶ καὶ τὰ μυστήρια ταύτης τῆς θεοῦ τότε κα-
4 τεδείχθησαν ἐν Ἐλευσῖνι. τά τε περὶ τὰς θυσίας καὶ τὰς ἀρχαιότητας ὡσαύτως ἔχειν Ἀθηναίους καὶ τοὺς Αἰγυπτίους· τοὺς μὲν γὰρ Εὐμολπίδας ἀπὸ τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱερέων μετενηνέχθαι, τοὺς δὲ Κήρυκας ἀπὸ τῶν παστοφόρων. τήν τε Ἶσιν μόνους τῶν Ἑλλήνων ὀμνύειν, καὶ ταῖς ἰδέαις καὶ τοῖς ἤθε-
5 σιν ὁμοιοτάτους εἶναι τοῖς Αἰγυπτίοις. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τούτοις παραπλήσια λέγοντες φιλοτιμότερον ἢπερ ἀληθινώτερον, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται, τῆς ἀποικίας ταύτης ἀμφισβητοῦσι διὰ τὴν δόξαν τῆς πόλεως. καθόλου δὲ πλείστας ἀποικίας Αἰγύπτιοί φασιν ἐκπέμψαι τοὺς ἑαυτῶν προγόνους ἐπὶ πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης διά τε τὴν ὑπεροχὴν τῶν βασιλευσάντων παρ' αὐτοῖς καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν
6 τῆς πολυανθρωπίας· ὑπὲρ ὧν μήτε ἀποδείξεως φερομένης μηδεμιᾶς ἀκριβοῦς μήτε συγγραφέως ἀξιοπίστου μαρτυροῦντος, οὐκ ἐκρίναμεν ὑπάρχειν τὰ λεγόμενα γραφῆς ἄξια. καὶ περὶ μὲν τῶν θεολογουμένων παρ' Αἰγυπτίοις τοσαῦθ' ἡμῖν εἰρήσθω, στοχαζομένοις τῆς συμμετρίας· περὶ δὲ τῆς χώρας καὶ τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀκοῆς ἀξίων ἐν κεφαλαίοις ἕκαστα διεξιέναι πειρασόμεθα.

30 Ἡ γὰρ Αἴγυπτος κεῖται μὲν μάλιστά πως κατὰ μεσημβρίαν, ὀχυρότητι δὲ φυσικῇ καὶ κάλλει χώρας οὐκ ὀλίγῳ δοκεῖ προέχειν τῶν εἰς βασιλείαν ἀφω-
2 ρισμένων τόπων. ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς δύσεως ὠχύρωκεν αὐτὴν ἡ ἔρημος καὶ θηριώδης τῆς Λιβύης,

ἐπὶ πολὺ μὲν παρεκτείνουσα, διὰ δὲ τὴν ἀνυδρίαν καὶ τὴν σπάνιν τῆς ἀπάσης τροφῆς ἔχουσα τὴν διέξοδον οὐ μόνον ἐπίπονον, ἀλλὰ καὶ παντελῶς ἐπικίνδυνον· ἐκ δὲ τῶν πρὸς νότον μερῶν οἵ τε καταράκται τοῦ Νείλου καὶ τῶν ὀρῶν τὰ συνορίζοντα τούτοις· ἀπὸ γὰρ τῆς Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Αἰθιοπίας μερῶν ἐντὸς σταδίων πεντακισχιλίων καὶ πεντακοσίων οὔτε πλεῦσαι διὰ τοῦ ποταμοῦ ῥᾴδιον οὔτε πεζῇ πορευθῆναι μὴ τυχόντα βασιλικῆς ἢ παντελῶς μεγάλης τινὸς χορηγίας. τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀνατολὴν νευόντων μερῶν τὰ μὲν ὁ ποταμὸς ὠχύρωκε, τὰ δ' ἔρημος περιέχει καὶ πεδία τελματώδη τὰ προσαγορευόμενα Βάραθρα. ἔστι γὰρ ἀνὰ μέσον τῆς Κοίλης Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου λίμνη τῷ μὲν πλάτει στενὴ παντελῶς, τῷ δὲ βάθει θαυμάσιος, τὸ δὲ μῆκος ἐπὶ διακοσίους παρήκουσα σταδίους, ἣ προσαγορεύεται μὲν Σερβωνίς, τοῖς δ' ἀπείροις τῶν προσπελαζόντων ἀνελπίστους ἐπιφέρει κινδύνους. στενοῦ γὰρ τοῦ ῥεύματος ὄντος καὶ ταινίᾳ παραπλησίου, θινῶν τε μεγάλων πάντῃ περικεχυμένων, ἐπειδὰν νότοι συνεχεῖς πνεύσωσιν, ἐπισείεται πλῆθος ἄμμου. αὕτη δὲ τὸ μὲν ὕδωρ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν ἄσημον ποιεῖ, τὸν δὲ τῆς λίμνης τύπον συμφυῆ τῇ χέρσῳ καὶ κατὰ πᾶν ἀδιάγνωστον. διὸ καὶ πολλοὶ τῶν ἀγνοούντων τὴν ἰδιότητα τοῦ τόπου μετὰ στρατευμάτων ὅλων ἠφανίσθησαν τῆς ὑποκειμένης ὁδοῦ διαμαρτόντες. ἡ μὲν γὰρ ἄμμος ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον πατουμένη τὴν ἔνδοσιν λαμβάνει, καὶ τοὺς ἐπιβάλλοντας ὥσπερ προνοίᾳ τινὶ πονηρᾷ παρακρούεται, μέχρι ἂν ὅτου λαβόντες ὑπόνοιαν τοῦ συμβησομένου βοηθήσωσιν ἑαυτοῖς, οὐκ οὔσης ἔτι φυγῆς οὐδὲ σωτηρίας. ὁ γὰρ

1 3 4 5 6 7 8

ὑπο τοῦ τέλματος καταπινόμενος οὔτε νήχεσθαι δύναται, παραιρουμένης τῆς ἰλύος τὴν τοῦ σώματος κίνησιν, οὔτ᾽ ἐκβῆναι κατισχύει, μηδὲν ἔχων στερέμνιον εἰς ἐπίβασιν· μεμιγμένης γὰρ τῆς ἄμμου τοῖς ὑγροῖς, καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἑκατέρων φύσεως ἠλλοιωμένης, συμβαίνει τὸν τόπον μήτε πορευτὸν 3 9 εἶναι μήτε πλωτόν. διόπερ οἱ τοῖς μέρεσι τούτοις ἐπιβάλλοντες φερόμενοι πρὸς τὸν βυθὸν οὐδεμίαν ἀντίληψιν βοηθείας ἔχουσι, συγκατολισθανούσης τῆς ἄμμου τῆς παρὰ τὰ χείλη. τὰ μὲν οὖν προειρημένα πεδία τοιαύτην ἔχοντα τὴν φύσιν οἰκείας ἔτυχε προσηγορίας, ὀνομασθέντα Βάραθρα.

31 Ἡμεῖς δ᾽ ἐπεὶ τὰ περὶ τῶν ἀπὸ τῆς χέρσου τριῶν μερῶν τῶν ὀχυρούντων τὴν Αἴγυπτον διήλθομεν, 2 προσθήσομεν τοῖς εἰρημένοις τὸ λειπόμενον. ἡ τετάρτη τοίνυν πλευρὰ πᾶσα σχεδὸν ἁλιμένῳ θαλάττῃ προσκλυζομένη προβέβληται τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος, ὃ τὸν μὲν παράπλουν ἔχει μακρότατον, τὴν δ᾽ ἀπόβασιν τὴν ἐπὶ τὴν χώραν δυσπροσόρμιστον· ἀπὸ γὰρ Παραιτονίου τῆς Λιβύης ἕως Ἰόπης τῆς ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίᾳ ὄντος τοῦ παράπλου σταδίων σχεδὸν πεντακισχιλίων, οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἀσφαλῆ λιμένα 3 πλὴν τοῦ Φάρου. χωρὶς δὲ τούτων ταινία παρ᾽ ὅλην σχεδὸν τὴν Αἴγυπτον παρήκει τοῖς ἀπείροις 4 τῶν προσπλεόντων ἀθεώρητος· διόπερ οἱ τὸν ἐκ πελάγους κίνδυνον ἐκπεφευγέναι νομίζοντες, καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν ἄσμενοι πρὸς τὴν γῆν καταπλέοντες, ἐξαίφνης ἐποκελλόντων τῶν σκαφῶν ἀνελπίστως 5 ναυαγοῦσιν· ἔνιοι δὲ διὰ τὴν ταπεινότητα τῆς χώρας οὐ δυνάμενοι προϊδέσθαι τὴν γῆν λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἐκπίπτοντες οἱ μὲν εἰς ἑλώδεις καὶ 6 λιμνάζοντας τόπους, οἱ δ᾽ εἰς χώραν ἔρημον.

Ἡ μὲν οὖν Αἴγυπτος πανταχόθεν φυσικῶς ὠχύρωται τὸν εἰρημένον τρόπον, τῷ δὲ σχήματι παραμήκης οὖσα δισχιλίων μὲν σταδίων ἔχει τὴν παραθαλάττιον πλευράν, εἰς μεσόγειον δ' ἀνήκει σχεδὸν ἐπὶ σταδίους ἑξακισχιλίους. πολυανθρωπίᾳ δὲ τὸ μὲν παλαιὸν πολὺ προέσχε πάντων τῶν γνωριζομένων τόπων κατὰ τὴν οἰκουμένην, καὶ καθ' ἡμᾶς δὲ οὐδενὸς τῶν ἄλλων δοκεῖ λείπεσθαι· ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἀρ- 7
χαίων χρόνων ἔσχε κώμας ἀξιολόγους καὶ πόλεις πλείους τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχιλίων, ὡς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς ὁρᾶν ἔστι κατακεχωρισμένον, ἐπὶ δὲ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου πλείους τῶν τρισμυρίων ἠριθμήθησαν, ὧν τὸ πλῆθος διαμεμένηκεν ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. τοῦ δὲ σύμπαντος λαοῦ τὸ μὲν 8
παλαιὸν φασι γεγονέναι περὶ ἑπτακοσίας μυριάδας, καὶ καθ' ἡμᾶς δὲ οὐκ ἐλάττους εἶναι. διὸ καὶ τοὺς 9
37 ἀρχαίους βασιλεῖς ἱστοροῦσι κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ διὰ τῆς πολυχειρίας κατασκευάσαντας ἀθάνατα τῆς ἑαυτῶν δόξης ἀπολιπεῖν ὑπομνήματα. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον ἀναγράψομεν, περὶ δὲ τῆς τοῦ ποταμοῦ φύσεως καὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν ἰδιωμάτων νῦν διέξιμεν.

Ὁ γὰρ Νεῖλος φέρεται μὲν ἀπὸ μεσημβρίας ἐπὶ 32
τὴν ἄρκτον, τὰς πηγὰς ἔχων ἐκ τόπων ἀοράτων, οἳ κεῖνται τῆς ἐσχάτης Αἰθιοπίας κατὰ τὴν ἔρημον, ἀπροσίτου τῆς χώρας οὔσης διὰ τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολήν. μέγιστος δ' ὢν τῶν ἁπάντων ποταμῶν 2
καὶ πλείστην γῆν διεξιὼν καμπὰς ποιεῖται μεγάλας, ποτὲ μὲν ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν Ἀραβίαν ἐπιστρέφων, ποτὲ δ' ἐπὶ τὴν δύσιν καὶ τὴν Λιβύην ἐκκλίνων· φέρεται γὰρ ἀπὸ τῶν Αἰθιοπικῶν ὀρῶν

μέχρι τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς στάδια μάλιστά πως
3 μύρια καὶ δισχίλια σὺν αἷς ποιεῖται καμπαῖς. κατὰ
δὲ τοὺς ὑποκάτω τόπους συστέλλεται τοῖς ὄγκοις
ἀεὶ μᾶλλον, ἀποσπωμένου τοῦ ῥεύματος ἐπ' ἀμφοτέ-
4 ρας τὰς ἠπείρους. τῶν δ' ἀποσχιζομένων μερῶν τὸ
μὲν εἰς τὴν Λιβύην ἐκκλῖνον ὑφ' ἄμμου καταπίνε-
ται τὸ βάθος ἐχούσης ἄπιστον, τὸ δ' εἰς τὴν Ἀρα-
βίαν ἐναντίως εἰσχεόμενον εἰς τέλματα παμμεγέθη
καὶ λίμνας ἐκτρέπεται μεγάλας καὶ περιοικουμένας
5 γένεσι πολλοῖς. εἰς δὲ τὴν Αἴγυπτον ἐμβάλλει τῇ
μὲν δέκα σταδίων, τῇ δ' ἔλαττον τούτων, οὐκ ἐπ'
εὐθείας φερόμενος, ἀλλὰ καμπὰς παντοίας ποιού-
μενος· ποτὲ μὲν γὰρ ἐλίττεται πρὸς τὴν ἕω, ποτὲ
δὲ πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἔστι δ' ὅτε πρὸς τὴν μεσημ-
6 βρίαν, εἰς τοὐπίσω λαμβάνων τὴν παλίρροιαν. ὄρη
γὰρ ἐξ ἑκατέρου μέρους τοῦ ποταμοῦ παρήκει, πολ-
λὴν μὲν τῆς παραποταμίας ἐπέχοντα, διειλημμένα
δὲ φάραγξι καὶ κρημνοῖς στενοπόροις, οἷς ἐμπῖπτον
τὸ ῥεῦμα παλισσυτεῖ διὰ τῆς πεδιάδος, καὶ πρὸς
τὴν μεσημβρίαν ἐφ' ἱκανὸν τόπον ἐνεχθὲν πάλιν
7 ἐπὶ τὴν κατὰ φύσιν φορὰν ἀποκαθίσταται. τηλι-
καύτην δ' ἔχων ὑπεροχὴν ἐν πᾶσιν ὁ ποταμὸς οὗ-
τος μόνος τῶν ἄλλων ἄνευ βίας καὶ κυματώδους
ὁρμῆς τὴν ῥύσιν ποιεῖται, πλὴν ἐν τοῖς καλουμέ-
8 νοις καταράκταις. τόπος γάρ τίς ἐστι μήκει μὲν
ὡς δέκα σταδίων, κατάντης δὲ καὶ κρημνοῖς συγ-
κλειόμενος εἰς στενὴν ἐντομήν, ἅπας δὲ τραχὺς καὶ
φαραγγώδης, ἔτι δὲ πέτρους ἔχων πυκνοὺς καὶ με-
γάλους ἐοικότας σκοπέλοις· τοῦ δὲ ῥεύματος περὶ
τούτους σχιζομένου βιαιότερον καὶ πολλάκις διὰ τὰς
ἐγκοπὰς ἀνακλωμένου πρὸς ἐναντίαν τὴν καταφο-
9 ρὰν συνίστανται δῖναι θαυμασταί· πᾶς δ' ὁ μεσάζων

τόπος ὑπὸ τῆς παλιρροίας ἀφροῦ τε πληροῦται καὶ τοῖς προσιοῦσι μεγάλην παρέχεται κατάπληξιν· καὶ γὰρ ἡ καταφορὰ τοῦ ποταμοῦ οὕτως ἐστὶν ὀξεῖα καὶ βίαιος ὥστε δοκεῖν μηδὲν βέλους διαφέρειν. 10
5 κατὰ δὲ τὴν πλήρωσιν τοῦ Νείλου, τῶν σκοπέλων κατακλυζομένων καὶ παντὸς τοῦ τραχύνοντος τόπου τῷ πλήθει τοῦ ῥεύματος καλυπτομένου, καταπλέουσι μέν τινες κατὰ τοῦ καταράκτου λαμβάνοντες ἐναντίους τοὺς ἀνέμους, ἀναπλεῦσαι δὲ οὐδεὶς δύ-
10 νανται, νικώσης τῆς τοῦ ποταμοῦ βίας πᾶσαν ἐπίνοιαν ἀνθρωπίνην. καταράκται μὲν οὖν εἰσι τοι- 11
οῦτοι πλείους, μέγιστος δ' ὁ πρὸς τοῖς μεθορίοις τῆς Αἰθιοπίας τε καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Περιείληφε δ' ὁ ποταμὸς καὶ νήσους ἐν αὐτῷ, 33
15 κατὰ μὲν τὴν Αἰθιοπίαν ἄλλας τε πλείους καὶ μίαν εὐμεγέθη, τὴν ὀνομαζομένην Μερόην, ἐν ᾗ καὶ πόλις ἐστὶν ἀξιόλογος ὁμώνυμος τῇ νήσῳ, κτίσαντος αὐτὴν Καμβύσου καὶ θεμένου τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μερόης. ταύτην δὲ τῷ μὲν σχή- 2
20 ματί φασιν ὑπάρχειν θυρεῷ παραπλησίαν, τῷ δὲ μεγέθει πολὺ προέχειν τῶν ἄλλων νήσων τῶν ἐν τούτοις τοῖς τόποις· τὸ μὲν γὰρ μῆκος αὐτῆς εἶναι λέγουσι σταδίων τρισχιλίων, τὸ δὲ πλάτος χιλίων. ἔχειν δ' αὐτὴν καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας, ὧν ἐπιφα-
25 νεστάτην ὑπάρχειν τὴν Μερόην. παρήκειν δὲ τῆς 3
νήσου τὸν περικλυζόμενον πάντα τόπον ἀπὸ μὲν τῆς Λιβύης θῖνας ἔχοντας ἄμμου μέγεθος ἀέριον, ἀπὸ δὲ τῆς Ἀραβίας κρημνοὺς κατερρωγότας. ὑπάρχειν δ' ἐν αὐτῇ καὶ μέταλλα χρυσοῦ τε καὶ ἀργύ-
30 ρου καὶ σιδήρου καὶ χαλκοῦ· πρὸς δὲ τούτοις ἔχειν πλῆθος ἐβένου, λίθων τε πολυτελῶν γένη παντοδαπά. καθόλου δὲ τοσαύτας νήσους ποιεῖν τὸν 4

ποταμὸν ὥστε τοὺς ἀκούοντας μὴ ῥᾳδίως πιστεῦσαι· χωρὶς γὰρ τῶν περικλυζομένων τόπων ἐν τῷ καλουμένῳ Δέλτα τὰς ἄλλας εἶναι νήσους πλείους τῶν ἑπτακοσίων, ὧν τὰς μὲν ὑπὸ Αἰθιόπων ἐπαντλουμένας γεωργεῖσθαι κέγχρῳ, τὰς δὲ πλήρεις ὑπάρχειν ὄφεων καὶ κυνοκεφάλων καὶ ἄλλων θηρίων παντοδαπῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπροσίτους εἶναι τοῖς ἀνθρώποις.

5 Ὁ δ' οὖν Νεῖλος κατὰ τὴν Αἴγυπτον εἰς πλείω μέρη σχιζόμενος ποιεῖ τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ σχήματος Δέλτα. τούτου δὲ τὰς μὲν πλευρὰς κατα- 10
6 γράφει τὰ τελευταῖα τῶν ῥευμάτων, τὴν δὲ βάσιν ἀναπληροῖ τὸ δεχόμενον πέλαγος τὰς ἐκβολὰς
7 τοῦ ποταμοῦ. ἐξίησι δ' εἰς τὴν θάλατταν ἑπτὰ στόμασιν, ὧν τὸ μὲν πρὸς ἕω κεκλιμένον καὶ πρῶτον καλεῖται Πηλουσιακόν, τὸ δὲ δεύτερον Τανιτικόν, 15 εἶτα Μενδήσιον καὶ Φατνιτικὸν καὶ Σεβεννυτικόν, ἔτι δὲ Βολβίτινον, καὶ τελευταῖον Κανωβικόν, ὅ
8 τινες Ἡρακλεωτικὸν ὀνομάζουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα στόματα χειροποίητα, περὶ ὧν οὐδὲν κατεπείγει γράφειν. ἐφ' ἑκάστῳ δὲ πόλις τετείχισται διαιρου- 20 μένη τῷ ποταμῷ καὶ καθ' ἑκάτερον μέρος τῆς ἐκβολῆς ζεύγμασι καὶ φυλακαῖς εὐκαίροις διειλημμένη. ἀπὸ δὲ τοῦ Πηλουσιακοῦ στόματος διῶρυξ ἐστὶ χειροποίητος εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον καὶ τὴν
9 Ἐρυθρὰν θάλατταν. ταύτην δ' ἐπεβάλετο πρῶτος 25 κατασκευάζειν Νεκὼς ὁ Ψαμμητίχου, μετὰ δὲ τοῦτον Δαρεῖος ὁ Πέρσης, καὶ προκόψας τοῖς ἔργοις ἕως
10 τινὸς τὸ τελευταῖον εἴασεν αὐτὴν ἀσυντέλεστον· ἐδιδάχθη γὰρ ὑπό τινων ὅτι διορύξας τὸν ἰσθμὸν αἴτιος ἔσται τοῦ κατακλυσθῆναι τὴν Αἴγυπτον· με- 30
11 τεωροτέραν γὰρ ἀπεδείκνυον ὑπάρχειν τῆς Αἰγύπτου τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν. ὕστερον δὲ ὁ δεύτερος

Πτολεμαῖος συνετέλεσεν αὐτήν, καὶ κατὰ τὸν ἐπι-
καιρότατον τόπον ἐμηχανήσατό τι φιλότεχνον διά-
φραγμα. τοῦτο δ' ἐξήνοιγεν, ὁπότε βούλοιτο δια-
πλεῦσαι, καὶ ταχέως πάλιν συνέκλειεν, εὐστόχως
ἐκλαμβανομένης τῆς χρείας. ὁ δὲ διὰ τῆς διώρυγος 12
ταύτης ῥέων ποταμὸς ὀνομάζεται μὲν ἀπὸ τοῦ κα-
τασκευάσαντος Πτολεμαῖος, ἐπὶ δὲ τῆς ἐκβολῆς πό-
λιν ἔχει τὴν προσαγορευομένην Ἀρσινόην.

Τὸ δ' οὖν Δέλτα τῇ Σικελίᾳ τῷ σχήματι παρα- 34
πλήσιον ὑπάρχον τῶν μὲν πλευρῶν ἑκατέραν ἔχει
σταδίων ἑπτακοσίων καὶ πεντήκοντα, τὴν δὲ βάσιν
θαλάττῃ προσκλυζομένην σταδίων καὶ τριακοσίων.
ἡ δὲ νῆσος αὕτη πολλαῖς διώρυξι χειροποιήτοις δι- 2
είληπται καὶ χώραν περιέχει καλλίστην τῆς Αἰγύ-
πτου. ποταμόχωστος γὰρ οὖσα καὶ κατάρρυτος πολ-
λοὺς καὶ παντοδαποὺς ἐκφέρει καρπούς, τοῦ μὲν
ποταμοῦ διὰ τὴν κατ' ἔτος ἀνάβασιν νεαρὰν ἰλὺν
ἀεὶ καταχέοντος, τῶν δ' ἀνθρώπων ῥᾳδίως ἅπασαν
ἀρδευόντων διά τινος μηχανῆς, ἣν ἐπενόησε μὲν
Ἀρχιμήδης ὁ Συρακόσιος, ὀνομάζεται δὲ ἀπὸ τοῦ
σχήματος κοχλίας. πραεῖαν δὲ τοῦ Νείλου τὴν ῥύσιν 3
ποιουμένου, καὶ γῆν πολλὴν καὶ παντοδαπὴν κα-
ταφέροντος, ἔτι δὲ κατὰ τοὺς κοίλους τόπους λι-
μνάζοντος, ἕλη γίνεται πάμφορα. ῥίζαι γὰρ ἐν αὐ- 4
τοῖς φύονται παντοδαπαὶ τῇ γεύσει καὶ καρπῶν καὶ
καυλῶν ἰδιάζουσαι φύσεις, πολλὰ συμβαλλόμεναι
τοῖς ἀπόροις τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῖς ἀσθενέσι πρὸς
αὐτάρκειαν. οὐ γὰρ μόνον τροφὰς παρέχονται ποι- 5
κίλας καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἑτοίμας καὶ δαψιλεῖς,
ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὸ ζῆν ἀναγκαίων οὐκ
ὀλίγα φέρουσι βοηθήματα· λωτός τε γὰρ φύε- 6
ται πολύς, ἐξ οὗ κατασκευάζουσιν ἄρτους οἱ κατ'

Αἴγυπτον δυναμένους ἐκπληροῦν τὴν φυσικὴν τοῦ σώματος ἔνδειαν, τό τε κιβώριον δαψιλέστατον ὑπάρ-
7 χον φέρει τὸν καλούμενον Αἰγύπτιον κύαμον. ἔστι δὲ καὶ δένδρων γένη πλείονα, καὶ τούτων αἱ μὲν ὀνομαζόμεναι περσαῖαι καρπὸν διάφορον ἔχουσι τῇ γλυκύτητι, μετενεχθέντος ἐξ Αἰθιοπίας ὑπὸ Περσῶν τοῦ φυτοῦ καθ' ὃν καιρὸν Καμβύσης ἐκράτη-
8 σεν ἐκείνων τῶν τόπων· τῶν δὲ συκαμίνων αἱ μὲν τὸν τῶν μόρων καρπὸν φέρουσιν, αἱ δὲ τὸν τοῖς σύκοις ἐμφερῆ, καὶ παρ' ὅλον σχεδὸν τὸν ἐνιαυτὸν αὐτοῦ φυομένου συμβαίνει τοὺς ἀπόρους καταφυ-
9 γὴν ἑτοίμην ἔχειν τῆς ἐνδείας. τὰ δὲ βάτα καλούμενα συνάγεται μὲν κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ ποταμοῦ, διὰ δὲ τὴν γλυκύτητα τῆς φύσεως αὐτῶν ἐν
10 τραγήματος μέρει καταναλίσκεται. κατασκευάζουσι δὲ καὶ ἐκ τῶν κριθῶν Αἰγύπτιοι πόμα λειπόμενον οὐ πολὺ τῆς περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας, ὃ καλοῦσι
11 ζῦθος. χρῶνται δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν λύχνων καῦσιν ἐπιχέοντες ἀντ' ἐλαίου τὸ ἀποθλιβόμενον ἔκ τινος φυτοῦ, προσαγορευόμενον δὲ κίκι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τὰ δυνάμενα τὰς ἀναγκαίας χρείας παρέχεσθαι τοῖς ἀνθρώποις δαψιλῆ φύεται κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ὑπὲρ ὧν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν.

35 Θηρία δὲ ὁ Νεῖλος τρέφει πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ταῖς ἰδέαις ἐξηλλαγμένα, δύο δὲ διάφορα, τόν τε
2 κροκόδειλον καὶ τὸν καλούμενον ἵππον. τούτων δ' ὁ μὲν κροκόδειλος ἐξ ἐλαχίστου γίνεται μέγιστος, ὡς ἂν ᾖ μὲν τοῦ ζῴου τούτου τίκτοντος τοῖς χηνείοις παραπλήσια, τοῦ δὲ γεννηθέντος αὐξομένου
3 μέχρι πηχῶν ἑκκαίδεκα. καὶ μακρόβιον μέν ἐστιν ὡς κατ' ἄνθρωπον, γλῶτταν δὲ οὐκ ἔχει. τὸ δὲ σῶμα θαυμαστῶς ὑπὸ τῆς φύσεως ὠχύρωται· τὸ

μὲν γὰρ δέρμα αὐτοῦ πᾶν φολιδωτόν ἐστι καὶ τῇ σκληρότητι διάφορον, ὀδόντες δ' ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὑπάρχουσι πολλοί, δύο δὲ οἱ χαυλιόδοντες πολὺ τῷ μεγέθει τῶν ἄλλων διαλλάττοντες. σαρ- 4
κοφαγεῖ δὲ οὐ μόνον ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῴων τὰ προσπελάζοντα τῷ ποταμῷ. καὶ τὰ μὲν δήγματα ποιεῖ ἀδρὰ καὶ χαλεπά, τοῖς δ' ὄνυξι δεινῶς σπαράττει, καὶ τὸ διαιρεθὲν τῆς σαρκὸς παντελῶς ἀπεργάζεται δυσίατον.
ἐθηρεύετο δὲ ταῦτα τὰ ζῷα τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ 5
τῶν Αἰγυπτίων ἀγκίστροις ἔχουσιν ἐπιδεδελεασμένας ὑείας σάρκας, ὕστερον δὲ ποτὲ μὲν δικτύοις παχέσιν ὥσπερεί τινες ἰχθύες, ποτὲ δὲ ἐμβολίοις σιδηροῖς ἐκ τῶν ἀκάτων τυπτόμενα συνεχῶς εἰς τὴν
κεφαλήν. πλῆθος δ' αὐτῶν ἀμύθητόν ἐστι κατά 6
τε τὸν ποταμὸν καὶ τὰς παρακειμένας λίμνας, ὡς ἂν πολυγόνων τε ὄντων καὶ σπανίως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀναιρουμένων· τῶν μὲν γὰρ ἐγχωρίων τοῖς πλείστοις νόμιμόν ἐστιν ὡς θεὸν σέβεσθαι τὸν κρο-
κόδειλον, τοῖς δ' ἀλλοφύλοις ἀλυσιτελὴς ἐστιν ἡ θήρα παντελῶς, οὐκ οὔσης ἐδωδίμου τῆς σαρκός. ἀλλ' ὅμως τοῦ πλήθους τούτου φυομένου κατὰ τῶν 7
ἀνθρώπων ἡ φύσις κατεσκεύασε μέγα βοήθημα· ὁ γὰρ καλούμενος ἰχνεύμων, παραπλήσιος ὢν μικρῷ
κυνί, περιέρχεται τὰ τῶν κροκοδείλων ᾠὰ συντρί-
42 βων, τίκτοντος τοῦ ζῴου παρὰ τὸν ποταμόν, καὶ τὸ θαυμασιώτατον, οὔτε κατεσθίων οὔτε ὠφελούμενος οὐδὲν διατελεῖ φυσικήν τινα χρείαν καὶ κατηναγκασμένην ἐνεργῶν εἰς ἀνθρώπων εὐεργεσίαν.
ὁ δὲ καλούμενος ἵππος τῷ μεγέθει μέν ἐστιν οὐκ 8
ἐλάττων πηχῶν πέντε, τετράπους δ' ὢν καὶ δίχηλος παραπλησίως τοῖς βουσὶ τοὺς χαυλιόδοντας ἔχει

μείζους τῶν ἀγρίων ὑῶν, τρεῖς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὥτα δὲ καὶ κέρκον καὶ φωνὴν ἵππῳ παρεμφερῆ, τὸ δ' ὅλον κύτος τοῦ σώματος οὐκ ἀνόμοιον ἐλέφαντι, καὶ δέρμα πάντων σχεδὸν τῶν θηρίων
9 ἰσχυρότατον. ποτάμιον δὲ ὑπάρχον καὶ χερσαῖον τὰς μὲν ἡμέρας ἐν τοῖς ὕδασι ποιεῖ γυμναζόμενον κατὰ βάθους, τὰς δὲ νύκτας ἐπὶ χώρας κατανέμεται τόν τε σῖτον καὶ τὸν χόρτον, ὥστε εἰ πολύτεκνον ἦν τοῦτο τὸ ζῷον καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἔτικτεν, ἐλυμαίνετ' ἂν ὁλοσχερῶς τὰς γεωργίας τὰς κατ' Αἴγυπτον.
10 ἁλίσκεται δὲ καὶ τοῦτο πολυχειρίᾳ τῶν τυπτόντων τοῖς σιδηροῖς ἐμβολίοις· ὅπου γὰρ ἂν φανῇ, συνάγουσιν ἐπ' αὐτὸ πλοῖα, καὶ περιστάντες κατατραυματίζουσιν ὥσπερ τισὶ κοπεῦσιν ἐπὶ σιδηροῖς ἀγκίστροις, εἶθ' ἑνὶ τῶν ἐμπαγέντων ἐνάπτοντες ἀρχὰς στυππίνας ἀφιᾶσι, μέχρι ἂν ὅτου παραλυθῇ γενό-
11 μενον ἔξαιμον. τὴν μὲν οὖν σάρκα σκληρὰν ἔχει καὶ δύσπεπτον, τῶν δ' ἔντοσθεν οὐδὲν ἐδώδιμον, οὔτε σπλάγχνον οὔτ' ἐγκοίλιον.

36 Χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων θηρίων ὁ Νεῖλος ἔχει παντοῖα γένη ἰχθύων καὶ κατὰ τὸ πλῆθος ἄπιστα· τοῖς γὰρ ἐγχωρίοις οὐ μόνον ἐκ τῶν προσφάτως ἁλισκομένων παρέχεται δαψιλῆ τὴν ἀπόλαυσιν, ἀλλὰ
2 καὶ πλῆθος εἰς ταριχείαν ἀνίησιν ἀνέκλειπτον. καθόλου δὲ ταῖς εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίαις ὑπερβάλλει πάντας τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην ποταμούς. τῆς γὰρ πληρώσεως τὴν ἀρχὴν ἀπὸ θερινῶν τροπῶν ποιούμενος αὔξεται μὲν μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς μετοπωρινῆς, ἐπάγων δ' ἀεὶ νέαν ἰλὺν βρέχει τὴν γῆν ὁμοίως τήν τε ἀργὴν καὶ σπόριμον καὶ φυ-
3 τεύσιμον τοσοῦτον χρόνον ὅσον ἂν οἱ γεωργοῦντες τὴν χώραν ἐθελήσωσι. τοῦ γὰρ ὕδατος πραέως φε-

ρομένου ῥᾳδίως ἀποτρέπουσιν αὐτὸν μικροῖς χώ-
μασι, καὶ πάλιν ἐπάγουσιν εὐχερῶς ταῦτα διαιροῦν-
τες, ὅταν δόξῃ συμφέρειν. καθόλου δὲ τοσαύτην 4
43 τοῖς μὲν ἔργοις εὐκοπίαν παρέχεται, τοῖς δ' ἀνθρώ-
πους λυσιτέλειαν, ὥστε τοὺς μὲν πλείστους τῶν
γεωργῶν τοῖς ἀναξηραινομένοις τῆς γῆς τόποις ἐφι-
σταμένους καὶ τὸ σπέρμα βάλλοντας ἐπάγειν τὰ βο-
σκήματα, καὶ τούτοις συμπατήσαντας μετὰ τέττα-
ρας ἢ πέντε μῆνας ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸν θερισμόν, ἐνί-
ους δὲ κούφοις ἀρότροις ἐπαγαγόντας βραχέως τὴν
ἐπιφάνειαν τῆς βεβρεγμένης χώρας σωροὺς ἀναιρεῖ-
σθαι τῶν καρπῶν χωρὶς δαπάνης πολλῆς καὶ κακο-
παθείας. ὅλως γὰρ πᾶσα γεωργία παρὰ μὲν τοῖς 5
ἄλλοις ἔθνεσι μετὰ μεγάλων ἀναλωμάτων καὶ τα-
λαιπωριῶν διοικεῖται, παρὰ δ' Αἰγυπτίοις μόνοις
ἐλαχίστοις δαπανήμασι καὶ πόνοις συγκομίζεται. ἥ
τε ἀμπελόφυτος ὁμοίως ἀρδευομένη δαψίλειαν οἴνου
τοῖς ἐγχωρίοις παρασκευάζει. οἱ δὲ χερσεύειν ἐάσαν- 6
τες τὴν χώραν τὴν ἐπικεκλυσμένην καὶ τοῖς ποι-
μνίοις ἀνέντες μηλόβοτον διὰ τὸ πλῆθος τῆς νομῆς
δὶς τεκόντα καὶ δὶς ἀποκαρέντα τὰ πρόβατα καρ-
ποῦνται.

Τὸ δὲ γινόμενον περὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νεί- 7
λου τοῖς μὲν ἰδοῦσι θαυμαστὸν φαίνεται, τοῖς δ'
ἀκούσασι παντελῶς ἄπιστον. τῶν γὰρ ἄλλων πο-
ταμῶν ἁπάντων περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς ἐλατ-
τουμένων καὶ κατὰ τὸν ἑξῆς χρόνον τοῦ θέρους
ἀεὶ μᾶλλον ταπεινουμένων, οὗτος μόνος τότε ἀρ-
χὴν λαβὼν τῆς πληρώσεως ἐπὶ τοσοῦτον αὔξεται
καθ' ἡμέραν ὥστε τὸ τελευταῖον πᾶσαν σχεδὸν ἐπι-
κλύζειν τὴν Αἴγυπτον. ὡσαύτως δὲ πάλιν εἰς τοὐ- 8
ναντίον μεταβάλλων τὸν ἴσον χρόνον καθ' ἡμέραν

ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ταπεινοῦται, μέχρι ἂν εἰς τὴν προϋπάρξασαν ἀφίκηται τάξιν. καὶ τῆς μὲν χώρας οὔσης πεδιάδος, τῶν δὲ πόλεων καὶ τῶν κωμῶν, ἔτι δὲ τῶν ἀγροικιῶν κειμένων ἐπὶ χειροποιήτων χωμάτων, ἡ πρόσοψις ὁμοία γίνεται ταῖς Κυκλάσι
9 νήσοις. τῶν δὲ χερσαίων θηρίων τὰ πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ περιληφθέντα διαφθείρεται βαπτιζόμενα, τινὰ δ' εἰς τοὺς μετεωροτέρους ἐκφεύγοντα τόπους διασώζεται, τὰ δὲ βοσκήματα κατὰ τὸν τῆς ἀναβάσεως χρόνον ἐν ταῖς κώμαις καὶ ταῖς
10 ἀγροικίαις διατρέφεται, προπαρασκευαζομένης αὐτοῖς τῆς τροφῆς. οἱ δ' ὄχλοι πάντα τὸν τῆς πληρώσεως χρόνον ἀπολελυμένοι τῶν ἔργων εἰς ἄνεσιν τρέπονται, συνεχῶς ἑστιώμενοι καὶ πάντων τῶν πρὸς ἡδονὴν ἀνηκόντων ἀνεμποδίστως ἀπολαύον-
11 τες. διὰ δὲ τὴν ἀγωνίαν τὴν ἐκ τῆς ἀναβάσεως τοῦ ποταμοῦ γινομένην κατεσκεύασται Νειλοσκοπεῖον ὑπὸ τῶν βασιλέων ἐν τῇ Μέμφει· ἐν τούτῳ δὲ τὴν ἀνάβασιν ἀκριβῶς ἐκμετροῦντες οἱ τὴν τούτου διοίκησιν ἔχοντες ἐξαποστέλλουσιν εἰς τὰς πόλεις ἐπιστολάς, διασαφοῦντες πόσους πήχεις ἢ δακτύλους ἀναβέβηκεν ὁ ποταμὸς καὶ πότε τὴν ἀρχὴν
12 πεποίηται τῆς ἐλαττώσεως. διὰ δὲ τοῦ τοιούτου τρόπου τῆς μὲν ἀγωνίας ἀπολύεται πᾶς ὁ λαός, πυθόμενος τὴν τῆς αὐξήσεως εἰς τοὐναντίον μεταβολήν, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἐσομένων καρπῶν εὐθὺς ἅπαντες προεπεγνώκασιν, ἐκ πολλῶν χρόνων τῆς παρατηρήσεως ταύτης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἀκριβῶς ἀναγεγραμμένης.

37 Μεγάλης δ' οὔσης ἀπορίας περὶ τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως, ἐπικεχειρήκασι πολλοὶ τῶν τε φιλοσόφων καὶ τῶν ἱστορικῶν ἀποδοῦναι τὰς ταύτης

αἰτίας, περὶ ὧν ἐν κεφαλαίοις ἐροῦμεν, ἵνα μήτε μακρὰς ποιώμεθα τὰς παρεκβάσεις μήτε ἄγραφον τὸ παρὰ πᾶσιν ἐπιζητούμενον ἀπολείπωμεν. ὅλως 2 γὰρ ὑπὲρ τῆς ἀναβάσεως τοῦ Νείλου καὶ τῶν πηγῶν, ἔτι δὲ τῆς εἰς θάλατταν ἐκβολῆς καὶ τῶν ἄλλων ὧν ἔχει διαφορῶν παρὰ τοὺς ἄλλους ποταμούς, μέγιστος ὢν τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην, τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων ἁπλῶς οὐκ ἐτόλμησαν οὐδὲν εἰπεῖν, καίπερ εἰωθότες μηκύνειν ἐνίοτε περὶ χειμάρρου τοῦ τυχόντος, τινὲς δ' ἐπιβαλόμενοι λέγειν περὶ τῶν ἐπιζητουμένων πολὺ τῆς ἀληθείας διήμαρτον. οἱ μὲν γὰρ περὶ τὸν Ἑλλάνικον καὶ Κάδμον, ἔτι δ' 3 Ἑκαταῖον, καὶ πάντες οἱ τοιοῦτοι, παλαιοὶ παντάπασιν ὄντες, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις ἀπέκλιναν· Ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλ- 4 λος, γεγονὼς καὶ πολλῆς ἱστορίας ἔμπειρος ἐπικεχείρηκε μὲν περὶ τούτων ἀποδιδόναι λόγον, ἠκολουθηκὼς δὲ ἀντιλεγομέναις ὑπονοίαις εὑρίσκεται· Ξενοφῶν δὲ καὶ Θουκυδίδης, ἐπαινούμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἱστοριῶν, ἀπέσχοντο τελέως κατὰ τὴν γραφὴν τῶν τόπων τῶν κατ' Αἴγυπτον· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἔφορον καὶ Θεόπομπον μάλιστα πάντων εἰς ταῦτα ἐπιταθέντες ἧκιστα τῆς ἀληθείας ἐπέτυχον. καὶ διεσφάλησαν οὗτοι πάντες οὐ διὰ τὴν ἀμέλειαν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς χώρας ἰδιότητα. ἀπὸ γὰρ τῶν 5 ἀρχαίων χρόνων ἄχρι Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου προσαγορευθέντος οὐχ ὅπως τινὲς τῶν Ἑλλήνων ὑπερέβαλον εἰς Αἰθιοπίαν, ἀλλ' οὐδὲ μέχρι τῶν ὅρων τῆς Αἰγύπτου προσανέβησαν· οὕτως ἄξενα πάντα ἦν τὰ περὶ τοὺς τόπους τούτους καὶ παντελῶς ἐπικίνδυνα· τοῦ δὲ προειρημένου βασιλέως μεθ' Ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς Αἰθιοπίαν πρώτου στρα-

τεύσαντος ἐπεγνώσθη τὰ κατὰ τὴν χώραν ταύτην
6 ἀκριβέστερον ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων. τῆς μὲν
οὖν τῶν προτέρων συγγραφέων ἀγνοίας τοιαύτας
τὰς αἰτίας συνέβη γενέσθαι· τὰς δὲ πηγὰς τοῦ Νεί-
λου, καὶ τὸν τόπον ἐξ οὗ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν τοῦ
ῥεύματος, ἑορακέναι μὲν μέχρι τῶνδε τῶν ἱστοριῶν
γραφομένων οὐδεὶς εἴρηκεν οὐδ' ἀκοὴν ἀπεφήνατο
7 παρὰ τῶν ἑορακέναι διαβεβαιουμένων. διὸ καὶ τοῦ
πράγματος εἰς ὑπόνοιαν καὶ καταστοχασμὸν πιθα-
νὸν καταντῶντος, οἱ μὲν κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς ἀπὸ
τοῦ περιρρέοντος τὴν οἰκουμένην Ὠκεανοῦ φασιν
αὐτὸν τὴν σύστασιν λαμβάνειν, ὑγιὲς μὲν οὐδὲν
λέγοντες, ἀπορίᾳ δὲ τὴν ἀπορίαν λύοντες καὶ λό-
γον φέροντες εἰς πίστιν αὐτὸν πολλῆς πίστεως
8 προσδεόμενον· τῶν δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μετανα-
στάντες ἐκ τῶν ἄνω τόπων διὰ καῦμα, προσαγο-
ρευόμενοι δὲ Μόλγιοι, λέγουσιν ἐμφάσεις τινὰς εἶ-
ναι περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἄν τις συλ-
λογίσαιτο διότι πολλῶν πηγῶν εἰς ἕνα τόπον ἀθροι-
ζομένων συνίσταται τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου· διὸ καὶ
πολυγονώτατον αὐτὸν ὑπάρχειν πάντων τῶν γνωρι-
9 ζομένων ποταμῶν. οἱ δὲ περιοικοῦντες τὴν νῆσον
τὴν ὀνομαζομένην Μερόην, οἷς καὶ μάλιστ' ἄν τις
συγκατάθοιτο, τῆς μὲν κατὰ τὸ πιθανὸν εὑρησιλο-
γίας πολὺ κεχωρισμένοις, τῶν δὲ τόπων τῶν ζητου-
μένων ἐγγιστα κειμένοις, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ
λέγειν τι περὶ τούτων ἀκριβῶς ὥστε καὶ τὸν πο-
ταμὸν Ἀστάπουν προσηγορεύκασιν, ὅπερ ἐστὶ με-
θερμηνευόμενον εἰς τὴν Ἑλλήνων διάλεκτον ἐκ τοῦ
10 σκότους ὕδωρ. οὗτοι μὲν οὖν τῷ Νείλῳ τῆς ἐν
τοῖς τόποις ἀθεωρησίας καὶ τῆς ἰδίας ἀγνοίας οἰ-
κείαν ἔταξαν προσηγορίαν· ἡμῖν δ' ἀληθέστατος

46 εἶναι δοκεῖ λόγος ὁ πλεῖστον ἀπέχων τοῦ προσποι-
ήματος. οὐκ ἀγνοῶ δὲ ὅτι τὴν πρὸς τὴν ἕω τοῦ 11
ποταμοῦ τούτου καὶ τὴν πρὸς ἑσπέραν Λιβύην ἀφο-
ρίζων Ἡρόδοτος ἀνατίθησι Λίβυσι τοῖς ὀνομαζομέ-
5 νοις Νασαμῶσι τὴν ἀκριβῆ θεωρίαν τοῦ ῥείθρου,
καί φησιν ἔκ τινος λίμνης λαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν
τὸν Νεῖλον φέρεσθαι διὰ χώρας Αἰθιοπικῆς ἀμυ-
θήτου· οὐ μὴν αὐτόθεν οὔτε τοῖς εἰποῦσι Λίβυσιν,
εἴπερ καὶ πρὸς ἀλήθειαν εἰρήκασιν, οὔτε τῷ συγ-
10 γραφεῖ προσεκτέον ἀναπόδεικτα λέγοντι.

Ἐπειδὴ δὲ περὶ τῶν πηγῶν καὶ τῆς ῥύσεως αὐ- 38
τοῦ διεληλύθαμεν, πειρασόμεθα τὰς αἰτίας ἀποδι-
δόναι τῆς πληρώσεως. Θαλῆς μὲν οὖν, εἷς τῶν 2
ἑπτὰ σοφῶν ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς ἐτησίας ἀν-
15 τιπνέοντας ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ κωλύειν εἰς
θάλατταν προχεῖσθαι τὸ ῥεῦμα, καὶ διὰ τοῦτ' αὐ-
τὸν πληρούμενον ἐπικλύζειν ταπεινὴν οὖσαν καὶ
πεδιάδα τὴν Αἴγυπτον. τοῦ δὲ λόγου τούτου, καί- 3
περ εἶναι δοκοῦντος πιθανοῦ, ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τὸ
20 ψεῦδος. εἰ γὰρ ἦν ἀληθὲς τὸ προειρημένον, οἱ πο-
ταμοὶ πάντες ἂν οἱ τοῖς ἐτησίαις ἐναντίας τὰς ἐκβο-
λὰς ἔχοντες ἐποιοῦντο τὴν ὁμοίαν ἀνάβασιν· οὗ μη-
δαμοῦ τῆς οἰκουμένης συμβαίνοντος ζητητέον ἑτέραν
αἰτίαν ἀληθινὴν τῆς πληρώσεως. Ἀναξαγόρας δ' ὁ 4
25 φυσικὸς ἀπεφήνατο τῆς ἀναβάσεως αἰτίαν εἶναι τὴν
τηκομένην χιόνα κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, ᾧ καὶ ὁ ποιη-
τὴς Εὐριπίδης μαθητὴς ὢν ἠκολούθηκε· λέγει γοῦν

Νείλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ γαίας ὕδωρ,
ὃς ἐκ μελαμβρότοιο πληροῦται ῥοὰς
30 Αἰθιοπίδος γῆς, ἡνίκ' ἂν τακῇ χιών.

καὶ ταύτην δὲ τὴν ἀπόφασιν οὐ πολλῆς ἀντιρρή- 5
σεως δεῖσθαι συμβέβηκε, φανεροῦ πᾶσιν ὄντος ὅτι

διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν καυμάτων ἀδύνατον χιόνα
6 πίπτειν περὶ τὴν Αἰθιοπίαν· καθόλου γὰρ περὶ
τοὺς τόπους τούτους οὔτε πάγος οὔτε ψῦχος οὔθ'
ὅλως χειμῶνος ἔμφασις γίνεται, καὶ μάλιστα περὶ
τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νείλου. εἰ δέ τις καὶ συγχωρή- 5
σαι χιόνος εἶναι πλῆθος ἐν τοῖς ὑπὲρ Αἰθιοπίαν
τόποις, ὅμως ἐλέγχεται τὸ ψεῦδος τῆς ἀποφάσεως·
7 πᾶς γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος ῥέων ὁμολογουμένως
αὔρας ἀναδίδωσι ψυχρὰς καὶ τὸν ἀέρα παχύνει·
περὶ δὲ τὸν Νεῖλον μόνον τῶν ποταμῶν οὔτε νέ- 10
φους ὑποστάσεις ὑπάρχουσιν οὔτ' αὖραι ψυχραὶ
8 γίνονται οὔθ' ὁ ἀὴρ παχύνεται. Ἡρόδοτος δέ φησι
τὸν Νεῖλον εἶναι μὲν φύσει τηλικοῦτον ἡλίκος γί-
νεται κατὰ τὴν πλήρωσιν, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τὸν
ἥλιον κατὰ τὴν Λιβύην φερόμενον ἐπισπᾶσθαι πρὸς 15
ἑαυτὸν πολλὴν ὑγρασίαν ἐκ τοῦ Νείλου, καὶ διὰ
τοῦτο περὶ τοὺς καιροὺς τούτους παρὰ φύσιν ἐλάτ-
9 τονα γίνεσθαι τὸν ποταμόν· τοῦ δὲ θέρους ἐπι-
στάντος ἀποχωροῦντα τῇ φορᾷ τὸν ἥλιον πρὸς τὰς 47
ἄρκτους ἀναξηραίνειν καὶ ταπεινοῦν τούς τε περὶ 20
τὴν Ἑλλάδα ποταμοὺς καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἄλλην χώ-
10 ραν τὴν ὁμοίως ἐκείνῃ κειμένην. οὐκέτ' οὖν εἶναι
παράδοξον τὸ γινόμενον περὶ τὸν Νεῖλον· οὐ γὰρ
ἐν τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ
11 ταπεινοῦσθαι διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν. ῥητέον 25
οὖν καὶ πρὸς τοῦτον ὅτι καθῆκον ἦν, ὥσπερ ἀπὸ
τοῦ Νείλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτὸν ἐπι-
σπᾶται κατὰ τοὺς τοῦ χειμῶνος καιρούς, οὕτω καὶ
ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ὄντων πο-
ταμῶν ἀναλαμβάνειν τι τῶν ὑγρῶν καὶ ταπεινοῦν 30
12 τὰ φερόμενα ῥεύματα. ἐπεὶ δ' οὐδαμοῦ τῆς Λιβύης
οὐδὲν τοιοῦτον γινόμενον θεωρεῖται, περιφανῶς ὁ

συγγραφεὺς σχεδιάζων εὑρίσκεται· καὶ γὰρ οἱ περὶ
τὴν Ἑλλάδα ποταμοὶ τὴν αὔξησιν ἐν τῷ χειμῶνι
λαμβάνουσιν οὐ διὰ τὸ μακρότερον ἀφίστασθαι τὸν
ἥλιον, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τῶν γινομένων ὄμβρων.
Δημόκριτος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης φησὶν οὐ τὸν περὶ 39
τὴν μεσημβρίαν τόπον χιονίζεσθαι, καθάπερ εἴρη-
κεν Εὐριπίδης καὶ Ἀναξαγόρας, ἀλλὰ τὸν περὶ τὰς
ἄρκτους, καὶ τοῦτο ἐμφανὲς εἶναι πᾶσι. τὸ δὲ πλῆ- 2
θος τῆς σωρευομένης χιόνος ἐν τοῖς βορείοις μέρεσι
περὶ μὲν τὰς τροπὰς μένειν πεπηγός, ἐν δὲ τῷ θέ-
ρει διαλυομένων ὑπὸ τῆς θερμασίας τῶν πάγων
πολλὴν τηκεδόνα γίνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο πολλὰ
γεννᾶσθαι καὶ παχέα νέφη περὶ τοὺς μετεωροτέ-
ρους τῶν τόπων, δαψιλοῦς τῆς ἀναθυμιάσεως πρὸς
τὸ ὕψος αἰρομένης. ταῦτα δ' ὑπὸ τῶν ἐτησίων 3
ἐλαύνεσθαι, μέχρι ἂν ὅτου προσπέσῃ τοῖς μεγίστοις
ὄρεσι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην, ἃ φησιν εἶναι περὶ
τὴν Αἰθιοπίαν· ἔπειτα πρὸς τούτοις οὖσιν ὑψηλοῖς
βιαίως θραυόμενα παμμεγέθεις ὄμβρους γεννᾶν, ἐξ
ὧν πληροῦσθαι τὸν ποταμὸν μάλιστα κατὰ τὴν τῶν
ἐτησίων ὥραν. ῥᾴδιον δὲ καὶ τοῦτον ἐξελέγξαι τοὺς 4
χρόνους τῆς αὐξήσεως ἀκριβῶς ἐξετάζοντα· ὁ γὰρ
Νεῖλος ἄρχεται μὲν πληροῦσθαι κατὰ τὰς θερινὰς
τροπάς, οὔπω τῶν ἐτησίων πνεόντων, λήγει δ'
ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλαι προπεπαυ-
μένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. ὅταν οὖν ἡ τῆς 5
πείρας ἀκρίβεια κατισχύῃ τὴν τῶν λόγων πιθανό-
τητα, τὴν μὲν ἐπίνοιαν τἀνδρὸς ἀποδεκτέον, τὴν
δὲ πίστιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις οὐ δοτέον.
παρίημι γὰρ καὶ διότι τοὺς ἐτησίας ἰδεῖν ἔστιν οὐ- 6
δέν τι μᾶλλον ἀπὸ τῆς ἄρκτου πνέοντας ἤπερ τῆς
ἑσπέρας· οὐ βορέαι γὰρ οὐδ' ἀπαρκτίαι μόνοι, ἀλλὰ

καὶ οἱ πνέοντες ἀπὸ Θερινῆς δύσεως ἀργέσται κοινωνοῦσι τῆς τῶν ἐτησίων προσηγορίας. τό τε λέγειν ὡς μέγιστα συμβαίνει τῶν ὁρῶν ὑπάρχειν τα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν οὐ μόνον ἀναπόδεικτόν ἐστιν, ἀλλ᾽ οὐδὲ τὴν πίστιν ἔχει διὰ τῆς ἐναργείας συγχω- 48
7 ρουμένην. Ἔφορος δὲ καινοτάτην αἰτίαν εἰσφέρων πιθανολογεῖν μὲν πειρᾶται, τῆς δ᾽ ἀληθείας οὐδαμῶς ἐπιτυγχάνων θεωρεῖται. φησὶ γὰρ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν οὖσαν ποταμόχωστον καὶ χαύνην, ἔτι δὲ κισηρώδη τὴν φύσιν, ῥαγάδας τε μεγάλας καὶ διηνεκεῖς ἔχειν, διὰ δὲ τούτων εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβάνειν ὑγροῦ πλῆθος, καὶ κατὰ μὲν τὴν χειμερινὴν ὥραν συνέχειν ἐν ἑαυτῇ τοῦτο, κατὰ δὲ τὴν θερινὴν ὥσπερ ἱδρῶτάς τινας ἐξ αὐτῆς πανταχόθεν ἀνιέ-
8 ναι, καὶ διὰ τούτων πληροῦν τὸν ποταμόν. ὁ δὲ συγγραφεὺς οὗτος οὐ μόνον ἡμῖν φαίνεται μὴ τεθεαμένος τὴν φύσιν τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον τόπων, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τῶν εἰδότων τὰ κατὰ τὴν
9 χώραν ταύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος. πρῶτον μὲν γάρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὔξησιν ἐλάμβανεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπληροῦτο, διά τε πετρώδους καὶ στερεᾶς χώρας φερόμενος· νῦν δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων διὰ τῆς Αἰθιοπίας ῥέων τὴν πλήρωσιν ἔχει πρὶν ἢ
10 ψαῦσαι τῆς Αἰγύπτου. ἔπειτ᾽ εἰ μὲν τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν κατὰ τὴν ποταμόχωστον γῆν ἀραιωμάτων, ἐπιπολαίους ἂν εἶναι τὰς ῥαγάδας συνέβαινε, καθ᾽ ἃς ἀδύνατον ἦν διαμένειν τοσοῦτο πλῆθος ὕδατος· εἰ δ᾽ ὑψηλότερον τόπον ἐπεῖχεν ὁ ποταμὸς τῶν ἀραιωμάτων, ἀδύνατον ἦν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων κοιλωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἐπιφάνειαν τὴν τῶν ὑγρῶν σύρρυσιν γίνεσθαι.

καθόλου δὲ τίς ἂν δυνατὸν ἡγήσαιτο τοὺς ἐκ τῶν 11
κατὰ τὴν γῆν ἀραιωμάτων ἱδρῶτας τοσαύτην αὔ-
ξησιν τοῦ ποταμοῦ ποιεῖν ὥστε ὑπ' αὐτοῦ σχε-
δὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἐπικλύζεσθαι; ἀφίημι
γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος τῆς τε ποταμοχώστου γῆς καὶ
τῶν ἐν τοῖς ἀραιώμασι τηρουμένων ὑδάτων, ἐμ-
φανῶν ὄντων τῶν ἐν τούτοις ἐλέγχων. ὁ μὲν
γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν 12
χώραν πεποίηκε ποταμόχωστον, ἐν ᾗ τῶν συμβαι-
νόντων περὶ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου τὸ σύν-
ολον οὐδὲν θεωρεῖται γινόμενον. ὁμοίως δὲ τούτῳ 13
περὶ μὲν τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῷος
ποταμός, περὶ δὲ τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς φερό-
μενος ἐκ τῶν Φωκέων προσκέχωκεν οὐκ ὀλίγην χώ-
ραν, ἐφ' ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγχεται φανερῶς τὸ ψεῦ-
δος τοῦ συγγραφέως. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἄν τις παρ'
Ἐφόρῳ ζητήσειεν ἐκ παντὸς τρόπου τἀκριβές, ὁρῶν
αὐτὸν ἐν πολλοῖς ὠλιγωρηκότα τῆς ἀληθείας. τῶν 40
δ' ἐν Μέμφει τινὲς φιλοσόφων ἐπεχείρησαν αἰτίαν
φέρειν τῆς πληρώσεως ἀνεξέλεγκτον μᾶλλον ἢ πι-
θανήν, ᾗ πολλοὶ συγκατατέθεινται. διαιρούμενοι 2
γὰρ τὴν γῆν εἰς τρία μέρη φασὶν ὑπάρχειν ἓν μὲν
τὸ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην, ἕτερον δὲ τὸ
τούτοις τοῖς τόποις ἀντιπεπονθὸς ταῖς ὥραις, τὸ δὲ
τρίτον μεταξὺ μὲν κεῖσθαι τούτων, ὑπάρχειν δὲ διὰ
καῦμα ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἀνέβαινε 3
κατὰ τὸν τοῦ χειμῶνος καιρόν, δῆλον ὑπῆρχεν ὡς
ἐκ τῆς καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν ἐπίρρυσιν
διὰ τὸ περὶ τούτους τοὺς καιροὺς μάλιστα γίνεσθαι
παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας· ἐπεὶ δὲ τοὐναντίον περὶ
τὸ θέρος πληροῦται, πιθανὸν εἶναι κατὰ τοὺς ἀν-
τικειμένους τόπους γεννᾶσθαι τοὺς χειμῶνας, καὶ

τὸ πλεονάξον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδά-
4 των εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην φέρεσθαι. διὸ
καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου μηδένα δύνασθαι
παρελθεῖν, ὡς ἂν ἐκ τῆς ἐναντίας ζώνης διὰ τῆς
ἀοικήτου φερομένου τοῦ ποταμοῦ. μαρτυρεῖν δὲ 5
τούτοις καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος τοῦ κατὰ
τὸν Νεῖλον ὕδατος· διὰ γὰρ τῆς κατακεκαυμένης
αὐτὸν ῥέοντα καθέψεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο γλυκύτα-
τον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ἅτε φύσει τοῦ
5 πυρώδους πᾶν τὸ ὑγρὸν ἀπογλυκαίνοντος. οὗτος δ' 10
ὁ λόγος ἔχει μέν τινα φανερὰν καὶ πρόχειρον ἀν-
τίρρησιν, ὅτι παντελῶς ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ ποτα-
μὸν ἐκ τῆς ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέ-
ραν ἀναφέρεσθαι, καὶ μάλιστ' εἴ τις ὑπόθοιτο σφαι-
ροειδῆ τὴν γῆν ὑπάρχειν. καὶ γὰρ ἐάν τις τοῖς λό- 15
γοις κατατολμήσας βιάζηται τὴν ἐνάργειαν, ἥ γε
φύσις τῶν πραγμάτων οὐδαμῶς συγχωρήσει. κα-
θόλου μὲν γὰρ ἀνεξέλεγκτον ἀπόφασιν εἰσηγούμε-
νοι, καὶ τὴν ἀοίκητον χώραν μεταξὺ τιθέμενοι,
ταύτῃ διαφεύξεσθαι τοὺς ἀκριβεῖς ἐλέγχους νομί- 20
6 ζουσι· δίκαιον δὲ τοὺς περί τινων διαβεβαιουμέ-
νους ἢ τὴν ἐνάργειαν παρέχεσθαι μαρτυροῦσαν ἢ
τὰς ἀποδείξεις λαμβάνειν ἐξ ἀρχῆς συγκεχωρημέ-
νας. πῶς δὲ μόνος ὁ Νεῖλος ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκου-
μένης φέρεται πρὸς τοὺς καθ' ἡμᾶς τόπους; εἰκὸς 25
γὰρ εἶναι καὶ ἑτέρους ποταμούς, καθάπερ καὶ παρ'
7 ἡμῖν. ἥ τε τῆς περὶ τὸ ὕδωρ γλυκύτητος αἰτία
παντελῶς ἄλογος. εἰ γὰρ καθεψόμενος ὑπὸ τῶν
καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγκλυκαίνετο, πολύγονος οὐκ
ἂν ἦν οὐδὲ ποικίλας ἰχθύων καὶ θηρίων ἰδέας εἶχε· 30
πᾶν γὰρ ὕδωρ ὑπὸ τῆς πυρώδους φύσεως ἀλλοι-
8 ωθὲν ἀλλοτριώτατόν ἐστι ζωογονίας. διόπερ τῇ 50

παρεισαγομένη καθεψήσει τῆς φύσεως τοῦ Νείλου παντάπασιν ἐναντιουμένης ψευδεῖς τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγητέον. Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖός 41
φησι κατὰ μὲν τὴν θερινὴν ὥραν τὰ ὕδατα κατὰ τὴν γῆν εἶναι ψυχρά, τοῦ δὲ χειμῶνος τοὐναντίον θερμά, καὶ τοῦτο εὔδηλον ἐπὶ τῶν βαθέων φρεάτων γίνεσθαι· κατὰ μὲν γὰρ τὴν ἀκμὴν τοῦ χειμῶνος ἥκιστα τὸ ὕδωρ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχειν ψυχρόν, κατὰ δὲ τὰ μέγιστα καύματα ψυχρότατον ἐξ αὐτῶν ὑγρὸν ἀναφέρεσθαι. διὸ καὶ τὸν Νεῖλον εὐλόγως 2
κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα μικρὸν εἶναι καὶ συστέλλεσθαι, διὰ τὸ τὴν μὲν κατὰ γῆν θερμασίαν τὸ πολὺ τῆς ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν, ὄμβρους δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι· κατὰ δὲ τὸ θέρος μηκέτι τῆς κατὰ γῆν ἀπαναλώσεως γινομένης ἐν τοῖς κατὰ βάθος τόποις πληροῦσθαι τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ ῥύσιν ἀνεμποδίστως. ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτον 3
ὅτι πολλοὶ ποταμοὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ὁμοίως μὲν κείμενοι τοῖς στόμασι, παραπλησίους δὲ τὰς ῥύσεις ποιούμενοι, τὴν ἀνάβασιν οὐκ ἔχουσιν ἀνάλογον τῷ Νείλῳ· τοὐναντίον γὰρ ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πληρούμενοι, κατὰ δὲ τὸ θέρος λήγοντες, ἐλέγχουσι τὸ ψεῦδος τοῦ πειρωμένου τοῖς πιθανοῖς καταμάχεσθαι τὴν ἀλήθειαν. ἔγγιστα δὲ τῇ ἀλη- 4
θείᾳ προσελήλυθεν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος. φησὶ γὰρ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι γίνεσθαι συνεχεῖς ὄμβρους ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι τῆς μετοπωρινῆς ἰσημερίας· εὐλόγως οὖν τὸν 5
Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, τὴν κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν, κατὰ δὲ τὸ θέρος διὰ τοὺς ἐκχεομένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. εἰ δὲ τὰς αἰτίας μηδεὶς ἀπο-

δοῦναι δύναται μέχρι τοῦ νῦν τῆς τῶν ὑδάτων γε-
νέσεως, οὐ προσήκειν ἀθετεῖσθαι τὴν ἰδίαν ἀπό-
φασιν· πολλὰ γὰρ τὴν φύσιν ἐναντίως φέρειν, ὧν
τὰς αἰτίας οὐκ ἐφικτὸν ἀνθρώποις ἀκριβῶς ἐξευ-
7 ρεῖν. μαρτυρεῖν δὲ τοῖς ὑφ' ἑαυτοῦ λεγομένοις καὶ 5
8 τὸ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας· πρὸς
μὲν γὰρ τοῖς ὅροις τῆς Σκυθίας τοῖς πρὸς τὸ Καυ-
κάσιον ὄρος συνάπτουσι, παρεληλυθότος ἤδη τοῦ
χειμῶνος, καθ' ἕκαστον ἔτος νιφετοὺς ἐξαισίους γί-
νεσθαι συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐν δὲ τοῖς πρὸς 1
βορρᾶν ἐστραμμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς ὡρισμένοις
καιροῖς καὶ χάλαζαν ἄπιστον τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆ- 5
θος καταράττειν, καὶ περὶ μὲν τὸν Ὑδάσπην ποτα-
μὸν ἀρχομένου θέρους συνεχεῖς ὄμβρους γίνεσθαι,
κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς ταὐτὸ 1
συμβαίνειν, καὶ ταύτην τὴν περίστασιν κυκλουμέ-
9 νην ἀεὶ τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. οὐδὲν οὖν
εἶναι παράδοξον εἰ καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν κει-
μένην ὑπὲρ Αἰγύπτου συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσιν ὄμ-
βροι καταράττοντες ἐν τῷ θέρει πληροῦσι τὸν πο- 2
ταμόν, ἄλλως τε καὶ τῆς ἐναργείας αὐτῆς μαρτυ-
ρουμένης ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς τόπους οἰκούντων βαρ-
10 βάρων. εἰ δὲ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναντίαν
ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτ' ἀπιστητέον·
καὶ γὰρ τὸν νότον παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χειμέριον, 2
περὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν αἴθριον ὑπάρχειν, καὶ τὰς
βορείους πνοὰς περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην εὐτόνους εἶ-
ναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βληχρὰς καὶ ἀτόνους.
11 Καὶ περὶ μὲν τῆς πληρώσεως τοῦ Νείλου, δυ-
νάμενοι ποικιλώτερον ἀντειπεῖν πρὸς ἅπαντας, ἀρ- 3
κεσθησόμεθα τοῖς εἰρημένοις, ἵνα μὴ τὴν ἐξ ἀρχῆς
12 ἡμῖν προκειμένην συντομίαν ὑπερβαίνωμεν. ἐπεὶ

δὲ τὴν βίβλον ταύτην διὰ τὸ μέγεθος εἰς δύο διηρήκαμεν μέρη, στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας, τὴν πρώτην μερίδα τῶν ἱστορουμένων αὐτοῦ περιγράψομεν, τὰ δὲ συνεχῆ τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἱστορουμένων ἐν τῇ δευτέρᾳ κατατάξομεν, ἀρχὴν ποιησάμενοι τὴν ἀπαγγελίαν τῶν γενομένων βασιλέων τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ παλαιοτάτου βίου παρ᾽ Αἰγυπτίοις.

[ΜΕΡΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ.]

42 Τῆς πρώτης τῶν Διοδώρου βίβλων διὰ τὸ μέγεθος εἰς δύο βίβλους διηρημένης ἡ πρώτη μὲν περιέχει προοίμιον περὶ ὅλης τῆς πραγματείας καὶ τὰ λεγόμενα παρ' Αἰγυπτίοις περὶ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως καὶ τῆς τῶν ὅλων ἐξ ἀρχῆς συστάσεως, πρὸς δὲ τούτοις περὶ τῶν θεῶν, ὅσοι πόλεις ἔκτισταν κατ' Αἴγυπτον ἐπωνύμους ἑαυτῶν ποιήσαντες, περί τε τῶν πρώτων γενομένων ἀνθρώπων καὶ τοῦ παλαιοτάτου βίου, τῆς τε τῶν ἀθανάτων τιμῆς καὶ τῆς τῶν ναῶν κατασκευῆς, ἑξῆς δὲ περὶ τῆς τοποθεσίας τῆς κατ' Αἴγυπτον χώρας καὶ τῶν περὶ τὸν Νεῖλον ποταμὸν παραδοξολογουμένων, τῆς τε τούτου πληρώσεως τὰς αἰτίας καὶ τῶν ἱστορικῶν καὶ φιλοσόφων ἀποφάσεις, ἔτι δὲ τὰς πρὸς ἕκαστον 2 τῶν συγγραφέων ἀντιρρήσεις· ἐν ταύτῃ δὲ τῇ βίβλῳ τὰ συνεχῆ τοῖς προειρημένοις διέξιμεν. ἀρχόμεθα δὲ ἀπὸ τῶν γενομένων πρώτων κατ' Αἴγυπτον βασιλέων, καὶ τὰς κατὰ μέρος αὐτῶν πράξεις ἐκθησόμεθα μέχρι Ἀμάσιδος τοῦ βασιλέως, προεκθέμενοι κεφαλαιωδῶς τὴν ἀρχαιοτάτην ἀγωγὴν τῶν κατ' Αἴγυπτον.

43 Βίῳ γὰρ τὸ παλαιὸν Αἰγυπτίους φασὶ χρῆσθαι τὸ μὲν ἀρχαιότατον πόαν ἐσθίοντας καὶ τῶν ἐν τοῖς ἕλεσι γινομένων τοὺς καυλοὺς καὶ τὰς ῥίζας, πεῖραν

διὰ τῆς γεύσεως ἑκάστου λαμβάνοντας, πρώτην δὲ καὶ μάλιστα προσενέγκασθαι τὴν ὀνομαζομένην ἄγρωστιν διὰ τὸ καὶ τῇ γλυκύτητι διάφορον εἶναι καὶ τὴν τροφὴν ἀρκοῦσαν παρέχεσθαι τοῖς σώμασι τῶν ἀνθρώπων· καὶ γὰρ τοῖς κτήνεσι ταύτην θεωρεῖσθαι 2 προσηνῆ καὶ ταχὺ τοὺς ὄγκους αὐτῶν προσανατρέφειν. διὸ καὶ τῆς εὐχρηστίας τῆς περὶ τὴν βοτάνην ταύτην μνημονεύοντας τοὺς ἀνθρώπους μέχρι τοῦ νῦν, ὅταν πρὸς θεοὺς βαδίζωσι, τῇ χειρὶ ταύτης λαμβάνοντας προσεύχεσθαι· οἴονται γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἔλειον καὶ λιμνώδες εἶναι ζῷον, ἀπό τε τῆς λειότητος τεκμαιρόμενοι καὶ τῆς φυσικῆς ποιότητος, ἔτι δὲ τοῦ προσδεῖσθαι τροφῆς τῆς ὑγρᾶς μᾶλλον ἢ τῆς ξηρᾶς. δευτέραν δὲ λέγουσιν ἔχειν διαγωγὴν τοὺς 3 Αἰγυπτίους τὴν τῶν ἰχθύων βρῶσιν, πολλὴν δαψίλειαν παρεχομένου τοῦ ποταμοῦ, καὶ μάλισθ' ὅτε μετὰ τὴν ἀνάβασιν ταπεινούμενος ἀναξηραίνοιτο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν βοσκημάτων ἔνια σαρκοφαγεῖν, 4 καὶ ταῖς δοραῖς τῶν κατεσθιομένων ἐσθῆσι χρῆσθαι, καὶ τὰς οἰκήσεις ἐκ τῶν καλάμων κατασκευάζεσθαι. ἴχνη δὲ τούτων διαμένειν παρὰ τοῖς νομεῦσι τοῖς κατ' Αἴγυπτον, οὓς ἅπαντάς φασι μέχρι τοῦ νῦν μηδεμίαν ἄλλην οἴκησιν ἢ τὴν ἐκ τῶν καλάμων ἔχειν, δοκιμάζοντας ἀρκεῖσθαι ταύτῃ. πολ- 5 λοὺς δὲ χρόνους τούτῳ τῷ βίῳ διεξαγαγόντας τὸ τελευταῖον ἐπὶ τοὺς ἐδωδίμους μεταβῆναι καρπούς, ὧν εἶναι καὶ τὸν ἐκ τοῦ λωτοῦ γινόμενον ἄρτον. καὶ τούτων τὴν εὕρεσιν οἱ μὲν εἰς τὴν Ἶσιν ἀναφέρουσιν, οἱ δὲ εἴς τινα τῶν παλαιῶν βασιλέων τὸν ὀνομαζόμενον Μηνᾶν. οἱ δ' ἱερεῖς εὑρετὴν τῶν μὲν 6 παιδειῶν καὶ τῶν τεχνῶν μυθολογοῦσι τὸν Ἑρμῆν γεγονέναι, τῶν δ' εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων τοὺς

βασιλεῖς· διο καὶ τὸ παλαιὸν παραδίδοσθαι τὰς βασιλείας μὴ τοῖς ἐκγόνοις τῶν ἀρξάντων, ἀλλὰ τοῖς πλεῖστα καὶ μέγιστα τὸ πλῆθος εὐεργετοῦσιν, εἴτε προκαλουμένων τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐφ' ἑαυτῶν βασιλεῖς ἐπὶ τὴν κοινὴν εὐεργεσίαν, εἴτε καὶ κατ' ἀλήθειαν ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς οὕτω παρειληφότων.

44 Μυθολογοῦσι δ' αὐτῶν τινες τὸ μὲν πρῶτον ἄρξαι τῆς Αἰγύπτου Θεοὺς καὶ ἥρωας ἔτη βραχὺ λείποντα τῶν μυρίων καὶ ὀκτακισχιλίων, καὶ Θεῶν ἔσχατον βασιλεῦσαι τὸν Ἶσιδος Ὧρον· ὑπ' ἀνθρώπων δὲ τὴν χώραν βεβασιλεῦσθαί φασιν [ἀπὸ Μοίριδος] ἔτη βραχὺ λείποντα τῶν πεντακισχιλίων μέχρι τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδοηκοστῆς ὀλυμπιάδος, καθ' ἣν ἡμεῖς μὲν παρεβάλομεν εἰς Αἴγυπτον, ἐβασίλευε 2 δὲ Πτολεμαῖος ὁ νέος Διόνυσος χρηματίζων. τούτων δὲ τὰ μὲν πλεῖστα κατασχεῖν τὴν ἀρχὴν ἐγχωρίους βασιλεῖς, ὀλίγα δὲ Αἰθίοπας καὶ Πέρσας καὶ Μακεδόνας. Αἰθίοπας μὲν οὖν ἄρξαι τέτταρας, οὐ κατὰ τὸ ἑξῆς, ἀλλ' ἐκ διαστήματος, ἔτη τὰ πάντα 3 βραχὺ λείποντα τῶν ἓξ καὶ τριάκοντα· Πέρσας δ' ἡγήσασθαι Καμβύσου τοῦ βασιλέως τοῖς ὅπλοις καταστρεψαμένου τὸ ἔθνος πέντε πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτεσι σὺν ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀποστάσεσιν, ἃς ἐποιήσαντο φέρειν οὐ δυνάμενοι τὴν τραχύτητα τῆς ἐπιστασίας καὶ τὴν εἰς τοὺς ἐγχω- 4 ρίους θεοὺς ἀσέβειαν. ἐσχάτους δὲ Μακεδόνας ἄρξαι καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδόνων ἓξ ἔτη πρὸς τοῖς διακοσίοις καὶ ἑβδομήκοντα. τοὺς δὲ λοιποὺς χρόνους ἅπαντας διατελέσαι βασιλεύοντας τῆς χώρας ἐγχωρίους ἄνδρας μὲν ἑβδομήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, γυναῖκας δὲ πέντε· περὶ ὧν ἁπάντων οἱ μὲν

ἱερεῖς εἶχον ἀναγραφὰς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐκ παλαιῶν χρόνων ἀεὶ τοῖς διαδόχοις παραδεδομένας,
54 ὁπηλίκος ἕκαστος τῶν βασιλευσάντων ἐγένετο τῷ μεγέθει καὶ ὁποῖός τις τῇ φύσει καὶ τὰ κατὰ τοὺς
5 ἰδίους χρόνους ἑκάστῳ πραχθέντα· ἡμῖν δὲ περὶ 5
ἑκάστου τὰ κατὰ μέρος μακρὸν ἂν εἴη καὶ περίεργον γράφειν, ὡς ἂν τῶν πλείστων ἀχρήστων περιειλημμένων. διόπερ τῶν ἀξίων ἱστορίας τὰ κυριώτατα συντόμως διεξιέναι πειρασόμεθα.

10 Μετὰ τοὺς θεοὺς τοίνυν πρῶτόν φασι βασιλεῦ- 45
σαι τῆς Αἰγύπτου Μηνᾶν, καὶ καταδεῖξαι τοῖς λαοῖς θεούς τε σέβεσθαι καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν, πρὸς δὲ τούτοις παρατίθεσθαι τραπέζας καὶ κλίνας καὶ στρωμνῇ πολυτελεῖ χρῆσθαι, καὶ τὸ σύνολον τρυφὴν καὶ
15 πολυτελῆ βίον εἰσηγήσασθαι. διὸ καὶ πολλαῖς ὕστε- 2
ρον γενεαῖς βασιλεύοντα Τνέφαχθον τὸν Βοκχόριδος τοῦ σοφοῦ πατέρα λέγουσιν εἰς τὴν Ἀραβίαν στρατεύσαντα, τῶν ἐπιτηδείων αὐτὸν διά τε τὴν ἐρημίαν καὶ τὰς δυσχωρίας ἐκλιπόντων, ἀναγκα-
20 σθῆναι μίαν ἡμέραν ἐνδεᾶ γενόμενον χρήσασθαι διαίτῃ παντελῶς εὐτελεῖ παρά τισι τῶν τυχόντων ἰδιωτῶν, ἡσθέντα δὲ καθ' ὑπερβολὴν καταγνῶναι τῆς τρυφῆς καὶ τῷ καταδείξαντι τὴν πολυτέλειαν ἐξ ἀρχῆς βασιλεῖ καταρᾶσθαι· οὕτω δ' ἐγκάρδιον αὐτῷ
25 τὴν μεταβολὴν γενέσθαι τὴν περὶ τὴν βρῶσιν καὶ πόσιν καὶ κοίτην ὥστε τὴν κατάραν ἀναγράψαι τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν εἰς τὸν τοῦ Διὸς νεὼν ἐν Θήβαις· ὃ δὴ δοκεῖ μάλιστα αἴτιον γενέσθαι τοῦ μὴ διαμεῖναι τὴν δόξαν τοῦ Μηνᾶ καὶ τὰς τιμὰς εἰς τοὺς
30 ὕστερον χρόνους. ἐξῆς δὲ ἄρξαι λέγεται τοῦ προ- 3
ειρημένου βασιλέως τοὺς ἀπογόνους δύο πρὸς τοῖς πεντήκοντα τοὺς ἅπαντας ἔτη πλείω τῶν χιλίων

καὶ τετταράκοντα· ἐφ' ὧν μηδὲν ἄξιον ἀναγραφῆς
4 γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα κατασταθέντος βασιλέως
Βουσίριδος καὶ τῶν τούτου πάλιν ἐκγόνων ὀκτώ,
τὸν τελευταῖον ὁμώνυμον ὄντα τῷ πρώτῳ φασὶ κτί-
σαι τὴν ὑπὸ μὲν Αἰγυπτίων καλουμένην Διὸς πό- 5
λιν τὴν μεγάλην, ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων Θήβας. τὸν
μὲν οὖν περίβολον αὐτὸν ὑποστήσασθαι σταδίων
ἑκατὸν καὶ τετταράκοντα, οἰκοδομήμασι δὲ μεγά-
λοις καὶ ναοῖς ἐκπρεπέσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀναθήμασι
5 κοσμῆσαι θαυμαστῶς· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς τῶν ἰδιω- 10
τῶν οἰκίας, ἃς μὲν τετρωρόφους, ἃς δὲ πεντωρό-
φους κατασκευάσαι, καὶ καθόλου τὴν πόλιν εὐδαι-
μονεστάτην οὐ μόνον τῶν κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ 5
6 καὶ τῶν ἄλλων πασῶν ποιῆσαι. διὰ δὲ τὴν ὑπερ-
βολὴν τῆς περὶ αὐτὴν εὐπορίας τε καὶ δυνάμεως 15
εἰς πάντα τόπον τῆς φήμης διαδεδομένης ἐπιμεμνῆ-
σθαι καὶ τὸν ποιητὴν αὐτῆς φασιν ἐν οἷς λέγει

οὐδ' ὅσα Θήβας
Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἔνι κτήματα κεῖται,
αἳθ' ἑκατόμπυλοί εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν' ἑκάστην 20
ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν.

7 ἔνιοι δέ φασιν οὐ πύλας ἑκατὸν ἐσχηκέναι τὴν πό-
λιν, ἀλλὰ πολλὰ καὶ μεγάλα προπύλαια τῶν ἱερῶν,
ἀφ' ὧν ἑκατόμπυλον ὠνομάσθαι, καθαπερεὶ πολύ-
πυλον. δισμύρια δ' ἅρματα πρὸς ἀλήθειαν ἐξ αὐ- 25
τῆς εἰς τοὺς πολέμους ἐκπορεύεσθαι· τοὺς γὰρ ἱπ-
πῶνας ἑκατὸν γεγονέναι κατὰ τὴν παραποταμίαν
τὴν ἀπὸ Μέμφεως ἄχρι Θηβῶν τῶν κατὰ τὴν Λι-
βύην, ἑκάστου δεχομένου ἀνὰ διακοσίους ἵππους,
ὧν ἔτι νῦν τὰ θεμέλια δείκνυσθαι. 30

46 Οὐ μόνον δὲ τοῦτον τὸν βασιλέα παρειλήφαμεν,
ἀλλὰ καὶ τῶν ὕστερον ἀρξάντων πολλοὺς εἰς τὴν

αὔξησιν τῆς πόλεως πεφιλοτιμῆσθαι. ἀναθήμασί τε
γὰρ πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἀργυροῖς καὶ χρυσοῖς, ἔτι
δ' ἐλεφαντίνοις, καὶ κολοττικῶν ἀνδριάντων πλή-
θει, πρὸς δὲ τούτοις κατασκευαῖς μονολίθων ὀβε-
λίσκων, μηδεμίαν τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον οὕτω κεκο-
σμῆσθαι. τεττάρων γὰρ ἱερῶν κατασκευασθέντων 2
τό τε κάλλος καὶ τὸ μέγεθος θαυμαστῶν ἓν εἶναι
τὸ παλαιότατον, τρισκαίδεκα μὲν σταδίων τὴν πε-
ρίμετρον, πέντε δὲ καὶ τετταράκοντα πηχῶν τὸ
ὕψος, εἴκοσι δὲ καὶ τεττάρων ποδῶν τὸ πλάτος τῶν
τοίχων. ἀκόλουθον δὲ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ ταύτῃ καὶ 3
τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον τῶν ἀναθημάτων γενέσθαι, τῇ
τε δαπάνῃ θαυμαστὸν καὶ τῇ χειρουργίᾳ περιττῶς
εἰργασμένον. τὰς μὲν οὖν οἰκοδομὰς διαμεμενηκέ- 4
ναι μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, τὸν δ' ἄργυρον
καὶ χρυσὸν καὶ τὴν δι' ἐλέφαντος καὶ λιθείας πο-
λυτέλειαν ὑπὸ Περσῶν σεσυλῆσθαι καθ' οὓς καιρούς ἐνέπρησε τὰ κατ' Αἴγυπτον ἱερὰ Καμβύσης· ὅτε δή φασι τοὺς Πέρσας μετενεγκόντας τὴν εὐπορίαν ταύτην εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τεχνίτας ἐξ Αἰγύπτου παραλαβόντας κατασκευάσαι τὰ περιβόητα βασίλεια τά τε ἐν Περσεπόλει καὶ τὰ ἐν Σούσοις καὶ
56 τὰ ἐν Μηδίᾳ. τοσοῦτο δὲ πλῆθος χρημάτων ἀπο- 5
φαίνουσι γεγονέναι τότε κατ' Αἴγυπτον ὥστε τῶν
κατὰ τὴν σύλησιν ἀπολειμμάτων κατακαυθέντων τὰ
συναχθέντα κατὰ μικρὸν εὑρεθῆναι χρυσίου μὲν
πλείω τῶν τριακοσίων ταλάντων, ἀργυρίου δ' οὐκ
ἐλάττω τῶν δισχιλίων καὶ τριακοσίων ταλάντων.
εἶναι δέ φασι καὶ τάφους ἐνταῦθα τῶν ἀρχαίων βα- 6
σιλέων θαυμαστοὺς καὶ τῶν μεταγενεστέρων τοῖς
εἰς τὰ παραπλήσια φιλοτιμουμένοις ὑπερβολὴν οὐκ
ἀπολείποντας. οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς ἐκ τῶν ἀναγραφῶν 7

ἔφασαν εὑρίσκειν ἑπτὰ πρὸς τοῖς τετταράκοντα τάφους βασιλικούς· εἰς δὲ Πτολεμαῖον τὸν Λάγου διαμεῖναί φασιν ἑπτακαίδεκα μόνον, ὧν τὰ πολλὰ κατέφθαρτο καθ' οὓς χρόνους παρεβάλομεν ἡμεῖς εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς καὶ ὀγδο-
8 κοστῆς ὀλυμπιάδος. οὐ μόνον δ' οἱ κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς ἐκ τῶν ἀναγραφῶν ἱστοροῦσιν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων τῶν παραβαλόντων μὲν εἰς τὰς Θήβας ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου, συνταξαμένων δὲ τὰς Αἰγυπτιακὰς ἱστορίας, ὧν ἐστι καὶ Ἑκαταῖος, συμφωνοῦσι τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις.
47 ἀπὸ γὰρ τῶν πρώτων τάφων, ἐν οἷς παραδέδοται τὰς παλλακίδας τοῦ Διὸς τεθάφθαι, δέκα σταδίων φασὶν ὑπάρξαι βασιλέως μνῆμα τοῦ προσαγορευθέντος Ὀσυμανδύου. τούτου δὲ κατὰ μὲν τὴν εἴσοδον ὑπάρχειν πυλῶνα λίθου ποικίλου, τὸ μὲν μῆκος δίπλεθρον, τὸ δ' ὕψος τετταράκοντα καὶ πέντε
2 πηχῶν· διελθόντι δὲ αὐτὸν εἶναι λίθινον περίστυλον τετράγωνον, ἑκάστης πλευρᾶς οὔσης τεττάρων πλέθρων· ὑπηρεῖσθαι δ' ἀντὶ τῶν κιόνων ζῳδια πηχῶν ἑκκαίδεκα μονόλιθα, τὸν τύπον εἰς τὸν ἀρχαῖον τρόπον εἰργασμένα· τὴν ὀροφήν τε πᾶσαν ἐπὶ πλάτος δυοῖν ὀργυιῶν ὑπάρχειν μονόλιθον, ἀστέρας ἐν κυανῷ καταπεποικιλμένην· ἐξῆς δὲ τοῦ περιστύλου τούτου πάλιν ἑτέραν εἴσοδον καὶ πυλῶνα τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιον τῷ προειρημένῳ, γλυφαῖς δὲ
3 παντοίαις περιττότερον εἰργασμένον· παρὰ δὲ τὴν εἴσοδον ἀνδριάντας εἶναι τρεῖς ἐξ ἑνὸς τοὺς πάντας λίθου μέλανος τοῦ Συηνίτου, καὶ τούτων ἕνα μὲν καθήμενον ὑπάρχειν μέγιστον πάντων τῶν κατ' Αἴγυπτον, οὗ τὸν πόδα μετρούμενον ὑπερβάλλειν τοὺς ἑπτὰ πήχεις, ἑτέρους δὲ δύο πρὸς τοῖς

γόνασι, τὸν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὸν δὲ ἐξ εὐωνύμων, θυγατρὸς καὶ μητρός, τῷ μεγέθει λειπομένους τοῦ προειρημένου. τὸ δ' ἔργον τοῦτο μὴ μόνον εἶναι κατὰ 4
τὸ μέγεθος ἀποδοχῆς ἄξιον, ἀλλὰ καὶ τῇ τέχνῃ θαυμαστὸν καὶ τῇ τοῦ λίθου φύσει διαφέρον, ὡς ἂν ἐν τηλικούτῳ μεγέθει μήτε διαφυάδος μήτε κηλῖδος μηδεμιᾶς θεωρουμένης. ἐπιγεγράφθαι δ' ἐπ' αὐτοῦ „Βασιλεὺς βασιλέων Ὀσυμανδύας εἰμί. εἰ δέ τις εἰδέναι βούλεται πηλίκος εἰμὶ καὶ ποῦ κεῖμαι, νικάτω τι τῶν ἐμῶν ἔργων.“ εἶναι δὲ καὶ ἄλλην εἰκόνα τῆς 5
μητρὸς αὐτοῦ καθ' αὑτὴν πηχῶν εἴκοσι μονόλιθον, ἔχουσαν δὲ τρεῖς βασιλείας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἃς διασημαίνειν ὅτι καὶ θυγάτηρ καὶ γυνὴ καὶ μήτηρ βασιλέως ὑπῆρξε. μετὰ δὲ τὸν πυλῶνα περίστυλον 6
εἶναι τοῦ προτέρου ἀξιολογώτερον, ἐν ᾧ γλυφὰς ὑπάρχειν παντοίας δηλούσας τὸν πόλεμον τὸν γενόμενον αὐτῷ πρὸς τοὺς ἐν τοῖς Βάκτροις ἀποστάντας· ἐφ' οὓς ἐστρατεῦσθαι πεζῶν μὲν τετταράκοντα μυριάσιν, ἱππεῦσι δὲ δισμυρίοις, εἰς τέτταρα μέρη διῃρημένης τῆς πάσης στρατιᾶς, ὧν ἁπάντων υἱοὺς τοῦ βασιλέως ἐσχηκέναι τὴν ἡγεμονίαν. καὶ κατὰ 4
μὲν τὸν πρῶτον τῶν τοίχων τὸν βασιλέα κατεσκευάσθαι πολιορκοῦντα τεῖχος ὑπὸ ποταμοῦ περίρρυτον καὶ προκινδυνεύοντα πρός τινας ἀντιτεταγμένους μετὰ λέοντος, συναγωνιζομένου τοῦ θηρίου καταπληκτικῶς· ὑπὲρ οὗ τῶν ἐξηγουμένων οἱ μὲν ἔφασαν πρὸς ἀλήθειαν χειροήθη λέοντα τρεφόμενον ὑπὸ τοῦ βασιλέως συγκινδυνεύειν αὐτῷ κατὰ τὰς μάχας καὶ τροπὴν ποιεῖν τῶν ἐναντίων διὰ τὴν ἀλκήν, τινὲς δ' ἱστόρουν ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἀνδρεῖος ὢν καὶ φορτικός, ἑαυτὸν ἐγκωμιάζειν βουλόμενος διὰ τῆς τοῦ λέοντος εἰκόνος τὴν διάθεσιν ἑαυτοῦ τῆς

ψυχῆς ἐσήμαινεν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τοίχῳ τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀγομένους εἰργάσθαι τά τε αἰδοῖα καὶ τὰς χεῖρας οὐκ ἔχοντας, δι' ὧν δοκεῖν δηλοῦσθαι διότι ταῖς ψυχαῖς ἄνανδροι καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς δεινοῖς ἐνεργείας ἄχειρες ἦσαν. τὸν δὲ τρίτον ἔχειν γλυφὰς παντοίας καὶ διαπρεπεῖς γραφάς, δι' ὧν δηλοῦσθαι βουθυσίας τοῦ βασιλέως καὶ θρίαμβον ἀπὸ τοῦ πολέμου καταγόμενον. κατὰ δὲ μέσον τὸν περίστυλον ὑπαίθριον βωμὸν ᾠκοδομῆσθαι τοῦ καλλίστου λίθου τῇ τε χειρουργίᾳ διάφορον καὶ τῷ μεγέθει θαυμαστόν. κατὰ δὲ τὸν τελευταῖον τοῖχον ὑπάρχειν ἀνδριάντας καθημένους δύο μονολίθους ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πηχῶν, παρ' οὓς εἰσόδους τρεῖς ἐκ τοῦ περιστύλου κατεσκευάσθαι, καθ' ἃς οἶκον ὑπάρχειν ὑπόστυλον, ᾠδείου τρόπον κατεσκευασμένον, ἑκάστην πλευρὰν ἔχοντα δίπλεθρον. ἐν τούτῳ δ' εἶναι πλῆθος ἀνδριάντων ξυλίνων, διασημαῖνον τοὺς τὰς ἀμφισβητήσεις ἔχοντας καὶ προσβλέποντας τοῖς τὰς δίκας κρίνουσι· τούτους δ' ἐφ' ἑνὸς τῶν τοίχων ἐγγεγλύφθαι τριάκοντα τὸν ἀριθμόν, καὶ κατὰ τὸ μέσον τὸν ἀρχιδικαστήν, ἔχοντα τὴν ἀλήθειαν ἐξηρτημένην ἐκ τοῦ τραχήλου καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιμύοντα, καὶ βιβλίων αὐτῷ παρακείμενον πλῆθος· ταύτας δὲ τὰς εἰκόνας ἐνδείκνυσθαι διὰ τοῦ σχήματος ὅτι τοὺς μὲν δικαστὰς οὐδὲν δεῖ λαμβάνειν, τὸν ἀρχιδικαστὴν δὲ πρὸς μόνην βλέπειν τὴν ἀλήθειαν. ἐξῆς δ' ὑπάρχειν περίπατον οἴκων παντοδαπῶν πλήρη, καθ' οὓς παντοῖα γένη βρωτῶν κατεσκευάσθαι τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν ἡδίστων. καθ' ὃν δὴ γλυφαῖς ἐντυχεῖν εἶναι καὶ χρώμασιν ἐπηνθισμένον τὸν βασιλέα, φέροντα τῷ θεῷ χρυσὸν καὶ

ἄργυρου, ὃν ἐξ ἁπάσης ἐλάμβανε τῆς Αἰγύπτου κατ' ἐνιαυτὸν ἐκ τῶν ἀργυρείων καὶ χρυσείων μετάλλων· ὑπογεγράφθαι δὲ καὶ τὸ πλῆθος, ὃ συγκεφαλαιούμενον εἰς ἀργυρίου λόγον εἶναι μνῶν τρισχιλίας καὶ διακοσίας μυριάδας. ἐξῆς δ' ὑπάρχειν τὴν 3
ἱερὰν βιβλιοθήκην, ἐφ' ἧς ἐπιγεγράφθαι Ψυχῆς ἰατρεῖον, συνεχεῖς δὲ ταύτῃ τῶν κατ' Αἴγυπτον θεῶν ἁπάντων εἰκόνας, τοῦ βασιλέως ὁμοίως δωροφοροῦντος ἃ προσῆκον ἦν ἑκάστοις, καθάπερ ἐνδεικνυμένου πρός τε τὸν Ὄσιριν καὶ τοὺς κάτω παρέδρους ὅτι τὸν βίον ἐξετέλεσεν εὐσεβῶν καὶ δικαιοπραγῶν πρός τε ἀνθρώπους καὶ θεούς. ὁμότοιχον 4
59 δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ κατεσκευάσθαι περιττῶς οἶκον εἰκοσίκλινον, ἔχοντα τοῦ τε Διὸς καὶ τῆς Ἥρας, ἔτι δὲ τοῦ βασιλέως εἰκόνας, ἐν ᾧ δοκεῖν καὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ἐντεθάφθαι. κύκλῳ δὲ τούτου πλῆ- 5
θος οἰκημάτων κατεσκευάσθαι γραφὴν ἐχόντων ἐκπρεπῆ πάντων τῶν καθιερωμένων ἐν Αἰγύπτῳ ζῴων· ἀνάβασίν τε δι' αὐτῶν εἶναι πρὸς ὅλον τὸν τάφον· ἣν διελθοῦσιν ὑπάρχειν ἐπὶ τοῦ μνήματος κύκλον χρυσοῦν τριακοσίων καὶ ἑξήκοντα καὶ πέντε πηχῶν τὴν περίμετρον, τὸ δὲ πάχος πηχυαῖον· ἐπιγεγράφθαι δὲ καὶ διῃρῆσθαι καθ' ἕκαστον πῆχυν τὰς ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, παραγεγραμμένων τῶν κατὰ φύσιν γινομένων τοῖς ἄστροις ἀνατολῶν τε καὶ δύσεων καὶ τῶν διὰ ταύτας ἐπιτελουμένων ἐπισημασιῶν κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἀστρολόγους. τοῦτον δὲ τὸν κύκλον ὑπὸ Καμβύσου καὶ Περσῶν ἔφασαν σεσυλῆσθαι καθ' οὓς χρόνους ἐκράτησεν Αἰγύπτου.

Τὸν μὲν οὖν Ὀσυμανδύου τοῦ βασιλέως τάφον 6
τοιοῦτον γενέσθαι φασίν, ὃς οὐ μόνον δοκεῖ τῇ κατὰ τὴν δαπάνην χορηγίᾳ πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν,

50 ἀλλὰ καὶ τῇ τῶν τεχνιτῶν ἐπινοίᾳ. οἱ δὲ Θηβαῖοί φασιν ἑαυτοὺς ἀρχαιοτάτους εἶναι πάντων ἀνθρώπων, καὶ παρ' ἑαυτοῖς πρώτοις φιλοσοφίαν τε εὑρῆσθαι καὶ τὴν ἐπ' ἀκριβὲς ἀστρολογίαν, ἅμα καὶ τῆς χώρας αὐτοῖς συνεργούσης πρὸς τὸ τηλαυγέστερον ὁρᾶν τὰς ἐπιτολάς τε καὶ δύσεις τῶν ἄστρων. 2 ἰδίως δὲ καὶ τὰ περὶ τοὺς μῆνας αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐνιαυτοὺς διατέτακται· τὰς γὰρ ἡμέρας οὐκ ἄγουσι κατὰ σελήνην, ἀλλὰ κατὰ τὸν ἥλιον, τριακονθημέρους μὲν τιθέμενοι τοὺς μῆνας, πέντε δ' ἡμέρας καὶ τέταρτον τοῖς δώδεκα μησὶν ἐπάγουσι, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν ἐνιαύσιον κύκλον ἀναπληροῦσιν. ἐμβολίμους δὲ μῆνας οὐκ ἄγουσιν οὐδ' ἡμέρας ὑφαιροῦσι, καθάπερ οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων. περὶ δὲ τῶν ἐκλείψεων ἡλίου τε καὶ σελήνης ἀκριβῶς ἐπεσκέφθαι δοκοῦσι, καὶ προρρήσεις περὶ τούτων ποιοῦνται, πάντα τὰ κατὰ μέρος γινόμενα προλέγοντες ἀδιαπτώτως.

3 Τῶν δὲ τούτου τοῦ βασιλέως ἀπογόνων ὄγδοος ὁ ἀπὸ τοῦ πατρὸς προσαγορευθεὶς Οὐχορεὺς ἔκτισε πόλιν Μέμφιν, ἐπιφανεστάτην τῶν κατ' Αἴγυπτον. ἐξελέξατο μὲν γὰρ τόπον ἐπικαιρότατον ἁπάσης τῆς χώρας, ὅπου σχιζόμενος ὁ Νεῖλος εἰς πλείονα μέρη ποιεῖ τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ σχήματος Δέλτα· διὸ καὶ συνέβη τὴν πόλιν εὐκαίρως κειμένην ἐπὶ τῶν κλείθρων εἶναι κυριεύουσαν τῶν εἰς τὴν ἄνω χώ- 4 ραν ἀναπλεόντων. τὸν μὲν οὖν περίβολον τῆς πόλεως ἐποίησε σταδίων ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, τὴν δὲ ὀχυρότητα καὶ τὴν εὐχρηστίαν θαυμαστήν, τοιῷδέ 5 τινι τρόπῳ κατασκευάσας. ῥέοντος γὰρ τοῦ Νείλου περὶ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς ἀναβάσεις ἐπικλύζοντος, ἀπὸ μὲν τοῦ νότου προεβάλετο χῶμα παμ-

μέγεθες, πρὸς μὲν τὴν πλήρωσιν τοῦ ποταμοῦ προβλήματος, πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς πολεμίους ἀκροπόλεως ἔχον τάξιν· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων μερῶν πανταχόθεν ὤρυξε λίμνην μεγάλην καὶ βαθεῖαν, ἣ τὸ σφοδρὸν τοῦ ποταμοῦ δεχομένη καὶ πάντα τὸν περὶ τὴν πόλιν τόπον πληροῦσα, πλὴν ᾗ τὸ χῶμα κατεσκεύαστο, θαυμαστὴν ἐποίει τὴν ὀχυρότητα. οὕτω δὲ καλῶς ὁ κτίσας αὐτὴν ἐστοχάσατο τῆς τῶν 6
τόπων εὐκαιρίας ὥστε τοὺς ἔξῆς βασιλεῖς σχεδὸν ἅπαντας καταλιπόντας τὰς Θήβας τά τε βασίλεια καὶ τὴν οἴκησιν ἐν ταύτῃ ποιεῖσθαι. διόπερ ἀπὸ τούτων τῶν χρόνων ἤρξατο ταπεινοῦσθαι μὲν τὰ περὶ τὰς Θήβας, αὔξεσθαι δὲ τὰ περὶ τὴν Μέμφιν, ἕως Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως· τούτου γὰρ ἐπὶ θαλάττῃ τὴν ἐπώνυμον αὐτῷ πόλιν οἰκίσαντος οἱ κατὰ τὸ ἔξῆς βασιλεύσαντες τῆς Αἰγύπτου πάντες ἐφιλοτιμήθησαν εἰς τὴν ταύτης αὔξησιν. οἱ μὲν γὰρ βα- 7
σιλείοις μεγαλοπρεπέσιν, οἱ δὲ νεωρίοις καὶ λιμέσιν, οἱ δ' ἑτέροις ἀναθήμασι καὶ κατασκευάσμασιν ἀξιολόγοις ἐπὶ τοσοῦτον ἐκόσμησαν αὐτὴν ὥστε παρὰ τοῖς πλείστοις πρώτην ἢ δευτέραν ἀριθμεῖσθαι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην πόλεων. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς ἰδίοις χρόνοις ἀναγράψομεν. ὁ δὲ τὴν Μέμφιν κτίσας μετὰ τὴν τοῦ 51
χώματος καὶ τῆς λίμνης κατασκευὴν ᾠκοδόμησε βασίλεια τῶν μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις οὐ λειπόμενα, τῆς δὲ τῶν προβασιλευσάντων μεγαλοψυχίας καὶ φιλοκαλίας οὐκ ἄξια. οἱ γὰρ ἐγχώριοι τὸν μὲν ἐν τῷ 2
ζῆν χρόνον εὐτελῆ παντελῶς εἶναι νομίζουσι, τὸν δὲ μετὰ τὴν τελευτὴν δι' ἀρετὴν μνημονευθησόμενον περὶ πλείστου ποιοῦνται, καὶ τὰς μὲν τῶν ζώντων οἰκήσεις καταλύσεις ὀνομάζουσιν, ὡς ὀλίγον

χρόνον ἐν ταύταις οἰκούντων ἡμῶν, τοὺς δὲ τῶν τετελευτηκότων τάφους ἀιδίους οἴκους προσαγορεύ- 61
ουσιν, ὡς ἐν ᾅδου διατελούντων τὸν ἄπειρον αἰ-
ῶνα· διόπερ τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας κατασκευῶν
ἧττον φροντίζουσι, περὶ δὲ τὰς ταφὰς ὑπερβολὴν
4 οὐκ ἀπολείπουσι φιλοτιμίας. τὴν δὲ προειρημένην
πόλιν ὀνομασθῆναί φασιν ἀπὸ τῆς θυγατρὸς τοῦ
κτίσαντος αὐτὴν βασιλέως. ταύτης δὲ μυθολογοῦ-
σιν ἐρασθῆναι τὸν ποταμὸν Νεῖλον ὁμοιωθέντα
ταύρῳ, καὶ γεννῆσαι τὸν ἐπ' ἀρετῇ θαυμασθέντα
παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις Αἴγυπτον, ἀφ' οὗ καὶ τὴν σύμ-
5 πασαν χώραν τυχεῖν τῆς προσηγορίας. διαδεξάμε-
νον γὰρ τοῦτον τὴν ἡγεμονίαν γενέσθαι βασιλέα
φιλάνθρωπον καὶ δίκαιον καὶ καθόλου σπουδαῖον ἐν
πᾶσι· διὸ καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς ἀξιούμενον ὑπὸ πάν-
των διὰ τὴν εὔνοιαν τυχεῖν τῆς προειρημένης τιμῆς.
6 Μετὰ δὲ τὸν προειρημένον βασιλέα δώδεκα γε-
νεαῖς ὕστερον διαδεξάμενος τὴν κατ' Αἴγυπτον
ἡγεμονίαν Μοῖρις ἐν μὲν τῇ Μέμφει κατεσκεύασε
τὰ βόρεια προπύλαια, τῇ μεγαλοπρεπείᾳ πολὺ τῶν
ἄλλων ὑπερέχοντα, ἐπάνω δὲ τῆς πόλεως ἀπὸ δέκα
σχοίνων λίμνην ὤρυξε τῇ μὲν εὐχρηστίᾳ θαυμα-
στήν, τῷ δὲ μεγέθει τῶν ἔργων ἄπιστον· τὴν μὲν
γὰρ περίμετρον αὐτῆς φασιν ὑπάρχειν σταδίων τρισ-
χιλίων καὶ ἑξακοσίων, τὸ δὲ βάθος ἐν τοῖς πλεί-
στοις μέρεσιν ὀργυιῶν πεντήκοντα· ὥστε τίς οὐκ
ἂν ἀναλογιζόμενος τὸ μέγεθος τοῦ κατασκευάσμα-
τος εἰκότως ζητήσαι πόσαι μυριάδες ἀνδρῶν ἐν πό-
7 σοις ἔτεσι τοῦτο συνετέλεσαν; τὴν δὲ χρείαν τὴν
ἐκ ταύτης καὶ κοινωφελίαν τοῖς τὴν Αἴγυπτον οἰ-
κοῦσιν, ἔτι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπίνοιαν, οὐκ ἄν
τις ἐπαινέσειε τῆς ἀληθείας ἀξίως.

Ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν Νεῖλος οὐχ ὡρισμένας ἐποιεῖτο 52
τὰς ἀναβάσεις, ἡ δὲ χώρα τὴν εὐκαρπίαν παρε-
σκεύαζεν ἀπὸ τῆς ἐκείνου συμμετρίας, εἰς ὑποδο-
χὴν τοῦ πλεονάζοντος ὕδατος ὤρυξε τὴν λίμνην,
ὅπως μήτε διὰ τὸ πλῆθος τῆς ῥύσεως ἐπικλύζων
ἀκαίρως τὴν χώραν ἕλη καὶ λίμνας κατασκευάζῃ,
μήτ' ἐλάττω τοῦ συμφέροντος τὴν πλήρωσιν ποι-
ούμενος τῇ λειψυδρίᾳ τοὺς καρποὺς λυμαίνηται.
καὶ διώρυχα μὲν ἐκ τοῦ ποταμοῦ κατεσκεύασεν εἰς 2
τὴν λίμνην ὀγδοήκοντα μὲν σταδίων τὸ μῆκος, τρι-
πλεθρον δὲ τὸ πλάτος· διὰ δὲ ταύτης ποτὲ μὲν δε-
χόμενος τὸν ποταμόν, ποτὲ δ' ἀποστρέφων, παρεί-
χετο τοῖς γεωργοῖς τὴν τῶν ὑδάτων εὐκαιρίαν, ἀνοι-
γομένου τοῦ στόματος καὶ πάλιν κλειομένου φιλο-
τέχνως καὶ πολυδαπάνως· οὐκ ἐλάττω γὰρ τῶν
62 πεντήκοντα ταλάντων δαπανᾶν ἦν ἀνάγκη τὸν ἀνοῖ-
ξαι βουλόμενον ἢ κλεῖσαι τὸ προειρημένον κατα-
σκεύασμα. διαμεμένηκε δ' ἡ λίμνη τὴν εὐχρηστίαν 3
παρεχομένη τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς
χρόνων, καὶ τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ κατασκευά-
σαντος ἔχει, καλουμένη μέχρι τοῦ νῦν Μοίριδος λίμνη.
ὁ δ' οὖν βασιλεὺς ὀρύττων ταύτην κατέλιπεν ἐν 4
μέσῃ τόπον, ἐν ᾧ τάφον ᾠκοδόμησε καὶ δύο πυ-
ραμίδας, τὴν μὲν ἑαυτοῦ, τὴν δὲ τῆς γυναικός,
σταδιαίας τὸ ὕψος, ἐφ' ὧν ἐπέστησεν εἰκόνας λι-
θίνας καθημένας ἐπὶ θρόνου, νομίζων διὰ τούτων
τῶν ἔργων ἀθάνατον ἑαυτοῦ καταλείψειν τὴν ἐπ'
ἀγαθῷ μνήμην. τὴν δ' ἐκ τῆς λίμνης ἀπὸ τῶν 5
ἰχθύων γινομένην πρόσοδον ἔδωκε τῇ γυναικὶ πρὸς
μύρα καὶ τὸν ἄλλον καλλωπισμόν, φερούσης τῆς
θήρας ἀργυρίου τάλαντον ἑκάστης ἡμέρας· εἴκοσι 6
γὰρ καὶ δύο γένη τῶν κατ' αὐτὴν φασιν ἰχθύων

εἶναι, καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἁλίσκεσθαι πλῆθος ὥστε τοὺς προσκαρτεροῦντας ταῖς ταριχείαις ὄντας παμπληθεῖς δυσχερῶς περιγίνεσθαι τῶν ἔργων. περὶ μὲν οὖν Μοίριδος τοσαῦθ' ἱστοροῦσιν Αἰγύπτιοι.

53 Σεσόωσιν δέ φασιν ὕστερον ἑπτὰ γενεαῖς βασιλέα γενόμενον ἐπιφανεστάτας καὶ μεγίστας τῶν πρὸ αὐτοῦ πράξεις ἐπιτελέσασθαι. ἐπεὶ δὲ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως οὐ μόνον οἱ συγγραφεῖς οἱ παρὰ τοῖς Ἕλλησι διαπεφωνήκασι πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τῶν κατ' Αἴγυπτον οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ διὰ τῆς ᾠδῆς αὐτὸν ἐγκωμιάζοντες οὐχ ὁμολογούμενα λέγουσιν, ἡμεῖς πειρασόμεθα τὰ πιθανώτατα καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἔτι κατὰ τὴν χώραν σημείοις τὰ μάλιστα
2 συμφωνοῦντα διελθεῖν. γεννηθέντος γὰρ τοῦ Σεσοώσιος ὁ πατὴρ αὐτοῦ μεγαλοπρεπές τι καὶ βασιλικὸν ἐποίησε· τοὺς γὰρ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν γεννηθέντας παῖδας ἐξ ὅλης τῆς Αἰγύπτου συναγαγὼν καὶ τροφοὺς καὶ τοὺς ἐπιμελησομένους ἐπιστήσας τὴν αὐτὴν ἀγωγὴν καὶ παιδείαν ὥρισε τοῖς πᾶσιν, ὑπολαμβάνων τοὺς μάλιστα συντραφέντας καὶ τῆς αὐτῆς παρρησίας κεκοινωνηκότας εὐνουστάτους καὶ συναγωνιστὰς ἐν τοῖς πολέμοις ἀρίστους ἔσεσθαι.
3 πάντα δὲ δαψιλῶς χορηγήσας διεπόνησε τοὺς παῖδας ἐν γυμνασίοις συνεχέσι καὶ πόνοις· οὐδενὶ γὰρ αὐτῶν ἐξῆν προσενέγκασθαι τροφήν, εἰ μὴ πρότε-
4 ρον δράμοι σταδίους ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα. διὸ καὶ πάντες ἀνδρωθέντες ὑπῆρξαν ἀθληταὶ μὲν τοῖς σώ- 63
μασιν εὔρωστοι, ἡγεμονικοὶ δὲ καὶ καρτερικοὶ ταῖς ψυχαῖς διὰ τὴν τῶν ἀρίστων ἐπιτηδευμάτων ἀγω-
5 γήν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ὁ Σεσόωσις ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ἀραβίαν, συστρατευομένων καὶ τῶν συντρόφων, περί τε τὰς

θήρας διεπονήθη καὶ ταῖς ἀνυδρίαις καὶ σπανοσιτίαις ἐγκαρτερήσας κατεστρέψατο τὸ ἔθνος ἅπαν τὸ τῶν Ἀράβων, ἀδούλωτον τὸν πρὸ τοῦ χρόνον γεγονός· ἔπειτα εἰς τοὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν τόπους 6
ἀποσταλεὶς τὴν πλείστην τῆς Λιβύης ὑπήκοον ἐποιήσατο, παντελῶς νέος ὢν τὴν ἡλικίαν. τοῦ δὲ πα- 7
τρὸς τελευτήσαντος διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν καὶ ταῖς προκατεργασθείσαις πράξεσι μετεωρισθείς, ἐπεβάλετο τὴν οἰκουμένην κατακτήσασθαι. ἔνιοι δὲ λέ- 8
γουσιν αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἰδίας θυγατρὸς Ἀθύρτιος παρακληθῆναι πρὸς τὴν τῶν ὅλων δυναστείαν, ἣν οἱ μὲν συνέσει πολὺ τῶν ἄλλων διαφέρουσάν φασι διδάξαι τὸν πατέρα ῥᾳδίως ἐσομένην τὴν στρατείαν, οἱ δὲ μαντικῇ χρωμένην καὶ τὸ μέλλον ἔσεσθαι προγινώσκουσαν ἔκ τε τῆς θυτικῆς καὶ τῆς ἐγκοιμήσεως τῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν γινομένων σημείων. γεγράφασι δέ 9
τινες καὶ διότι κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ Σεσοώσιος ὁ πατὴρ αὐτοῦ καθ' ὕπνον δόξαι τὸν Ἥφαιστον αὐτῷ λέγειν ὅτι πάσης τῆς οἰκουμένης ὁ γεννηθεὶς παῖς κρατήσει. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν τὸν μὲν πα- 10
τέρα τοὺς ἡλικιώτας τοῦ προειρημένου ἀθροῖσαι καὶ βασιλικῆς ἀγωγῆς ἀξιῶσαι, προκατασκευαζόμενον εἰς τὴν τῶν ὅλων ἐπίθεσιν, αὐτὸν δ' ἀνδρωθέντα καὶ τῇ τοῦ θεοῦ προρρήσει πιστεύσαντα κατενεχθῆναι πρὸς τὴν εἰρημένην στρατείαν. πρὸς 54
δὲ ταύτην τὴν ἐπιβολὴν πρῶτον μὲν τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν κατεσκεύασε πᾶσι τοῖς κατ' Αἴγυπτον, ἡγούμενος δεῖν τοὺς μὲν συστρατεύοντας ἑτοίμως ὑπὲρ τῶν ἡγουμένων ἀποθνήσκειν, τοὺς δὲ ἀπολειπομένους ἐπὶ τῶν πατρίδων μηδὲν νεωτερίζειν, εἰ μέλλει τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τέλος ἄξειν. διὸ καὶ 2

πάντας ἐκ τῶν ἐνδεχομένων εὐηργέτει, τοὺς μὲν
χρημάτων δωρεαῖς ἐκθεραπεύων, τοὺς δὲ χώρας δό-
σει, τινὰς δὲ τιμωρίας ἀπολύσει, πάντας δὲ ταῖς
ὁμιλίαις καὶ τῇ τῶν τρόπων ἐπιεικείᾳ προσήγετο·
τῶν τε γὰρ βασιλικῶν ἐγκλημάτων ἅπαντας ἀθῴους
ἀφῆκε καὶ τοὺς πρὸς ἀργύριον συγκεκλειμένους ἀπέ-
λυσε τοῦ χρέους, ὄντος πολλοῦ πλήθους [ἀνθρώπων]
3 ἐν ταῖς φυλακαῖς. τὴν δὲ χώραν ἅπασαν εἰς ἓξ καὶ
τριάκοντα μέρη διελών, ἃ καλοῦσιν Αἰγύπτιοι νομούς,
ἐπέστησεν ἅπασι νομάρχας τοὺς ἐπιμελησομένους
τῶν τε προσόδων τῶν βασιλικῶν καὶ διοικήσοντας
4 ἅπαντα τὰ κατὰ τὰς ἰδίας μερίδας. ἐπελέξατο δὲ
καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς ταῖς ῥώμαις διαφέροντας καὶ
συνεστήσατο στρατόπεδον ἄξιον τοῦ μεγέθους τῆς
ἐπιβολῆς· κατέγραψε γὰρ πεζῶν μὲν ἑξήκοντα μυ-
ριάδας, ἱππεῖς δὲ δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους,
ζεύγη δὲ πολεμιστήρια δισμύρια καὶ ἑπτακισχίλια.
5 ἐπὶ δὲ τὰς κατὰ μέρος ἡγεμονίας τῶν στρατιωτῶν
ἔταξε τοὺς συντρόφους, ἐνηθληκότας μὲν ἤδη τοῖς
πολέμοις, ἀρετὴν δ' ἐξηλωκότας ἐκ παίδων, εὔνοιαν
δὲ ἀδελφικὴν ἔχοντας πρός τε τὸν βασιλέα καὶ πρὸς
ἀλλήλους, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πλείους τῶν χιλίων
6 καὶ ἑπτακοσίων. πᾶσι δὲ τοῖς προειρημένοις κατε-
κληροῦχησε τὴν ἀρίστην τῆς χώρας, ὅπως ἔχοντες
ἱκανὰς προσόδους καὶ μηδενὸς ἐνδεεῖς ὄντες ἀσκῶσι
55 τὰ περὶ τοὺς πολέμους. κατασκευάσας δὲ τὴν δύ-
ναμιν ἐστράτευσεν ἐπὶ πρώτους Αἰθίοπας τοὺς πρὸς
τῇ μεσημβρίᾳ κατοικοῦντας, καὶ καταπολεμήσας
ἠνάγκασε τὸ ἔθνος φόρους τελεῖν ἔβενον καὶ χρυ-
2 σὸν καὶ τῶν ἐλεφάντων τοὺς ὀδόντας. ἔπειτ' εἰς
μὲν τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν ἀπέστειλε στόλον νεῶν
τετρακοσίων, πρῶτος τῶν ἐγχωρίων μακρὰ σκάφη

ναυπηγησάμενος, καὶ τάς τε νήσους τὰς ἐν τοῖς τόποις κατεκτήσατο καὶ τῆς ἠπείρου τὰ παρὰ θάλατταν μέρη κατεστρέψατο μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως πεζῇ τὴν πορείαν ποιησάμενος κατεστρέψατο πᾶσαν τὴν Ἀσίαν. οὐ μόνον γὰρ 3 τὴν ὕστερον ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος κατακτηθεῖσαν χώραν ἐπῆλθεν, ἀλλὰ καί τινα τῶν ἐθνῶν ὧν ἐκεῖνος οὐ παρέβαλεν εἰς τὴν χώραν. καὶ γὰρ τὸν Γάγγην ποταμὸν διέβη καὶ τὴν Ἰν- 4 δικὴν ἐπῆλθε πᾶσαν ἕως Ὠκεανοῦ καὶ τὰ τῶν Σκυθῶν ἔθνη μέχρι Τανάιδος ποταμοῦ τοῦ διορίζοντος τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας· ὅτε δή φασι τῶν Αἰγυπτίων τινὰς καταλειφθέντας περὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην συστήσασθαι τὸ τῶν Κόλχων ἔθνος. ὅτι δὲ 5 τοῦτο τὸ γένος Αἰγυπτιακόν ἐστι σημεῖον εἶναι τὸ περιτέμνεσθαι τοὺς ἀνθρώπους παραπλησίως τοῖς κατ᾽ Αἴγυπτον, διαμένοντος τοῦ νομίμου παρὰ τοῖς ἀποίκοις, καθάπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἰουδαίοις. ὁμοίως 6 δὲ καὶ τὴν λοιπὴν Ἀσίαν ἅπασαν ὑπήκοον ἐποιήσατο καὶ τῶν Κυκλάδων νήσων τὰς πλείους. διαβὰς δ᾽ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ διεξιὼν ἅπασαν τὴν Θρᾴκην ἐκινδύνευσεν ἀποβαλεῖν τὴν δύναμιν διὰ σπάνιν τροφῆς καὶ τόπων δυσχωρίας. διόπερ ὅρια τῆς 7 στρατείας ποιησάμενος ἐν τῇ Θρᾴκῃ, στήλας κατεσκεύασεν ἐν πολλοῖς τόποις τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ κατακτηθέντων· αὗται δὲ τὴν ἐπιγραφὴν εἶχον Αἰγυπτίοις γράμμασι τοῖς ἱεροῖς λεγομένοις, „Τήνδε τὴν χώραν ὅπλοις κατεστρέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δεσπότης δεσποτῶν Σεσόωσις.“ τὴν 8 δὲ στήλην κατεσκεύασεν ἔχουσαν αἰδοῖον ἐν μὲν τοῖς μαχίμοις ἔθνεσιν ἀνδρός, ἐν δὲ τοῖς ἀγεννέσι καὶ δειλοῖς γυναικός, ἀπὸ τοῦ κυριωτέρου μέρους

τὴν διάθεσιν τῆς ἑκάστων ψυχῆς φανερωτάτην τοῖς
9 ἐπιγινομένοις ἔσεσθαι νομίζων. ἐν ἐνίοις δὲ τόποις
καὶ τὴν ἑαυτοῦ κατεσκεύασεν εἰκόνα λιθίνην, τόξα
καὶ λόγχην ἔχουσαν, τῷ μεγέθει τέτταρσι παλαι-
σταῖς μείζονα τῶν τεττάρων πηχῶν, ἡλίκος ὢν καὶ
10 αὐτὸς ἐτύγχανεν. ἐπιεικῶς δὲ προσενεχθεὶς ἅπασι
τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ συντελέσας τὴν στρατείαν
ἐν ἔτεσιν ἐννέα, τοῖς μὲν ἔθνεσι κατὰ δύναμιν
προσέταξε δωροφορεῖν κατ' ἐνιαυτὸν εἰς Αἴγυπτον,
αὐτὸς δὲ ἀθροίσας αἰχμαλώτων τε καὶ τῶν ἄλλων
λαφύρων πλῆθος ἀνυπέρβλητον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν
πατρίδα, μεγίστας πράξεις τῶν πρὸ αὐτοῦ κατειρ-
11 γασμένος. καὶ τὰ μὲν ἱερὰ πάντα τὰ κατ' Αἴγυ-
πτον ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις καὶ σκύλοις ἐκόσμησε,
τῶν δὲ στρατιωτῶν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας δωρεαῖς
12 κατὰ τὴν ἀξίαν ἐτίμησε. καθόλου δὲ ἀπὸ ταύτης
τῆς στρατείας οὐ μόνον ἡ συνανδραγαθήσασα δύ-
ναμις μεγάλην εὐπορίαν κτησαμένη τὴν ἐπάνοδον
ἐποιήσατο λαμπράν, ἀλλὰ καὶ τὴν Αἴγυπτον ἅπα-
σαν συνέβη παντοίας ὠφελείας ἐμπλησθῆναι.

56 Ὁ δὲ Σεσόωσις ἀποστήσας τὰ πλήθη ἀπὸ τῶν
πολεμικῶν ἔργων τοῖς μὲν συνανδραγαθήσασι συν-
εχώρησε τὴν ῥᾳστώνην καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῶν κα-
τακτηθέντων ἀγαθῶν, αὐτὸς δὲ φιλόδοξος ὢν καὶ
τῆς εἰς τὸν αἰῶνα μνήμης ὀρεγόμενος κατεσκευά-
σεν ἔργα μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ταῖς ἐπινοίαις καὶ
ταῖς χορηγίαις, ἑαυτῷ μὲν ἀθάνατον περιποιοῦντα
δόξαν, τοῖς δ' Αἰγυπτίοις τὴν εἰς ἅπαντα τὸν χρό-
2 νον ἀσφάλειαν μετὰ ῥᾳστώνης. πρῶτον μὲν γὰρ
ἀπὸ θεῶν ἀρξάμενος ᾠκοδόμησεν ἐν πάσαις ταῖς
κατ' Αἴγυπτον πόλεσιν ἱερὸν θεοῦ τοῦ μάλιστα
παρ' ἑκάστοις τιμωμένου. πρὸς δὲ τὰς ἐργασίας τῶν

μὲν Αἰγυπτίων οὐδένα παρέλαβε, δι' αὐτῶν δὲ τῶν αἰχμαλώτων ἅπαντα κατεσκεύασε· διόπερ ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ἐπέγραψεν ὡς οὐδεὶς ἐγχώριος εἰς αὐτὰ μεμόχθηκε. λέγεται δὲ τῶν αἰχμαλώτων τοὺς ἐκ 3
τῆς Βαβυλωνίας ἁλόντας ἀποστῆναι τοῦ βασιλέως, μὴ δυναμένους φέρειν τὰς ἐν τοῖς ἔργοις ταλαιπωρίας· οὓς καταλαβομένους παρὰ τὸν ποταμὸν χωρίον καρτερὸν διαπολεμεῖν τοῖς Αἰγυπτίοις καὶ τὴν σύνεγγυς χώραν καταφθείρειν, τέλος δὲ δοθείσης ἀδείας αὐτοῖς κατοικῆσαι τὸν τόπον, ὃν καὶ ἀπὸ τῆς πατρίδος Βαβυλῶνα προσαγορεῦσαι. δι' αἰτίας 4
δὲ παραπλησίους φασὶν ὠνομάσθαι καὶ τὴν Τροίαν τὴν ἔτι καὶ νῦν οὖσαν παρὰ τὸν Νεῖλον· τὸν μὲν γὰρ Μενέλαον ἐξ Ἰλίου πλέοντα μετὰ πολλῶν αἰχμαλώτων παραβαλεῖν εἰς Αἴγυπτον, τοὺς δὲ Τρῶας ἀποστάντας αὐτοῦ καταλαβέσθαι τινὰ τόπον καὶ διαπολεμῆσαι μέχρι ὅτου συγχωρηθείσης αὐτοῖς τῆς ἀσφαλείας ἔκτισαν πόλιν, ἣν ὁμώνυμον αὐτοὺς λέγουσι ποιῆσαι τῇ πατρίδι. οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι περὶ 5
τῶν εἰρημένων πόλεων Κτησίας ὁ Κνίδιος διαφόρως ἱστόρησε, φήσας τῶν μετὰ Σεμιράμιδος παραβαλόντων εἰς Αἴγυπτόν τινας ἐκτικέναι ταύτας, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων θεμένους τὴν προσηγορίαν. περὶ δὲ τούτων τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκθέσθαι μετὰ ἀκρι- 6
βείας οὐ ῥᾴδιον, τὸ δ' ἀναγραφῆς ἀξιῶσαι τὰ διαφωνούμενα παρὰ τοῖς συγγραφεῦσιν ἀναγκαῖον, ὅπως ἀκέραιος ἡ περὶ τῆς ἀληθείας κρίσις ἀπολείπηται τοῖς ἀναγινώσκουσιν.

Ὁ δ' οὖν Σεσόωσις χώματα πολλὰ καὶ μεγάλα 57
κατασκευάσας τὰς πόλεις εἰς ταῦτα μετῴκισεν, ὅσαι μὴ φυσικῶς τὸ ἔδαφος ἐτύγχανον ἐπηρμένον ἔχουσαι, ὅπως κατὰ τὰς πληρώσεις τοῦ ποταμοῦ κατα-

φυγὰς ἔχωσιν ἀκινδύνους οἵ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ
2 κτήνη. κατὰ πᾶσαν δὲ τὴν χώραν τὴν ἀπὸ Μέμ-
φεως ἐπὶ θάλατταν ὤρυξε πυκνὰς ἐκ τοῦ ποταμοῦ
διώρυχας, ἵνα τὰς μὲν συγκομιδὰς τῶν καρπῶν
ποιῶνται συντόμως καὶ ῥᾳδίως, ταῖς δὲ πρὸς ἀλ-
λήλους τῶν λαῶν ἐπιμιξίαις καὶ πᾶσι τοῖς τόποις
ὑπάρχῃ ῥᾳστώνη καὶ πάντων τῶν πρὸς ἀπόλαυσιν
πολλὴ δαψίλεια· τὸ δὲ μέγιστον, πρὸς τὰς τῶν πο-
λεμίων ἐφόδους ὀχυρὰν καὶ δυσέμβολον ἐποίησε
3 τὴν χώραν· τὸν γὰρ πρὸ τοῦ χρόνον ἡ κρατίστη
τῆς Αἰγύπτου πᾶσα σχεδὸν ἱππάσιμος οὖσα καὶ ταῖς
συνωρίσιν εὔβατος ἀπ' ἐκείνου τοῦ χρόνου διὰ τὸ
πλῆθος τῶν ἐκ τοῦ ποταμοῦ διωρύχων δυσεφοδω-
4 τάτη γέγονεν. ἐτείχισε δὲ καὶ τὴν πρὸς ἀνατολὰς
νεύουσαν πλευρὰν τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς
Συρίας καὶ τῆς Ἀραβίας ἐμβολὰς ἀπὸ Πηλουσίου
μέχρι Ἡλιουπόλεως διὰ τῆς ἐρήμου, τὸ μῆκος ἐπὶ
5 σταδίους χιλίους καὶ πεντακοσίους. ἐναυπηγήσατο
δὲ καὶ πλοῖον κέδρινον τὸ μὲν μῆκος πηχῶν δια-
κοσίων καὶ ὀγδοήκοντα, τὴν δ' ἐπιφάνειαν ἔχον
τὴν μὲν ἔξωθεν ἐπίχρυσον, τὴν δ' ἔνδοθεν κατηρ-
γυρωμένην· καὶ τοῦτο μὲν ἀνέθηκε τῷ θεῷ τῷ μά-
λιστα ἐν Θήβαις τιμωμένῳ, δύο τε λιθίνους ὀβε-
λίσκους ἐκ τοῦ σκληροῦ λίθου πηχῶν τὸ ὕψος εἴ-
κοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν, ἐφ' ὧν ἐπέγραψε τό τε
μέγεθος τῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλῆθος τῶν προσό-
δων καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν καταπολεμηθέντων ἐθ-
νῶν· ἐν Μέμφει δ' ἐν τῷ τοῦ Ἡφαίστου ἱερῷ μο-
νολίθους εἰκόνας ἑαυτοῦ τε καὶ τῆς γυναικὸς τὸ
ὕψος τριάκοντα πηχῶν, τῶν δ' υἱῶν εἴκοσι πηχῶν,
6 διὰ σύμπτωμα τοιόνδε. ἐκ τῆς μεγάλης στρατείας
ἀνακάμψαντος εἰς Αἴγυπτον τοῦ Σεσοώσιος καὶ δια-

τρίβοντος περὶ τὸ Πηλούσιον, ἑστιῶν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων ἐπιβουλὴν συνεστήσατο· ἀναπαυσαμένων γὰρ αὐτῶν ἀπὸ τῆς μέθης, ἔχων καλάμου ξηροῦ πλῆθος ἐκ χρόνου παρεσκευασμένον, καὶ τοῦτο νυκτὸς τῇ σκηνῇ περιθείς, ἐνέπρησεν. ἄφνω δὲ τοῦ πυρὸς ἐκλάμψαντος 7 οἱ μὲν ἐπὶ τῆς θεραπείας τοῦ βασιλέως τεταγμένοι παρεβοήθουν ἀγεννῶς ὡς ἂν οἰνωμένοι, ὁ δὲ Σεσόωσις ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἀνατείνας καὶ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν τε παίδων καὶ τῆς γυναικὸς τοῖς θεοῖς εὐξάμενος διεξέπεσε διὰ τῆς φλογός. σω- 8 θεὶς δὲ παραδόξως τούς τε ἄλλους θεοὺς ἐτίμησεν ἀναθήμασι, καθότι προείρηται, πάντων δὲ μάλιστα τὸν Ἥφαιστον, ὡς ὑπὸ τούτου τετευχὼς τῆς σωτηρίας.

Πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων περὶ τὸν Σεσόωσιν 58
ὑπαρξάντων δοκεῖ μεγαλοπρεπέστατον αὐτῷ γεγο-
68 νέναι τὸ συντελούμενον ἐν ταῖς ἐξόδοις περὶ τοὺς ἡγεμόνας. τῶν γὰρ καταπεπολεμημένων ἐθνῶν οἵ 2
τε τὰς συγκεχωρημένας βασιλείας ἔχοντες καὶ τῶν ἄλλων οἱ τὰς μεγίστας ἡγεμονίας παρειληφότες ἀπήντων εἰς Αἴγυπτον ἐν τακτοῖς χρόνοις φέροντες δῶρα· οὓς ὁ βασιλεὺς ἐκδεχόμενος ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ἐτίμα καὶ διαφερόντως προῆγεν, ὁπότε δὲ πρὸς ἱερὸν ἢ πόλιν προσιέναι μέλλοι, τοὺς ἵππους ἀπὸ τοῦ τεθρίππου λύων ὑπεξεύγνυεν ἀντὶ τούτων κατὰ τέτταρας τούς τε βασιλεῖς καὶ τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας, ἐνδεικνύμενος, ὡς ᾤετο, πᾶσιν ὅτι τοὺς τῶν ἄλλων κρατίστους καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεστάτους καταπολεμήσας εἰς ἅμιλλαν ἀρετῆς οὐκ ἔχει τὸν δυ- 3
νάμενον συγκριθῆναι. δοκεῖ δ' οὗτος ὁ βασιλεὺς πάντας τοὺς πώποτε γενομένους ἐν ἐξουσίαις ὑπερ-

βεβηκέναι ταῖς τε πολεμικαῖς πράξεσι καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει τῶν τε ἀναθημάτων καὶ τῶν ἔργων τῶν κατεσκευασμένων κατ' Αἴγυπτον. ἔτη δὲ τρία πρὸς τοῖς τριάκοντα βασιλεύσας ἐκ προαιρέσεως ἐξέλιπε τὸν βίον, ὑπολιπόντων αὐτὸν τῶν ὀμμάτων· καὶ τοῦτο πράξας οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις ἐθαυμάσθη, δόξας τῇ μεγαλοψυχίᾳ τῶν πεπραγμένων ἀκόλουθον πεποιῆσθαι τὴν τοῦ βίου κατα-
4 στροφήν. ἐπὶ τοσοῦτο δὲ ἴσχυσε καὶ διέτεινε τοῖς χρόνοις ἡ δόξα τούτου τοῦ βασιλέως ὥστε τῆς Αἰγύπτου πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πεσούσης ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Περσῶν, καὶ Δαρείου τοῦ Ξέρξου πατρὸς σπουδάσαντος ἐν Μέμφει τὴν ἰδίαν εἰκόνα στῆσαι πρὸ τῆς Σεσοώσιος, ὁ μὲν ἀρχιερεὺς ἀντεῖπε λόγου προτεθέντος ἐν ἐκκλησίᾳ τῶν ἱερέων, ἀποφηνάμενος ὡς οὔπω Δαρεῖος ὑπερβέβηκε τὰς Σεσοώσιος πράξεις, ὁ δὲ βασιλεὺς οὐχ ὅπως ἠγανάκτησεν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἡσθεὶς ἐπὶ τῇ παρρησίᾳ σπουδάσειν ἔφησεν ὅπως κατὰ μηδὲν ἐκείνου λειφθείη βιώσας τὸν ἴσον χρόνον, καὶ παρεκάλει συγκρίνειν τὰς ἡλικιώτιδας πράξεις· τοῦτον γὰρ δικαιό-
5 τατον ἔλεγχον εἶναι τῆς ἀρετῆς. περὶ μὲν οὖν Σεσοώσιος ἀρκεσθησόμεθα τοῖς λόγοις τοῖς ῥηθεῖσιν.

59 Ὁ δ' υἱὸς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν τοῦ πατρὸς προσηγορίαν ἑαυτῷ περιθέμενος πρᾶξιν μὲν πολεμικὴν ἢ μνήμης ἀξίαν οὐδ' ἡντινοῦν συνετελέσατο, συμπτώματι δὲ περιέπεσεν ἰδιά-
2 ζοντι. ἐστερήθη μὲν γὰρ τῆς ὁράσεως εἴτε διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα τῆς φύσεως κοινωνίαν εἴθ', ὥς τινες μυθολογοῦσι, διὰ τὴν εἰς τὸν ποταμὸν ἀσέβειαν, ἐν ᾧ χειμαζόμενός ποτε τὸ φερόμενον ῥεῦμα

κατῃκόντισε· διὰ δὲ τὴν ἀτυχίαν ἀναγκασθεὶς κα-
ταφυγεῖν ἐπὶ τὴν τῶν θεῶν βοήθειαν, ἐπὶ χρόνους
ἱκανοὺς πλείσταις θυσίαις καὶ τιμαῖς τὸ θεῖον ἐξι-
λασκόμενος οὐδεμιᾶς ἐτύγχανε πολυωρίας· τῷ δε- 3
κάτῳ δ' ἔτει μαντείας αὐτῷ γενομένης τιμῆσαί τε
τὸν θεὸν τὸν ἐν Ἡλιουπόλει καὶ γυναικὸς οὔρῳ
νίζεσθαι τὸ πρόσωπον ἥτις ἑτέρου πεῖραν ἀνδρὸς
οὐκ εἴληφε, τῶν μὲν γυναικῶν ἀπὸ τῆς ἰδίας ἀρ-
ξάμενος καὶ πολλὰς ἐξετάσας οὐδεμίαν εὗρεν ἀδιά-
φθορον πλὴν κηπουροῦ τινος, ἣν ὑγιὴς γενόμενος
ἔγημε· τὰς δ' ἄλλας ζώσας ἐν κώμῃ τινὶ κατέκαυ-
σεν, ἣν Αἰγύπτιοι διὰ τὸ σύμπτωμα τοῦτο προση-
γόρευσαν Ἱερὰν βῶλον· τῷ δ' ἐν Ἡλιουπόλει θεῷ 4
τὰς χάριτας ἀπονέμων τῆς εὐεργεσίας κατὰ τὸν
χρησμὸν ὀβελίσκους ἀνέθηκε δύο μονολίθους, τὸ μὲν
πλάτος ὀκτώ, τὸ δὲ μῆκος πηχῶν ἑκατόν.

Μετὰ δὲ τοῦτον τὸν βασιλέα συχνοὶ τῶν διαδε- 60
ξαμένων τὴν ἀρχήν τινες οὐδὲν ἔπραξαν ἀναγρα-
φῆς ἄξιον. πολλαῖς δ' ὕστερον γενεαῖς Ἄμασις γε-
νόμενος βασιλεὺς ἦρχε τῶν ὅχλων βιαιότερον· πολ-
λοὺς μὲν γὰρ παρὰ τὸ δίκαιον ἐτιμωρεῖτο, συχνοὺς
δὲ τῶν οὐσιῶν ἐστέρισκε, πᾶσι δ' ὑπεροπτικῶς καὶ
κατὰ πᾶν ὑπερηφάνως προσεφέρετο. μέχρι μὲν οὖν 2
τινος οἱ πάσχοντες ἐκαρτέρουν, οὐ δυνάμενοι κατ'
οὐδένα τρόπον ἀμύνασθαι τοὺς πλέον ἰσχύοντας·
ἐπεὶ δὲ Ἀκτισάνης ὁ τῶν Αἰθιόπων βασιλεὺς ἐστρά-
τευσεν ἐπ' αὐτόν, τότε τοῦ μίσους καιρὸν λαβόν-
τος ἀπέστησαν οἱ πλεῖστοι. διόπερ ῥᾳδίως αὐτοῦ 3
χειρωθέντος ἡ μὲν Αἴγυπτος ἔπεσεν ὑπὸ τὴν τῶν
Αἰθιόπων βασιλείαν, ὁ δ' Ἀκτισάνης ἀνθρωπίνως
ἐνέγκας τὴν εὐτυχίαν ἐπιεικῶς προσεφέρετο τοῖς
ὑποτεταγμένοις· ὅτε δὴ καὶ συνετέλεσεν ἴδιόν τι 4

περὶ τοὺς λῃστάς, οὔτε θανατώσας τοὺς ἐνόχους 70
οὔτε ὁλοσχερῶς ἀφεὶς ἀτιμωρήτους· συναγαγὼν γὰρ
ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας τοὺς ἐν ἐγκλήμασιν ὄντας κα-
κουργίας, καὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν δικαιοτάτην
ποιησάμενος, ἤθροισεν ἅπαντας τοὺς καταδεδικα- 5
σμένους, ἀποτεμὼν δ' αὐτῶν τοὺς μυκτῆρας κα-
τῴκισεν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς ἐρήμου χώρας, κτίσας
πόλιν τὴν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος τῶν οἰκητόρων
6 Ῥινοκόλουρα προσαγορευθεῖσαν. αὕτη δὲ κειμένη
πρὸς τοῖς μεθορίοις τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας οὐ 10
μακρὰν τοῦ παρήκοντος αἰγιαλοῦ πάντων σχεδὸν
τῶν πρὸς ἀνθρωπίνην δίαιταν ἀνηκόντων ἐστέρη-
7 ται· περιέχει μὲν γὰρ αὐτὴν χώρα πλήρης ἁλμυρί-
δος, ἐντὸς δὲ τοῦ τείχους ὀλίγον ἐστὶν ὕδωρ ἐν
φρέασι, καὶ τοῦτο διεφθαρμένου καὶ παντελῶς τῇ 15
8 γεύσει πικρόν. κατῴκισε δ' αὐτοὺς εἰς ταύτην τὴν
χώραν, ὅπως μήτε τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευθέντας
βίους διατηροῦντες λυμαίνωνται τοὺς μηδὲν ἀδι-
κοῦντας, μήτε κατὰ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιμι-
9 ξίας ἀγνοούμενοι λανθάνωσιν. ἀλλ' ὅμως ἐκριφέν- 20
τες εἰς χώραν ἔρημον καὶ πάντων σχεδὸν τῶν χρη-
σίμων ἄπορον ἐπενόησαν βίον οἰκεῖον τῆς περὶ
αὐτοὺς ἐνδείας, ἀναγκαζούσης τῆς φύσεως πρὸς τὴν
10 ἀπορίαν πάντα μηχανᾶσθαι. καλάμην γὰρ κείρον-
τες ἐκ τῆς ὁμόρου χώρας, καὶ ταύτην σχίζοντες, 25
λίνα παραμήκη κατεσκεύαζον, ταῦτα δὲ παρὰ τὸν
αἰγιαλὸν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἱστάντες τὰς θήρας
τῶν ὀρτύγων ἐποιοῦντο· φέρονται γὰρ οὗτοι κατ'
ἀγέλας μείζονας ἐκ τοῦ πελάγους· οὓς θηρεύοντες
ἤθροιζον πλῆθος ἱκανὸν εἰς διατροφὴν ἑαυτοῖς. 30
61 Τοῦ δὲ βασιλέως τούτου τελευτήσαντος ἀνεκτή-
σαντο τὴν ἀρχὴν Αἰγύπτιοι, καὶ κατέστησαν ἐγχώ-

ριον βασιλέα Μένθην, ὃν τινες Μάρρον προσονο-
μάζουσιν. οὗτος δὲ πολεμικὴν μὲν πρᾶξιν οὐδ' ἡν- 2
τινοῦν ἐπετελέσατο, τάφον δὲ αὐτῷ κατεσκεύασε
τὸν ὀνομαζόμενον λαβύρινθον, οὐχ οὕτω κατὰ τὸ
5 μέγεθος τῶν ἔργων θαυμαστὸν ὡς πρὸς τὴν φιλο-
71 τεχνίαν δυσμίμητον· ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς αὐτὸν οὐ
δύναται ῥᾳδίως τὴν ἔξοδον εὑρεῖν, ἐὰν μὴ τύχῃ
τινὸς ὁδηγοῦ παντελῶς ἐμπείρου. φασὶ δέ τινες 3
καὶ τὸν Δαίδαλον εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα καὶ
10 θαυμάσαντα τὴν ἐν τοῖς ἔργοις τέχνην κατασκευά-
σαι τῷ βασιλεύοντι τῆς Κρήτης Μίνῳ λαβύρινθον
ὅμοιον τῷ κατ' Αἴγυπτον, ἐν ᾧ γενέσθαι μυθολο-
γοῦσι τὸν λεγόμενον Μινώταυρον. ἀλλ' ὁ μὲν κατὰ 4
τὴν Κρήτην ἠφανίσθη τελέως, εἴτε δυνάστου τινὸς
15 κατασκάψαντος εἴτε τοῦ χρόνου τοῦργον λυμηνα-
μένου· ὁ δὲ κατ' Αἴγυπτον ἀκέραιον τὴν ὅλην κα-
τασκευὴν τετήρηκε μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ βασιλέως τούτου τελευτὴν ἐπὶ 62
γενεὰς πέντε γενομένης ἀναρχίας τῶν ἀδόξων τις
20 ἠρέθη βασιλεύς, ὃν Αἰγύπτιοι μὲν ὀνομάζουσι Κέ-
τηνα, παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν εἶναι δοκεῖ Πρωτεὺς
ὁ κατὰ τὸν Ἰλιακὸν γεγονὼς πόλεμον. τούτου δὲ 2
παραδεδομένου τῶν τε πνευμάτων ἔχειν ἐμπειρίαν
καὶ τὴν μορφὴν μεταβάλλειν ὁτὲ μὲν εἰς ζῴων τύ-
25 πους, ὁτὲ δὲ εἰς δένδρον ἢ πῦρ ἤ τι τῶν ἄλλων,
ὁμολογούμενα τούτοις συμβαίνει καὶ τοὺς ἱερεῖς λέ-
γειν περὶ αὐτοῦ. ἐκ μὲν γὰρ τῆς μετὰ τῶν ἀστρο- 3
λόγων συμβιώσεως, ἣν ἐποιεῖτο συνεχῶς, ἐμπειρίαν
ἐσχηκέναι τὸν βασιλέα τῶν τοιούτων, ἐκ δὲ τοῦ νο-
30 μίμου τοῦ παραδεδομένου τοῖς βασιλεῦσι τὸ περὶ
τὰς μεταβολὰς τῆς ἰδέας μυθολογηθῆναι παρὰ τοῖς
Ἕλλησιν. ἐν ἔθει γὰρ εἶναι τοῖς κατ' Αἴγυπτον 4

δυνάσταις περιτίθεσθαι περὶ τὴν κεφαλὴν λεόντων καὶ ταύρων καὶ δρακόντων προτομάς, σημεῖα τῆς ἀρχῆς· καὶ ποτὲ μὲν δένδρα, ποτὲ δὲ πῦρ, ἔστι δ' ὅτε καὶ θυμιαμάτων εὐωδῶν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς οὐκ ὀλίγα, καὶ διὰ τούτων ἅμα μὲν ἑαυτοὺς εἰς εὐπρέπειαν κοσμεῖν, ἅμα δὲ τοὺς ἄλλους εἰς κατάπληξιν ἄγειν καὶ δεισιδαίμονα διάθεσιν.

5 Μετὰ δὲ τὴν Πρωτέως τελευτὴν διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ῥέμφις διετέλεσε πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον ἐπιμελόμενος τῶν προσόδων καὶ σωρεύων πανταχόθεν τὸν πλοῦτον, διὰ δὲ μικροψυχίαν καὶ φιλαργυρίαν ἤθους οὔτε εἰς ἀναθήματα θεῶν οὔτε εἰς εὐεργεσίαν ἀνθρώπων οὐδὲν ἀνή-
6 λωσε. διὸ καὶ γενόμενος οὐ βασιλεὺς ἀλλ' οἰκονόμος ἀγαθὸς ἀντὶ τῆς ἐπ' ἀρετῇ δόξης ἀπέλιπε πλεῖστα χρήματα τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλευσάντων· ἀργυρίου γὰρ καὶ χρυσίου παραδέδοται συναγαγεῖν αὐτὸν εἰς τετταράκοντα μυριάδας ταλάντων.

63 Τούτου δὲ τελευτήσαντος ἐπὶ γενεὰς ἑπτὰ διεδέξαντο τὴν ἀρχὴν βασιλεῖς ἀργοὶ παντελῶς καὶ πρὸς ἄνεσιν καὶ τρυφὴν ἅπαντα πράττοντες. διόπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγραφαῖς οὐδὲν αὐτῶν ἔργον πολυτελὲς οὐδὲ πρᾶξις ἱστορίας ἀξία παραδέδοται πλὴν ἑνὸς Νειλέως, ἀφ' οὗ συμβαίνει τὸν ποταμὸν ὠνομάσθαι Νεῖλον, τὸ πρὸ τοῦ καλούμενον Αἴγυπτον· οὗτος δὲ πλείστας εὐκαίρους διώρυχας κατασκευάσας καὶ πολλὰ περὶ τὴν εὐχρηστίαν τοῦ Νείλου φιλοτιμηθεὶς αἴτιος κατέστη τῷ ποταμῷ ταύτης τῆς προσηγορίας.

2 Ὄγδοος δὲ βασιλεὺς γενόμενος Χέμμις ὁ Μεμφίτης ἦρξε μὲν ἔτη πεντήκοντα, κατεσκεύασε δὲ τὴν μεγίστην τῶν τριῶν πυραμίδων τῶν ἐν τοῖς

ἑπτὰ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἔργοις ἀριθμουμένων. αὐ- 3
ται δὲ κείμεναι κατὰ τὴν Λιβύην τῆς Μέμφεως ἀπέ-
χουσι σταδίους ἑκατὸν καὶ εἴκοσι, τοῦ δὲ Νείλου
πέντε πρὸς τοῖς τετταράκοντα, τῷ δὲ μεγέθει τῶν
ἔργων καὶ τῇ κατὰ τὴν χειρουργίαν τέχνῃ θαυμαστήν
τινα κατάπληξιν παρέχονται τοῖς θεωμένοις. ἡ μὲν 4
γὰρ μεγίστη τετράπλευρος οὖσα τῷ σχήματι τὴν ἐπὶ
τῆς βάσεως πλευρὰν ἑκάστην ἔχει πλέθρων ἑπτά,
τὸ δ' ὕψος πλέον τῶν ἓξ πλέθρων· συναγωγὴν δ'
ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον λαμβάνουσα μέχρι τῆς κορυφῆς
ἑκάστην πλευρὰν ποιεῖ πηχῶν ἓξ. πᾶσα δὲ στερεοῦ 5
λίθου κατεσκεύασται, τὴν μὲν ἐργασίαν ἔχοντος
δυσχερῆ, τὴν δὲ διαμονὴν αἰώνιον· οὐκ ἐλαττόνων
γὰρ ἢ χιλίων ἐτῶν, ὥς φασι, διεληλυθότων εἰς τὸν
καθ' ἡμᾶς βίον, ὡς δὲ ἔνιοι γράφουσι, πλειόνων
ἢ τρισχιλίων καὶ τετρακοσίων, διαμένουσι μέχρι τοῦ
νῦν οἱ λίθοι τὴν ἐξ ἀρχῆς σύνθεσιν καὶ τὴν ὅλην
κατασκευὴν ἄσηπτον διαφυλάττοντες. λέγεται δὲ 6
73 τὸν μὲν λίθον ἐκ τῆς Ἀραβίας ἀπὸ πολλοῦ διαστή-
ματος κομισθῆναι, τὴν δὲ κατασκευὴν διὰ χωμά-
των γενέσθαι, μήπω τῶν μηχανῶν εὑρημένων κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους· καὶ τὸ θαυμασιώτατον, τη- 7
λικούτων ἔργων κατεσκευασμένων καὶ τοῦ περιέ-
χοντος τόπου παντὸς ἀμμώδους ὄντος οὐδὲν ἴχνος
οὔτε τοῦ χώματος οὔτε τῆς τῶν λίθων ξεστουργίας
ἀπολείπεται, ὥστε δοκεῖν μὴ κατ' ὀλίγον ὑπ' ἀν-
θρώπων ἐργασίας, ἀλλὰ συλλήβδην ὥσπερ ὑπὸ θεοῦ
τινος τὸ κατασκεύασμα τεθῆναι πᾶν εἰς τὴν περιέ-
χουσαν ἄμμον. ἐπιχειροῦσι δέ τινες τῶν Αἰγυπτίων 8
τερατολογεῖν ὑπὲρ τούτων, λέγοντες ὡς ἐξ ἁλῶν
καὶ νίτρου τῶν χωμάτων γεγονότων ἐπαφεθεὶς ὁ
ποταμὸς ἔτηξεν αὐτὰ καὶ παντελῶς ἠφάνισεν ἄνευ

9 τῆς χειροποιήτου πραγματείας. οὐ μὴν καὶ τἀληθὲς
οὕτως ἔχει, διὰ δὲ τῆς πολυχειρίας τῆς τὰ χώματα
βαλούσης πάλιν τὸ πᾶν ἔργον εἰς τὴν προϋπάρχου-
σαν ἀποκατεστάθη τάξιν· τριάκοντα μὲν γὰρ καὶ
ἓξ μυριάδες ἀνδρῶν, ὥς φασι, ταῖς τῶν ἔργων λει-
τουργίαις προσήδρευσαν, τὸ δὲ πᾶν κατασκεύασμα
τέλος ἔσχε μόγις ἐτῶν εἴκοσι διελθόντων.

64 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τούτου διεδέ-
ξατο τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς Κεφρὴν καὶ ἦρξεν ἔτη
ἓξ πρὸς τοῖς πεντήκοντα· ἔνιοι δέ φασιν οὐκ ἀδελ-
φόν, ἀλλ' υἱὸν παραλαβεῖν τὴν ἀρχήν, ὀνομαζόμε-
2 νον Χαβρύην. συμφωνεῖται δὲ παρὰ πᾶσιν ὅτι ζη-
λώσας ὁ διαδεξάμενος τὴν τοῦ προβασιλεύσαντος
προαίρεσιν κατεσκεύασε τὴν δευτέραν πυραμίδα, τῇ
μὲν κατὰ τὴν χειρουργίαν τέχνῃ παραπλησίαν τῇ
προειρημένῃ, τῷ δὲ μεγέθει πολὺ λειπομένην, ὡς
ἂν τῆς ἐν τῇ βάσει πλευρᾶς ἑκάστης οὔσης σταδι-
3 αίας. ἐπιγέγραπται δ' ἐπὶ τῆς μείζονος τὸ πλῆθος
τῶν ἀναλωθέντων χρημάτων ὡς εἰς λάχανα καὶ συρ-
μαίαν τοῖς ἐργάταις, καὶ μηνύεται διὰ τῆς γραφῆς
τάλαντα δεδαπανῆσθαι πλείω τῶν χιλίων καὶ ἑξα-
4 κοσίων. ἡ δ' ἐλάττων ἀνεπίγραφος μέν ἐστιν, ἀνά-
βασιν δ' ἔχει διὰ μιᾶς τῶν πλευρῶν ἐγκεκολαμμέ-
νην. τῶν δὲ βασιλέων τῶν κατασκευασάντων αὐ-
τὰς ἑαυτοῖς τάφους συνέβη μηδέτερον αὐτῶν ταῖς
5 πυραμίσιν ἐνταφῆναι· τὰ γὰρ πλήθη διά τε ταλαι-
πωρίαν τὴν ἐν τοῖς ἔργοις καὶ διὰ τὸ τούτους τοὺς
βασιλεῖς ὠμὰ καὶ βίαια πολλὰ πρᾶξαι δι' ὀργῆς 74
εἶχε τοὺς αἰτίους, καὶ τὰ σώματα ἠπείλει διασπά-
σειν καὶ μεθ' ὕβρεως ἐκρίψειν ἐκ τῶν τάφων· διὸ
καὶ τελευτῶν ἑκάτερος ἐνετείλατο τοῖς προσήκουσιν
ἐν ἀσήμῳ τόπῳ καὶ λάθρᾳ θάψαι τὸ σῶμα.

Μετὰ δὲ τούτους ἐγένετο βασιλεὺς Μυκερῖνος, ὅν τινες Μεγχερῖνον ὀνομάζουσιν, υἱὸς ὢν τοῦ ποιήσαντος τὴν προτέραν πυραμίδα. οὗτος δ' ἐπιβα- 7
λόμενος τρίτην κατασκευάζειν, πρότερον ἐτελεύτησε πρὶν ἢ τὸ πᾶν ἔργον λαβεῖν συντέλειαν. τῆς μὲν γὰρ βάσεως ἑκάστην πλευρὰν ὑπεστήσατο πλέθρων τριῶν, τοὺς δὲ τοίχους ἐπὶ μὲν πεντεκαίδεκα δόμους κατεσκεύασεν ἐκ μέλανος λίθου τῷ Θηβαϊκῷ παραπλησίου, τὸ δὲ λοιπὸν ἀνεπλήρωσεν ἐκ λίθων ὁμοίων ταῖς ἄλλαις πυραμίσιν. τῷ δὲ μεγέθει λει- 8
πόμενον τοῦτο τὸ ἔργον τῶν προειρημένων τῇ κατὰ τὴν χειρουργίαν τέχνῃ πολὺ διαλλάττει καὶ τῇ τοῦ λίθου πολυτελείᾳ· ἐπιγέγραπται δὲ κατὰ τὴν βόρειον αὐτῆς πλευρὰν ὁ κατασκευάσας αὐτὴν Μυκερῖνος. τοῦτον δέ φασι μισήσαντα τὴν τῶν προ- 9
βασιλευσάντων ὠμότητα ζηλῶσαι βίον ἐπιεικῆ καὶ πρὸς τοὺς ἀρχομένους εὐεργετικόν, καὶ ποιεῖν αὐτὸν συνεχῶς ἄλλα τε πλείω δι' ὧν ἦν μάλιστα ἐκκαλέσασθαι τὴν τοῦ πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, καὶ κατὰ τοὺς χρηματισμοὺς ἀναλίσκειν χρημάτων πλῆθος, διδόντα δωρεὰς τῶν ἐπιεικῶν τοῖς δοκοῦσιν ἐν ταῖς κρίσεσι μὴ κατὰ τρόπον ἀπαλλάττειν.

Εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι τρεῖς πυραμίδες, ὧν ἑκάστη μὲν 10
πλευρὰ πλεθριαία ὑπάρχει, το δ' ὅλον ἔργον παραπλήσιον τῇ κατασκευῇ ταῖς ἄλλαις πλὴν τοῦ μεγέθους· ταύτας δέ φασι τοὺς προειρημένους τρεῖς βασιλεῖς ταῖς ἰδίαις κατασκευάσαι γυναιξίν. ὁμολογεῖται 11
δὲ ταῦτα τὰ ἔργα πολὺ προέχειν τῶν κατ' Αἴγυπτον οὐ μόνον τῷ βάρει τῶν κατασκευασμάτων καὶ ταῖς δαπάναις, ἀλλὰ καὶ τῇ φιλοτεχνίᾳ τῶν ἐργασαμένων. καί φασι δεῖν θαυμάζειν μᾶλλον τοὺς ἀρχι- 12
τέκτονας τῶν ἔργων ἢ τοὺς βασιλεῖς τοὺς παρασχο-

μένους τὰς εἰς ταῦτα χορηγίας· τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ἰδίαις ψυχαῖς καὶ ταῖς φιλοτιμίαις, τοὺς δὲ τῷ κληρονομηθέντι πλούτῳ καὶ ταῖς ἀλλοτρίαις κακουχίαις
13 ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὴν προαίρεσιν. περὶ δὲ τῶν πυραμίδων οὐδὲν ὅλως οὔτε παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις οὔτε παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι συμφωνεῖται· οἱ μὲν γὰρ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς κατασκευάσαι φασὶν αὐτάς, οἱ δὲ ἑτέρους τινάς· οἷον τὴν μεγίστην ποιῆσαι λέγουσιν Ἁρμαῖον, τὴν δὲ δευτέραν Ἄμωσιν,
14 τὴν δὲ τρίτην Ἰναρῶν. ταύτην δ' ἔνιοι λέγουσι Ῥοδώπιδος τάφον εἶναι τῆς ἑταίρας, ἧς φασι τῶν νομαρχῶν τινας ἐραστὰς γενομένους διὰ φιλοστοργίαν ἐπιτελέσαι κοινῇ τὸ κατασκεύασμα.

65 Μετὰ δὲ τοὺς προειρημένους βασιλεῖς διεδέξατο τὴν ἀρχὴν Βόκχορις, τῷ μὲν σώματι παντελῶς εὐ-
2 καταφρόνητος, ἀγχινοίᾳ δὲ πολὺ διαφέρων τῶν προβασιλευσάντων. πολλοῖς δ' ὕστερον χρόνοις ἐβασίλευσε τῆς Αἰγύπτου Σαβάκων, τὸ μὲν γένος ὢν Αἰθίοψ, εὐσεβείᾳ δὲ καὶ χρηστότητι πολὺ διαφέρων
3 τῶν πρὸ αὐτοῦ. τῆς μὲν οὖν ἐπιεικείας αὐτοῦ λάβοι τις ἂν τεκμήριον τὸ τῶν νομίμων προστίμων ἆραι τὸ μέγιστον, λέγω δὲ τὴν τοῦ ζῆν στέρησιν· ἀντὶ γὰρ τοῦ θανατοῦν τοὺς καταδικασθέντας ἠνάγ-
4 καζε λειτουργεῖν ταῖς πόλεσι δεδεμένους, καὶ διὰ τούτων πολλὰ μὲν χώματα κατεσκεύαζεν, οὐκ ὀλίγας δὲ διώρυχας ὤρυττεν εὐκαίρους· ὑπελάμβανε γὰρ τοῖς μὲν κολαζομένοις τὸ τῆς τιμωρίας ἀπότομον ἠλαττωκέναι, ταῖς δὲ πόλεσιν ἀντὶ προστίμων
5 ἀνωφελῶν μεγάλην εὐχρηστίαν πεποιηκέναι. τὴν δὲ τῆς εὐσεβείας ὑπερβολὴν συλλογίσαιτ' ἄν τις ἐκ τῆς κατὰ τὸν ὄνειρον φαντασίας καὶ τῆς κατὰ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσεως. ἔδοξε μὲν γὰρ κατὰ τὸν ὕπνον

λέγειν αὐτῷ τὸν ἐν Θήβαις θεὸν ὅτι βασιλεύειν οὐ δυνήσεται τῆς Αἰγύπτου μακαρίως οὐδὲ πολὺν χρόνον, ἐὰν μὴ τοὺς ἱερεῖς ἅπαντας διατεμὼν διὰ μέσων αὐτῶν διέλθῃ μετὰ τῆς θεραπείας. πολλάκις 7
δὲ τούτου γινομένου μεταπεμψάμενος πανταχόθεν τοὺς ἱερεῖς ἔφη λυπεῖν τὸν θεὸν ἐν τῇ χώρᾳ μένων· οὐ γὰρ ἂν αὐτῷ τοιαῦτα προστάττειν κατὰ τὸν ὕπνον. ἀπελθὼν οὖν βούλεσθαι καθαρὸς παντὸς 8
μύσους ἀποδοῦναι τὸ ξῆν τῇ πεπρωμένῃ μᾶλλον ἢ λυπῶν τὸν κύριον καὶ μιάνας ἀσεβεῖ φόνῳ τὸν ἴδιον βίον ἄρχειν τῆς Αἰγύπτου· καὶ πέρας τοῖς ἐγχωρίοις ἀποδοὺς τὴν βασιλείαν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν.

Ἀναρχίας δὲ γενομένης κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐπ᾽ 66
ἔτη δύο, καὶ τῶν ὄχλων εἰς ταραχὰς καὶ φόνους ἐμφυλίους τρεπομένων, ἐποιήσαντο συνωμοσίαν οἱ μέγιστοι τῶν ἡγεμόνων δώδεκα· συνεδρεύσαντες δὲ ἐν Μέμφει καὶ συνθήκας γραψάμενοι περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίας καὶ πίστεως ἀνέδειξαν ἑαυτοὺς
βασιλεῖς. ἐπ᾽ ἔτη δὲ πεντεκαίδεκα κατὰ τοὺς ὅρκους 2
καὶ τὰς ὁμολογίας ἄρξαντες καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν διατηρήσαντες, ἐπεβάλοντο κατασκευάσαι κοινὸν ἑαυτῶν τάφον, ἵνα καθάπερ ἐν τῷ ζῆν εὐνοοῦντες ἀλλήλοις τῶν ἴσων ἐτύγχανον τιμῶν, οὕτω
καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν ἐν ἑνὶ τόπῳ τῶν σωμάτων κειμένων τὸ κατασκευασθὲν μνῆμα κοινῇ περιέχῃ τὴν τῶν ἐνταφέντων δόξαν. εἰς ταύτην δὲ 3
τὴν ἐπιβολὴν φιλοκαλοῦντες ἔσπευσαν ὑπερβαλέσθαι τῷ μεγέθει τῶν ἔργων ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτῶν. ἐκλεξάμενοι γὰρ τόπον παρὰ τὸν εἴσπλουν τὸν εἰς τὴν Μοίριδος λίμνην ἐν τῇ Λιβύῃ κατεσκεύαζον τὸν τάφον ἐκ τῶν καλλίστων λίθων, καὶ τῷ μὲν

σχήματι τετράγωνον ὑπεστήσαντο, τῷ δὲ μεγέθει σταδιαίαν ἑκάστην πλευράν, ταῖς δὲ γλυφαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις χειρουργίαις ὑπερβολὴν οὐκ ἀπέλιπον
4 τοῖς ἐπιγινομένοις. εἰσελθόντι μὲν γὰρ τὸν περίβολον οἶκος ἦν περίστυλος, ἑκάστης πλευρᾶς ἐκ τετ- 5
ταράκοντα κιόνων ἀναπληρουμένης, καὶ τούτου μονόλιθος ἦν ὀροφή, φάτναις διαγεγλυμμένη καὶ γρα-
5 φαῖς διαφόροις πεποικιλμένη. εἶχε δὲ τῆς πατρίδος τῆς ἑκάστου τῶν βασιλέων ὑπομνήματα καὶ τῶν ἱερῶν καὶ θυσιῶν τῶν ἐν αὐτῇ ταῖς καλλίσταις γρα- 10
6 φαῖς φιλοτέχνως δεδημιουργημένα. καθόλου δὲ τοιαύτην τῇ πολυτελείᾳ καὶ τηλικαύτην τῷ μεγέθει τὴν ὑπόστασιν τοῦ τάφου λέγεται ποιήσασθαι τοὺς βασιλεῖς, ὥστ' εἰ μὴ πρὸ τοῦ συντελέσαι τὴν ἐπιβολὴν κατελύθησαν, μηδεμίαν ἂν ὑπερβολὴν ἑτέ- 15
7 ροις πρὸς κατασκευὴν ἔργων ἀπολιπεῖν. ἀρξάντων δὲ τούτων τῆς Αἰγύπτου πεντεκαίδεκα ἔτη συνέβη 77
τὴν βασιλείαν εἰς ἕνα περιστῆναι διὰ τοιαύτας αἰ-
8 τίας. Ψαμμήτιχος ὁ Σαΐτης, εἷς ὢν τῶν δώδεκα βασιλέων καὶ τῶν παρὰ θάλατταν μερῶν κυριεύων, 20
παρείχετο φορτία πᾶσι τοῖς ἐμπόροις, μάλιστα δὲ
9 τοῖς τε Φοίνιξι καὶ τοῖς Ἕλλησι· διὰ δὲ τοῦ τοιούτου τρόπου τά τε ἐκ τῆς ἰδίας χώρας λυσιτελῶς διατιθέμενος καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι φυ- 25
ομένων μεταλαμβάνων, οὐ μόνον εὐπορίαν εἶχε μεγάλην ἀλλὰ καὶ φιλίαν πρὸς ἔθνη καὶ δυνάστας.
10 διὰ δὲ ταῦτά φασι φθονήσαντας αὐτῷ τοὺς ἄλλους βασιλεῖς πόλεμον ἐξενεγκεῖν. ἔνιοι δὲ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων μυθολογοῦσι χρησμὸν γενέσθαι τοῖς ἡγεμόσιν, ὃς ἂν αὐτῶν ἐκ χαλκῆς φιάλης πρῶτος 30
ἐν Μέμφει σπείσῃ τῷ θεῷ, κρατήσειν αὐτὸν πάσης τῆς Αἰγύπτου· τὸν δὲ Ψαμμήτιχον, ἐξενέγκαντος ἐκ

τοῦ ἱεροῦ τῶν ἱερέων τινὸς φιάλας δώδεκα χρυσᾶς, περιελόμενον τὴν περικεφαλαίαν σπεῖσαι. ὑπιδο- 11
μένους οὖν τοὺς συνάρχοντας τὸ πραχθὲν ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν μὴ βουληθῆναι, φυγαδεῦσαι δὲ καὶ προστάξαι διατρίβειν ἐν τοῖς ἕλεσι παρὰ θάλατταν, εἴτε δὴ διὰ ταύτην. τὴν αἰτίαν εἴτε διὰ τὸν φθόνον, καθότι προείρηται, γενομένης τῆς διαφορᾶς. ὁ μὲν οὖν Ψαμμήτιχος ἔκ τε τῆς Καρίας καὶ 12
τῆς Ἰωνίας μισθοφόρους μεταπεμψάμενος ἐνίκησε παρατάξει περὶ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Μώμεμφιν, τῶν δ' ἀντιταξαμένων βασιλέων οἱ μὲν κατὰ τὴν μάχην ἀνῃρέθησαν, οἱ δ' εἰς Λιβύην ἐκδιωχθέντες οὐκέτι περὶ τῆς ἀρχῆς ἴσχυσαν ἀμφισβητῆσαι.

Τῆς δὲ ὅλης βασιλείας κυριεύσας ὁ Ψαμμήτιχος 67
τῷ μὲν ἐν Μέμφει Θεῷ τὸ πρὸς ἕω προπύλαιον κατεσκεύασε καὶ τῷ ναῷ τὸν περίβολον, κολοττοὺς ὑποστήσας ἀντὶ τῶν κιόνων δωδεκαπήχεις· τοῖς δὲ μισθοφόροις χωρὶς τῶν ὡμολογημένων συντάξεων δωρεάς τε ἀξιολόγους ἀπένειμε καὶ τὰ καλούμενα Στρατόπεδα τόπον οἰκεῖν ἔδωκε καὶ χώραν πολλὴν κατεκληρούχησε μικρὸν ἐπάνω τοῦ Πηλουσιακοῦ στόματος· οὓς ἐντεῦθεν Ἄμασις ὕστερον πολλοῖς ἔτεσι βασιλεύσας ἀνέστησε καὶ κατῴκισεν εἰς Μέμφιν. διὰ δὲ τῶν μισθοφόρων κατωρθωκὼς τὴν βασιλείαν 2
ὁ Ψαμμήτιχος τούτοις τὸ λοιπὸν μάλιστ' ἐνεπίστευσε τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ διετέλεσε ξενοτροφῶν μεγάλας δυνάμεις. στρατεύσαντος δ' εἰς τὴν Συ- 3
78 ρίαν αὐτοῦ καὶ κατὰ τὰς παρατάξεις τοὺς μὲν μισθοφόρους προτιμῶντος καὶ τάττοντος εἰς τὰ δεξιὰ μέρη, τοὺς δ' ἐγχωρίους ἀτιμότερον ἄγοντος καὶ τὸν εὐώνυμον τόπον ἀπονέμοντος τῆς φάλαγγος, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι διὰ τὴν ὕβριν παροξυνθέντες καὶ

φονεύοντες, τοὺς δὲ καταδουλούμενοι τῶν κατα-
πλεόντων. καὶ γὰρ ἡ περὶ τὸν Βούσιριν ἀσέβεια 11
διὰ τὴν τῶν ἐγχωρίων ἀξενίαν διεβοήθη παρὰ τοῖς
Ἕλλησιν, οὐκ οὖσα μὲν πρὸς ἀλήθειαν, διὰ δὲ τὴν
ὑπερβολὴν τῆς ἀνομίας εἰς μύθου πλάσμα καταχω-
ρισθεῖσα.

Μετὰ δὲ Ψαμμήτιχον ὕστερον τέτταρσι γενεαῖς 68
Ἀπρίης ἐβασίλευσεν ἔτη δυσὶ πλείω τῶν εἴκοσι.
στρατεύσας δὲ δυνάμεσιν ἀδραῖς πεζαῖς τε καὶ
ναυτικαῖς ἐπὶ Κύπρον καὶ Φοινίκην Σιδῶνα μὲν
79 κατὰ κράτος εἶλε, τὰς δ' ἄλλας τὰς ἐν τῇ Φοινίκῃ
πόλεις καταπληξάμενος προσηγάγετο· ἐνίκησε δὲ καὶ
ναυμαχίᾳ μεγάλῃ Φοίνικάς τε καὶ Κυπρίους, καὶ
λαφύρων ἀθροίσας πλῆθος ἐπανῆλθεν εἰς Αἴγυπτον.
μετὰ δὲ ταῦτα δύναμιν πέμψας ἀδρὰν τῶν ὁμοεθ- 2
νῶν ἐπὶ Κυρήνην καὶ Βάρκην, καὶ τὸ πλεῖστον αὐ-
τῆς ἀποβαλών, ἀλλοτρίους ἔσχε τοὺς διασωθέντας·
ὑπολαβόντες γὰρ αὐτὸν ἐπ' ἀπωλείᾳ συντάξαι τὴν
στρατείαν, ὅπως ἀσφαλέστερον ἄρχῃ τῶν λοιπῶν
Αἰγυπτίων, ἀπέστησαν. ἀποσταλεὶς δὲ πρὸς τού- 3
τους ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἄμασις, ἀνὴρ ἐμφανὴς Αἰ-
γύπτιος, τῶν μὲν ῥηθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ὁμό-
νοιαν ἐντολῶν ἠμέλησε, τοὐναντίον δ' ἐκείνους
προτρεψάμενος εἰς ἀλλοτριότητα συναπέστη καὶ βα-
σιλεὺς αὐτὸς ἠρέθη. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον καὶ 4
τῶν ἄλλων ἐγχωρίων ἁπάντων συνεπιθεμένων, ὁ
βασιλεὺς διαπορούμενος ἠναγκάσθη καταφυγεῖν ἐπὶ
τοὺς μισθοφόρους, ὄντας εἰς τρισμυρίους. γενο- 5
μένης οὖν παρατάξεως περὶ τὴν Μάρειαν κώμην,
καὶ τῶν Αἰγυπτίων τῇ μάχῃ κρατησάντων, ὁ μὲν
Ἀπρίης ζωγρηθεὶς ἀνήχθη καὶ στραγγαλισθεὶς ἐτε-
λεύτησεν, Ἄμασις δὲ διατάξας τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν

γενόμενοι τὸ πλῆθος πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων
ἀπέστησαν καὶ προῆγον ἐπ᾽ Αἰθιοπίας, κεκρικότες
4 ἰδίαν χώραν ἑαυτοῖς κατακτᾶσθαι· ὁ δὲ βασιλεὺς
τὸ μὲν πρῶτον ἔπεμψέ τινας τῶν ἡγεμόνων τοὺς
ἀπολογησομένους ὑπὲρ τῆς ἀτιμίας, ὡς δ᾽ οὐ προσ- 5
εἶχον αὐτοῖς, αὐτὸς μετὰ τῶν φίλων ἐδίωξε πλοίοις.
5 προαγόντων δ᾽ αὐτῶν παρὰ τὸν Νεῖλον καὶ τοὺς
ὄρους ὑπερβαλλόντων τῆς Αἰγύπτου, ἐδεῖτο μετα-
νοῆσαι καὶ τῶν τε ἱερῶν καὶ τῶν πατρίδων, ἔτι δὲ καὶ
6 γυναικῶν καὶ τέκνων ὑπεμίμνησκεν. οἱ δ᾽ ἅμα πάν- 1
τες ἀναβοήσαντες καὶ τοῖς κοντοῖς τὰς ἀσπίδας πα-
τάξαντες ἔφασαν, ἕως ἂν κυριεύσωσι τῶν ὅπλων,
ῥᾳδίως εὑρήσειν πατρίδας· ἀναστειλάμενοι δὲ τοὺς
χιτῶνας καὶ τὰ γεννητικὰ μόρια τοῦ σώματος δεί-
ξαντες οὔτε γυναικῶν οὔτε τέκνων ἀπορήσειν ἔφα- 1
7 σαν ταὐτ᾽ ἔχοντες. τοιαύτῃ δὲ μεγαλοψυχίᾳ χρη-
σάμενοι καὶ καταφρονήσαντες τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις
μεγίστων εἶναι δοκούντων, κατελάβοντο μὲν τῆς
Αἰθιοπίας τὴν κρατίστην, κατακληρουχήσαντες δὲ
8 πολλὴν χώραν ἐν ταύτῃ κατῴκησαν. ὁ δὲ Ψαμμή- 2
τιχος ἐπὶ μὲν τούτοις οὐ μετρίως ἐλυπήθη, τὰ δὲ
κατὰ τὴν Αἴγυπτον διατάξας καὶ τῶν προσόδων
ἐπιμελόμενος πρός τε Ἀθηναίους καί τινας τῶν ἄλ-
9 λων Ἑλλήνων συμμαχίαν ἐποιήσατο. εὐηργέτει δὲ
καὶ τῶν ξένων τοὺς ἐθελοντὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀπο- 2
δημοῦντας, καὶ φιλέλλην ὢν διαφερόντως τοὺς
υἱοὺς τὴν Ἑλληνικὴν ἐδίδαξε παιδείαν· καθόλου δὲ
πρῶτος τῶν κατ᾽ Αἴγυπτον βασιλέων ἀνέῳξε τοῖς
ἄλλοις ἔθνεσι τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐμπόρια καὶ
πολλὴν ἀσφάλειαν τοῖς καταπλέουσι ξένοις παρεί- 3
10 χετο. οἱ μὲν γὰρ πρὸ τούτου δυναστεύσαντες ἄβα-
τον ἐποίουν τοῖς ξένοις τὴν Αἴγυπτον, τοὺς μὲν

φονεύοντες, τοὺς δὲ καταδουλούμενοι τῶν κατα-
πλεόντων. καὶ γὰρ ἡ περὶ τὸν Βούσιριν ἀσέβεια 11
διὰ τὴν τῶν ἐγχωρίων ἀξενίαν διεβοήθη παρὰ τοῖς
Ἕλλησιν, οὐκ οὖσα μὲν πρὸς ἀλήθειαν, διὰ δὲ τὴν
ὑπερβολὴν τῆς ἀνομίας εἰς μύθου πλάσμα καταχω-
ρισθεῖσα.

Μετὰ δὲ Ψαμμήτιχον ὕστερον τέτταρσι γενεαῖς 68
Ἀπρίης ἐβασίλευσεν ἔτη δυσὶ πλείω τῶν εἴκοσι.
στρατεύσας δὲ δυνάμεσιν ἀδραῖς πεζαῖς τε καὶ
ναυτικαῖς ἐπὶ Κύπρον καὶ Φοινίκην Σιδῶνα μὲν
79 κατὰ κράτος εἶλε, τὰς δ' ἄλλας τὰς ἐν τῇ Φοινίκῃ
πόλεις καταπληξάμενος προσηγάγετο· ἐνίκησε δὲ καὶ
ναυμαχίᾳ μεγάλῃ Φοινικάς τε καὶ Κυπρίους, καὶ
λαφύρων ἀθροίσας πλῆθος ἐπανῆλθεν εἰς Αἴγυπτον.
μετὰ δὲ ταῦτα δύναμιν πέμψας ἀδρὰν τῶν ὁμοεθ- 2
νῶν ἐπὶ Κυρήνην καὶ Βάρκην, καὶ τὸ πλεῖστον αὐ-
τῆς ἀποβαλών, ἀλλοτρίους ἔσχε τοὺς διασωθέντας·
ὑπολαβόντες γὰρ αὐτὸν ἐπ' ἀπωλείᾳ συντάξαι τὴν
στρατείαν, ὅπως ἀσφαλέστερον ἄρχῃ τῶν λοιπῶν
Αἰγυπτίων, ἀπέστησαν. ἀποσταλεὶς δὲ πρὸς τού- 3
τους ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἄμασις, ἀνὴρ ἐμφανὴς Αἰ-
γύπτιος, τῶν μὲν ῥηθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ πρὸς ὁμό-
νοιαν ἐντολῶν ἠμέλησε, τοὐναντίον δ' ἐκείνους
προτρεψάμενος εἰς ἀλλοτριότητα συναπέστη καὶ βα-
σιλεὺς αὐτὸς ᾑρέθη. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον καὶ 4
τῶν ἄλλων ἐγχωρίων ἁπάντων συνεπιθεμένων, ὁ
βασιλεὺς διαπορούμενος ἠναγκάσθη καταφυγεῖν ἐπὶ
τοὺς μισθοφόρους, ὄντας εἰς τρισμυρίους. γενο- 5
μένης οὖν παρατάξεως περὶ τὴν Μάρειαν κώμην,
καὶ τῶν Αἰγυπτίων τῇ μάχῃ κρατησάντων, ὁ μὲν
Ἀπρίης ζωγρηθεὶς ἀνήχθη καὶ στραγγαλισθεὶς ἐτε-
λεύτησεν, Ἄμασις δὲ διατάξας τὰ κατὰ τὴν βασιλείαν

ὥς ποτ' ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, ἦρχε νομίμως τῶν
6 Αἰγυπτίων καὶ μεγάλης ἐτύγχανεν ἀποδοχῆς. κα-
τεστρέψατο δὲ καὶ τὰς ἐν Κύπρῳ πόλεις καὶ πολλὰ
τῶν ἱερῶν ἐκόσμησεν ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις. βα-
σιλεύσας δ' ἔτη πέντε πρὸς τοῖς πεντήκοντα κατέ- 5
στρεψε τὸν βίον καθ' ὃν χρόνον Καμβύσης ὁ τῶν
Περσῶν βασιλεὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον,
κατὰ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἑξηκοστῆς καὶ τρίτης ὀλυμ-
πιάδος, ἣν ἐνίκα στάδιον Παρμενίδης Καμαριναῖος.
69 Ἐπεὶ δὲ τὰς τῶν ἐν Αἰγύπτῳ βασιλέων πράξεις 10
ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων διεληλύθαμεν ἀρ-
κούντως μέχρι τῆς Ἀμάσιδος τελευτῆς, τὰς λοιπὰς
2 ἀναγράψομεν ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις· περὶ δὲ τῶν
νομίμων τῶν κατ' Αἴγυπτον νῦν διέξιμεν ἐν κεφα-
λαίοις τά τε παραδοξότατα καὶ τὰ μάλιστα ὠφελῆ- 15
σαι δυνάμενα τοὺς ἀναγινώσκοντας. πολλὰ γὰρ
τῶν παλαιῶν ἐθῶν τῶν γενομένων παρ' Αἰγυπτίοις
οὐ μόνον παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ἀποδοχῆς ἔτυχεν,
ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν οὐ μετρίως ἐθαυμά-
3 σθη· διόπερ οἱ μέγιστοι τῶν ἐν παιδείᾳ δοξασθέν- 20
των ἐφιλοτιμήθησαν εἰς Αἴγυπτον παραβαλεῖν, ἵνα 80
μετάσχωσι τῶν τε νόμων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων
4 ὡς ἀξιολόγων ὄντων. καίπερ γὰρ τῆς χώρας τὸ πα-
λαιὸν δυσεπιβάτου τοῖς ξένοις οὔσης διὰ τὰς προ-
ειρημένας αἰτίας, ὅμως ἔσπευσαν εἰς αὐτὴν παρα- 25
βαλεῖν τῶν μὲν ἀρχαιοτάτων Ὀρφεὺς καὶ ὁ ποιη-
τὴς Ὅμηρος, τῶν δὲ μεταγενεστέρων ἄλλοι τε πλεί-
ους καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος, ἔτι δὲ Σόλων ὁ
5 νομοθέτης. λέγουσι τοίνυν Αἰγύπτιοι παρ' αὐτοῖς
τήν τε τῶν γραμμάτων εὕρεσιν γενέσθαι καὶ τὴν 30
τῶν ἄστρων παρατήρησιν, πρὸς δὲ τούτοις τά τε
κατὰ τὴν γεωμετρίαν θεωρήματα καὶ τῶν τεχνῶν

τὰς πλείστας εὑρεθῆναι, νόμους τε τοὺς ἀρίστους τεθῆναι. καὶ τούτων μεγίστην ἀπόδειξίν φασιν εἶ- 6
ναι τὸ τῆς Αἰγύπτου πλείω τῶν ἑπτακοσίων καὶ τετρακισχιλίων ἐτῶν βασιλεῦσαι τοὺς πλείους ἐγγενεῖς καὶ τὴν χώραν εὐδαιμονεστάτην ὑπάρξαι τῆς ἁπάσης οἰκουμένης· ταῦτα γὰρ οὐκ ἄν ποτε γενέσθαι μὴ οὐ τῶν ἀνθρώπων χρωμένων κρατίστοις ἔθεσι καὶ νόμοις καὶ τοῖς κατὰ πᾶσαν παιδείαν ἐπιτηδεύμασιν. ὅσα μὲν οὖν Ἡρόδοτος καί τινες τῶν 7
τὰς Αἰγυπτίων πράξεις συνταξαμένων ἐσχεδιάκασιν, ἑκουσίως προκρίναντες τῆς ἀληθείας τὸ παραδοξολογεῖν καὶ μύθους πλάττειν ψυχαγωγίας ἕνεκα, παρήσομεν, αὐτὰ δὲ τὰ παρὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς γεγραμμένα φιλοτίμως ἐξητακότες ἐκθησόμεθα.

Πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ βασιλεῖς αὐτῶν βίον εἶ- 70
χον οὐχ ὅμοιον τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐν μοναρχικαῖς ἐξουσίαις οὖσι καὶ πάντα πράττουσι κατὰ τὴν ἑαυτῶν προαίρεσιν ἀνυπευθύνως, ἀλλ' ἦν ἅπαντα τεταγμένα νόμων ἐπιταγαῖς, οὐ μόνον τὰ περὶ τοὺς χρηματισμούς, ἀλλὰ καὶ τὰ περὶ τὴν καθ' ἡμέραν διαγωγὴν καὶ δίαιταν. περὶ μὲν γὰρ τὴν θερα- 2
πείαν αὐτῶν οὐδεὶς ἦν οὔτ' ἀργυρώνητος οὔτε οἰκογενὴς δοῦλος, ἀλλὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἱερέων υἱοὶ πάντες, ὑπὲρ εἴκοσι μὲν ἔτη γεγονότες, πεπαιδευμένοι δὲ κάλλιστα τῶν ὁμοεθνῶν, ἵνα τοὺς ἐπιμελησομένους τοῦ σώματος καὶ πᾶσαν ἡμέραν καὶ νύκτα προσεδρεύοντας ὁ βασιλεὺς ἔχων ἀρίστους
71 1 μηδὲν ἐπιτηδεύῃ φαῦλον· οὐδεὶς γὰρ ἐπὶ πλέον κα- 3
κίας προβαίνει δυνάστης, ἐὰν μὴ τοὺς ὑπηρετήσοντας ἔχῃ ταῖς ἐπιθυμίαις. διατεταγμέναι δ' ἦσαν αἵ τε τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὧραι, καθ' ἃς ἑκ

παντὸς τρόπου καθῆκον ἦν τὸν βασιλέα πράττειν
4 τὸ συντεταγμένον, οὐ τὸ δεδογμένον ἑαυτῷ. ἔω-
θεν μὲν γὰρ ἐγερθέντα λαβεῖν αὐτὸν ἔδει πρῶτον
τὰς πανταχόθεν ἀπεσταλμένας ἐπιστολάς, ἵνα δύ-
νηται πάντα κατὰ τρόπον χρηματίζειν καὶ πράττειν, 5
εἰδὼς ἀκριβῶς ἕκαστα τῶν κατὰ τὴν βασιλείαν συν-
τελουμένων· ἔπειτα λουσάμενον καὶ τοῖς τῆς ἀρχῆς
συσσήμοις μετ' ἐσθῆτος λαμπρᾶς κοσμήσαντα τὸ
5 σῶμα θῦσαι τοῖς θεοῖς. τῷ τε βωμῷ προσαχθέντων
τῶν θυμάτων ἔθος ἦν τὸν ἀρχιερέα στάντα πλη- 10
σίον τοῦ βασιλέως εὔχεσθαι μεγάλῃ τῇ φωνῇ, πε-
ριεστῶτος τοῦ πλήθους τῶν Αἰγυπτίων, δοῦναι τήν
τε ὑγίειαν καὶ τἆλλα ἀγαθὰ πάντα τῷ βασιλεῖ δια-
6 τηροῦντι τὰ πρὸς τοὺς ὑποτεταγμένους δίκαια. ἀν-
θομολογεῖσθαι δ' ἦν ἀναγκαῖον καὶ τὰς κατὰ μέ- 15
ρος ἀρετὰς αὐτοῦ, λέγοντα διότι πρός τε τοὺς θεοὺς
εὐσεβῶς καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡμερώτατα διά-
κειται· ἐγκρατής τε γάρ ἐστι καὶ δίκαιος καὶ μεγα-
λόψυχος, ἔτι δὲ ἀψευδὴς καὶ μεταδοτικὸς τῶν ἀγα-
θῶν καὶ καθόλου πάσης ἐπιθυμίας κρείττων, καὶ 20
τὰς μὲν τιμωρίας ἐλάττους τῆς ἀξίας ἐπιτιθεὶς τοῖς
ἁμαρτήμασι, τὰς δὲ χάριτας μείζονας τῆς εὐεργε-
7 σίας ἀποδιδοὺς τοῖς εὐεργετήσασι. πολλὰ δὲ καὶ
ἄλλα παραπλήσια τούτοις διελθὼν ὁ κατευχόμενος
τὸ τελευταῖον ὑπὲρ τῶν ἀγνοουμένων ἀρὰν ἐποι- 25
εἴτο, τὸν μὲν βασιλέα τῶν ἐγκλημάτων ἐξαιρούμε-
νος, εἰς δὲ τοὺς ὑπηρετοῦντας καὶ διδάξαντας τὰ
φαῦλα καὶ τὴν βλάβην καὶ τὴν τιμωρίαν ἀξιῶν ἀπο-
8 σκῆψαι. ταῦτα δ' ἔπραττεν ἅμα μὲν εἰς δεισιδαι-
μονίαν καὶ Θεοφιλῆ βίον τὸν βασιλέα προτρεπόμε- 30
νος, ἅμα δὲ καὶ κατὰ τρόπον ζῆν ἐθίζων οὐ διὰ
πικρᾶς νουθετήσεως, ἀλλὰ δι' ἐπαίνων κεχαρισμένων

καὶ πρὸς ἀρετὴν μάλιστ' ἀνηκόντων. μετὰ δὲ ταῦτα 9
82 τοῦ βασιλέως ἱεροσκοπησαμένου μόσχῳ καὶ καλλιερήσαντος, ὁ μὲν ἱερογραμματεὺς παρανεγίνωσκέ τινας συμβουλίας συμφερούσας καὶ πράξεις ἐκ τῶν ἱερῶν βίβλων τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν, ὅπως ὁ τῶν ὅλων τὴν ἡγεμονίαν ἔχων τὰς καλλίστας προαιρέσεις τῇ διανοίᾳ θεωρήσας οὕτω πρὸς τὴν τεταγμένην τῶν κατὰ μέρος τρέπηται διοίκησιν. οὐ 10
γὰρ μόνον τοῦ χρηματίζειν ἢ κρίνειν ἦν καιρὸς ὡρισμένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ περιπατῆσαι καὶ λούσασθαι καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ καθόλου τῶν κατὰ τὸν βίον πραττομένων ἁπάντων. τροφαῖς δ' 11
ἔθος ἦν αὐτοῖς ἁπλαῖς χρῆσθαι, κρέα μὲν μόσχων καὶ χηνῶν μόνον προσφερομένους, οἴνου δὲ τακτόν τι μέτρον πίνοντας μὴ δυνάμενον πλησμονὴν ἄκαιρον ἢ μέθην περιποιῆσαι. καθόλου δὲ τὰ περὶ τὴν 12
δίαιταν οὕτως ὑπῆρχε συμμέτρως διατεταγμένα ὥστε δοκεῖν μὴ νομοθέτην, ἀλλὰ τὸν ἄριστον τῶν ἰατρῶν συντεταχέναι τῆς ὑγιείας στοχαζόμενον. πα- 71
ραδόξου δ' εἶναι δοκοῦντος τοῦ μὴ πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν τὸν βασιλέα τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, πολλῷ θαυμασιώτερον ἦν τὸ μήτε δικάζειν μήτε χρηματίζειν τὸ τυχὸν αὐτοῖς ἐξεῖναι μηδὲ τιμωρήσασθαι μηδένα δι' ὕβριν ἢ διὰ θυμὸν ἤ τινα ἄλλην αἰτίαν ἄδικον, ἀλλὰ καθάπερ οἱ περὶ ἑκάστων κείμενοι νόμοι προσέταττον. ταῦτα δὲ κατὰ τὸ ἔθος πράτ- 2
τοντες οὐχ ὅπως ἠγανάκτουν ἢ προσέκοπτον ταῖς τύχαις, ἀλλὰ τοὐναντίον ἡγοῦντο ἑαυτοὺς ζῆν βίον μακαριώτατον· τοὺς μὲν γὰρ ἄλλους ἀνθρώπους 3
ἐνόμιζον ἀλογίστως τοῖς φυσικοῖς πάθεσι χαριζομένους πολλὰ πράττειν τῶν φερόντων βλάβας ἢ κινδύνους, καὶ πολλάκις ἐνίους εἰδότας ὅτι μέλλουσιν

ὀνομάζεται νομός, ἐφ᾽ ἑκάστῳ τέτακται νομάρχης ὁ τὴν ἁπάντων ἔχων ἐπιμέλειάν τε καὶ φροντίδα. 2 τῆς δὲ χώρας ἁπάσης εἰς τρία μέρη διῃρημένης τὴν μὲν πρώτην ἔχει μερίδα τὸ σύστημα τῶν ἱερέων, μεγίστης ἐντροπῆς τυγχάνον παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις διά τε τὴν εἰς τοὺς θεοὺς ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὸ πλείστην σύνεσιν τοὺς ἄνδρας τούτους ἐκ παιδείας 3 εἰσφέρεσθαι. ἐκ δὲ τούτων τῶν προσόδων τάς τε θυσίας ἁπάσας τὰς κατ᾽ Αἴγυπτον συντελοῦσι καὶ τοὺς ὑπηρέτας τρέφουσι καὶ ταῖς ἰδίαις χρείαις χορηγοῦσιν· οὔτε γὰρ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς ᾤοντο δεῖν ἀλλάττειν, ἀλλ᾽ ὑπό τε τῶν αὐτῶν ἀεὶ καὶ παραπλησίως συντελεῖσθαι, οὔτε τοὺς πάντων προβου- 4 λευομένους ἐνδεεῖς εἶναι τῶν ἀναγκαίων. καθόλου γὰρ περὶ τῶν μεγίστων οὗτοι προβουλευόμενοι συνδιατρίβουσι τῷ βασιλεῖ, τῶν μὲν συνεργοί, τῶν δὲ εἰσηγηταὶ καὶ διδάσκαλοι γινόμενοι, καὶ διὰ μὲν τῆς ἀστρολογίας καὶ τῆς ἱεροσκοπίας τὰ μέλλοντα προσημαίνοντες, ἐκ δὲ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένων πράξεων τὰς ὠφελῆσαι δυναμένας 5 παραναγινώσκοντες. οὐ γάρ, ὥσπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, εἷς ἀνὴρ ἢ μία γυνὴ τὴν ἱερωσύνην παρείληφεν, ἀλλὰ πολλοὶ περὶ τὰς τῶν θεῶν θυσίας καὶ τιμὰς διατρίβουσι, καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν ὁμοίαν 6 τοῦ βίου προαίρεσιν παραδιδόασιν. εἰσὶ δὲ οὗτοι πάντων τε ἀτελεῖς καὶ δευτερεύοντες μετὰ τὸν βασιλέα ταῖς τε δόξαις καὶ ταῖς ἐξουσίαις. τὴν δὲ δευτέραν μοῖραν οἱ βασιλεῖς παρειλήφασιν εἰς προσόδους, ἀφ᾽ ὧν εἴς τε τοὺς πολέμους χορηγοῦσι καὶ τὴν περὶ αὑτοὺς λαμπρότητα διαφυλάττουσι, καὶ τοὺς μὲν ἀνδραγαθήσαντας δωρεαῖς κατὰ τὴν ἀξίαν τιμῶσι, τοὺς δὲ ἰδιώτας διὰ τὴν ἐκ τούτων εὐπορίαν

οὐ βαπτίζουσι ταῖς εἰσφοραῖς. τὴν δὲ μερίδα τὴν 7
τελευταίαν ἔχουσιν οἱ μάχιμοι καλούμενοι καὶ πρὸς
τὰς λειτουργίας τὰς εἰς τὴν στρατείαν ὑπακούοντες,
ἵν' οἱ κινδυνεύοντες εὐνούστατοι τῇ χώρᾳ διὰ τὴν
κληρουχίαν ὄντες προθύμως ἐπιδέχωνται τὰ συμ-
βαίνοντα κατὰ τοὺς πολέμους δεινά. ἄτοπον γὰρ 8
ἦν τὴν μὲν τῶν ἁπάντων σωτηρίαν τούτοις ἐπιτρέ-
πειν, ὑπὲρ οὗ δὲ ἀγωνιοῦνται μηδὲν αὐτοῖς ὑπάρ-
χειν κατὰ τὴν χώραν σπουδῆς ἄξιον· τὸ δὲ μέγι-
στον, εὐπορουμένους αὐτοὺς ῥᾳδίως τεκνοποιήσειν,
καὶ διὰ τοῦτο τὴν πολυανθρωπίαν κατασκευάσειν,
ὥστε μὴ προσδεῖσθαι ξενικῆς δυνάμεως τὴν χώραν.
ὁμοίως δὲ οὗτοι τὴν τάξιν ταύτην ἐκ προγόνων δια- 9
δεχόμενοι ταῖς μὲν τῶν πατέρων ἀνδραγαθίαις προ-
τρέπονται πρὸς τὴν ἀνδρείαν, ἐκ παίδων δὲ ζηλω-
ταὶ γινόμενοι τῶν πολεμικῶν ἔργων ἀνίκητοι ταῖς
τόλμαις καὶ ταῖς ἐμπειρίαις ἀποβαίνουσιν.

Ἔστι δ' ἕτερα συντάγματα τῆς πολιτείας τρία, 74
τό τε τῶν νομέων καὶ τὸ τῶν γεωργῶν, ἔτι δὲ τὸ
τῶν τεχνιτῶν. οἱ μὲν οὖν γεωργοὶ μικροῦ τινος
τὴν καρποφόρον γῆν τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ
τῶν ἱερέων καὶ τῶν μαχίμων μισθούμενοι διατε-
λοῦσι τὸν πάντα χρόνον περὶ τὴν ἐργασίαν ὄντες
τῆς χώρας· ἐκ νηπίου δὲ συντρεφόμενοι ταῖς γεωρ-
γικαῖς ἐπιμελείαις πολὺ προέχουσι τῶν παρὰ τοῖς
ἄλλοις ἔθνεσι γεωργῶν ταῖς ἐμπειρίαις· καὶ γὰρ τὴν 2
τῆς γῆς φύσιν καὶ τὴν τῶν ὑδάτων ἐπίρρυσιν, ἔτι
δὲ τοὺς καιροὺς τοῦ τε σπόρου καὶ τοῦ θερισμοῦ
καὶ τῆς ἄλλης τῶν καρπῶν συγκομιδῆς ἀκριβέστατα
πάντων γινώσκουσι, τὰ μὲν ἐκ τῆς τῶν προγόνων
παρατηρήσεως μαθόντες, τὰ δ' ἐκ τῆς ἰδίας πείρας
διδαχθέντες. ὁ δ' αὐτὸς λόγος ἐστὶ καὶ περὶ τῶν 3

νομέων, οἳ τὴν τῶν θρεμμάτων ἐπιμέλειαν ἐκ πατέρων ὥσπερ κληρονομίας νόμῳ παραλαμβάνοντες ἐν βίῳ κτηνοτρόφῳ διατελοῦσι πάντα τὸν τοῦ ζῆν
4 χρόνον, καὶ πολλὰ μὲν παρὰ τῶν προγόνων πρὸς θεραπείαν καὶ διατροφὴν ἀρίστην τῶν βοσκομένων 5
παρειλήφασιν, οὐκ ὀλίγα δ' αὐτοὶ διὰ τὸν εἰς ταῦτα ζῆλον προσευρίσκουσι, καὶ τὸ θαυμασιώτατον, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς ταῦτα σπουδῆς οἵ τε ὀρνιθοτρόφοι καὶ οἱ χηνοβοσκοὶ χωρὶς τῆς παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐκ φύσεως συντελουμένης γενέ- 10
σεως τῶν εἰρημένων ζῴων αὐτοὶ διὰ τῆς ἰδίας φιλοτεχνίας ἀμύθητον πλῆθος ὀρνέων ἀθροίζουσιν·
5 οὐ γὰρ ἐπῳάζουσι διὰ τῶν ὀρνίθων, ἀλλ' αὐτοὶ 86
παραδόξως χειρουργοῦντες τῇ συνέσει καὶ φιλοτεχ-
6 νίᾳ τῆς φυσικῆς ἐνεργείας οὐκ ἀπολείπονται. ἀλλὰ 15
μὴν καὶ τὰς τέχνας ἰδεῖν ἔστι παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις μάλιστα διαπεπονημένας καὶ πρὸς τὸ καθῆκον τέλος διηκριβωμένας· παρὰ μόνοις γὰρ τούτοις οἱ δημιουργοὶ πάντες οὔτ' ἐργασίας ἄλλης οὔτε πολιτικῆς τάξεως μεταλαμβάνειν ἐῶνται πλὴν τῆς ἐκ τῶν 20
νόμων ὡρισμένης καὶ παρὰ τῶν γονέων παραδεδομένης, ὥστε μήτε διδασκάλου φθόνον μήτε πολιτικοὺς περισπασμοὺς μήτ' ἄλλο μηδὲν ἐμποδίζειν
7 αὐτῶν τὴν εἰς ταῦτα σπουδήν. παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἰδεῖν ἔστι τοὺς τεχνίτας περὶ πολλὰ τῇ διά- 25
νοίᾳ περισπωμένους καὶ διὰ τὴν πλεονεξίαν μὴ μένοντας τὸ παράπαν ἐπὶ τῆς ἰδίας ἐργασίας· οἱ μὲν γὰρ ἐφάπτονται γεωργίας, οἱ δ' ἐμπορίας κοινωνοῦσιν, οἱ δὲ δυοῖν ἢ τριῶν τεχνῶν ἀντέχονται, πλεῖστοι δ' ἐν ταῖς δημοκρατουμέναις πόλεσιν εἰς 30
τὰς ἐκκλησίας συντρέχοντες τὴν μὲν πολιτείαν λυμαίνονται, τὸ δὲ λυσιτελὲς περιποιοῦνται παρὰ τῶν

μισθοδοτούντων· παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις, εἴ τις τῶν τεχνιτῶν μετάσχοι τῆς πολιτείας ἢ τέχνας πλείους ἐργάζοιτο, μεγάλαις περιπίπτει τιμωρίαις.

Τὴν μὲν οὖν διαίρεσιν τῆς πολιτείας καὶ τὴν 8
τῆς ἰδίας τάξεως ἐπιμέλειαν διὰ προγόνων τοιαύτην
ἔσχον οἱ τὸ παλαιὸν τὴν Αἴγυπτον κατοικοῦντες.
περὶ δὲ τὰς κρίσεις οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐποιοῦντο σπου- 75
δήν, ἡγούμενοι τὰς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀποφάσεις
μεγίστην ῥοπὴν τῷ κοινῷ βίῳ φέρειν πρὸς ἀμφό-
τερα. δῆλον γὰρ ἦν ὅτι τῶν μὲν παρανομούντων 2
κολαζομένων, τῶν δ' ἀδικουμένων βοηθείας τυγχα-
νόντων, ἀρίστη διόρθωσις ἔσται τῶν ἁμαρτημάτων·
εἰ δ' ὁ φόβος ὁ γινόμενος ἐκ τῶν κρίσεων τοῖς πα-
ρανομοῦσιν ἀνατρέποιτο χρήμασιν ἢ χάρισιν, ἐσο-
μένην ἑώρων τοῦ κοινοῦ βίου σύγχυσιν. διόπερ ἐκ 3
τῶν ἐπιφανεστάτων πόλεων τοὺς ἀρίστους ἄνδρας
ἀποδεικνύντες δικαστὰς κοινοὺς οὐκ ἀπετύγχανον
τῆς προαιρέσεως. ἐξ Ἡλίου γὰρ πόλεως καὶ Θηβῶν
καὶ Μέμφεως δέκα δικαστὰς ἐξ ἑκάστης προέκρινον·
καὶ τοῦτο τὸ συνέδριον οὐκ ἐδόκει λείπεσθαι τῶν
Ἀθήνησιν Ἀρεοπαγιτῶν ἢ τῶν παρὰ Λακεδαιμονίοις
γερόντων. ἐπεὶ δὲ συνέλθοιεν οἱ τριάκοντα, ἐπέ- 4
κρινον ἐξ ἑαυτῶν ἕνα τὸν ἄριστον, καὶ τοῦτον μὲν
ἀρχιδικαστὴν καθίσταντο, εἰς δὲ τὸν τούτου τόπον
ἀπέστελλεν ἡ πόλις ἕτερον δικαστήν. συντάξεις δὲ
τῶν ἀναγκαίων παρὰ τοῦ βασιλέως τοῖς μὲν δικα-
σταῖς ἱκαναὶ πρὸς διατροφὴν ἐχορηγοῦντο, τῷ δὲ
87 ἀρχιδικαστῇ πολλαπλάσιοι. ἐφόρει δ' οὗτος περὶ τὸν 5
τράχηλον ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως ἠρτημένον ζῴδιον τῶν
πολυτελῶν λίθων, ὃ προσηγόρευον ἀλήθειαν. τῶν δ'
ἀμφισβητήσεων ἤρχοντο ἐπειδὴ τὴν τῆς ἀληθείας
εἰκόνα ὁ ἀρχιδικαστὴς προσθοῖτο. τῶν δὲ πάντων 6

νόμων ἐν βιβλίοις ὀκτὼ γεγραμμένων, καὶ τούτων παρακειμένων τοῖς δικασταῖς, ἔθος ἦν τὸν μὲν κατήγορον γράψαι καθ' ἓν ὧν ἐνεκάλει καὶ πῶς γέγονε καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀδικήματος ἢ τῆς βλάβης, τὸν ἀπολογούμενον δὲ λαβόντα τὸ χρηματισθὲν ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων ἀντιγράψαι πρὸς ἕκαστον ὡς οὐκ ἔπραξεν ἢ πράξας οὐκ ἠδίκησεν ἢ ἀδικήσας ἐλάττονος ζημίας 7 ἄξιός ἐστι τυχεῖν. ἔπειτα νόμιμον ἦν τὸν κατήγορον ἀντιγράψαι καὶ πάλιν τὸν ἀπολογούμενον ἀντιθεῖναι. ἀμφοτέρων δὲ τῶν ἀντιδίκων τὰ γεγραμμένα δὶς τοῖς δικασταῖς δόντων, τὸ τηνικαῦτα ἔδει τοὺς μὲν τριάκοντα τὰς γνώμας ἐν ἀλλήλοις ἀποφαίνεσθαι, τὸν ἀρχιδικαστὴν δὲ τὸ ζῴδιον τῆς ἀληθείας προσ- 76 τίθεσθαι τῇ ἑτέρᾳ τῶν ἀμφισβητήσεων. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τὰς κρίσεις πάσας συντελεῖν τοὺς Αἰγυπτίους, νομίζοντας ἐκ μὲν τοῦ λέγειν τοὺς συνηγόρους πολλὰ τοῖς δικαίοις ἐπισκοτῆσειν· καὶ γὰρ τὰς τέχνας τῶν ῥητόρων καὶ τὴν τῆς ὑποκρίσεως γοητείαν καὶ τὰ τῶν κινδυνευόντων δάκρυα πολλοὺς προτρέπεσθαι παρορᾶν τὸ τῶν νόμων ἀπότομον καὶ τὴν τῆς 2 ἀληθείας ἀκρίβειαν· θεωρεῖσθαι γοῦν τοὺς ἐπαινουμένους ἐν τῷ κρίνειν πολλάκις ἢ δι' ἀπάτην ἢ διὰ ψυχαγωγίαν ἢ διὰ τὸ πρὸς τὸν ἔλεον πάθος συνεκφερομένους τῇ δυνάμει τῶν συνηγορούντων· ἐκ δὲ τοῦ γράφειν τὰ δίκαια τοὺς ἀντιδίκους ᾠοντο τὰς κρίσεις ἀκριβεῖς ἔσεσθαι, γυμνῶν τῶν πραγμάτων θεωρου- 3 μένων. οὕτω γὰρ μάλιστα μήτε τοὺς εὐφυεῖς τῶν βραδυτέρων πλεονεκτήσειν μήτε τοὺς ἐνηθληκότας τῶν ἀπείρων μήτε τοὺς ψεύστας καὶ τολμηροὺς τῶν φιλαλήθων καὶ κατεσταλμένων τοῖς ἤθεσι, πάντας δ' ἐπ' ἴσης τεύξεσθαι τῶν δικαίων, ἱκανὸν χρόνον ἐκ τῶν νόμων λαμβανόντων τῶν μὲν ἀντιδίκων

ἐξετάσαι τὰ παρ᾽ ἀλλήλων, τῶν δὲ δικαστῶν συγκρῖναι τὰ παρ᾽ ἀμφοτέρων.

Ἐπεὶ δὲ τῆς νομοθεσίας ἐμνήσθημεν, οὐκ ἀνοί- 77
κειον εἶναι τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας νομίζομεν ἐκ-
θέσθαι τῶν νόμων ὅσοι παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις παλαιό-
τητι διήνεγκαν ἢ παρηλλαγμένην τάξιν ἔσχον ἢ τὸ
σύνολον ὠφέλειαν τοῖς φιλαναγνωστοῦσι δύνανται
παρασχέσθαι. πρῶτον μὲν οὖν κατὰ τῶν ἐπιόρκων 2
θάνατος ἦν παρ᾽ αὐτοῖς τὸ πρόστιμον, ὡς δύο τὰ
μέγιστα ποιούντων ἀνομήματα, θεούς τε ἀσεβούντων
88 καὶ τὴν μεγίστην τῶν παρ᾽ ἀνθρώποις πίστιν ἀνα-
τρεπόντων. ἔπειτα εἴ τις ἐν ὁδῷ κατὰ τὴν χώραν 3
ἰδὼν φονευόμενον ἄνθρωπον ἢ τὸ καθόλου βίαιόν
τι πάσχοντα μὴ ῥύσαιτο δυνατὸς ὤν, θανάτῳ περι-
πεσεῖν ὤφειλεν· εἰ δὲ πρὸς ἀλήθειαν διὰ τὸ ἀδύνα-
τον μὴ κατισχύσαι βοηθῆσαι, μηνῦσαί γε πάντως
ὤφειλε τοὺς λῃστὰς καὶ ἐπεξιέναι τὴν παρανομίαν·
τὸν δὲ ταῦτα μὴ πράξαντα κατὰ τὸν νόμον ἔδει
μαστιγοῦσθαι τεταγμένας πληγὰς καὶ πάσης εἴργε-
σθαι τροφῆς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας. οἱ δὲ ψευδῶς τινων 4
κατηγορήσαντες ὤφειλον τοῦτο παθεῖν ὃ τοῖς συκο-
φαντηθεῖσιν ἐτέτακτο πρόστιμον, εἴπερ ἔτυχον κατα-
δικασθέντες. προσετέτακτο δὲ καὶ πᾶσι τοῖς Αἰγυ- 5
πτίοις ἀπογράφεσθαι πρὸς τοὺς ἄρχοντας ἀπό τίνων
ἕκαστος πορίζεται τὸν βίον, καὶ τὸν ἐν τούτοις ψευσά-
μενον ἢ πόρον ἄδικον ἐπιτελοῦντα θανάτῳ περιπί-
πτειν ἦν ἀναγκαῖον. λέγεται δὲ τοῦτον τὸν νόμον
ὑπὸ Σόλωνος παραβαλόντος εἰς Αἴγυπτον εἰς τὰς
Ἀθήνας μετενεχθῆναι. εἰ δέ τις ἑκουσίως ἀποκτεί- 6
νει τὸν ἐλεύθερον ἢ τὸν δοῦλον, ἀποθνήσκειν τοῦ-
τον οἱ νόμοι προσέταττον, ἅμα μὲν βουλόμενοι μὴ
ταῖς διαφοραῖς τῆς τύχης, ἀλλὰ ταῖς τῶν πράξεων

ἐπιβολαῖς εἴργεσθαι πάντας ἀπὸ τῶν φαύλων, ἅμα
δὲ διὰ τῆς τῶν δούλων φροντίδος ἐθίζοντες τοὺς
ἀνθρώπους πολὺ μᾶλλον εἰς τοὺς ἐλευθέρους μηδὲν
7 ὅλως ἐξαμαρτάνειν. καὶ κατὰ μὲν τῶν γονέων τῶν
ἀποκτεινάντων τὰ τέκνα θάνατον μὲν οὐχ ὥρισαν,
ἡμέρας δὲ τρεῖς καὶ νύκτας ἴσας συνεχῶς ἠνάγ-
καῖον περιειληφότας τὸν νεκρὸν ὑπομένειν φυλακῆς
παρεδρευούσης δημοσίας· οὐ γὰρ δίκαιον ὑπελήφθη
τὸ τοῦ βίου στερίσκειν τοὺς τὸν βίον τοῖς παισὶ
δεδωκότας, νουθετήσει δὲ μᾶλλον λύπην ἐχούσῃ
καὶ μεταμέλειαν ἀποτρέπειν τῶν τοιούτων ἐγχειρη-
8 μάτων· κατὰ δὲ τῶν τέκνων τῶν γονεῖς φονευσάν-
των τιμωρίαν ἐξηλλαγμένην ἔθηκαν· ἔδει γὰρ τοὺς
καταδικασθέντας ἐπὶ τούτοις καλάμοις ὀξέσι δακτυ-
λιαῖα μέρη τοῦ σώματος κατατμηθέντας ἐπ' ἀκάν-
θαις κατακάεσθαι ζῶντας· μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις
ἀδικημάτων κρίνοντες τὸ βιαίως τὸ ζῆν ἀφαιρεῖσθαι
9 τῶν τὴν ζωὴν αὐτοῖς δεδωκότων. τῶν δὲ γυναικῶν
τῶν καταδικασθεισῶν θανάτῳ τὰς ἐγκύους μὴ θανα-
τοῦσθαι πρὶν ἂν τέκωσι. καὶ τοῦτο τὸ νόμιμον
πολλοὶ καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέδειξαν, ἡγούμενοι
παντελῶς ἄδικον εἶναι τὸ μηδὲν ἀδικῆσαν τῷ ἀδι-
κήσαντι τῆς αὐτῆς μετέχειν τιμωρίας, καὶ παρανο-
μήματος ἑνὸς γενομένου παρὰ δυοῖν λαμβάνειν τὸ
πρόστιμον, πρὸς δὲ τούτοις κατὰ προαίρεσιν πονη-
ρὰν ἐκτελεσθέντος τοῦ ἀδικήματος τὸ μηδεμίαν
πω σύνεσιν ἔχον ὑπὸ τὴν ὁμοίαν ἄγειν κόλασιν, τὸ
δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι ταῖς κυούσαις ἰδίᾳ τῆς
αἰτίας ἐπενηνεγμένης οὐδαμῶς προσήκει τὸ κοινὸν
10 πατρὸς καὶ μητρὸς τέκνον ἀναιρεῖσθαι· ἐπ' ἴσης γὰρ
ἄν τις φαύλους διαλάβοι κριτὰς τούς τε τὸν ἔνοχον
τῷ φόνῳ σώζοντας καὶ τοὺς τὸ μηδὲν ὅλως ἀδικῆ-

σαν συναναιροῦντας. τῶν μὲν οὖν φονικῶν νόμων 11
οἱ μάλιστα δοκοῦντες ἐπιτετεῦχθαι τοιοῦτοί τινες
ἦσαν.

Τῶν δ' ἄλλων ὁ μὲν περὶ τῶν πολέμων κείμε- 78
νος κατὰ τῶν τὴν τάξιν λιπόντων ἢ τὸ παραγγελθὲν
ὑπὸ τῶν ἡγεμόνων μὴ ποιούντων ἔταττε πρόστιμον
οὐ θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἐσχάτην ἀτιμίαν· εἰ δ' ὕστε- 2
ρον ταῖς ἀνδραγαθίαις ὑπερβάλοιντο τὰς ἀτιμίας,
εἰς τὴν προϋπάρξασαν παρρησίαν ἀποκαθίστα, ἅμα
μὲν τοῦ νομοθέτου δεινοτέραν τιμωρίαν ποιοῦντος
τὴν ἀτιμίαν ἢ τὸν θάνατον, ἵνα τὸ μέγιστον τῶν
κακῶν ἐθίσῃ πάντας κρίνειν τὴν αἰσχύνην, ἅμα δὲ
τοὺς μὲν θανατωθέντας ἡγεῖτο μηδὲν ὠφελήσειν τὸν
κοινὸν βίον, τοὺς δὲ ἀτιμωθέντας ἀγαθῶν πολλῶν
αἰτίους ἔσεσθαι διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς παρρησίας.
καὶ τῶν μὲν τὰ ἀπόρρητα τοῖς πολεμίοις ἀπαγγει- 3
λάντων ἐπέταττεν ὁ νόμος ἐκτέμνεσθαι τὴν γλῶτταν,
τῶν δὲ τὸ νόμισμα παρακοπτόντων ἢ μέτρα καὶ
σταθμὰ παραποιούντων ἢ παραγλυφόντων τὰς σφρα-
γῖδας, ἔτι δὲ τῶν γραμματέων τῶν ψευδεῖς χρημα-
τισμοὺς γραφόντων ἢ ἀφαιρούντων τι τῶν ἐγγεγραμ-
μένων, καὶ τῶν τὰς ψευδεῖς συγγραφὰς ἐπιφερόντων,
ἀμφοτέρας ἐκέλευσεν ἀποκόπτεσθαι τὰς χεῖρας, ὅπως
οἷς ἕκαστος μέρεσι τοῦ σώματος παρενόμησεν, εἰς
ταῦτα κολαζόμενος αὐτὸς μὲν μέχρι τελευτῆς ἀνία-
τον ἔχῃ τὴν συμφοράν, τοὺς δ' ἄλλους διὰ τῆς ἰδίας
τιμωρίας νουθετῶν ἀποτρέπῃ τῶν ὁμοίων τι πράτ-
τειν. πικροὶ δὲ καὶ περὶ τῶν γυναικῶν νόμοι παρ' 4
αὐτοῖς ὑπῆρχον. τοῦ μὲν γὰρ βιασαμένου γυναῖκα
ἐλευθέραν προσέταξαν ἀποκόπτεσθαι τὰ αἰδοῖα, νομί-
σαντες τὸν τοιοῦτον μιᾷ πράξει παρανόμῳ τρία τὰ
μέγιστα τῶν κακῶν ἐνηργηκέναι, τὴν ὕβριν καὶ τὴν

φθορὰν καὶ τὴν τῶν τέκνων σύγχυσιν· εἰ δέ τις πείσας μοιχεύσαι, τὸν μὲν ἄνδρα ῥάβδοις χιλίας πληγὰς λαμβάνειν ἐκέλευον, τῆς δὲ γυναικὸς τὴν ῥῖνα κολοβοῦσθαι, ὑπολαμβάνοντες δεῖν τῆς πρὸς ἀσυγχώρητον ἀκρασίαν καλλωπιζομένης ἀφαιρεθῆναι τὰ μάλιστα κοσμοῦντα τὴν εὐπρέπειαν.

79 Τοὺς δὲ περὶ τῶν συμβολαίων νόμους Βοκχόριδος εἶναί φασι. προστάττουσι δὲ τοὺς μὲν ἀσύγγραφα δανεισαμένους, ἂν μὴ φάσκωσιν ὀφείλειν, ὀμόσαντας ἀπολύεσθαι τοῦ δανείου, πρῶτον μὲν ὅπως ἐν μεγάλῳ 2 τιθέμενοι τοὺς ὅρκους δεισιδαιμονῶσι· προδήλου γὰρ ὄντος ὅτι τῷ πολλάκις ὀμόσαντι συμβήσεται τὴν πίστιν ἀποβαλεῖν, ἵνα τῆς εὐχρηστίας μὴ στερηθῇ, περὶ πλείστου πᾶς τις ἔξει τὸ μὴ καταντᾶν ἐπὶ τὸν ὅρκον· ἔπειθ' ὑπελάμβανεν ὁ νομοθέτης τὴν ὅλην πίστιν ἐν τῇ καλοκἀγαθίᾳ ποιήσας προτρέψεσθαι πάντας σπουδαίους εἶναι τοῖς ἤθεσιν, ἵνα μὴ πίστεως ἀνάξιοι διαβληθῶσι· πρὸς δὲ τούτοις ἄδικον ἔκρινεν εἶναι τοὺς χωρὶς ὅρκου πιστευθέντας περὶ τῶν αὐτῶν συμβολαίων ὀμόσαντας μὴ τυγχάνειν πίστεως. τοὺς δὲ μετὰ συγγραφῆς δανείσαντας ἐκώλυε διὰ τοῦ τόκου τὸ κεφάλαιον πλέον 3 ποιεῖν ἢ διπλάσιον. τῶν δὲ ὀφειλόντων τὴν ἔκπραξιν τῶν δανείων ἐκ τῆς οὐσίας μόνον ἐποιήσατο, τὸ δὲ σῶμα κατ' οὐδένα τρόπον εἴασεν ὑπάρχειν ἀγώγιμον, ἡγούμενος δεῖν εἶναι τὰς μὲν κτήσεις τῶν ἐργασαμένων ἢ παρὰ κυρίου τινὸς ἐν δωρεαῖς λαβόντων, τὰ δὲ σώματα τῶν πόλεων, ἵνα τὰς καθηκούσας λειτουργίας ἔχωσιν αἱ πόλεις καὶ κατὰ πόλεμον καὶ κατ' εἰρήνην· ἄτοπον γὰρ τὸ στρατιώτην εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προϊόντα κίνδυνον, εἰ τύχοι, πρὸς δάνειον ὑπὸ τοῦ πιστεύσαντος ἀπά-

γεσθαι, καὶ τῆς τῶν ἰδιωτῶν πλεονεξίας ἕνεκα κινδυνεύειν τὴν κοινὴν ἁπάντων σωτηρίαν. δοκεῖ δὲ καὶ τοῦτον τὸν νόμον ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας μετενεγκεῖν, ὃν ὠνόμασε σεισάχθειαν, ἀπολύσας τοὺς πολίτας ἅπαντας τῶν ἐπὶ τοῖς σώμασι πεπιστευμένων δανείων. μέμφονται δέ τινες οὐκ ἀλόγως τοῖς πλείστοις τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησι νομοθετῶν, οἵτινες ὅπλα μὲν καὶ ἄροτρον καὶ ἄλλα τῶν ἀναγκαιοτάτων ἐκώλυσαν ἐνέχυρα λαμβάνεσθαι πρὸς δάνειον, τοὺς δὲ τούτοις χρησομένους συνεχώρησαν ἀγωγίμους εἶναι. 4 5

Ὑπῆρχε δὲ καὶ περὶ τῶν κλεπτῶν νόμος παρ' Αἰγυπτίοις ἰδιώτατος. ἐκέλευε γὰρ τοὺς μὲν βουλομένους ἔχειν ταύτην τὴν ἐργασίαν ἀπογράφεσθαι πρὸς τὸν ἀρχίφωρα, καὶ τὸ κλαπὲν ὁμολόγως ἀναφέρειν παραχρῆμα πρὸς ἐκεῖνον, τοὺς δὲ ἀπολέσαντας παραπλησίως ἀπογράφειν αὐτῷ καθ' ἕκαστον 91 τῶν ἀπολωλότων, προστιθέντας τόν τε τόπον καὶ τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀπώλεσαν. τούτῳ 2 δὲ τῷ τρόπῳ πάντων ἑτοίμως εὑρισκομένων, ἔδει τὸν ἀπολέσαντα τὸ τέταρτον μέρος τῆς ἀξίας δόντα κτήσασθαι τὰ ἑαυτοῦ μόνα. ἀδυνάτου γὰρ ὄντος τοῦ πάντας ἀποστῆσαι τῆς κλοπῆς εὗρε πόρον ὁ νομοθέτης δι' οὗ πᾶν τὸ ἀπολόμενον σωθήσεται μικρῶν διδομένων λύτρων. 80

Γαμοῦσι δὲ παρ' Αἰγυπτίοις οἱ μὲν ἱερεῖς μίαν, τῶν 3 δ' ἄλλων ὅσας ἂν ἕκαστος προαιρῆται· καὶ τὰ γεννώμενα πάντα τρέφουσιν ἐξ ἀνάγκης ἕνεκα τῆς πολυανθρωπίας, ὡς ταύτης μέγιστα συμβαλλομένης πρὸς εὐδαιμονίαν χώρας τε καὶ πόλεων, νόθον δ' οὐδένα τῶν γεννηθέντων νομίζουσιν, οὐδ' ἂν ἐξ ἀργυρωνήτου μητρὸς γεννηθῇ· καθόλου γὰρ ὑπειλήφασι τὸν πατέρα 4

μόνον αἴτιον εἶναι τῆς γενέσεως, τὴν δὲ μητέρα τροφὴν καὶ χώραν παρέχεσθαι τῷ βρέφει, καὶ τῶν δένδρων ἄρρενα μὲν καλοῦσι τὰ καρποφόρα, θήλεα δὲ τὰ μὴ φέροντα τοὺς καρπούς, ἐναντίως τοῖς Ἕλλησι.
5 τρέφουσι δὲ τὰ παιδία μετά τινος εὐχερείας ἀδαπάνου καὶ παντελῶς ἀπίστου· ἐψήματα γὰρ αὐτοῖς χορηγοῦσιν ἔκ τινος εὐτελείας ἑτοίμης γινόμενα, καὶ τῶν ἐκ τῆς βύβλου πυθμένων τοὺς δυναμένους εἰς τὸ πῦρ ἐγκρύβεσθαι, καὶ τῶν ῥιζῶν καὶ τῶν καυλῶν τῶν ἑλείων τὰ μὲν ὠμά, τὰ δ' ἕψοντες, τὰ δ' ὀπτῶν-
6 τες, διδόασιν. ἀνυποδήτων δὲ καὶ γυμνῶν τῶν πλείστων τρεφομένων διὰ τὴν εὐκρασίαν τῶν τόπων, τὴν πᾶσαν δαπάνην οἱ γονεῖς, ἄχρι ἂν εἰς ἡλικίαν ἔλθῃ τὸ τέκνον, οὐ πλείω ποιοῦσι δραχμῶν εἴκοσι. δι' ἃς αἰτίας μάλιστα τὴν Αἴγυπτον συμβαίνει πολυανθρωπίᾳ διαφέρειν, καὶ διὰ τοῦτο πλείστας ἔχειν μεγάλων ἔργων κατασκευάς.

81 Παιδεύουσι δὲ τοὺς υἱοὺς οἱ μὲν ἱερεῖς γράμματα διττά, τά τε ἱερὰ καλούμενα καὶ τὰ κοινοτέραν ἔχοντα τὴν μάθησιν. γεωμετρίαν δὲ καὶ τὴν
2 ἀριθμητικὴν ἐπὶ πλέον ἐκπονοῦσιν. ὁ μὲν γὰρ ποταμὸς κατ' ἐνιαυτὸν ποικίλως μετασχηματίζων τὴν χώραν πολλὰς καὶ παντοίας ἀμφισβητήσεις ποιεῖ περὶ τῶν ὅρων τοῖς γειτνιῶσι, ταύτας δ' οὐ ῥᾴδιον ἀκριβῶς ἐξελέγξαι μὴ γεωμέτρου τὴν ἀλήθειαν ἐκ
3 τῆς ἐμπειρίας μεθοδεύσαντος. ἡ δ' ἀριθμητικὴ πρός τε τὰς κατὰ τὸν βίον οἰκονομίας αὐτοῖς χρησιμεύει καὶ πρὸς τὰ γεωμετρίας θεωρήματα, πρὸς δὲ τούτοις οὐκ ὀλίγα συμβάλλεται καὶ τοῖς τὰ περὶ τὴν
4 ἀστρολογίαν ἐκπονοῦσιν. ἐπιμελοῦς γάρ, εἰ καὶ παρά τισιν ἄλλοις, καὶ παρ' Αἰγυπτίοις παρατηρήσεως τυγχάνουσιν αἱ τῶν ἄστρων τάξεις τε καὶ κινήσεις,

92 καὶ τὰς περὶ ἑκάστων ἀναγραφὰς ἐξ ἐτῶν ἀπίστων
τῷ πλήθει φυλάττουσιν, ἐκ παλαιῶν χρόνων ἐζηλω-
μένης παρ' αὐτοῖς τῆς περὶ ταῦτα σπουδῆς, τάς τε
τῶν πλανήτων ἀστέρων κινήσεις καὶ περιόδους καὶ
5 στηριγμούς, ἔτι δὲ τὰς ἑκάστου δυνάμεις πρὸς τὰς
τῶν ζῴων γενέσεις, τίνων εἰσὶν ἀγαθῶν ἢ κακῶν
ἀπεργαστικαί, φιλοτιμότατα παρατετηρήκασι. καὶ 5
πολλάκις μὲν τοῖς ἀνθρώποις τῶν αὐτοῖς μελλόν-
των ἀπαντήσεσθαι κατὰ τὸν βίον προλέγοντες ἐπι-
10 τυγχάνουσιν, οὐκ ὀλιγάκις δὲ καρπῶν φθορὰς ἢ
τοὐναντίον πολυκαρπίας, ἔτι δὲ νόσους κοινὰς ἀν-
θρώποις ἢ βοσκήμασιν ἐσομένας προσημαίνουσι,
σεισμούς τε κατακλυσμοὺς καὶ κομητῶν ἀστέρων
ἐπιτολὰς καὶ πάντα τὰ τοῖς πολλοῖς ἀδύνατον ἔχειν
15 δοκοῦντα τὴν ἐπίγνωσιν ἐκ πολυχρονίου παρατηρή-
σεως γεγενημένης προγινώσκουσι. φασὶ δὲ καὶ τοὺς 6
ἐν Βαβυλῶνι Χαλδαίους, ἀποίκους Αἰγυπτίων ὄντας,
τὴν δόξαν ἔχειν τὴν περὶ τῆς ἀστρολογίας παρὰ τῶν
ἱερέων μαθόντας τῶν Αἰγυπτίων. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος 7
20 τῶν Αἰγυπτίων ἐκ παίδων μανθάνει παρὰ τῶν πατέ-
ρων ἢ συγγενῶν τὰς περὶ ἕκαστον βίον ἐπιτηδεύσεις,
καθάπερ προειρήκαμεν. γράμματα δ' ἐπ' ὀλίγον διδά-
σκονται οὐχ ἅπαντες, ἀλλ' οἱ τὰς τέχνας μεταχειρι-
ζόμενοι μάλιστα. παλαίστραν δὲ καὶ μουσικὴν οὐ
25 νόμιμόν ἐστι παρ' αὐτοῖς μανθάνειν· ὑπολαμβάνουσι
γὰρ ἐκ μὲν τῶν καθ' ἡμέραν ἐν τῇ παλαίστρᾳ γυμνα-
σίων τοὺς νέους οὐχ ὑγίειαν ἕξειν, ἀλλὰ ῥώμην
ὀλιγοχρόνιον καὶ παντελῶς ἐπικίνδυνον, τὴν δὲ μου-
σικὴν νομίζουσιν οὐ μόνον ἄχρηστον ὑπάρχειν, ἀλλὰ
30 καὶ βλαβεράν, ὡς ἂν ἐκθηλύνουσαν τὰς τῶν ἀκουόν-
των ψυχάς.

Τὰς δὲ νόσους προκαταλαμβανόμενοι θεραπεύ- 82

ουσι τὰ σώματα κλυσμοῖς καὶ νηστείαις καὶ ἐμέτοις, ἐνίοτε μὲν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἐνίοτε δὲ τρεῖς ἢ
2 τέτταρας ἡμέρας διαλείποντες. φασὶ γὰρ πάσης τροφῆς ἀναδοθείσης τὸ πλέον εἶναι περιττόν, ἀφ' οὗ γεννᾶσθαι τὰς νόσους· ὥστε τὴν προειρημένην
3 θεραπείαν ἀναιροῦσαν τὰς ἀρχὰς τῆς νόσου μάλιστ' ἂν παρασκευάσαι τὴν ὑγίειαν. κατὰ δὲ τὰς στρατείας καὶ τὰς τῆς χώρας ἐκδημίας θεραπεύονται πάντες οὐδένα μισθὸν ἰδίᾳ διδόντες· οἱ γὰρ ἰατροὶ τὰς μὲν τροφὰς ἐκ τοῦ κοινοῦ λαμβάνουσι, τὰς δὲ θεραπείας προσάγουσι κατὰ νόμον ἔγγραφον, ὑπὸ 93
πολλῶν καὶ δεδοξασμένων ἰατρῶν ἀρχαίων συγγεγραμμένον. κἂν τοῖς ἐκ τῆς ἱερᾶς βίβλου νόμοις ἀναγινωσκομένοις ἀκολουθήσαντες ἀδυνατήσωσι σῶσαι τὸν κάμνοντα, ἀθῷοι παντὸς ἐγκλήματος ἀπολύονται, ἐὰν δὲ παρὰ τὰ γεγραμμένα ποιήσωσι, θανάτου κρίσιν ὑπομένουσιν, ἡγουμένου τοῦ νομοθέτου τῆς ἐκ πολλῶν χρόνων παρατετηρημένης θεραπείας καὶ συντεταγμένης ὑπὸ τῶν ἀρίστων τεχνιτῶν ὀλίγους ἂν γενέσθαι συνετωτέρους.

83 Περὶ δὲ τῶν ἀφιερωμένων ζῴων κατ' Αἴγυπτον εἰκότως φαίνεται πολλοῖς παράδοξον τὸ γινόμενον καὶ ζητήσεως ἄξιον. σέβονται γὰρ ἔνια τῶν ζῴων Αἰγύπτιοι καθ' ὑπερβολὴν οὐ ζῶντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντα, οἷον αἰλούρους καὶ τοὺς ἰχνεύμονας καὶ κύνας, ἔτι δὲ ἱέρακας καὶ τὰς καλουμένας παρ' αὐτοῖς ἴβεις, πρὸς δὲ τούτοις τούς τε λύκους καὶ τοὺς κροκοδείλους καὶ ἕτερα τοιαῦτα πλείω, περὶ ὧν τὰς αἰτίας ἀποδιδόναι πειρασόμεθα,
2 βραχέα πρότερον ὑπὲρ αὐτῶν διελθόντες. πρῶτον μὲν γὰρ ἑκάστῳ γένει τῶν σεβασμοῦ τυγχανόντων ζῴων ἀφιέρωται χώρα φέρουσα πρόσοδον ἀρκοῦσαν

εἰς ἐπιμέλειαν καὶ τροφὴν αὐτῶν· ποιοῦνται δὲ καὶ θεοῖς τισιν εὐχὰς ὑπὲρ τῶν παίδων οἱ κατ' Αἴγυπτον τῶν ἐκ τῆς νόσου σωθέντων· ξυρήσαντες γὰρ τὰς τρίχας καὶ πρὸς ἀργύριον ἢ χρυσίον στήσαντες διδόασι τὸ νόμισμα τοῖς ἐπιμελομένοις τῶν προειρημένων ζῴων. οἱ δὲ τοῖς μὲν ἱέραξι κρέα κατατέμνοντες καὶ προσκαλούμενοι μεγάλῃ τῇ φωνῇ πετομένοις ἀναρρίπτουσι, μέχρι ἂν δέξωνται, τοῖς δὲ αἰλούροις καὶ τοῖς ἰχνεύμοσι καταθρύπτοντες τοὺς ἄρτους εἰς γάλα καὶ ποππύζοντες παρατιθέασιν ἢ τῶν ἰχθύων τῶν ἐκ τοῦ Νείλου κατατέμνοντες ὠμῶς σιτίζουσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ζῴων ἑκάστῳ γένει τὴν ἁρμόζουσαν τροφὴν χορηγοῦσι. τὰς δὲ γινομένας περὶ ταῦτα λειτουργίας οὐχ οἷον ἐκκλίνουσιν ἢ τοῖς ὄχλοις γενέσθαι καταφανεῖς ἐπαισχύνονται, τοὐναντίον δ' ὡς περὶ τὰς μεγίστας τῶν θεῶν γινόμενοι τιμὰς σεμνύνονται καὶ μετὰ σημείων ἰδίων περιέρχονται τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν. πόρρωθεν δ' ὄντες φανεροὶ τίνων ζῴων ἔχουσι τὴν ἐπιμέλειαν, ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων προσκυνοῦνται καὶ τιμῶνται. ὅταν δ' ἀποθάνῃ τι τῶν εἰρημένων, σινδόνι κατακαλύψαντες καὶ μετ' οἰμωγῆς τὰ στήθη καταπληξάμενοι φέρουσιν εἰς τὰς ταριχείας· ἔπειτα θεραπευθέντων αὐτῶν κεδρίᾳ καὶ τοῖς δυναμένοις εὐωδίαν παρέχεσθαι καὶ πολυχρόνιον τοῦ σώματος τήρησιν θάπτουσιν ἐν ἱεραῖς θήκαις. ὃς δ' ἂν τούτων τι τῶν ζῴων ἑκὼν διαφθείρῃ, θανάτῳ περιπίπτει, πλὴν ἐὰν αἴλουρον ἢ τὴν ἶβιν ἀποκτείνῃ· ταῦτα δὲ ἐάν τε ἑκὼν ἐάν τε ἄκων ἀποκτείνῃ, πάντως θανάτῳ περιπίπτει, τῶν ὄχλων συντρεχόντων καὶ τὸν πράξαντα δεινότατα διατιθέντων, καὶ τοῦτ' ἐνίοτε πραττόντων ἄνευ κρίσεως. διὰ δὲ τὸν ἐπὶ τούτοις φόβον

οἱ θεασάμενοι τεθνηκός τι τούτων τῶν ζῴων ἀπο
στάντες μακρὰν βοῶσιν ὀδυρόμενοί τε καὶ μαρτυ-
8 ρόμενοι κατειλῆφθαι αὐτὸ τετελευτηκός. οὕτω δ'
ἐν ταῖς τῶν ὄχλων ψυχαῖς ἐντέτηκεν ἡ πρὸς τὰ ζῷα
ταῦτα δεισιδαιμονία καὶ τοῖς πάθεσιν ἀμεταθέτως
ἕκαστος διάκειται πρὸς τὴν τούτων τιμήν, ὥστε καὶ
καθ' ὃν χρόνον Πτολεμαῖος μὲν ὁ βασιλεὺς ὑπὸ
Ῥωμαίων οὔπω προσηγόρευτο φίλος, οἱ δ' ὄχλοι
πᾶσαν εἰσεφέροντο σπουδὴν ἐκθεραπεύοντες τοὺς
παρεπιδημοῦντας τῶν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ σπεύ-
δοντες μηδεμίαν ἀφορμὴν ἐγκλήματος ἢ πολέμου
δοῦναι διὰ τὸν φόβον, ἀποκτείναντος Ῥωμαίου τινὸς
αἴλουρον, καὶ τοῦ πλήθους συνδραμόντος ἐπὶ τὴν
οἰκίαν τοῦ πράξαντος, οὔτε οἱ πεμφθέντες ὑπὸ τοῦ
βασιλέως ἄρχοντες ἐπὶ τὴν παραίτησιν οὔτε ὁ κοινὸς
ἀπὸ τῆς Ῥώμης φόβος ἴσχυσεν ἐξελέσθαι τῆς τιμω-
ρίας τὸν ἄνθρωπον, καίπερ ἀκουσίως τοῦτο πεπρα-
9 χότα. καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ἀκοῆς ἡμεῖς ἱστοροῦμεν,
ἀλλ' αὐτοὶ κατὰ τὴν γεγενημένην ἡμῖν ἐπιδημίαν
84 κατ' Αἴγυπτον ἑορακότες. ἀπίστων δὲ φαινομέ-
νων πολλοῖς τῶν εἰρημένων καὶ μύθοις παραπλη-
σίων πολλῷ παραδοξότερα φανήσεται τὰ μετὰ ταῦτα
ῥηθησόμενα. λιμῷ γάρ ποτε πιεζομένων τῶν κατ'
Αἴγυπτόν φασι πολλοὺς ἀλλήλων μὲν ἅψασθαι διὰ
τὴν ἔνδειαν, τῶν δ' ἀφιερωμένων ζῴων τὸ παράπαν
2 μηδ' αἰτίαν σχεῖν μηδένα προσενηνέχθαι. ἀλλὰ μήν
γε καὶ καθ' ἣν ἂν οἰκίαν εὑρεθῇ κύων τετελευτη-
κώς, ξυρῶνται πάντες οἱ κατ' οἶκον ὄντες ὅλον τὸ
σῶμα καὶ ποιοῦνται πένθος, καὶ τὸ τούτου θαυμα-
σιώτερον, ἐὰν οἶνος ἢ σῖτος ἤ τι τῶν πρὸς τὸν βίον
ἀναγκαίων τυγχάνῃ κείμενον ἐν τοῖς οἰκήμασιν οὗ
το ζῆν ἐξέλιπέ τι τῶν θηρίων, οὐκ ἂν ἔτι χρήσασθαι

πρὸς οὐδὲν αὐτοῖς ὑπομείνειαν. κἂν ἐν ἄλλῃ χώρᾳ 3
που στρατευόμενοι τύχωσι, λυτρούμενοι τοὺς αἰλούρους καὶ τοὺς ἱέρακας κατάγουσιν εἰς Αἴγυπτον· καὶ τοῦτο πράττουσιν ἐνίοτε τῶν ἐφοδίων αὐτοὺς ὑπολιπόντων. τὰ δὲ γινόμενα περὶ τὸν Ἆπιν τὸν ἐν Μέμφει 4
καὶ τὸν Μνεῦιν τὸν ἐν Ἡλιουπόλει καὶ τὰ περὶ τὸν τράγον τὸν ἐν Μένδητι, πρὸς δὲ τούτοις τὸν κροκόδειλον τὸν κατὰ τὴν Μοίριδος λίμνην καὶ τὸν λέοντα τὸν τρεφόμενον ἐν τῇ καλουμένῃ Λεόντων πόλει, καὶ πολλὰ τοιαῦθ' ἕτερα, διηγήσασθαι μὲν εὐχερές, ἀπαγγείλαντα δὲ πιστευθῆναι παρὰ τοῖς μὴ τεθεαμένοις δύσκολον. ταῦτα γὰρ ἐν ἱεροῖς μὲν περιβόλοις 5
τρέφεται, θεραπεύουσι δ' αὐτὰ πολλοὶ τῶν ἀξιολόγων ἀνδρῶν τροφὰς διδόντες τὰς πολυτελεστάτας· σεμίδαλιν γὰρ ἢ χόνδρον ἕψοντες ἐν γάλακτι καὶ πέμματα παντοδαπὰ μέλιτι φυρῶντες, καὶ κρέα χήνεια τὰ μὲν ἕψοντες, τὰ δ' ὀπτῶντες ἀνεκλείπτως χορηγοῦσι, τοῖς δ' ὠμοφάγοις πολλὰ τῶν ὀρνέων θηρεύοντες παραβάλλουσι, καὶ τὸ καθόλου μεγάλην εἰσφέρονται σπουδὴν εἰς τὴν πολυτέλειαν τῆς τροφῆς. λουτροῖς τε χλιαροῖς χρώμενοι καὶ μύροις τοῖς 6
κρατίστοις ἀλείφοντες καὶ παντοδαπὰς εὐωδίας θυμιῶντες οὐ διαλείπουσι, στρωμνάς τε τὰς πολυτελεστάτας καὶ κόσμον εὐπρεπῆ χορηγοῦσι, καὶ τῶν συνουσιῶν ὅπως τυγχάνῃ κατὰ φύσιν φροντίδα ποιοῦνται τὴν μεγίστην, πρὸς δὲ τούτοις ὁμοφύλους θηλείας ἑκάστῳ τῶν ζῴων τὰς εὐειδεστάτας συντρέφουσιν, ἃς παλλακίδας προσαγορεύουσι καὶ θεραπεύουσι ταῖς μεγίσταις δαπάναις καὶ λειτουργίαις. ἐὰν δὲ τελευτήσῃ τι, πενθοῦσι μὲν ἴσα τοῖς ἀγα- 7
πητῶν τέκνων στερομένοις, θάπτουσι δὲ οὐ κατὰ τὴν ἑαυτῶν δύναμιν, ἀλλὰ πολὺ τὴν ἀξίαν τῆς

8 ἑαυτῶν οὐσίας ὑπερβάλλοντες. μετὰ γὰρ τὴν Ἀλε-
ξάνδρου τελευτήν, Πτολεμαίου τοῦ Λάγου παρει-
ληφότος ἄρτι τὴν Αἴγυπτον, ἔτυχεν ἐν Μέμφει τε-
λευτήσας ὁ Ἆπις γήρᾳ, ὁ δὲ τὴν ἐπιμέλειαν ἔχων
αὐτοῦ τήν τε ἡτοιμασμένην χορηγίαν, οὖσαν πάνυ
πολλήν, εἰς ταφὴν ἅπασαν ἐδαπάνησε καὶ παρὰ τοῦ
Πτολεμαίου πεντήκοντα ἀργυρίου τάλαντα προσε-
δανείσατο. καὶ καθ' ἡμᾶς δέ τινες τῶν τὰ ξῷα
ταῦτα τρεφόντων εἰς τὰς ταφὰς αὐτῶν οὐκ ἔλαττον
τῶν ἑκατὸν ταλάντων δεδαπανήκασι.

85 Προσθετέον δὲ τοῖς εἰρημένοις τὰ λειπόμενα τῶν
γινομένων περὶ τὸν ἱερὸν ταῦρον τὸν ὀνομαζόμε-
νον Ἆπιν. ὅταν γὰρ τελευτήσας ταφῇ μεγαλοπρε-
πῶς, ζητοῦσιν οἱ περὶ ταῦτ' ὄντες ἱερεῖς μόσχον
ἔχοντα κατὰ τὸ σῶμα παράσημα τὰ παραπλήσια τῷ
2 προϋπάρξαντι· ὅταν δ' εὑρεθῇ, τὰ μὲν πλήθη τοῦ
πένθους ἀπολύεται, τῶν δ' ἱερέων οἷς ἐστιν ἐπι-
μελὲς ἄγουσι τὸν μόσχον τὸ μὲν πρῶτον εἰς Νείλου
πόλιν, ἐν ᾗ τρέφουσιν αὐτὸν ἐφ' ἡμέρας τετταρά-
κοντα, ἔπειτα εἰς θαλαμηγὸν ναῦν οἴκημα κεχρυ-
σωμένον ἔχουσαν ἐμβιβάσαντες ὡς θεὸν ἀνάγουσιν
3 εἰς Μέμφιν εἰς τὸ τοῦ Ἡφαίστου τέμενος. ἐν δὲ
ταῖς προειρημέναις τετταράκονθ' ἡμέραις μόνον ὁρῶ-
σιν αὐτὸν αἱ γυναῖκες κατὰ πρόσωπον ἱστάμεναι
καὶ δεικνύουσιν ἀνασυράμεναι τὰ ἑαυτῶν γεννητικὰ
μόρια, τὸν δ' ἄλλον χρόνον ἅπαντα κεκωλυμένον
4 ἐστὶν εἰς ὄψιν αὐτὰς ἔρχεσθαι τούτῳ τῷ θεῷ. τῆς
δὲ τοῦ βοὸς τούτου τιμῆς αἰτίαν ἔνιοι φέρουσι λέ-
γοντες ὅτι τελευτήσαντος Ὀσίριδος εἰς τοῦτον ἡ
ψυχὴ μετέστη, καὶ διὰ ταῦτα διατελεῖ μέχρι τοῦ
νῦν ἀεὶ κατὰ τὰς ἀναδείξεις αὐτοῦ μεθισταμένη
5 πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους· ἔνιοι δὲ λέγουσι τελευ-

τήσαντος Ὀσίριδος ὑπὸ Τυφῶνος τὰ μέλη συναγαγοῦσαν τὴν Ἶσιν εἰς βοῦν ξυλίνην ἐμβαλεῖν βύσσινα περιβεβλημένην, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν πόλιν ὀνομασθῆναι Βούσιριν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα μυθολογοῦσι περὶ τοῦ Ἄπιδος, ὑπὲρ ὧν μακρὸν ἡγούμεθα τὸ καθ' ἕκαστον διεξιέναι.

Πάντα δὲ θαυμάσια καὶ μείζω πίστεως ἐπιτε- 86
λοῦντες οἱ κατ' Αἴγυπτον εἰς τὰ τιμώμενα ζῷα πολλὴν ἀπορίαν παρέχονται τοῖς τὰς αἰτίας τούτων ζητοῦσιν. οἱ μὲν οὖν ἱερεῖς αὐτῶν ἀπόρρητόν τι 2
δόγμα περὶ τούτων ἔχουσιν, ὃ προειρήκαμεν ἐν τοῖς θεολογουμένοις ὑπ' αὐτῶν, οἱ δὲ πολλοὶ τῶν Αἰγυπτίων τρεῖς αἰτίας ταύτας ἀποδιδόασιν, ὧν τὴν μὲν πρώτην μυθώδη παντελῶς καὶ τῆς ἀρχαϊκῆς ἁπλότητος οἰκείαν. φασὶ γὰρ τοὺς ἐξ ἀρχῆς γενο- 3
μένους θεούς, ὀλίγους ὄντας καὶ κατισχυομένους ὑπὸ τοῦ πλήθους καὶ τῆς ἀνομίας τῶν γηγενῶν ἀνθρώπων, ὁμοιωθῆναί τισι ζῴοις, καὶ διὰ τοῦ τοιούτου τρόπου διαφυγεῖν τὴν ὠμότητα καὶ βίαν αὐτῶν· ὕστερον δὲ τῶν κατὰ τὸν κόσμον πάντων κρατήσαντας, καὶ τοῖς αἰτίοις τῆς ἐξ ἀρχῆς σωτηρίας χάριν ἀποδιδόντας, ἀφιερῶσαι τὰς φύσεις αὐτῶν οἷς ἀφωμοιώθησαν, καὶ καταδεῖξαι τοῖς ἀνθρώποις τὸ τρέφειν μὲν ζῶντα πολυτελῶς, θάπτειν δὲ τελευτήσαντα. δευτέραν δὲ λέγουσιν αἰτίαν, ὅτι τὸ πα- 4
λαιὸν οἱ κατ' Αἴγυπτον διὰ τὴν ἀταξίαν τὴν ἐν τῷ 97
στρατοπέδῳ πολλαῖς μάχαις ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων ἡττηθέντες ἐπενόησαν σύνθημα φορεῖν ἐπὶ τῶν ταγμάτων. φασὶν ουν κατασκευάσαντας εἰκόνας τῶν 5
ζῴων ἃ νῦν τιμῶσι, καὶ πήξαντας ἐπὶ σαννίων, φορεῖν τοὺς ἡγεμόνας, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου γνωρίζειν ἕκαστον ἧς εἴη συντάξεως· μεγάλα δὲ συμβαλ-

λομένης αὐτοῖς τῆς διὰ τούτων εὐταξίας πρὸς τὴν
νίκην, δόξαι τῆς σωτηρίας αἴτια γεγονέναι τὰ ζῷα·
χάριν οὖν αὐτοῖς τοὺς ἀνθρώπους ἀποδοῦναι βου-
λομένους εἰς ἔθος κατατάξαι τῶν εἰκασθέντων τότε
μηδὲν κτείνειν, ἀλλὰ σεβομένους ἀπονέμειν τὴν
87 προειρημένην ἐπιμέλειαν καὶ τιμήν. τρίτην δ' αἰ-
τίαν φέρουσι τῆς ἀμφισβητήσεως τῶν ζῴων τὴν
χρείαν, ἣν ἕκαστον αὐτῶν προσφέρεται πρὸς τὴν
2 ὠφέλειαν τοῦ κοινοῦ βίου καὶ τῶν ἀνθρώπων. τὴν
μὲν γὰρ θήλειαν βοῦν ἐργάτας τίκτειν καὶ τὴν ἐλα-
φρὰν τῆς γῆς ἀροῦν, τὰ δὲ πρόβατα δῖς μὲν τίκτειν
καὶ τοῖς ἐρίοις τὴν σκέπην ἅμα καὶ τὴν εὐσχημο-
σύνην περιποιεῖν, τῷ δὲ γάλακτι καὶ τῷ τυρῷ τρο-
φὰς παρέχεσθαι προσηνεῖς ἅμα καὶ δαψιλεῖς. τὸν
δὲ κύνα πρός τε τὰς θήρας εἶναι χρήσιμον καὶ πρὸς
τὴν φυλακήν· διόπερ τὸν θεὸν τὸν παρ' αὐτοῖς κα-
λούμενον Ἄνουβιν παρεισάγουσι κυνὸς ἔχοντα κε-
φαλήν, ἐμφαίνοντες ὅτι σωματοφύλαξ ἦν τῶν περὶ
3 τὸν Ὄσιριν καὶ τὴν Ἶσιν. ἔνιοι δέ φασι τῆς Ἴσιδος
προηγουμένους τοὺς κύνας καθ' ὃν καιρὸν ἐζήτει
τὸν Ὄσιριν, τά τε θηρία καὶ τοὺς ἀπαντῶντας
ἀπείργειν, ἔτι δ' εὐνοϊκῶς διακειμένους συζητεῖν
ὠρυομένους· διὸ καὶ τοῖς Ἰσείοις προπορεύεσθαι
τοὺς κύνας κατὰ τὴν πομπήν, τῶν καταδειξάντων
τοῦτο τὸ νόμιμον σημαινόντων τὴν παλαιὰν τοῦ
4 ζῴου χάριν. καὶ τὸν μὲν αἴλουρον πρός τε τὰς
ἀσπίδας θανάσιμα δακνούσας εὔθετον ὑπάρχειν καὶ
τἆλλα δάκετα τῶν ἑρπετῶν, τὸν δὲ ἰχνεύμονα τῶν
κροκοδείλων παρατηροῦντα τοὺς γόνους τὰ κατα-
ληφθέντα τῶν ᾠῶν συντρίβειν, καὶ ταῦτ' ἐπιμελῶς
5 καὶ φιλοτίμως ἐνεργεῖν μηδὲν ὠφελούμενον. τοῦτο
δὲ εἰ μὴ συνέβαινε γίνεσθαι, διὰ τὸ πλῆθος τῶν

γεννωμένων θηρίων ἄβατον ἂν γενέσθαι τὸν ποταμόν. ἀπόλλυσθαι δὲ καὶ τοὺς κροκοδείλους αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ προειρημένου ζῴου παραδόξως καὶ παντελῶς ἀπιστουμένῃ μεθόδῳ· τοὺς γὰρ ἰχνεύ-
5 μονας κυλιομένους ἐν τῷ πηλῷ χασκόντων αὐτῶν
98 καθ' ὃν ἂν χρόνον ἐπὶ τῆς χέρσου καθεύδωσιν εἰσπηδᾶν διὰ τοῦ στόματος εἰς μέσον τὸ σῶμα· ἔπειτα συντόμως τὴν κοιλίαν διαφαγόντας αὐτοὺς μὲν ἀκινδύνως ἐξιέναι, τοὺς δὲ τοῦτο παθόντας νεκροὺς
10 ποιεῖν παραχρῆμα. τῶν δ' ὀρνέων τὴν μὲν ἶβιν 6
χρησίμην ὑπάρχειν πρός τε τοὺς ὄφεις καὶ τὰς ἀκρίδας καὶ τὰς κάμπας, τὸν δ' ἱέρακα πρὸς τοὺς σκορπίους καὶ κεράστας καὶ τὰ μικρὰ τῶν δακέτων θηρίων τὰ μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἀναιροῦντα. ἔνιοι 7
15 δὲ λέγουσι τιμᾶσθαι τὸ ζῷον τοῦτο διὰ τὸ τοὺς μάντεις οἰωνοῖς τοῖς ἱέραξι χρωμένους προλέγειν τὰ μέλλοντα τοῖς Αἰγυπτίοις. τινὲς δέ φασιν ἐν 8
τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις ἱέρακα βιβλίον ἐνεγκεῖν εἰς Θήβας τοῖς ἱερεῦσι φοινικῷ ῥάμματι περιειλημένον,
20 ἔχον γεγραμμένας τὰς τῶν θεῶν θεραπείας τε καὶ τιμάς· διόπερ καὶ τοὺς ἱερογραμματεῖς φορεῖν φοινικοῦν ῥάμμα καὶ πτερὸν ἱέρακος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. τὸν δ' ἀετὸν Θηβαῖοι τιμῶσι διὰ τὸ βασιλικὸν εἶναι 9
δοκεῖν τοῦτο τὸ ζῷον καὶ τοῦ Διὸς ἄξιον. τὸν δὲ 88
25 τράγον ἀπεθέωσαν, καθάπερ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τετιμῆσθαι λέγουσι τον Πρίαπον, διὰ τὸ γεννητικὸν μόριον· τὸ μὲν γὰρ ζῷον εἶναι τοῦτο κατωφερέστατον πρὸς τὰς συνουσίας, τὸ δὲ μόριον τοῦ σώματος τὸ τῆς γενέσεως αἴτιον τιμᾶσθαι προση-
30 κόντως, ὡς ἂν ὑπάρχον ἀρχέγονον τῆς τῶν ζῴων φύσεως. καθόλου δὲ τὸ αἰδοῖον οὐκ Αἰγυπτίους 2
μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους καθιερω-

κέναι κατὰ τὰς τελετάς, ὡς αἴτιον τῆς τῶν ζῴων γενέσεως· τούς τε ἱερεῖς τοὺς παραλαβόντας τὰς πατρικὰς ἱερωσύνας κατ' Αἴγυπτον τούτῳ τῷ θεῷ πρῶτον μυεῖσθαι. καὶ τοὺς Πᾶνας δὲ καὶ τοὺς Σατύρους φασὶν ἕνεκα τῆς αὐτῆς αἰτίας τιμᾶσθαι παρ' ἀνθρώποις· διὸ καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἀνατιθέναι τοὺς πλείστους ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐντεταμένας καὶ τῇ τοῦ τράγου φύσει παραπλησίας· τὸ γὰρ ζῷον τοῦτο παραδεδόσθαι πρὸς τὰς συνουσίας ὑπάρχειν ἐνεργέστατον· ἐκείνους οὖν διὰ ταύτης τῆς ἐμφάσεως χάριν ἀποδιδόναι περὶ τῆς πολυτεκνίας τῆς ἑαυτῶν. τοὺς δὲ ταύρους τοὺς ἱερούς, λέγω δὲ τόν τε Ἆπιν καὶ τὸν Μνεῦιν, τιμᾶσθαι παραπλησίως τοῖς θεοῖς, Ὀσίριδος καταδείξαντος, ἅμα μὲν διὰ τὴν τῆς γεωργίας χρείαν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ τῶν εὑρόντων τοὺς καρποὺς τὴν δόξαν ταῖς τούτων ἐργασίαις παραδόσιμον γεγονέναι τοῖς μεταγενεστέροις εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα. τοὺς δὲ πυρροὺς βοῦς συγχωρηθῆναι θύειν διὰ τὸ δοκεῖν τοιοῦτον τῷ χρώματι γεγονέναι Τυφῶνα τὸν ἐπιβουλεύσαντα μὲν Ὀσίριδι, τυχόντα δὲ τιμωρίας ὑπὸ τῆς Ἴσιδος διὰ τὸν τἀνδρὸς φόνον. καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲ τοὺς ὁμοχρωμάτους τῷ Τυφῶνι τὸ παλαιὸν ὑπὸ τῶν βασιλέων φασὶ θύεσθαι πρὸς τῷ τάφῳ τοῦ Ὀσίριδος· τῶν μὲν οὖν Αἰγυπτίων ὀλίγους τινὰς εὑρίσκεσθαι πυρρούς, τῶν δὲ ξένων τοὺς πλείους· διὸ καὶ περὶ τῆς Βουσίριδος ξενοκτονίας παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐνισχῦσαι τὸν μῦθον, οὐ τοῦ βασιλέως ὀνομαζομένου Βουσίριδος, ἀλλὰ τοῦ Ὀσίριδος τάφου ταύτην ἔχοντος τὴν προσηγορίαν κατὰ τὴν τῶν ἐγχωρίων διάλεκτον. τοὺς δὲ λύκους τιμᾶσθαι λέγουσι διὰ τὴν πρὸς τοὺς κύνας τῆς φύσεως ὁμοιότητα· βραχὺ γὰρ διαλλάττον-

τας αὐτοὺς ταῖς φύσεσι ταῖς ἐπιμιξίαις ζωογονεῖν ἐξ ἀλλήλων. φέρουσι δ' Αἰγύπτιοι καὶ ἄλλην αἰτίαν τῆς τοῦ ζῴου τούτου τιμῆς μυθικωτέραν· τὸ γὰρ παλαιόν φασι τῆς Ἴσιδος μετὰ τοῦ παιδὸς Ὥρου μελλούσης διαγωνίζεσθαι πρὸς Τυφῶνα παραγενέσθαι βοηθὸν ἐξ ᾅδου τὸν Ὄσιριν τῷ τέκνῳ καὶ τῇ γυναικὶ λύκῳ τὴν ὄψιν ὁμοιωθέντα· ἀναιρεθέντος οὖν τοῦ Τυφῶνος τοὺς κρατήσαντας καταδεῖξαι τιμᾶν τὸ ζῷον οὗ τῆς ὄψεως ἐπιφανείσης τὸ νικᾶν ἐπηκολούθησεν. ἔνιοι δὲ λέγουσι, τῶν Αἰθιόπων στρατευσάντων ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον, ἀθροισθείσας παμπληθεῖς ἀγέλας λύκων ἐκδιῶξαι τοὺς ἐπελθόντας ἐκ τῆς χώρας ὑπὲρ πόλιν τὴν ὀνομαζομένην Ἐλεφαντίνην· διὸ καὶ τόν τε νομὸν ἐκεῖνον Λυκοπολίτην ὀνομασθῆναι καὶ τὰ ζῷα τὰ προειρημένα τυχεῖν τῆς τιμῆς. 7

Λείπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν περὶ τῆς τῶν κροκοδείλων ἀποθεώσεως, ὑπὲρ ἧς οἱ πλεῖστοι διαποροῦσι πῶς τῶν θηρίων τούτων σαρκοφαγούντων τοὺς ἀνθρώπους ἐνομοθετήθη τιμᾶν ἴσα θεοῖς τοὺς τὰ δεινότατα διατιθέντας. φασὶν οὖν τῆς χώρας τὴν ὀχυ- 89 ρότητα παρέχεσθαι μὴ μόνον τὸν ποταμόν, ἀλλὰ καὶ πολὺ μᾶλλον τοὺς ἐν αὐτῷ κροκοδείλους· διὸ καὶ τοὺς λῃστὰς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀραβίας καὶ Λιβύης μὴ τολμᾶν διανήχεσθαι τὸν Νεῖλον, φοβουμένους τὸ πλῆθος τῶν θηρίων· τοῦτο δ' οὐκ ἄν ποτε γενέσθαι πολεμουμένων τῶν ζῴων καὶ διὰ τῶν σαγηνευόντων ἄρδην ἀναιρεθέντων. ἔστι δὲ καὶ ἄλ- 3 λος λόγος ἱστορούμενος περὶ τῶν θηρίων τούτων. φασὶ γάρ τινες τῶν ἀρχαίων τινὰ βασιλέων, τὸν προσαγορευόμενον Μηνᾶν, διωκόμενον ὑπὸ τῶν ἰδίων κυνῶν καταφυγεῖν εἰς τὴν Μοίριδος καλουμένην

λίμνην, ἔπειθ' ὑπὸ κροκοδείλου παραδόξως ἀναληφθέντα εἰς τὸ πέραν ἀπενεχθῆναι. τῆς δὲ σωτηρίας χάριν ἀποδιδόναι βουλόμενον τῷ ζῴῳ πόλιν κτίσαι πλησίον ὀνομάσαντα Κροκοδείλων· καταδεῖξαι δὲ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ὡς θεοὺς τιμᾶν ταῦτα τὰ ζῷα καὶ τὴν λίμνην αὐτοῖς εἰς τροφὴν ἀναθεῖναι· ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν τάφον ἑαυτῷ κατασκευάσαι πυραμίδα τετράπλευρον ἐπιστήσαντα, καὶ τὸν θαυμα-
4 ζόμενον παρὰ πολλοῖς λαβύρινθον οἰκοδομῆσαι. παραπλήσια δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων λέγουσιν, ὑπὲρ ὧν τὰ καθ' ἕκαστον μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. ὅτι γὰρ τῆς ὠφελείας ἕνεκα τῆς εἰς τὸν βίον οὕτως ἑαυτοὺς εἰθίκασι, φανερὸν εἶναί φασιν ἐκ τοῦ πολλὰ τῶν ἐδωδίμων παρ' αὐτοῖς ἐνίους μὴ προσφέρεσθαι. τινὰς μὲν γὰρ φακῶν, τινὰς δὲ κυάμων, ἐνίους δὲ τυρῶν ἢ κρομμύων ἤ τινων ἄλλων βρωμάτων τὸ παράπαν μὴ γεύεσθαι, πολλῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν Αἴγυπτον, δῆλον ποιοῦντας διότι διδακτέον ἐστὶν αὐτοὺς τῶν χρησίμων ἀπέχεσθαι, καὶ διότι πάντων πάντα ἐσθιόντων οὐδὲν ἂν ἐξήρκεσε τῶν ἀναλισκο-
5 μένων. καὶ ἑτέρας δ' αἰτίας φέροντές τινές φασιν ἐπὶ τῶν παλαιῶν βασιλέων πολλάκις ἀφισταμένου τοῦ πλήθους καὶ συμφρονοῦντος κατὰ τῶν ἡγουμένων, τῶν βασιλέων τινὰ συνέσει διαφέροντα διελέσθαι μὲν τὴν χώραν εἰς πλείω μέρη, καθ' ἕκαστον δ' αὐτῶν καταδεῖξαι τοῖς ἐγχωρίοις σέβεσθαί τι ζῷον ἢ τροφῆς τινος μὴ γεύεσθαι, ὅπως ἑκάστων τὸ μὲν παρ' αὐτοῖς τιμώμενον σεβομένων, τῶν δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀφιερωμένων καταφρονούντων, μηδέποτε ὁμονοῆσαι δύνωνται πάντες οἱ
6 κατ' Αἴγυπτον. καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων φανερὸν εἶναι· πάντας γὰρ τοὺς πλησιοχώρους πρὸς

ἀλλήλους διαφέρεσθαι, προσκόπτοντας ταῖς εἰς τὰ προειρημένα παρανομίαις.

Φέρουσι δέ τινες καὶ τοιαύτην αἰτίαν τῆς τῶν 90
ζῴων ἀφιερώσεως. συναγομένων γὰρ ἐν ἀρχῇ τῶν
ἀνθρώπων ἐκ τοῦ θηριώδους βίου, τὸ μὲν πρῶτον
ἀλλήλους κατεσθίειν καὶ πολεμεῖν, ἀεὶ τοῦ πλέον
δυναμένου τὸν ἀσθενέστερον κατισχύοντος· μετὰ
δὲ ταῦτα τοὺς τῇ ῥώμῃ λειπομένους ὑπὸ τοῦ συμ-
φέροντος διδαχθέντας ἀθροίζεσθαι καὶ ποιῆσαι ση-
μεῖον ἑαυτοῖς ἐκ τῶν ὕστερον καθιερωθέντων ζῴων·
πρὸς δὲ τοῦτο τὸ σημεῖον τῶν ἀεὶ δεδιότων συν-
τρεχόντων, οὐκ εὐκαταφρόνητον τοῖς ἐπιτιθεμένοις
γίνεσθαι τὸ σύστημα· τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἄλλων 2
101 ποιούντων διαστῆναι μὲν τὰ πλήθη κατὰ συστή-
ματα, τὸ δὲ ζῷον τὸ τῆς ἀσφαλείας ἑκάστοις γενό-
μενον αἴτιον τιμῶν τυχεῖν ἰσοθέων, ὡς τὰ μέγιστα
εὐηργετηκός· διόπερ ἄχρι τῶν νῦν χρόνων τὰ τῶν
Αἰγυπτίων ἔθνη διεστηκότα τιμᾶν τὰ παρ' ἑαυτοῖς
ἐξ ἀρχῆς τῶν ζῴων καθιερωθέντα. καθόλου δέ
φασι τοὺς Αἰγυπτίους ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώ-
πους εὐχαρίστως διακεῖσθαι πρὸς πᾶν τὸ εὐεργε-
τοῦν, νομίζοντας μεγίστην ἐπικουρίαν εἶναι τῷ βίῳ
τὴν ἀμοιβὴν τῆς πρὸς τοὺς εὐεργέτας χάριτος· δῆ-
λον γὰρ εἶναι διότι πάντες πρὸς εὐεργεσίαν ὁρμή-
σουσι τούτων μάλιστα παρ' οἷς ἂν ὁρῶσι κάλλιστα
θησαυρισθησομένας τὰς χάριτας. διὰ δὲ τὰς αὐτὰς 3
αἰτίας δοκοῦσιν Αἰγύπτιοι τοὺς ἑαυτῶν βασιλεῖς
προσκυνεῖν τε καὶ τιμᾶν ὡς πρὸς ἀλήθειαν ὄντας
θεούς, ἅμα μὲν οὐκ ἄνευ δαιμονίου τινὸς προνοίας
νομίζοντες αὐτοὺς τετευχέναι τῆς τῶν ὅλων ἐξου-
σίας, ἅμα δὲ τοὺς βουλομένους τε καὶ δυναμένους
τὰ μέγιστ' εὐεργετεῖν ἡγούμενοι θείας μετέχειν φύ-

σεως. περὶ μὲν οὖν τῶν ἀφιερωμένων ζῴων εἰ καὶ πεπλεονάκαμεν, ἀλλ' οὖν γε τὰ μάλιστα θαυμαζόμενα τῶν παρ' Αἰγυπτίοις νόμιμα διευκρινήκαμεν.

91 Οὐχ ἥκιστα δ' ἄν τις πυθόμενος τὰ περὶ τοὺς τετελευτηκότας νόμιμα τῶν Αἰγυπτίων θαυμάσαι τὴν ἰδιότητα τῶν ἐθῶν. ὅταν γάρ τις ἀποθάνῃ παρ' αὐτοῖς, οἱ μὲν συγγενεῖς καὶ φίλοι πάντες καταπλαττόμενοι πηλῷ τὰς κεφαλὰς περιέρχονται τὴν πόλιν θρηνοῦντες, ἕως ἂν ταφῇς τύχῃ τὸ σῶμα· οὐ μὴν οὔτε λουτρῶν οὔτε οἴνου οὔτε τῆς ἄλλης τροφῆς ἀξιολόγου μεταλαμβάνουσιν, οὔτε ἐσθῆτας λαμπρὰς περιβάλλονται. τῶν δὲ ταφῶν τρεῖς ὑπάρχουσι τάξεις, ἥ τε πολυτελεστάτη καὶ μέση καὶ ταπεινοτάτη. κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην ἀναλίσκεσθαί φασιν ἀργυρίου τάλαντον, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν μνᾶς εἴκοσι, κατὰ δὲ τὴν ἐσχάτην παντελῶς ὀλίγον τι δαπάνημα γίνεσθαι λέγουσιν. οἱ μὲν οὖν τὰ σώματα θεραπεύοντές εἰσι τεχνῖται, τὴν ἐπιστήμην ταύτην ἐκ γένους παρειληφότες· οὗτοι δὲ γραφὴν ἑκάστου τῶν εἰς τὰς ταφὰς δαπανωμένων τοῖς οἰκείοις τῶν τελευτησάντων προσενέγκαντες ἐπερωτῶσι τίνα τρόπον βούλονται τὴν θεραπείαν γενέσθαι τοῦ σώματος. διομολογησάμενοι δὲ περὶ πάντων καὶ τὸν νεκρὸν παραλαβόντες, τοῖς τεταγμένοις ἐπὶ τὴν κατειθισμένην ἐπιμέλειαν τὸ σῶμα παραδιδόασι. καὶ πρῶτος μὲν ὁ γραμματεὺς λεγόμενος τεθέντος χαμαὶ τοῦ σώματος ἐπὶ τὴν λαγόνα περιγράφει τὴν εὐώνυμον ὅσον δεῖ διατεμεῖν· ἔπειτα δ' ὁ λεγόμενος παρασχίστης λίθον ἔχων Αἰθιοπικὸν καὶ διατεμὼν ὅσα νόμος κελεύει τὴν σάρκα, παραχρῆμα φεύγει δρόμῳ, διωκόντων τῶν συμπα-

ρόντων καὶ λίθοις βαλλόντων, ἔτι δὲ καταρωμένων καὶ καθαπερεὶ τὸ μύσος εἰς ἐκεῖνον τρεπόντων· ὑπολαμβάνουσι γὰρ μισητὸν εἶναι πάντα τὸν ὁμοφύλῳ σώματι βίαν προσφέροντα καὶ τραύματα ποιοῦντα καὶ καθόλου τι κακὸν ἀπεργαζόμενον. οἱ ταριχευταὶ δὲ καλούμενοι πάσης μὲν τιμῆς καὶ πολυωρίας ἀξιοῦνται, τοῖς τε ἱερεῦσι συνόντες καὶ τὰς εἰς ἱερὸν εἰσόδους ἀκωλύτως ὡς καθαροὶ ποιοῦνται· πρὸς δὲ τὴν θεραπείαν τοῦ παρεσχισμένου σώματος ἀθροισθέντων αὐτῶν εἷς καθίησι τὴν χεῖρα διὰ τῆς τοῦ νεκροῦ τομῆς εἰς τὸν θώρακα καὶ πάντα ἐξαιρεῖ χωρὶς νεφρῶν καὶ καρδίας, ἕτερος δὲ καθαίρει τῶν ἐγκοιλίων ἕκαστον κλύζων οἴνῳ φοινικείῳ καὶ θυμιάμασι. καθόλου δὲ πᾶν τὸ σῶμα τὸ μὲν πρῶτον κεδρίᾳ καί τισιν ἄλλοις ἐπιμελείας ἀξιοῦσιν ἐφ' ἡμέρας πλείους τῶν τριάκοντα, ἔπειτα σμύρνῃ καὶ κιναμώμῳ καὶ τοῖς δυναμένοις μὴ μόνον πολυχρόνιον τήρησιν, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐωδίαν παρέχεσθαι θεραπεύσαντες, παραδιδόασι τοῖς συγγενέσι τοῦ τετελευτηκότος οὕτως ἕκαστον τῶν τοῦ σώματος μελῶν ἀκέραιον τετηρημένον ὥστε καὶ τὰς ἐπὶ τοῖς βλεφάροις καὶ ταῖς ὀφρύσι τρίχας διαμένειν καὶ τὴν ὅλην πρόσοψιν τοῦ σώματος ἀπαράλλακτον εἶναι καὶ τὸν τῆς μορφῆς τύπον γνωρίζεσθαι· διὸ καὶ πολλοὶ τῶν Αἰγυπτίων ἐν οἰκήμασι πολυτελέσι φυλάττοντες τὰ σώματα τῶν προγόνων, κατ' ὄψιν ὁρῶσι τοὺς γενεαῖς πολλαῖς τῆς ἑαυτῶν γενέσεως προτετελευτηκότας, ὥστε ἑκάστων τά τε μεγέθη καὶ τὰς περιοχὰς τῶν σωμάτων, ἔτι δὲ τοὺς τῆς ὄψεως χαρακτῆρας ὁρωμένους παράδοξον ψυχαγωγίαν παρέχεσθαι καθάπερ συμβεβιωκότας τοῖς θεωμένοις. τοῦ δὲ μέλλοντος θάπτεσθαι σώματος

οἱ συγγενεῖς προλέγουσι τὴν ἡμέραν τῆς ταφῆς τοῖς τε δικασταῖς καὶ τοῖς συγγενέσιν, ἔτι δὲ φίλοις τοῦ τετελευτηκότος, καὶ διαβεβαιοῦνται ὅτι διαβαίνειν μέλλει τὴν λίμνην, λέγοντες τοὔνομα τοῦ μετηλλα- 103
2 χότος. ἔπειτα παραγενομένων δικαστῶν δυσὶ πλει- 5
όνων τῶν τετταράκοντα, καὶ καθισάντων ἐπί τινος ἡμικυκλίου κατεσκευασμένου πέραν τῆς λίμνης, ἡ μὲν βᾶρις καθέλκεται, κατεσκευασμένη πρότερον ὑπὸ τῶν ταύτην ἐχόντων τὴν ἐπιμέλειαν, ἐφέστηκε δὲ ταύτῃ ὁ πορθμεύς, ὃν Αἰγύπτιοι κατὰ τὴν ἰδίαν 10
3 διάλεκτον ὀνομάζουσι χάρωνα. διὸ καί φασιν Ὀρφέα τὸ παλαιὸν εἰς Αἴγυπτον παραβαλόντα καὶ θεασάμενον τοῦτο τὸ νόμιμον, μυθοποιῆσαι τὰ καθ' ᾅδου, τὰ μὲν μιμησάμενον, τὰ δ' αὐτὸν ἰδίᾳ πλασάμενον· περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος μικρὸν ὕστερον ἀνα- 15
4 γράψομεν. οὐ μὴν ἀλλὰ τῆς βάρεως εἰς τὴν λίμνην καθελκυσθείσης, πρὶν ἢ τὴν λάρνακα τὴν τὸν νεκρὸν ἔχουσαν εἰς αὐτὴν τίθεσθαι, τῷ βουλομένῳ κατηγορεῖν ὁ νόμος ἐξουσίαν δίδωσιν. ἐὰν μὲν οὖν τις παρελθὼν ἐγκαλέσῃ καὶ δείξῃ βεβιωκότα κακῶς, 20
οἱ μὲν κριταὶ τὰς γνώμας ἀποφαίνονται, τὸ δὲ σῶμα εἴργεται τῆς εἰθισμένης ταφῆς· ἐὰν δ' ὁ ἐγκαλέσας δόξῃ μὴ δικαίως κατηγορεῖν, μεγάλοις περιπίπτει
5 προστίμοις. ὅταν δὲ μηδεὶς ὑπακούσῃ κατήγορος ἢ παρελθὼν γνωσθῇ συκοφάντης ὑπάρχειν, οἱ μὲν 25
συγγενεῖς ἀποθέμενοι τὸ πένθος ἐγκωμιάζουσι τὸν τετελευτηκότα, καὶ περὶ μὲν τοῦ γένους οὐδὲν λέγουσιν, ὥσπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὑπολαμβάνοντες ἅπαντας ὁμοίως εὐγενεῖς εἶναι τοὺς κατ' Αἴγυπτον, τὴν δ' ἐκ παιδὸς ἀγωγὴν καὶ παιδείαν διελ- 30
θόντες, πάλιν ἀνδρὸς γεγονότος τὴν εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, ἔτι δὲ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς ἄλλας

ἀρετὰς αὐτοῦ διεξέρχονται, καὶ παρακαλοῦσι τοὺς κάτω θεοὺς δέξασθαι σύνοικον τοῖς εὐσεβέσι· τὸ δὲ πλῆθος ἐπευφημεῖ καὶ ἀποσεμνύνει τὴν δόξαν τοῦ τετελευτηκότος, ὡς τὸν αἰῶνα διατρίβειν μέλλοντος καθ' ᾅδου μετὰ τῶν εὐσεβῶν. τὸ δὲ σῶμα 6
τιθέασιν οἱ μὲν ἰδίους ἔχοντες τάφους ἐν ταῖς ἀποδεδειγμέναις θήκαις, οἷς δ' οὐχ ὑπάρχουσι τάφων κτήσεις, καινὸν οἴκημα ποιοῦσι κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν, καὶ πρὸς τὸν ἀσφαλέστατον τῶν τοίχων ὀρ-
10 104 θὴν ἱστᾶσι τὴν λάρνακα. καὶ τοὺς κωλυομένους δὲ διὰ τὰς κατηγορίας ἢ πρὸς δάνειον ὑποθήκας θάπτεσθαι τιθέασι κατὰ τὴν ἰδίαν οἰκίαν· οὓς ὕστερον ἐνίοτε παίδων παῖδες εὐπορήσαντες καὶ τῶν τε συμβολαίων καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολύσαντες με-
15 γαλοπρεποῦς ταφῆς ἀξιοῦσι. σεμνότατον δὲ διείλη- 93
πται παρ' Αἰγυπτίοις τὸ τοὺς γονεῖς ἢ τοὺς προγόνους φανῆναι περιττότερον τετιμηκότας εἰς τὴν αἰώνιον οἴκησιν μεταστάντας. νόμιμον δ' ἐστὶ παρ' αὐτοῖς καὶ τὸ διδόναι τὰ σώματα τῶν τετελευτηκό-
20 των γονέων εἰς ὑποθήκην δανείου· τοῖς δὲ μὴ λυσαμένοις ὄνειδός τε τὸ μέγιστον ἀκολουθεῖ καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν στέρησις ταφῆς. θαυμάσαι δ' ἄν τις 2
προσηκόντως τοὺς ταῦτα διατάξαντας, ὅτι τὴν ἐπιείκειαν καὶ τὴν σπουδαιότητα τῶν ἠθῶν οὐκ ἐκ τῆς
25 τῶν ζώντων ὁμιλίας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν τετελευτηκότων ταφῆς καὶ θεραπείας ἐφ' ὅσον ἦν ἐνδεχόμενον τοῖς ἀνθρώποις ἐνοικειοῦν ἐφιλοτιμήθησαν. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μύθοις πεπλασμένοις 3
καὶ φήμαις διαβεβλημέναις τὴν περὶ τούτων πίστιν
30 παραδεδώκασι, τήν τε τῶν εὐσεβῶν τιμὴν καὶ τὴν τῶν πονηρῶν τιμωρίαν· τοιγαροῦν οὐχ οἷον ἰσχῦσαι δύναται ταῦτα προτρέψασθαι τοὺς ἀνθρώπους ἐπὶ

τὸν ἄριστον βίον, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑπὸ τῶν φαύλων χλευαζόμενα πολλῆς καταφρονήσεως τυγχάνουσι· παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις οὐ μυθώδους, ἀλλ' ὁρατῆς τοῖς μὲν πονηροῖς τῆς κολάσεως, τοῖς δ' ἀγαθοῖς τῆς τιμῆς οὔσης, καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀμφότεροι τῶν ἑαυτοῖς προσηκόντων ὑπομιμνήσκονται, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου μεγίστη καὶ συμφορωτάτη διόρθωσις γίνεται τῶν ἠθῶν. κρατίστους δ', οἶμαι, τῶν νόμων ἡγητέον οὐκ ἐξ ὧν εὐπορωτάτους, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐπιεικεστάτους τοῖς ἤθεσι καὶ πολιτικωτάτους συμβήσεται γενέσθαι τοὺς ἀνθρώπους.

94 Ῥητέον δ' ἡμῖν καὶ περὶ τῶν γενομένων νομοθετῶν κατ' Αἴγυπτον τῶν οὕτως ἐξηλλαγμένα καὶ παράδοξα νόμιμα καταδειξάντων. μετὰ γὰρ τὴν παλαιὰν τοῦ κατ' Αἴγυπτον βίου κατάστασιν, τὴν μυθολογουμένην γεγονέναι ἐπί τε τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων, πεῖσαί φασι πρῶτον ἐγγράπτοις νόμοις χρήσασθαι τὰ πλήθη τὸν Μυεύην, ἄνδρα καὶ τῇ ψυχῇ μέγαν καὶ τῷ βίῳ κοινότατον τῶν μνημονευομένων. προσποιηθῆναι δὲ αὐτῷ τὸν Ἑρμῆν δεδωκέναι τούτους, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αἰτίους ἐσομένους, καθάπερ παρ' Ἕλλησι ποιῆσαί φασιν ἐν μὲν τῇ Κρήτῃ Μίνωα, παρὰ δὲ Λακεδαιμονίοις Λυκοῦργον, τὸν μὲν παρὰ Διός, τὸν δὲ παρ' Ἀπόλλωνος φήσαντα 2 τούτους παρειληφέναι. καὶ παρ' ἑτέροις δὲ πλείοσιν ἔθνεσι παραδέδοται τοῦτο τὸ γένος τῆς ἐπινοίας ὑπάρξαι καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἴτιον γενέσθαι τοῖς πεισθεῖσι· παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Ἀριανοῖς Ζαθραύστην ἱστοροῦσι τὸν ἀγαθὸν δαίμονα προσποιήσασθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι, παρὰ δὲ τοῖς ὀνομαζομένοις Γέταις τοῖς ἀπαθανατίζουσι Ζάλμοξιν ὡσαύτως τὴν

κοινὴν Ἑστίαν, παρὰ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις Μωυσῆν τὸν Ἰαὼ ἐπικαλούμενον θεόν, εἴτε θαυμαστὴν καὶ θείαν ὅλως ἔννοιαν εἶναι κρίναντας τὴν μέλλουσαν ὠφελήσειν ἀνθρώπων πλῆθος, εἴτε καὶ πρὸς τὴν ὑπεροχὴν καὶ δύναμιν τῶν εὑρεῖν λεγομένων τοὺς νόμους ἀποβλέψαντα τὸν ὄχλον μᾶλλον ὑπακούσεσθαι διαλαβόντας. δεύτερον δὲ νομοθέτην Αἰγύπτιοί φασι γενέσθαι Σάσυχιν, ἄνδρα συνέσει διαφέροντα. τοῦτον δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις ἄλλα τε προσθεῖναι καὶ τὰ περὶ τὴν τῶν θεῶν τιμὴν ἐπιμελέστατα διατάξαι, εὑρετὴν δὲ καὶ γεωμετρίας γενέσθαι καὶ τὴν περὶ τῶν ἄστρων θεωρίαν τε καὶ παρατήρησιν διδάξαι τοὺς ἐγχωρίους. τρίτον δὲ λέγουσι Σεσόωσιν τὸν βασιλέα μὴ μόνον 4
105 τὰς πολεμικὰς πράξεις ἐπιφανεστάτας κατεργάσασθαι τῶν κατ' Αἴγυπτον, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ μάχιμον ἔθνος νομοθεσίαν συστήσασθαι, καὶ τὰ ἀκόλουθα τὰ περὶ τὴν στρατείαν σύμπαντα διακοσμῆσαι. τέταρτον δὲ νομοθέτην φασὶ γενέσθαι Βόκχοριν τὸν 5
βασιλέα, σοφόν τινα καὶ πανουργίᾳ διαφέροντα. τοῦτον οὖν διατάξαι τὰ περὶ τοὺς βασιλεῖς ἅπαντα καὶ τὰ περὶ τῶν συμβολαίων ἐξακριβῶσαι· γενέσθαι δ' αὐτὸν καὶ περὶ τὰς κρίσεις οὕτω συνετὸν ὥστε πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διαγνωσθέντων διὰ τὴν περιττότητα μνημονεύεσθαι μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. λέγουσι δ' αὐτὸν ὑπάρξαι τῷ μὲν σώματι παντελῶς ἀσθενῆ, τῷ δὲ τρόπῳ πάντων φιλοχρηματώτατον. μετὰ δὲ τοῦτον προσελθεῖν λέγουσι 95
τοῖς νόμοις Ἄμασιν τὸν βασιλέα, ὃν ἱστοροῦσι τὰ περὶ τοὺς νομάρχας διατάξαι καὶ τὰ περὶ τὴν σύμπασαν οἰκονομίαν τῆς Αἰγύπτου. παραδέδοται δὲ συνετός τε γεγονέναι καθ' ὑπερβολὴν καὶ τὸν

τρόπον ἐπιεικὴς καὶ δίκαιος· ὧν ἕνεκα καὶ τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῷ περιτεθεικέναι τὴν ἀρχὴν οὐκ
2 ὄντι γένους βασιλικοῦ. φασὶ δὲ καὶ τοὺς Ἠλείους, σπουδάζοντας περὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, πρεσβευτὰς ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσοντας πῶς ἂν γέ-
3 νοιτο δικαιότατος· τὸν δ' εἰπεῖν, ἐὰν μηδεὶς Ἠλεῖος ἀγωνίζηται. Πολυκράτους δὲ τοῦ Σαμίων δυνάστου συντεθειμένου πρὸς αὐτὸν φιλίαν, καὶ βιαίως προσφερομένου τοῖς τε πολίταις καὶ τοῖς εἰς Σάμον καταπλέουσι ξένοις, τὸ μὲν πρῶτον λέγεται πρεσβευτὰς ἀποστείλαντα παρακαλεῖν αὐτὸν ἐπὶ τὴν μετριότητα· οὐ προσέχοντος δ' αὐτοῦ τοῖς λόγοις ἐπιστολὴν γράψαι τὴν φιλίαν καὶ τὴν ξενίαν τὴν πρὸς αὐτὸν διαλυόμενον· οὐ γὰρ βούλεσθαι λυπηθῆναι συντόμως ἑαυτόν, ἀκριβῶς εἰδότα ὅτι πλη-
4 σίον ἐστὶν αὐτῷ τὸ κακῶς παθεῖν οὕτω προεστηκότι τῆς τυραννίδος. Θαυμασθῆναι δ' αὐτόν φασι παρὰ τοῖς Ἕλλησι διά τε τὴν ἐπιείκειαν καὶ διὰ τὸ τῷ Πολυκράτει ταχέως ἀποβῆναι τὰ ῥηθέντα. ἕκτον δὲ λέγεται τὸν Ξέρξου πατέρα Δαρεῖον τοῖς νόμοις ἐπιστῆναι τοῖς τῶν Αἰγυπτίων· μισήσαντα γὰρ τὴν παρανομίαν τὴν εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἱερὰ γενομένην ὑπὸ Καμβύσου τοῦ προβασιλεύσαντος ζηλῶ-
5 σαι βίον ἐπιεικῆ καὶ φιλόθεον. ὁμιλῆσαι μὲν γὰρ αὐτὸν τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ μεταλαβεῖν τῆς τε θεολογίας αὐτῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένων πράξεων· ἐκ δὲ τούτων ἱστο-107
ρήσαντα τήν τε μεγαλοψυχίαν τῶν ἀρχαίων βασιλέων καὶ τὴν εἰς τοὺς ἀρχομένους εὔνοιαν μιμήσασθαι τὸν ἐκείνων βίον, καὶ διὰ τοῦτο τηλικαύτης τυχεῖν τιμῆς ὥσθ' ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ζῶντα μὲν θεὸν προσαγορευθῆναι μόνον τῶν ἁπάντων

βασιλέων, τελευτήσαντα δὲ τιμῶν τυχεῖν ἴσων τοῖς τὸ παλαιὸν νομιμώτατα βασιλεύσασι κατ' Αἴγυπτον. τὴν μὲν οὖν κοινὴν νομοθεσίαν συντελεσθῆναί φα- 6
σιν ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, καὶ δόξης τυχεῖν τῆς διαδεδομένης παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἐν δὲ τοῖς ὕστερον χρόνοις πολλὰ τῶν καλῶς ἔχειν δοκούντων νομίμων φασὶ κινηθῆναι, Μακεδόνων ἐπικρατησάντων καὶ καταλυσάντων εἰς τέλος τὴν βασιλείαν τῶν ἐγχωρίων.

Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων ῥητέον ὅσοι 96
τῶν παρ' Ἕλλησι δεδοξασμένων ἐπὶ συνέσει καὶ παιδείᾳ παρέβαλον εἰς Αἴγυπτον ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις, ἵνα τῶν ἐνταῦθα νομίμων καὶ παιδείας μετάσχωσιν. οἱ γὰρ ἱερεῖς τῶν Αἰγυπτίων ἱστοροῦ- 2
σιν ἐκ τῶν ἀναγραφῶν τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις παραβαλεῖν πρὸς αὐτοὺς τὸ παλαιὸν Ὀρφέα τε καὶ Μουσαῖον καὶ Μελάμποδα καὶ Δαίδαλον, πρὸς δὲ τούτοις Ὅμηρόν τε τὸν ποιητὴν καὶ Λυκοῦργον τὸν Σπαρτιάτην, ἔτι δὲ Σόλωνα τὸν Ἀθηναῖον καὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον, ἐλθεῖν δὲ καὶ Πυθαγόραν τὸν Σάμιον καὶ τὸν μαθηματικὸν Εὔδοξον, ἔτι δὲ Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην καὶ Οἰνοπίδην τὸν Χῖον. πάντων δὲ τούτων σημεῖα δεικνύουσι τῶν μὲν 3
εἰκόνας, τῶν δὲ τόπων ἢ κατασκευασμάτων ὁμωνύμους προσηγορίας, ἔκ τε τῆς ἑκάστῳ ζηλωθείσης παιδείας ἀποδείξεις φέρουσι, συνιστάντες ἐξ Αἰγύπτου μετενηνέχθαι πάντα δι' ὧν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐθαυμάσθησαν. Ὀρφέα μὲν γὰρ τῶν μυστικῶν τελετῶν 4
τὰ πλεῖστα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑαυτοῦ πλάνην ὀργιαζόμενα καὶ τὴν τῶν ἐν ᾅδου μυθοποιίαν ἀπενέγκασθαι. τὴν μὲν γὰρ Ὀσίριδος τελετὴν τῇ Διονύσου 5
τὴν αὐτὴν εἶναι, τὴν δὲ τῆς Ἴσιδος τῇ τῆς Δήμη-

τρος ὁμοιοτάτην ὑπάρχειν, τῶν ὀνομάτων μόνον ἐνηλλαγμένων· τὰς δὲ τῶν ἀσεβῶν ἐν ᾅδου τιμωρίας καὶ τοὺς τῶν εὐσεβῶν λειμῶνας καὶ τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰδωλοποιίας ἀναπεπλασμένας παρεισαγαγεῖν μιμησάμενον τὰ γινόμενα περὶ τὰς ταφὰς
6 τὰς κατ' Αἴγυπτον. τὸν μὲν γὰρ ψυχοπομπὸν Ἑρμῆν κατὰ τὸ παλαιὸν νόμιμον παρ' Αἰγυπτίοις ἀναγαγόντα τὸ τοῦ Ἄπιδος σῶμα μέχρι τινὸς παραδιδόναι τῷ περικειμένῳ τὴν τοῦ Κερβέρου προτομήν· τοῦ δ' Ὀρφέως τοῦτο καταδείξαντος παρὰ τοῖς Ἕλλησι τὸν Ὅμηρον ἀκολούθως τούτῳ θεῖναι κατὰ τὴν ποίησιν

Ἑρμῆς δὲ ψυχὰς Κυλλήνιος ἐξεκαλεῖτο
ἀνδρῶν μνηστήρων, ἔχε δὲ ῥάβδον μετὰ χερσίν.

εἶτα πάλιν ὑποβάντα λέγειν

παὰρ δ' ἴσαν Ὠκεανοῦ τε ῥοὰς καὶ Λευκάδα πέτρην,
ἠδὲ παρ' Ἠελίοιο πύλας καὶ δῆμον Ὀνείρων
ἦισαν· αἶψα δ' ἵκοντο κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα,
ἔνθα τε ναίουσι ψυχαί, εἴδωλα καμόντων.

7 Ὠκεανὸν μὲν οὖν καλεῖν τὸν ποταμὸν διὰ τὸ τοὺς Αἰγυπτίους κατὰ τὴν ἰδίαν διάλεκτον Ὠκεανὸν λέγειν τὸν Νεῖλον, Ἡλίου δὲ πύλας τὴν πόλιν τὴν τῶν Ἡλιοπολιτῶν, λειμῶνα δ' ὀνομάζειν τὴν μυθολογουμένην οἴκησιν τῶν μετηλλαχότων, τὸν παρὰ τὴν λίμνην τόπον τὴν καλουμένην μὲν Ἀχερουσίαν, πλησίον δὲ οὖσαν τῆς Μέμφεως, ὄντων περὶ αὐτὴν λειμώνων καλλίστων, ἕλους καὶ λωτοῦ καὶ καλάμου. ἀκολούθως δ' εἰρῆσθαι καὶ τὸ κατοικεῖν τοὺς τελευτήσαντας ἐν τούτοις τοῖς τόποις διὰ τὸ τὰς τῶν Αἰγυπτίων ταφὰς τὰς πλείστας καὶ μεγίστας ἐνταῦθα γίνεσθαι, διαπορθμευομένων μὲν τῶν

νεκρῶν διά τε τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς Ἀχερουσίας
λίμνης, τιθεμένων δὲ τῶν σωμάτων εἰς τὰς ἐνταῦθα
κειμένας θήκας. συμφωνεῖν δὲ καὶ τἆλλα τὰ παρὰ 8
τοῖς Ἕλλησι καθ' ᾅδου μυθολογούμενα τοῖς ἔτι νῦν
γινομένοις κατ' Αἴγυπτον· τὸ μὲν γὰρ διακομίζον
τὰ σώματα πλοῖον βᾶριν καλεῖσθαι, τὸ δ' ἐπίβα-
θρον [τὸν ὀβολὸν] τῷ πορθμεῖ δίδοσθαι, καλουμέ-
νῳ κατὰ τὴν ἐγχώριον διάλεκτον χάρωνι. εἶναι δὲ 9
λέγουσι πλησίον τῶν τόπων τούτων καὶ σκοτίας
Ἑκάτης ἱερὸν καὶ πύλας Κωκυτοῦ καὶ Λήθης διει-
λημμένας χαλκοῖς ὀχεῦσιν. ὑπάρχειν δὲ καὶ ἄλλας
πύλας Ἀληθείας, καὶ πλησίον τούτων εἴδωλον ἀκέ-
φαλον ἑστάναι Δίκης. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων 97
τῶν μεμυθοποιημένων διαμένειν παρ' Αἰγυπτίοις,
διατηρουμένης ἔτι τῆς προσηγορίας καὶ τῆς ἐν τῷ
πράττειν ἐνεργείας. ἐν μὲν γὰρ Ἀκανθῶν πόλει, 2
109 πέραν τοῦ Νείλου κατὰ τὴν Λιβύην ἀπὸ σταδίων
ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τῆς Μέμφεως, πίθον εἶναι τετρη-
μένον, εἰς ὃν τῶν ἱερέων ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὕδωρ φέρειν εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ
Νείλου· τήν τε περὶ τὸν Ὄκνον μυθοποιίαν δεί- 3
κνυσθαι πλησίον κατά τινα πανήγυριν συντελου-
μένην, πλέκοντος μὲν ἑνὸς ἀνδρὸς ἀρχὴν σχοινίου
μακράν, πολλῶν δ' ἐκ τῶν ὀπίσω λυόντων τὸ πλε-
κόμενον. Μελάμποδα δέ φασι μετενεγκεῖν ἐξ Αἰγύ- 4
πτου τὰ Διονύσῳ νομιζόμενα τελεῖσθαι παρὰ τοῖς
Ἕλλησι καὶ τὰ περὶ Κρόνου μυθολογούμενα καὶ τὰ
περὶ τῆς Τιτανομαχίας καὶ τὸ σύνολον τὴν περὶ τὰ
πάθη τῶν θεῶν ἱστορίαν. τὸν δὲ Δαίδαλον λέγου- 5
σιν ἀπομιμήσασθαι τὴν τοῦ λαβυρίνθου πλοκὴν τοῦ
διαμένοντος μὲν μέχρι τοῦ νῦν καιροῦ, οἰκοδομη-
θέντος δέ, ὡς μέν τινές φασιν, ὑπὸ Μένδητος, ὡς

δ' ἔνιοι λέγουσιν, ὑπὸ Μάρρου τοῦ βασιλέως, πολ-
6 λοῖς ἔτεσι πρότερον τῆς Μίνω βασιλείας. τόν τε
ῥυθμὸν τῶν ἀρχαίων κατ' Αἴγυπτον ἀνδριάντων
τὸν αὐτὸν εἶναι τοῖς ὑπὸ Δαιδάλου κατασκευασθεῖσι
παρὰ τοῖς Ἕλλησι. τὸ δὲ κάλλιστον πρόπυλον ἐν
Μέμφει τοῦ Ἡφαιστείου Δαίδαλον ἀρχιτεκτονῆσαι,
καὶ θαυμασθέντα τυχεῖν εἰκόνος ξυλίνης κατὰ τὸ
προειρημένον ἱερὸν ταῖς ἰδίαις χερσὶ δεδημιουργη-
μένης, πέρας δὲ διὰ τὴν εὐφυΐαν ἀξιωθέντα μεγάλης
δόξης καὶ πολλὰ προσεξευρόντα τυχεῖν ἰσοθέων
τιμῶν· κατὰ γὰρ μίαν τῶν πρὸς τῇ Μέμφει νήσων
ἔτι καὶ νῦν ἱερὸν εἶναι Δαιδάλου τιμώμενον ὑπὸ
7 τῶν ἐγχωρίων. τῆς δ' Ὁμήρου παρουσίας ἄλλα τε
σημεῖα φέρουσι καὶ μάλιστα τὴν τῆς Ἑλένης γενο-
μένην παρὰ Μενελάῳ Τηλεμάχου φαρμακείαν καὶ
λήθην τῶν συμβεβηκότων κακῶν. τὸ γὰρ νηπενθὲς
φάρμακον, ὃ λαβεῖν φησιν ὁ ποιητὴς τὴν Ἑλένην ἐκ
τῶν Αἰγυπτίων Θηβῶν παρὰ Πολυδάμνης τῆς Θῶνος
γυναικός, ἀκριβῶς ἐξητακὼς φαίνεται· ἔτι γὰρ καὶ
νῦν τὰς ἐν ταύτῃ γυναῖκας τῇ προειρημένῃ δυνάμει
χρῆσθαι λέγουσι, καὶ παρὰ μόναις ταῖς Διοσπολί-
τισιν ἐκ παλαιῶν χρόνων ὀργῆς καὶ λύπης φάρμα-
κον εὑρῆσθαί φασι· τὰς δὲ Θήβας καὶ Διόσπολιν
8 τὴν αὐτὴν ὑπάρχειν. τήν τε Ἀφροδίτην ὀνομάζεσθαι
παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις χρυσῆν ἐκ παλαιᾶς παραδόσεως,
καὶ πεδίον εἶναι καλούμενον χρυσῆς Ἀφροδίτης
9 περὶ τὴν ὀνομαζομένην Μώμεμφιν. τά τε περὶ τὸν
Δία καὶ τὴν Ἥραν μυθολογούμενα περὶ τῆς συνου-
σίας καὶ τὴν εἰς Αἰθιοπίαν ἐκδημίαν ἐκεῖθεν αὐτὸν
μετενεγκεῖν· κατ' ἐνιαυτὸν γὰρ παρὰ τοῖς Αἰγυ-
πτίοις τὸν νεὼν τοῦ Διὸς περαιοῦσθαι τὸν ποταμὸν
εἰς τὴν Λιβύην, καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς πάλιν ἐπι-

στρέφειν, ὡς ἐξ Αἰθιοπίας τοῦ θεοῦ παρόντος· τήν τε συνουσίαν τῶν θεῶν τούτων, ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῶν ναῶν ἀνακομιζομένων ἀμφοτέρων εἰς ὄρος ἄνθεσι παντοίοις ὑπὸ τῶν ἱερέων κατεστρωμένον. καὶ Λυκοῦργον δὲ καὶ Πλάτωνα καὶ Σόλωνα πολλὰ 98
τῶν ἐξ Αἰγύπτου νομίμων εἰς τὰς ἑαυτῶν κατατάξαι νομοθεσίας. Πυθαγόραν τε τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν λόγον 2
καὶ τὰ κατὰ γεωμετρίαν θεωρήματα καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀριθμούς, ἔτι δὲ τὴν εἰς πᾶν ξῷον τῆς ψυχῆς
μεταβολὴν μαθεῖν παρ' Αἰγυπτίων. ὑπολαμβάνουσι 3
δὲ καὶ Δημόκριτον παρ' αὐτοῖς ἔτη διατρῖψαι πέντε καὶ πολλὰ διδαχθῆναι τῶν κατὰ τὴν ἀστρολογίαν. τόν τε Οἰνοπίδην ὁμοίως συνδιατρίψαντα τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἀστρολόγοις μαθεῖν ἄλλα τε καὶ μάλιστα τὸν
ἡλιακὸν κύκλον ὡς λοξὴν μὲν ἔχει τὴν πορείαν, ἐναντίαν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄστροις τὴν φορὰν ποιεῖται. 4
παραπλησίως δὲ καὶ τὸν Εὔδοξον ἀστρολογήσαντα παρ' αὐτοῖς καὶ πολλὰ τῶν χρησίμων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκδόντα τυχεῖν ἀξιολόγου δόξης. τῶν τε 5
ἀγαλματοποιῶν τῶν παλαιῶν τοὺς μάλιστα διωνομασμένους διατετριφέναι παρ' αὐτοῖς Τηλεκλέα καὶ Θεόδωρον, τοὺς Ῥοίκου μὲν υἱούς, κατασκευάσαντας δὲ τοῖς Σαμίοις τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου ξόανον. τοῦ γὰρ ἀγάλματος ἐν Σάμῳ μὲν ὑπὸ 6
Τηλεκλέους ἱστορεῖται τὸ ἥμισυ δημιουργηθῆναι, κατὰ δὲ τὴν Ἔφεσον ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Θεοδώρου τὸ ἕτερον μέρος συντελεσθῆναι· συντεθέντα δὲ πρὸς ἄλληλα τὰ μέρη συμφωνεῖν οὕτως ὥστε δοκεῖν ὑφ' ἑνὸς τὸ πᾶν σῶμα κατεσκευάσθαι. τοῦτο δὲ τὸ
γένος τῆς ἐργασίας παρὰ μὲν τοῖς Ἕλλησι μηδαμῶς ἐπιτηδεύεσθαι, παρὰ δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις μάλιστα συντελεῖσθαι. παρ' ἐκείνοις γὰρ οὐκ ἀπὸ τῆς κατὰ 7

12 *Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Διοδώρου βίβλων.*

α'. Περὶ Νίνου τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντων.

β'. Περὶ τῆς Σεμιράμιδος γενέσεως καὶ τῆς περὶ αὐτὴν αὐξήσεως.

γ'. Ὡς Νίνος ὁ βασιλεὺς ἔγημε τὴν Σεμίραμιν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς.

δ'. Ὡς Σεμίραμις τελευτήσαντος Νίνου διαδεξαμένη τὴν βασιλείαν πολλὰς καὶ μεγάλας πράξεις ἐπετελέσατο.

ε'. Κτίσις Βαβυλῶνος καὶ τῆς κατ' αὐτὴν κατασκευῆς ἀπαγγελία.

ς'. Περὶ τοῦ κρεμαστοῦ λεγομένου κήπου καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν παραδόξων.

ζ'. Στρατεία Σεμιράμιδος εἰς Αἴγυπτον καὶ Αἰθιοπίαν, ἔτι δὲ τὴν Ἰνδικήν.

η'. Περὶ τῶν ἀπογόνων ταύτης τῶν βασιλευσάντων κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς τρυφῆς τε καὶ ῥᾳθυμίας.

θ'. Ὡς ἔσχατος Σαρδανάπαλος ὁ βασιλεὺς διὰ τρυφὴν ἀπέβαλε τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Ἀρβάκου τοῦ Μήδου.

ι'. Περὶ τῶν Χαλδαίων καὶ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἄστρων.

ια'. Περὶ τῶν βασιλέων τῶν κατὰ τὴν Μηδίαν καὶ τῆς περὶ τούτων διαφωνίας παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις.

ιβ'. Περὶ τοποθεσίας τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν φυομένων καὶ τῶν παρ' Ἰνδοῖς νομίμων.

ιγ'. Περὶ Σκυθῶν καὶ Ἀμαζόνων καὶ Ὑπερβορέων.

ιδ'. Περὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν φυομένων καὶ μυθολογουμένων.

ιε'. Περὶ τῶν νήσων τῶν ἐν τῇ μεσημβρίᾳ κατὰ τὸν Ὠκεανὸν εὑρεθεισῶν.

τὴν ὄρασιν φαντασίας τὴν συμμετρίαν τῶν ἀγαλμάτων κρίνεσθαι, καθάπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ἐπειδὰν τοὺς λίθους καταξάνωσι καὶ μερίσαντες κατεργάσωνται, τὸ τηνικαῦτα τὸ ἀνάλογον ἀπὸ τῶν
8 ἐλαχίστων ἐπὶ τὰ μέγιστα λαμβάνεσθαι· τοῦ γὰρ παντὸς σώματος τὴν κατασκευὴν εἰς ἓν καὶ εἴκοσι μέρη καὶ προσέτι τέταρτον διαιρουμένους τὴν ὅλην ἀποδιδόναι συμμετρίαν τοῦ ζῴου. διόπερ ὅταν περὶ τοῦ μεγέθους οἱ τεχνῖται πρὸς ἀλλήλους σύνθωνται, χωρισθέντες ἀπ' ἀλλήλων σύμφωνα κατα-
9 σκευάζουσι τὰ μεγέθη τῶν ἔργων οὕτως ἀκριβῶς ὥστε ἔκπληξιν παρέχειν τὴν ἰδιότητα τῆς πραγματείας αὐτῶν. τὸ δ' ἐν τῇ Σάμῳ ξόανον συμφώνως τῇ τῶν Αἰγυπτίων φιλοτεχνίᾳ κατὰ τὴν κορυφὴν διχοτομούμενον διορίζειν τοῦ ζῴου τὸ μέσον μέχρι τῶν αἰδοίων, ἰσάζον ὁμοίως ἑαυτῷ πάντοθεν· εἶναι δ' αὐτὸ λέγουσι κατὰ τὸ πλεῖστον παρεμφερὲς τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς ἂν τὰς μὲν χεῖρας ἔχον παρατεταμένας, τὰ δὲ σκέλη διαβεβηκότα.

10 Περὶ μὲν οὖν τῶν κατ' Αἴγυπτον ἱστορουμένων καὶ μνήμης ἀξίων ἀρκεῖ τὰ ῥηθέντα· ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς βίβλου πρόθεσιν τὰς ἑξῆς πράξεις καὶ μυθολογίας ἐν τῇ μετὰ ταύτην διέξιμεν, ἀρχὴν ποιησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν τοῖς Ἀσσυρίοις πραχθέντα.

112 *Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Διοδώρου βίβλων.*

α'. Περὶ Νίνου τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντων.

β'. Περὶ τῆς Σεμιράμιδος γενέσεως καὶ τῆς περὶ αὐτὴν αὐξήσεως.

γ'. Ὡς Νίνος ὁ βασιλεὺς ἔγημε τὴν Σεμίραμιν διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς.

δ'. Ὡς Σεμίραμις τελευτήσαντος Νίνου διαδεξαμένη τὴν βασιλείαν πολλὰς καὶ μεγάλας πράξεις ἐπετελέσατο.

ε'. Κτίσις Βαβυλῶνος καὶ τῆς κατ' αὐτὴν κατασκευῆς ἀπαγγελία.

ς'. Περὶ τοῦ κρεμαστοῦ λεγομένου κήπου καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν παραδόξων.

ζ'. Στρατεία Σεμιράμιδος εἰς Αἴγυπτον καὶ Αἰθιοπίαν, ἔτι δὲ τὴν Ἰνδικήν.

η'. Περὶ τῶν ἀπογόνων ταύτης τῶν βασιλευσάντων κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῆς κατ' αὐτοὺς τρυφῆς τε καὶ ῥᾳθυμίας.

θ'. Ὡς ἔσχατος Σαρδανάπαλος ὁ βασιλεὺς διὰ τρυφὴν ἀπέβαλε τὴν ἀρχὴν ὑπὸ Ἀρβάκου τοῦ Μήδου.

ι'. Περὶ τῶν Χαλδαίων καὶ τῆς παρατηρήσεως τῶν ἄστρων.

ια'. Περὶ τῶν βασιλέων τῶν κατὰ τὴν Μηδίαν καὶ τῆς περὶ τούτων διαφωνίας παρὰ τοῖς ἱστοριογράφοις.

ιβ'. Περὶ τοποθεσίας τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν κατὰ τὴν χώραν φυομένων καὶ τῶν παρ' Ἰνδοῖς νομίμων.

ιγ'. Περὶ Σκυθῶν καὶ Ἀμαζόνων καὶ Ὑπερβορέων.

ιδ'. Περὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν φυομένων καὶ μυθολογουμένων.

ιε'. Περὶ τῶν νήσων τῶν ἐν τῇ μεσημβρίᾳ κατὰ τὸν Ὠκεανὸν εὑρεθεισῶν.

9 πᾶν ἔφησε ποιήσειν τὸ προσταττόμενον. ὁ δὲ Νίνος μεγαλοψύχως αὐτῷ χρησάμενος τῆς τε Ἀρμενίας συνεχώρησεν ἄρχειν καὶ φίλον ὄντα πέμπειν στρατιὰν καὶ τὴν χορηγίαν τῷ σφετέρῳ στρατοπέδῳ. ἀεὶ δὲ μᾶλλον αὐξανόμενος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Μη-
10 δίαν. ὁ δὲ ταύτης βασιλεὺς Φάρνος παραταξάμενος ἀξιολόγῳ δυνάμει καὶ λειφθείς, τῶν τε στρατιωτῶν τοὺς πλείστους ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς μετὰ τέκνων ἑπτὰ καὶ γυναικὸς αἰχμάλωτος ληφθεὶς ἀνεσταυρώθη.

2 Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων τῷ Νίνῳ προχωρούντων δεινὴν ἐπιθυμίαν ἔσχε τοῦ καταστρέψασθαι τὴν Ἀσίαν ἅπασαν τὴν ἐντὸς Τανάιδος καὶ Νείλου· ὡς ἐπίπαν γὰρ τοῖς εὐτυχοῦσιν ἡ τῶν πραγμάτων ἐπίρροια τὴν τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν παρίστησι. διόπερ τῆς μὲν Μηδίας σατράπην ἕνα τῶν περὶ αὐτὸν φίλων κατέστησεν, αὐτὸς δ' ἐπήει τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν ἔθνη καταστρεφόμενος, καὶ χρόνον ἑπτακαιδεκαετῆ καταναλώσας πλὴν Ἰνδῶν καὶ Βακτρια-
2 νῶν τῶν ἄλλων ἁπάντων κύριος ἐγένετο. τὰς μὲν οὖν καθ' ἕκαστα μάχας ἢ τὸν ἀριθμὸν ἁπάντων τῶν καταπολεμηθέντων οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ἀνέγραψε, τὰ δ' ἐπισημότατα τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ πειρασόμεθα συντόμως
3 ἐπιδραμεῖν. κατεστρέψατο μὲν γὰρ τῆς παραθαλατ-
115 τίου καὶ τῆς συνεχοῦς χώρας τήν τε Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην, ἔτι δὲ Κοίλην Συρίαν καὶ Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν, πρὸς δὲ ταύταις τήν τε Καρίαν καὶ Φρυγίαν καὶ Μυσίαν καὶ Λυδίαν, προσηγάγετο δὲ τήν τε Τρῳάδα καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόν-
τῳ Φρυγίαν καὶ Προποντίδα καὶ Βιθυνίαν καὶ Καππαδοκίαν καὶ τὰ κατὰ τὸν Πόντον ἔθνη βάρ-

βαρα κατοικοῦντα μέχρι Ταναΐδος, ἐκυρίευσε δὲ τῆς τε Καδουσίων χώρας καὶ Ταπύρων, ἔτι δ' Ὑρκανίων καὶ Δραγγῶν, πρὸς δὲ τούτοις Δερβίκων καὶ Καρμανίων καὶ Χωρομναίων, ἔτι δὲ Βορκανίων καὶ Παρθυαίων, ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Περσίδα καὶ τὴν Σουσιανὴν καὶ τὴν καλουμένην Κασπιανήν, εἰς ἣν εἰσιν εἰσβολαὶ στεναὶ παντελῶς, διὸ καὶ προσαγορεύονται Κάσπιαι πύλαι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν 4
ἐλαττόνων ἐθνῶν προσηγάγετο, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. τῆς δὲ Βακτριανῆς οὔσης δυσεισβόλου καὶ πλήθη μαχίμων ἀνδρῶν ἐχούσης, ἐπειδὴ πολλὰ πονήσας ἄπρακτος ἐγένετο, τὸν μὲν πρὸς Βακτριανοὺς πόλεμον εἰς ἕτερον ἀνεβάλετο καιρόν, τὰς δὲ δυνάμεις ἀναγαγὼν εἰς τὴν Ἀσσυρίαν ἐξελέξατο τόπον εὔθετον εἰς πόλεως μεγάλης κτίσιν. ἐπιφανεστάτας γὰρ πράξεις τῶν πρὸ αὐτοῦ κα- 3
τειργασμένος ἔσπευδε τηλικαύτην κτίσαι τὸ μέγεθος πόλιν ὥστε μὴ μόνον αὐτὴν εἶναι μείστην τῶν τότε οὐσῶν κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἀλλὰ μηδὲ τῶν μεταγενεστέρων ἕτερον ἐπιβαλόμενον ῥᾳδίως ἂν ὑπερθέσθαι. τὸν μὲν οὖν τῶν Ἀράβων 2
βασιλέα τιμήσας δώροις καὶ λαφύροις μεγαλοπρεπέσιν ἀπέλυσε μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς εἰς τὴν οἰκείαν, αὐτὸς δὲ τὰς πανταχόθεν δυνάμεις καὶ παρασκευὰς πάντων τῶν ἐπιτηδείων ἀθροίσας παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἔκτισε πόλιν εὖ τετειχισμένην, ἑτερόμηκες αὐτῆς ὑποστησάμενος τὸ σχῆμα. εἶχε δὲ τῶν μὲν μακροτέρων πλευρῶν ἑκατέραν ἡ πόλις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίων, τῶν δὲ βραχυτέρων ἐνενήκοντα. διὸ καὶ τοῦ σύμπαντος περι- 3
βόλου συσταθέντος ἐκ σταδίων τετρακοσίων καὶ ὀγδοήκοντα τῆς ἐλπίδος οὐ διεψεύσθη· τηλικαύτην

γὰρ πόλιν οὐδεὶς ὕστερον ἔκτισε κατά τε τὸ μέγεθος τοῦ περιβόλου καὶ τὴν περὶ τὸ τεῖχος μεγαλοπρέπειαν. τὸ μὲν γὰρ ὕψος εἶχε τὸ τεῖχος ποδῶν ἑκατόν, τὸ δὲ πλάτος τρισὶν ἅρμασιν ἱππάσιμον ἦν· οἱ δὲ σύμπαντες πύργοι τὸν μὲν ἀριθμὸν ἦσαν χίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τὸ δ' ὕψος εἶχον ποδῶν διακοσίων. κατῴκισε δ' εἰς αὐτὴν τῶν μὲν Ἀσσυρίων τοὺς πλείστους καὶ δυνατωτάτους, ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τοὺς βουλομένους. καὶ τὴν μὲν πόλιν ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Νίνον, τοῖς δὲ κατοικισθεῖσι πολλὴν τῆς ὁμόρου χώρας προσώρισεν.

4 Ἐπεὶ δὲ μετὰ τὴν κτίσιν ταύτην ὁ Νίνος ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Βακτριανήν, ἐν ᾗ Σεμίραμιν ἔγημε τὴν ἐπιφανεστάτην ἁπασῶν τῶν γυναικῶν ὧν παρειλήφαμεν, ἀναγκαῖόν ἐστι περὶ αὐτῆς προειπεῖν πῶς ἐκ ταπεινῆς τύχης εἰς τηλικαύτην προήχθη δό-
2 ξαν. κατὰ τὴν Συρίαν τοίνυν ἔστι πόλις Ἀσκάλων, καὶ ταύτης οὐκ ἄπωθεν λίμνη μεγάλη καὶ βαθεῖα πλήρης ἰχθύων. παρὰ δὲ ταύτην ὑπάρχει τέμενος θεᾶς ἐπιφανοῦς, ἣν ὀνομάζουσιν οἱ Σύροι Δερκετοῦν· αὕτη δὲ τὸ μὲν πρόσωπον ἔχει γυναικός, τὸ δ' ἄλλο σῶμα πᾶν ἰχθύος διά τινας τοιαύτας αἰ-
3 τίας. μυθολογοῦσιν οἱ λογιώτατοι τῶν ἐγχωρίων τὴν Ἀφροδίτην προσκόψασαν τῇ προειρημένῃ θεᾷ δεινὸν ἐμβαλεῖν ἔρωτα νεανίσκου τινὸς τῶν θυόντων οὐκ ἀειδοῦς· τὴν δὲ Δερκετοῦν μιγεῖσαν τῷ Σύρῳ γεννῆσαι μὲν θυγατέρα, καταισχυνθεῖσαν δὲ ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις τὸν μὲν νεανίσκον ἀφανίσαι, τὸ δὲ παιδίον εἰς τινας ἐρήμους καὶ πετρώδεις τόπους ἐκθεῖναι· ἑαυτὴν δὲ διὰ τὴν αἰσχύνην καὶ λύπην ῥίψασαν εἰς τὴν λίμνην μετασχηματισθῆναι τὸν τοῦ σώματος τύπον εἰς ἰχθῦν· διὸ καὶ τοὺς Σύρους

μέχρι τοῦ νῦν ἀπέχεσθαι τούτου τοῦ ζῴου καὶ τιμᾶν
τοὺς ἰχθῦς ὡς θεούς. περὶ δὲ τὸν τόπον ὅπου τὸ 4
βρέφος ἐξετέθη πλήθους περιστερῶν ἐννεοττεύοντος
παραδόξως καὶ δαιμονίως ὑπὸ τούτων τὸ παιδίον
διατρέφεσθαι· τὰς μὲν γὰρ ταῖς πτέρυξι περιεχού-
σας τὸ σῶμα τοῦ βρέφους πανταχόθεν θάλπειν, τὰς
δ' ἐκ τῶν σύνεγγυς ἐπαύλεων, ὁπότε τηρήσειαν
τούς τε βουκόλους καὶ τοὺς ἄλλους νομεῖς λιπόν-
τας, ἐν τῷ στόματι φερούσας γάλα διατρέφειν πα-
ρασταζούσας ἀνὰ μέσον τῶν χειλῶν. ἐνιαυσίου δὲ 5
τοῦ παιδίου γενομένου καὶ στερεωτέρας τροφῆς
προσδεομένου, τὰς περιστερὰς ἀποκνιζούσας ἀπὸ
τῶν τυρῶν παρέχεσθαι τροφὴν ἀρκοῦσαν. τοὺς δὲ
νομεῖς ἐπανιόντας καὶ θεωροῦντας περιβεβρωμένους
τοὺς τυροὺς θαυμάσαι τὸ παράδοξον· παρατηρή-
σαντας οὖν καὶ μαθόντας τὴν αἰτίαν εὑρεῖν τὸ βρέ-
φος, διαφέρον τῷ κάλλει. εὐθὺς οὖν αὐτὸ κομί- 6
σαντας εἰς τὴν ἔπαυλιν δωρήσασθαι τῷ προεστη-
κότι τῶν βασιλικῶν κτηνῶν, ὄνομα Σίμμᾳ· καὶ τοῦ-
τον ἄτεκνον ὄντα τὸ παιδίον τρέφειν ὡς θυγάτριον
μετὰ πάσης ἐπιμελείας, ὄνομα θέμενον Σεμίραμιν,
ὅπερ ἐστὶ κατὰ τὴν τῶν Σύρων διάλεκτον παρωνο-
μασμένον ἀπὸ τῶν περιστερῶν, ἃς ἀπ' ἐκείνων τῶν
χρόνων οἱ κατὰ Συρίαν ἅπαντες διετέλεσαν ὡς θεὰς
τιμῶντες.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν γένεσιν τῆς Σεμιράμιδος 5
μυθολογούμενα σχεδὸν ταῦτ' ἐστίν. ἤδη δ' αὐτῆς
ἡλικίαν ἐχούσης γάμου καὶ τῷ κάλλει πολὺ τὰς ἄλ-
λας παρθένους διαφερούσης, ἀπεστάλη παρὰ βασι-
λέως ὕπαρχος ἐπισκεψόμενος τὰ βασιλικὰ κτήνη·
οὗτος δ' ἐκαλεῖτο μὲν Ὄννης, πρῶτος δ' ἦν τῶν
ἐκ τοῦ βασιλικοῦ συνεδρίου καὶ τῆς Συρίας ἀπά-

σης ἀποδεδειγμένος ὕπαρχος. ὃς καταλύσας παρὰ τῷ Σίμμᾳ καὶ θεωρήσας τὴν Σεμίραμιν ἐθηρεύθη τῷ κάλλει· διὸ καὶ τοῦ Σίμμα καταδεηθεὶς αὐτῷ δοῦναι τὴν παρθένον εἰς γάμου ἔννομον, ἀπήγαγεν αὐτὴν εἰς Νίνον, καὶ γήμας ἐγέννησε δύο παῖδας,
2 Ὑπάτην καὶ Ὑδάσπην. τῆς δὲ Σεμιράμιδος ἐχούσης καὶ τἄλλα ἀκόλουθα τῇ περὶ τὴν ὄψιν εὐπρεπείᾳ, συνέβαινε τὸν ἄνδρα τελέως ὑπ' αὐτῆς δεδουλῶσθαι, καὶ μηδὲν ἄνευ τῆς ἐκείνης γνώμης
3 πράττοντα κατευστοχεῖν ἐν πᾶσι. καθ' ὃν δὴ χρόνον ὁ βασιλεύς, ἐπειδὴ τὰ περὶ τὴν κτίσιν τῆς ὁμωνύμου πόλεως συνετέλεσε, στρατεύειν ἐπὶ Βακτριανοὺς ἐπεχείρησεν. εἰδὼς δὲ τά τε πλήθη καὶ τὴν ἀλκὴν τῶν ἀνδρῶν, ἔτι δὲ τὴν χώραν ἔχουσαν πολλοὺς τόπους ἀπροσίτους διὰ τὴν ὀχυρότητα, κατέλεξεν ἐξ ἁπάντων τῶν ὑπ' αὐτὸν ἐθνῶν στρατιωτῶν πλῆθος· ἐπεὶ γὰρ τῆς πρότερον στρατείας ἀποτετευχὼς ἦν, ἔσπευδε πολλαπλασίονι παραγενέσθαι
4 δυνάμει πρὸς τὴν Βακτριανήν. συναχθείσης δὲ τῆς στρατιᾶς πανταχόθεν ἠριθμήθησαν, ὡς Κτησίας ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναγέγραφε, πεζῶν μὲν ἑκατὸν ἑβδομήκοντα μυριάδες, ἱππέων δὲ μιᾷ πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων, ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μικρὸν
5 ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων. ἔστι μὲν οὖν ἄπιστον τοῖς αὐτόθεν ἀκούσασι τὸ πλῆθος τῆς στρατιᾶς, οὐ μὴν ἀδύνατόν γε φανήσεται τοῖς ἀναθεωροῦσι τὸ τῆς Ἀσίας μέγεθος καὶ τὰ πλήθη τῶν κατοικούντων αὐτὴν ἐθνῶν. εἰ γάρ τις ἀφεὶς τὴν ἐπὶ Σκύθας Δαρείου στρατείαν μετὰ ὀγδοήκοντα μυριάδων καὶ τὴν Ξέρξου διάβασιν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τοῖς ἀναριθμήτοις πλήθεσι τὰς χθὲς καὶ πρῴην συντελεσθείσας πράξεις ἐπὶ τῆς Εὐρώπης σκέψαιτο, τάχιον

118

ἂν πιστὸν ἡγήσαιτο τὸ ῥηθέν. κατὰ μὲν οὖν τὴν 6
Σικελίαν ὁ Διονύσιος ἐκ μιᾶς τῆς τῶν Συρακοσίων
πόλεως ἐξήγαγεν ἐπὶ τὰς στρατείας πεζῶν μὲν δώ-
δεκα μυριάδας, ἱππεῖς δὲ μυρίους καὶ δισχιλίους,
ναῦς δὲ μακρὰς ἐξ ἑνὸς λιμένος τετρακοσίας, ὧν
ἦσαν ἔνιαι τετρήρεις καὶ πεντήρεις· Ῥωμαῖοι δὲ 7
μικρὸν πρὸ τῶν Ἀννιβαϊκῶν καιρῶν, προορώμενοι
τὸ μέγεθος τοῦ πολέμου, κατέγραψαν τοὺς κατὰ τὴν
Ἰταλίαν ἐπιτηδείους εἰς τὴν στρατείαν πολίτας τε
καὶ συμμάχους, ὧν ὁ σύμπας ἀριθμὸς μικρὸν ἀπέ-
λιπε τῶν ἑκατὸν μυριάδων· καίτοι γ' ἕνεκα πλή-
θους ἀνθρώπων τὴν Ἰταλίαν ὅλην οὐκ ἄν τις συγ-
κρίνειε πρὸς ἓν ἔθνος τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν. ταῦτα
μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω πρὸς τοὺς ἐκ τῆς νῦν περὶ
τὰς πόλεις οὔσης ἐρημίας τεκμαιρομένους τὴν πα-
λαιὰν τῶν ἐθνῶν πολυανθρωπίαν.

Ὁ δ' οὖν Νίνος μετὰ τοσαύτης δυνάμεως στρα- 6
τεύσας εἰς τὴν Βακτριανὴν ἠναγκάζετο, δυσεισ-
βόλων τῶν τόπων καὶ στενῶν ὄντων, κατὰ μέρος
ἄγειν τὴν δύναμιν. ἡ γὰρ Βακτριανὴ χώρα πολ- 2
λαῖς καὶ μεγάλαις οἰκουμένη πόλεσι μίαν μὲν εἶ-
χεν ἐπιφανεστάτην, ἐν ᾗ συνέβαινεν εἶναι καὶ τὰ
βασίλεια· αὕτη δ' ἐκαλεῖτο μὲν Βάκτρα, μεγέθει δὲ
καὶ τῇ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν ὀχυρότητι πολὺ πασῶν
διέφερε. βασιλεύων δ' αὐτῆς Ὀξυάρτης κατέγρα-
ψεν ἅπαντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ στρατείας ὄντας, οἳ
τὸν ἀριθμὸν ἠθροίσθησαν εἰς τετταράκοντα μυριά-
δας. ἀναλαβὼν οὖν τὴν δύναμιν καὶ τοῖς πολεμίοις 3
ἀπαντήσας περὶ τὰς εἰσβολάς, εἴασε μέρος τῆς τοῦ Νί-
νου στρατιᾶς εἰσβαλεῖν· ἐπεὶ δ' ἔδοξεν ἱκανὸν ἀποβε-
βηκέναι τῶν πολεμίων πλῆθος εἰς τὸ πεδίον, ἐξέταξε
τὴν ἰδίαν δύναμιν. γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς οἵ

Βακτριανοὶ τοὺς Ἀσσυρίους τρεψάμενοι καὶ τὸν διωγμὸν μέχρι τῶν ὑπερκειμένων ὀρῶν ποιησάμενοι διέφθειραν τῶν πολεμίων εἰς δέκα μυριάδας. 4 μετὰ δὲ ταῦτα πάσης τῆς δυνάμεως εἰσβαλούσης, κρατούμενοι τοῖς πλήθεσι κατὰ πόλεις ἀπεχώρησαν, ἕκαστοι ταῖς ἰδίαις πατρίσι βοηθήσοντες. τὰς μὲν οὖν ἄλλας ὁ Νίνος ἐχειρώσατο ῥᾳδίως, τὰ δὲ Βάκτρα διά τε τὴν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἐν αὐτῇ παρα- 5 σκευὴν ἠδυνάτει κατὰ κράτος ἑλεῖν. πολυχρονίου δὲ τῆς πολιορκίας γινομένης, ὁ τῆς Σεμιράμιδος ἀνήρ, ἐρωτικῶς ἔχων πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ συστρατευόμενος τῷ βασιλεῖ, μετεπέμψατο τὴν ἄνθρωπον. ἡ δὲ συνέσει καὶ τόλμῃ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πρὸς ἐπιφάνειαν συντείνουσι κεχορηγημένη καιρὸν ἔλα- 6 βεν ἐπιδείξασθαι τὴν ἰδίαν ἀρετήν. πρῶτον μὲν οὖν πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν μέλλουσα διαπορεύεσθαι στολὴν ἐπραγματεύσατο δι' ἧς οὐκ ἦν διαγνῶναι τὸν περιβεβλημένον πότερον ἀνήρ ἐστιν ἢ γυνή. αὕτη δ' ἦν εὔχρηστος αὐτῇ πρός τε τὰς ἐν τοῖς καύμασιν ὁδοιπορίας εἰς τὸ διατηρῆσαι τὸν τοῦ σώ- ματος χρῶτα καὶ πρὸς τὰς ἐν τῷ πράττειν ὃ βούλοιτο χρείας, εὐκίνητος οὖσα καὶ νεανική, καὶ τὸ σύνολον τοσαύτη χάρις τις ἐπῆν αὐτῇ ὥσθ' ὕστερον Μήδους ἡγησαμένους τῆς Ἀσίας φορεῖν τὴν Σεμιράμιδος στολήν, καὶ μετὰ ταῦθ' ὁμοίως Πέρ- 7 σας. παραγενομένη δ' εἰς τὴν Βακτριανὴν καὶ κατασκεψαμένη τὰ περὶ τὴν πολιορκίαν, ἑώρα κατὰ μὲν τὰ πεδία καὶ τοὺς εὐεφόδους τῶν τόπων προσβολὰς γινομένας, πρὸς δὲ τὴν ἀκρόπολιν οὐδένα προσιόντα διὰ τὴν ὀχυρότητα, καὶ τοὺς ἔνδον ἀπο- λελοιπότας τὰς ἐνταῦθα φυλακὰς καὶ παραβοηθοῦν- 8 τας τοῖς ἐπὶ τῶν κάτω τειχῶν κινδυνεύουσι. διό-

περ παραλαβοῦσα τῶν στρατιωτῶν τοὺς πετροβατεῖν εἰωθότας, καὶ μετὰ τούτων διά τινος χαλεπῆς φάραγγος προσαναβᾶσα, κατελάβετο μέρος τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῖς πολιορκοῦσι τὸ κατὰ τὸ πεδίον τεῖχος ἐσήμηνεν. οἱ δ' ἔνδον ἐπὶ τῇ καταλήψει τῆς ἄκρας καταπλαγέντες ἐξέλιπον τὰ τείχη καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπέγνωσαν. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον ἁλούσης 9
τῆς πόλεως ὁ βασιλεὺς θαυμάσας τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικὸς τὸ μὲν πρῶτον μεγάλαις δωρεαῖς αὐτὴν ἐτίμησε, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τὸ κάλλος τῆς ἀνθρώπου σχὼν ἐρωτικῶς ἐπεχείρησε τὸν ἄνδρα πείθειν ἑκουσίως αὐτῷ παραχωρῆσαι, ἐπαγγειλάμενος ἀντὶ ταύτης τῆς χάριτος αὐτῷ συνοικιεῖν τὴν ἰδίαν θυγατέρα Σωσάνην. δυσχερῶς δ' αὐτοῦ φέροντος, 10
ἠπείλησεν ἐκκόψειν τὰς ὁράσεις μὴ προχείρως ὑπηρετοῦντος τοῖς προστάγμασιν. ὁ δὲ Ὄννης ἅμα μὲν τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς δείσας, ἅμα δὲ διὰ τὸν ἔρωτα περιπεσὼν λύττῃ τινὶ καὶ μανίᾳ, βρόχον ἑαυτῷ περιθεὶς ἀνεκρέμασε. Σεμίραμις μὲν οὖν διὰ τοιαύτας αἰτίας εἰς βασιλικὸν ἦλθε πρόσχημα.

Ὁ δὲ Νίνος τούς τε ἐν Βάκτροις παρέλαβε θη- 7
σαυρούς, ἔχοντας πολὺν ἄργυρόν τε καὶ χρυσόν, καὶ τὰ κατὰ τὴν Βακτριανὴν καταστήσας ἀπέλυσε τὰς δυνάμεις. μετὰ δὲ ταῦτα γεννήσας ἐκ Σεμιράμιδος υἱὸν Νινύαν ἐτελεύτησε, τὴν γυναῖκα ἀπολιπὼν βασίλισσαν. τὸν δὲ Νίνον ἡ Σεμίραμις ἔθαψεν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ κατεσκεύασεν ἐπ' αὐτῷ χῶμα παμμέγεθες, οὗ τὸ μὲν ὕψος ἦν ἐννέα στα- 2
δίων, τὸ δ' εὖρος, ὥς φησι Κτησίας, δέκα. διὸ καὶ τῆς πόλεως παρὰ τὸν Εὐφράτην ἐν πεδίῳ κειμένης ἀπὸ πολλῶν σταδίων ἐφαίνετο τὸ χῶμα κα-

θαπερεί τις ἀκρόπολις· ὃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν φασι διαμένειν, καίπερ τῆς Νίνου κατεσκαμμένης ὑπὸ Μήδων, ὅτε κατέλυσαν τὴν Ἀσσυρίων βασιλείαν. ἡ δὲ Σεμίραμις, οὖσα φύσει μεγαλεπίβολος καὶ φιλοτιμουμένη τῇ δόξῃ τὸν βεβασιλευκότα πρὸ αὐτῆς ὑπερθέσθαι, πόλιν μὲν ἐπεβάλετο κτίζειν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ, ἐπιλεξαμένη δὲ τοὺς πανταχόθεν ἀρχιτέκτονας καὶ τεχνίτας, ἔτι δὲ τὴν ἄλλην χορηγίαν παρασκευασαμένη, συνήγαγεν ἐξ ἁπάσης τῆς βασιλείας πρὸς τὴν τῶν ἔργων συντέλειαν ἀνδρῶν μυ-
3 ριάδας διακοσίας. ἀπολαβοῦσα δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς μέσον περιεβάλετο τεῖχος τῇ πόλει σταδίων ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων, διειλημμένον πύργοις πυκνοῖς καὶ μεγάλοις, ὥς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος, ὡς δὲ Κλείταρχος καὶ τῶν ὕστερον μετ' Ἀλεξάνδρου διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς ἀνέγραψαν, τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε σταδίων· καὶ προστιθέασιν ὅτι τῶν ἴσων ἡμερῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν οὐσῶν ἐφιλοτιμήθη τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων
4 ὑποστήσασθαι. ὀπτὰς δὲ πλίνθους εἰς ἄσφαλτον ἐνδησαμένη τεῖχος κατεσκεύασε τὸ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φησί, πεντήκοντα ὀργυιῶν, ὡς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα, τὸ δὲ πλάτος πλέον ἢ δυσὶν ἅρμασιν ἱππάσιμον· πύργους δὲ τὸν μὲν ἀριθμὸν διακοσίους καὶ πεντήκοντα, τὸ δ' ὕψος καὶ πλάτος ἐξ ἀναλόγου τῷ βάρει τῶν κατὰ τὸ τεῖ-
5 χος ἔργων. οὐ χρὴ δὲ θαυμάζειν εἰ τηλικούτου τὸ μέγεθος τοῦ περιβόλου καθεστῶτος ὀλίγους πύργους κατεσκεύασεν· ἐπὶ πολὺν γὰρ τόπον τῆς πόλεως ἔλεσι περιεχομένης, κατὰ τοῦτον τὸν τόπον οὐκ ἔδοξεν αὐτῇ πύργους οἰκοδομεῖν, τῆς φύσεως τῶν ἑλῶν ἱκανὴν παρεχομένης ὀχυρότητα. ἀνὰ μέ-

σον δὲ τῶν οἰκιῶν καὶ τῶν τειχῶν ὁδὸς πάντῃ κατελέλειπτο δίπλεθρος.

Πρὸς δὲ τὴν ὀξύτητα τῆς τούτων οἰκοδομίας 8
ἑκάστῳ τῶν φίλων στάδιον διεμέτρησε, δοῦσα τὴν
ἱκανὴν εἰς τοῦτο χορηγίαν καὶ διακελευσαμένη τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς ἔργοις ἐν ἐνιαυτῷ. ὧν ποιησάντων τὸ προσταχθὲν μετὰ πολλῆς σπουδῆς, τούτων μὲν ἀπεδέξατο τὴν φιλοτιμίαν, αὐτὴ δὲ κατὰ τὸ στενώτατον μέρος τοῦ ποταμοῦ γέφυραν σταδίων πέντε τὸ μῆκος κατεσκεύασεν, εἰς βυθὸν φιλοτέχνως καθεῖσα τοὺς κίονας, οἳ διειστήκεσαν ἀπ' ἀλλήλων πόδας δώδεκα. τοὺς δὲ συνερειδομένους λίθους τόρμοις σιδηροῖς διελάμβανε, καὶ τὰς τούτων ἁρμονίας ἐπλήρου μόλιβδον ἐντήκουσα. τοῖς δὲ κίοσι πρὸ τῶν τὸ ῥεῦμα δεχομένων πλευρῶν γωνίας προκατεσκεύασεν ἐχούσας τὴν ἀπορροὴν περιφερῆ καὶ συνδεδεμένην κατ' ὀλίγον ἕως τοῦ κατὰ τὸν κίονα πλάτους, ὅπως αἱ μὲν περὶ τὰς γωνίας ὀξύτητες τέμνωσι τὴν καταφορὰν τοῦ ῥεύματος, αἱ δὲ περι- 2
φέρειαι τῇ τούτου βίᾳ συνείκουσαι πραΰνωσι τὴν σφοδρότητα τοῦ ποταμοῦ. ἡ μὲν οὖν γέφυρα, κε- 3
δρίναις καὶ κυπαριττίναις δοκοῖς, ἔτι δὲ φοινίκων στελέχεσιν ὑπερμεγέθεσι κατεστεγασμένη καὶ τριάκοντα ποδῶν οὖσα τὸ πλάτος, οὐδενὸς ἐδόκει τῶν Σεμιράμιδος ἔργων τῇ φιλοτεχνίᾳ λείπεσθαι. ἐξ ἑκατέρου δὲ μέρους τοῦ ποταμοῦ κρηπῖδα πολυτελῆ κατεσκεύασε παραπλησίαν κατὰ τὸ πλάτος τοῖς τείχεσιν ἐπὶ σταδίους ἑκατὸν ἑξήκοντα. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ βασίλεια διπλᾶ παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἐξ ἑκατέρου μέρους τῆς γεφύρας, ἐξ ὧν ἅμα ἔμελλε τήν τε πόλιν ἅπασαν κατοπτεύσειν καὶ καθαπερεὶ τὰς κλεῖς ἕξειν τῶν ἐπικαιροτάτων τῆς πόλεως τό-

πων. τοῦ δ' Εὐφράτου διὰ μέσης τῆς Βαβυλῶνος ῥέοντος καὶ πρὸς μεσημβρίαν καταφερομένου, τῶν βασιλείων τὰ μὲν πρὸς ἀνατολὴν ἔνευε, τὰ δὲ πρὸς δύσιν, ἀμφότερα δὲ πολυτελῶς κατεσκεύαστο. τοῦ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέραν κειμένου μέρους ἐποίησε τὸν πρῶτον περίβολον ἑξήκοντα σταδίων, ὑψηλοῖς καὶ πολυτελέσι τείχεσιν ὠχυρωμένον, ἐξ ὀπτῆς πλίνθου. ἕτερον δ' ἐντὸς τούτου κυκλοτερῆ κατεσκεύασε, καθ' ὃν ἐν ὠμαῖς ἔτι ταῖς πλίνθοις διετετύπωτο θηρία παντοδαπὰ τῇ τῶν χρωμάτων φιλοτεχνίᾳ τὴν ἀλήθειαν ἀπομιμούμενα· οὗτος δ' ὁ περίβολος ἦν τὸ μὲν μῆκος σταδίων τετταράκοντα, τὸ δὲ πλάτος ἐπὶ τριακοσίας πλίνθους, τὸ δ' ὕψος, ὡς Κτησίας φησίν, ὀργυιῶν πεντήκοντα· τῶν δὲ πύργων ὑπῆρχε τὸ ὕψος ὀργυιῶν ἑβδομήκοντα. κατεσκεύασε δὲ καὶ τρίτον ἐνδοτέρω περίβολον, ὃς περιεῖχεν ἀκρόπολιν, ἧς ἡ μὲν περίμετρος ἦν σταδίων εἴκοσι, τὸ δὲ μῆκος καὶ πλάτος τῆς οἰκοδομίας ὑπεραῖρον τοῦ μέσου τείχους τὴν κατασκευήν. ἐνῆσαν δ' ἔν τε τοῖς πύργοις καὶ τείχεσι ζῷα παντοδαπὰ φιλοτέχνως τοῖς τε χρώμασι καὶ τοῖς τῶν τύπων ἀπομιμήμασι κατεσκευασμένα· τὸ δ' ὅλον ἐπεποίητο κυνήγιον παντοίων θηρίων ὑπάρχον πλῆρες, ὧν ἦσαν τὰ μεγέθη πλέον ἢ πηχῶν τεττάρων. κατεσκεύαστο δ' ἐν αὐτοῖς καὶ ἡ Σεμίραμις ἀφ' ἵππου πάρδαλιν ἀκοντίζουσα, καὶ πλησίον αὐτῆς ὁ ἀνὴρ Νίνος παίων ἐκ χειρὸς λέοντα λύγχῃ. ἐπέστησε δὲ καὶ πύλας τριττάς, ὧν ὑπῆρχον διτταὶ χαλκαῖ διὰ μηχανῆς ἀνοιγόμεναι. ταῦτα μὲν οὖν τὰ βασίλεια καὶ τῷ μεγέθει καὶ ταῖς κατασκευαῖς πολὺ προεῖχε τῶν ὄντων ἐπὶ θάτερα μέρη τοῦ ποταμοῦ. ἐκεῖνα γὰρ εἶχε τὸν μὲν περίβολον τοῦ τεί-

χους τριάκοντα σταδίων ἐξ ὀπτῆς πλίνθου, ἀντὶ δὲ τῆς περὶ τὰ ζῷα φιλοτεχνίας χαλκᾶς εἰκόνας Νίνου καὶ Σεμιράμιδος καὶ τῶν ὑπάρχων, ἔτι δὲ Διός, ὃν καλοῦσιν οἱ Βαβυλώνιοι Βῆλον· ἐνῆσαν δὲ καὶ πα-
5 ρατάξεις καὶ κυνήγια παντοδαπά, ποικίλην ψυχαγωγίαν παρεχόμενα τοῖς θεωμένοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα τῆς Βαβυλωνίας ἐκλεξαμένη τὸν 9
ταπεινότατον τόπον ἐποίησε δεξαμενὴν τετράγωνον, ἧς ἦν ἑκάστη πλευρὰ σταδίων τριακοσίων, ἐξ
10 ὀπτῆς πλίνθου καὶ ἀσφάλτου κατεσκευασμένην καὶ τὸ βάθος ἔχουσαν ποδῶν τριάκοντα καὶ πέντε. εἰς 2
ταύτην δ' ἀποστρέψασα τὸν ποταμὸν κατεσκεύασεν ἐκ τῶν ἐπὶ τάδε βασιλείων εἰς θάτερα διώρυχα· ἐξ ὀπτῆς δὲ πλίνθου συνοικοδομήσασα τὰς καμάρας
15 ἐξ ἑκατέρου μέρους ἀσφάλτῳ κατέχρισεν ἡψημένῃ, μέχρι ὅτου τὸ πάχος τοῦ χρίσματος ἐποίησε πηχῶν τεττάρων. τῆς δὲ διώρυχος ὑπῆρχον οἱ μὲν τοῖχοι τὸ πλάτος ἐπὶ πλίνθους εἴκοσι, τὸ δ' ὕψος χωρὶς τῆς καμφθείσης ψαλίδος ποδῶν δώδεκα, τὸ δὲ πλά-
20 τος ποδῶν πεντεκαίδεκα. ἐν ἡμέραις δ' ἑπτὰ κα- 3
τασκευασθείσης αὐτῆς ἀποκατέστησε τὸν ποταμὸν ἐπὶ τὴν προϋπάρχουσαν ῥύσιν, ὥστε τοῦ ῥεύματος
123 ἐπάνω τῆς διώρυχος φερομένου δύνασθαι τὴν Σε-
μίραμιν ἐκ τῶν πέραν βασιλείων ἐπὶ θάτερα δια-
25 πορεύεσθαι μὴ διαβαίνουσαν τὸν ποταμόν. ἐπέ-
στησε δὲ καὶ πύλας τῇ διώρυχι χαλκᾶς ἐφ' ἑκάτερον μέρος, αἳ διέμειναν μέχρι τῆς τῶν Περσῶν βασιλείας. μετὰ δὲ ταῦτα ἐν μέσῃ τῇ πόλει κατε- 4
σκεύασεν ἱερὸν Διός, ὃν καλοῦσιν οἱ Βαβυλώνιοι,
30 καθάπερ εἰρήκαμεν, Βῆλον. περὶ τούτου δὲ τῶν συγγραφέων διαφωνούντων, καὶ τοῦ κατασκευάσματος διὰ τὸν χρόνον καταπεπτωκότος, οὐκ ἔστιν

ἀποφήνασθαι τἀκριβές. ὁμολογεῖται δ' ὑψηλὸν γεγενῆσθαι καθ' ὑπερβολήν, καὶ τοὺς Χαλδαίους ἐν αὐτῷ τὰς τῶν ἄστρων πεποιῆσθαι παρατηρήσεις, ἀκριβῶς θεωρουμένων τῶν τε ἀνατολῶν καὶ δύσεων διὰ τὸ τοῦ κατασκευάσματος ὕψος. τῆς δ' ὅλης οἰκοδομίας ἐξ ἀσφάλτου καὶ πλίνθου πεφιλοτεχνημένης πολυτελῶς, ἐπ' ἄκρας τῆς ἀναβάσεως τρία κατεσκεύασεν ἀγάλματα χρυσᾶ σφυρήλατα, Διός, Ἥρας, Ῥέας. τούτων δὲ τὸ μὲν τοῦ Διὸς ἑστηκὸς ἦν καὶ διαβεβηκός, ὑπάρχον ποδῶν τετταράκοντα τὸ μῆκος, σταθμὸν δ' εἶχε χιλίων ταλάντων Βαβυλωνίων· τὸ δὲ τῆς Ῥέας ἐπὶ δίφρου καθήμενον χρυσοῦ τὸν ἴσον σταθμὸν εἶχε τῷ προειρημένῳ· ἐπὶ δὲ τῶν γονάτων αὐτῆς εἱστήκεσαν λέοντες δύο, καὶ πλησίον ὄφεις ὑπερμεγέθεις ἀργυροῖ, τριάκοντα τα-
6 λάντων ἕκαστος ἔχων τὸ βάρος. τὸ δὲ τῆς Ἥρας ἑστηκὸς ἦν ἄγαλμα, σταθμὸν ἔχον ταλάντων ὀκτακοσίων, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ κατεῖχε τῆς κεφαλῆς ὄφιν, τῇ δὲ ἀριστερᾷ σκῆπτρον λιθοκόλλητον.
7 τούτοις δὲ πᾶσι κοινὴ παρέκειτο τράπεξα χρυσῆ σφυρήλατος, τὸ μὲν μῆκος ποδῶν τετταράκοντα, τὸ δ' εὖρος πεντεκαίδεκα, σταθμὸν ἔχουσα ταλάντων πεντακοσίων. ἐπὶ δὲ ταύτης ἐπέκειντο δύο καρχή-
8 σια, σταθμὸν ἔχοντα τριάκοντα ταλάντων. ἦσαν δὲ καὶ θυμιατήρια τὸν μὲν ἀριθμὸν ἴσα, τὸν δὲ σταθμὸν ἑκάτερον ταλάντων τριακοσίων· ὑπῆρχον δὲ καὶ κρατῆρες χρυσοῖ τρεῖς, ὧν ὁ μὲν τοῦ Διὸς εἶλκε τάλαντα Βαβυλώνια χίλια καὶ διακόσια, τῶν
9 δ' ἄλλων ἑκάτερος ἑξακόσια. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς ὕστερον ἐσύλησαν· τῶν δὲ βασιλείων καὶ τῶν ἄλλων κατασκευσμάτων ὁ χρόνος τὰ μὲν ὁλοσχερῶς ἠφάνισε, τὰ δ' ἐλυμήνατο·

καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς Βαβυλῶνος νῦν βραχύ τι μέρος οἰκεῖται, τὸ δὲ πλεῖστον ἐντὸς τείχους γεωργεῖται.

124 Ὑπῆρχε δὲ καὶ ὁ κρεμαστὸς καλούμενος κῆπος παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, οὐ Σεμιράμιδος, ἀλλά τινος ὕστερον Σύρου βασιλέως κατασκευάσαντος χάριν γυναικὸς παλλακῆς· ταύτην γάρ φασιν οὖσαν τὸ γένος Περσίδα καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι λειμῶνας ἐπιζητοῦσαν ἀξιῶσαι τὸν βασιλέα μιμήσασθαι διὰ τῆς τοῦ φυτουργείου φιλοτεχνίας τὴν τῆς Περσίδος χώρας ἰδιότητα. ἔστι δ' ὁ παράδεισος τὴν μὲν πλευ- 2
ρὰν ἑκάστην παρεκτείνων εἰς τέτταρα πλέθρα, τὴν δὲ πρόσβασιν ὀρεινὴν καὶ τὰς οἰκοδομίας ἄλλας ἐξ ἄλλων ἔχων, ὥστε τὴν πρόσοψιν εἶναι θεατροειδῆ. ὑπὸ δὲ ταῖς κατεσκευασμέναις ἀναβάσεσιν ὠκοδό- 3
μηντο σύριγγες, ἅπαν μὲν ὑποδεχόμεναι τὸ τοῦ φυτουργείου βάρος, ἀλλήλων δ' ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ἀεὶ μικρὸν ὑπερέχουσαι κατὰ τὴν πρόσβασιν· ἡ δ' ἀνωτάτω σῦριγξ οὖσα πεντήκοντα πηχῶν τὸ ὕψος εἶχεν ἐφ' αὑτῇ τοῦ παραδείσου τὴν ἀνωτάτην ἐπιφάνειαν συνεξισουμένην τῷ περιβόλῳ τῶν ἐπάλξεων. ἔπειθ' οἱ μὲν τοῖχοι πολυτελῶς κατεσκευασμένοι τὸ 4
πάχος εἶχον ποδῶν εἴκοσι δύο, τῶν δὲ διεξόδων ἑκάστη τὸ πλάτος δέκα. τὰς δ' ὀροφὰς κατεστέγαζον λίθιναι δοκοί, τὸ μὲν μῆκος σὺν ταῖς ἐπιβολαῖς ἔχουσαι ποδῶν ἑκκαίδεκα, τὸ δὲ πλάτος τεττάρων. τὸ δ' ἐπὶ ταῖς δοκοῖς ὀρόφωμα πρῶτον μὲν εἶχεν 5
ὑπεστρωμένον κάλαμον μετὰ πολλῆς ἀσφάλτου, μετὰ δὲ ταῦτα πλίνθον ὀπτὴν διπλῆν ἐν γύψῳ δεδεμένην, τρίτην δ' ἐπιβολὴν ἐπεδέχετο μολιβᾶς στέγας πρὸς τὸ μὴ διικνεῖσθαι κατὰ βάθος τὴν ἐκ τοῦ χώματος νοτίδα. ἐπὶ δὲ τούτοις ἐσεσώρευτο γῆς ἱκανὸν βάθος, ἀρκοῦν ταῖς τῶν μεγίστων δένδρων

ῥίζαις· τὸ δ' ἔδαφος ἐξωμαλισμένον πλῆρες ἦν παντοδαπῶν δένδρων τῶν δυναμένων κατά τε τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἄλλην χάριν τοὺς θεωμένους ψυχα-
6 γωγῆσαι. αἱ δὲ σύριγγες τὰ φῶτα δεχόμεναι ταῖς δι' ἀλλήλων ὑπεροχαῖς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς εἶχον διαίτας βασιλικάς· μία δ' ἦν ἐκ τῆς ἀνωτάτης ἐπιφανείας διατομὰς ἔχουσα καὶ πρὸς τὰς ἐπαντλήσεις τῶν ὑδάτων ὄργανα, δι' ὧν ἀνεσπᾶτο πλῆθος ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ, μηδενὸς τῶν ἔξωθεν τὸ γινόμενον συνιδεῖν δυναμένου. οὗτος μὲν οὖν ὁ παράδεισος, ὡς προεῖπον, ὕστερον κατεσκευάσθη.

11 Ἡ δὲ Σεμίραμις ἔκτισε καὶ ἄλλας πόλεις παρὰ τὸν ποταμὸν τόν τε Εὐφράτην καὶ τὸν Τίγριν, ἐν αἷς ἐμπόρια κατεσκεύασε τοῖς φορτία διακομίζουσιν ἐκ τῆς Μηδίας καὶ Παραιτακηνῆς καὶ πάσης τῆς σύνεγγυς χώρας. μετὰ γὰρ τὸν Νεῖλον καὶ Γάγγην ὄντες ἐπισημότατοι σχεδὸν τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμῶν Εὐφράτης καὶ Τίγρις τὰς μὲν πηγὰς ἔχουσιν ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν, διεστήκασι δ' ἀπ' ἀλλή-
2 λων σταδίους δισχιλίους καὶ πεντακοσίους· ἐνεχθέντες δὲ διὰ Μηδίας καὶ Παραιτακηνῆς ἐμβάλλουσιν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ἣν ἀπολαμβάνοντες εἰς μέσον αἴτιοι κατέστησαν τῇ χώρᾳ ταύτης τῆς προσηγορίας· μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Βαβυλωνίαν διελθόντες εἰς τὴν Ἐρυθρὰν ἐξερεύγονται θάλατταν.
3 μεγάλοι δ' ὄντες καὶ συχνὴν χώραν διαπορευόμενοι πολλὰς ἀφορμὰς παρέχονται τοῖς ἐμπορικῇ χρωμένοις ἐργασίᾳ· διὸ καὶ συμβαίνει τοὺς παραποταμίους τόπους πλήρεις ὑπάρχειν ἐμπορίων εὐδαιμόνων καὶ μεγάλα συμβαλλομένων πρὸς τὴν τῆς
4 Βαβυλωνίας ἐπιφάνειαν. ἡ δὲ Σεμίραμις ἐκ τῶν Ἀρμενίων ὀρῶν λίθον ἔτεμε τὸ μὲν μῆκος ποδῶν

ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, τὸ δὲ πλάτος ἀπὸ πάχος εἰ-
126 κοσι καὶ πέντε· τοῦτον δὲ πολλοῖς πλήθεσι ζευγῶν 5
ὀρεικῶν τε καὶ βοεικῶν καταγαγοῦσα πρὸς τὸν πο-
ταμὸν ἐπεβίβασεν ἐπὶ τὴν σχεδίαν· ἐπὶ ταύτης δὲ
5 κατακομίσασα κατὰ τοῦ ῥεύματος μέχρι τῆς Βαβυ-
λωνίας ἔστησεν αὐτὸν παρὰ τὴν ἐπισημοτάτην ὁδόν,
παράδοξον θέαμα τοῖς παριοῦσιν· ὃν τινες ὀνομά-
ζουσιν ἀπὸ τοῦ σχήματος ὀβελίσκον, ὃν ἐν τοῖς
ἑπτὰ τοῖς κατονομαζομένοις ἔργοις καταριθμοῦσι.
10 Πολλῶν δὲ καὶ παραδόξων ὄντων θεαμάτων κατὰ 12
τὴν Βαβυλωνίαν οὐχ ἥκιστα θαυμάζεται καὶ τὸ πλῆ-
θος τῆς ἐν αὐτῇ γεννωμένης ἀσφάλτου· τοσοῦτον
γάρ ἐστιν ὥστε μὴ μόνον ταῖς τοσαύταις καὶ τηλι-
καύταις οἰκοδομίαις διαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ συλλεγόμε-
15 νον τὸν λαὸν ἐπὶ τὸν τόπον ἀφειδῶς ἀρύεσθαι καὶ
ξηραίνοντα κάειν ἀντὶ ξύλων. ἀναριθμήτων δὲ τὸ 2
πλῆθος ἀνθρώπων ἀρυομένων καθάπερ ἔκ τινος
πηγῆς μεγάλης ἀκέραιον διαμένει τὸ πλήρωμα. ἔστι
δὲ καὶ πλησίον τῆς πηγῆς ταύτης ἀνάδοσις τῷ μὲν
20 μεγέθει βραχεῖα, δύναμιν δὲ θαυμάσιον ἔχουσα.
προσβάλλει γὰρ ἀτμὸν θειώδη καὶ βαρύν, ᾧ τὸ
προσελθὸν ζῷον ἅπαν ἀποθνήσκει, περιπῖπτον ὀξείᾳ
καὶ παραδόξῳ τελευτῇ· πνεύματος γὰρ κατοχῇ χρό-
νον ὑπομεῖναν διαφθείρεται, καθάπερ κωλυομένης
25 τῆς τοῦ πνεύματος ἐκφορᾶς ὑπὸ τῆς προσπεσούσης
ταῖς ἀναπνοαῖς δυνάμεως· εὐθὺς δὲ διοιδεῖ καὶ πίμ-
πραται τὸ σῶμα, μάλιστα τοὺς περὶ τὸν πνεύμονα
τόπους. ἔστι δὲ καὶ πέραν τοῦ ποταμοῦ λίμνη στε- 3
ρεὸν ἔχουσα τὸν περὶ αὐτὴν τύπον, εἰς ἣν ὅταν τις
30 ἐμβῇ τῶν ἀπείρων, ὀλίγον μὲν νήχεται χρόνον,
προϊὼν δ' εἰς τὸ μέσον καθάπερ ὑπό τινος βίας κα-
τασπᾶται· ἑαυτῷ δὲ βοηθῶν καὶ πάλιν ἀναστρέψαι

προαιρούμενος ἀντέχεται μὲν τῆς ἐκβάσεως, ἀντισπωμένῳ δ' ὑπό τινος ἔοικε· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀπονεκροῦται τοὺς πόδας, εἶτα τὰ σκέλη μέχρι τῆς ὀσφύος, τὸ δὲ τελευταῖον ὅλον τὸ σῶμα νάρκῃ κρατηθεὶς φέρεται πρὸς βυθόν, καὶ μετ' ὀλίγον τετελευτηκὼς ἀναβάλλεται. περὶ μὲν οὖν τῶν ἐν τῇ Βαβυλωνίᾳ θαυμαζομένων ἀρκείτω τὰ ῥηθέντα.

13 Ἡ δὲ Σεμίραμις ἐπειδὴ τοῖς ἔργοις ἐπέθηκε πέρας, ἀνέζευξεν ἐπὶ Μηδίας μετὰ πολλῆς δυνάμεως· καταντήσασα δὲ πρὸς ὄρος τὸ καλούμενον Βαγίστανον πλησίον αὐτοῦ κατεστρατοπέδευσε, καὶ κατεσκεύασε παράδεισον, ὃς τὴν μὲν περίμετρον ἦν δώδεκα σταδίων, ἐν πεδίῳ δὲ κείμενος εἶχε πηγὴν μεγάλην, ἐξ ἧς ἀρδεύεσθαι συνέβαινε τὸ φυτουρ-
2 γεῖον. τὸ δὲ Βαγίστανον ὄρος ἐστὶ μὲν ἱερὸν Διός, ἐκ δὲ τοῦ παρὰ τὸν παράδεισον μέρους ἀποτομάδας 127
ἔχει πέτρας εἰς ὕψος ἀνατεινούσας ἑπτακαίδεκα σταδίους. οὗ τὸ κατώτατον μέρος καταξύσασα τὴν ἰδίαν ἐνεχάραξεν εἰκόνα, δορυφόρους αὐτῇ παραστήσασα ἑκατόν. ἐπέγραψε δὲ καὶ Συρίοις γράμμασιν εἰς τὴν πέτραν ὅτι Σεμίραμις τοῖς σάγμασι τοῖς τῶν ἀκολουθούντων ὑποζυγίων ἀπὸ τοῦ πεδίου χώσασα τὸν προειρημένον κρημνὸν διὰ τούτων εἰς τὴν ἀκρώ-
3 ρειαν προσανέβη. ἐντεῦθεν δ' ἀναζεύξασα καὶ παραγενομένη πρὸς Χαύονα πόλιν τῆς Μηδίας κατενόησεν ἔν τινι μετεώρῳ πεδίῳ πέτραν τῷ τε ὕψει καὶ τῷ μεγέθει καταπληκτικήν. ἐνταῦθα οὖν ἕτερον παράδεισον ὑπερμεγέθη κατεσκεύασεν, ἐν μέσῳ τὴν πέτραν ἀπολαβοῦσα, καθ' ἣν οἰκοδομήματα πολυτελῆ πρὸς τρυφὴν ἐποίησεν, ἐξ ὧν τά τε κατὰ τὸν παράδεισον ἀπεθεώρει φυτουργεῖα καὶ πᾶσαν
4 τὴν στρατιὰν παρεμβεβληκυῖαν ἐν τῷ πεδίῳ. ἐν

τούτῳ δὲ τῷ τόπῳ συχνὸν ἐνδιατρίψασα χρόνον καὶ πάντων τῶν εἰς τρυφὴν ἀνηκόντων ἀπολαύσασα, γῆμαι μὲν νομίμως οὐκ ἠθέλησεν, εὐλαβουμένη μήποτε στερηθῇ τῆς ἀρχῆς, ἐπιλεγομένη δὲ τῶν στρατιωτῶν τοὺς εὐπρεπείᾳ διαφέροντας τούτοις ἐμίσγετο, καὶ πάντας τοὺς αὐτῇ πλησιάσαντας ἠφάνιζε. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπ' Ἐκβατάνων τὴν πορείαν ποιησαμένη παρεγένετο πρὸς ὄρος τὸ Ζαρκαῖον καλούμενον· τοῦτο δ' ἐπὶ πολλοὺς παρῆκον σταδίους καὶ πλῆρες ὂν κρημνῶν καὶ φαράγγων μακρὰν εἶχε τὴν περίοδον. ἐφιλοτιμεῖτο οὖν ἅμα μὲν μνημεῖον ἀθάνατον ἑαυτῆς ἀπολιπεῖν, ἅμα δὲ σύντομον ποιήσασθαι τὴν ὁδόν· διόπερ τούς τε κρημνοὺς κατακόψασα καὶ τοὺς κοίλους τόπους χώσασα σύντομον καὶ πολυτελῆ κατεσκεύασεν ὁδόν, ἣ μέχρι τοῦ νῦν Σεμιράμιδος καλεῖται. παραγενηθεῖσα δ' εἰς Ἐκβάτανα, πόλιν ἐν πεδίῳ κειμένην, κατεσκεύασεν ἐν αὐτῇ πολυτελῆ βασίλεια καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν ἐποιήσατο τοῦ τόπου περιττοτέραν. ἀνύδρου γὰρ οὔσης τῆς πόλεως καὶ μηδαμοῦ σύνεγγυς ὑπαρχούσης πηγῆς, ἐποίησεν αὐτὴν πᾶσαν κατάρρυτον, ἐπαγαγοῦσα πλεῖστον καὶ κάλλιστον ὕδωρ μετὰ πολλῆς κακοπαθείας τε καὶ δαπάνης. τῶν γὰρ Ἐκβατάνων ὡς δώδεκα σταδίους ἀπέχον ἐστὶν ὄρος ὃ καλεῖται μὲν Ὀρόντης, τῇ δὲ τραχύτητι καὶ τῷ πρὸς ὕψος ἀνατείνοντι μεγέθει διάφορον, ὡς ἂν τὴν πρόσβασιν ἔχον ὄρθιον ἕως τῆς ἀκρωρείας σταδίων εἴκοσι πέντε. ἐκ θατέρου δὲ μέρους οὔσης λίμνης μεγάλης εἰς ποταμὸν ἐκβαλ-
128 λούσης, διέσκαψε τὸ προειρημένον ὄρος κατὰ τὴν ῥίζαν. ἦν δὲ ἡ διῶρυξ τὸ μὲν πλάτος ποδῶν πεντεκαίδεκα, τὸ δ' ὕψος τετταράκοντα· δι' ἧς ἐπαγα-

γοῦσα τὸν ἐκ τῆς λίμνης ποταμὸν ἐπλήρωσε τὴν πόλιν ὕδατος. ταῦτα μὲν οὖν ἐποίησεν ἐν τῇ Μηδίᾳ.

14 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπῆλθε τήν τε Περσίδα καὶ τὴν ἄλλην χώραν ἅπασαν ἧς ἐπῆρχε κατὰ τὴν Ἀσίαν. πανταχοῦ δὲ τὰ μὲν ὄρη καὶ τὰς ἀπορρῶγας πέτρας διακόπτουσα κατεσκεύασεν ὁδοὺς πολυτελεῖς, ἐν δὲ τοῖς πεδίοις ἐποίει χώματα, ποτὲ μὲν τάφους κατασκευάζουσα τοῖς τελευτῶσι τῶν ἡγεμόνων, ποτὲ δὲ 2 πόλεις ἐν τοῖς ἀναστήμασι κατοικίζουσα. εἰώθει δὲ καὶ κατὰ τὰς στρατοπεδείας μικρὰ χώματα κατασκευάζειν, ἐφ' ὧν καθιστᾶσα τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἅπασαν κατώπτευε τὴν παρεμβολήν· διὸ καὶ πολλὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν μέχρι τοῦ νῦν διαμένει τῶν ὑπ' ἐκείνης κατασκευασθέντων καὶ καλεῖται Σεμιράμιδος ἔργα. 3 μετὰ δὲ ταῦτα τήν τε Αἴγυπτον πᾶσαν ἐπῆλθε καὶ τῆς Λιβύης τὰ πλεῖστα καταστρεψαμένη παρῆλθεν εἰς Ἄμμωνα, χρησομένη τῷ θεῷ περὶ τῆς ἰδίας τελευτῆς. λέγεται δ' αὐτῇ γενέσθαι λόγιον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθήσεσθαι καὶ κατὰ τὴν Ἀσίαν παρ' ἐνίοις τῶν ἐθνῶν ἀθανάτου τεύξεσθαι τιμῆς· ὅπερ ἔσεσθαι καθ' ὃν 4 ἂν χρόνον ὁ υἱὸς αὐτῇ Νινύας ἐπιβουλεύσῃ. ἀπὸ δὲ τούτων γενομένη τῆς Αἰθιοπίας ἐπῆλθε τὰ πλεῖστα καταστρεφομένη καὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν θεωμένη παράδοξα. εἶναι γὰρ ἐν αὐτῇ φασι λίμνην τετράγωνον, τὴν μὲν περίμετρον ἔχουσαν ποδῶν ὡς ἑκατὸν ἑξήκοντα, τὸ δ' ὕδωρ τῇ μὲν χρόᾳ παραπλήσιον κινναβάρει, τὴν δ' ὀσμὴν καθ' ὑπερβολὴν ἡδεῖαν, οὐκ ἀνόμοιον οἴνῳ παλαιῷ· δύναμιν δ' ἔχειν παράδοξον· τὸν γὰρ πιόντα φασὶν εἰς μανίαν ἐμπίπτειν καὶ πάνθ' ἃ πρότερον διέλαθεν ἁμαρτήσας ἑαυτοῦ κατηγορεῖν. τοῖς μὲν οὖν ταῦτα λέγουσιν οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως συγκατάθοιτο.

Ταφὰς δὲ τῶν τελευτησάντων ἰδίας οἱ κατὰ 15
τὴν Αἰθιοπίαν ποιοῦνται· ταριχεύσαντες γὰρ τὰ
σώματα καὶ περιχέαντες αὐτοῖς πολλὴν ὕελον ἱστᾶ-
σιν ἐπὶ στήλης, ὥστε τοῖς παριοῦσι φαίνεσθαι διὰ
τῆς ὑέλου τὸ τοῦ τετελευτηκότος σῶμα, καθάπερ
Ἡρόδοτος εἴρηκε. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος ἀποφαινό- 2
μενος τοῦτον σχεδιάζειν, αὐτός φησι τὸ μὲν σῶμα
ταριχεύεσθαι, τὴν μέντοι γε ὕελον μὴ περιχεῖσθαι
γυμνοῖς τοῖς σώμασι· κατακαυθήσεσθαι γὰρ ταῦτα
καὶ λυμανθέντα τελέως τὴν ὁμοιότητα μὴ δυνή- 3
129 σεσθαι διατηρεῖν. διὸ καὶ χρυσῆν εἰκόνα κατα-
σκευάζεσθαι κοίλην, εἰς ἣν ἐντεθέντος τοῦ νεκροῦ
περὶ τὴν εἰκόνα χεῖσθαι τὴν ὕελον· τοῦ δὲ κατα-
σκευάσματος τεθέντος ἐπὶ τὸν τάφον διὰ τῆς ὑέλου
φανῆναι τὸν χρυσὸν ἀφωμοιωμένον τῷ τετελευτη-
κότι. τοὺς μὲν οὖν πλουσίους αὐτῶν οὕτω θάπτε- 4
σθαί φησι, τοὺς δ' ἐλάττονας καταλιπόντας οὐσίας
ἀργυρᾶς τυγχάνειν εἰκόνος, τοὺς δὲ πένητας κερα-
μίνης· τὴν δὲ ὕελον πᾶσιν ἐξαρκεῖν διὰ τὸ πλεί-
στην γεννᾶσθαι κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τελέως
παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ἐπιπολάζειν. περὶ δὲ τῶν νο- 5
μίμων τῶν παρὰ τοῖς Αἰθίοψι καὶ τῶν ἄλλων τῶν
γινομένων ἐν τῇ τούτων χώρᾳ τὰ κυριώτατα καὶ
μνήμης ἄξια μικρὸν ὕστερον ἀναγράψομεν, ὅταν καὶ
τὰς παλαιὰς αὐτῶν πράξεις καὶ μυθολογίας διεξ-
ίωμεν.

Ἡ δὲ Σεμίραμις καταστήσασα τά τε κατὰ τὴν 16
Αἰθιοπίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ἐπανῆλθε μετὰ τῆς
δυνάμεως εἰς Βάκτρα τῆς Ἀσίας. ἔχουσα δὲ δυνά-
μεις μεγάλας καὶ πολυχρόνιον εἰρήνην ἄγουσα φι-
λοτίμως ἔσχε πρᾶξαί τι λαμπρὸν κατὰ πόλεμον.
πυνθανομένη δὲ τὸ τῶν Ἰνδῶν ἔθνος μέγιστον 2

εἶναι τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην καὶ πλείστην τε καὶ καλλίστην χώραν νέμεσθαι, διενοεῖτο στρατεύειν εἰς τὴν Ἰνδικήν, ἧς ἐβασίλευε μὲν Σταβροβάτης κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, στρατιωτῶν δ' εἶχεν ἀναρίθμητον πλῆθος· ὑπῆρχον δ' αὐτῷ καὶ ἐλέφαντες πολλοὶ καθ' ὑπερβολὴν λαμπρῶς κεκοσμημένοι τοῖς 3 εἰς τὸν πόλεμον καταπληκτικοῖς. ἡ γὰρ Ἰνδικὴ χώρα διάφορος οὖσα τῷ κάλλει καὶ πολλοῖς διειλημμένη ποταμοῖς ἀρδεύεταί τε πολλαχοῦ καὶ διττοὺς καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκφέρει καρπούς· διὸ καὶ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἐπιτηδείων τοσοῦτον ἔχει πλῆθος ὥστε διὰ παντὸς ἄφθονον ἀπόλαυσιν τοῖς ἐγχωρίοις παρέχεσθαι. λέγεται δὲ μηδέποτε κατ' αὐτὴν γεγονέναι σιτοδείαν ἢ φθορὰν καρπῶν διὰ 4 τὴν εὐκρασίαν τῶν τόπων. ἔχει δὲ καὶ τῶν ἐλεφάντων ἄπιστον πλῆθος, οἳ ταῖς τε ἁλκαῖς καὶ ταῖς τοῦ σώματος ῥώμαις πολὺ προέχουσι τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ γινομένων, ὁμοίως δὲ χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν· πρὸς δὲ τούτοις λίθων παντοίων καὶ πολυτελῶν ἔστιν ἐν αὐτῇ πλῆθος, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων σχεδὸν τῶν πρὸς τρυφὴν καὶ πλοῦτον διατεινόντων. ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἡ Σεμίραμις ἀκούσασα προήχθη μηδὲν προαδικηθεῖσα 5 τὸν πρὸς Ἰνδοὺς ἐξενεγκεῖν πόλεμον. ὁρῶσα δ' αὐτὴν μεγάλων καθ' ὑπερβολὴν προσδεομένην δυνάμεων, ἐξέπεμψεν ἀγγέλους εἰς ἁπάσας τὰς σατραπείας, διακελευσαμένη τοῖς ἐπάρχοις καταγράφειν τῶν νέων τοὺς ἀρίστους, δοῦσα τὸν ἀριθμὸν κατὰ τὰ μεγέθη τῶν ἐθνῶν· προσέταξε δὲ πᾶσι κατασκευάζειν καινὰς πανοπλίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι λαμπρῶς παραγίνεσθαι κεκοσμημένους μετὰ τρίτον 6 ἔτος εἰς Βάκτρα. μετεπέμψατο δὲ καὶ ναυπηγοὺς

ἔκ τε Φοινίκης καὶ Συρίας καὶ Κύπρου καὶ τῆς
ἄλλης τῆς παραθαλαττίου χώρας, οἷς ἄφθονον ὕλην
μεταγαγοῦσα διεκελεύσατο κατασκευάζειν ποτάμια
πλοῖα διαιρετά. ὁ γὰρ Ἰνδὸς ποταμός, μέγιστος ὢν 7
τῶν περὶ τοὺς τόπους καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῆς
ὁρίζων, πολλῶν προσεδεῖτο πλοίων πρός τε τὴν
διάβασιν καὶ πρὸς τὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἀπὸ τούτων
ἀμύνασθαι· περὶ δὲ τὸν ποταμὸν οὐκ οὔσης ὕλης
ἀναγκαῖον ἦν ἐκ τῆς Βακτριανῆς πεζῇ παρακομί-
ζεσθαι τὰ πλοῖα. θεωροῦσα δὲ ἡ Σεμίραμις ἑαυτὴν 8
ἐν τῇ τῶν ἐλεφάντων χρείᾳ πολὺ λειπομένην, ἐπε-
νοήσατό τι κατασκευάζειν ἰδίωμα τούτων τῶν ζῴων,
ἐλπίζουσα καταπλήξεσθαι τοὺς Ἰνδοὺς διὰ τὸ νομί-
ζειν αὐτοὺς μηδ' εἶναι τὸ σύνολον ἐλέφαντας ἐκτὸς
τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικήν. ἐπιλέξασα δὲ βοῶν μελά- 9
νων τριάκοντα μυριάδας τὰ μὲν κρέα τοῖς τεχνί-
ταις καὶ τοῖς πρὸς τὴν τῶν κατασκευασμάτων ὑπη-
ρεσίαν τεταγμένοις διένειμε, τὰς δὲ βύρσας συρ-
ράπτουσα καὶ χόρτου πληροῦσα κατεσκεύασεν εἴδωλα,
κατὰ πᾶν ἀπομιμουμένη τὴν τῶν ζῴων τούτων
φύσιν. ἕκαστον δὲ τούτων εἶχεν ἐντὸς ἄνδρα τὸν
ἐπιμελησόμενον καὶ κάμηλον, ὑφ' οὗ φερόμενον
φαντασίαν τοῖς πόρρωθεν ὁρῶσιν ἀληθινοῦ θηρίου
παρείχετο. οἱ δὲ ταῦτα κατασκευάζοντες αὐτῇ τεχνῖ- 10
ται προσεκαρτέρουν τοῖς ἔργοις ἔν τινι περιβόλῳ
περιῳκοδομημένῳ καὶ πύλας ἔχοντι τηρουμένας ἐπι-
μελῶς, ὥστε μηδένα μήτε τῶν ἔσωθεν ἐξιέναι τεχνι-
τῶν μήτε τῶν ἔξωθεν εἰσιέναι πρὸς αὐτούς. τοῦτο
δ' ἐποίησεν, ὅπως μηδεὶς τῶν ἔξωθεν ἴδῃ τὸ γι-
νόμενον, μηδὲ διαπέσῃ φήμη πρὸς Ἰνδοὺς περὶ
τούτων.

Ἐπεὶ δὲ αἵ τε νῆες καὶ τὰ θηρία κατεσκευά- 17

σθησαν ἐν τοῖς δυσὶν ἔτεσι, τῷ τρίτῳ μετεπέμψατο τὰς πανταχόθεν δυνάμεις εἰς τὴν Βακτριανήν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς ἀθροισθείσης στρατιᾶς ἦν, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος ἀνέγραψε, πεζῶν μὲν τριακόσιαι μυριάδες, ἱππέων δὲ πεντήκοντα μυριάδες, ἁρμά-
2 των δὲ δέκα μυριάδες. ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄνδρες ἐπὶ καμήλων ὀχούμενοι, μαχαίρας τετραπήχεις ἔχοντες, τὸν ἀριθμὸν ἴσοι τοῖς ἅρμασι. ναῦς δὲ ποταμίας κατεσκεύασε διαιρετὰς δισχιλίας, αἷς παρεσκευάσατο καμήλους τὰς πεξῇ παρακομιζούσας τὰ σκάφη. ἐφό-
3 ρουν δὲ καὶ τὰ τῶν ἐλεφάντων εἴδωλα κάμηλοι, καθότι προείρηται· πρὸς δ' αὐτὰς τοὺς ἵππους οἱ στρατιῶται συνάγοντες συνήθεις ἐποίουν τοῦ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἀγριότητα τῶν θηρίων. τὸ παραπλήσιον δὲ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον ἔπραξε Περσεὺς ὁ τῶν Μακεδόνων βασιλεύς, ὅτε πρὸς Ῥωμαίους ἔμελλε διακινδυνεύειν ἔχοντας ἐκ Λιβύης ἐλέφαντας. ἀλλ' οὔτ' ἐκείνῳ ῥοπὴν ἐνεγκεῖν εἰς τὸν πόλεμον συνέβη τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδὴν καὶ φιλοτεχνίαν οὔτε Σεμιράμιδι· περὶ ὧν ἀκριβέστε-
4 ρον ὁ προϊὼν λόγος δηλώσει. Ὁ δὲ τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς Σταβροβάτης πυνθανόμενος τά τε μεγέθη τῶν ἑτοιμαζομένων δυνάμεων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευῆς,
5 ἔσπευδεν ἐν ἅπασιν ὑπερθέσθαι τὴν Σεμίραμιν. καὶ πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ καλάμου κατεσκεύασε πλοῖα ποτάμια τετρακισχίλια· ἡ γὰρ Ἰνδικὴ παρά τε τοὺς ποταμοὺς καὶ τοὺς ἑλώδεις τόπους φέρει καλάμου πλῆθος, οὗ τὸ πάχος οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἄνθρωπος περιλάβοι· λέγεται δὲ καὶ τὰς ἐκ τούτων κατασκευαζομένας ναῦς διαφόρους κατὰ τὴν χρείαν ὑπάρχειν, οὔσης ἀσή-
6 πτου ταύτης τῆς ὕλης. ποιησάμενος δὲ καὶ τῆς τῶν

ὅπλων παρασκευῆς πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ πᾶσαν ἐπελθὼν τὴν Ἰνδικὴν ἤθροισε δύναμιν πολὺ μείζονα τῆς Σεμιράμιδι συναχθείσης. ποιησάμενος δὲ καὶ 7
τῶν ἀγρίων ἐλεφάντων θήραν καὶ πολλαπλασιάσας τοὺς προϋπάρχοντας, ἐκόσμησεν ἅπαντας τοῖς εἰς τὸν πόλεμον καταπληκτικοῖς λαμπρῶς· διὸ καὶ 8
συνέβαινε κατὰ τὴν ἔφοδον αὐτῶν διά τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἐπὶ τῶν θωρακίων κατασκευὴν ἀνυπόστατον ἀνθρωπίνῃ φύσει φαίνεσθαι τὴν ἐπιφάνειαν.

Ἐπεὶ δ' αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς τὸν πόλεμον κατε- 18
σκεύαστο, πρὸς τὴν Σεμίραμιν καθ' ὁδὸν οὖσαν ἀπέστειλεν ἀγγέλους, ἐγκαλῶν ὅτι προκατάρχεται τοῦ πολέμου μηδὲν ἀδικηθεῖσα· πολλὰ δὲ καὶ ἄρρητα κατ' αὐτῆς εἰς ἑταιρείαν βλασφημήσας διὰ τῶν γραμμάτων καὶ θεοὺς ἐπιμαρτυράμενος, ἠπείλει καταπολεμήσας αὐτὴν σταυρῷ προσηλώσειν. ἡ δὲ 2
Σεμίραμις ἀναγνοῦσα τὴν ἐπιστολὴν καὶ καταγελάσασα τῶν γεγραμμένων, διὰ τῶν ἔργων ἔφησε τὸν Ἰνδὸν πειράσεσθαι τῆς περὶ αὐτὴν ἀρετῆς. ἐπεὶ δὲ προάγουσα μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν παρεγενήθη, κατέλαβε τὰ τῶν πολεμίων πλοῖα πρὸς μάχην ἕτοιμα. διόπερ καὶ αὐτὴ καταρ- 3
τίσασα ταχέως τὰς ναῦς καὶ πληρώσασα τῶν κρατίστων ἐπιβατῶν συνεστήσατο κατὰ τὸν ποταμὸν ναυμαχίαν, συμφιλοτιμουμένων καὶ τῶν παρεμβεβληκότων παρὰ τὸ ῥεῖθρον πεζῶν. ἐπὶ πολὺν δὲ 4
χρόνον τοῦ κινδύνου παρατείνοντος καὶ προθύμως ἑκατέρων ἀγωνισαμένων, τὸ τελευταῖον ἡ Σεμίραμις ἐνίκησε καὶ διέφθειρε τῶν πλοίων περὶ χίλια,
132 συνέλαβε δ' αἰχμαλώτους οὐκ ὀλίγους. ἐπαρθεῖσα 5
δὲ τῇ νίκῃ τὰς ἐν τῷ ποταμῷ νήσους καὶ πό-

λεις ἐξηνδραποδίσατο, καὶ συνήγαγεν αἰχμαλώτων σωμάτων ὑπὲρ τὰς δέκα μυριάδας. μετὰ δὲ ταῦθ' ὁ μὲν τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς ἀπήγαγε τὴν δύναμιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, προσποιούμενος μὲν ἀναχωρεῖν διὰ φόβον, τῇ δ' ἀληθείᾳ βουλόμενος τοὺς πολε- 5
6 μίους προτρέψασθαι διαβῆναι τὸν ποταμόν. ἡ δὲ Σεμίραμις, κατὰ νοῦν αὐτῇ τῶν πραγμάτων προχωρούντων, ἔζευξε τὸν ποταμὸν κατασκευάσασα πολυτελῆ καὶ μεγάλην γέφυραν, δι' ἧς ἅπασαν διακομίσασα τὴν δύναμιν ἐπὶ μὲν τοῦ ζεύγματος φυλακὴν 10 κατέλιπεν ἀνδρῶν ἑξακισμυρίων, τῇ δ' ἄλλῃ στρατιᾷ προῆγεν ἐπιδιώκουσα τοὺς Ἰνδούς, προηγουμένων τῶν εἰδώλων, ὅπως οἱ τῶν πολεμίων κατάσκοποι τῷ βασιλεῖ ἀπαγγείλωσι τὸ πλῆθος τῶν παρ' αὐτῇ
7 θηρίων. οὐ διεψεύσθη δὲ κατά γε τοῦτο τῆς ἐλ- 15 πίδος, ἀλλὰ τῶν ἐπὶ κατασκοπὴν ἐκπεμφθέντων τοῖς Ἰνδοῖς ἀπαγγελλόντων τὸ πλῆθος τῶν παρὰ τοῖς πολεμίοις ἐλεφάντων, ἅπαντες διηποροῦντο πόθεν
8 αὐτῇ συνακολουθεῖ τοσοῦτο πλῆθος θηρίων. οὐ μὴν ἔμεινέ γε τὸ ψεῦδος πλείω χρόνον κρυπτόμενον· 20 τῶν γὰρ παρὰ τῇ Σεμιράμιδι στρατευομένων τινὲς κατελήφθησαν νυκτὸς ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ ῥᾳθυμοῦντες τα περὶ τὰς φυλακάς· φοβηθέντες δὲ τὴν ἐπακολουθοῦσαν τιμωρίαν ηὐτομόλησαν πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ τὴν κατὰ τοὺς ἐλέφαντας πλάνην 25 ἀπήγγειλαν. ἐφ' οἷς θαρρήσας ὁ τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς καὶ τῇ δυνάμει διαγγείλας τὰ περὶ τῶν εἰδώλων, ἐπέστρεψεν ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους διατάξας τὴν δύναμιν.

19 Τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῆς Σεμιράμιδος ἐπιτελούσης, 30 ὡς ἤγγισαν ἀλλήλοις τὰ στρατόπεδα, Σταβροβάτης ὁ τῶν Ἰνδῶν βασιλεὺς προαπέστειλε πολὺ πρὸ τῆς

φάλαγγος τοὺς ἱππεῖς μετὰ τῶν ἁρμάτων. δεξαμένης 2
δὲ τῆς βασιλίσσης εὐρώστως τὴν ἔφοδον τῶν ἱπ-
πέων, καὶ τῶν κατεσκευασμένων ἐλεφάντων πρὸ τῆς
φάλαγγος ἐν ἴσοις διαστήμασι τεταγμένων, συνέβαινε
πτύρεσθαι τοὺς τῶν Ἰνδῶν ἵππους. τὰ γὰρ εἴδωλα 3
πόρρωθεν μὲν ὁμοίαν εἶχε τὴν πρόσοψιν τοῖς ἀλη-
θινοῖς θηρίοις, οἷς συνήθεις ὄντες οἱ τῶν Ἰνδῶν
ἵπποι τεθαρρηκότως προσίππευον· τοῖς δ' ἐγγίσασιν
ἥ τε ὀσμὴ προσέβαλλεν ἀσυνήθης καὶ τἆλλα δια-
φορὰν ἔχοντα πάντα παμμεγέθη τοὺς ἵππους ὁλο-
σχερῶς συνετάραττε. διὸ καὶ τῶν Ἰνδῶν οἱ μὲν 4
ἐπὶ τὴν γῆν ἔπιπτον, οἱ δὲ τῶν ζῴων ἀπειθούν-
των τοῖς χαλινοῖς ὡς ἐτύγχανον εἰς τοὺς πολεμίους
133 ἐξέπιπτον μετὰ τῶν κομιζόντων αὐτοὺς ἵππων. ἡ
δὲ Σεμίραμις μετὰ στρατιωτῶν ἐπιλέκτων μαχομένη
καὶ τῷ προτερήματι δεξιῶς χρησαμένη τοὺς Ἰνδοὺς
ἐτρέψατο. ὧν φυγόντων πρὸς τὴν φάλαγγα Στα-
βροβάτης ὁ βασιλεὺς οὐ καταπλαγεὶς ἐπήγαγε τὰς
τῶν πεζῶν τάξεις, προηγουμένων τῶν ἐλεφάντων,
αὐτὸς δ' ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κέρατος τεταγμένος καὶ τὴν
μάχην ἐπὶ τοῦ κρατίστου θηρίου ποιούμενος ἐπή-
γαγε καταπληκτικῶς ἐπὶ τὴν βασίλισσαν κατ' αὐτὸν
τυχικῶς τεταγμένην. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἄλλων 5
ἐλεφάντων ποιησάντων ἡ μετὰ τῆς Σεμιράμιδος
δύναμις βραχὺν ὑπέστη χρόνον τὴν τῶν θηρίων
ἔφοδον· τὰ γὰρ ξῷα διάφορα ταῖς ἀλκαῖς ὄντα καὶ
ταῖς ἰδίαις ῥώμαις πεποιθότα πάντα τὸν ὑφιστάμε-
νον ῥᾳδίως ἀνῄρει. διόπερ πολὺς καὶ παντοῖος 6
ἐγίνετο φόνος, τῶν μὲν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑποπι-
πτόντων, τῶν δὲ τοῖς ὀδοῦσιν ἀνασχιζομένων, ἐνίων
δὲ ταῖς προβοσκίσιν ἀναρριπτουμένων. συχνοῦ δὲ
πλήθους νεκρῶν σωρευομένου καὶ τοῦ κινδύνου

τοῖς ὁρῶσι δεινὴν ἔκπληξιν καὶ φόβον παριστάντος,
7 οὐδεὶς ἔτι μένειν ἐπὶ τῆς τάξεως ἐτόλμα. τραπέντος οὖν τοῦ πλήθους παντὸς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰνδῶν ἐπ' αὐτὴν ἐβιάζετο τὴν Σεμίραμιν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπ' ἐκείνην τοξεύσας ἔτυχε τοῦ βραχίονος, ἔπειτ' ἀκοντίσας διήλασε διὰ τοῦ νώτου τῆς βασιλίσσης, πλαγίας ἐνεχθείσης τῆς πληγῆς· διόπερ οὐδὲν παθοῦσα δεινὸν ἡ Σεμίραμις ταχέως ἀφίππευσε, πολὺ λειπομένου κατὰ τὸ τάχος τοῦ διώκοντος θη-
8 ρίου. πάντων δὲ φευγόντων ἐπὶ τὴν σχεδίαν, τοσούτου πλήθους εἰς ἕνα καὶ στενὸν βιαζομένου τόπον οἱ μὲν τῆς βασιλίσσης ὑπ' ἀλλήλων ἀπέθνησκον συμπατούμενοι καὶ φυρόμενοι παρὰ φύσιν ἀναμὶξ ἱππεῖς τε καὶ πεζοί, τῶν δὲ Ἰνδῶν ἐπικειμένων ὠσμὸς ἐγίνετο βίαιος ἐπὶ τῆς γεφύρας διὰ τὸν φόβον, ὥστε πολλοὺς ἐξωθουμένους ἐφ' ἑκάτερα μέρη τῆς γεφύρας ἐμπίπτειν εἰς τὸν ποταμόν.
9 ἡ δὲ Σεμίραμις, ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἀπὸ τῆς μάχης διασωζομένων διὰ τὸν ποταμὸν ἔτυχε τῆς ἀσφαλείας, ἀπέκοψε τοὺς συνέχοντας δεσμοὺς τὴν γέφυραν, ὧν λυθέντων ἡ μὲν σχεδία κατὰ πολλὰ διαιρεθεῖσα μέρη καὶ συχνοὺς ἐφ' ἑαυτῆς ἔχουσα τῶν διωκόντων Ἰνδῶν ὑπὸ τῆς τοῦ ῥεύματος σφοδρότητος ὡς ἔτυχε κατηνέχθη, καὶ πολλοὺς μὲν τῶν Ἰνδῶν διέφθειρε, τῇ δὲ Σεμιράμιδι πολλὴν ἀσφάλειαν παρεσκεύασε, κωλύσασα τὴν τῶν πολεμίων
10 ἐπ' αὐτὴν διάβασιν. μετὰ δὲ ταῦθ' ὁ μὲν τῶν Ἰνδῶν βασιλεύς, διοσημιῶν αὐτῷ γενομένων καὶ τῶν μάντεων ἀποφαινομένων σημαίνεσθαι τὸν ποταμὸν μὴ διαβαίνειν, ἡσυχίαν ἔσχεν, ἡ δὲ Σεμίραμις ἀλ- 13
λαγὴν ποιησαμένη τῶν αἰχμαλώτων ἐπανῆλθεν εἰς Βάκτρα, δύο μέρη τῆς δυνάμεως ἀποβεβληκυῖα.

Μετὰ δέ τινα χρόνον ὑπὸ Νινύου τοῦ υἱοῦ δι' 20
εὐνούχου τινὸς ἐπιβουλευθεῖσα, καὶ τὸ παρ' Ἄμμωνος λόγιον ἀνανεωσαμένη, τὸν ἐπιβουλεύσαντα κακὸν οὐδὲν εἰργάσατο, τοὐναντίον δὲ τὴν βασι-
5 λείαν αὐτῷ παραδοῦσα καὶ τοῖς ὑπάρχοις ἀκούειν ἐκείνου προστάξασα, ταχέως ἠφάνισεν ἑαυτήν, ὡς εἰς θεοὺς κατὰ τὸν χρησμὸν μεταστησομένη. ἔνιοι 2
δὲ μυθολογοῦντές φασιν αὐτὴν γενέσθαι περιστε-
ράν, καὶ πολλῶν ὀρνέων εἰς τὴν οἰκίαν καταπετα-
10 σθέντων μετ' ἐκείνων ἐκπετασθῆναι· διὸ καὶ τοὺς Ἀσσυρίους τὴν περιστερὰν τιμᾶν ὡς θεόν, ἀπαθανατίζοντας τὴν Σεμίραμιν. αὕτη μὲν οὖν βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἁπάσης πλὴν Ἰνδῶν ἐτελεύτησε τὸν προειρημένον τρόπον, βιώσασα μὲν ἔτη ἑξήκοντα
15 δύο, βασιλεύσασα δὲ δύο πρὸς τοῖς τετταράκοντα.

Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος περὶ Σεμιράμιδος 3
τοιαῦθ' ἱστόρηκεν· Ἀθήναιος δὲ καί τινες τῶν ἄλλων συγγραφέων φασὶν αὐτὴν ἑταίραν γεγονέναι εὐπρεπῆ, καὶ διὰ τὸ κάλλος ἐρωτικῶς ἔχειν αὐτῆς
20 τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον 4
μετρίας αὐτὴν ἀποδοχῆς τυγχάνειν ἐν τοῖς βασιλείοις, μετὰ δὲ ταῦτα γνησίαν ἀναγορευθεῖσαν γυναῖκα πεῖσαι τὸν βασιλέα πέντ' ἡμέρας αὐτῇ παραχωρῆσαι τῆς βασιλείας. τὴν δὲ Σεμίραμιν ἀναλα- 5
25 βοῦσαν τό τε σκῆπτρον καὶ τὴν βασίλειον στολὴν κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν εὐωχίαν ποιῆσαι καὶ μεγαλοπρεπῆ δεῖπνα, ἐν οἷς τοὺς τῶν δυνάμεων ἡγεμόνας καὶ πάντας τοὺς ἐπιφανεστάτους πεῖσαι συμπράττειν ἑαυτῇ· τῇ δ' ὑστεραίᾳ τοῦ τε πλήθους
30 καὶ τῶν ἀξιολογωτάτων ἀνδρῶν ὡς βασίλισσαν θεραπευόντων τὸν μὲν ἄνδρα καταβαλεῖν εἰς τὴν εἱρκτήν, αὐτὴν δὲ φύσει μεγαλεπίβολον οὖσαν καὶ

τολμηρὰν κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, καὶ μέχρι γήρως βασιλεύσασαν πολλὰ καὶ μεγάλα κατεργάσασθαι. περὶ μὲν οὖν τῶν κατὰ τὴν Σεμίραμιν τοιαύτας ἀντιλογίας εἶναι συμβαίνει παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι.

21 Μετὰ δὲ τὸν ταύτης θάνατον Νινύας ὁ Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱὸς παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν ἦρχεν εἰρηνικῶς, τὸ φιλοπόλεμον καὶ κεκινδυνευμένον τῆς 2 μητρὸς οὐδαμῶς ζηλώσας. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς βασιλείοις τὸν ἅπαντα χρόνον διέτριβεν, ὑπ' οὐδενὸς ὁρώμενος πλὴν τῶν παλλακίδων καὶ τῶν περὶ αὐτὸν εὐνούχων, ἐζήλου δὲ τρυφὴν καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ τὸ μηδέποτε κακοπαθεῖν μηδὲ μεριμνᾶν, ὑπολαμβάνων βασιλείας εὐδαίμονος εἶναι τέλος τὸ πά- 3 σαις χρῆσθαι ταῖς ἡδοναῖς ἀνεπικωλύτως. πρὸς δὲ τὴν ἀσφάλειαν τῆς ἀρχῆς καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀρχομένων γινόμενον φόβον κατ' ἐνιαυτὸν μετεπέμπετο στρατιωτῶν ἀριθμὸν ὡρισμένον καὶ στρατηγὸν ἀπὸ 4 ἔθνους ἑκάστου, καὶ τὸ μὲν ἐκ πάντων ἀθροισθὲν στράτευμα ἐκτὸς τῆς πόλεως συνεῖχεν, ἑκάστου τῶν ἐθνῶν τὸν εὐνούστατον τῶν περὶ αὐτὸν ἀποδεικνύων ἡγεμόνα· τοῦ δ' ἐνιαυτοῦ διελθόντος μετεπέμπετο πάλιν ἀπὸ τῶν ἐθνῶν τοὺς ἴσους στρατιώτας, καὶ τοὺς προτέρους ἀπέλυεν εἰς τὰς πατρίδας. 5 οὗ συντελουμένου συνέβαινε τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν τεταγμένους πάντας καταπεπλῆχθαι, θεωροῦντας ἀεὶ δυνάμεις μεγάλας ἐν ὑπαίθρῳ στρατοπεδευομένας, καὶ τοῖς ἀφισταμένοις ἢ μὴ πειθαρ- 6 χοῦσιν ἑτοίμην οὖσαν τιμωρίαν. τὰς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἀλλαγὰς τῶν στρατιωτῶν ἐπενόησεν, ἵνα πρὶν ἢ καλῶς γνωσθῆναι τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑπ' ἀλλήλων, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν χωρίζηται πατρίδα· ὁ γὰρ πολὺς χρόνος τῆς στρα-

τείας ἐμπειρίαν τε τῶν κατὰ τὸν πόλεμον καὶ φρόνημα τοῖς ἡγεμόσι περιτίθησι, καὶ τὸ πλεῖστον ἀφορμὰς παρέχεται μεγάλας πρὸς ἀπόστασιν καὶ συνωμοσίαν κατὰ τῶν ἡγουμένων. τὸ δὲ μηδ' ὑφ' 7
ἑνὸς τῶν ἔξωθεν θεωρεῖσθαι τῆς μὲν περὶ αὐτὸν τρυφῆς ἄγνοιαν παρείχετο πᾶσι, καθάπερ δὲ θεὸν ἀόρατον διὰ τὸν φόβον ἕκαστος οὐδὲ λόγῳ βλασφημεῖν ἐτόλμα. στρατηγοὺς δὲ καὶ σατράπας καὶ διοικητάς, ἔτι δὲ δικαστὰς καθ' ἕκαστον ἔθνος ἀποδείξας καὶ τἆλλα πάντα διατάξας ὥς ποτ' ἔδοξεν αὐτῷ συμφέρειν, τὸν τοῦ ζῆν χρόνον κατέμεινεν ἐν τῇ Νίνῳ. παραπλησίως δὲ τούτῳ καὶ οἱ 8
λοιποὶ βασιλεῖς, παῖς παρὰ πατρὸς διαδεχόμενος τὴν ἀρχήν, ἐπὶ γενεὰς τριάκοντα ἐβασίλευσαν μέχρι Σαρδαναπάλλου· ἐπὶ τούτου γὰρ ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη διαμείνασα πλείω τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

136 Τὰ δ' ὀνόματα πάντων τῶν βασιλέων καὶ τὸ 22
πλῆθος τῶν ἐτῶν ὧν ἕκαστος ἐβασίλευσεν οὐ κατεπείγει γράφειν διὰ τὸ μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πεπρᾶχθαι μνήμης ἄξιον. μόνη γὰρ τέτευχεν ἀναγραφῆς ἡ πεμφθεῖσα συμμαχία τοῖς Τρωσὶν ὑπ' Ἀσσυρίων, ἧς ἐστρατήγει Μέμνων ὁ Τιθωνοῦ. Τευτάμου γὰρ 2
βασιλεύοντος τῆς Ἀσίας, ὃς ἦν εἰκοστὸς ἀπὸ Νινύου τοῦ Σεμιράμιδος, φασὶ τοὺς μετ' Ἀγαμέμνονος Ἕλληνας ἐπὶ Τροίαν στρατεῦσαι, τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων τῆς Ἀσίας τῶν Ἀσσυρίων ἔτη πλείω τῶν χιλίων. καὶ τὸν μὲν Πρίαμον βαρυνόμενον τῷ πολέμῳ καὶ βασιλεύοντα τῆς Τρῳάδος, ὑπήκοον δ' ὄντα τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀσσυρίων, πέμψαι πρὸς αὐτὸν πρεσβευτὰς περὶ βοηθείας· τὸν δὲ Τεύταμον

μυρίους μὲν Αἰθίοπας, ἄλλους δὲ τοσούτους Σουσιανοὺς σὺν ἅρμασι διακοσίοις ἐξαποστεῖλαι, στρα-
3 τηγὸν ἐπικαταστήσαντα Μέμνονα τὸν Τιθωνοῦ. καὶ τὸν μὲν Τιθωνόν, κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τῆς Περσίδος ὄντα στρατηγόν, εὐδοκιμεῖν παρὰ τῷ βασιλεῖ μάλιστα τῶν καθεσταμένων ἐπάρχων, τὸν δὲ Μέμνονα τὴν ἡλικίαν ἀκμάζοντα διαφέρειν ἀνδρείᾳ τε καὶ ψυχῆς λαμπρότητι. οἰκοδομῆσαι δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἄκρας τὰ ἐν Σούσοις βασίλεια τὰ διαμείναντα μέχρι τῆς Περσῶν ἡγεμονίας, κληθέντα δ'
4 ἀπ' ἐκείνου Μεμνόνεια· κατασκευάσαι δὲ καὶ διὰ τῆς χώρας λεωφόρον ὁδὸν τὴν μέχρι τῶν νῦν χρόνων ὀνομαζομένην Μεμνόνειαν. ἀμφισβητοῦσι δὲ καὶ οἱ περὶ τὴν Αἴγυπτον Αἰθίοπες, λέγοντες ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις γεγονέναι τὸν ἄνδρα τοῦτον,
5 καὶ βασίλεια παλαιὰ δεικνύουσιν, ἃ μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάζεσθαί φασι Μεμνόνεια. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῖς Τρωσὶ λέγεται βοηθῆσαι τὸν Μέμνονα μετὰ δισμυρίων μὲν πεζῶν, ἁρμάτων δὲ διακοσίων· ὃν θαυμασθῆναί τε δι' ἀνδρείαν καὶ πολλοὺς ἀνελεῖν ἐν ταῖς μάχαις τῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ τελευταῖον ὑπὸ Θετταλῶν ἐνεδρευθέντα κατασφαγῆναι· τοῦ δὲ σώματος τοὺς Αἰθίοπας ἐγκρατεῖς γενομένους κατακαῦσαί τε τὸν νεκρὸν καὶ τὰ ὀστᾶ πρὸς Τιθωνὸν ἀποκομίσαι. περὶ μὲν οὖν Μέμνονος τοιαῦτ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς ἀναγραφαῖς ἱστορεῖσθαί φασιν οἱ βάρβαροι.

23 Σαρδανάπαλλος δέ, τριακοστὸς μὲν ὢν ἀπὸ Νίνου τοῦ συστησαμένου τὴν ἡγεμονίαν, ἔσχατος δὲ γενόμενος Ἀσσυρίων βασιλεύς, ὑπερῆρεν ἅπαντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ τρυφῇ καὶ ῥᾳθυμίᾳ. χωρὶς γὰρ τοῦ μηδ' ὑφ' ἑνὸς τῶν ἔξωθεν ὁρᾶσθαι βίον ἔζησε γυ-

ναικός, καὶ διαιτώμενος μὲν μετὰ τῶν παλλακίδων,
πορφύραν δὲ καὶ τὰ μαλακώτατα τῶν ἐρίων τα-
137 σιουργῶν, στολὴν μὲν γυναικείαν ἐνεδεδύκει, τὸ δὲ
πρόσωπον καὶ πᾶν τὸ σῶμα ψιμυθίοις καὶ τοῖς ἄλ-
5 λοις τοῖς τῶν ἑταιρῶν ἐπιτηδεύμασιν ἀπαλώτερον
πάσης γυναικὸς τρυφερᾶς κατεσκεύαστο. ἐπετήδευσε 2
δὲ καὶ τὴν φωνὴν ἔχειν γυναικώδη καὶ κατὰ τοὺς
πότους οὐ μόνον ποτῶν καὶ βρωτῶν τῶν δυναμέ-
νων μάλιστα τὰς ἡδονὰς παρέχεσθαι συνεχῶς ἀπο-
10 λαύειν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀφροδισιακὰς τέρψεις μετα-
διώκειν ἀνδρὸς ἅμα καὶ γυναικός· ἐχρῆτο γὰρ ταῖς
ἐπ' ἀμφότερα συνουσίαις ἀνέδην, τῆς ἐκ τῆς πρά-
ξεως αἰσχύνης οὐδὲν ὅλως φροντίζων. ἐπὶ τοσοῦτο 3
δὲ προήχθη τρυφῆς καὶ τῆς αἰσχίστης ἡδονῆς καὶ
15 ἀκρασίας ὥστε ἐπικήδειον εἰς αὑτὸν ποιῆσαι καὶ
παραγγεῖλαι τοῖς διαδόχοις τῆς ἀρχῆς μετὰ τὴν ἑαυ-
τοῦ τελευτὴν ἐπὶ τὸν τάφον ἐπιγράψαι τὸ συγγρα-
φὲν μὲν ὑπ' ἐκείνου βαρβαρικῶς, μεθερμηνευθὲν
δὲ ὕστερον ὑπό τινος Ἕλληνος,

20 εὖ εἰδὼς ὅτι θνητὸς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεξε
τερπόμενος θαλίῃσι· θανόντι σοι οὔτις ὄνησις.
καὶ γὰρ ἐγὼ σποδός εἰμι, Νίνου μεγάλης βα-
σιλεύσας.
ταῦτ' ἔχω ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ'
25 ἔρωτος
τέρπν' ἔπαθον, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια κεῖνα
λέλειπται.

τοιοῦτος δ' ὢν τὸν τρόπον οὐ μόνον αὐτὸς αἰσχρῶς 4
κατέστρεψε τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἡγε-
30 μονίαν ἄρδην ἀνέτρεψε, πολυχρονιωτάτην γενομέ-
νην τῶν μνημονευομένων. Ἀρβάκης γάρ τις, Μῆδος 24
μὲν τὸ γένος, ἀνδρείᾳ δὲ καὶ ψυχῆς λαμπρότητι

διαφέρων, ἐστρατήγει Μήδων τῶν κατ' ἐνιαυτὸν
ἐκπεμπομένων εἰς τὴν Νίνον. κατὰ δὲ τὴν στρα-
τείαν γενόμενος συνήθης τῷ στρατηγῷ τῶν Βαβυ-
λωνίων, ὑπ' ἐκείνου παρεκλήθη καταλῦσαι τὴν τῶν
2 Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν. ἦν δ' οὗτος ὄνομα μὲν Βέ-
λεσυς, τῶν δ' ἱερέων ἐπισημότατος, οὓς Βαβυλώ-
νιοι καλοῦσι Χαλδαίους. ἐμπειρίαν οὖν ἔχων με-
γίστην ἀστρολογίας τε καὶ μαντικῆς προέλεγε τοῖς
πολλοῖς τὸ ἀποβησόμενον ἀδιαπτώτως· διὸ καὶ
θαυμαζόμενος ἐπὶ τούτοις τῷ στρατηγῷ τῶν Μήδων
ὄντι φίλῳ προεῖπεν ὅτι πάντως αὐτὸν δεῖ βασιλεῦ-
3 σαι πάσης τῆς χώρας ἧς ἄρχει Σαρδανάπαλλος. ὁ
δ' Ἀρβάκης ἐπαινέσας τὸν ἄνδρα, τούτῳ μὲν ἐπηγ-
γείλατο δώσειν σατραπείαν τῆς Βαβυλωνίας, τῆς
πράξεως ἐπὶ τέλος ἐλθούσης, αὐτὸς δὲ καθαπερεί
τινος θεοῦ φωνῇ μετεωρισθεὶς τοῖς τε ἡγεμόσι τῶν
ἄλλων ἐθνῶν συνίστατο καὶ πρὸς τὰς ἑστιάσεις καὶ
κοινὰς ὁμιλίας ἐκτενῶς ἅπαντας παρελάμβανε, φι-
4 λίαν κατασκευάζων πρὸς ἕκαστον. ἐφιλοτιμήθη
δὲ καὶ τὸν βασιλέα κατ' ὄψιν ἰδεῖν καὶ τὸν τού-
του βίον ὅλον κατασκέψασθαι. διόπερ δούς τινι τῶν
εὐνούχων χρυσῆν φιάλην εἰσήχθη πρὸς τὸν Σαρ-
δανάπαλλον, καὶ τήν τε τρυφὴν αὐτοῦ καὶ τὸν γυ-
ναικώδη τῶν ἐπιτηδευμάτων ζῆλον ἀκριβῶς κατα-
νοήσας κατεφρόνησε μὲν τοῦ βασιλέως ὡς οὐδε-
νὸς ἀξίου, προήχθη δὲ πολὺ μᾶλλον ἀντέχεσθαι
5 τῶν δοθεισῶν ἐλπίδων ὑπὸ τοῦ Χαλδαίου. τέλος
δὲ συνωμοσίαν ἐποιήσατο πρὸς τὸν Βέλεσυν, ὥστε
αὐτὸν μὲν Μήδους ἀποστῆσαι καὶ Πέρσας, ἐκεῖνον
δὲ πεῖσαι Βαβυλωνίους κοινωνῆσαι τῆς πράξεως
καὶ τὸν τῶν Ἀράβων ἡγεμόνα φίλον ὄντα προσλαβέ-
6 σθαι πρὸς τὴν τῶν ὅλων ἐπίθεσιν. ὡς δὲ ὁ ἐνιαύσιος

τῆς στρατείας διεληλύθει χρόνος, διαδοχῆς δ' ἑτέρας ἐλθούσης ἀπελύθησαν οἱ πρότεροι κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὰς πατρίδας, ἐνταῦθα ὁ Ἀρβάκης ἔπεισε τοὺς μὲν Μήδους ἐπιθέσθαι τῇ βασιλείᾳ, Πέρσας δ' ἐπ' ἐλευθερίᾳ κοινωνῆσαι τῆς συνωμοσίας. παραπλησίως δὲ καὶ ὁ Βέλεσυς τούς τε Βαβυλωνίους ἔπεισεν ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας, καὶ πρεσβεύσας εἰς Ἀραβίαν παρεστήσατο τὸν ἡγούμενον τῶν ἐγχωρίων, ὄντα φίλον αὐτοῦ καὶ ξένον, μετασχεῖν τῆς ἐπιθέσεως. τοῦ δ' ἐνιαυσίου χρόνου διελθόντος πάντες οὗτοι πλῆθος στρατιωτῶν συναγαγόντες ἦκον παυδημεὶ πρὸς τὴν Νίνον, τῷ μὲν λόγῳ διαδοχὴν ἄγοντες, ὡς ἦν σύνηθες, τῇ δ' ἀληθείᾳ καταλύσοντες τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονίαν. ἀθροισθέντων οὖν τῶν προειρημένων τεττάρων ἐθνῶν εἰς ἕνα τόπον, ὁ μὲν σύμπας αὐτῶν ἀριθμὸς ὑπῆρχεν εἰς τετταράκοντα μυριάδας, εἰς μίαν δὲ παρεμβολὴν συνελθόντες ἐβουλεύοντο κοινῇ περὶ τοῦ συμφέροντος. Σαρδανάπαλλος δὲ γνοὺς τὴν ἀπόστασιν εὐθὺς ἐξήγαγεν ἐπ' αὐτοὺς τὰς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν δυνάμεις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον γενομένης ἐν τῷ πεδίῳ παρατάξεως ἐλείφθησαν οἱ τὴν ἀπόστασιν ποιησάμενοι, καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντες συνεδιώχθησαν εἰς ὄρος ἀπέχον τῆς Νίνου σταδίους ἑβδομήκοντα· μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν καταβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πεδίον καὶ πρὸς μάχην παρασκευαζομένων, ὁ μὲν Σαρδανάπαλλος ἀντιτάξας τὴν ἰδίαν στρατιὰν προαπέστειλε πρὸς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον τοὺς κηρύξοντας διότι Σαρδανάπαλλος τοῖς μὲν ἀνελοῦσιν Ἀρβάκην τὸν Μῆδον δώσει χρυσίου διακόσια τάλαντα, τοῖς δὲ ζῶντα παραδοῦσι χρήματα μὲν δωρήσεται δὶς τοσαῦτα, τῆς δὲ Μηδίας

ἔπαρχον καταστήσει. παραπλησίας δὲ ἐπηγγείλατο δώσειν δωρεὰς τοῖς Βέλεσυν τὸν Βαβυλώνιον ἀνελοῦσιν ἢ ζωγρήσασιν. οὐδενὸς δὲ προσέχοντος τοῖς κηρύγμασι, συνῆψε μάχην, καὶ πολλοὺς μὲν ἐφό-
4 νευσε τῶν ἀποστατῶν, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος συνε-
3 δίωξεν εἰς τὴν ἐν τοῖς ὄρεσι παρεμβολήν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρβάκην διὰ τὰς ἥττας ἀθυμοῦντες συνήγαγον τῶν φίλων συνέδριον καὶ προέθηκαν βουλὴν
5 τί δέοι πράττειν. οἱ πλεῖστοι μὲν οὖν ἔφασαν δεῖν εἰς τὰς πατρίδας ἀπιέναι καὶ τόπους ὀχυροὺς κα-
ταλαμβάνεσθαι καὶ τῶν ἄλλων τῶν εἰς τὸν πόλεμον χρησίμων τὴν ἐνδεχομένην παρασκευὴν ποιεῖσθαι· Βέλεσυς δ' ὁ Βαβυλώνιος, φήσας τοὺς θεοὺς αὐτοῖς σημαίνειν μετὰ πόνων καὶ κακοπαθείας ἐπὶ τέλος
ἄξειν τὴν προαίρεσιν, καὶ τἆλλα παρακαλέσας ἐν-
δεχομένως, ἔπεισεν ἅπαντας ὑπομένειν τοὺς κινδύ-
6 νους. γενομένης οὖν τρίτης παρατάξεως πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐνίκησε, καὶ τῆς τε παρεμβολῆς τῶν ἀποστατῶν ἐκυρίευσε καὶ τοὺς ἡττηθέντας ἐδίωξε μέχρι
τῶν ὅρων τῆς Βαβυλωνίας· συνέβη δὲ καὶ τὸν Ἀρ-
βάκην αὐτὸν λαμπρότατα κινδυνεύσαντα καὶ πολ-
λοὺς ἀνελόντα τῶν Ἀσσυρίων γενέσθαι τραυματίαν.
7 τηλικούτων δ' ἐλαττωμάτων κατὰ τὸ συνεχὲς γι-
νομένων τοῖς ἀφεστηκόσιν, οἱ τὰς ἡγεμονίας ἔχοντες ἀπελπίσαντες περὶ τῆς νίκης παρεσκευάζοντο
διαχωρίζεσθαι πρὸς τοὺς οἰκείους ἕκαστοι τόπους.
8 ὁ δὲ Βέλεσυς ἐν ὑπαίθρῳ τὴν νύκτα διηγρυπνηκὼς καὶ περὶ τὴν τῶν ἄστρων παρατήρησιν φιλοτιμηθείς, ἔφησε τοῖς ἀπηλπικόσι τὰ πράγματα, ἂν πένθ' ἡμέ-
ρας ἀναμείνωσιν, αὐτομάτην ἥξειν βοήθειαν καὶ
μεταβολὴν ἔσεσθαι τῶν ὅλων παμμεγέθη εἰς τοὐναντίον· ταῦτα γὰρ ὁρᾶν διὰ τῆς τῶν ἄστρων ἐμ-

πειρίας προσημαίνοντας αὐτοῖς τοὺς θεούς. καὶ παρεκάλει ταύτας τὰς ἡμέρας μείναντας πεῖραν λαβεῖν τῆς ἰδίας τέχνης καὶ τῆς τῶν θεῶν εὐεργεσίας. μεταπεμφθέντων οὖν πάντων πάλιν καὶ τὸν ὡρισμένον χρόνον ἀναμεινάντων, ἦκέ τις ἀπαγγέλλων διότι δύναμις ἐκ τῆς Βακτριανῆς ἀπεσταλμένη τῷ βασιλεῖ πλησίον ἐστὶ πορευομένη κατὰ σπουδήν. ἔδοξεν οὖν τοῖς περὶ τὸν Ἀρβάκην ἀπαντῆσαι τοῖς στρατηγοῖς τὴν ταχίστην ἀναλαβόντας τῶν στρατιωτῶν τοὺς κρατίστους καὶ μάλιστα εὐζώνους, ὅπως, ἂν μὴ διὰ τῶν λόγων τοὺς Βακτριανοὺς δύνωνται πεῖσαι συναποστῆναι, τοῖς ὅπλοις βιάσωνται μετασχεῖν τῶν αὐτῶν ἐλπίδων. τέλος δὲ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ἀσμένως ὑπακουσάντων τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἡγεμόνων, ἔπειτα καὶ τῆς ὅλης δυνάμεως, πάντες ἐν ταὐτῷ κατεστρατοπέδευσαν. ὅτε δὴ συνέβη τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων τὴν μὲν ἀπόστασιν τῶν Βακτριανῶν ἀγνοοῦντα, ταῖς δὲ προγεγενημέναις εὐημερίαις μετεωρισθέντα, τραπῆναι πρὸς ἄνεσιν, καὶ τοῖς στρατιώταις διαδοῦναι πρὸς εὐωχίαν ἱερεῖα καὶ πλῆθος οἴνου τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων. διόπερ τῆς δυνάμεως ἁπάσης ἐστιωμένης, οἱ περὶ τὸν Ἀρβάκην παρά τινων αὐτομόλων πυθόμενοι τὴν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ῥᾳθυμίαν καὶ μέθην, νυκτὸς ἀπροσδοκήτως τὴν ἐπίθεσιν ἐποιήσαντο. προσπεσόντες δὲ συντεταγμένοι μὲν ἀσυντάκτοις, ἕτοιμοι δὲ ἀπαρασκεύοις, τῆς τε παρεμβολῆς ἐκράτησαν καὶ τῶν στρατιωτῶν πολλοὺς ἀνελόντες τοὺς ἄλλους μέχρι τῆς πόλεως κατεδίωξαν. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν βασιλεὺς Γαλαιμένην τὸν ἀδελφὸν τῆς γυναικὸς ἀποδείξας στρατηγόν, αὐτὸς τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐπιμέλειαν ἐποιεῖτο· οἱ δ' ἀποστάται κατὰ τὸ

26 2 3 4 5 6

πεδίον τὸ πρὸ τῆς πόλεως παραταξάμενοι δυσὶ μάχαις ἐνίκησαν τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ τόν τε Γαλαιμένην ἀνεῖλον καὶ τῶν ἀντιταξαμένων τοὺς μὲν ἐν τῇ φυγῇ κατέσφαξαν, τοὺς δ' ἀποκλεισθέντας τῆς εἰς τὴν πόλιν ἐπανόδου καὶ συναναγκασθέντας ἑαυ- 5
τοὺς ῥιπτεῖν εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πλὴν ὀλί-
7 γων ἅπαντας ἀνεῖλον. τοσοῦτο δὲ πλῆθος ἦν τῶν φονευθέντων ὥστε τὸ φερόμενον ῥεῦμα κραθὲν αἵματι τὴν χρόαν ἐφ' ἱκανὸν τόπον μεταβαλεῖν. ἔπειτα τοῦ βασιλέως συγκλεισθέντος εἰς πολιορκίαν πολλὰ 10
τῶν ἐθνῶν ἀφίστατο, ἑκάστου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν
8 αὐτομολοῦντος. ὁ δὲ Σαρδανάπαλλος ὁρῶν τὴν ὅλην βασιλείαν ἐν τοῖς μεγίστοις οὖσαν κινδύνοις, τοὺς μὲν υἱοὺς τρεῖς ὄντας καὶ θυγατέρας δύο μετὰ πολλῶν χρημάτων εἰς Παφλαγονίαν ἀπέστειλε πρὸς 15
Κότταν τὸν ἔπαρχον, ὄντα τῶν ἀρχομένων εὐνούστατον, αὐτὸς δὲ βιβλιαφόρους ἀποστείλας πρὸς ἅπαντας τοὺς ὑπ' αὐτὸν τεταγμένους μετεπέμπετο δυνάμεις καὶ τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν παρεσκευά-
9 ζετο. ἦν δ' αὐτῷ λόγιον παραδεδομένον ἐκ προ- 20
γόνων ὅτι τὴν Νίνον οὐδεὶς ἑλεῖ κατὰ κράτος, ἐὰν μὴ πρότερον ὁ ποταμὸς τῇ πόλει γένηται πολέμιος. ὑπολαμβάνων οὖν τοῦτο μηδέποτε ἔσεσθαι, ταῖς ἐλπίσιν ἀντεῖχε, διανοούμενος ὑπομένειν τὴν πολιορκίαν, καὶ τὰ παρὰ τῶν ἐπάρχων ἀποσταλησόμενα
27 στρατόπεδα προσεδέχετο. οἱ δ' ἀποστάται τοῖς προτερήμασιν ἐπαρθέντες προσέκειντο μὲν τῇ πολιορκίᾳ, διὰ δὲ τὴν ὀχυρότητα τῶν τειχῶν οὐδὲν ἠδύναντο βλάψαι τοὺς ἐν τῇ πόλει· πετροβόλοι γὰρ ἢ χελῶναι χωστρίδες ἢ κριοὶ πρὸς ἀνατροπὴν μεμη- 30
χανημένοι τειχῶν οὔπω κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς εὕρηντο. τῶν δ' ἐπιτηδείων ἁπάντων οἱ κατὰ τὴν

πόλιν πολλὴν εἶχον δαψίλειαν, προνενοημένου τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ μέρους. διὸ καὶ χρονιζούσης τῆς πολιορκίας ἐπ' ἔτη μὲν δύο προσέκειντο προσβολὰς ποιούμενοι τοῖς τείχεσι καὶ τῆς ἐπὶ τὴν χώραν ἐξόδου τοὺς ἐκ τῆς πόλεως εἴργοντες· τῷ τρίτῳ δ' ἔτει συνεχῶς ὄμβρων μεγάλων καταρραγέντων συνέβη τὸν Εὐφράτην μέγαν γενόμενον κατακλύσαι τε μέρος τῆς πόλεως καὶ καταβαλεῖν τὸ τεῖχος ἐπὶ σταδίους εἴκοσιν. ἐνταῦθα ὁ βασιλεὺς νομίσας τετε- 2
141 λέσθαι τὸν χρησμόν καὶ τῇ πόλει τὸν ποταμὸν γεγονέναι φανερῶς πολέμιον, ἀπέγνω τὴν σωτηρίαν. ἵνα δὲ μὴ τοῖς πολεμίοις ὑποχείριος γένηται, πυρὰν ἐν τοῖς βασιλείοις κατεσκεύασεν ὑπερμεγέθη, καὶ τόν τε χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἅπαντα, πρὸς δὲ τούτοις τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἐπὶ ταύτην ἐσώρευσε, τὰς δὲ παλλακίδας καὶ τοὺς εὐνούχους συγκλείσας εἰς τὸν ἐν μέσῃ τῇ πυρᾷ κατεσκευασμένον οἶκον ἅμα τούτοις ἅπασιν ἑαυτόν τε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. οἱ δ' ἀποστάται πυθόμενοι 3
τὴν ἀπώλειαν τὴν Σαρδαναπάλλου, τῆς μὲν πόλεως ἐκράτησαν εἰσπεσόντες κατὰ τὸ πεπτωκὸς μέρος τοῦ τείχους, τὸν δ' Ἀρβάκην ἐνδύσαντες τὴν βασιλικὴν στολὴν προσηγόρευσαν βασιλέα, καὶ τὴν τῶν ὅλων ἐξουσίαν ἐπέτρεψαν.

Ἔνθα δὴ τοῦ βασιλέως τοῖς συναγωνισαμένοις 28
στρατηγοῖς δωρεάς τε διαδόντος κατὰ τὴν ἀξίαν καὶ σατράπας ἐθνῶν καθιστάντος, προσελθὼν αὐτῷ Βέλεσυς ὁ Βαβυλώνιος, ὁ προειπὼν ὅτι βασιλεὺς ἔσται τῆς Ἀσίας, τῆς τε εὐεργεσίας ὑπέμνησε καὶ τὴν Βαβυλῶνος ἀρχὴν ἠξίου δοῦναι, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπέσχετο. ἀπεφαίνετο δὲ καὶ κατὰ τοὺς κινδύνους 2
ἑαυτὸν εὐχὴν πεποιῆσθαι τῷ Βήλῳ Σαρδαναπάλλου

κρατηθέντος καὶ τῶν ἄλλων βασιλείων ἐμπυρισθέντων ἀποκομιεῖν τὴν σποδὸν τὴν ἐκ τούτων εἰς Βαβυλῶνα, καὶ πλησίον τοῦ τεμένους τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ποταμοῦ καταθέμενον χῶμα κατασκευάσειν τὸ παρεξόμενον τοῖς κατὰ τὸν Εὐφράτην πλέουσιν ἀθάνατον ὑπόμνημα τοῦ καταλύσαντος τὴν Ἀσσυρίων
3 ἀρχήν. τοῦτο δ' ἠτεῖτο πυθόμενός τινος εὐνούχου τὰ περὶ τὸν ἄργυρον καὶ χρυσόν, ὃν διαδράντα καὶ
4 πρὸς αὐτὸν αὐτομολήσαντα κατέκρυψεν. ὁ δ' Ἀρβάκης τούτων οὐδὲν εἰδὼς διὰ τὸ πάντας τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις συγκατακαῆναι τῷ βασιλεῖ, τήν τε σποδὸν ἀποκομίσαι καὶ τὴν Βαβυλῶνα ἔχειν ἀτελῆ συνεχώρησεν. εἶθ' ὁ μὲν Βέλεσυς πλοῖα παραστησάμενος μετὰ τῆς σποδοῦ τὸ πλεῖστον τοῦ τε ἀργύρου καὶ τοῦ χρυσοῦ συντόμως ἀπέστειλεν εἰς Βαβυλῶνα· ὁ δὲ βασιλεύς, μηνυθείσης αὐτῷ τῆς
πράξεως αὐτοφώρου, δικαστὰς ἀπέδειξε τοὺς συνα-
5 γωνισαμένους στρατηγούς. τοῦ πράξαντος δ' ὁμολογοῦντος ἀδικεῖν, τὸ μὲν δικαστήριον αὐτοῦ θάνατον κατέγνω, ὁ δὲ βασιλεύς, μεγαλόψυχος ὢν καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡγεμονίας βουλόμενος ἐπιεικῆ παρέχεσθαι, τῶν τε κινδύνων ἀπέλυσε τὸν Βέλεσυν καὶ τὸν ἀποκεκομισμένον ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἔχειν συνεχώρησεν· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς δοθεῖσαν ἐξουσίαν τῆς Βαβυλῶνος οὐκ ἀφείλετο, φήσας μείζονας εἶναι τὰς ἐξ αὐτοῦ προγεγενημένας εὐεργεσίας
6 τῶν ὕστερον ἀδικημάτων. διαβοηθείσης δὲ τῆς ἐπιεικείας οὐ τὴν τυχοῦσαν εὔνοιαν ἅμα καὶ δόξαν παρὰ τῶν ἐθνῶν ἀπηνέγκατο, πάντων κρινόντων ἄξιον εἶναι τῆς βασιλείας τὸν οὕτω προσενεχθέντα
7 τοῖς ἀδικήσασιν. ὁ δ' οὖν Ἀρβάκης τοῖς κατὰ τὴν πόλιν ἐπιεικῶς προσενεχθεὶς αὐτοὺς μὲν κατὰ

κώμας διῴκισε, τὰς ἰδίας κτήσεις ἑκάστοις ἀποδούς, τὴν δὲ πόλιν εἰς ἔδαφος κατέσκαψεν. ἔπειτα τόν τε ἄργυρον καὶ χρυσὸν τὸν ἐκ τῆς πυρᾶς ὑπολειφθέντα πολλῶν ὄντα ταλάντων ἀπεκόμισε τῆς Μηδίας εἰς Ἐκβάτανα. ἡ μὲν οὖν ἡγεμονία τῶν Ἀσ- 8
συρίων ἀπὸ Νίνου διαμείνασα τριάκοντα μὲν γενεάς, ἔτη δὲ πλείω τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ὑπὸ Μήδων κατελύθη τὸν προειρημένον τρόπον.

Ἡμῖν δ' οὐκ ἀνάρμοστον εἶναι δοκεῖ περὶ τῶν 29
ἐν Βαβυλῶνι Χαλδαίων καὶ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν βραχέα διελθεῖν, ἵνα μηδὲν παραλείπωμεν τῶν ἀξίων μνήμης. Χαλδαῖοι τοίνυν τῶν ἀρχαι- 2
οτάτων ὄντες Βαβυλωνίων τῇ μὲν διαιρέσει τῆς πολιτείας παραπλησίαν ἔχουσι τάξιν τοῖς κατ' Αἴγυπτον ἱερεῦσι· πρὸς γὰρ τῇ θεραπείᾳ τῶν θεῶν τεταγμένοι πάντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον φιλοσοφοῦσι, μεγίστην δόξαν ἔχοντες ἐν ἀστρολογίᾳ. ἀντέχονται δ' ἐπὶ πολὺ καὶ μαντικῆς, ποιούμενοι προρρήσεις περὶ τῶν μελλόντων, καὶ τῶν μὲν καθαρμοῖς, τῶν δὲ θυσίαις, τῶν δ' ἄλλαις τισὶν ἐπῳδαῖς ἀποτροπὰς κακῶν καὶ τελειώσεις ἀγαθῶν πειρῶνται πορίζειν. ἐμπειρίαν δ' ἔχουσι καὶ τῆς διὰ 3
τῶν οἰωνῶν μαντικῆς, ἐνυπνίων τε καὶ τεράτων ἐξηγήσεις ἀποφαίνονται. οὐκ ἀσόφως δὲ .... ποιοῦνται, καὶ τὰ περὶ τὴν ἱεροσκοπίαν ἄκρως ἐπιτυγχάνειν νομίζονται. τὴν δὲ τούτων μάθησιν ἁπάντων οὐχ ὁμοίαν ποιοῦνται τοῖς τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύουσι τῶν Ἑλλήνων. παρὰ μὲν γὰρ τοῖς Χαλδαίοις ἐκ γένους 4
ἡ τούτων φιλοσοφία παραδέδοται, καὶ παῖς παρὰ πατρὸς διαδέχεται, τῶν ἄλλων λειτουργιῶν πασῶν ἀπολελυμένος. διὸ καὶ γονεῖς ἔχοντες διδασκάλους ἅμα μὲν ἀφθόνως ἅπαντα μανθάνουσιν, ἅμα δὲ

τοῖς παραγγελλομένοις προσέχουσι πιστεύοντες βεβαιότερον. ἔπειτ' εὐθὺς ἐκ παίδων συντρεφόμενοι τοῖς μαθήμασι μεγάλην ἕξιν περιποιοῦνται διά τε τὸ τῆς ἡλικίας εὐδίδακτον καὶ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ 143
προσκαρτερουμένου χρόνου. παρὰ δὲ τοῖς Ἕλλησιν ὁ πολὺς ἀπαράσκευος προσιὼν ὀψέ ποτε τῆς φιλοσοφίας ἅπτεται, καὶ μέχρι τινὸς φιλοπονήσας ἀπῆλθε περισπασθεὶς ὑπὸ βιωτικῆς χρείας· ὀλίγοι δέ τινες ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀποδύντες ἐργολαβίας ἕνεκεν παραμένουσιν ἐν τῷ μαθήματι, καινοτομοῦντες ἀεὶ περὶ τῶν μεγίστων δογμάτων καὶ τοῖς πρὸ αὐτῶν
6 οὐκ ἀκολουθοῦντες. τοιγαροῦν οἱ μὲν βάρβαροι διαμένοντες ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀεὶ βεβαίως ἕκαστα λαμβάνουσιν, οἱ δὲ Ἕλληνες τοῦ κατὰ τὴν ἐργολαβίαν κέρδους στοχαζόμενοι καινὰς αἱρέσεις κτίζουσι, καὶ περὶ τῶν μεγίστων θεωρημάτων ἀλλήλοις ἀντιδοξοῦντες διχονοεῖν ποιοῦσι τοὺς μανθάνοντας καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν πλανᾶσθαι, τὸν πάντα βίον ἐν αἰώρᾳ γινομένας καὶ μηδὲν ὅλως πιστεῦσαι δυναμένας βεβαίως· τὰς γοῦν ἐπιφανεστάτας αἱρέσεις τῶν φιλοσόφων εἴ τις ἀκριβῶς ἐξετάζοι, πλεῖστον ὅσον εὑρήσει διαφερούσας ἀλλήλων καὶ περὶ τῶν
30 μεγίστων δοξῶν ἐναντία δοξαζούσας. οἱ δ' οὖν Χαλδαῖοι τὴν μὲν τοῦ κόσμου φύσιν ἀίδιόν φασιν εἶναι καὶ μήτε ἐξ ἀρχῆς γένεσιν ἐσχηκέναι μήθ' ὕστερον φθορὰν ἐπιδέξεσθαι, τὴν δὲ τῶν ὅλων τάξιν τε καὶ διακόσμησιν θείᾳ τινὶ προνοίᾳ γεγονέναι, καὶ νῦν ἕκαστα τῶν ἐν οὐρανῷ γινομένων οὐχ ὡς ἔτυχεν οὐδ' αὐτομάτως ἀλλ' ὡρισμένῃ τινὶ καὶ
2 βεβαίως κεκυρωμένῃ θεῶν κρίσει συντελεῖσθαι. τῶν δ' ἄστρων πολυχρονίους παρατηρήσεις πεποιημένοι, καὶ τὰς ἑκάστου κινήσεις τε καὶ δυνάμεις ἀκριβέ-

στατα πάντων ἀνθρώπων ἐπεγνωκότες, πολλὰ τῶν μελλόντων συμβαίνειν προλέγουσι τοῖς ἀνθρώποις. μεγίστην δέ φασιν εἶναι θεωρίαν καὶ δύναμιν περὶ 3 τοὺς πέντε ἀστέρας τοὺς πλάνητας καλουμένους, οὓς ἐκεῖνοι κοινῇ μὲν ἑρμηνεῖς ὀνομάζουσιν, ἰδίᾳ δὲ τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Κρόνον ὀνομαζόμενον, ἐπιφανέστατον δὲ καὶ πλεῖστα καὶ μέγιστα προσημαίνοντα, καλοῦσιν ἡλίου· τοὺς δ' ἄλλους τέτταρας ὁμοίως τοῖς παρ' ἡμῖν ἀστρολόγοις ὀνομάζουσιν, Ἄρεος, Ἀφροδίτης, Ἑρμοῦ, Διός. διὰ τοῦτο δ' αὐ- 4 τοὺς ἑρμηνεῖς καλοῦσιν, ὅτι τῶν ἄλλων ἀστέρων 144 ἀπλανῶν ὄντων καὶ τεταγμένῃ πορείᾳ μίαν περιφορὰν ἐχόντων οὗτοι μόνοι πορείαν ἰδίαν ποιούμενοι τὰ μέλλοντα γίνεσθαι δεικνύουσιν, ἑρμηνεύοντες τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῶν θεῶν ἔννοιαν. τὰ μὲν γὰρ διὰ τῆς ἀνατολῆς, τὰ δὲ διὰ τῆς δύσεως, τινὰ δὲ διὰ τῆς χρόας προσημαίνειν φασὶν αὐτοὺς τοῖς προσέχειν ἀκριβῶς βουληθεῖσι· ποτὲ μὲν γὰρ πνευ- 5 μάτων μεγέθη δηλοῦν αὐτούς, ποτὲ δὲ ὄμβρων ἢ καυμάτων ὑπερβολάς, ἔστι δὲ ὅτε κομητῶν ἀστέρων ἐπιτολάς, ἔτι δὲ ἡλίου τε καὶ σελήνης ἐκλείψεις, καὶ σεισμούς, καὶ τὸ σύνολον πάσας τὰς ἐκ τοῦ περιέχοντος γεννωμένας περιστάσεις ὠφελίμους τε καὶ βλαβερὰς οὐ μόνον ἔθνεσι καὶ τόποις, ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς τυχοῦσιν ἰδιώταις. ὑπὸ δὲ τὴν 6 τούτων φορὰν λέγουσι τετάχθαι τριάκοντα ἀστέρας, οὓς προσαγορεύουσι βουλαίους θεούς· τούτων δὲ τοὺς μὲν ἡμίσεις τοὺς ὑπὲρ γῆν τόπους ἐφορᾶν, τοὺς δὲ ἡμίσεις τοὺς ὑπὸ τὴν γῆν, τὰ κατ' ἀνθρώπους ἐπισκοποῦντας ἅμα καὶ τὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν συμβαίνοντα· διὰ δ' ἡμερῶν δέκα πέμπεσθαι τῶν μὲν ἄνω πρὸς τοὺς κάτω καθάπερ ἄγγελον ἕνα τῶν

ἀστέρων, τῶν δ' ὑπὸ γῆν πρὸς τοὺς ἄνω πάλιν ὁμοίως ἕνα, καὶ ταύτην ἔχειν αὐτοὺς φορὰν ὡρισμέ-
7 νην καὶ περιόδῳ κεκυρωμένην αἰωνίῳ. τῶν θεῶν δὲ τούτων κυρίους εἶναί φασι δώδεκα τὸν ἀριθμόν, ὧν ἑκάστῳ μῆνα καὶ τῶν δώδεκα λεγομένων ζῳ- 5
δίων ἓν προσνέμουσι. διὰ δὲ τούτων φασὶ ποιεῖσθαι τὴν πορείαν τόν τε ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πέντε τοὺς πλάνητας ἀστέρας, τοῦ μὲν ἡλίου τὸν ἴδιον κύκλον ἐν ἐνιαυτῷ τελοῦντος, τῆς δὲ σελή-
νης ἐν μηνὶ τὴν ἰδίαν περίοδον διαπορευομένης. 10
31 τῶν δὲ πλανήτων ἕκαστον ἴδιον ἔχειν δρόμον καὶ διηλλαγμένως καὶ ποικίλως χρῆσθαι τοῖς τάχεσι καὶ τῇ τῶν χρόνων διαιρέσει. πλεῖστα δὲ πρὸς τὰς γε-
νέσεις τῶν ἀνθρώπων συμβάλλεσθαι τούτους τοὺς ἀστέρας ἀγαθά τε καὶ κακά· διὰ δὲ τῆς τούτων 15
φύσεώς τε καὶ θεωρίας μάλιστα γινώσκειν τὰ συμ-
2 βαίνοντα τοῖς ἀνθρώποις. πεποιῆσθαι δέ φασι προ-
ρρήσεις ἄλλοις τε βασιλεῦσιν οὐκ ὀλίγοις καὶ τῷ κα-
ταπολεμήσαντι Δαρεῖον Ἀλεξάνδρῳ καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα βασιλεύσασιν Ἀντιγόνῳ τε καὶ Σελεύκῳ τῷ 20
Νικάτορι, ἐν ἅπασι δὲ τοῖς ῥηθεῖσιν εὐστοχηκέναι δοκοῦσιν· ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἐν οἰκειοτέροις
3 ἀναγράψομεν καιροῖς. προλέγουσι δὲ καὶ τοῖς ἰδιώ-
ταις τὰ μέλλοντα συμβαίνειν οὕτως εὐστόχως ὥστε τοὺς πειραθέντας θαυμάζειν τὸ γινόμενον καὶ μεῖ- 25
4 ζον ἢ κατ' ἄνθρωπον ἡγεῖσθαι. μετὰ δὲ τὸν ζῳ-
διακὸν κύκλον εἴκοσι καὶ τέτταρας ἀφορίζουσιν 145
ἀστέρας, ὧν τοὺς μὲν ἡμίσεις ἐν τοῖς βορείοις μέ-
ρεσι, τοὺς δ' ἡμίσεις ἐν τοῖς νοτίοις τετάχθαι φασί, καὶ τούτων τοὺς μὲν ὁρωμένους τῶν ζώντων εἶναι 30
καταριθμοῦσι, τοὺς δ' ἀφανεῖς τοῖς τετελευτηκόσι προσωρίσθαι νομίζουσιν, οὓς δικαστὰς τῶν ὅλων

προσαγορεύουσιν. ὑπὸ πάντα δὲ τὰ προειρημένα 5
τὴν σελήνην φέρεσθαι λέγουσιν, ἔγγιστα μὲν τῆς γῆς
οὖσαν διὰ τὴν βαρύτητα, διαπορευομένην δ' ἐν ἐλα-
χίστῳ χρόνῳ τὸν ἑαυτῆς δρόμον, οὐ διὰ τὴν ὀξύ-
τητα τῆς φορᾶς, ἀλλὰ διὰ τὴν βραχύτητα τοῦ κύ-
κλου. ὅτι δὲ τὸ φῶς ἀλλότριον ἔχει καὶ διότι τὰς 6
ἐκλείψεις ποιεῖται διὰ τὸ σκίασμα τῆς γῆς παρα-
πλήσια λέγουσι τοῖς Ἕλλησι. περὶ δὲ τῆς κατὰ τὸν
ἥλιον ἐκλείψεως ἀσθενεστάτας ἀποδείξεις φέροντες
οὐ τολμῶσι προλέγειν οὐδ' ἀκριβῶς ὑπὲρ ταύτης
παραγράφειν τοὺς χρόνους. περὶ δὲ τῆς γῆς ἰδιω- 7
τάτας ἀποφάσεις ποιοῦνται, λέγοντες ὑπάρχειν αὐ-
τὴν σκαφοειδῆ καὶ κοίλην, καὶ πολλὰς καὶ πιθανὰς
ἀποδείξεις εὐποροῦσι περί τε ταύτης καὶ περὶ τῶν
ἄλλων τῶν κατὰ τὸν κόσμον· ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέ-
ρος διεξιέναι τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας ἀλλότριον
εἶναι νομίζομεν. τοῦτο μέντοι γε διαβεβαιώσαιτ' 8
ἄν τις προσηκόντως ὅτι Χαλδαῖοι μεγίστην ἕξιν ἐν
ἀστρολογίᾳ τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων ἔχουσι καὶ διότι
πλείστην ἐπιμέλειαν ἐποιήσαντο ταύτης τῆς θεω-
ρίας. περὶ δὲ τοῦ πλήθους τῶν ἐτῶν, ἐν οἷς φασι 9
τὴν θεωρίαν τῶν κατὰ τὸν κόσμον πεποιῆσθαι τὸ
σύστημα τῶν Χαλδαίων, οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως πιστεύ-
σειεν· ἐτῶν γὰρ ἑπτὰ καὶ τετταράκοντα μυριάδας
καὶ τρεῖς ἐπὶ ταύταις χιλιάδας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου
διάβασιν γεγονέναι καταριθμοῦσιν, ἀφ' ὅτου τὸ
παλαιὸν ἤρξαντο τῶν ἄστρων τὰς παρατηρήσεις
ποιεῖσθαι.

Καὶ περὶ μὲν Χαλδαίων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥη- 10
θεῖσιν, ἵνα μὴ μακρότερον ἀποπλανώμεθα τῆς οἰκείας
ἱστορίας· περὶ δὲ τῆς Ἀσσυρίων βασιλείας ὡς ὑπὸ Μή-
δων κατελύθη προειρηκότες ἐπάνιμεν ὅθεν ἐξέβημεν.

32 Ἐπεὶ δὲ διαφωνοῦσιν οἱ παλαιότατοι τῶν συγγραφέων περὶ τῆς μεγίστης τῶν Μήδων ἡγεμονίας, οἰκεῖον εἶναι διαλαμβάνομεν τοῖς φιλαλήθως τὰς πράξεις ἱστορεῖν βουλομένοις τὴν διαφορὰν τῶν
2 ἱστοριογράφων παρ' ἄλληλα θεῖναι. Ἡρόδοτος μὲν οὖν κατὰ Ξέρξην γεγονὼς τοῖς χρόνοις φησὶν Ἀσσυρίους ἔτη πεντακόσια πρότερον τῆς Ἀσίας ἄρξαντας ὑπὸ Μήδων καταλυθῆναι, ἔπειτα βασιλέα μὲν μηδένα γενέσθαι τὸν ἀμφισβητήσαντα τῶν ὅλων ἐπὶ πολλὰς γενεάς, τὰς δὲ πόλεις καθ' ἑαυτὰς τατ- 146
τομένας διοικεῖσθαι δημοκρατικῶς· τὸ δὲ τελευταῖον πολλῶν ἐτῶν διελθόντων αἱρεθῆναι βασιλέα παρὰ τοῖς Μήδοις ἄνδρα δικαιοσύνῃ διάφορον, ὄνομα
3 Κυαξάρην. τοῦτον δὲ πρῶτον ἐπιχειρῆσαι προσάγεσθαι τοὺς πλησιοχώρους, καὶ τοῖς Μήδοις ἀρχηγὸν γενέσθαι τῆς τῶν ὅλων ἡγεμονίας· ἔπειτα τοὺς ἐγγόνους ἀεὶ προσκατακτωμένους πολλὴν τῆς ὁμόρου χώρας αὐξῆσαι τὴν βασιλείαν μέχρι Ἀστυάγους τοῦ καταπολεμηθέντος ὑπὸ Κύρου καὶ Περσῶν. περὶ ὧν νῦν ἡμεῖς τὰ κεφάλαια προειρηκότες τὰ κατὰ μέρος ὕστερον ἀκριβῶς ἀναγράψομεν, ἐπειδὰν ἐπὶ τοὺς οἰκείους χρόνους ἐπιβάλωμεν· κατὰ γὰρ τὸ δεύτερον ἔτος τῆς ἑπτακαιδεκάτης ὀλυμπιάδος ἠρέθη βασιλεὺς ὑπὸ Μήδων Κυαξάρης καθ' Ἡρόδο-
4 τον. Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος τοῖς μὲν χρόνοις ὑπῆρξε κατὰ τὴν Κύρου στρατείαν ἐπὶ Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφόν, γενόμενος δὲ αἰχμάλωτος, καὶ διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἑπτακαίδεκα ἔτη διετέλεσε τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ. οὗτος οὖν φησιν ἐκ τῶν βασιλικῶν διφθερῶν, ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας, πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ'

ἕκαστον καὶ συνταξάμενος τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. φησὶν οὖν μετὰ τὴν κατάλυσιν 5
τῆς Ἀσσυρίων ἡγεμονίας Μήδους προστῆναι τῆς Ἀσίας Ἀρβάκου βασιλεύοντος τοῦ Σαρδανάπαλλον
καταπολεμήσαντος, καθότι προείρηται. τούτου δ' 6
ἄρξαντος ἔτη δυσὶ λείποντα τῶν τριάκοντα διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν Μαυδάκην, ὃν ἄρξαι
τῆς Ἀσίας ἔτη πεντήκοντα. μετὰ δὲ τοῦτον τριάκοντα μὲν ἔτη βασιλεῦσαι Σώσαρμον, πεντήκοντα
δὲ Ἀρτύκαν, δύο δὲ πρὸς τοῖς εἴκοσι τὸν προσαγορευόμενον Ἀρβιάνην, τετταράκοντα δὲ Ἀρταῖον.
ἐπὶ δὲ τούτου συστῆναι μέγαν πόλεμον τοῖς Μή- 33
δοις πρὸς Καδουσίους διὰ τοιαύτας αἰτίας. Παρσώνδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ
συνέσει καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, φίλον τε ὑπάρξαι τῷ βασιλεῖ καὶ μέγιστον ἰσχῦσαι τῶν μετεχόντων
τοῦ βασιλικοῦ συνεδρίου. τοῦτον δ' ὑπὸ τοῦ βα- 2
σιλέως ἔν τινι κρίσει λυπηθέντα φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων εἰς Καδουσίους, παρ' οἷς ἦν ἐκδεδομένος τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν
147 τῷ μάλιστα δυναστεύοντι κατὰ τούτους τοὺς τόπους.
γενόμενον δὲ ἀποστάτην καὶ πείσαντα τὸ σύμπαν 3
ἔθνος ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας, αἱρεθῆναι στρατηγὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν. ἔπειτα πυνθανόμενον
ἀθροιζομένην ἐπ' αὐτὸν μεγάλην δύναμιν, καθοπλίσαι τοὺς Καδουσίους πανδημεί, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι πρὸς ταῖς εἰς τὴν χώραν εἰσβολαῖς ἔχοντα
τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους εἴκοσι μυριάδων. τοῦ 4
δὲ βασιλέως Ἀρταίου στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν μυριάσιν ὀγδοήκοντα μάχῃ κρατῆσαι καὶ πλείους μὲν
τῶν πεντακισμυρίων ἀνελεῖν, τὴν δ' ἄλλην δύναμιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Καδουσίων χώρας. διὸ καὶ

παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις θαυμαζόμενον αἱρεθῆναί τε βασιλέα καὶ τὴν Μηδίαν συνεχῶς λεηλατεῖν καὶ πάντα
5 τόπον καταφθείρειν. μεγάλης δὲ δόξης τυχόντα, καὶ γήρᾳ μέλλοντα καταστρέφειν τὸν βίον, ἀρὰν θέσθαι παραστησάμενον τὸν διαδεχόμενον τὴν ἀρ- 5
χήν, ὅπως μηδέποτε διαλύσωνται τὴν ἔχθραν Καδούσιοι πρὸς Μήδους· εἰ δὲ σύνθοιντο ὁμολογίας, ἐξώλεις γενέσθαι τούς τε ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ
6 Καδουσίους ἅπαντας. διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας ἀεὶ πολεμικῶς ἐσχηκέναι Καδουσίους πρὸς Μήδους, καὶ 10
μηδέποτε τοῖς τούτων βασιλεῦσιν ὑπηκόους γεγονέναι, μέχρι οὗ Κῦρος εἰς Πέρσας μετέστησε τὴν ἡγεμονίαν.

34 Τῶν δὲ Μήδων βασιλεῦσαι μετὰ τὴν Ἀρταίου τελευτὴν Ἀρτύνην μὲν ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσιν, 15
Ἀστιβάραν δὲ τετταράκοντα. ἐπὶ δὲ τούτου Πάρθους ἀποστάντας Μήδων Σάκαις τήν τε χώραν καὶ
2 τὴν πόλιν ἐγχειρίσαι· διόπερ συστάντος πολέμου τοῖς Σάκαις πρὸς Μήδους ἐπ᾽ ἔτη πλείω γενέσθαι τε μάχας οὐκ ὀλίγας καὶ συχνῶν παρ᾽ ἀμφοτέροις 20
ἀναιρεθέντων τὸ τελευταῖον εἰρήνην αὐτοὺς ἐπὶ τοῖσδε συνθέσθαι, Πάρθους μὲν ὑπὸ Μήδους τετάχθαι, τῶν δὲ προϋπαρχόντων ἑκατέρους κυριεύσαντας φίλους εἶναι καὶ συμμάχους ἀλλήλοις εἰς τὸν
3 ἅπαντα χρόνον. βασιλεῦσαι δὲ τότε τῶν Σακῶν 25
γυναῖκα τὰ κατὰ πόλεμον ἐζηλωκυῖαν καὶ τόλμῃ τε καὶ πράξει πολὺ διαφέρουσαν τῶν ἐν Σάκαις γυναικῶν, ὄνομα Ζαρίναν. καθόλου μὲν οὖν τὸ ἔθνος τοῦτο γυναῖκας ἀλκίμους ἔχει καὶ κοινωνούσας τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων, ταύτην 30
δὲ λέγεται τῷ τε κάλλει γενέσθαι πασῶν εὐπρεπεστάτην καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς καὶ τοῖς κατὰ μέρος

ἐγχειρήμασι θαυμαστήν. τῶν μὲν γὰρ πλησιοχώρων 4
βαρβάρων τοὺς ἐπηρμένους τῷ θράσει καὶ κατα-
148 δουλουμένους τὸ ἔθνος τῶν Σακῶν καταπολεμῆσαι,
τῆς δὲ χώρας πολλὴν ἐξημερῶσαι, καὶ πόλεις οὐκ
5 ὀλίγας κτίσαι, καὶ τὸ σύνολον εὐδαιμονέστερον τὸν
βίον τῶν ὁμοεθνῶν ποιῆσαι. διὸ καὶ τοὺς ἐγχω- 5
ρίους μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῆς χάριν ἀποδιδόντας
τῶν εὐεργεσιῶν καὶ τῆς ἀρετῆς μνημονεύοντας τά-
φον οἰκοδομῆσαι πολὺ τῶν ὄντων παρ' αὐτοῖς ὑπερ-
10 έχοντα· ὑποστησαμένους γὰρ πυραμίδα τρίγωνον
τριῶν μὲν σταδίων ἑκάστην πλευρὰν αὐτῆς κατα-
σκευάσαι τὸ μῆκος, τὸ δ' ὕψος σταδιαῖον, εἰς ὀξὺ
συνηγμένης τῆς κορυφῆς· ἐπιστῆσαι δὲ τῷ τάφῳ
καὶ χρυσῆν εἰκόνα κολοττικήν, καὶ τιμὰς ἡρωικὰς
15 ἀπονεῖμαι, καὶ τἆλλα πάντα μεγαλοπρεπέστερα ποι-
εῖν τῶν τοῖς προγόνοις αὐτῆς συγχωρηθέντων. Ἀστι- 6
βάρα δὲ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων ἐν Ἐκβατάνοις
γήρᾳ τελευτήσαντος τὴν ἀρχὴν Ἀσπάνδαν τὸν υἱὸν
διαδέξασθαι τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην κα-
20 λούμενον. τούτου δ' ὑπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου κα-
ταπολεμηθέντος μεταπεσεῖν τὴν βασιλείαν εἰς Πέρ-
σας, περὶ ὧν ἡμεῖς τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς ἰδίοις
χρόνοις ἀκριβῶς ἀναγράψομεν.

Περὶ μὲν οὖν τῆς Ἀσσυρίων καὶ Μήδων βα- 7
25 σιλείας καὶ τῆς τῶν συγγραφέων διαφωνίας ἱκα-
νῶς εἰρῆσθαι νομίζομεν· περὶ δὲ τῆς Ἰνδικῆς καὶ
τῶν ἐν αὐτῇ μυθολογουμένων ἐν μέρει διέξιμεν.

Ἡ τοίνυν Ἰνδικὴ τετράπλευρος οὖσα τῷ σχή- 35
ματι, τὴν μὲν πρὸς ἀνατολὰς νεύουσαν πλευρὰν καὶ
30 τὴν πρὸς μεσημβρίαν ἡ μεγάλη περιέχει θάλαττα,
τὴν δὲ πρὸς τὰς ἄρκτους τὸ Ἡμωδὸν ὄρος διείργει
τῆς Σκυθίας, ἣν κατοικοῦσι τῶν Σκυθῶν οἱ προσ-

ἀγορευόμενοι Σάκαι· τὴν δὲ τετάρτην τὴν πρὸς δύσιν ἐστραμμένην διείληφεν ὁ Ἰνδὸς προσαγορευόμενος ποταμός, μέγιστος ὢν τῶν πάντων μετὰ τὸν
2 Νεῖλον. τὸ δὲ μέγεθος τῆς ὅλης Ἰνδικῆς φασιν ὑπάρχειν ἀπὸ μὲν ἀνατολῶν πρὸς δύσιν δισμυρίων ὀκτακισχιλίων σταδίων, ἀπὸ δὲ τῶν ἄρκτων πρὸς μεσημβρίαν τρισμυρίων δισχιλίων. τηλικαύτη δὲ οὖσα τὸ μέγεθος δοκεῖ τοῦ κόσμου μάλιστα περιέχειν τὸν τῶν θερινῶν τροπῶν κύκλον, καὶ πολλαχῇ μὲν ἐπ' ἄκρας τῆς Ἰνδικῆς ἰδεῖν ἔστιν ἀσκίους ὄντας τοὺς γνώμονας, νυκτὸς δὲ τὰς ἄρκτους ἀθεωρήτους· ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις οὐδ' αὐτὸν τὸν ἀρκτοῦρον φαίνεσθαι· καθ' ὃν δὴ τόπον φασὶ καὶ
3 τὰς σκιὰς κεκλίσθαι πρὸς μεσημβρίαν. ἡ δ' οὖν Ἰνδικὴ πολλὰ μὲν ὄρη καὶ μεγάλα ἔχει δένδρεσι παντοδαποῖς καρπίμοις πλήθοντα, πολλὰ δὲ πεδία καὶ μεγάλα καρποφόρα, τῷ μὲν κάλλει διάφορα, ποταμῶν δὲ πλήθεσι διαρρεόμενα. τὰ πολλὰ δὲ τῆς χώρας ἀρδεύεται, καὶ διὰ τοῦτο διττοὺς ἔχει τοὺς κατ' ἔτος καρπούς· ζῴων τε παντοδαπῶν γέμει διαφόρων τοῖς μεγέθεσι καὶ ταῖς ἀλκαῖς, τῶν μὲν χερ-
4 σαίων, τῶν δὲ καὶ πτηνῶν. καὶ πλείστους δὲ καὶ μεγίστους ἐλέφαντας ἐκτρέφει, χορηγοῦσα τὰς τροφὰς ἀφθόνους, δι' ἃς ταῖς ῥώμαις τὰ θηρία ταῦτα πολὺ προέχει τῶν κατὰ τὴν Λιβύην γεννωμένων· διὸ καὶ πολλῶν θηρευομένων ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καὶ πρὸς τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας κατασκευαζομένων μεγάλας συμβαίνει ῥοπὰς γίνεσθαι πρὸς τὴν νίκην.
36 ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἡ πολυκαρπία τρέφουσα τοῖς τε ἀναστήμασι τῶν σωμάτων καὶ τοῖς ὄγκοις ὑπερφέροντας κατασκευάζει· εἶναι δὲ αὐτοὺς συμβαίνει καὶ πρὸς τὰς τέχνας ἐπιστήμονας, ὡς ἂν

ἀέρα μὲν ἕλκοντας καθαρόν, ὕδωρ δὲ λεπτομερέστατον πίνοντας. ἡ δὲ γῆ πάμφορος οὖσα τοῖς ἡμέ- 2
ροις καρποῖς ἔχει καὶ φλέβας καταγείους πολλῶν καὶ παντοδαπῶν μετάλλων· γίνεται γὰρ ἐν αὐτῇ πολὺς μὲν ἄργυρος καὶ χρυσός, οὐκ ὀλίγος δὲ χαλκὸς καὶ σίδηρος,· ἔτι δὲ κασσίτερος καὶ τἆλλα τὰ πρὸς κόσμον τε καὶ χρείαν καὶ πολεμικὴν παρασκευὴν ἀνήκοντα. χωρὶς δὲ τῶν δημητριακῶν καρ- 3
πῶν φύεται κατὰ τὴν Ἰνδικὴν πολλὴ μὲν κέγχρος, ἀρδευομένη τῇ τῶν ποταμίων ναμάτων δαψιλείᾳ, πολὺ δὲ ὄσπριον καὶ διάφορον, ἔτι δὲ ὄρυζα καὶ ὁ προσαγορευόμενος βόσπορος, καὶ μετὰ ταῦτ' ἄλλα πολλὰ τῶν πρὸς διατροφὴν χρησίμων· καὶ τούτων τὰ πολλὰ ὑπάρχει αὐτοφυῆ. οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ ἄλλους ἐδωδίμους καρποὺς φέρει δυναμένους τρέφειν ζῷα, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν. διὸ καί φασι μηδέποτε τὴν Ἰνδικὴν ἐπισχεῖν λιμὸν 4
ἢ καθόλου σπάνιν τῶν πρὸς τροφὴν ἥμερον ἀνηκόντων. διττῶν γὰρ ὄμβρων ἐν αὐτῇ γινομένων καθ' ἕκαστον ἔτος, τοῦ μὲν χειμερινοῦ, καθὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὁ σπόρος τῶν πυρίνων γίνεται καρπῶν, τοῦ δ' ἑτέρου κατὰ τὴν θερινὴν τροπήν, καθ' ἣν σπείρεσθαι συμβαίνει τὴν ὄρυζαν καὶ τὸν βόσπορον, ἔτι δὲ σήσαμον καὶ κέγχρον κατὰ μὲν τὸ πλεῖστον ἀμφοτέροις τοῖς καρποῖς οἱ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν ἐπιτυγχάνουσι, πάντως δὲ τελεσφορουμένου θατέρου τῶν καρπῶν οὐκ ἀποτυγχάνουσιν. οἵ τε αὐτομα- 5
τίζοντες καρποὶ καὶ αἱ κατὰ τοὺς ἑλώδεις τόπους φυόμεναι ῥίζαι διάφοροι ταῖς γλυκύτησιν οὖσαι πολλὴν παρέχονται τοῖς ἀνθρώποις δαψίλειαν· πάντα γὰρ σχεδὸν τὰ κατὰ τὴν χώραν πεδία γλυκεῖαν ἔχει τὴν ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἰκμάδα καὶ τὴν ἀπὸ τῶν

ὄμβρων τῶν ἐν τῷ θέρει κατ' ἐνιαυτὸν κυκλικῇ τινι περιόδῳ παραδόξως εἰωθότων γίνεσθαι δαψίλειαν, χιλιαρῶν πιπτόντων ὑδάτων ἐκ τοῦ περιέχοντος ἀέρος, καὶ τὰς ἐν τοῖς ἕλεσι ῥίζας ἔψοντος τοῦ καύματος, καὶ μάλιστα τῶν μεγάλων κα-
6 λάμων. συμβάλλονται δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ τὰ νόμιμα πρὸς τὸ μηδέποτε ἔνδειαν τροφῆς παρ' αὐτοῖς εἶναι· παρὰ μὲν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις οἱ πολέμιοι καταφθείροντες τὴν χώραν ἀγεώργητον κατασκευάζουσι, παρὰ δὲ τούτοις τῶν γεωργῶν ἱερῶν καὶ ἀσύλων ἐωμένων, οἱ πλησίον τῶν παρατάξεων γεωργοῦντες ἀνεπαίσθητοι τῶν κινδύνων
7 εἰσίν. ἀμφότεροι γὰρ οἱ πολεμοῦντες ἀλλήλους μὲν ἀποκτείνουσιν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ περὶ τὴν γεωργίαν ὄντας ἐῶσιν ἀβλαβεῖς, ὡς κοινοὺς ὄντας ἁπάντων εὐεργέτας, τάς τε χώρας τῶν ἀντιπολεμούντων οὔτ' ἐμπυρίζουσιν οὔτε δενδροτομοῦσιν.

37 Ἔχει δὲ καὶ ποταμοὺς ἡ χώρα τῶν Ἰνδῶν πολλοὺς καὶ μεγάλους πλωτούς, οἳ τὰς πηγὰς ἔχοντες ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς πρὸς τὰς ἄρκτους κεκλιμένοις φέρονται διὰ τῆς πεδιάδος, ὧν οὐκ ὀλίγοι συμμίσγοντες ἀλλήλοις ἐμβάλλουσιν εἰς ποταμὸν τὸν ὀνο-
2 μαζόμενον Γάγγην. οὗτος δὲ τὸ πλάτος γινόμενος σταδίων τριάκοντα φέρεται μὲν ἀπὸ τῆς ἄρκτου πρὸς μεσημβρίαν, ἐξερεύγεται δὲ εἰς τὸν Ὠκεανόν, ἀπολαμβάνων εἰς τὸ πρὸς ἕω μέρος τὸ ἔθνος τὸ τῶν Γανδαριδῶν, πλείστους ἔχον καὶ μεγίστους ἐλέφαν-
3 τας. διὸ καὶ τῆς χώρας ταύτης οὐδεὶς πώποτε βασιλεὺς ἔπηλυς ἐκράτησε, πάντων τῶν ἀλλοεθνῶν φοβουμένων τό τε πλῆθος καὶ τὴν ἀλκὴν τῶν θηρίων. καὶ γὰρ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἁπάσης τῆς Ἀσίας κρατήσας μόνους τοὺς Γανδαρίδας οὐκ ἐπολέμησε·

καταντήσας γὰρ ἐπὶ τὸν Γάγγην ποταμὸν μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως, καὶ τοὺς ἄλλους Ἰνδοὺς καταπολεμήσας, ὡς ἐπύθετο τοὺς Γανδαρίδας ἔχειν τετρακισχιλίους ἐλέφαντας πολεμικῶς κεκοσμημένους, ἀπέγνω τὴν ἐπ' αὐτοὺς στρατείαν. ὁ δὲ παραπλήσιος τῷ Γάγγῃ ποταμός, προσαγορευόμενος δὲ Ἰνδός, ἄρχεται μὲν ὁμοίως ἀπὸ τῶν ἄρκτων, ἐμβάλλων δὲ εἰς τὸν Ὠκεανὸν ἀφορίζει τὴν Ἰνδικήν· πολλὴν δὲ διεξιὼν πεδιάδα χώραν δέχεται ποταμοὺς οὐκ ὀλίγους πλωτούς, ἐπιφανεστάτους δὲ Ὕπανιν καὶ Ὑδάσπην καὶ Ἀκεσῖνον. χωρὶς δὲ τούτων ἄλλο πλῆθος ποταμῶν παντοδαπῶν διαρρεῖ, καὶ ποιεῖ κατάφυτον πολλοῖς κηπεύμασι καὶ καρποῖς παντοδαποῖς τὴν χώραν. τοῦ δὲ κατὰ τοὺς ποταμοὺς πλήθους καὶ τῆς τῶν ὑδάτων ὑπερβολῆς αἰτίαν φέρουσιν οἱ παρ' αὐτοῖς φιλόσοφοι καὶ φυσικοὶ τοιαύτην· τῆς Ἰνδικῆς φασι τὰς περικειμένας χώρας, τήν τε Σκυθῶν καὶ Βακτριανῶν, ἔτι δὲ καὶ τῶν Ἀριανῶν, ὑψηλοτέρας εἶναι τῆς Ἰνδικῆς, ὥστε εὐλόγως εἰς τὴν ὑποκειμένην χώραν πανταχόθεν συρρεούσας τὰς λιβάδας ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον ποιεῖν τοὺς τόπους καθύγρους καὶ γεννᾶν ποταμῶν πλῆθος. ἴδιον δέ τι συμβαίνει περί τινα τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν ποταμῶν τὸν ὀνομαζόμενον Σίλλαν, ῥέοντα δὲ ἔκ τινος ὁμωνύμου κρήνης· ἐπὶ γὰρ τούτου μόνου τῶν ἁπάντων ποταμῶν οὐδὲν τῶν ἐμβαλλομένων εἰς αὐτὸν ἐπιπλεῖ, πάντα δ' εἰς τὸν βυθὸν καταδύεται παραδόξως.

4 5 6 7

Τὴν δ' ὅλην Ἰνδικὴν οὖσαν ὑπερμεγέθη λέγεται κατοικεῖν ἔθνη πολλὰ καὶ παντοδαπά, καὶ τούτων μηδὲν ἔχειν τὴν ἐξ ἀρχῆς γένεσιν ἔπηλυν, ἀλλὰ πάντα δοκεῖν ὑπάρχειν αὐτόχθονα, πρὸς δὲ τούτοις

38

μήτε ξενικὴν ἀποικίαν προσδέχεσθαι πώποτε μήτε
2 εἰς ἄλλο ἔθνος ἀπεσταλκέναι. μυθολογοῦσι δὲ τοὺς
ἀρχαιοτάτους ἀνθρώπους τροφαῖς μὲν κεχρῆσθαι τοῖς
αὐτομάτως φυομένοις ἐκ τῆς γῆς καρποῖς, ἐσθῆσι
δὲ ταῖς δοραῖς τῶν ἐγχωρίων ζῴων, καθάπερ καὶ
παρ' Ἕλλησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν τεχνῶν τὰς εὑ-
ρέσεις καὶ τῶν ἄλλων τῶν πρὸς βίον χρησίμων ἐκ
τοῦ κατ' ὀλίγον γενέσθαι, τῆς χρείας αὐτῆς ὑφη-
γουμένης εὐφυεῖ ζῴῳ καὶ συνεργοὺς ἔχοντι πρὸς
3 ἅπαντα χεῖρας καὶ λόγον καὶ ψυχῆς ἀγχίνοιαν. μυ-
θολογοῦσι δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς οἱ λογιώτατοι περὶ
ὧν καθῆκον ἂν εἴη συντόμως διελθεῖν. φασὶ γὰρ
ἐν τοῖς ἀρχαιοτάτοις χρόνοις, παρ' αὐτοῖς ἔτι τῶν
ἀνθρώπων κωμηδὸν οἰκούντων, παραγενέσθαι τὸν
Διόνυσον ἐκ τῶν πρὸς ἑσπέραν τόπων ἔχοντα δύ-
ναμιν ἀξιόλογον· ἐπελθεῖν δὲ τὴν Ἰνδικὴν ἅπασαν,
μηδεμιᾶς οὔσης ἀξιολόγου πόλεως τῆς δυναμένης
4 ἀντιτάξασθαι. ἐπιγενομένων δὲ καυμάτων μεγά-
λων, καὶ τῶν τοῦ Διονύσου στρατιωτῶν λοιμικῇ
νόσῳ διαφθειρομένων, συνέσει διαφέροντα τὸν ἡγε-
μόνα τοῦτον ἀπαγαγεῖν τὸ στρατόπεδον ἐκ τῶν πε-
διινῶν τόπων εἰς τὴν ὀρεινήν· ἐν ταύτῃ δὲ πνεόντων
ψυχρῶν ἀνέμων καὶ τῶν ναματιαίων ὑδάτων κα-
θαρῶν ῥεόντων πρὸς αὐταῖς ταῖς πηγαῖς, ἀπαλλα-
γῆναι τῆς νόσου τὸ στρατόπεδον. ὀνομάζεσθαι δὲ
τῆς ὀρεινῆς τὸν τόπον τοῦτον Μηρόν, καθ' ὃν ὁ
Διόνυσος ἐξέτρεψε τὰς δυνάμεις ἐκ τῆς νόσου· ἀφ'
οὗ δὴ καὶ τοὺς Ἕλληνας περὶ τοῦ θεοῦ τούτου πα-
ραδεδωκέναι τοῖς μεταγενεστέροις τεθράφθαι τὸν
5 Διόνυσον ἐν μηρῷ. μετὰ δὲ ταῦτα τῆς παραθέ-
σεως τῶν καρπῶν ἐπιμεληθέντα μεταδιδόναι τοῖς
Ἰνδοῖς, καὶ τὴν εὕρεσιν τοῦ οἴνου καὶ τῶν ἄλλων

τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων παραδοῦναι. πρὸς δὲ τούτοις πόλεών τε ἀξιολόγων γενηθῆναι κτίστην, μεταγαγόντα τὰς κώμας εἰς τοὺς εὐθέτους τόπους, τιμᾶν τε καταδεῖξαι τὸ θεῖον καὶ νόμους εἰσηγήσασθαι καὶ δικαστήρια, καθόλου δὲ πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων εἰσηγητὴν γενόμενον θεὸν νομισθῆναι
152 καὶ τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν. ἱστοροῦσι δ' αὐτὸν 6
καὶ γυναικῶν πλῆθος μετὰ τοῦ στρατοπέδου περιάγεσθαι, καὶ κατὰ τὰς ἐν τοῖς πολέμοις παρατάξεις τυμπάνοις καὶ κυμβάλοις κεχρῆσθαι, μήπω σάλπιγγος εὑρημένης. βασιλεύσαντα δὲ πάσης τῆς Ἰνδικῆς ἔτη δύο πρὸς τοῖς πεντήκοντα γήρᾳ τελευτῆσαι. διαδεξαμένους δὲ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τὴν ἡγεμονίαν ἀεὶ τοῖς ἀφ' ἑαυτῶν ἀπολιπεῖν τὴν ἀρχήν· τὸ δὲ τελευταῖον πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον καταλυθείσης τῆς ἡγεμονίας δημοκρατηθῆναι τὰς πόλεις.

Περὶ μὲν οὖν τοῦ Διονύσου καὶ τῶν ἀπογό- 39
νων αὐτοῦ τοιαῦτα μυθολογοῦσιν οἱ τὴν ὀρεινὴν τῆς Ἰνδικῆς κατοικοῦντες. τόν τε Ἡρακλέα φασὶ παρ' αὐτοῖς γεγενῆσθαι, καὶ παραπλησίως τοῖς Ἕλλησι τό τε ῥόπαλον καὶ τὴν λεοντῆν αὐτῷ προσάπτουσι. τῇ δὲ τοῦ σώματος ῥώμῃ καὶ ἀλκῇ πολλῷ 2
τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διενεγκεῖν, καὶ καθαρὰν ποιῆσαι τῶν θηρίων γῆν τε καὶ θάλατταν. γήμαντα δὲ πλείους γυναῖκας υἱοὺς μὲν πολλούς, θυγατέρα δὲ μίαν γεννῆσαι, καὶ τούτων ἐνηλίκων γενομένων πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν διελόμενον εἰς ἴσας τοῖς τέκνοις μερίδας ἅπαντας τοὺς υἱοὺς ἀποδεῖξαι βασιλέας, μίαν δὲ θυγατέρα θρέψαντα καὶ ταύτην βασίλισσαν ἀποδεῖξαι. κτίστην τε πόλεων οὐκ ὀλίγων 3
γενέσθαι, καὶ τούτων τὴν ἐπιφανεστάτην καὶ μεγίστην προσαγορεῦσαι Παλίβοθρα. κατασκευάσαι

δ' ἐν αὐτῇ καὶ βασίλεια πολυτελῆ καὶ πλῆθος οἰκητόρων καθιδρῦσαι· τήν τε πόλιν ὀχυρῶσαι τάφροις ἀξιολόγοις ποταμίοις ὕδασι πληρουμέναις. καὶ τὸν μὲν Ἡρακλέα τὴν ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν ποιησάμενον ἀθανάτου τυχεῖν τιμῆς, τοὺς δ' ἀπογόνους αὐτοῦ βασιλεύσαντας ἐπὶ πολλὰς γενεὰς καὶ πράξεις ἀξιολόγους μεταχειρισαμένους μήτε στρατείαν ὑπερόριον ποιήσασθαι μήτε ἀποικίαν εἰς ἄλλο ἔθνος ἀποστεῖλαι. ὕστερον δὲ πολλοῖς ἔτεσι τὰς πλείστας μὲν τῶν πόλεων δημοκρατηθῆναι, τινῶν δὲ ἐθνῶν τὰς βασιλείας διαμεῖναι μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου διαβάσεως.

5 Νομίμων δ' ὄντων παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς ἐνίων ἐξηλλαγμένων θαυμασιώτατον ἄν τις ἡγήσαιτο τὸ καταδειχθὲν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων παρ' αὐτοῖς φιλοσόφων· νενομοθέτηται γὰρ παρ' αὐτοῖς δοῦλον μηδένα εἶναι τὸ παράπαν, ἐλευθέρους δ' ὑπάρχοντας τὴν ἰσότητα τιμᾶν ἐν πᾶσι. τοὺς γὰρ μαθόντας μήθ' ὑπερέχειν μήθ' ὑποπίπτειν ἄλλοις κράτιστον ἕξειν βίον πρὸς ἁπάσας τὰς περιστάσεις· εὐηθες γὰρ εἶναι νόμους μὲν ἐπ' ἴσης τιθέναι πᾶσι, τὰς δ' ἐξουσίας ἀνωμάλους κατα-
40 σκευάζειν. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν Ἰνδῶν εἰς ἑπτὰ μέρη διῄρηται, ὧν ἐστι τὸ μὲν πρῶτον σύστημα φιλοσόφων, πλήθει μὲν τῶν ἄλλων μερῶν λειπόμενον, τῇ δ' ἐπιφανείᾳ πάντων πρωτεῦον. ἀλειτούργητοι γὰρ ὄντες οἱ φιλόσοφοι πάσης ὑπουργίας οὔθ' ἑτέρων
2 κυριεύουσιν οὔθ' ὑφ' ἑτέρων δεσπόζονται. παραλαμβάνονται δὲ ὑπὸ μὲν τῶν ἰδιωτῶν εἴς τε τὰς ἐν τῷ βίῳ θυσίας καὶ εἰς τὰς τῶν τετελευτηκότων ἐπιμελείας, ὡς θεοῖς γεγονότες προσφιλέστατοι καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου μάλιστα ἐμπείρως ἔχοντες, ταύτης τε τῆς ὑπουργίας δῶρά τε καὶ τιμὰς λαμβάνουσιν ἀξιο-

λόγους· τῷ δὲ κοινῷ τῶν Ἰνδῶν μεγάλας παρέχονται χρείας παραλαμβανόμενοι μὲν κατὰ τὸ νέον ἔτος ἐπὶ τὴν μεγάλην σύνοδον, προλέγοντες δὲ τοῖς πλήθεσι περὶ αὐχμῶν καὶ ἐπομβρίας, ἔτι δὲ ἀνέμων εὐπνοίας καὶ νόσων καὶ τῶν ἄλλων τῶν δυναμένων τοὺς ἀκούοντας ὠφελῆσαι. τὰ μέλλοντα γὰρ προακούσαντες οἵ τε πολλοὶ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκπληροῦσιν ἀεὶ τὸ μέλλον ἐκλείπειν καὶ προκατασκευάζουσιν ἀεί τι τῶν χρησίμων. ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῶν φιλοσόφων ἐν ταῖς προρρήσεσιν ἄλλην μὲν οὐδεμίαν ἀναδέχεται τιμωρίαν ἢ βλασφημίαν, ἄφωνος δὲ διατελεῖ τὸν λοιπὸν βίον. δεύτερον δ' ἐστὶ μέρος τὸ τῶν γεωργῶν, οἳ τῷ πλήθει τῶν ἄλλων πολὺ προέχειν δοκοῦσιν. οὗτοι δὲ πολέμων καὶ τῆς ἄλλης λειτουργίας ἀφειμένοι περὶ τὰς γεωργίας ἀσχολοῦνται· καὶ οὐδεὶς ἂν πολέμιος περιτυχὼν γεωργῷ κατὰ τὴν χώραν ἀδικήσειεν ἄν, ἀλλ' ὡς κοινοὺς εὐεργέτας ἡγούμενοι πάσης ἀδικίας ἀπέχονται. διόπερ ἀδιάφθορος ἡ χώρα διαμένουσα καὶ καρποῖς βρίθουσα πολλὴν ἀπόλαυσιν παρέχεται τῶν ἐπιτηδείων τοῖς ἀνθρώποις. βιοῦσι δ' ἐπὶ τῆς χώρας μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν οἱ γεωργοί, καὶ τῆς εἰς τὴν πόλιν καταβάσεως παντελῶς ἀφεστήκασι. τῆς δὲ χώρας μισθοὺς τελοῦσι τῷ βασιλεῖ διὰ τὸ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν βασιλικὴν εἶναι, ἰδιώτῃ δὲ μηδενὶ γῆν ἐξεῖναι κεκτῆσθαι· χωρὶς δὲ τῆς μισθώσεως τετάρτην εἰς τὸ βασιλικὸν τελοῦσι. τρίτον δ' ἐστὶ φῦλον τὸ τῶν βουκόλων καὶ ποιμένων καὶ καθόλου πάντων τῶν νομέων, οἳ πόλιν μὲν ἢ κώμην οὐκ οἰκοῦσι, σκηνίτῃ δὲ βίῳ χρῶνται, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ κυνηγοῦντες καθαρὰν ποιοῦσι τὴν χώραν ὀρνέων καὶ θηρίων. εἰς ταῦτα δὲ ἀσκοῦντες καὶ φιλοπονοῦντες

λόγους· τῷ δὲ κοινῷ τῶν Ἰνδῶν μεγάλας παρέχονται χρείας παραλαμβανόμενοι μὲν κατὰ τὸ νέον ἔτος ἐπὶ τὴν μεγάλην σύνοδον, προλέγοντες δὲ τοῖς πλήθεσι περὶ αὐχμῶν καὶ ἐπομβρίας, ἔτι δὲ ἀνέμων εὐπνοίας καὶ νόσων καὶ τῶν ἄλλων τῶν δυναμένων τοὺς ἀκούοντας ὠφελῆσαι. τὰ μέλλοντα γὰρ προ- 3
ακούσαντες οἵ τε πολλοὶ καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκπληροῦσιν ἀεὶ τὸ μέλλον ἐκλείπειν καὶ προκατασκευάζουσιν ἀεί τι τῶν χρησίμων. ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῶν φιλοσόφων ἐν ταῖς προρρήσεσιν ἄλλην μὲν οὐδεμίαν ἀναδέχεται τιμωρίαν ἢ βλασφημίαν, ἄφωνος δὲ διατελεῖ τὸν λοιπὸν βίον. δεύτερον δ' ἐστὶ μέρος τὸ τῶν 4
γεωργῶν, οἳ τῷ πλήθει τῶν ἄλλων πολὺ προέχειν δοκοῦσιν. οὗτοι δὲ πολέμων καὶ τῆς ἄλλης λειτουργίας ἀφειμένοι περὶ τὰς γεωργίας ἀσχολοῦνται· καὶ οὐδεὶς ἂν πολέμιος περιτυχὼν γεωργῷ κατὰ τὴν χώραν ἀδικήσειεν ἄν, ἀλλ' ὡς κοινοὺς εὐεργέτας ἡγούμενοι πάσης ἀδικίας ἀπέχονται. διόπερ ἀδιά- 5
φθορος ἡ χώρα διαμένουσα καὶ καρποῖς βρίθουσα πολλὴν ἀπόλαυσιν παρέχεται τῶν ἐπιτηδείων τοῖς ἀνθρώποις. βιοῦσι δ' ἐπὶ τῆς χώρας μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν οἱ γεωργοί, καὶ τῆς εἰς τὴν πόλιν καταβάσεως παντελῶς ἀφεστήκασι. τῆς δὲ χώρας μισθοὺς τελοῦσι τῷ βασιλεῖ διὰ τὸ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν βασιλικὴν εἶναι, ἰδιώτῃ δὲ μηδενὶ γῆν ἐξεῖναι κεκτῆσθαι· χωρὶς δὲ τῆς μισθώσεως τετάρτην εἰς τὸ βασιλικὸν τελοῦσι. τρίτον δ' ἐστὶ φῦλον τὸ 6
τῶν βουκόλων καὶ ποιμένων καὶ καθόλου πάντων τῶν νομέων, οἳ πόλιν μὲν ἢ κώμην οὐκ οἰκοῦσι, σκηνίτῃ δὲ βίῳ χρῶνται, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ κυνηγοῦντες καθαρὰν ποιοῦσι τὴν χώραν ὀρνέων καὶ θηρίων. εἰς ταῦτα δὲ ἀσκοῦντες καὶ φιλοπονοῦντες

ἐξημεροῦσι τὴν Ἰνδικήν, πληθουσαν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν θηρίων τε καὶ ὀρνέων τῶν κατεσθιόν-
41 των τὰ σπέρματα τῶν γεωργῶν. τέταρτον δ' ἐστὶ μέρος τὸ τῶν τεχνιτῶν· καὶ τούτων οἱ μέν εἰσιν 154
ὁπλοποιοί, οἱ δὲ τοῖς γεωργοῖς ἤ τισιν ἄλλοις τὰ 5
χρήσιμα πρὸς ὑπηρεσίαν κατασκευάζουσιν. οὗτοι δὲ
οὐ μόνον ἀτελεῖς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ σιτομετρίαν ἐκ τοῦ
2 βασιλικοῦ λαμβάνουσι. πέμπτον δὲ τὸ στρατιωτικόν,
εἰς τοὺς πολέμους εὐθετοῦν, τῷ μὲν πλήθει δεύτερον,
ἀνέσει δὲ καὶ παιδιᾷ πλείστῃ χρώμενον ἐν ταῖς εἰ- 10
ρήναις. τρέφεται δ' ἐκ τοῦ βασιλικοῦ πᾶν τὸ πλῆθος
τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν πολεμιστῶν ἵππων τε καὶ
3 ἐλεφάντων. ἕκτον δ' ἐστὶ τὸ τῶν ἐφόρων· οὗτοι δὲ
πολυπραγμονοῦντες πάντα καὶ ἐφορῶντες τὰ κατὰ τὴν
Ἰνδικὴν ἀπαγγέλλουσι τοῖς βασιλεῦσιν, ἐὰν δὲ ἡ πό- 15
4 λις αὐτῶν ἀβασίλευτος ᾖ, τοῖς ἄρχουσιν. ἕβδομον
δ' ἐστὶ μέρος τὸ βουλεῦον μὲν καὶ συνεδρεῦον τοῖς
ὑπὲρ τῶν κοινῶν βουλευομένοις, πλήθει μὲν ἐλάχιστον, εὐγενείᾳ δὲ καὶ φρονήσει μάλιστα θαυμα-
ζόμενον· ἐκ τούτων γὰρ οἵ τε σύμβουλοι τοῖς βα- 20
σιλεῦσίν εἰσιν οἵ τε διοικηταὶ τῶν κοινῶν καὶ οἱ δι-
καστὰι τῶν ἀμφισβητουμένων, καὶ καθόλου τοὺς ἡγε-
5 μόνας καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐκ τούτων ἔχουσι. τὰ μὲν
οὖν μέρη τῆς διῃρημένης πολιτείας παρ' Ἰνδοῖς σχε-
δὸν ταῦτά ἐστιν· οὐκ ἔξεστι δὲ γαμεῖν ἐξ ἄλλου γέ- 25
νους ἢ προαιρέσεις ἢ τέχνας μεταχειρίζεσθαι, οἷον
στρατιώτην ὄντα γεωργεῖν ἢ τεχνίτην ὄντα φιλο-
σοφεῖν.

42 Ἔχει δ' ἡ τῶν Ἰνδῶν χώρα πλείστους καὶ μεγίστους ἐλέφαντας, ἀλκῇ τε καὶ μεγέθει πολὺ διαφέ- 30
ροντας. ὀχεύεται δὲ τοῦτο τὸ ζῷον οὐχ ὥσπερ
τινές φασιν, ἐξηλλαγμένως, ἀλλ' ὁμοίως ἵπποις καὶ

τοῖς ἄλλοις τετράποσι ζῴοις· κυοῦσι δὲ τοὺς μὲν ἐλαχίστους μῆνας ἑκκαίδεκα, τοὺς δὲ πλείστους ὀκτωκαίδεκα. τίκτουσι δὲ καθάπερ ἵπποι κατὰ τὸ 2
πλεῖστον ἕν, καὶ τρέφουσι τὸ γεννηθὲν αἱ μητέρες ἐπ' ἔτη ἕξ. ζῶσι δ' οἱ πλεῖστοι καθάπερ ὁ μακροβιώτατος ἄνθρωπος, οἱ δὲ μάλιστα γηράσαντες ἔτη διακόσια.

Εἰσὶ δὲ παρ' Ἰνδοῖς καὶ ἐπὶ τοὺς ξένους ἄρχοντες τεταγμένοι καὶ φροντίζοντες ὅπως μηδεὶς ξένος ἀδικῆται· τοῖς δ' ἀρρωστοῦσι τῶν ξένων ἰατροὺς εἰσάγουσι καὶ τὴν ἄλλην ἐπιμέλειαν ποιοῦνται, καὶ τελευτήσαντας θάπτουσιν, ἔτι δὲ τὰ καταλειφθέντα χρήματα τοῖς προσήκουσιν ἀποδιδόασιν. οἵ τε δι- 4
καστὰὶ τὰς κρίσεις παρ' αὐτοῖς ἀκριβῶς διαγινώσκουσι, καὶ πικρῶς τοῖς ἁμαρτάνουσι προσφέρονται. περὶ μὲν οὖν τῆς Ἰνδικῆς καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἀρχαιολογουμένων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι.

Περὶ δὲ τῶν Σκυθῶν τῶν οἰκούντων τὴν ὅμο- 43
ρον χώραν ἐν μέρει διέξιμεν. οὗτοι γὰρ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὀλίγην ἐνέμοντο χώραν, ὕστερον δὲ κατ' ὀλίγον αὐξηθέντες διὰ τὰς ἀλκὰς καὶ τὴν ἀνδρείαν πολλὴν μὲν κατεκτήσαντο χώραν, τὸ δὲ ἔθνος εἰς μεγάλην ἡγεμονίαν καὶ δόξαν προήγαγον. τὸ μὲν 2
οὖν πρῶτον παρὰ τὸν Ἀράξην ποταμὸν ὀλίγοι κατῴκουν παντελῶς καὶ διὰ τὴν ἀδοξίαν καταφρονούμενοι· ἕνα δὲ τῶν ἀρχαίων ἔχοντες βασιλέα φιλοπόλεμον καὶ διαφέροντα στρατηγίᾳ προσεκτήσαντο χώραν, τῆς μὲν ὀρεινῆς ἕως πρὸς τὸν Καύκασον, τῆς δὲ πεδινῆς τὰ παρὰ τὸν Ὠκεανὸν καὶ τὴν Μαιῶτιν λίμνην καὶ τὴν ἄλλην χώραν ἕως Τανάιδος ποταμοῦ. ὕστερον δὲ μυθολογοῦσι Σκύθαι παρ' 3
αὐτοῖς γενέσθαι γηγενῆ παρθένον· ταύτην δ' ἔχειν

τὰ μὲν ἄνω μέρη τοῦ σώματος μέχρι τῆς ζώνης γυναικεῖα, τὰ δὲ κατώτερα ἐχίδνης. ταύτῃ δὲ Δία μιγέντα γεννῆσαι παῖδα Σκύθην ὄνομα. τοῦτον δὲ γενόμενον ἐπιφανέστατον τῶν πρὸ αὐτοῦ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Σκύθας προσαγορεῦσαι. τῶν δὲ ἀπογόνων τούτου τοῦ βασιλέως ἀδελφοὺς δύο γενέσθαι διαφόρους ἀρετῇ, καὶ τὸν μὲν Πάλον, τὸν
4 δὲ Νάπην ὠνομάσθαι. τούτων δ' ἐπιφανεῖς πράξεις κατεργασαμένων καὶ διελομένων τὴν βασιλείαν, ἀφ' ἑκατέρου τοὺς λαοὺς τοὺς μὲν Πάλους, τοὺς δὲ Νάπας προσαγορευθῆναι. μετὰ δέ τινας χρόνους τοὺς ἀπογόνους τούτων τῶν βασιλέων ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ διενεγκόντας πολλὴν μὲν πέραν τοῦ Τανάιδος ποταμοῦ χώραν καταστρέψασθαι μέχρι τῆς Θρᾴκης, ἐπὶ δὲ θάτερα μέρη στρατεύσαντας διατεῖναι τῇ δυνάμει μέχρι τοῦ κατ' Αἴγυπτον Νείλου.
5 πολλὰ δὲ καὶ μεγάλα τῶν ἀνὰ μέσον τούτων ἐθνῶν καταδουλωσαμένους προβιβάσαι τὴν ἡγεμονίαν τῶν Σκυθῶν τῇ μὲν ἐπὶ τὸν πρὸς ἀνατολὰς Ὠκεανόν, τῇ δ' ἐπὶ τὴν Κασπίαν θάλατταν καὶ Μαιῶτιν λίμνην· ηὐξήθη γὰρ ἐπὶ πολὺ τοῦτο τὸ ἔθνος καὶ βασιλεῖς ἔσχεν ἀξιολόγους, ἀφ' ὧν τοὺς μὲν Σάκας προσαγορευθῆναι, τοὺς δὲ Μασσαγέτας, τινὰς δὲ Ἀριμασπούς, καὶ τούτοις ὁμοίως ἄλλους πλείονας.
6 ὑπὸ δὲ τούτων τῶν βασιλέων πολλὰ μὲν καὶ τῶν ἄλλων τῶν καταπολεμηθέντων ἐθνῶν μετῳκίσθαι, δύο δὲ μεγίστας ἀποικίας γενέσθαι, τὴν μὲν ἐκ τῶν Ἀσσυρίων μεταστᾶσαν εἰς τὴν μεταξὺ χώραν τῆς τε Παφλαγονίας καὶ τοῦ Πόντου, τὴν δὲ ἐκ τῆς Μηδίας παρὰ τὸν Τάναϊν καθιδρυθεῖσαν, ἧς τοὺς
7 λαοὺς Σαυρομάτας ὀνομασθῆναι. τούτους δ' ὕστερον πολλοῖς ἔτεσιν αὐξηθέντας πορθῆσαι πολλὴν

τῆς Σκυθίας, καὶ τοὺς καταπολεμηθέντας ἄρδην ἀναιροῦντας ἔρημον ποιῆσαι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς χώρας. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναρχίας γενομένης κατὰ 44
τὴν Σκυθίαν, ἐβασίλευσαν γυναῖκες ἀλκῇ διαφέ-
ρουσαι. ἐν τούτοις γὰρ τοῖς ἔθνεσιν αἱ γυναῖκες γυμνάζονται πρὸς πόλεμον παραπλησίως τοῖς ἀνδράσι καὶ ταῖς ἀνδρείαις οὐδὲν λείπονται τῶν ἀνδρῶν. διὸ καὶ γυναικῶν ἐπιφανῶν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πράξεις ἐπετελέσθησαν οὐ μόνον κατὰ τὴν Σκυθίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ὅμορον ταύτης χώραν. Κύρου μὲν 2
γὰρ τοῦ Περσῶν βασιλέως πλεῖστον ἰσχύσαντος τῶν καθ' αὐτόν, καὶ στρατεύσαντος ἀξιολόγοις δυνάμεσιν εἰς τὴν Σκυθίαν, ἡ βασίλισσα τῶν Σκυθῶν τό τε στρατόπεδον τῶν Περσῶν κατέκοψε καὶ τὸν Κῦρον αἰχμάλωτον γενόμενον ἀνεσταύρωσε· τό τε συσταθὲν ἔθνος τῶν Ἀμαζόνων τοσοῦτον ἀνδρείᾳ διήνεγκεν ὥστε μὴ πολλὴν χώραν ὅμορον καταδραμεῖν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας καταστρέψασθαι.

Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ περὶ τῶν Ἀμαζονίδων ἐμνήσθη- 3
μεν, οὐκ ἀνοίκειον εἶναι νομίζομεν διελθεῖν περὶ αὐτῶν, εἰ καὶ διὰ τὴν παραδοξολογίαν μύθοις ὅμοια φανήσεται τὰ ῥηθέντα. παρὰ τὸν Θερμώδοντα τοί- 45
νυν ποταμὸν ἔθνους κατοικοῦντος γυναικοκρατουμένου, καὶ τῶν γυναικῶν ὁμοίως τοῖς ἀνδράσι τὰς πολεμικὰς χρείας μεταχειριζομένων, φασὶ μίαν ἐξ αὐτῶν βασιλικὴν ἐξουσίαν ἔχουσαν ἀλκῇ καὶ ῥώμῃ διενεγκεῖν· συστησαμένην δὲ γυναικῶν στρατόπε- 2
δον γυμνάσαι τε τοῦτο καί τινας τῶν ὁμόρων καταπολεμῆσαι. αὐξομένης δὲ τῆς περὶ αὐτὴν ἀρετῆς τε καὶ δόξης συνεχῶς ἐπὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν στρατεύειν, καὶ τῆς τύχης εὐροούσης φρονήματος ἐμπίμπλασθαι, καὶ θυγατέρα μὲν Ἄρεος

αὐτὴν προσαγορεῦσαι, τοῖς δὲ ἀνδράσι προσνεῖμαι τὰς ταλασιουργίας καὶ τὰς τῶν γυναικῶν κατ' οἴκους ἐργασίας. νόμους τε καταδεῖξαι, δι' ὧν τὰς μὲν γυναῖκας ἐπὶ τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας προάγειν, τοῖς δὲ ἀνδράσι ταπείνωσιν καὶ δουλείαν περιάπτειν. 5
3 τῶν δὲ γεννωμένων τοὺς μὲν ἄρρενας ἐπήρουν τά τε σκέλη καὶ τοὺς βραχίονας, ἀχρήστους κατασκευάζοντες πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας, τῶν δὲ θηλυτερῶν τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐπέκαον, ἵνα μὴ κατὰ τὰς ἀκμὰς τῶν σωμάτων ἐπαιρόμενος ἐνοχλῇ· ἀφ' ἧς 10
αἰτίας συμβῆναι τὸ ἔθνος τῶν Ἀμαζόνων ταύτης
4 τυχεῖν τῆς προσηγορίας. καθόλου δὲ διαφέρουσαν 157
αὐτὴν συνέσει καὶ στρατηγίᾳ πόλιν μὲν κτίσαι μεγάλην παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Θερμώδοντος ποταμοῦ, τοὔνομα Θεμίσκυραν, καὶ βασίλεια κατασκευά- 15
σαι περιβόητα, κατὰ δὲ τὰς στρατείας ἐπιμελομένην πολὺ τῆς εὐταξίας τὸ μὲν πρῶτον καταπολεμῆσαι πάντας τοὺς ὁμόρους μέχρι τοῦ Τανάιδος πο-
5 ταμοῦ. καὶ ταύτην μέν φασι ταύτας τὰς πράξεις ἐπιτελεσαμένην, καὶ κατά τινα μάχην λαμπρῶς ἀγω- 20
46 νισαμένην ἡρωικῶς τελευτῆσαι τὸν βίον. διαδεξαμένην δὲ τὴν ταύτης θυγατέρα τὴν βασιλείαν ζηλῶσαι μὲν τὴν ἀρετὴν τῆς μητρός, ὑπερβαλέσθαι δὲ ταῖς κατὰ μέρος πράξεσι. τὰς μὲν γὰρ παρθένους ἀπὸ τῆς πρώτης ἡλικίας ἔν τε ταῖς θήραις 25
γυμνάζειν καὶ καθ' ἡμέραν ἀσκεῖν τὰ πρὸς πόλε-
2 μον ἀνήκοντα, καταδεῖξαι δὲ καὶ θυσίας μεγαλοπρεπεῖς Ἄρει τε καὶ Ἀρτέμιδι τῇ προσαγορευομένῃ Ταυροπόλῳ· στρατεύσασαν δὲ εἰς τὴν πέραν τοῦ Τανάιδος ποταμοῦ χώραν καταπολεμῆσαι πάντα τὰ 30
ἔθνη τὰ συνεχῆ μέχρι τῆς Θρᾴκης· ἀνακάμψασαν δὲ μετὰ πολλῶν λαφύρων εἰς τὴν οἰκείαν ναοὺς

μεγαλοπρεπεῖς κατασκευάσαι τῶν προειρημένων θεῶν, καὶ τῶν ὑποτεταγμένων ἐπιεικῶς ἄρχουσαν ἀποδοχῆς τυγχάνειν τῆς μεγίστης. στρατεῦσαι δὲ καὶ 3
ἐπὶ θάτερα μέρη, καὶ πολλὴν τῆς Ἀσίας κατακτήσασθαι, καὶ διατεῖναι τῇ δυνάμει μέχρι τῆς Συρίας. μετὰ δὲ τὴν ταύτης τελευτὴν ἀεὶ τὰς προσηκούσας τῷ γένει διαδεχομένας τὴν βασιλείαν ἄρξαι μὲν ἐπιφανῶς, αὐξῆσαι δὲ τὸ ἔθνος τῶν Ἀμαζονίδων δυνάμει τε καὶ δόξῃ. μετὰ δὲ ταῦτα πολλαῖς γενεαῖς ὕστε- 4
ρον, διαβεβοημένης κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τῆς περὶ αὐτὰς ἀρετῆς, Ἡρακλέα φασὶ τὸν ἐξ Ἀλκμήνης καὶ Διὸς ἆθλον λαβεῖν παρ' Εὐρυσθέως τὸν Ἱππολύτης τῆς Ἀμαζόνος ζωστῆρα. διόπερ στρα- 4
τεῦσαι μὲν αὐτόν, παρατάξει δὲ μεγάλῃ νικήσαντα τό τε στρατόπεδον τῶν Ἀμαζόνων κατακόψαι καὶ τὴν Ἱππολύτην μετὰ τοῦ ζωστῆρος ζωγρήσαντα τὸ ἔθνος τοῦτο τελέως συντρῖψαι. διόπερ τοὺς περι- οἰκοῦντας βαρβάρους τῆς μὲν ἀσθενείας αὐτῶν καταφρονήσαντας, τῶν δὲ καθ' ἑαυτοὺς μνησικακήσαντας, πολεμῆσαι συνεχῶς τὸ ἔθνος ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε μηδ' ὄνομα τοῦ γένους τῶν Ἀμαζονίδων ἀπολιπεῖν. μετὰ γὰρ τὴν Ἡρακλέους στρατείαν ὀλίγοις 5
ὕστερον ἔτεσι κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμόν φασι Πενθεσίλειαν τὴν βασιλεύουσαν τῶν ὑπολελειμμέ-
158 νων Ἀμαζονίδων, Ἄρεος μὲν οὖσαν θυγατέρα, φόνον δ' ἐμφύλιον ἐπιτελεσαμένην, φυγεῖν ἐκ τῆς πατρίδος διὰ τὸ μύσος. συμμαχήσασαν δὲ τοῖς Τρωσὶ μετὰ τὴν Ἕκτορος τελευτὴν πολλοὺς ἀνελεῖν τῶν Ἑλλήνων, ἀριστεύσασαν δ' αὐτὴν ἐν τῇ παρατάξει καταστρέψαι τὸν βίον ἡρωικῶς ὑπ' Ἀχιλλέως ἀναιρεθεῖσαν. τῶν μὲν οὖν Ἀμαζονίδων ἐσχά- 6
την ταύτην λέγουσιν ἀνδρείᾳ διενεγκεῖν, καὶ τὸ

λοιπὸν ἀεὶ τὸ ἔθνος ταπεινούμενον ἀσθενῆσαι παντελῶς· διὸ καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους καιρούς, ἐπειδάν τινες περὶ τῆς αὐτῶν ἀνδρείας διεξίωσι, μύθους ἡγοῦνται πεπλασμένους τὰς περὶ τῶν Ἀμαζονίδων ἀρχαιολογίας.

47 Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς ἄρκτους κεκλιμένα μέρη τῆς Ἀσίας ἠξιώσαμεν ἀναγραφῆς, οὐκ ἀνοίκειον εἶναι νομίζομεν τὰ περὶ τῶν Ὑπερβορέων μυθολογούμενα διελθεῖν. τῶν γὰρ τὰς παλαιὰς μυθολογίας ἀναγεγραφότων Ἑκαταῖος καί τινες ἕτεροί φασιν ἐν τοῖς ἀντιπέρας τῆς Κελτικῆς τόποις κατὰ τὸν Ὠκεανὸν εἶναι νῆσον οὐκ ἐλάττω τῆς Σικελίας. ταύτην ὑπάρχειν μὲν κατὰ τὰς ἄρκτους, κατοικεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ὀνομαζομένων Ὑπερβορέων ἀπὸ τοῦ πορρωτέρω κεῖσθαι τῆς βορείου πνοῆς· οὖσαν δ' αὐτὴν εὔγειόν τε καὶ πάμφορον, ἔτι δὲ εὐκρασίᾳ διαφέρουσαν, διττοὺς κατ' ἔτος ἐκφέρειν καρ-
2 πούς. μυθολογοῦσι δ' ἐν αὐτῇ τὴν Λητὼ γεγονέναι· διὸ καὶ τὸν Ἀπόλλω μάλιστα τῶν ἄλλων θεῶν παρ' αὐτοῖς τιμᾶσθαι· εἶναι δ' αὐτοὺς ὥσπερ ἱερεῖς τινας Ἀπόλλωνος διὰ τὸ τὸν θεὸν τοῦτον καθ' ἡμέραν ὑπ' αὐτῶν ὑμνεῖσθαι μετ' ᾠδῆς συνεχῶς καὶ τιμᾶσθαι διαφερόντως. ὑπάρχειν δὲ καὶ κατὰ τὴν νῆσον τέμενός τε Ἀπόλλωνος μεγαλοπρεπὲς καὶ ναὸν ἀξιόλογον ἀναθήμασι πολλοῖς κεκοσμημένον,
3 σφαιροειδῆ τῷ σχήματι. καὶ πόλιν μὲν ὑπάρχειν ἱερὰν τοῦ θεοῦ τούτου, τῶν δὲ κατοικούντων αὐτὴν τοὺς πλείστους εἶναι κιθαριστάς, καὶ συνεχῶς ἐν τῷ ναῷ κιθαρίζοντας ὕμνους λέγειν τῷ θεῷ μετ'
4 ᾠδῆς, ἀποσεμνύνοντας αὐτοῦ τὰς πράξεις. ἔχειν δὲ τοὺς Ὑπερβορέους ἰδίαν τινὰ διάλεκτον, καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας οἰκειότατα διακεῖσθαι, καὶ μάλιστα

πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Δηλίους, ἐκ παλαιῶν χρόνων παρειληφότας τὴν εὔνοιαν ταύτην. καὶ τῶν Ἑλλήνων τινὰς μυθολογοῦσι παραβαλεῖν εἰς Ὑπερ-
159 βορέους, καὶ ἀναθήματα πολυτελῆ καταλιπεῖν γράμ- 5
μασιν Ἑλληνικοῖς ἐπιγεγραμμένα. ὡσαύτως δὲ καὶ 5
ἐκ τῶν Ὑπερβορέων Ἄβαριν εἰς τὴν Ἑλλάδα καταντήσαντα τὸ παλαιὸν ἀνασῶσαι τὴν πρὸς Δηλίους εὔνοιάν τε καὶ συγγένειαν. φασὶ δὲ καὶ τὴν σελήνην ἐκ ταύτης τῆς νήσου φαίνεσθαι παντελῶς
10 ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς γῆς καί τινας ἐξοχὰς γεώδεις 6
ἔχουσαν ἐν αὐτῇ φανεράς. λέγεται δὲ καὶ τὸν θεὸν
δι' ἐτῶν ἐννεακαίδεκα καταντᾶν εἰς τὴν νῆσον, ἐν
οἷς αἱ τῶν ἄστρων ἀποκαταστάσεις ἐπὶ τέλος ἄγονται· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐννεακαιδεκαετῆ χρόνον ὑπὸ
15 τῶν Ἑλλήνων Μέτωνος ἐνιαυτὸν ὀνομάζεσθαι. κατὰ 7
δὲ τὴν ἐπιφάνειαν ταύτην τὸν θεὸν κιθαρίζειν τε
καὶ χορεύειν συνεχῶς τὰς νύκτας ἀπὸ ἰσημερίας
ἐαρινῆς ἕως πλειάδος ἀνατολῆς ἐπὶ τοῖς ἰδίοις εὐημερήμασι τερπόμενον. βασιλεύειν δὲ τῆς πόλεως
20 ταύτης καὶ τοῦ τεμένους ἐπάρχειν τοὺς ὀνομαζομένους Βορεάδας, ἀπογόνους ὄντας Βορέου, καὶ κατὰ γένος ἀεὶ διαδέχεσθαι τὰς ἀρχάς.

Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων μεταβιβάσομεν 48
τὸν λόγον ἐπὶ τὰ ἕτερα μέρη τῆς Ἀσίας τὰ μὴ τε-
25 τευχότα τῆς ἀναγραφῆς, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τὴν Ἀραβίαν. αὕτη γὰρ κεῖται μὲν μεταξὺ Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, πολλοῖς δὲ καὶ παντοδαποῖς ἔθνεσι διείληπται. τὰ μὲν οὖν πρὸς τὴν ἕω μέρη κατοικοῦσιν Ἄραβες οὓς ὀνομάζουσι Ναβαταίους, νεμόμενοι
30 χώραν τὴν μὲν ἔρημον, τὴν δὲ ἄνυδρον, ὀλίγην δὲ 2
καρποφόρον. ἔχουσι δὲ βίον ληστρικόν, καὶ πολλὴν τῆς ὁμόρου χώρας κατατρέχοντες ληστεύουσιν,

ὄντες δύσμαχοι κατὰ τοὺς πολέμους. κατὰ γὰρ τὴν
ἄνυδρον χώραν λεγομένην κατεσκευακότες εὔκαιρα
φρέατα, καὶ ταῦτα πεποιηκότες τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν
ἄγνωστα, συμφεύγουσιν εἰς τὴν χώραν ταύτην ἀκιν-
3 δύνως. αὐτοὶ μὲν γὰρ εἰδότες τὰ κατακεκρυμμένα
τῶν ὑδάτων, καὶ ταῦτ' ἀνοίγοντες, χρῶνται δαψι-
λέσι ποτοῖς· οἱ δὲ τούτους ἐπιδιώκοντες ἀλλοεθνεῖς
σπανίζοντες τῆς ὑδρείας διὰ τὴν ἄγνοιαν τῶν φρεά-
των, οἱ μὲν ἀπόλλυνται διὰ τὴν σπάνιν τῶν ὑδά-
των, οἱ δὲ πολλὰ κακοπαθήσαντες μόγις εἰς τὴν
4 οἰκείαν σώζονται. διόπερ οἱ ταύτην τὴν χώραν κα-
τοικοῦντες Ἄραβες, ὄντες δυσκαταπολέμητοι, δια-
τελοῦσιν ἀδούλωτοι, πρὸς δὲ τούτοις ἔπηλυν μὲν
ἡγεμόνα τὸ παράπαν οὐ προσδέχονται, διατελοῦσι
5 δὲ τὴν ἐλευθερίαν διαφυλάττοντες ἀσάλευτον. διό-
περ οὔτ' Ἀσσύριοι τὸ παλαιὸν οὔθ' οἱ Μήδων καὶ
Περσῶν, ἔτι δὲ Μακεδόνων, βασιλεῖς ἠδυνήθησαν
αὐτοὺς καταδουλώσασθαι, πολλὰς μὲν καὶ μεγάλας
δυνάμεις ἐπ' αὐτοὺς ἀγαγόντες, οὐδέποτε δὲ τὰς
6 ἐπιβολὰς συντελέσαντες. ἔστι δ' ἐν τῇ χώρᾳ τῶν
Ναβαταίων καὶ πέτρα καθ' ὑπερβολὴν ὀχυρά, μίαν
ἀνάβασιν ἔχουσα, δι' ἧς κατ' ὀλίγους ἀναβαίνον-
τες ἀποτίθενται τὰς ἀποσκευάς· λίμνη τε μεγάλη
φέρουσα πολλὴν ἄσφαλτον, ἐξ ἧς λαμβάνουσιν οὐκ
7 ὀλίγας προσόδους. αὕτη δ' ἔχει τὸ μὲν μῆκος στα-
δίων ὡς πεντακοσίων, τὸ δὲ πλάτος ὡς ἑξήκοντα,
τὸ δ' ὕδωρ δυσῶδες καὶ διάπικρον, ὥστε μὴ δύ-
νασθαι μήτε ἰχθῦν τρέφειν μήτ' ἄλλο τῶν καθ'
ὕδατος εἰωθότων ζῴων εἶναι. ἐμβαλλόντων δ' εἰς
αὐτὴν ποταμῶν μεγάλων τῇ γλυκύτητι διαφόρων,
τούτων μὲν περιγίνεται κατὰ τὴν δυσωδίαν, ἐξ αὐ-
τῆς δὲ μέσης κατ' ἐνιαυτὸν ἐκφυσᾷ ἀσφάλτου μέ-

γεθος ποτὲ μὲν μεῖζον ἢ τρίπλεθρον, ἔστι δ' ὅτε δυοῖν πλέθρων· ἐφ' ᾧ δὴ συνήθως οἱ περιοικοῦντες βάρβαροι τὸ μὲν μεῖζον καλοῦσι ταῦρον, τὸ δ' ἔλαττον μόσχον ἐπονομάζουσιν. ἐπιπλεούσης δὲ τῆς 8
ἀσφάλτου πελαγίας ὁ τύπος φαίνεται τοῖς ἐξ ἀποστήματος θεωροῦσιν οἱονεὶ νῆσος. τὴν δ' ἔκπτωσιν τῆς ἀσφάλτου συμβαίνει φανερὰν γίνεσθαι τοῖς ἀνθρώποις πρὸ ἡμερῶν εἴκοσι· κύκλῳ γὰρ τῆς λίμνης ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ὀσμὴ προσπίπτει μετὰ πνεύματος, καὶ πᾶς ὁ περὶ τὸν τόπον ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς καὶ χαλκὸς ἀποβάλλει τὴν ἰδιότητα τοῦ χρώματος. ἀλλ' αὕτη μὲν ἀποκαθίσταται πάλιν, ἐπειδὰν ἀναφυσηθῆναι συμβῇ πᾶσαν τὴν ἄσφαλτον· ὁ δὲ πλησίον τόπος ἔμπυρος ὢν καὶ δυσώδης ποιεῖ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων ἐπίνοσα καὶ παντελῶς ὀλιγοχρόνια. ἀγαθὴ δ' ἐστὶ φοινικόφυτος 9
ὅσην αὐτῆς συμβαίνει ποταμοῖς διειλῆφθαι χρησίμοις ἢ πηγαῖς δυναμέναις ἀρδεύειν. γίνεται δὲ περὶ τοὺς τόπους τούτους ἐν αὐλῶνί τινι καὶ τὸ καλούμενον βάλσαμον, ἐξ οὗ πρόσοδον λαμπρὰν λαμβάνουσιν, οὐδαμοῦ μὲν τῆς ἄλλης οἰκουμένης εὑρισκομένου τοῦ φυτοῦ τούτου, τῆς δ' ἐξ αὐτοῦ χρείας εἰς φάρμακα τοῖς ἰατροῖς καθ' ὑπερβολὴν εὐθετούσης.

Ἡ δ' ἐχομένη τῆς ἀνύδρου καὶ ἐρήμου χώρας 49
Ἀραβία τοσοῦτο διαφέρει ταύτης ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ φυομένων καρπῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν εὐδαίμονα Ἀραβίαν προσαγορευθῆναι. κάλαμον μὲν γὰρ καὶ τὴν ἄλλην ὕλην τὴν ἀρωματί- 2
ζουσαν πολλὴν φέρει, καὶ καθόλου παντοδαπὰς φύλλων εὐωδίας, καὶ τῶν ἀποσταζόντων δακρύων ὀσμαῖς ποικίλαις διείληπται· τήν τε γὰρ σμύρναν καὶ τὸν

προσφιλέστατον τοῖς θεοῖς εἵς τε τὴν οἰκουμένην
ἅπασαν διαπόμπιμον λιβανωτὸν αἱ ταύτης ἐσχατιαὶ
3 φέρουσι. τοῦ δὲ κόστου καὶ κασίας, ἔτι δὲ κινα-
μώμου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, χόρτοι καὶ θά-
μνοι βαθεῖαι τοσαῦται πεφύκασιν ὥστε τὰ παρὰ τοῖς
ἄλλοις σπανίως ἐπὶ βωμοὺς θεῶν τιθέμενα παρ' ἐκεί-
νοις καὶ κριβάνων ὑπάρχειν ἐκκαύματα, καὶ τὰ παρὰ
τοῖς ἄλλοις μικρῷ δείγματι ὑπάρχοντα παρ' ἐκεί-
νοις στιβάδας οἰκετικὰς ἐπὶ τῶν οἰκιῶν παρέχεσθαι.
τό τε καλούμενον κινάμωμον διάφορον χρείαν πα-
ρεχόμενον καὶ ῥητίνη καὶ τερέβινθος ἄπλατος εὐ-
4 ώδης φύεται περὶ τοὺς τόπους. ἐν δὲ τοῖς ὄρεσιν
οὐ μόνον ἐλάτη καὶ πεύκη φύεται δαψιλής, ἀλλὰ
καὶ κέδρος καὶ ἄρκευθος ἄπλατος καὶ τὸ καλούμε-
νον βόρατον. πολλαὶ δὲ καὶ ἄλλαι φύσεις εὐώδεις
καρποφοροῦσαι τὰς ἀπορροίας καὶ προσπνεύσεις
ἔχουσι τοῖς ἐγγίσασι προσηνεστάτας. καὶ γὰρ αὐτὸ
τὸ τῆς γῆς ἔχει τι φυσικὸν ἔνατμον καὶ θυμιάμασιν
5 ἡδέσιν ἐοικός. διὸ καὶ κατά τινας τόπους τῆς Ἀρα-
βίας ὀρυττομένης τῆς γῆς εὑρίσκονται φλέβες εὐώ-
δεις, ὧν μεταλλευομένων ἐξαίσιοι τὸ μέγεθος λα-
τομίαι γίνονται· ἐκ δὲ τούτων τὰς οἰκίας συλλέγοντες
κατασκευάζουσιν, αἷς ὅταν ἐκ τοῦ περιέχοντος προσ-
πέσωσι ψεκάδες, τὸ διατηκόμενον ὑπὸ τῆς ἰκμάδος
συρρεῖ εἰς τὰς ἁρμογὰς τῶν λίθων, καὶ πηγνύμε-
50 νον συμφυεῖς ἀπεργάζεται τοίχους. μεταλλεύεται
δὲ κατὰ τὴν Ἀραβίαν καὶ ὁ προσαγορευόμενος ἄπυ-
ρος χρυσός, οὐχ ὥσπερ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐκ ψηγμά-
των καθεψόμενος, ἀλλ' εὐθὺς ὀρυττόμενος εὑρίσκε-
ται τὸ μέγεθος καρύοις κασταναϊκοῖς παραπλήσιος,
τὴν δὲ χρόαν οὕτω φλογώδης ὥστε τοὺς ἐντιμο-
τάτους λίθους ὑπὸ τῶν τεχνιτῶν ἐνδεθέντας ποιεῖν

τὰ κάλλιστα τῶν κοσμημάτων. θρεμμάτων τε παν- 2
τοδαπῶν τοσοῦτο κατ' αὐτὴν ὑπάρχει πλῆθος ὥστε
ἔθνη πολλὰ νομάδα βίον ἠρημένα δύνασθαι καλῶς
διατρέφεσθαι, σίτου μὲν μὴ προσδεόμενα, τῇ δ' ἀπὸ
τούτων δαψιλείᾳ χορηγούμενα. θηρίων τε πλῆθος
ἀλκίμων ἡ προσορίζουσα τῇ Συρίᾳ τρέφει· καὶ γὰρ
λέοντας καὶ παρδάλεις ἐν αὐτῇ πολλῷ πλείονας καὶ
μείζους καὶ ταῖς ἀλκαῖς διαφόρους πεφυκέναι ἤπερ
ἐν τῇ Λιβύῃ συμβέβηκε· πρὸς δὲ τούτοις οἱ καλού-
μενοι Βαβυλώνιοι τίγρεις. φέρει δὲ καὶ ζῷα διφυῆ 3
καὶ μεμιγμένα ταῖς ἰδέαις, ὧν αἱ μὲν ὀνομαζόμεναι
στρουθοκάμηλοι περιειλήφασι τοῖς τύποις μίγματα
πτηνῶν καὶ καμήλων ἀκολούθως τῇ προσηγορίᾳ.
τὸ μὲν γὰρ μέγεθος ἔχουσι νεογενεῖ καμήλῳ παρα-
πλήσιον, τὰς δὲ κεφαλὰς πεφυκυίας θριξὶ λεπταῖς,
τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ κατὰ τὴν χρόαν
μέλανας, ἀπαραλλάκτους κατὰ τὸν τύπον καὶ τὸ
χρῶμα τοῖς τῶν καμήλων. μακροτράχηλον δ' ὑπάρ- 4
χον ῥύγχος ἔχει βραχὺ παντελῶς καὶ εἰς ὀξὺ συν-
ηγμένον. ἐπτέρωται δὲ ταρσοῖς μαλακοῖς καὶ τε-
τριχωμένοις, καὶ δυσὶ σκέλεσι στηριζόμενον καὶ ποσὶ
διχήλοις χερσαῖον ἅμα φαίνεται καὶ πτηνόν. διὰ 5
δὲ τὸ βάρος οὐ δυνάμενον ἐξᾶραι καὶ πέτεσθαι κατὰ
τῆς γῆς ὠκέως ἀκροβατεῖ, καὶ διωκόμενον ὑπὸ τῶν
ἱππέων τοῖς ποσὶ τοὺς ὑποπίπτοντας λίθους οὕτως
εὐτόνως ἀποσφενδονᾷ πρὸς τοὺς διώκοντας ὥστε
πολλάκις καρτεραῖς πληγαῖς αὐτοὺς περιπίπτειν.
ἐπειδὰν δὲ περικατάληπτον ᾖ, τὴν κεφαλὴν εἴς τινα 6
θάμνον ἢ τοιαύτην σκέπην ἀποκρύπτεται, οὐχ, ὡς
οἴονταί τινες, ἀφροσύνῃ καὶ νωθρότητι ψυχῆς διὰ
τὸ μὴ βλέπειν ἑτέρους μηδ' αὐτὸ βλέπεσθαι δια-
λαμβάνον ὑφ' ἑτέρων, ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ σώματος

ἔχειν τοῦτο τὸ μέρος ἀσθενέστατον σκέπην αὑτῷ
7 πρὸς σωτηρίαν περιποιεῖ· ἀγαθὴ γὰρ ἡ φύσις δι-
δάσκαλος ἅπασι τοῖς ζῴοις πρὸς διατήρησιν οὐ μό-
νον ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γεννωμένων, διὰ τῆς
συγγενοῦς φιλοζωίας τὰς διαδοχὰς εἰς ἀΐδιον ἄγουσα
51 διαμονῆς κύκλον. αἱ δὲ καλούμεναι καμηλοπαρδά-
λεις τὴν μίξιν ἀμφοτέρων ἔχουσι τῶν ἐν τῇ προσ-
ηγορίᾳ περιειλημμένων ζῴων. τῷ μὲν γὰρ μεγέθει
μικρότεραι τῶν καμήλων εἰσὶ καὶ βραχυτραχηλότε-
ραι, τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τὴν τῶν ὀμμάτων διάθε-
σιν παρδάλει παρεμφερεῖς διατετύπωνται· τὸ δὲ κατὰ
τὴν ῥάχιν κύρτωμα παρεμφερὲς ἔχουσαι καμήλῳ
τῷ χρώματι καὶ τῇ τριχώσει παρδάλεσιν ἐοίκασιν·
ὁμοίως δὲ καὶ τὴν οὐρὰν μακρὰν ἔχουσαι τὴν τοῦ
2 θηρίου φύσιν ἀποτυποῦνται. γίνονται δὲ καὶ τρα-
γέλαφοι καὶ βούβαλοι καὶ ἄλλα πλείω γένη δίμορφα
ζῴων καὶ τὴν σύνθεσιν ἐκ τῶν πλεῖστον τὴν φύσιν
κεχωρισμένων ἔχοντα, περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος μα-
3 κρὸν ἂν εἴη γράφειν. δοκεῖ γὰρ ἡ συνεγγίζουσα
χώρα τῇ μεσημβρίᾳ τὴν ἀφ' ἡλίου δύναμιν ζωτικω-
τάτην οὖσαν πολλὴν ἐμπνεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο πολ-
λῶν καὶ ποικίλων, ἔτι δὲ καλῶν ζῴων φύσεις γεν-
4 νᾶν. διὰ δὲ τὰς αὐτὰς αἰτίας κατὰ μὲν Αἴγυπτον
τούς τε κροκοδείλους φύεσθαι καὶ τοὺς ποταμίους
ἵππους, κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν τῆς Λιβύης
ἔρημον ἐλεφάντων τε πλῆθος καὶ παντοδαπῶν ὄφεών
τε καὶ τῶν ἄλλων θηρίων καὶ δρακόντων ἐξηλλα-
γμένων τοῖς τε μεγέθεσι καὶ ταῖς ἀλκαῖς, ὁμοίως
δὲ καὶ τοὺς περὶ τὴν Ἰνδικὴν ἐλέφαντας, ὑπερ-
βάλλοντας τοῖς τε ὄγκοις καὶ πλήθεσιν, ἔτι δὲ ταῖς
ἀλκαῖς.

52 Οὐ μόνον δ' ἐν ταύταις ταῖς χώραις ζῷα γεν-

νᾶται ταῖς ἰδέαις ἐξηλλαγμένα διὰ τὴν ἀφ' ἡλίου συνεργίαν καὶ δύναμιν, ἀλλὰ καὶ λίθων παντοίων ἐκφύσεις διάφοροι ταῖς χρόαις καὶ ταῖς λαμπρότησι διαφανεῖς. τοὺς γὰρ κρυστάλλους λίθους ἔχειν τὴν 2
σύστασιν ἐξ ὕδατος καθαροῦ παγέντος οὐχ ὑπὸ ψύχους, ἀλλ' ὑπὸ θείου πυρὸς δυνάμεως, δι' ἣν ἀσήπτους μὲν αὐτοὺς διαμένειν, βαφῆναι δὲ πολυμόρφως ἀναθυμιάσει πνεύματος. σμαράγδους γὰρ καὶ τὰ 3
καλούμενα βηρύλλια κατὰ τὰς ἐν τοῖς χαλκουργείοις μεταλλείας γινόμενα διὰ τὴν ἀπὸ τῶν θείων βαφὴν καὶ σύνδεσιν συγχρῴζεσθαι, τοὺς δὲ χρυσολίθους
164 ὑπὸ καπνώδους ἀναθυμιάσεως ἡλίου θερμότητι φυομένους λέγουσι τυγχάνειν τούτου τοῦ χρώματος. διὸ καὶ τοὺς ὀνομαζομένους ψευδοχρύσους κατα- 4
σκευάζεσθαι διὰ τοῦ θνητοῦ καὶ ὑπ' ἀνθρώπων γεγονότος πυρὸς βαπτομένων τῶν κρυστάλλων. τὰς δὲ τῶν ἀνθράκων φύσεις φωτὸς δύναμιν ἐμπιληθεῖσαν τῇ πήξει φασὶν ἀποτελεῖν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰς ἐν αὐτοῖς διαφοράς. παραπλησίως δὲ 5
καὶ τὰς τῶν ὀρνέων μορφὰς ἐπιχρῴζεσθαι, τὰς μὲν ὁλοπορφύρους φαινομένας, τὰς δὲ κατὰ μέρος παντοίαις χρόαις διειλημμένας· τὰ μὲν γὰρ φλόγινα, τὰ δὲ κροκώδη, τινὰ δὲ σμαραγδίζοντα, πολλὰ δὲ χρυσοειδῆ φαίνεσθαι κατὰ τὰς πρὸς τὸ φῶς ἐγκλίσεις αὐτῶν, καὶ καθόλου πολυειδεῖς καὶ δυσερμηνεύτους ἀποτελεῖσθαι χρόας· ὅπερ καὶ ἐπὶ τῆς κατ' 6
οὐρανὸν ἴριδος ὁρᾶσθαι γινόμενον ὑπὸ τοῦ περὶ τὸν ἥλιον φωτός. ἐκ δὲ τούτων τοὺς φυσιολόγους συλλογιζομένους ἀποφαίνεσθαι διότι καὶ τὴν ἄνωθεν τῆς τῶν προειρημένων ἐκφύσεως ποικιλίαν ἔβαψεν ἡ συγγενὴς θερμασία, συνεργήσαντος ἡλίου τοῦ ζωοποιοῦντος τὰς ἑκάστων μορφάς. καθόλου 7

δὲ καὶ τῆς περὶ τὰ ἄνθη διαφορᾶς τῆς χρόας καὶ τῆς τῆς γῆς ποικιλίας τοῦτον ὑπάρχειν αἴτιον καὶ δημιουργόν· οὗ τὴν φυσικὴν ἐνέργειαν τὰς θνητὰς τέχνας μιμησαμένας βάπτειν ἕκαστα καὶ ποικίλλειν,
8 μαθητρίας γενομένας τῆς φύσεως. τὰ μὲν γὰρ χρώ- 5
ματα τὸ φῶς ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ ὀσμὰς τῶν καρπῶν καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν χυλῶν, ἔτι δὲ τὰ μεγέθη τῶν ζῴων καὶ τὰς ἑκάστου διαθέσεις, πρὸς δὲ τούτοις τὰς τῆς γῆς ἰδιότητας, γεννᾶν τὴν περὶ τὸν ἥλιον θερμασίαν, εἰς πολυτραφῆ χώραν καὶ γόνι- 10
μον ὕδωρ ἐνθάλπουσαν καὶ δημιουργὸν γινομένην
9 τῆς ἑκάστου φύσεως. διόπερ οὔτε ἡ Παρία λύγδος οὔτ' ἄλλη θαυμαζομένη πέτρα τοῖς Ἀραβίοις λίθοις ἐξισωθῆναι δύναται, ὧν λαμπροτάτη μὲν ἡ λευκότης, βαρύτατος δὲ ὁ σταθμός, ἡ δὲ λειότης 15
ὑπερβολὴν ἑτέροις οὐκ ἀπολείπουσα. αἰτία δὲ τῆς χώρας τῆς κατὰ μέρος ἰδιότητος, καθάπερ προεῖπον, ἡ περὶ τὸν ἥλιον δύναμις, θερμασίᾳ μὲν πή- 16
ξασα, ξηρότητι δὲ πιλήσασα, φέγγει δὲ λαμπρύνασα.
53 διὸ καὶ τὸ τῶν ὀρνέων γένος πλείστης θερμασίας 20
κεκοινωνηκὸς ἐγένετο διὰ μὲν τὴν κουφότητα πτηνόν, διὰ δὲ τὴν ἀφ' ἡλίου συνεργίαν ποικίλον, καὶ
2 μάλιστα κατὰ τὰς προκειμένας ἡλίῳ χώρας. ἡ μὲν γὰρ Βαβυλωνία ταώνων ἐκτρέφει πλῆθος παντοίαις χρόαις ἐπηνθισμένων, αἱ δὲ τῆς Συρίας ἐσχατιαὶ 25
ψιττακοὺς καὶ πορφυρίωνας καὶ μελεαγρίδας καὶ ἄλλων ζῴων ἰδίας φύσεις τοῖς χρώμασι καὶ ποικί-
3 λας συγκρίσεις. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ κατὰ τὰς ἄλλας χώρας τῆς γῆς τὰς κατὰ τὴν ὁμοίαν κρᾶσιν κειμένας, λέγω δ' Ἰνδικὴν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θά- 30
λατταν, ἔτι δὲ Αἰθιοπίαν καί τινα μέρη τῆς Λι-
4 βύης. ἀλλὰ τῆς μὲν πρὸς ἀνατολὰς κεκλιμένης

πιοτέρας οὔσης εὐγενέστερα καὶ μείζονα φύεται ζῷα· τῆς δ' ἄλλης ἀεὶ κατὰ τὸν τῆς ἀρετῆς λόγον ἕκαστα ταῖς διαθέσεσι γεννᾶται. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν δένδρων οἱ φοίνικες κατὰ μὲν τὴν Λιβύην αὐχμηροὺς καὶ μικροὺς ἐκφέρουσι καρπούς, τῆς δὲ Συρίας κατὰ μὲν τὴν Κοίλην οἱ καρυωτοὶ προσαγορευόμενοι γενν̃ωνται, διάφοροι κατά τε τὴν γλυκύτητα καὶ τὸ μέγεθος, ἔτι δὲ τοὺς χυμούς. τοῦτων δὲ πολλῷ μείζους κατὰ τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν ὁρᾶν ἔστι γινομένους, κατὰ μὲν τὸ μέγεθος ἓξ δακτύλων ὄντας, τῇ δὲ χρόᾳ τοὺς μὲν μηλίνους, τοὺς δὲ φοινικοῦς, ἐνίους δὲ πορφυρίζοντας· ὥσθ' ὑπ' αὐτῶν ἅμα καὶ τὴν ὄψιν τέρπεσθαι καὶ τὴν γεῦσιν ψυχαγωγεῖσθαι. τὰ δὲ στελέχη τῶν φοινίκων τὸ μὲν μῆκος ἀέριον ἔχει, τὴν δὲ περιφέρειαν ψιλὴν πανταχόθεν μέχρι τῆς κορυφῆς. ἀκρόκομα δ' ὄντα διαφόρους ἔχει τὰς ἀπὸ τῆς κόμης διαθέσεις· τὰ μὲν γὰρ πάντῃ τοὺς ῥάδικας ἔχει περικεχυμένους, καὶ κατὰ μέσον ἔκ τινος περιρραγέντος φλοιοῦ βρυώδη καρπὸν ἀνίησι, τὰ δὲ ἐφ' ἓν μέρος ἔχοντα κεκλιμένας τὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς κόμας σχηματισμὸν ἀποτελεῖ λαμπάδος ἀπαιθυσσομένης, ἔνια δ' ἐπ' ἀμφότερα τὰ μέρη περικλώμενα καὶ διπλῇ τῇ καταθέσει τῶν κλάδων ἀμφίχαιτα γινόμενα γραφικὴν ἀποτελεῖ τὴν πρόσοψιν.

Τῆς δ' ὅλης Ἀραβίας τὴν μὲν ἐπὶ μεσημβρίαν νεύουσαν εὐδαίμονα προσαγορεύουσι, τὴν δ' ἐνδοτέρω κειμένην νέμεται πλῆθος Ἀράβων νομάδων καὶ σκηνίτην βίον ἠρημένων. οὗτοι δὲ θρεμματοτροφοῦντες ἀγέλας μεγάλας βοσκημάτων ἐναυλίζονται πεδίοις ἀμετρήτοις. ἡ δ' ἀνὰ μέσον ταύτης τε καὶ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας ἔρημος καὶ ἄνυδρός ἐστι,

καθάπερ προείρηται· τὰ δὲ πρὸς δυσμὰς μέρη κεκλιμένα τῆς Ἀραβίας διείληπται πεδίοις ἀμμώδεσιν ἀερίοις τὸ μέγεθος, δι' ὧν οἱ τὰς ὁδοιπορίας ποιούμενοι καθάπερ οἱ ἐν τοῖς πελάγεσι πρὸς τὰς ἀπὸ
3 τῶν ἄρκτων σημασίας τὴν διέξοδον ποιοῦνται. τὸ δ' ὑπολειπόμενον μέρος τῆς Ἀραβίας τὸ πρὸς τὴν Συρίαν κεκλιμένον πλήθει γεωργῶν καὶ παντοδαπῶν ἐμπόρων, οἳ διὰ τὰς τῶν φορτίων εὐκαίρους ἀντιδόσεις τὰ παρ' ἀμφοτέροις σπανίζοντα πρὸς δα-
4 ψίλειαν τῶν χρησίμων διορθοῦνται. ἡ δὲ παρὰ τὸν Ὠκεανὸν Ἀραβία κεῖται μὲν ὑπεράνω τῆς εὐδαίμονος, ποταμοῖς δὲ πολλοῖς καὶ μεγάλοις διειλημμένη πολλοὺς ποιεῖ τόπους λιμνάζοντας καὶ
5 μεγάλων ἑλῶν περιμέτρους. τοῖς δ' ἐκ τῶν ποταμῶν ἐπακτοῖς ὕδασι καὶ τοῖς ἐκ τῶν θερινῶν ὄμβρων γινομένοις ἀρδεύοντες πολλὴν χώραν καὶ διπλοῦς καρποὺς λαμβάνουσι. τρέφει δὲ ὁ τόπος οὗτος ἐλεφάντων ἀγέλας καὶ ἄλλα ζῷα κητώδη χερσαῖα καὶ δίμορφα, ταῖς ἰδέαις ἐξηλλαγμένα· πρὸς δὲ τούτοις θρεμμάτων παντοδαπῶν πλήθει, καὶ μάλιστα
6 βοῶν καὶ προβάτων τῶν τὰς μεγάλας καὶ παχείας ἐχόντων οὐράς. πλεῖστα δὲ καὶ διαφορώτατα γένη καμήλων τρέφει, τῶν τε ψιλῶν καὶ δασέων καὶ διπλοῦν ἀνατετακότων τὸ κατὰ τὴν ῥάχιν κύρτωμα καὶ διὰ τοῦτο διτύλων ὀνομαζομένων, ὧν αἱ μὲν γάλα παρεχόμεναι καὶ κρεοφαγούμεναι πολλὴν παρέχονται τοῖς ἐγχωρίοις δαψίλειαν, αἱ δὲ πρὸς νωτοφορίαν ἠσκημέναι πυρῶν μὲν ἀνὰ δέκα μεδίμνους νωτοφοροῦσιν, ἀνθρώπους δὲ κατακειμένους ἐπὶ κλίνης πέντε βαστάζουσιν· αἱ δὲ ἀνάκωλοι καὶ λαγαραὶ ταῖς συστάσεσι δρομάδες εἰσί, καὶ διατείνουσι πλεῖστον ὁδοῦ μῆκος, καὶ μάλιστα πρὸς τὰς διὰ τῆς

ἀνύδρου καὶ ἐρήμου συντελουμένας ὁδοιπορίας. αἱ 7
δ' αὐταὶ καὶ κατὰ τοὺς πολέμους εἰς τὰς μάχας
ἔχουσαι τοξότας ἄγονται δύο ἀντικαθημένους ἀλλή-
λοις ἀντινώτους· τούτων δὲ ὁ μὲν τοὺς κατὰ πρόσ-
ωπον ἀπαντῶντας, ὁ δὲ τοὺς ἐπιδιώκοντας ἀμύνε-
ται. περὶ μὲν οὖν τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ
φυομένων εἰ καὶ πεπλεονάκαμεν, ἀλλ' οὖν πολλὰ
τοῖς φιλαναγνωστοῦσι πρὸς φιληκοΐαν ἀπηγγέλ-
καμεν.

Περὶ δὲ τῆς κατὰ τὸν Ὠκεανὸν εὐρεθείσης νή- 55
σου κατὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ τῶν κατ' αὐτὴν πα-
ραδοξολογουμένων πειρασόμεθα συντόμως διελθεῖν,
προεκθέμενοι τὰς αἰτίας τῆς εὑρέσεως ἀκριβῶς.
Ἰαμβοῦλος ἦν ἐκ παίδων παιδείαν ἐξηλωκώς, μετὰ 2
δὲ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ὄντος ἐμπόρου καὶ αὐτὸς
ἔδωκεν ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν· ἀναβαίνων δὲ διὰ
τῆς Ἀραβίας ἐπὶ τὴν ἀρωματοφόρον ὑπό τινων
λῃστῶν συνελήφθη μετὰ τῶν συνοδοιπόρων. τὸ
μὲν οὖν πρῶτον μετά τινος τῶν συνεαλωκότων ἀπε-
δείχθη νομεύς, ὕστερον δ' ὑπό τινων Αἰθιόπων
μετὰ τοῦ συνόντος λῃστευθεὶς ἀπήχθη πρὸς τὴν
παραθαλάττιον τῆς Αἰθιοπίας. οὗτοι δὲ συνηρπά- 3
γησαν εἰς καθαρμὸν τῆς χώρας, ὄντες ἀλλοεθνεῖς.
νόμιμον γὰρ ἦν τοῖς τῇδε κατοικοῦσιν Αἰθίοψι παρα-
δεδομένον ἐκ παλαιῶν χρόνων, χρησμοῖς θεῶν κε-
κυρωμένον, διὰ γενεῶν μὲν εἴκοσιν, ἐτῶν δ' ἑξα-
κοσίων, τῆς γενεᾶς ἀριθμουμένης τριακονταετοῦς·
τοῦ δὲ καθαρμοῦ γινομένου δυσὶν ἀνθρώποις ἦν
αὐτοῖς πλοιάριον κατεσκευασμένον τῷ μεγέθει σύμ-
μετρον, τοὺς δ' ἐν τῇ θαλάττῃ χειμῶνας ἀναφέ-
ρειν ἰσχῦον καὶ ῥᾳδίως ὑπὸ δυοῖν ἀνθρώπων ὑπη-
ρετεῖσθαι δυνάμενον· εἰς δὲ τοῦτο τροφὴν δυσὶν

ἀνθρώποις ἱκανὴν εἰς ἓξ μῆνας ἐνθέμενοι, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐμβιβάσαντες, προσέταττον ἀνάγεσθαι κατὰ τὸν χρησμόν. πλεῖν δὲ διεκελεύοντο πρὸς τὴν με-
4 σημβρίαν· ἥξειν γὰρ αὐτοὺς εἰς νῆσον εὐδαίμονα καὶ ἐπιεικεῖς ἀνθρώπους, παρ' οἷς μακαρίως ζήσε- 5
σθαι. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἑαυτῶν ἔθνος ἔφασαν, ἐὰν μὲν οἱ πεμφθέντες εἰς τὴν νῆσον διασωθῶσιν, ἑξακοσίων ἐτῶν εἰρήνης καὶ βίου κατὰ πᾶν εὐδαίμονος ἀπολαύσειν· εἰ δὲ καταπλαγέντες τὸ μῆκος τοῦ πε-
λάγους εἰς τοὐπίσω ποιήσονται τὸν πλοῦν, ὡς ἀσε- 10
5 βεῖς καὶ λυμεῶνας ὅλου τοῦ ἔθνους τιμωρίαις πε-
ριπεσεῖσθαι ταῖς μεγίσταις. τοὺς μὲν οὖν Αἰθιόπας 168
φασι μεγάλην πανήγυριν ἀγαγεῖν παρὰ τὴν θά-
λατταν, καὶ θυσίας μεγαλοπρεπεῖς ἐπιτελέσαντας καταστέψαι τοὺς σκεψομένους καὶ καθαρμὸν ποιη- 15
6 σομένους τοῦ ἔθνους ἐξαποστεῖλαι. τούτους δὲ πλεύσαντας πέλαγος μέγα καὶ χειμασθέντας ἐν μησὶ τέτταρσι προσενεχθῆναι τῇ προσημανθείσῃ νήσῳ, στρογγύλῃ μὲν ὑπαρχούσῃ τῷ σχήματι, τὴν δὲ πε-
56 ρίμετρον ἐχούσῃ σταδίων ὡς πεντακισχιλίων. ἤδη 20
δ' αὐτῶν ἐγγιζόντων τῇ νήσῳ τῶν ἐγχωρίων τινὰς ἀπαντήσαντας καταγαγεῖν τὸ σκάφος· τοὺς δὲ κατὰ τὴν νῆσον συνδραμόντας θαυμάζειν μὲν τὸν τῶν ξένων κατάπλουν, προσενεχθῆναι δὲ αὐτοῖς ἐπιει-
κῶς καὶ μεταδιδόναι τῶν παρ' αὐτοῖς χρησίμων. 25
2 εἶναι δὲ τοὺς τὴν νῆσον οἰκοῦντας ταῖς τε τῶν σωμάτων ἰδιότησι καὶ ταῖς ἀγωγαῖς πολὺ διαλλάττοντας τῶν κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην· πάντας μὲν γὰρ παραπλησίους εἶναι τοῖς ἀναπλάσμασι τῶν σωμά-
των, καὶ κατὰ τὸ μέγεθος ὑπεράγειν τοὺς τέτταρας πήχεις, τὰ δὲ ὀστᾶ τοῦ σώματος ἔχειν ἐπὶ ποσὸν καμπτόμενα καὶ πάλιν ἀποκαθιστάμενα πα-

ραπλησίως τοῖς νευρώδεσι τόποις. εἶναι δὲ τοῖς 3
σώμασιν ἁπαλοὺς μὲν καθ' ὑπερβολήν, εὐτονωτέ-
ρους δὲ πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν· δραξαμένων γὰρ αὐ-
τῶν ταῖς χερσὶν ὁδηποτοῦν μηδένα δύνασθαι τὸ
τοῖς δακτύλοις περιληφθὲν ἐκτρέψαι. τρίχας δ' 4
ἁπλῶς μηδαμῇ τοῦ σώματος ἔχειν πλὴν ἐν τῇ κε-
φαλῇ καὶ ὀφρύσι καὶ βλεφάροις, ἔτι δὲ καὶ πώγωνι,
τὰ δὲ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος οὕτω λεῖα ὥστε μηδὲ
τὸν ἐλάχιστον χνοῦν ἐν τῷ σώματι φαίνεσθαι. εἶναι 4
δὲ καὶ τῷ κάλλει διαπρεπεῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τοῦ σώ-
ματος περιγραφαῖς εὐρύθμους. καὶ τὰ μὲν τῆς ἀκοῆς 5
ῥήματα πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν ἔχειν εὐρυχωρέστερα,
καὶ καθάπερ ἐπιγλωττίδας αὐτοῖς ἐκπεφυκέναι. ἴδιον
δέ τι καὶ περὶ τὴν γλῶτταν αὐτοὺς ἔχειν, τὸ μὲν
φυσικῶς αὐτοῖς συγγεγεννημένον, τὸ δ' ἐξ ἐπινοίας
φιλοτεχνούμενον· δίπτυχον μὲν γὰρ αὐτοὺς ἔχειν
τὴν γλῶτταν ἐπὶ ποσόν, τ` δ' ἐνδοτέρω προσδιαι-
ρεῖν, ὥστε διπλῆν αὐτὴν γίνεσθαι μέχρι τῆς ῥίζης.
διὸ καὶ ποικιλωτάτους αὐτοὺς εἶναι ταῖς φωναῖς, καὶ 6
οὐ μόνον πᾶσαν ἀνθρωπίνην καὶ διηρθρωμένην διά-
λεκτον μιμουμένους, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν ὀρνέων πο-
λυφωνίας καὶ καθόλου πᾶσαν ἦχου ἰδιότητα προΐε-
σθαι, τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον, ἅμα πρὸς δύο
τῶν ἐντυγχανόντων λαλεῖν ἐντελῶς, ἀποκρινομένους
τε καὶ ταῖς ὑποκειμέναις περιστάσεσιν οἰκείως ὁμι-
169 λοῦντας· τῇ μὲν γὰρ ἑτέρᾳ πτυχὶ πρὸς τὸν ἕνα, τῇ
δ' ἄλλῃ πάλιν ὁμοίως πρὸς τὸν ἕτερον διαλέγεσθαι.
εὐκρατότατον δ' εἶναι τὸν ἀέρα παρ' αὐτοῖς, ὡς ἂν 7
κατὰ τὸν ἰσημερινὸν οἰκοῦντας, καὶ μήθ' ὑπὸ καύ-
ματος μήθ' ὑπὸ ψύχους ἐνοχλουμένους. καὶ τὰς
ὀπώρας δὲ παρ' αὐτοῖς παρ' ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν ἀκ-
μάζειν, ὥσπερ καὶ ὁ ποιητής φησιν·

ὄχνη ἐπ᾽ ὄχνῃ γηράσκει, μῆλον δ᾽ ἐπὶ μήλῳ,
αὐτὰρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλή, σῦκον δ᾽ ἐπὶ σύκῳ.

εἶναι δὲ διὰ παντὸς παρ᾽ αὐτοῖς τὴν ἡμέραν ἴσην τῇ νυκτί, καὶ κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας μὴ γίνεσθαι παρ᾽ αὐτοῖς σκιὰν μηδενὸς διὰ τὸ κατὰ κορυφὴν 5
57 εἶναι τὸν ἥλιον. βιοῦν δ᾽ αὐτοὺς κατὰ συγγενείας καὶ συστήματα, συνηγμένων τῶν οἰκείων οὐ πλειόνων ἢ τετρακοσίων· τούτους δ᾽ ἐν τοῖς λειμῶσι διαζῆν, πολλὰ τῆς χώρας ἐχούσης πρὸς διατροφήν· διὰ γὰρ τὴν ἀρετὴν τῆς νήσου καὶ τὴν εὐκρασίαν 10
τοῦ ἀέρος γεννᾶσθαι τροφὰς αὐτομάτους πλείους
2 τῶν ἱκανῶν. φύεσθαι γὰρ παρ᾽ αὐτοῖς κάλαμον πολύν, φέροντα καρπὸν δαψιλῆ, παρεμφερῆ τοῖς λευκοῖς ὀρόβοις. τοῦτον οὖν συναγαγόντες βρέχουσιν ἐν ὕδατι θερμῷ, μέχρι ἂν τὸ μέγεθος σχῶ- 15
σιν ὡς ᾠοῦ περιστερᾶς· ἔπειτα συνθλάσαντες καὶ τρίψαντες ἐμπείρως ταῖς χερσὶ διαπλάττουσιν ἄρτους, οὓς ὀπτήσαντες σιτοῦνται διαφόρους ὄντας
3 τῇ γλυκύτητι. εἶναι δὲ καὶ πηγὰς ὑδάτων δαψιλεῖς, τὰς μὲν θερμῶν εἰς λουτρὰ καὶ κόπων ἀφαίρεσιν 20
εὐθέτους, τὰς δὲ ψυχρῶν τῇ γλυκύτητι διαφόρους καὶ πρὸς ὑγίειαν συνεργεῖν δυναμένας. ὑπάρχειν δὲ παρ᾽ αὐτοῖς καὶ παιδείας πάσης ἐπιμέλειαν, μάλιστα
4 δὲ ἀστρολογίας· γράμμασί τε αὐτοὺς χρῆσθαι κατὰ μὲν τὴν δύναμιν τῶν σημαινομένων εἴκοσι καὶ ὀκτὼ 25
τὸν ἀριθμόν, κατὰ δὲ τοὺς χαρακτῆρας ἑπτά, ὧν ἕκαστον τετραχῶς μετασχηματίζεσθαι. γράφουσι δὲ τοὺς στίχους οὐκ εἰς τὸ πλάγιον ἐκτείνοντες, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀλλ᾽ ἄνωθεν κάτω καταγράφοντες εἰς ὀρθόν. πολυχρονίους δ᾽ εἶναι τοὺς ἀνθρώπους καθ᾽ 30
ὑπερβολήν, ὡς ἂν ἄχρι πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐτῶν ζῶντας καὶ γινομένους ἀνόσους κατὰ τὸ πλεῖ-

στον· τὸν δὲ πηρωθέντα ἢ καθόλου τι ἐλάττωμα ἔχοντα ἐν τῷ σώματι μεθιστάνειν ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ζῆν ἀναγκάζουσι κατά τινα νόμον ἀπότομον. νόμιμον δ' αὐτοῖς ἐστι ζῆν ἄχρι ἐτῶν ὡρισμένων, καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἐκπληρώσαντας ἑκουσίως μεταλλάττειν ἐξηλλαγμένῳ θανάτῳ· φύεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῖς ἰδιοφυῆ βοτάνην, ἐφ' ἧς ὅταν τις κοιμηθῇ, λεληθότως καὶ προσηνῶς εἰς ὕπνον κατενεχθεὶς ἀποθνήσκει. γυναῖκας δὲ μὴ γαμεῖν, ἀλλὰ κοινὰς ἔχειν, καὶ τοὺς γεννηθέντας παῖδας ὡς κοινοὺς τρέφοντας ἐπ' ἴσης ἀγαπᾶν· νηπίων δ' ὄντων αὐτῶν πολλάκις τὰς τρεφούσας διαλλάττειν τὰ βρέφη, ὅπως μηδὲ αἱ μητέρες ἐπιγινώσκωσι τοὺς ἰδίους. διόπερ μηδεμιᾶς παρ' αὐτοῖς γινομένης φιλοτιμίας ἀστασιάστους καὶ τὴν ὁμόνοιαν περὶ πλείστου ποιουμένους διατελεῖν. εἶναι δὲ παρ' αὐτοῖς καὶ ξῷα, μικρὰ μὲν τοῖς μεγέθεσι, παράδοξα δὲ τῇ φύσει τοῦ σώματος καὶ τῇ δυνάμει τοῦ αἵματος· εἶναι γὰρ αὐτὰ τῷ σχήματι στρογγύλα καὶ παρεμφερέστατα ταῖς χελώναις, τὴν δ' ἐπιφάνειαν δυσὶ γραμμαῖς μηλίναις κεχιασμένα, ἐφ' ἑκάστης δὲ ἄκρας ἔχειν ὀφθαλμὸν καὶ στόμα· διὸ καὶ τέτταρσιν ὄμμασι βλέποντα καὶ τοῖς ἴσοις στόμασι χρώμενα εἰς ἕνα φάρυγα συνάγειν τὰ σιτία, καὶ διὰ τούτου καταπινομένης τῆς τροφῆς εἰς μίαν κοιλίαν συρρεῖν ἅπαντα· ὁμοίως δὲ τὰ σπλάγχνα καὶ τἄλλα τὰ ἐντὸς πάντα ἔχειν μοναχά. πόδας δὲ ὑποκεῖσθαι κύκλῳ τῆς περιφερείας πολλούς, δι' ὧν δύνασθαι πορεύεσθαι πρὸς ὃ ἂν μέρος βούληται. τὸ δ' αἷμα τούτου τοῦ ζῴου θαυμάσιον ἔχειν δύναμιν· πᾶν γὰρ τὸ διατμηθὲν ἐμπνουν σῶμα κολλᾶν παραχρῆμα, κἂν ἀποκοπεῖσα χεὶρ ἢ ὅμοιον εἰπεῖν τύχῃ, δι' αὐτοῦ κολλᾶσθαι προσφάτου τῆς τομῆς οὔσης,

170 58 2 3 4

καὶ τἆλλα δὲ μέρη τοῦ σώματος, ὅσα μὴ κυρίοις
τόποις καὶ συνέχουσι τὸ ζῆν κατέχεται. ἕκαστον δὲ
τῶν συστημάτων τρέφειν ὄρνεον εὐμέγεθες ἰδιάζον
τῇ φύσει, καὶ διὰ τούτου πειράζεται τὰ νήπια τῶν
βρεφῶν ποίας τινὰς ἔχει τὰς τῆς ψυχῆς διαθέσεις·
ἀναλαμβάνουσι γὰρ αὐτὰ ἐπὶ τὰ ζῷα, καὶ τούτων
πετομένων τὰ μὲν τὴν διὰ τοῦ ἀέρος φορὰν ὑπο-
μένοντα τρέφουσι, τὰ δὲ περιναύτια γινόμενα καὶ
θάμβους πληρούμενα ῥίπτουσιν, ὡς οὔτε πολυχρό-
νια καθεστῶτα οὔτε τοῖς ἄλλοις τῆς ψυχῆς λή-
μασιν ἀξιόλογα. ἑκάστου δὲ συστήματος ὁ πρεσβύ-
τερος ἀεὶ τὴν ἡγεμονίαν ἔχει, καθάπερ τις βασιλεύς,
καὶ τούτῳ πάντες πείθονται· ὅταν δ' ὁ πρῶτος
τελέσας τὰ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα ἔτη κατὰ τὸν
νόμον ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὁ μετὰ τοῦτον
πρεσβύτατος διαδέχεται τὴν ἡγεμονίαν. ἡ δὲ περὶ
τὴν νῆσον θάλαττα, ῥοώδης οὖσα καὶ μεγάλας ἀμ-
πώτεις καὶ πλημύρας ποιουμένη, γλυκεῖα τὴν γεῦ-
σιν καθέστηκε. τῶν δὲ παρ' ἡμῖν ἄστρων τὰς ἄρ-
κτους καὶ πολλὰ καθόλου μὴ φαίνεσθαι. ἑπτὰ δ' 20
ἦσαν αὗται νῆσοι παραπλήσιαι μὲν τοῖς μεγέθεσι, 17
σύμμετρον δ' ἀλλήλων διεστηκυῖαι, πᾶσαι δὲ τοῖς
59 αὐτοῖς ἔθεσι καὶ νόμοις χρώμεναι. πάντες δ' οἱ
κατοικοῦντες ἐν αὐταῖς, καίπερ δαψιλεῖς ἔχοντες
πάντων χορηγίας αὐτοφυεῖς, ὅμως οὐκ ἀνέδην χρῶν-
ται ταῖς ἀπολαύσεσιν, ἀλλὰ τὴν λιτότητα διώκουσι
καὶ τὴν ἀρκοῦσαν τροφὴν προσφέρονται· κρέα δὲ
καὶ τἆλλα πάντα ὀπτὰ καὶ ἐξ ὕδατος ἑφθὰ σκευά-
ζουσι· τῶν δὲ ἄλλων τῶν τοῖς μαγείροις πεφιλο-
τεχνημένων χυμῶν καὶ τῆς κατὰ τὰς ἀρτύσεις ποι-
2 κιλίας ἀνεπινόητοι παντελῶς εἰσι. σέβονται δὲ θεοὺς
τὸ περιέχον πάντα καὶ ἥλιον καὶ καθόλου πάντα

τὰ οὐράνια. ἰχθύων δὲ παντοδαπῶν πλῆθος ἁλιεύοντες ποικίλως καὶ τῶν πτηνῶν οὐκ ὀλίγα θηρεύουσι. γίνεται δὲ παρ' αὐτοῖς ἀκροδρύων τε πλῆθος 3
αὐτομάτων, καὶ ἐλαῖαι φύονται καὶ ἄμπελοι, ἐξ ὧν
5 ἔλαιόν τε ποιοῦσι δαψιλὲς καὶ οἶνον. ὄφεις τε τοῖς μεγέθεσι διαφέροντας, οὐδὲν δὲ ἀδικοῦντας τοὺς ἀνθρώπους, ἐδώδιμον ἔχειν τὴν σάρκα καὶ γλυκύτητι διαφέρουσαν. ἐσθῆτας δὲ αὐτοὺς κατασκευά- 4
ζειν ἔκ τινων καλάμων ἐχόντων ἐν τῷ μέσῳ χνοῦν
10 λαμπρὸν καὶ μαλακόν, ὃν συνάγοντας καὶ τοῖς θαλαττίοις ὀστρέοις συγκεκομμένοις μίσγοντας θαυμαστὰ κατασκευάζειν ἱμάτια πορφυρᾶ. ζῴων δὲ 5
παρηλλαγμένας φύσεις καὶ διὰ τὸ παράδοξον ἀπιστουμένας. πάντα δὲ παρ' αὐτοῖς ὡρισμένην ἔχειν
15 τάξιν τὰ κατὰ τὴν δίαιταν, οὐχ ἅμα πάντων τὰς τροφὰς καὶ τὰς αὐτὰς λαμβανόντων, διατετάχθαι δ' ἐπί τινας ὡρισμένας ἡμέρας ποτὲ μὲν ἰχθύων βρῶσιν, ποτὲ δὲ ὀρνέων, ἔστι δ' ὅτε χερσαίων, ἐνίοτε δὲ ἐλαιῶν καὶ τῶν λιτοτάτων προσοψημάτων. ἐναλ- 6
20 λὰξ δὲ αὐτοὺς τοὺς μὲν ἀλλήλοις διακονεῖν, τοὺς δὲ ἁλιεύειν, τοὺς δὲ περὶ τὰς τέχνας εἶναι, ἄλλους δὲ περὶ ἄλλα τῶν χρησίμων ἀσχολεῖσθαι, τοὺς δ' ἐκ περιόδου κυκλικῆς λειτουργεῖν, πλὴν τῶν ἤδη γεγηρακότων. ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς εὐωχίαις 7
25 λέγεσθαί τε καὶ ᾄδεσθαι παρ' αὐτοῖς εἰς τοὺς θεοὺς ὕμνους καὶ ἐγκώμια, μάλιστα δὲ εἰς τὸν ἥλιον, οὗ τάς τε νήσους καὶ ἑαυτοὺς προσαγορεύουσι. θά- 8
πτουσι δὲ τοὺς τελευτήσαντας ὅταν ἄμπωτις γένηται καταχωννύντες εἰς τὴν ἄμμον, ὥστε κατὰ τὴν
30 πλημυρίδα τὸν τόπον ἐπιχώννυσθαι. τοὺς δὲ καλάμους, ἐξ ὧν ὁ καρπὸς τῆς τροφῆς γίνεται, φασὶ
172 σπιθαμιαίους ὄντας τὸ πάχος κατὰ τὰς τῆς σελήνης

ἀναπληρώσεις ἀναπληροῦσθαι, καὶ πάλιν κατὰ τὰς
9 ἐλαττώσεις ἀνὰ λόγον ταπεινοῦσθαι. τὸ δὲ τῶν θερμῶν πηγῶν ὕδωρ γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν ὂν διαφυλάττει τὴν θερμασίαν, καὶ οὐδέποτε ψύχεται, ἐὰν μὴ ψυχρὸν ὕδωρ ἢ οἶνος συμμίσγηται.

60 Ἑπτὰ δ' ἔτη μείναντας παρ' αὐτοῖς τοὺς περὶ τὸν Ἰαμβοῦλον ἐκβληθῆναι ἄκοντας, ὡς κακούργους καὶ πονηροῖς ἐθισμοῖς συντεθραμμένους. πάλιν οὖν τὸ πλοιάριον κατασκευάσαντας συναναγκασθῆναι τὸν χωρισμὸν ποιήσασθαι, καὶ τροφὴν ἐνθεμένους πλεῦ-
2 σαι πλέον ἢ τέτταρας μῆνας· ἐκπεσεῖν δὲ κατὰ τὴν Ἰνδικὴν εἰς ἄμμους καὶ τεναγώδεις τόπους· καὶ τὸν μὲν ἕτερον αὐτῶν ὑπὸ τοῦ κλύδωνος διαφθαρῆναι, τὸν δὲ Ἰαμβοῦλον πρός τινα κώμην προσενεχθέντα ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀναχθῆναι πρὸς τὸν βασιλέα εἰς πόλιν Παλίβοθρα, πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχουσαν
3 τῆς θαλάττης. ὄντος δὲ φιλέλληνος τοῦ βασιλέως καὶ παιδείας ἀντεχομένου, μεγάλης αὐτὸν ἀποδοχῆς καταξιῶσαι· τὸ δὲ τελευταῖον μετά τινος ἀσφαλείας τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν Περσίδα διελθεῖν,
4 ὕστερον δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα διασωθῆναι. ὁ δὲ Ἰαμβοῦλος [οὗτος] ταῦτά τε ἀναγραφῆς ἠξίωσε καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰνδικὴν οὐκ ὀλίγα συνετάξατο τῶν ἀγνοουμένων παρὰ τοῖς ἄλλοις. ἡμεῖς δὲ τὴν ἐν ἀρχῇ τῆς βίβλου γεγενημένην ἐπαγγελίαν τετελεκότες αὐτοῦ περιγράψομεν τήνδε τὴν βίβλον.

173 *Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Διοδώρου βίβλων.*

α'. Περὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ τῆς Λιβύης καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἀρχαιολογουμένων.

β'. Περὶ τῶν χρυσείων μετάλλων τῶν ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ χρυσοῦ.

γ'. Περὶ τῶν κατοικούντων ἐθνῶν τὴν παράλιον τὴν παρὰ τὸν Ἀραβικὸν κόλπον καὶ καθόλου πᾶσαν τὴν παρὰ τὸν Ὠκεανὸν μέχρι τῆς Ἰνδικῆς. ἐν δὲ τούτοις δηλοῦται τὰ κατὰ μέρος ἔθνη τίσι νομίμοις χρῆται καὶ παρὰ τίνας αἰτίας πολλὰ παρ' αὐτοῖς ἱστορεῖται παντελῶς ἐξηλλαγμένα καὶ διὰ τὸ παράδοξον ἀπιστούμενα.

δ'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ἀρχαιολογουμένων καὶ περὶ Γοργόνων καὶ Ἀμαζονίδων καὶ Ἄμμωνος καὶ Ἄτλαντος ἱστορουμένων.

ε'. Περὶ τῶν κατὰ τὴν Νῦσαν μυθολογουμένων, ἐν οἷς ἐστι καὶ περὶ Τιτάνων καὶ Διονύσου καὶ μητρὸς θεῶν.

ΒΙΒΛΟΣ ΤΡΙΤΗ.

1 Τῶν πρὸ ταύτης βίβλων δυοῖν οὐσῶν ἡ μὲν πρώτη περιέχει τὰς κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράξεις τῶν ἀρχαίων βασιλέων, καὶ τὰ μυθολογούμενα περὶ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις θεῶν, πρὸς δὲ τούτοις περὶ τοῦ Νείλου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ φυομένων καρπῶν τε καὶ παντοδαπῶν ζῴων, περί τε τῆς τοποθεσίας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν νομίμων τῶν παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις
2 καὶ τῶν δικαστηρίων, ἡ δὲ δευτέρα τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐν τοῖς ἀρχαίοις χρόνοις συντελεσθείσας πράξεις ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, ἐν αἷς ἐστιν ἥ τε Σεμιράμιδος γένεσις καὶ αὔξησις, καθ' ἣν ἔκτισε μὲν Βαβυλῶνα καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις, ἐστράτευσε δὲ ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν μεγάλαις δυνάμεσιν· ἑξῆς δὲ περὶ τῶν Χαλδαίων καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς τῶν ἄστρων παρατηρήσεως, καὶ περὶ τῆς Ἀραβίας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ παραδόξων, περί τε τῆς Σκυθῶν βασιλείας, καὶ περὶ Ἀμαζόνων, καὶ τὸ τελευταῖον περὶ τῶν Ὑπερβο-
3 ρέων. ἐν δὲ ταύτῃ τὰ συνεχῆ τοῖς προϊστορημένοις προστιθέντες διέξιμεν περὶ Αἰθιόπων καὶ τῶν Λιβύων καὶ τῶν ὀνομαζομένων Ἀτλαντίων.

2 Αἰθίοπας τοίνυν ἱστοροῦσι πρώτους ἀνθρώπων ἁπάντων γεγονέναι, καὶ τὰς ἀποδείξεις τούτων ἐμφανεῖς εἶναί φασιν. ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἐπήλυδες ἐλθόντες, ἀλλ' ἐγγενεῖς ὄντες τῆς χώρας δικαίως αὐτόχθονες ὀνομάζονται, σχεδὸν παρὰ πᾶσι συμ-

φωνεῖσθαι· ὅτι δὲ τοὺς ὑπὸ τὴν μεσημβρίαν οἰκοῦντας πιθανόν ἐστι πρώτους ὑπὸ τῆς γῆς ἐξωογονηθῆσθαι προφανὲς ὑπάρχειν ἅπασι· τῆς γὰρ περὶ τὸν ἥλιον θερμασίας ἀναξηραινούσης τὴν γῆν ὑγρὰν οὖσαν, ἔτι δὲ κατὰ τὴν τῶν ὅλων γένεσιν καὶ ξωογονούσης, εἰκὸς εἶναι τὸν ἐγγυτάτω τόπον ὄντα τοῦ ἡλίου πρῶτον ἐνεγκεῖν φύσεις ἐμψύχους. φασὶ δὲ 2
παρ' αὐτοῖς πρώτοις καταδειχθῆναι θεοὺς τιμᾶν καὶ θυσίας ἐπιτελεῖν καὶ πομπὰς καὶ πανηγύρεις καὶ τἆλλα
175 δι' ὧν ἄνθρωποι τὸ θεῖον τιμῶσι· διὸ καὶ τὴν παρ' αὐτοῖς εὐσέβειαν διαβεβοῆσθαι παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ δοκεῖν τὰς παρ' Αἰθίοψι θυσίας μάλιστ' εἶναι τῷ δαιμονίῳ κεχαρισμένας. μάρτυρα δὲ τού- 3
των παρέχονται τὸν πρεσβύτατον σχεδὸν καὶ μάλιστα τῶν ποιητῶν θαυμαζόμενον παρ' Ἕλλησι· τοῦτον γὰρ κατὰ τὴν Ἰλιάδα παρεισάγειν τόν τε Δία καὶ τοὺς ἄλλους μετ' αὐτοῦ θεοὺς ἀποδημοῦντας εἰς Αἰθιοπίαν πρός τε τὰς θυσίας τὰς ἀπονεμομένας αὐτοῖς κατ' ἔτος καὶ εὐωχίαν κοινὴν παρὰ τοῖς Αἰθίοψι,

Ζεὺς γὰρ ἐς Ὠκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας
χθιζὸς ἔβη μετὰ δαῖτα, θεοὶ δ' ἅμα πάντες ἕποντο.

λέγουσι δὲ καὶ τῆς εἰς τὸ θεῖον εὐσεβείας φανερῶς 4
αὐτοὺς κομίζεσθαι τὰς χάριτας, μηδέποτε δεσποτείας ἐπήλυδος πεῖραν λαβόντας· ἐξ αἰῶνος γὰρ ἐν ἐλευθερίᾳ μεμενηκέναι καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίᾳ, πολλῶν μὲν καὶ δυνατῶν ἐστρατευκότων ἐπ' αὐτούς, μηδενὸς δὲ τῆς ἐπιβολῆς καθικομένου.
Καμβύσην μὲν γὰρ μεγάλῃ δυνάμει στρατεύσαντα 3
τήν τε στρατιὰν ἀποβαλεῖν ἅπασαν καὶ αὐτὸν τοῖς ὅλοις κινδυνεῦσαι· Σεμίραμιν δέ, τῷ μεγέθει τῶν

ἐπιβολῶν καὶ πράξεων διωνομασμένην, ἐπὶ βραχὺ τῆς Αἰθιοπίας προελθοῦσαν ἀπογνῶναι τὴν ἐπὶ τὸ σύμπαν ἔθνος στρατείαν· τούς τε περὶ Ἡρακλέα καὶ Διόνυσον ἐπιόντας ἅπασαν τὴν οἰκουμένην μόνους τοὺς Αἰθίοπας τοὺς ὑπὲρ Αἰγύπτου μὴ καταπολε- 5
μῆσαι διά τε τὴν εὐσέβειαν τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ
2 δυσκράτητον τῆς ἐπιβολῆς. φασὶ δὲ καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἑαυτῶν ἀποίκους ὑπάρχειν, Ὀσίριδος ἡγη-
σαμένου τῆς ἀποικίας. καθόλου γὰρ τὴν νῦν οὖ- 10
σαν Αἴγυπτον λέγουσιν οὐ χώραν, ἀλλὰ θάλατταν
γεγονέναι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τοῦ κόσμου σύστασιν· ὕστερον μέντοι τοῦ Νείλου κατὰ τὰς ἀναβάσεις τὴν
ἐκ τῆς Αἰθιοπίας ἰλὺν καταφέροντος ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον προσχωσθῆναι. ὅτι δ' ἐστὶν αὐτῶν ἡ χώρα 15
πᾶσα ποταμόχωστος ἐναργεστάτην ἔχειν ἀπόδειξιν
3 τὴν γινομένην κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νείλου· καθ' ἕκαστον γὰρ ἔτος ἀεὶ νέας ἰλύος ἀθροιζομένης πρὸς
τὰ στόματα τοῦ ποταμοῦ καθορᾶται τὸ μὲν πέλα- 20
γος ἐξωθούμενον τοῖς προσχώμασιν, ἡ δὲ χώρα τὴν
αὔξησιν λαμβάνουσα. τὰ δὲ πλεῖστα τῶν νομίμων
τοῖς Αἰγυπτίοις ὑπάρχειν Αἰθιοπικά, τηρουμένης
4 τῆς παλαιᾶς συνηθείας παρὰ τοῖς ἀποικισθεῖσι. τό
τε γὰρ τοὺς βασιλεῖς θεοὺς νομίζειν καὶ τὸ περὶ 25
τὰς ταφὰς μάλιστα σπουδάζειν καὶ πολλὰ τοιαῦθ'
ἕτερα πράττειν Αἰθιόπων ὑπάρχειν ἐπιτηδεύματα,
τάς τε τῶν ἀγαλμάτων ἰδέας καὶ τοὺς τῶν γραμ-
5 μάτων τύπους Αἰθιοπικοὺς ὑπάρχειν· διττῶν γὰρ 176
Αἰγυπτίοις ὄντων γραμμάτων, τὰ μὲν δημώδη προσ-
αγορευόμενα πάντας μανθάνειν, τὰ δ' ἱερὰ καλού-
μενα παρὰ μὲν τοῖς Αἰγυπτίοις μόνους γινώσκειν 30
τοὺς ἱερεῖς παρὰ τῶν πατέρων ἐν ἀπορρήτοις μαν-
θάνοντας, παρὰ δὲ τοῖς Αἰθίοψιν ἅπαντας τούτοις

χρῆσθαι τοῖς τύποις. τά τε συστήματα τῶν ἱερέων παραπλησίαν ἔχειν τάξιν παρ' ἀμφοτέροις τοῖς ἔθνεσι· καθαρεύειν γὰρ ἅπαντας τοὺς περὶ τὴν τῶν 6
θεῶν θεραπείαν ὄντας, ὁμοίως ἐξυρημένους καὶ τὰς στολὰς τὰς αὐτὰς ἔχοντας καὶ τὸν τοῦ σκήπτρου τύπον ἀροτροειδῆ καθεστῶτα, ὃν ἔχοντας τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι πίλοις μακροῖς ἐπὶ τοῦ πέρατος ὀμφαλὸν ἔχουσι καὶ περιεσπειραμένοις ὄφεσιν, οὓς καλοῦσιν ἀσπίδας· τοῦτο δὲ τὸ παράσημον ἔοικε συνεμφαίνειν ὅτι τοὺς ἐπιθέσθαι τολμήσοντας τῷ βασιλεῖ συμβήσεται θανατηφόροις περιπεσεῖν δήγμασι. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα λέγουσι περὶ τῆς αὐτῶν 7
ἀρχαιότητος καὶ τῆς τῶν Αἰγυπτίων ἀποικίας, περὶ ὧν οὐδὲν κατεπείγει γράφειν.

Περὶ δὲ τῶν Αἰθιοπικῶν γραμμάτων τῶν παρ' 4
Αἰγυπτίοις καλουμένων ἱερογλυφικῶν ῥητέον, ἵνα μηδὲν παραλίπωμεν τῶν ἀρχαιολογουμένων. συμβέβηκε τοίνυν τοὺς μὲν τύπους ὑπάρχειν αὐτῶν ὁμοίους ξώοις παντοδαποῖς καὶ ἀκρωτηρίοις ἀνθρώπων, ἔτι δ' ὀργάνοις, καὶ μάλιστα τεκτονικοῖς· οὐ γὰρ ἐκ τῆς τῶν συλλαβῶν συνθέσεως ἡ γραμματικὴ παρ' αὐτοῖς τὸν ὑποκείμενον λόγον ἀποδίδωσιν, ἀλλ' ἐξ ἐμφάσεως τῶν μεταγραφομένων καὶ μεταφορᾶς μνήμῃ συνηθλημένης. γράφουσι γὰρ ἱέρακα 2
καὶ κροκόδειλον, ἔτι δ' ὄφιν καὶ τῶν ἐκ τοῦ σώματος τῶν ἀνθρώπων ὀφθαλμὸν καὶ χεῖρα καὶ πρόσωπον καὶ ἕτερα τοιαῦτα. ὁ μὲν οὖν ἱέραξ αὐτοῖς σημαίνει πάντα τὰ ὀξέως γινόμενα, διὰ τὸ τὸ ζῷον τοῦτο τῶν πτηνῶν σχεδὸν ὑπάρχειν ὀξύτατον· μεταφέρεταί τε ὁ λόγος ταῖς οἰκείαις μεταφοραῖς εἰς πάντα τὰ ὀξέα καὶ τὰ τούτοις οἰκεῖα παραπλησίως τοῖς εἰρημένοις. ὁ δὲ κροκόδειλος σημαντικός ἐστι 3

πάσης κακίας, ὁ δὲ ὀφθαλμὸς δίκης τηρητὴς καὶ παντὸς τοῦ σώματος φύλαξ. τῶν δ' ἀκρωτηρίων ἡ μὲν δεξιὰ τοὺς δακτύλους ἐκτεταμένους ἔχουσα σημαίνει βίου πορισμόν, ἡ δ' εὐώνυμος συνηγμένη
4 τήρησιν καὶ φυλακὴν χρημάτων. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τύπων τῶν ἐκ τοῦ σώματος καὶ τῶν ὀργανικῶν καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· ταῖς γὰρ ἐν ἑκάστοις ἐνούσαις ἐμφάσεσι συνακολουθοῦντες, καὶ μελέτῃ πολυχρονίῳ καὶ μνήμῃ γυμνάζοντες τὰς 177
ψυχάς, ἐκτικῶς ἕκαστα τῶν γεγραμμένων ἀναγινώ- 10
σκουσι.

5 Τῶν δὲ παρ' Αἰθίοψι νομίμων οὐκ ὀλίγα δοκεῖ πολὺ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διαφέρειν, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τὴν αἵρεσιν τῶν βασιλέων. οἱ μὲν γὰρ ἱερεῖς ἐξ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους προκρίνουσιν, ἐκ δὲ 15
τῶν καταλεχθέντων, ὃν ἂν ὁ Θεὸς κωμάζων κατά τινα συνήθειαν περιφερόμενος λάβῃ, τοῦτον τὸ πλῆθος αἱρεῖται βασιλέα· εὐθὺς δὲ καὶ προσκυνεῖ καὶ τιμᾷ καθάπερ θεόν, ὡς ὑπὸ τῆς τοῦ δαιμονίου
2 προνοίας ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ τῆς ἀρχῆς. ὁ δ' αἱ- 20
ρεθεὶς διαίτῃ τε χρῆται τῇ τεταγμένῃ κατὰ τοὺς νόμους καὶ τἆλλα πράττει κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, οὔτ' εὐεργεσίαν οὔτε τιμωρίαν ἀπονέμων οὐδενὶ παρὰ τὸ δεδογμένον ἐξ ἀρχῆς παρ' αὐτοῖς νόμιμον. ἔθος δ' αὐτοῖς ἐστι μηδένα τῶν ὑποτεταγμένων θα- 25
νάτῳ περιβάλλειν, μηδ' ἂν καταδικασθεὶς ἐπὶ θανάτῳ τις φανῇ τιμωρίας ἄξιος, ἀλλὰ πέμπειν τῶν ὑπηρετῶν τινα σημεῖον ἔχοντα θανάτου πρὸς τὸν παρανενομηκότα· οὗτος δ' ἰδὼν τὸ σύσσημον, καὶ παραχρῆμα εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθών, ἑαυτὸν 30
ἐκ τοῦ ζῆν μεθίστησι. φεύγειν δὲ τῆς ἰδίας χώρας εἰς τὴν ὅμορον καὶ τῇ μεταστάσει τῆς πατρίδος λύειν

τὴν τιμωρίαν, καθάπερ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, οὐδαμῶς συγκεχώρηται. διὸ καί φασί τινα, τοῦ θανατηφόρου σημείου πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἐπιβαλέσθαι μὲν ἐκ τῆς Αἰθιοπίας φεύγειν, αἰσθομένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ τῇ ζώνῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ σφιγγούσης, ταύτῃ μηδὲ καθ' ἕνα τρόπον τολμῆσαι προσενεγκεῖν τὰς χεῖρας, αὐτὸν δ' ἀγχόμενον καρτερῆσαι μέχρι τῆς τελευτῆς, ἵνα μὴ τοῖς συγγενέσιν ὀνείδη καταλίπῃ μείζω. πάντων δ' ἐστὶ παραδοξότατον τὸ γινόμενον περὶ τὴν τελευτὴν τῶν βασιλέων. κατὰ γὰρ τὴν Μερόην οἱ περὶ τὰς τῶν θεῶν θεραπείας τε καὶ τιμὰς διατρίβοντες ἱερεῖς, μεγίστην καὶ κυριωτάτην τάξιν ἔχοντες, ἐπειδὰν ἐπὶ νοῦν αὐτοῖς ἔλθῃ, πέμπουσιν ἄγγελον πρὸς τὸν βασιλέα, κελεύοντες ἀποθνήσκειν. τοὺς γὰρ θεοὺς αὐτοῖς ταῦτα κεχρηματικέναι, καὶ δεῖν τὸ πρόσταγμα τῶν ἀθανάτων ὑπὸ θνητῆς φύσεως μηδαμῶς παρορᾶσθαι. καὶ ἑτέρους δ' ἐπιφθέγγονται λόγους, οἵους ἂν ἁπλῇ διανοίᾳ προσδέξαιτο φύσις, ἀρχαίᾳ μὲν καὶ δυσεξαλείπτῳ συνηθείᾳ συντεθραμμένη, λόγον δ' οὐκ ἔχουσα τὸν ἐναντιωσόμενον τοῖς οὐκ ἀναγκαίως προσταττομένοις. κατὰ μὲν οὖν τοὺς ἐπάνω χρόνους ὑπήκουον οἱ βασιλεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, οὐχ ὅπλοις οὐδὲ βίᾳ κρατηθέντες, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς τῆς δεισιδαιμονίας τοὺς λογισμοὺς κατισχυόμενοι· κατὰ δὲ τὸν δεύτερον Πτολεμαῖον ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων Ἐργαμένης, μετεσχηκὼς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς καὶ φιλοσοφήσας, πρῶτος ἐθάρρησε καταφρονῆσαι τοῦ προστάγματος. λαβὼν γὰρ φρόνημα τῆς βασιλείας ἄξιον παρῆλθε μετὰ τῶν στρατιωτῶν εἰς τὸ ἄβατον, οὗ συνέβαινεν εἶναι τὸν χρυσοῦν ναὸν τῶν Αἰθιό-

πων, καὶ τοὺς μὲν ἱερεῖς ἀπέσφαξε, τὸ δὲ ἔθος τοῦτο καταλύσας διωρθώσατο πρὸς τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν.

7 Τὸ δὲ περὶ τοὺς φίλους τοῦ βασιλέως νόμιμον, καίπερ ὂν παράδοξον, διαμένειν ἔφασαν ἕως τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. ἔθος γὰρ ὑπάρχειν λέγουσι τοῖς Αἰθίοψιν, ἐπὰν ὁ βασιλεὺς μέρος τι τοῦ σώματος πηρωθῇ δι' ἡνδηποτοῦν αἰτίαν, ἅπαντας τοὺς συνήθεις συναποβάλλειν τοῦτο κατὰ προαίρεσιν· αἰσχρὸν γὰρ ὑπολαμβάνειν τοῦ βασιλέως πεπηρωμένου τὸ σκέλος ἀρτίποδας εἶναι τοὺς φίλους, καὶ μὴ πάντας ἐν ταῖς ἐξόδοις συνέπεσθαι χωλοὺς ὁμοίως·

2 ἄτοπον γὰρ εἶναι τὸ συμπενθεῖν μὲν καὶ συλλυπεῖσθαι καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀγαθῶν ἁπάντων τε καὶ κακῶν κοινωνεῖν τὴν βεβαίαν φιλίαν, τῆς δ' εἰς τὸ σῶμα λύπης ἄμοιρον γίνεσθαι. φασὶ δὲ σύνηθες εἶναι καὶ τὸ συντελευτᾶν ἑκουσίως τοὺς ἑταίρους τοῖς βασιλεῦσι, καὶ τοῦτον εἶναι τὸν θάνατον

3 ἔνδοξον καὶ φιλίας ἀληθινῆς μάρτυρα. διόπερ μὴ ῥᾳδίως ἐπιβουλὴν γίνεσθαι παρὰ τοῖς Αἰθίοψι κατὰ τοῦ βασιλέως, ὡς ἂν τῶν φίλων ἁπάντων ἐπ' ἴσης προνοουμένων τῆς τ' ἐκείνου καὶ τῆς ἰδίας ἀσφαλείας. ταῦτα μὲν οὖν τὰ νόμιμα παρὰ τοῖς Αἰθίοψίν ἐστι τοῖς τὴν μητρόπολιν αὐτῶν οἰκοῦσι καὶ νεμομένοις τήν τε νῆσον τὴν Μερόην καὶ τὴν χώραν τὴν πλησίον Αἰγύπτου.

8 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα γένη τῶν Αἰθιόπων παμπληθῆ, τὰ μὲν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν την παραποτάμιον τοῦ Νείλου κατοικοῦντα καὶ τὰς ἐν τῷ ποταμῷ νήσους, τὰ δὲ τὴν ὅμορον τῆς Ἀραβίας νεμόμενα, τὰ

2 δ' ἐν τοῖς μεσογείοις τῆς Λιβύης καθιδρυμένα. οἱ πλεῖστοι δὲ τούτων καὶ μάλισθ' οἱ παρὰ τὸν ποταμὸν

οἰκοῦντες ταῖς μὲν χρόαις εἰσὶ μέλανες, ταῖς δὲ ἰδέαις σιμοί, τοῖς δὲ τριχώμασιν οὖλοι. καὶ ταῖς μὲν ψυχαῖς παντελῶς ὑπάρχουσιν ἄγριοι καὶ τὸ θηριῶδες ἐμφαίνοντες, οὐχ οὕτω δὲ τοῖς θυμοῖς ὡς τοῖς ἐπιτηδεύμασιν· αὐχμηροὶ γὰρ ὄντες τοῖς ὅλοις σώμασι τοὺς μὲν ὄνυχας ἐπὶ πολὺ παρηγμένους ἔχουσι τοῖς θηρίοις παραπλησίως, τῆς δὲ πρὸς ἀλλήλους φιλανθρωπίας πλεῖστον ὅσον ἀφεστήκασι· καὶ τὴν 3
μὲν φωνὴν ὀξεῖαν προβάλλοντες, τῶν δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδευομένων εἰς βίον ἥμερον οὐδ' ὁτιοῦν ἔχοντες, μεγάλην ποιοῦσι πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἔθη
179 τὴν διαφοράν. καθοπλίζονται δ' αὐτῶν οἱ μὲν ἀσπί- 4
σιν ὠμοβοΐναις καὶ μικροῖς δόρασιν, οἱ δὲ ἀκοντίοις ἀναγκύλοις, ἐνίοτε δὲ ξυλίνοις τόξοις τετραπήχεσιν, οἷς τοξεύουσι μὲν τῷ ποδὶ προσβαίνοντες, ἀναλωθέντων δὲ τῶν οἰστῶν σκυτάλαις ξυλίναις διαγωνίζονται. καθοπλίζουσι δὲ καὶ τὰς γυναῖκας, ὁρίζοντες αὐταῖς τεταγμένην ἡλικίαν, ὧν ταῖς πλείσταις νόμιμόν ἐστι χαλκοῦν κρίκον φέρειν ἐν τῷ
χείλει τοῦ στόματος. ἐσθῆτι δέ τινες μὲν αὐτῶν 5
ἁπλῶς οὐ χρῶνται, γυμνῆτα βίον ἔχοντες δι' αἰῶνος καὶ πρὸς μόνα τὰ καύματα ποριζόμενοι βοήθειαν αὐτουργὸν ἐκ τοῦ παραπεσόντος· τινὲς δὲ τῶν προβάτων τὰς οὐρὰς ἀποκόπτοντες ἐκ τῶν ὄπισθεν καλύπτουσι διὰ τούτων τὰ ἰσχία, καθάπερ αἰδῶ ταύτην προβαλλόμενοι· ἔνιοι δὲ χρῶνται ταῖς δοραῖς τῶν κτηνῶν, εἰσὶ δ' οἳ περιζώμασι μέχρι μέσου τὸ σῶμα καλύπτουσιν, ἐκ τῶν τριχῶν πλέκοντες, ὡς ἂν τῶν παρ' αὐτοῖς προβάτων ὄντων μὴ
φερόντων ἔρια διὰ τὴν ἰδιότητα τῆς χώρας. τροφῇ 6
δὲ χρῶνται τινὲς μὲν λαμβάνοντες τὸν γεννώμενον ἐν τοῖς ὕδασι καρπόν, ὃς αὐτοφυὴς ἀνατέλλει περί

τε τὰς λίμνας καὶ τοὺς ἑλώδεις τόπους, τινὲς δὲ τῆς ἁπαλωτάτης ὕλης τοὺς ἀκρεμόνας περικλῶντες, οἷς καὶ τὰ σώματα σκιάζοντες περὶ τὰς μεσημβρίας καταψύχουσιν, ἔνιοι δὲ σπείροντες σήσαμον καὶ λωτόν, εἰσὶ δ' οἳ ταῖς ῥίζαις τῶν καλάμων ταῖς ἁπαλωτάταις διατρεφόμενοι. οὐκ ὀλίγοι δ' αὐτῶν καὶ ταῖς τοξείαις ἐνηθληκότες τῶν πτηνῶν εὐστόχως πολλὰ τοξεύουσι, δι' ὧν τὴν τῆς φύσεως ἔνδειαν ἀναπληροῦσιν· οἱ πλεῖστοι δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν βοσκημάτων κρέασι καὶ γάλακτι καὶ τυρῷ τὸν πάντα βίον διαζῶσι.

9 Περὶ δὲ θεῶν οἱ μὲν ἀνώτερον Μερόης οἰκοῦντες ἐννοίας ἔχουσι διττάς. ὑπολαμβάνουσι γὰρ τοὺς μὲν αὐτῶν αἰώνιον ἔχειν καὶ ἄφθαρτον τὴν φύσιν, οἷον ἥλιον καὶ σελήνην καὶ τὸν σύμπαντα κόσμον, τοὺς δὲ νομίζουσι θνητῆς φύσεως κεκοινωνηκέναι καὶ δι' ἀρετὴν καὶ κοινὴν εἰς ἀνθρώπους εὐεργε-
2 σίαν τετευχέναι τιμῶν ἀθανάτων· τήν τε γὰρ Ἶσιν καὶ τὸν Πᾶνα, πρὸς δὲ τούτοις Ἡρακλέα καὶ Δία σέβονται, μάλιστα νομίζοντες ὑπὸ τούτων εὐηργετῆσθαι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. ὀλίγοι δὲ τῶν Αἰθιόπων καθόλου θεοὺς οὐ νομίζουσιν εἶναι· διὸ καὶ τὸν ἥλιον ὡς πολεμιώτατον ὄντα κατὰ τὰς ἀνατολὰς βλασφημήσαντες φεύγουσι πρὸς τοὺς ἑλώδεις
3 τῶν τόπων. παρηλλαγμένοις δ' ἔθεσι χρῶνται καὶ περὶ τοὺς παρ' αὐτοῖς τελευτῶντας· οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸν ποταμὸν βάλλοντες ἀφιᾶσιν, ἀρίστην ἡγούμενοι ταφὴν ταύτην, οἱ δὲ περιχέαντες ὕελον ἐν ταῖς οἰκίαις φυλάττοντες νομίζουσι δεῖν μήτε τῶν τελευτώντων ἀγνοεῖσθαι τὰς ὄψεις τοῖς συγγενέσι μήτ' ἐπιλανθάνεσθαι τοὺς προσήκοντας τῷ γένει τῶν προσῳκειωμένων, ἔνιοι δ' εἰς ὀστρακίνας σοροὺς

ἐμβάλλοντες κατορύττουσι κύκλῳ τῶν ἱερῶν, καὶ τὸν ἐπὶ τούτοις γινόμενον ὅρκον μέγιστον ἡγοῦνται. τὰς δὲ βασιλείας ἐγχειρίζουσιν οἱ μὲν τοῖς εὐ- 4
πρεπεστάτοις, τύχης ἡγούμενοι δῶρα ἀμφότερα, τήν τε μοναρχίαν καὶ τὴν εὐπρέπειαν, οἱ δὲ τοῖς ἐπιμελεστάτοις κτηνοτρόφοις παραδιδόασι τὴν ἀρχήν, ὡς μόνους ἄριστα τῶν ὑποτεταγμένων φροντιοῦντας, ἔνιοι δὲ τοῖς πλουσιωτάτοις τοῦτο τὸ τίμιον ἀπονέμουσιν, ἡγούμενοι μόνους αὐτοὺς ἐπικουρεῖν τοῖς ὄχλοις δύνασθαι διὰ τὴν ἑτοιμότητα τῆς εὐπορίας, εἰσὶ δ' οἳ τοὺς ἀνδρείᾳ διαφέροντας αἱροῦνται βασιλεῖς, κρίνοντες τοὺς ἐν πολέμῳ πλεῖστον δυναμένους ἀξίους εἶναι μόνους τυγχάνειν τῶν πρωτείων.

Τῆς δὲ παρὰ τὸν Νεῖλον χώρας τῆς ἐν τῇ Λι- 10
βύῃ κειμένης ἐστί τι μέρος τῷ κάλλει διαφέρον· τροφάς τε γὰρ φέρει δαψιλεῖς καὶ ποικίλας, καὶ πρὸς τὰς τῶν καυμάτων ὑπερβολὰς ἔχει βοηθείας εὐθέτους τὰς ἐν τοῖς ἕλεσι καταφυγάς· διὸ καὶ περιμάχητος οὗτος ὁ τόπος γίνεται τοῖς τε Λίβυσι καὶ τοῖς Αἰθίοψι, καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ αὐτοῦ πολεμοῦντες διατελοῦσι. φοιτᾷ δ' εἰς αὐτὸν καὶ πλῆ- 2
θος ἐλεφάντων ἐκ τῆς ἄνω χώρας, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσι, διὰ τὴν δαψίλειαν καὶ τὴν ἡδονὴν τῆς νομῆς· ἕλη γὰρ θαυμαστὰ παρεκτείνεται τοῖς χείλεσι τοῦ ποταμοῦ, πολλῆς καὶ παντοίας ἐν αὐτοῖς φυομένης τροφῆς. διόπερ ὅταν γεύσωνται τοῦ θρύου 3
καὶ τοῦ καλάμου, διὰ τὴν γλυκύτητα τῆς τροφῆς μένει καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων δίαιταν καταφθείρει· δι' ἣν αἰτίαν καταναγκάζονται φεύγειν εἰς τούτους τοὺς τόπους, ὄντες νομάδες καὶ σκηνῖται, τὸ σύνολον τῷ συμφέροντι τὰς πατρίδας ὁρίζοντες. αἱ δ' ἀγέλαι 4

τῶν εἰρημένων θηρίων τὴν μεσόγειον χώραν ἐκλείπουσι διὰ σπάνιν τροφῆς, ἅτε συντόμως τῶν φυομένων ἐν τῇ γῇ πάντων αὐαινομένων· διὰ γὰρ τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολὴν καὶ τὴν λειψυδρίαν τῶν πηγαίων καὶ ποταμίων ὑδάτων σκληρὰς καὶ σπανίους συμ-
5 βαίνει γίνεσθαι τὰς τροφάς. ὡς δέ τινές φασιν, ὅφεις θαυμαστοὶ γίνονται τό τε μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος κατὰ τὴν θηριώδη καλουμένην χώραν· οὗτοι δὲ περὶ τὰς συστάσεις τῶν ὑδάτων ἐπιτίθενται τοῖς ἐλέφασι, καὶ τραπέντες εἰς ἀλκὴν περιπλέκονται ταῖς σπείραις εἰς τὰ σκέλη, καὶ πέρας ἕως τούτου συνέχουσι βιαζόμενοι καὶ σφίγγοντες τοῖς δεσμοῖς ἕως ἂν ἀφρίσαντα τὰ θηρία πέσῃ διὰ τὸ βάρος. ἔπειτ' ἀθροιζόμενοι τὸ πεσὸν σαρκοφαγοῦσι,
6 ῥᾳδίως ἐπικρατοῦντες διὰ τὴν δυσκινησίαν τοῦ ζῴου. ἀπολειπομένου δ' ἀπορήματος διὰ τίν' αἰτίαν οὐ συνέπονται τοῖς ἐλέφασιν εἰς τὴν προειρημένην παραποταμίαν διώκοντες τὰς συνήθεις τροφάς, φασὶ τοὺς τηλικούτους ὄφεις τὴν μὲν ἐπίπεδον τῆς χώρας φεύγειν, περὶ δὲ τὴν ὑπώρειαν ἐν ταῖς φάραγξι ταῖς τὸ μῆκος ἀνηκούσαις καὶ τοῖς σπηλαίοις τοῖς τὸ βάθος ἔχουσι συνεχῶς ἐναυλίζεσθαι· διόπερ τοὺς συμφέροντας καὶ συνήθεις τόπους μηδαμῶς ἐκλείπειν, αὐτοδιδάκτου πρὸς τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως οὔσης ἅπασι τοῖς ζῴοις. περὶ μὲν οὖν Αἰθιόπων καὶ τῆς χώρας αὐτῶν τοσαῦτα λέγομεν.

11 Περὶ δὲ τῶν συγγραφέων ἡμῖν διοριστέον, ὅτι πολλοὶ συγγεγράφασι περί τε τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας, ὧν οἱ μὲν ψευδεῖ φήμῃ πεπιστευκότες,
2 οἱ δὲ παρ' ἑαυτῶν πολλὰ τῆς ψυχαγωγίας ἕνεκα πεπλακότες, δικαίως ἂν ἀπιστοῖντο. Ἀγαθαρχίδης μὲν γὰρ ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν περὶ

τὴν Ἀσίαν, καὶ ὁ τὰς γεωγραφίας συνταξάμενος
Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος κατὰ τὴν ὀγδόην βίβλον,
καί τινες ἕτεροι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ κατοικούντων,
ἱστορηκότες τὰ πλεῖστα τῶν προειρημένων ἐν πᾶσι
σχεδὸν ἐπιτυγχάνουσι. καὶ γὰρ ἡμεῖς καθ' ὃν καιρὸν παρεβάλομεν εἰς Αἴγυπτον, πολλοῖς μὲν τῶν ἱερέων ἐνετύχομεν, οὐκ ὀλίγοις δὲ καὶ πρεσβευταῖς ἀπὸ τῆς Αἰθιοπίας παροῦσιν εἰς λόγους ἀφικόμεθα· παρ' ὧν ἀκριβῶς ἕκαστα πυθόμενοι, καὶ τοὺς λόγους τῶν ἱστορικῶν ἐξελέγξαντες, τοῖς μάλιστα συμφωνοῦσιν ἀκόλουθον τὴν ἀναγραφὴν πεποιήμεθα. 3

Περὶ μὲν οὖν Αἰθιόπων τῶν πρὸς τῇ δύσει κατοικούντων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι, περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν μεσημβρίαν καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν κειμένων ἐν μέρει διέξιμεν. δοκεῖ δ' ἡμῖν ἁρμόττειν προδιελθεῖν περὶ τῆς τοῦ χρυσοῦ κατασκευῆς τῆς ἐν τούτοις τοῖς τόποις γινομένης. 4

Περὶ γὰρ τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς 12
ὁμορούσης Ἀραβίας τε καὶ Αἰθιοπίας τόπος ἐστὶν
ἔχων μέταλλα πολλὰ καὶ μεγάλα χρυσοῦ συναγομένου πολλῇ κακοπαθείᾳ τε καὶ δαπάνῃ. τῆς γὰρ γῆς μελαίνης οὔσης τῇ φύσει καὶ διαφυὰς καὶ φλέβας ἐχούσης μαρμάρου τῇ λευκότητι διαφερούσας καὶ πάσας τὰς περιλαμπομένας φύσεις ὑπερβαλλούσας τῇ λαμπρότητι, οἱ προσεδρεύοντες τοῖς μεταλλικοῖς ἔργοις τῷ πλήθει τῶν ἐργαζομένων κατασκευ-
182 άζουσι τὸν χρυσόν. οἱ γὰρ βασιλεῖς τῆς Αἰγύπτου 2
τοὺς ἐπὶ κακουργίᾳ καταδικασθέντας καὶ τοὺς κατὰ πόλεμον αἰχμαλωτισθέντας, ἔτι δὲ τοὺς ἀδίκοις διαβολαῖς περιπεσόντας καὶ διὰ θυμὸν εἰς φυλακὰς παραδεδομένους, ποτὲ μὲν αὐτούς, ποτὲ δὲ καὶ μετὰ πάσης συγγενείας ἀθροίσαντες παραδιδόασι

πρὸς τὴν τοῦ χρυσοῦ μεταλλείαν, ἅμα μὲν τιμωρίαν λαμβάνοντες παρὰ τῶν καταγνωσθέντων, ἅμα δὲ διὰ τῶν ἐργαζομένων μεγάλας προσόδους λαμ-
3 βάνοντες. οἱ δὲ παραδοθέντες, πολλοὶ μὲν τὸ πλῆθος ὄντες, πάντες δὲ πέδαις δεδεμένοι, προσκαρτεροῦσι τοῖς ἔργοις συνεχῶς καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτός, ἀνάπαυσιν μὲν οὐδεμίαν λαμβάνοντες, ὁρασμοῦ δὲ παντὸς φιλοτίμως εἰργόμενοι· φυλακαὶ γὰρ ἐκ στρατιωτῶν βαρβάρων καὶ ταῖς διαλέκτοις διαφόροις χρωμένων ἐφεστήκασιν, ὥστε μηδένα δύνασθαι δι' ὁμιλίας ἢ φιλανθρώπου τινὸς ἐντεύξεως φθεῖραί τινα τῶν ἐπιστατούντων.
4 τῆς δὲ τὸν χρυσὸν ἐχούσης γῆς τὴν μὲν σκληροτάτην πυρὶ πολλῷ καύσαντες καὶ ποιήσαντες χαύνην προσάγουσι τὴν διὰ τῶν χειρῶν κατεργασίαν· τὴν δὲ ἀνειμένην πέτραν καὶ μετρίῳ πόνῳ δυναμένην ὑπείκειν λατομικῷ σιδήρῳ καταπονοῦσι μυριάδες
5 ἀκληρούντων ἀνθρώπων. καὶ τῆς μὲν ὅλης πραγματείας ὁ τὸν λίθον διακρίνων τεχνίτης καθηγεῖται καὶ τοῖς ἐργαζομένοις ὑποδείκνυσι· τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀτυχίαν ταύτην ἀποδειχθέντων οἱ μὲν σώματος ῥώμῃ διαφέροντες τυπίσι σιδηραῖς τὴν μαρμαρίζουσαν πέτραν κόπτουσιν, οὐ τέχνην τοῖς ἔργοις, ἀλλὰ βίαν προσάγοντες, ὑπονόμους δὲ διακόπτοντες, οὐκ ἐπ' εὐθείας, ἀλλ' ὡς ἂν ἡ [διάφυσις ἢ τῆς ἀπο-
6 στιλβούσης πέτρας. οὗτοι μὲν οὖν διὰ τὰς ἐν ταῖς διώρυξι καμπὰς ἐν σκότει διατρίβοντες λύχνους ἐπὶ τῶν μετώπων πεπραγματευμένους περιφέρουσι· πολλαχῶς δὲ πρὸς τὰς τῆς πέτρας ἰδιότητας μεταschηματίζοντες τὰ σώματα καταβάλλουσιν εἰς ἔδαφος τὰ λατομούμενα θραύματα· καὶ τοῦτο ἀδιαλείπτως ἐνεργοῦσι πρὸς ἐπιστάτου βαρύτητα καὶ πληγάς.

οἱ δὲ ἄνηβοι παῖδες εἰσδυόμενοι δια τῶν ὑπονό- 13
μων εἰς τὰ κεκοιλωμένα τῆς πέτρας ἀναβάλλου-
σιν ἐπιπόνως τὴν ῥιπτουμένην κατὰ μικρὸν πέτραν
καὶ πρὸς τὸν ἐκτὸς τοῦ στομίου τόπον εἰς ὕπαιθρον
ἀποκομίζουσιν. οἱ δ' ὑπὲρ ἔτη τριάκοντα παρὰ τού-
των λαμβάνοντες ὡρισμένον μέτρον τοῦ λατομήμα-
183 τος ἐν ὅλμοις λιθίνοις τύπτουσι σιδηροῖς ὑπέροις,
ἄχρι ἂν ὀρόβου τὸ μέγεθος κατεργάσωνται. παρὰ 2
δὲ τούτων τὸν ὀροβίτην λίθον αἱ γυναῖκες καὶ οἱ
πρεσβύτεροι τῶν ἀνδρῶν ἐκδέχονται, καὶ μύλων
ἑξῆς πλειόνων ὄντων ἐπὶ τούτους ἐπιβάλλουσι, καὶ
παραστάντες ἀνὰ τρεῖς ἢ δύο πρὸς τὴν κώπην ἀλή-
θουσιν, ἕως ἂν εἰς σεμιδάλεως τρόπον τὸ δοθὲν
μέτρον κατεργάσωνται. προσούσης δ' ἅπασιν ἀθε-
ραπευσίας σώματος καὶ τῆς τὴν αἰδῶ περιστελλού-
σης ἐσθῆτος μὴ προσούσης, οὐκ ἔστιν ὃς ἰδὼν οὐκ
ἂν ἐλεήσειε τοὺς ἀκληροῦντας διὰ τὴν ὑπερβολὴν
τῆς ταλαιπωρίας. οὐ γὰρ τυγχάνει συγγνώμης οὐδ' 3
ἀνέσεως ἁπλῶς οὐκ ἄρρωστος, οὐ πεπηρωμένος, οὐ
γεγηρακώς, οὐ γυναικὸς ἀσθένεια, πάντες δὲ πλη-
γαῖς ἀναγκάζονται προσκαρτερεῖν τοῖς ἔργοις, μέχρι
ἂν κακουχούμενοι τελευτήσωσιν ἐν ταῖς ἀνάγκαις.
διόπερ οἱ δυστυχεῖς φοβερώτερον ἀεὶ τὸ μέλλον τοῦ
παρόντος ἡγοῦνται διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς τιμω-
ρίας, ποθεινότερον δὲ τοῦ ζῆν τὸν θάνατον προσ-
δέχονται. τὸ δὲ τελευταῖον οἱ τεχνῖται παραλαβόν- 14
τες τὸν ἀληλεσμένον λίθον πρὸς τὴν ὅλην ἄγουσι
συντέλειαν· ἐπὶ γὰρ πλατείας σανίδος μικρὸν ἐγκε-
κλιμένης τρίβουσι τὴν κατειργασμένην μάρμαρον
ὕδωρ ἐπιχέοντες· εἶτα τὸ μὲν γεῶδες αὐτῆς ἐκτη-
κόμενον διὰ τῶν ὑγρῶν καταρρεῖ κατὰ τὴν τῆς σα-
νίδος ἔγκλισιν, τὸ δὲ χρυσίον ἔχον ἐπὶ τοῦ ξύλου

παραμένει διὰ τὸ βάρος. πολλάκις δὲ τοῦτο ποι-
οῦντες, τὸ μὲν πρῶτον ταῖς χερσὶν ἐλαφρῶς τρί-
βουσι, μετὰ δὲ ταῦτα σπόγγοις ἀραιοῖς κούφως ἐπι-
θλίβοντες τὸ χαῦνον καὶ γεῶδες διὰ τούτων ἀνα-
λαμβάνουσι, μέχρι ἂν ὅτου καθαρὸν γένηται τὸ
ψῆγμα τοῦ χρυσοῦ. τὸ δὲ τελευταῖον ἄλλοι τεχνῖ-
ται παραλαμβάνοντες μέτρῳ καὶ σταθμῷ τὸ συνη-
γμένον εἰς κεραμεοῦς χύτρους ἐμβάλλουσι· μίξαν-
τες δὲ κατὰ τὸ πλῆθος ἀνάλογον μολίβδου βῶλον καὶ
χόνδρους ἁλῶν, ἔτι δὲ βραχὺ καττιτέρου, καὶ κρί-
θινον πίτυρον προσεμβάλλουσιν· ἁρμοστὸν δ' ἐπί-
θημα ποιήσαντες καὶ πηλῷ φιλοπόνως περιχρίσαν-
τες ὀπτῶσιν ἐν καμίνῳ πέντε ἡμέρας καὶ νύκτας
ἴσας ἀδιαλείπτως· ἔπειτα ἐάσαντες ψυχθῆναι τῶν
μὲν ἄλλων οὐδὲν εὑρίσκουσιν ἐν τοῖς ἀγγείοις, τὸν
δὲ χρυσὸν καθαρὸν λαμβάνουσιν ὀλίγης ἀπουσίας
γεγενημένης. ἡ μὲν οὖν ἐργασία τοῦ χρυσοῦ περὶ
τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰγύπτου γινομένη μετὰ τοσούτων
καὶ τηλικούτων πόνων συντελεῖται· αὐτὴ γὰρ ἡ
φύσις, οἶμαι, ποιεῖ πρόδηλον ὡς ὁ χρυσὸς γένεσιν
μὲν ἐπίπονον ἔχει, φυλακὴν δὲ χαλεπήν, σπουδὴν
δὲ μεγίστην, χρῆσιν δὲ ἀνὰ μέσον ἡδονῆς τε καὶ
λύπης.

Ἡ μὲν οὖν τῶν μετάλλων τούτων εὕρεσις ἀρ-
χαία παντελῶς ἐστιν, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν παλαιῶν βα-
σιλέων καταδειχθεῖσα. περὶ δὲ τῶν ἐθνῶν τῶν κα-
τοικούντων τήν τε παράλιον τοῦ Ἀραβίου κόλπου
καὶ Τρωγλοδυτικήν, ἔτι δ' Αἰθιοπίαν τὴν πρὸς με-
σημβρίαν καὶ νότον, πειρασόμεθα διεξιέναι. περὶ
πρώτων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων ἐροῦμεν τῶν κατοι-
κούντων τὴν παράλιον τὴν ἀπὸ Καρμανίας καὶ Γε-
δρωσίας ἕως τῶν ἐσχάτων τοῦ μυχοῦ τοῦ κατὰ τὸν

Ἀράβιον κόλπον ἱδρυμένου, ὃς εἰς τὴν μεσόγειον ἀνήκων ἄπιστον διάστημα δυσὶν ἠπείροις περικλείεται πρὸς τὸν ἔκπλουν, τῇ μὲν ὑπὸ τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας, τῇ δ' ὑπὸ τῆς Τρωγλοδυτικῆς. τούτων 2
δὲ τῶν βαρβάρων τινὲς μὲν γυμνοὶ τὸ παράπαν βιοῦντες κοινὰς ἔχουσι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα παραπλησίως ταῖς τῶν θρεμμάτων ἀγέλαις, ἡδονῆς δὲ καὶ πόνου τὴν φυσικὴν μόνον ἀντίληψιν ποιούμενοι τῶν αἰσχρῶν καὶ καλῶν οὐδεμίαν λαμβάνουσιν ἔννοιαν. τὰς δὲ οἰκήσεις ἔχουσιν οὐκ ἄπωθεν 3
τῆς θαλάττης παρὰ τὰς ῥαχίας, καθ' ἃς εἰσιν οὐ μόνον βαθεῖαι κοιλάδες, ἀλλὰ καὶ φάραγγες ἀνώμαλοι καὶ στενοὶ παντελῶς αὐλῶνες σκολιαῖς ἐκτροπαῖς ὑπὸ τῆς φύσεως διειλημμένοι. τούτων
δὲ τῇ χρείᾳ τῶν ἐγχωρίων πεφυκότων ἁρμοζόντως, τὰς ἐκτροπὰς καὶ διεξόδους συγκεχώκασι λίθοις μεγάλοις, δι' ὧν ὥσπερ δικτύων τὴν θήραν τῶν ἰχθύων ποιοῦνται. ὅταν γὰρ ἡ πλημυρὶς τῆς θα- 4
λάττης ἐπὶ τὴν χέρσον φέρηται λάβρως, ὃ ποιεῖ δὶς τῆς ἡμέρας περὶ τρίτην καὶ ἐνάτην μάλιστά πως ὥραν, ἡ μὲν θάλαττα πᾶσαν τὴν ῥαχίαν ἐπικλύζουσα καλύπτει, καὶ λάβρῳ καὶ πολλῷ κύματι συναποκομίζει πρὸς τὴν χέρσον ἄπιστον πλῆθος παντοίων ἰχθύων, οἳ τὸ μὲν πρῶτον ἐν τῇ παραλίῳ μένουσι, νομῆς χάριν πλανώμενοι περὶ τὰς ὑποδύσεις καὶ τὰ κοιλώματα· ἐπὰν δ' ὁ τῆς ἀμπώτεως ἔλθῃ χρόνος, τὸ μὲν ὑγρὸν ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον διὰ τῶν κεχωσμένων λίθων καὶ φαράγγων ἀπορρεῖ, οἱ δ' ἰχθῦς ἐν τοῖς κοιλώμασι καταλείπονται. κατὰ δὲ 5
τοῦτον τὸν καιρὸν τὸ πλῆθος τῶν ἐγχωρίων μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν εἰς τὰς ῥαχίας ἀθροίζεται καθάπερ ἀφ' ἑνὸς κελεύσματος. σχιζομένων δὲ τῶν

βαρβάρων εἰς τὰ κατὰ μέρος συστήματα, πρὸς τοὺς ἰδίους ἕκαστοι τόπους μετὰ βοῆς ἐξαισίου φέρονται, καθάπερ αἰφνιδίου τινὸς κυνηγίας ἐμπεπτωκυίας. 6 εἶθ' αἱ μὲν γυναῖκες μετὰ τῶν παίδων τοὺς ἐλάττονας τῶν ἰχθύων καὶ πλησίον ὄντας τῆς χέρσου συλλαμβάνουσαι ῥίπτουσιν ἐπὶ τὴν γῆν, οἱ δὲ τοῖς σώμασιν ἀκμάζοντες προσφέρουσι τὰς χεῖρας τοῖς διὰ τὸ μέγεθος δυσκαταγωνίστοις· ἐκπίπτουσι γὰρ ἐκ τοῦ πελάγους ὑπερμεγέθεις οὐ μόνον σκορπίοι καὶ μύραιναι καὶ κύνες, ἀλλὰ καὶ φῶκαι καὶ πολλὰ τοιαῦτα ξένα καὶ ταῖς ὄψεσι καὶ ταῖς προσηγορίαις. 7 ταῦτα δὲ τὰ θηρία καταμάχονται τεχνικῆς μὲν ὅπλων κατασκευῆς οὐδὲν ἔχοντες, κέρασι δὲ αἰγῶν ὀξέσι κατακεντοῦντες καὶ ταῖς ἀπορρῶξι πέτραις ἐπιτέμνοντες· πάντα γὰρ ἡ χρεία διδάσκει τὴν φύσιν, οἰκείως τοῖς ὑποκειμένοις καιροῖς ἁρμοζομένην πρὸς 16 τὴν ἐκ τῆς ἐλπίδος εὐχρηστίαν. ἐπειδὰν δ' ἀθροίσωσιν ἰχθύων παντοδαπῶν πλῆθος, μεταφέρουσι τοὺς ληφθέντας καὶ πάντας ὀπτῶσιν ἐπὶ τῶν πετρῶν τῶν ἐγκεκλιμένων πρὸς μεσημβρίαν. διαπύρων δ' οὐσῶν διὰ τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολήν, βραχὺν ἐάσαντες χρόνον στρέφουσι, κἄπειτα τῆς οὐ- 2 ρᾶς λαμβανόμενοι σείουσι τὸν ὅλον ὄγκον. καὶ αἱ μὲν σάρκες θρυπτόμεναι διὰ τὴν θερμασίαν ἀποπίπτουσιν, αἱ δ' ἄκανθαι ῥιπτούμεναι πρὸς ἕνα τόπον μέγαν σωρὸν ἀποτελοῦσιν, ἀθροιζόμεναι χρείας ἕνεκεν περὶ ἧς μικρὸν ὕστερον ἐροῦμεν. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς μὲν σάρκας ἐπί τινος λεωπετρίας κατατιθέμενοι πατοῦσιν ἐπιμελῶς ἐφ' ἱκανὸν χρόνον καὶ 3 καταμίσγουσι τὸν τοῦ παλιούρου καρπόν· τούτου γὰρ συναναχρωσθέντος τὸ πᾶν γίνεται χρῶμα κολλῶδες· καὶ δοκεῖ τοῦτο καθάπερ ἡδύσματος παρ'

αὐτοῖς ἔχειν τάξιν. τὸ δὲ τελευταῖον τὸ καλῶς πα-
τηθὲν εἰς πλινθίδας παραμήκεις τυποῦντες τιθέασιν
εἰς τὸν ἥλιον· ἃς συμμέτρως ξηρανθείσας καθίσαντες
κατευωχοῦνται, οὐ μὴν πρὸς μέτρον ἢ σταθμὸν
ἐσθίοντες, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἰδίαν ἕκαστος βούλησιν,
τὴν φυσικὴν ὄρεξιν ἔχοντες τῆς ἀπολαύσεως περι-
γραφήν· ἀνεκλείπτοις γὰρ καὶ διὰ παντὸς ἑτοίμοις 4
χρῶνται ταμιεύμασιν, ὡς ἂν τοῦ Ποσειδῶνος τὸ
τῆς Δήμητρος ἔργον μετειληφότος. ἐνίοτε δὲ τη-
λικοῦτον ἐκ τοῦ πελάγους εἰς τὴν χέρσον κυλιν-
δεῖται κῦμα καὶ τὰς ῥαχίας ἐφ' ἡμέρας πολλὰς
κατακλύζει λάβρον, ὥστε μηδένα δύνασθαι τοῖς
τόποις προσεγγίζειν. διόπερ κατὰ τούτους τοὺς καὶ- 5
ροὺς σπανίζοντες τροφῆς τὸ μὲν πρῶτον τοὺς
κόγχους συλλέγουσι, τηλικούτους τὸ μέγεθος ὧν
εὑρίσκονταί τινες τετραμναῖοι· τὰ μὲν γὰρ κύτη
συντρίβουσι λίθους εὐμεγέθεις ἐμβάλλοντες, τὴν δ'
ἐντὸς σάρκα κατεσθίουσιν ὠμήν, τῆς γεύσεως οὖ-
σης παρεμφεροῦς τοῖς ὀστρέοις. ἐπὰν δὲ διὰ τὴν 6
συνέχειαν τῶν πνευμάτων ἐπὶ πλείονα χρόνον πλή-
θειν συμβαίνῃ τὸν Ὠκεανόν, καὶ τὴν εἰωθυῖαν
θήραν τῶν ἰχθύων ἐκκλείσῃ τὸ τῆς περιστάσεως
ἀδύνατον, ἐπὶ τοὺς κόγχους, ὡς εἴρηται, τρέπον-
ται. εἰ δὲ ἡ ἐκ τῶν κόγχων τροφὴ σπανίζει, κα-
186 ταφεύγουσιν ἐπὶ τὸν τῶν ἀκανθῶν σωρόν· ἐκ τού- 7
του γὰρ ἐκλέγοντες τὰς ἐγχύλους καὶ προσφάτους
τῶν ἀκανθῶν διαιροῦσι κατ' ἄρθρον, καὶ τὰς μὲν
αὐτόθεν τοῖς ὀδοῦσι κατεργάζονται, τὰς δὲ σκληρὰς
λίθοις θραύοντες καὶ προϋπεργαζόμενοι κατεσθί-
ουσι, παραπλησίαν διάθεσιν ἔχοντες τοῖς φωλεύουσι
τῶν θηρίων. τῆς μὲν οὖν ξηρᾶς τροφῆς τὸν εἰρη- 17
μένον τρόπον εὐποροῦσι, τῆς δ' ὑγρᾶς παράδοξον

ἔχουσι καὶ παντελῶς ἀπιστουμένην τὴν χρῆσιν. ταῖς μὲν γὰρ θήραις προσκαρτεροῦσιν ἐφ' ἡμέρας τέτταρας, εὐωχούμενοι πανδημεὶ ἱλαρότητος καὶ ταῖς ἀνάρθροις ᾠδαῖς ἀλλήλους ψυχαγωγοῦντες· πρὸς δὲ τούτοις ἐπιμίσγονται τότε ταῖς γυναιξὶν αἷς ἂν τύχωσι παιδοποιίας ἕνεκα, πάσης ἀσχολίας ἀπολελυμένοι διὰ τὴν εὐκοπίαν [καὶ τὴν ἑτοιμότητα] τῆς
2 τροφῆς. τῇ δὲ πέμπτῃ πρὸς τὴν ὑπώρειαν ἐπείγονται πανδημεὶ ποτοῦ χάριν, ἔνθα συρρύσεις ὑδάτων γλυκέων εἰσί, πρὸς αἷς οἱ νομάδες τὰς ἀγέλας τῶν
3 θρεμμάτων ποτίζουσιν. ἡ δὲ ὁδοιπορία τούτων παραπλήσιος γίνεται ταῖς ἀγέλαις τῶν βοῶν, πάντων φωνὴν ἀφιέντων οὐκ ἔναρθρον, ἀλλ' ἦχον μόνον ἀποτελοῦσαν. τῶν δὲ τέκνων τὰ μὲν νήπια παντελῶς αἱ μητέρες ἐν ταῖς ἀγκάλαις φέρουσι, τὰ δὲ κεχωρισμένα τοῦ γάλακτος οἱ πατέρες, τὰ δ' ὑπὲρ πενταετῆ χρόνον ὄντα προάγει μετὰ τῶν γονέων σὺν παιδιᾷ, πεπληρωμένα χαρᾶς, ὡς ἂν πρὸς
4 τὴν ἡδίστην ἀπόλαυσιν ὁρμώμενα. ἡ γὰρ φύσις αὐτῶν ἀδιάστροφος οὖσα τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς ἐνδείας ἡγεῖται μέγιστον ἀγαθόν, οὐδὲν τῶν ἐπεισάκτων ἡδέων ἐπιζητοῦσα. ὅταν δὲ ταῖς τῶν νομάδων ποτίστραις ἐγγίσωσι καὶ τοῦ ποτοῦ πληρώσωσι τὰς κοιλίας, ἐπανέρχονται, μόγις βαδίζοντες διὰ
5 τὸ βάρος. κἀκείνην μὲν τὴν ἡμέραν οὐδενὸς γεύονται, κεῖται δ' ἕκαστος ὑπεργέμων καὶ δύσπνους καὶ τὸ σύνολον παρεμφερὴς τῷ μεθύοντι· τῇ δ' ἑξῆς ἐπὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἰχθύων πάλιν τροφὴν ἀνακάμπτουσι· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἡ δίαιτα κυκλεῖται παρ' αὐτοῖς πάντα τὸν τοῦ ξῆν χρόνον.

Οἱ μὲν οὖν τὴν παράλιον τὴν ἐντὸς τῶν στενῶν κατοικοῦντες οὕτω βιοῦσι, νόσοις μὲν διὰ τὴν ἁπλό-

τητα τῆς τροφης σπανίως περιπίπτοντες, ὀλιγοχρονιώτεροι δὲ πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν ὄντες. τοῖς δὲ 18
τὴν ἐκτὸς τοῦ κόλπου παράλιον νεμομένοις πολλῷ
τούτων παραδοξότερον εἶναι τὸν βίον συμβέβηκεν,
ὡς ἂν ἄδιψον ἐχόντων καὶ ἀπαθῆ τὴν φύσιν. ἀπὸ
γὰρ τῶν οἰκουμένων τόπων εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ
τῆς τύχης ἐκτετοπισμένοι τῆς μὲν ἀπὸ τῶν ἰχθύων
ἄγρας εὐποροῦσιν, ὑγρὰν δὲ τροφὴν οὐκ ἐπιζητοῦσι. προσφερόμενοι γὰρ τὸν ἰχθῦν ἔγχυλον, μικρὰν 2
ἔχοντα τῶν ὠμῶν τὴν παραλλαγήν, οὐχ οἷον ὑγρὰν
τροφὴν ἐπιζητοῦσιν, ἀλλ' οὐδ' ἔννοιαν ἔχουσι ποτοῦ.
στέργουσι δὲ τὴν ἐξ ἀρχῆς δίαιταν ὑπὸ τῆς τύχης
αὐτοῖς προσκληρωθεῖσαν, εὐδαιμονίαν ἡγούμενοι
τὴν ἐκ τῆς ἐνδείας αὐτοῦ τοῦ λυποῦντος ὑπεξ-
187 αίρεσιν. τὸ δὲ πάντων παραδοξότατον, ἀπαθείᾳ 3
τοσοῦτον ὑπερβάλλουσι πάντας ὥστε μὴ ῥᾳδίως
πιστευθῆναι τὸν λόγον. καίτοι γε πολλοὶ τῶν ἀπ'
Αἰγύπτου πλεόντων διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης ἔμποροι μέχρι τοῦ νῦν, πολλάκις προσπεπλευκότες πρὸς
τὴν τῶν Ἰχθυοφάγων χώραν, ἐξηγοῦνται σύμφωνα
τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις περὶ τῶν ἀπαθῶν ἀνθρώπων. καὶ ὁ τρίτος δὲ Πτολεμαῖος, ὁ φιλοτιμηθεὶς 4
περὶ τὴν θήραν τῶν ἐλεφάντων τῶν περὶ τὴν χώραν ταύτην ὄντων, ἐξέπεμψεν ἕνα τῶν φίλων, ὄνομα
Σιμίαν, κατασκεψόμενον τὴν χώραν· οὗτος δὲ μετὰ
τῆς ἁρμοττούσης χορηγίας ἀποσταλεὶς ἀκριβῶς, ὡς
φησιν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος ἱστοριογράφος, ἐξήτασε τὰ κατὰ τὴν παραλίαν ἔθνη. φησὶν οὖν τὸ
τῶν ἀπαθῶν Αἰθιόπων ἔθνος τὸ σύνολον ποτῷ μὴ
χρῆσθαι, μηδὲ τὴν φύσιν αὐτῶν ἐπιζητεῖν διὰ τὰς
προειρημένας αἰτίας. καθόλου δ' ἀποφαίνεται μήτ' 5
εἰς σύλλογον ἔρχεσθαι πρὸς τοὺς ἀλλοεθνεῖς, μήτε

τὸ ξένον τῆς ὄψεως τῶν προσπλεόντων κινεῖν τοὺς ἐγχωρίους, ἀλλ' ἐμβλέποντας ἀτενῶς ἀπαθεῖς ἔχειν καὶ ἀκινήτους τὰς αἰσθήσεις, ὡς ἂν μηδενὸς παρόντος. οὔτε γὰρ ξίφος σπασαμένου τινὸς καὶ καταφέροντος ὑπεξέφυγον, οὔθ' ὕβριν οὐδὲ πληγὰς ὑπομένοντες ἠρεθίζοντο, τό τε πλῆθος οὐ συνηγανάκτει τοῖς πάσχουσιν, ἀλλ' ἐνίοτε τέκνων ἢ γυναικῶν σφαττομένων ἐν ὀφθαλμοῖς ἀπαθεῖς ταῖς διαθέσεσιν ἔμενον, οὐδεμίαν ἔμφασιν ὀργῆς ἢ πάλιν ἐλέου διδόντες. καθόλου δὲ τοῖς ἐκπληκτικωτάτοις δεινοῖς περιπίπτοντες ἠρεμαῖοι διέμενον, βλέποντες μὲν ἀτενῶς εἰς τὰ συντελούμενα, ταῖς δὲ κεφαλαῖς παρ' ἕκαστα διανεύοντες. διὸ καί φασιν αὐτοὺς διαλέκτῳ μὲν μὴ χρῆσθαι, μιμητικῇ δὲ δηλώσει διὰ τῶν χειρῶν διασημαίνειν ἕκαστα τῶν πρὸς τὴν χρείαν ἀνηκόντων. καὶ τὸ πάντων θαυμασιώτατον, φῶκαι τοῖς γένεσι τούτοις συνδιατρίβουσαι θήραν ποιοῦνται τῶν ἰχθύων καθ' αὑτὰς παραπλησίως ἀνθρώποις. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς κοίτας καὶ τὴν τῶν γεννηθέντων ἀσφάλειαν μεγίστῃ πίστει τὰ γένη χρῆσθαι ταῦτα πρὸς ἄλληλα· χωρὶς γὰρ ἀδικήματος ἀλλοφύλοις ζῴοις ἡ συναναστροφὴ γίνεται μετ' εἰρήνης καὶ πάσης εὐλαβείας.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ βίος, καίπερ ὢν παράδοξος, ἐκ παλαιῶν χρόνων τετήρηται τοῖς γένεσι τούτοις, εἴτε ἐθισμῷ διὰ τὸν χρόνον εἴτε ἀναγκαίᾳ χρείᾳ διὰ τὸ κατεπεῖγον ἡρμοσμένος. οἰκήσεσι δὲ τὰ ἔθνη οὐχ ὁμοίαις χρῆται, πρὸς δὲ τὰς τῆς περιστάσεως ἰδιότητας διηλλαγμέναις ἐμβιοῦσι. τινὲς μὲν γὰρ ἐν σπηλαίοις κατοικοῦσι κεκλιμένοις μάλιστα πρὸς τὰς ἄρκτους, ἐν οἷς καταψύχουσιν ἑαυτοὺς διά τε τὸ βάθος τῆς σκιᾶς καὶ διὰ τὰς περιπνεούσας αὔρας·

τὰ μὲν γὰρ πρὸς μεσημβρίαν νεύοντα, τοῖς ἵπνοις παραπλησίαν ἔχοντα τὴν θερμασίαν, ἀπρόσιτα τοῖς ἀνθρώποις ἐστὶ διὰ τὴν τοῦ καύματος ὑπερβολήν. οἱ 2 δὲ τῶν πρὸς ἄρκτον νευόντων σπηλαίων σπανίζον-
187 τες ἀθροίζουσι τὰς πλευρὰς τῶν ἐκ τοῦ πελάγους ἐκπιπτόντων κητῶν· τῆς δὲ τούτων δαψιλείας πολλῆς οὔσης, καταπλέξαντες ἐξ ἑκατέρου μέρους κύρτας πρὸς ἀλλήλας νενευκυίας τῷ προσφάτῳ φύκει ταύτας διαπλέκουσι. σκεπαζομένης οὖν τῆς καμά- 10 ρας ἐν ταύτῃ τὸ βαρύτατον τοῦ καύματος ἀναπαύονται, τῆς κατὰ φύσιν χρείας αὐτοδίδακτον τέχνην ὑφηγουμένης. τρίτος δὲ τρόπος ἐστὶ τοῖς Ἰχθυο- 3 φάγοις τῆς σκηνώσεως τοιοῦτος. ἐλαῖαι φύονται πάνυ πολλαὶ περὶ τοὺς τόπους τούτους, τὰ μὲν 15 πρὸς τὴν ῥίζαν ἔχουσαι προσκλυζόμενα τῇ θαλάττῃ, πυκναὶ δὲ τοῖς φυλλώμασι, τὸν δὲ καρπὸν ὅμοιον ἔχουσαι τῷ κασταναϊκῷ καρύῳ. ταύτας ἀλλήλαις 4 συμπλέκοντες καὶ συνεχῆ σκιὰν ποιοῦντες ἰδιαζούσαις σκηναῖς ἐμβιοῦσιν· ἅμα γὰρ ἐν γῇ καὶ θα- 20 λάττῃ διατρίβοντες ἐπιτερπῶς διεξάγουσι, τὸν μὲν ἥλιον φεύγοντες τῇ διὰ τῶν ἀκρεμόνων σκιᾷ, τὸ δὲ φυσικὸν περὶ τοὺς τόπους καῦμα τῇ συνεχεῖ τοῦ κύματος προσκλύσει διορθούμενοι, ταῖς δὲ περιπνοαῖς τῶν εὐκαίρων ἀνέμων εἰς ῥᾳστώνην ἄγοντες 25 τὰ σώματα. ῥητέον δ' ἡμῖν καὶ περὶ τοῦ τετάρτου 5 μέρους τῆς σκηνώσεως. ἐκ γὰρ τοῦ παντὸς αἰῶνος σεσώρευται τοῦ μνίου φόρτος ἄπλατος, ὄρει παρεμφερής· οὗτος ὑπὸ τῆς συνεχοῦς τοῦ κύματος πληγῆς πεπιλημένος τὴν φύσιν ἔχει στερέμνιον καὶ συμ- 30 πεπλεγμένην ἄμμῳ. ἐν τούτοις οὖν τοῖς ἀναστήμασιν ὑπονόμους ἀνδρομήκεις ὀρύττοντες, τὸν μὲν κατὰ κορυφὴν τόπον ἐῶσι στέγην, κάτωθεν δ' αὐλῶνας

παραμήκεις καὶ πρὸς ἀλλήλους συντετρημένους κατασκευάζουσιν. ἐν δὲ τούτοις ἀναψύχοντες ἑαυτοὺς ἀλύπους κατασκευάζουσι, καὶ κατὰ τὰς ἐπικλύσεις τῶν κυμάτων ἐκπηδῶντες περὶ τὴν θήραν τῶν ἰχθύων ἀσχολοῦνται· ὅταν δὲ ἄμπωτις γένηται, κατευωχησόμενοι τὰ ληφθέντα συμφεύγουσι πάλιν εἰς
6 τοὺς προειρημένους αὐλῶνας. τοὺς δὲ τελευτήσαντας θάπτουσι κατὰ μὲν τὸν τῆς ἀμπώτεως καιρὸν ἐῶντες ἐρριμμένους, ὅταν δ' ἡ πλημυρὶς ἐπέλθῃ, ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλατταν τὰ σώματα. διὸ καὶ τὴν ἰδίαν ταφὴν τροφὴν τῶν ἰχθύων ποιούμενοι κυκλούμενον ἰδιοτρόπως τὸν βίον ἔχουσι παρ' ὅλον τὸν αἰῶνα.

20 Ἓν δὲ γένος τῶν Ἰχθυοφάγων τοιαύτας ἔχει τὰς οἰκήσεις ὥστε πολλὴν ἀπορίαν παρέχεσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα φιλοτιμουμένοις ζητεῖν· ἐν γὰρ ἀποκρήμνοις φάραγξι καθίδρυνταί τινες, εἰς ἃς ἐξ ἀρχῆς ἦν ἀδύνατον παραβάλλειν τοὺς ἀνθρώπους, ἄνωθεν μὲν ἐπεχούσης πέτρας ὑψηλῆς καὶ πανταχόθεν ἀποτόμου, ἐκ πλαγίων δὲ κρημνῶν ἀπροσίτων ὑφαιρουμένων τὰς παρόδους, τὴν δὲ λοιπὴν πλεύρὰν τοῦ πελάγους ὁρίζοντος, ὃ πεζῇ μὲν διελθεῖν ἀδύνατον, σχεδίαις δὲ οὐ χρῶνται τὸ παράπαν, πλοίων τε τῶν
2 παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν ἀνεννόητοι. τοιαύτης δὲ ἀπορίας περὶ αὐτοὺς οὔσης, ὑπολείπεται λέγειν αὐτόχθονας αὐτοὺς ὑπάρχειν, ἀρχὴν μὲν τοῦ πρώτου γένους μηδεμίαν ἐσχηκότας, ἀεὶ δ' ἐξ αἰῶνος γεγονότας, καθάπερ ἔνιοι τῶν φυσιολόγων περὶ πάντων
3 τῶν φυσιολογουμένων ἀπεφήναντο. ἀλλὰ γὰρ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀνεφίκτου τῆς ἐπινοίας ἡμῖν οὔσης οὐδὲν κωλύει τοὺς τὰ πλεῖστα ἀποφηναμένους ἐλάχιστα γινώσκειν, ὡς ἂν τῆς ἐν τοῖς λόγοις

πιθανότητος τὴν μὲν ἀκοὴν πειθούσης, τὴν δ' ἀλήθειαν οὐδαμῶς εὑρισκούσης.

Ῥητέον δ' ἡμῖν καὶ περὶ τῶν καλουμένων Χελωνοφάγων, ὃν τρόπον ἔχουσι τὴν ὅλην διάθεσιν τοῦ βίου· νῆσοι γάρ εἰσι κατὰ τὸν Ὠκεανὸν πλησίον τῆς γῆς κείμεναι, πολλαὶ μὲν τὸ πλῆθος, μικραὶ δὲ τοῖς μεγέθεσι καὶ ταπειναί, καρπὸν δὲ οὔθ' ἥμερον οὔτ' ἄγριον ἔχουσαι. ἐν ταύταις διὰ τὴν πυκνότητα κῦμα μὲν οὐ γίνεται, τοῦ κλύδωνος θραυομένου περὶ τὰς ἄκρας τῶν νήσων, χελωνῶν δὲ θαλαττίων πλῆθος ἐνδιατρίβει περὶ τοὺς τόπους τούτους, πανταχόθεν καταφεῦγον πρὸς τὴν ἐκ τῆς γαλήνης σκέπην. αὗται δὲ τὰς μὲν νύκτας ἐν βυθῷ διατρίβουσιν ἀσχολούμεναι περὶ τὴν νομήν, τὰς δ' ἡμέρας εἰς τὴν ἀνὰ μέσον τῶν νήσων θάλατταν φοιτῶσαι κοιμῶνται μετέωροι τοῖς κύτεσι πρὸς τὸν ἥλιον, παρεμφερῆ τὴν πρόσοψιν ποιοῦσαι ταῖς κατεστραμμέναις ἀκάτοις· ἐξαίσιοι γὰρ τοῖς μεγέθεσιν ὑπάρχουσι καὶ τῶν ἐλαχίστων ἁλιάδων οὐκ ἐλάττους. οἱ δὲ τὰς νήσους κατοικοῦντες βάρβαροι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἠρέμα προσνήχονται ταῖς χελώναις· πρὸς ἑκάτερον δὲ μέρος πλησιάσαντες, οἱ μὲν πιέζουσιν, οἱ δ' ἐξαίρουσιν, ἕως ἂν ὕπτιον γένηται τὸ ζῷον. ἔπειθ' οἱ μὲν ἐξ ἑκατέρου μέρους οἰακίζουσι τὸν ὅλον ὄγκον, ἵνα μὴ στραφὲν τὸ ζῷον καὶ νηξάμενον τῷ τῆς φύσεως βοηθήματι φύγῃ κατὰ βάθους, εἷς δ' ἔχων μέρμιθα μακρὰν καὶ δήσας τῆς οὐρᾶς νήχεται πρὸς τὴν γῆν καὶ προσέλκεται μετάγων τὸ ζῷον ἐπὶ τὴν χέρσον, συμπαρακομιζομένων τῶν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπίθεσιν πεποιημένων. ὅταν δ' εἰς τὴν νῆσον ἐκκομίσωσι, τὰ μὲν ἐντὸς πάντα βραχὺν χρόνον ἐν ἡλίῳ παροπτήσαντες κατευωχοῦνται, τοῖς δὲ κύτεσιν οὖσι

21

2

3

4

5

σκαφοειδέσι χρῶνται πρός τε τὸν εἰς τὴν ἤπειρον διάπλουν, ὃν ποιοῦνται τῆς ὑδρείας ἕνεκεν, καὶ πρὸς τὰς σκηνώσεις, τιθέντες πρηνεῖς ἐφ' ὑψηλῶν τόπων, ὥστε δοκεῖν τούτοις τὴν φύσιν δεδωρῆσθαι μιᾷ χάριτι πολλὰς χρείας· τὴν γὰρ αὐτὴν αὐτοῖς εἶναι τροφήν, ἀγγεῖον, οἰκίαν, ναῦν.

6 Οὐ μακρὰν δὲ τούτων διεστῶτες νέμονται τὴν παράλιον βάρβαροι βίον ἀνώμαλον ἔχοντες. διατρέφονται γὰρ ἀπὸ τῶν ἐκπιπτόντων εἰς τὴν χέρσον κητῶν, ποτὲ μὲν δαψίλειαν τροφῆς ἔχοντες διὰ τὰ μεγέθη τῶν εὑρισκομένων θηρίων, ποτὲ δὲ διαλειμμάτων γινομένων κακῶς ἀπαλλάττουσιν ὑπὸ τῆς ἐνδείας· καθ' ὃν δὴ χρόνον ἀναγκάζονται κατεργάζεσθαι διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀρχαίων ὀστῶν χόνδρους καὶ τὰς ἄκρας τῶν πλευρῶν ἐκφύσεις.

Τῶν μὲν οὖν Ἰχθυοφάγων τὰ γένη τοσαῦτ' ἐστὶ καὶ τοιούτοις χρῶνται βίοις, ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰ-
22 πεῖν. ἡ δὲ κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν παράλιος συνάπτει μὲν ἡμέρᾳ καὶ καταφύτῳ χώρᾳ, τοσοῦτο δέ ἐστι πλῆθος τῶν ἰχθύων τοῖς ἐγχωρίοις ὥστε τοὺς
2 ἀναλίσκοντας μὴ δύνασθαι ῥᾳδίως περιγενέσθαι τῆς δαψιλείας. παρὰ γὰρ τοὺς αἰγιαλοὺς ἱστᾶσι καλάμους πυκνοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους διαπεπλεγμένους, ὥστε τὴν πρόσοψιν ὁμοίαν εἶναι δικτύῳ παρὰ θάλατταν ἑστηκότι. κατὰ δὲ πᾶν τὸ ἔργον ὑπάρχουσι πυκναὶ θύραι, τῇ μὲν πλοκῇ ταρσώδεις, τὰς στροφὰς δ' ἔχουσαι πρὸς τὰς εἰς ἑκάτερα τὰ μέρη κινήσεις εὐλύτους. ταύτας ὁ κλύδων φερόμενος μὲν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸν τῆς πλημυρίδος καιρὸν ἀνοίγει, παλισσυτῶν δὲ κατὰ τὴν ἄμπωτιν ἀπο-
3 κλείει. διόπερ συμβαίνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν πλημυρούσης μὲν τῆς θαλάττης ἐκ βυθοῦ τοὺς

ἰχθῦς συνεκφερομένους διὰ τῶν θυρῶν παρεισπίπτειν, ἀναχωρούσης δὲ μὴ δύνασθαι τοῖς ὑγροῖς συνδιαρρεῖν διὰ τῆς τῶν καλάμων πλοκῆς. διὸ καὶ παρὰ τὸν Ὠκεανὸν ἐνίοτε σωροὺς ἰχθύων σπαιρόντων ὁρᾶν ἔστι γινομένους, οὓς ἀναλεγόμενοι συνεχῶς οἱ πρὸς τούτοις τεταγμένοι δαψιλεῖς ἀπολαύσεις ἔχουσι καὶ μεγάλας προσόδους. ἔνιοι δὲ τῶν 4
περὶ τοὺς τόπους διατριβόντων, πεδιάδος τε καὶ ταπεινῆς τῆς χώρας ὑπαρχούσης, τάφρους ὀρύττουσιν ἀπὸ θαλάττης εὐρείας ἐπὶ πολλοὺς σταδίους μέχρι τῶν ἰδίων ἐπαύλεων, ῥαβδωτὰς δὲ θύρας ἐπ' ἄκρας αὐτὰς ἐπιστήσαντες ἀναβαινούσης μὲν τῆς πλημυρίδος ἀνοίγουσιν, εἰς δὲ τοὐναντίον μεταπιπτούσης κλείουσιν. εἶτα τῆς μὲν θαλάττης διὰ τῶν τῆς θύρας ἀραιωμάτων ἀπορρεούσης, τῶν δ' ἰχθύων ἀποληφθέντων ἐν ταῖς τάφροις, ταμιεύονται καὶ λαμβάνουσιν ὅσους ἂν προαιρῶνται καὶ καθ' ὃν ἂν χρόνον βούλωνται.

191 Διεληλυθότες δ' περὶ τῶν παροικούντων τὴν 23
ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας παράλιον ἕως Ἀραβίου κόλπου, περὶ τῶν ἑξῆς τούτοις ἐθνῶν διέξιμεν. κατὰ γὰρ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου παρὰ τὸν Ἄσαν καλούμενον ποταμὸν παροικεῖ τὸ τῶν Ῥιζοφάγων ἔθνος. ἐκ γὰρ τῶν πλησιοχώρων τὰς ῥίζας τῶν καλάμων ὀρύττοντες οἱ βάρβαροι πλύνουσι φιλοτίμως· ποιήσαντες δὲ καθαρὰς κόπτουσι λίθοις, μέχρι ἂν γένηται τὸ ἔργον λεῖον καὶ κολλῶδες· ἔπειτα περιπλάσαντες χειροπληθιαίους ὄγκους ἐν ἡλίῳ παροπτῶσι, καὶ ταύτῃ χρώμενοι τροφῇ πάντα τὸν βίον διατελοῦσιν. ἀνεκλείπτους δ' ἔχοντες τὰς 2
τῆς τροφῆς ταύτης δαψιλείας, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ εἰρήνην ἄγοντες, ὑπὸ πλήθους λεόντων πολε-

μοῦνται· ἐμπύρου γὰρ τοῦ πέριξ ἀέρος ὄντος ἐκ τῆς ἐρήμου πρὸς αὐτοὺς φοιτῶσι λέοντες σκιᾶς ἕνεκεν, οἱ δὲ καὶ θήρας τῶν ἐλαττόνων θηρίων. διόπερ τοὺς ἐκ τῶν τελμάτων ἐξιόντας τῶν Αἰθιόπων ὑπὸ τούτων τῶν θηρίων ἀναλίσκεσθαι συμβαίνει· ἀδυνατοῦσι γὰρ ὑφίστασθαι τὰς ἀλκὰς τῶν λεόντων, ὡς ἂν μηδεμίαν βοήθειαν ὅπλων ἔχοντες, καὶ πέρας ἄρδην ἂν αὐτῶν διεφθάρη τὸ γένος, εἰ μὴ
3 ἡ φύσις τι αὐτοῖς αὐτόματον ἐποίησε βοήθημα. ὑπὸ γὰρ τὴν ἀνατολὴν τοῦ κυνὸς παραδόξως, μηδεμιᾶς γινομένης μυίας περὶ τοὺς τόπους, τοσοῦτο πλῆθος ἀθροίζεται κωνώπων, ὑπερέχον δυνάμει τοὺς γνωριζομένους, ὥστε τοὺς μὲν ἀνθρώπους καταφυγόντας εἰς τὰς ἑλώδεις λίμνας μηδὲν πάσχειν, τοὺς δὲ λέοντας πάντας φεύγειν ἐκ τῶν τόπων, ἅμα μὲν ὑπὸ τοῦ δηγμοῦ κακουχουμένους, ἅμα δὲ τὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς ἦχον καταπεπληγμένους.

24 Ἑπόμενοι δὲ τούτοις εἰσὶν οἵ τε Ὑλοφάγοι καὶ οἱ Σπερματοφάγοι καλούμενοι. τούτων δ' οἱ μὲν ὑπὸ τὴν θερείαν τὸν πίπτοντα καρπὸν ἀπὸ τῶν δένδρων ὄντα πολὺν ἀθροίζοντες ἀπόνως διατρέφονται, κατὰ δὲ τὸν ἄλλον καιρὸν τῆς βοτάνης τῆς ἐν ταῖς σκιαζομέναις συναγκείαις φυομένης προσφέρονται τὴν προσηνεστάτην· στερεὰ γὰρ οὖσα τὴν φύσιν, καὶ καυλὸν ἔχουσα παραπλήσιον ταῖς γινομέναις βουνιάσιν, ἐκ-
2 πληροῖ τὴν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἔνδειαν. οἱ δὲ Ὑλοφάγοι μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιόντες ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὰ δένδρα, καὶ τοὺς ἁπαλοὺς τῶν ἀκρεμόνων προσφέρονται. τοιαύτην δ' ἐκ τῆς συνεχοῦς μελέτης τὴν ἐπ' ἄκρους τοὺς κλάδους ἀναδρομὴν ποιοῦνται πάντες ὥστε ἄπιστον εἶναι τὸ γινόμενον· καὶ γὰρ μεταπηδῶσιν ἀπὸ ἑτέρου ἐφ'

2 ἕτερον δένδρον ὁμοίως τοῖς ὀρνέοις, καὶ τὰς ἀνα-
βάσεις ἐπὶ τῶν λεπτοτάτων κλάδων ποιοῦνται χω-
ρὶς κινδύνων. ἰσχνότητι γὰρ σώματος καὶ κουφό- 3
τητι διαφέροντες, ἐπειδὰν τοῖς ποσὶ σφάλλωνται,
5 ταῖς χερσὶν ἀντιλαμβάνονται· κἂν τύχωσι πεσόντες
ἀφ᾽ ὕψους, οὐδὲν πάσχουσι διὰ τὴν κουφότητα.
καὶ πάντα δὲ κλάδον ἔγχυλον τοῖς ὀδοῦσι κατερ-
γαζόμενοι πέττουσιν εὐκόπως ταῖς κοιλίαις. οὗτοι 4
δ᾽ ἀεὶ βιοῦσι γυμνοὶ μὲν ἐσθῆτος, κοιναῖς δὲ χρώ-
10 μενοι γυναιξίν· ἀκολούθως δὲ καὶ τοὺς γεννηθέν-
τας παῖδας κοινοὺς ἡγοῦνται. διαπολεμοῦσι δὲ πρὸς
ἀλλήλους περὶ τῶν τόπων ῥάβδοις ὡπλισμένοι, καὶ
ταύταις ἀμυνόμενοι τοὺς ἐναντίους διασπῶσι τοὺς
χειρωθέντας. τελευτῶσι δ᾽ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι λιμῷ
15 καταπονηθέντες, ὅταν τῶν ὀμμάτων ἀπογλαυκωθέν-
των τὸ σῶμα στερηθῇ τῆς ἀναγκαίας ἐκ ταύτης τῆς
αἰσθήσεως χρείας.

Τὴν δὲ ἑξῆς χώραν Αἰθιόπων ἐπέχουσιν οἱ κα- 25
λούμενοι Κυνηγοί, σύμμετροι μὲν κατὰ τὸ πλῆθος,
20 βίον δ᾽ οἰκεῖον ἔχοντες τῇ προσηγορίᾳ. θηριώδους
γὰρ οὔσης τῆς χώρας καὶ παντελῶς λυπρᾶς, ἔτι δὲ
ὑδάτων ῥύσεις ναματιαίων ἐχούσης ὀλίγας, καθεύ-
δουσι μὲν ἐπὶ τῶν δένδρων διὰ τὸν ἀπὸ τῶν θη-
ρίων φόβον, ὑπὸ δὲ τὴν ἑωθινὴν πρὸς τὰς συρρύσεις
25 τῶν ὑδάτων μεθ᾽ ὅπλων φοιτῶντες ἑαυτοὺς ἀποκρύ-
βουσιν εἰς τὴν ὕλην καὶ σκοπεύουσιν ἀπὸ τῶν δέν-
δρων. κατὰ δὲ τὸν τοῦ καύματος καιρόν, ἐρχομένων 2
βοῶν τε ἀγρίων καὶ παρδάλεων καὶ τῶν ἄλλων θηρίων
πλήθους πρὸς τὸ ποτόν, ταῦτα μὲν διὰ τὴν ὑπερ-
30 βολὴν τοῦ τε καύματος καὶ δίψους λάβρον προσ-
φέρεται τὸ ὑγρόν, μέχρι ἂν ἐμπλησθῇ, οἱ δ᾽ Αἰ-
θίοπες, γενομένων αὐτῶν βαρέων καὶ δυσκινήτων,

καταπηδῶντες ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ χρώμενοι ξύλοις πεπυρακτωμένοις καὶ λίθοις, ἔτι δὲ τοξεύμασι, 3 ῥᾳδίως καταπονοῦσι. κατὰ δὲ συστήματα ταύταις χρώμενοι ταῖς κυνηγίαις σαρκοφαγοῦσι τὰ ληφθέντα, καὶ σπανίως μὲν ὑπὸ τῶν ἀλκιμωτάτων ζῴων αὐτοὶ διαφθείρονται, τὰ δὲ πολλὰ δόλῳ τὴν 4 ἐκ βίας ὑπεροχὴν χειροῦνται. ἐὰν δέ ποτε τῶν κυνηγουμένων ζῴων σπανίζωσι, τὰς δορὰς τῶν πρότερον εἰλημμένων βρέξαντες ἐπιτιθέασιν ἐπὶ πῦρ ἀπαλόν· σποδίσαντες δὲ τὰς τρίχας τὰ δέρματα διαιροῦσι, καὶ κατεσθίοντες βεβιασμένως ἀναπλη- 5 ροῦσι τὴν ἔνδειαν. τοὺς δὲ ἀνήβους παῖδας γυμνάζουσιν ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν, καὶ μόνοις διδόασι τροφὴν τοῖς ἐπιτυχοῦσι. διὸ καὶ θαυμαστοὶ ταῖς εὐστοχίαις ἄνδρες γίνονται, κάλλιστα διδασκόμενοι ταῖς τοῦ λιμοῦ πληγαῖς.

26 Ταύτης δὲ τῆς χώρας εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς μέρη πολὺ διεστηκότες Αἰθίοπες ὑπάρχουσιν Ἐλεφαντομάχοι κυνηγοί. νεμόμενοι γὰρ δρυμώδεις καὶ πυκνοὺς τοῖς δένδρεσι τόπους παρατηροῦσι τῶν ἐλεφάντων τὰς εἰσόδους καὶ τὰς ἐκτροπάς, σκοπὰς ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων ποιούμενοι· καὶ ταῖς μὲν ἀγέλαις αὐτῶν οὐκ ἐπιτίθενται διὰ τὸ μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχειν κατορθώσεως, τοῖς δὲ καθ' ἕνα πορευομένοις ἐπιβάλλουσι τὰς χεῖρας, παραδόξοις ἐγχει- 2 ροῦντες τολμήμασιν. ὅταν γὰρ τὸ ζῷον διεξιὸν γένηται κατὰ τὸ δένδρον ἐν ᾧ συμβαίνει τὸν σκοπεύοντα κεκρύφθαι, ἅμα τῷ παραλλάττειν τὸν τόπον ταῖς μὲν χερσὶν ἐδράξατο τῆς οὐρᾶς, τοῖς δὲ ποσὶν ἀντέβη πρὸς τὸν ἀριστερὸν μηρόν· ἔχων δ' ἐκ τῶν ὤμων ἐξηρτημένον πέλεκυν, κοῦφον μὲν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς μιᾶς χειρὸς πληγήν, ὀξὺν δὲ καθ'

ὑπερβολήν, τοῦτον λαβόμενος ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ νευροκοπεῖ τὴν δεξιὰν ἰγνύν, πυκνὰς καταφέρων πληγὰς καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς οἰακίζων τὸ ἴδιον σῶμα. παράδοξον δὲ ὀξύτητα τοῖς ἔργοις προσφέρουσιν, ὡς ἂν ἄθλου τῆς ἰδίας ψυχῆς ἑκάστῳ προκειμένου· ἢ γὰρ χειρώσασθαι τὸ ζῷον ἢ τελευτᾶν αὐτὸν λείπεται, τῆς περιστάσεως οὐκ ἐπιδεχομένης ἕτερον ἀποτέλεσμα. τὸ δὲ νευροκοπηθὲν ζῷον ποτὲ 3
μὲν διὰ τὴν δυσκινησίαν ἀδυνατοῦν στρέφεσθαι καὶ συνεγκλινόμενον ἐπὶ τὸν πεπονθότα τόπον πίπτει καὶ τὸν Αἰθίοπα συναπόλλυσι, ποτὲ δὲ πρὸς πέτραν ἢ δένδρον ἀποθλῖψαν τὸν ἄνθρωπον τῷ βάρει πιέξει μέχρι ἂν ἀποκτείνῃ. ἔνιοι δὲ τῶν ἐλεφάντων 4
περιαλγεῖς γινόμενοι τοῦ μὲν ἀμύνεσθαι τὸν ἐπιβουλεύσαντα μακρὰν ἀφεστήκασι, τὴν δὲ φυγὴν διὰ τοῦ πεδίου ποιοῦνται, μέχρι ἂν οὗ συνεχῶς ὁ προσβεβηκὼς τύπτων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τῷ πελέκει διακόψας τὰ νεῦρα ποιήσῃ πάρετον τὸ ζῷον. ὅταν δὲ τὸ ζῷον πέσῃ, συντρέχουσι κατὰ συστήματα, καὶ ζῶντος ἔτι τέμνοντες τὰς σάρκας ἐκ τῶν ὄπισθεν μερῶν εὐωχοῦνται. ἔνιοι δὲ τῶν πλησίον 27
κατοικούντων χωρὶς κινδύνων θηρεύουσι τοὺς ἐλέφαντας, τέχνῃ τῆς βίας περιγινόμενοι. εἴωθε γὰρ τοῦτο τὸ ζῷον, ἐπειδὰν ἀπὸ τῆς νομῆς πληρωθῇ, πρὸς ὕπνον καταφέρεσθαι, διαφορὰν ἐχούσης τῆς περὶ 2
αὐτὸ διαθέσεως πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν τετραπόδων· οὐ γὰρ δύναται τοῖς γόνασι πρὸς τὴν γῆν συγκαθιέναι τὸν ὅλον ὄγκον, ἀλλὰ πρὸς δένδρον ἀνακλιθὲν ποιεῖται τὴν διὰ τῶν ὕπνων ἀνάπαυσιν. διόπερ τὸ δένδρον διὰ τὴν γινομένην πρὸς αὐτὸ πλεονάκις πρόσκλισιν τοῦ ζῴου τετριμμένον τέ ἐστι καὶ ῥύπου πλῆρες, πρὸς δὲ τούτοις ὁ περὶ αὐτὸ τόπος

προσφέρηται τὰ νέφη τῶν ἀκρίδων, καταδιελόμενοι πάντα τὸν τῆς χαράδρας τόπον πυροῦσι τὸν ἐν
3 αὐτῇ χόρτον. ἐγειρομένου δὲ καπνοῦ πολλοῦ καὶ δριμέος, αἱ μὲν ἀκρίδες ὑπερπετόμεναι τὴν χαράδραν, καὶ διὰ τὴν τοῦ καπνοῦ δριμύτητα πνιγόμεναι, καταπίπτουσιν ἐπὶ τὴν γῆν ὀλίγον διαπετασθεῖσαι τόπον, τῆς δὲ τούτων ἀπωλείας ἐπὶ πλείονας ἡμέρας γινομένης μεγάλοι διανίστανται σωροί· καὶ τῆς χώρας ἐχούσης ἅλμυρίδα πολλήν, πάντες προσφέρουσι ταύτην ἀθρόοις τοῖς σωροῖς, καὶ διατήξαντες οἰκείως ποιοῦσι τήν τε γεῦσιν πρόσφορον καὶ τὸν ἀποθησαυρισμὸν ἄσηπτον καὶ πολυχρόνιον.
4 ἡ μὲν οὖν διατροφὴ τούτοις παραχρῆμα καὶ τὸν ὕστερον χρόνον ἀπὸ τούτων τῶν ζῴων ὑπάρχει· οὔτε γὰρ κτηνοτροφοῦσιν οὔτε θαλάττης ἐγγὺς οἰκοῦσιν οὔτε ἄλλης ἐπικουρίας οὐδεμιᾶς τυγχάνουσι· τοῖς δὲ σώμασιν ὄντες κοῦφοι καὶ τοῖς ποσὶν ὀξύτατοι βραχύβιοι παντελῶς εἰσιν, ὡς ἂν τῶν πολυχρονιωτάτων παρ' αὐτοῖς οὐχ ὑπερβαλλόντων ἔτη
5 τετταράκοντα. τὸ δὲ τοῦ βίου τέλος οὐ μόνον παράδοξον ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀκληρότατον. ὅταν γὰρ πλησιάζῃ τὸ γῆρας, ἐμφύονται τοῖς σώμασι πτερωτοὶ φθεῖρες οὐ μόνον διάφοροι τοῖς εἴδεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἰδέαις ἄγριοι καὶ παντελῶς
6 εἰδεχθεῖς. ἀρξάμενον δὲ τὸ κακὸν ἀπὸ τῆς γαστρὸς καὶ τοῦ θώρακος ἐπινέμεται πάντα τὸν ὄγκον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. ὁ δὲ πάσχων τὸ μὲν πρῶτον ὡς ὑπὸ ψώρας τινὸς ἐρεθιζόμενος μετρίως ὀδαξᾶσθαι φιλοτιμεῖται, μεμιγμένην ἔχοντος τοῦ πάθους ἀλγηδόσι τὴν χαράν· μετὰ δὲ ταῦτα ἀεὶ μᾶλλον τῶν ἐγγενομένων θηρίων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκπιπτόντων συνεκχεῖται πλῆθος ἰχῶρος λεπτοῦ, τὴν δριμύτητα

παντελῶς ἔχοντος ἀνυπομόνητον. διόπερ ὁ συνε- 7
χόμενος τῷ πάθει βιαιότερον ἀμύττει τοῖς ὄνυξι,
στεναγμοὺς μεγάλους προϊέμενος. κατὰ δὲ τὰς τῶν
χειρῶν ἐξελκώσεις τοσοῦτο πλῆθος ἐκπίπτει τῶν
ἑρπετῶν ὥστε μηδὲν ἀνύειν τοὺς ἀπολέγοντας, ὡς
ἂν ἄλλων ἐπ᾽ ἄλλοις ἐκφαινομένων καθάπερ ἔκ τι-
νος ἀγγείου πολλαχῶς κατατετρημένου. οὗτοι μὲν
οὖν εἰς τοιαύτην διάλυσιν τοῦ σώματος καταστρέ-
φουσι τὸν βίον δυστυχῶς, εἴτε διὰ τὴν ἰδιότητα
τῆς τροφῆς εἴτε διὰ τὸν ἀέρα τοιαύτης τυγχάνον-
τες περιπετείας.

Τῷ δὲ ἔθνει τούτῳ χώρα παρήκει κατὰ τὸ μέ- 30
γεθος πολλὴ καὶ κατὰ τὰς τῆς νομῆς ποικιλίας ἀγαθή·
ἔρημος δ᾽ ἐστὶ καὶ παντελῶς ἄβατος, οὐκ ἀπ᾽ ἀρ-
χῆς σπανίζουσα τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ᾽
ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἔκ τινος ἐπομβρίας ἀκαί-
ρου πλῆθος φαλαγγίων καὶ σκορπίων ἐξενέγκασα.
τοσοῦτο γὰρ ἱστοροῦσιν ἐπιπολάσαι τῶν εἰρημένων 2
θηρίων πλῆθος ὥστε τοὺς κατοικοῦντας ἀνθρώ-
πους τὸ μὲν πρῶτον πανδημεὶ κτείνειν πᾶν τὸ τῇ
φύσει πολέμιον, ἀπεριγενήτου δὲ τοῦ πλήθους ὄν-
τος καὶ τῶν δηγμάτων ὀξεῖς τοῖς πληγεῖσι τοὺς θα-
νάτους ἐπιφερόντων, ἀπογνόντας τὴν πάτριον γῆν
τε καὶ δίαιταν φυγεῖν ἐκ τῶν τόπων. οὐ χρὴ δὲ
θαυμάζειν οὐδὲ ἀπιστεῖν τοῖς λεγομένοις, πολλὰ τού-
των παραδοξότερα κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην γε-
γονότα διὰ τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας παρειληφότας.
περὶ γὰρ τὴν Ἰταλίαν μυῶν πλῆθος ἀρουραίων ἐγ- 3
γεννηθὲν τοῖς πεδίοις ἐξέβαλέ τινας ἐκ τῆς πατρίου
χώρας, κατὰ δὲ τὴν Μηδίαν ἐπιπολάσαντες ἀμύ-
θητοι στρουθοὶ καὶ τὰ σπέρματα τῶν ἀνθρώπων
ἀφανίζοντες ἠνάγκασαν εἰς ἑτερογενεῖς τόπους μετα-

σκαφοειδέσι χρῶνται πρός τε τὸν εἰς τὴν ἤπειρον διάπλουν, ὃν ποιοῦνται τῆς ὑδρείας ἕνεκεν, καὶ πρὸς τὰς σκηνώσεις, τιθέντες πρηνεῖς ἐφ' ὑψηλῶν τόπων, ὥστε δοκεῖν τούτοις τὴν φύσιν δεδωρῆσθαι μιᾷ χάριτι πολλὰς χρείας· τὴν γὰρ αὐτὴν αὐτοῖς εἶναι τροφήν, ἀγγεῖον, οἰκίαν, ναῦν.

6 Οὐ μακρὰν δὲ τούτων διεστῶτες νέμονται τὴν παράλιον βάρβαροι βίον ἀνώμαλον ἔχοντες. διατρέφονται γὰρ ἀπὸ τῶν ἐκπιπτόντων εἰς τὴν χέρσον κητῶν, ποτὲ μὲν δαψίλειαν τροφῆς ἔχοντες διὰ τὰ μεγέθη τῶν εὑρισκομένων θηρίων, ποτὲ δὲ διαλειμμάτων γινομένων κακῶς ἀπαλλάττουσιν ὑπὸ τῆς ἐνδείας· καθ' ὃν δὴ χρόνον ἀναγκάζονται κατεργάζεσθαι διὰ τὴν σπάνιν τῶν ἀρχαίων ὀστῶν χόνδρους καὶ τὰς ἄκρας τῶν πλευρῶν ἐκφύσεις.

Τῶν μὲν οὖν Ἰχθυοφάγων τὰ γένη τοσαῦτ' ἐστὶ καὶ τοιούτοις χρῶνται βίοις, ὡς ἐν κεφαλαίοις εἰ-
22 πεῖν. ἡ δὲ κατὰ τὴν Βαβυλωνίαν παράλιος συνάπτει μὲν ἡμέρᾳ καὶ καταφύτῳ χώρᾳ, τοσοῦτο δέ ἐστι πλῆθος τῶν ἰχθύων τοῖς ἐγχωρίοις ὥστε τοὺς ἀναλίσκοντας μὴ δύνασθαι ῥᾳδίως περιγενέσθαι
2 τῆς δαψιλείας. παρὰ γὰρ τοὺς αἰγιαλοὺς ἱστᾶσι καλάμους πυκνοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους διαπεπλεγμένους, ὥστε τὴν πρόσοψιν ὁμοίαν εἶναι δικτύῳ παρὰ θάλατταν ἑστηκότι. κατὰ δὲ πᾶν τὸ ἔργον ὑπάρχουσι πυκναὶ θύραι, τῇ μὲν πλοκῇ ταρσώδεις, τὰς στροφὰς δ' ἔχουσαι πρὸς τὰς εἰς ἑκάτερα τὰ μέρη κινήσεις εὐλύτους. ταύτας ὁ κλύδων φερόμενος μὲν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὸν τῆς πλημυρίδος καιρὸν ἀνοίγει, παλισσυτῶν δὲ κατὰ τὴν ἄμπωτιν ἀπο-
3 κλείει. διόπερ συμβαίνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν πλημυρούσης μὲν τῆς θαλάττης ἐκ βυθοῦ τοὺς

ἰχθῦς συνεκφερομένους διὰ τῶν θυρῶν παρεισπίπτειν, ἀναχωρούσης δὲ μὴ δύνασθαι τοῖς ὑγροῖς συνδιαρρεῖν διὰ τῆς τῶν καλάμων πλοκῆς. διὸ καὶ παρὰ τὸν Ὠκεανὸν ἐνίοτε σωροὺς ἰχθύων σπαιρόντων ὁρᾶν ἔστι γινομένους, οὓς ἀναλεγόμενοι συνεχῶς οἱ πρὸς τούτοις τεταγμένοι δαψιλεῖς ἀπολαύσεις ἔχουσι καὶ μεγάλας προσόδους. ἔνιοι δὲ τῶν 4
περὶ τοὺς τόπους διατριβόντων, πεδιάδος τε καὶ ταπεινῆς τῆς χώρας ὑπαρχούσης, τάφρους ὀρύττουσιν ἀπὸ θαλάττης εὐρείας ἐπὶ πολλοὺς σταδίους μέχρι τῶν ἰδίων ἐπαύλεων, ῥαβδωτὰς δὲ θύρας ἐπ' ἄκρας αὐτὰς ἐπιστήσαντες ἀναβαινούσης μὲν τῆς πλημυρίδος ἀνοίγουσιν, εἰς δὲ τοὐναντίον μεταπιπτούσης κλείουσιν. εἶτα τῆς μὲν θαλάττης διὰ τῶν τῆς θύρας ἀραιωμάτων ἀπορρεούσης, τῶν δ' ἰχθύων ἀποληφθέντων ἐν ταῖς τάφροις, ταμιεύονται καὶ λαμβάνουσιν ὅσους ἂν προαιρῶνται καὶ καθ' ὃν ἂν χρόνον βούλωνται.

191 Διεληλυθότες δὲ περὶ τῶν παροικούντων τὴν 23
ἀπὸ τῆς Βαβυλωνίας παράλιον ἕως Ἀραβίου κόλπου, περὶ τῶν ἑξῆς τούτοις ἐθνῶν διέξιμεν. κατὰ γὰρ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου παρὰ τὸν Ἄσαν καλούμενον ποταμὸν παροικεῖ τὸ τῶν Ῥιζοφάγων ἔθνος. ἐκ γὰρ τῶν πλησιοχώρων τὰς ῥίζας τῶν καλάμων ὀρύττοντες οἱ βάρβαροι πλύνουσι φιλοτίμως· ποιήσαντες δὲ καθαρὰς κόπτουσι λίθοις, μέχρι ἂν γένηται τὸ ἔργον λεῖον καὶ κολλῶδες· ἔπειτα περιπλάσαντες χειροπληθιαίους ὄγκους ἐν ἡλίῳ παροπτῶσι, καὶ ταύτῃ χρώμενοι τροφῇ πάντα τὸν βίον διατελοῦσιν. ἀνεκλείπτους δ' ἔχοντες τὰς 2
τῆς τροφῆς ταύτης δαψιλείας, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ εἰρήνην ἄγοντες, ὑπὸ πλήθους λεόντων πολε-

μοῦνται· ἐμπύρου γὰρ τοῦ πέριξ ἀέρος ὄντος ἐκ τῆς ἐρήμου πρὸς αὐτοὺς φοιτῶσι λέοντες σκιᾶς ἕνεκεν, οἱ δὲ καὶ θήρας τῶν ἐλαττόνων θηρίων. διόπερ τοὺς ἐκ τῶν τελμάτων ἐξιόντας τῶν Αἰθιόπων ὑπὸ τούτων τῶν θηρίων ἀναλίσκεσθαι συμβαίνει· ἀδυνατοῦσι γὰρ ὑφίστασθαι τὰς ἀλκὰς τῶν λεόντων, ὡς ἂν μηδεμίαν βοήθειαν ὅπλων ἔχοντες, καὶ πέρας ἄρδην ἂν αὐτῶν διεφθάρη τὸ γένος, εἰ μὴ 3 ἡ φύσις τι αὐτοῖς αὐτόματον ἐποίησε βοήθημα. ὑπὸ γὰρ τὴν ἀνατολὴν τοῦ κυνὸς παραδόξως, μηδεμιᾶς γινομένης μυίας περὶ τοὺς τόπους, τοσοῦτο πλῆθος ἀθροίζεται κωνώπων, ὑπερέχον δυνάμει τοὺς γνωριζομένους, ὥστε τοὺς μὲν ἀνθρώπους καταφυγόντας εἰς τὰς ἑλώδεις λίμνας μηδὲν πάσχειν, τοὺς δὲ λέοντας πάντας φεύγειν ἐκ τῶν τόπων, ἅμα μὲν ὑπὸ τοῦ δηγμοῦ κακουχουμένους, ἅμα δὲ τὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς ἦχον καταπεπληγμένους.

24 Ἑπόμενοι δὲ τούτοις εἰσὶν οἵ τε Ὑλοφάγοι καὶ οἱ Σπερματοφάγοι καλούμενοι. τούτων δ' οἱ μὲν ὑπὸ τὴν θερείαν τὸν πίπτοντα καρπὸν ἀπὸ τῶν δένδρων ὄντα πολὺν ἀθροίζοντες ἀπόνως διατρέφονται, κατὰ δὲ τὸν ἄλλον καιρὸν τῆς βοτάνης τῆς ἐν ταῖς σκιαζομέναις συναγκείαις φυομένης προσφέρονται τὴν προσηνεστάτην· στερεὰ γὰρ οὖσα τὴν φύσιν, καὶ καυλὸν ἔχουσα παραπλήσιον ταῖς γινομέναις βουνιάσιν, ἐκ- 2 πληροῖ τὴν τῆς ἀναγκαίας τροφῆς ἔνδειαν. οἱ δὲ Ὑλοφάγοι μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιόντες ἀναβαίνουσιν ἐπὶ τὰ δένδρα, καὶ τοὺς ἁπαλοὺς τῶν ἀκρεμόνων προσφέρονται. τοιαύτην δ' ἐκ τῆς συνεχοῦς μελέτης τὴν ἐπ' ἄκρους τοὺς κλάδους ἀναδρομὴν ποιοῦνται πάντες ὥστε ἄπιστον εἶναι τὸ γινόμενον· καὶ γὰρ μεταπηδῶσιν ἀπὸ ἑτέρου ἐφ'

192 ἕτερον δένδρον ὁμοίως τοῖς ὀρνέοις, καὶ τὰς ἀνα-
βάσεις ἐπὶ τῶν λεπτοτάτων κλάδων ποιοῦνται χω-
ρὶς κινδύνων. ἰσχνότητι γὰρ σώματος καὶ κουφό- 3
τητι διαφέροντες, ἐπειδὰν τοῖς ποσὶ σφάλλωνται,
5 ταῖς χερσὶν ἀντιλαμβάνονται· κἂν τύχωσι πεσόντες
ἀφ᾽ ὕψους, οὐδὲν πάσχουσι διὰ τὴν κουφότητα.
καὶ πάντα δὲ κλάδον ἔγχυλον τοῖς ὀδοῦσι κατερ-
γαζόμενοι πέττουσιν εὐκόπως ταῖς κοιλίαις. οὗτοι 4
δ᾽ ἀεὶ βιοῦσι γυμνοὶ μὲν ἐσθῆτος, κοιναῖς δὲ χρώ-
10 μενοι γυναιξίν· ἀκολούθως δὲ καὶ τοὺς γεννηθέν-
τας παῖδας κοινοὺς ἡγοῦνται. διαπολεμοῦσι δὲ πρὸς
ἀλλήλους περὶ τῶν τόπων ῥάβδοις ὡπλισμένοι, καὶ
ταύταις ἀμυνόμενοι τοὺς ἐναντίους διασπῶσι τοὺς
χειρωθέντας. τελευτῶσι δ᾽ αὐτῶν οἱ πλεῖστοι λιμῷ
15 καταπονηθέντες, ὅταν τῶν ὀμμάτων ἀπογλαυκωθέν-
των τὸ σῶμα στερηθῇ τῆς ἀναγκαίας ἐκ ταύτης τῆς
αἰσθήσεως χρείας.

Τὴν δὲ ἑξῆς χώραν Αἰθιόπων ἐπέχουσιν οἱ κα- 25
λούμενοι Κυνηγοί, σύμμετροι μὲν κατὰ τὸ πλῆθος,
20 βίον δ᾽ οἰκεῖον ἔχοντες τῇ προσηγορίᾳ. θηριώδους
γὰρ οὔσης τῆς χώρας καὶ παντελῶς λυπρᾶς, ἔτι δὲ
ὑδάτων ῥύσεις ναματιαίων ἐχούσης ὀλίγας, καθεύ-
δουσι μὲν ἐπὶ τῶν δένδρων διὰ τὸν ἀπὸ τῶν θη-
ρίων φόβον, ὑπὸ δὲ τὴν ἑωθινὴν πρὸς τὰς συρρύσεις
25 τῶν ὑδάτων μεθ᾽ ὅπλων φοιτῶντες ἑαυτοὺς ἀποκρύ-
βουσιν εἰς τὴν ὕλην καὶ σκοπεύουσιν ἀπὸ τῶν δέν-
δρων. κατὰ δὲ τὸν τοῦ καύματος καιρόν, ἐρχομένων 2
βοῶν τε ἀγρίων καὶ παρδάλεων καὶ τῶν ἄλλων θηρίων
πλήθους πρὸς τὸ ποτόν, ταῦτα μὲν διὰ τὴν ὑπερ-
30 βολὴν τοῦ τε καύματος καὶ δίψους λάβρον προσ-
φέρεται τὸ ὑγρόν, μέχρι ἂν ἐμπλησθῇ, οἱ δ᾽ Αἰ-
θίοπες, γενομένων αὐτῶν βαρέων καὶ δυσκινήτων,

καταπηδῶντες ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ χρώμενοι ξύλοις πεπυρακτωμένοις καὶ λίθοις, ἔτι δὲ τοξεύμασι, ῥᾳδίως καταπονοῦσι. κατὰ δὲ συστήματα ταύταις χρώμενοι ταῖς κυνηγίαις σαρκοφαγοῦσι τὰ ληφθέντα, καὶ σπανίως μὲν ὑπὸ τῶν ἀλκιμωτάτων ζῴων αὐτοὶ διαφθείρονται, τὰ δὲ πολλὰ δόλῳ τὴν ἐκ βίας ὑπεροχὴν χειροῦνται. ἐὰν δέ ποτε τῶν κυνηγουμένων ζῴων σπανίζωσι, τὰς δορὰς τῶν πρότερον εἰλημμένων βρέξαντες ἐπιτιθέασιν ἐπὶ πῦρ ἀπαλόν· σποδίσαντες δὲ τὰς τρίχας τὰ δέρματα διαιροῦσι, καὶ κατεσθίοντες βεβιασμένως ἀναπληροῦσι τὴν ἔνδειαν. τοὺς δὲ ἀνήβους παῖδας γυμνάζουσιν ἐπὶ σκοπὸν βάλλειν, καὶ μόνοις διδόασι τροφὴν τοῖς ἐπιτυχοῦσι. διὸ καὶ θαυμαστοὶ ταῖς εὐστοχίαις ἄνδρες γίνονται, κάλλιστα διδασκόμενοι ταῖς τοῦ λιμοῦ πληγαῖς.

26 Ταύτης δὲ τῆς χώρας εἰς τὰ πρὸς δυσμὰς μέρη πολὺ διεστηκότες Αἰθίοπες ὑπάρχουσιν Ἐλεφαντομάχοι κυνηγοί. νεμόμενοι γὰρ δρυμώδεις καὶ πυκνοὺς τοῖς δένδρεσι τόπους παρατηροῦσι τῶν ἐλεφάντων τὰς εἰσόδους καὶ τὰς ἐκτροπάς, σκοπὰς ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων ποιούμενοι· καὶ ταῖς μὲν ἀγέλαις αὐτῶν οὐκ ἐπιτίθενται διὰ τὸ μηδεμίαν ἐλπίδα ἔχειν κατορθώσεως, τοῖς δὲ καθ' ἕνα πορευομένοις ἐπιβάλλουσι τὰς χεῖρας, παραδόξοις ἐγχειροῦντες τολμήμασιν. ὅταν γὰρ τὸ ζῷον διεξιὸν γένηται κατὰ τὸ δένδρον ἐν ᾧ συμβαίνει τὸν σκοπεύοντα κεκρύφθαι, ἅμα τῷ παραλλάττειν τὸν τόπον ταῖς μὲν χερσὶν ἐδράξατο τῆς οὐρᾶς, τοῖς δὲ ποσὶν ἀντέβη πρὸς τὸν ἀριστερὸν μηρόν· ἔχων δ' ἐκ τῶν ὤμων ἐξηρτημένον πέλεκυν, κοῦφον μὲν πρὸς τὴν ἀπὸ τῆς μιᾶς χειρὸς πληγήν, ὀξὺν δὲ καθ'

ὑπερβολήν, τοῦτον λαβόμενος ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ νευροκοπεῖ τὴν δεξιὰν ἰγνύν, πυκνὰς καταφέρων πληγὰς καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς οἰακίζων τὸ ἴδιον σῶμα. παράδοξον δὲ ὀξύτητα τοῖς ἔργοις προσφέρουσιν, ὡς ἂν ἄθλου τῆς ἰδίας ψυχῆς ἑκάστῳ προκειμένου· ἢ γὰρ χειρώσασθαι τὸ ζῷον ἢ τελευτᾶν αὐτὸν λείπεται, τῆς περιστάσεως οὐκ ἐπιδεχομένης ἕτερον ἀποτέλεσμα. τὸ δὲ νευροκοπηθὲν ζῷον ποτὲ 3
μὲν διὰ τὴν δυσκινησίαν ἀδυνατοῦν στρέφεσθαι καὶ συνεγκλινόμενον ἐπὶ τὸν πεπονθότα τόπον πίπτει καὶ τὸν Αἰθίοπα συναπόλλυσι, ποτὲ δὲ πρὸς πέτραν ἢ δένδρον ἀποθλῖψαν τὸν ἄνθρωπον τῷ βάρει πιέξει μέχρι ἂν ἀποκτείνῃ. ἔνιοι δὲ τῶν ἐλεφάντων 4
περιαλγεῖς γινόμενοι τοῦ μὲν ἀμύνεσθαι τὸν ἐπιβουλεύσαντα μακρὰν ἀφεστήκασι, τὴν δὲ φυγὴν διὰ τοῦ πεδίου ποιοῦνται, μέχρι ἂν οὗ συνεχῶς ὁ προσβεβηκὼς τύπτων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον τῷ πελέκει διακόψας τὰ νεῦρα ποιήσῃ πάρετον τὸ ζῷον. ὅταν δὲ τὸ ζῷον πέσῃ, συντρέχουσι κατὰ συστήματα, καὶ ζῶντος ἔτι τέμνοντες τὰς σάρκας ἐκ τῶν ὄπισθεν μερῶν εὐωχοῦνται. ἔνιοι δὲ τῶν πλησίον 27
κατοικούντων χωρὶς κινδύνων θηρεύουσι τοὺς ἐλέφαντας, τέχνῃ τῆς βίας περιγινόμενοι. εἴωθε γὰρ τοῦτο τὸ ζῷον, ἐπειδὰν ἀπὸ τῆς νομῆς πληρωθῇ, πρὸς ὕπνον καταφέρεσθαι, διαφορὰν ἐχούσης τῆς περὶ αὐτὸ διαθέσεως πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν τετραπόδων· οὐ 2
γὰρ δύναται τοῖς γόνασι πρὸς τὴν γῆν συγκαθιέναι τὸν ὅλον ὄγκον, ἀλλὰ πρὸς δένδρον ἀνακλιθὲν ποιεῖται τὴν διὰ τῶν ὕπνων ἀνάπαυσιν. διόπερ τὸ δένδρον διὰ τὴν γινομένην πρὸς αὐτὸ πλεονάκις πρόσκλισιν τοῦ ζῴου τετριμμένον τέ ἐστι καὶ ῥύπου πλῆρες, πρὸς δὲ τούτοις ὁ περὶ αὐτὸ τόπος

ἴχνη τε ἔχει καὶ σημεῖα πολλά, δι' ὧν οἱ τὰ τοιαῦτα ἐρευνῶντες Αἰθίοπες γνωρίζουσι τὰς τῶν ἐλε-
3 φάντων κοίτας. ὅταν οὖν ἐπιτύχωσι τοιούτῳ δένδρῳ, ῥίζουσιν αὐτὸ παρὰ τὴν γῆν, μέχρι ἂν ὀλίγην 194
ἔτι τὴν ῥοπὴν ἔχῃ πρὸς τὴν πτῶσιν· εἶθ' οὗτοι μὲν 5
τὰ σημεῖα τῆς ἰδίας παρουσίας ἀφανίσαντες ταχέως ἀπαλλάττονται, φθάνοντες τὴν ἔφοδον τοῦ ζῴου, ὁ δ' ἐλέφας πρὸς τὴν ἑσπέραν ἐμπλησθεὶς τῆς τροφῆς ἐπὶ τὴν συνήθη καταντᾷ κοίτην. κατακλιθεὶς δὲ ἀθρόῳ τῷ βάρει παραχρῆμα μετὰ τῆς τοῦ δέν- 10
δρου φορᾶς ἐπὶ τὴν γῆν καταφέρεται, πεσὼν δὲ ὕπτιος μένει τὴν νύκτα κείμενος διὰ τὸ τὴν τοῦ σώματος φύσιν ἀδημιούργητον εἶναι πρὸς ἀνάστα-
4 σιν. οἱ δὲ πρίσαντες τὸ δένδρον Αἰθίοπες ἅμ' ἡμέρᾳ καταντῶσι, καὶ χωρὶς κινδύνων ἀποκτείναν- 15
τες τὸ ξῷον σκηνοποιοῦνται περὶ τὸν τόπον καὶ παραμένουσι μέχρι ἂν τὸ πεπτωκὸς ἀναλώσωσι.

28 Τούτων δὲ τῶν γενῶν τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν μέρη κατοικοῦσιν Αἰθίοπες οἱ προσαγορευόμενοι Σιμοί, τὰ δὲ πρὸς μεσημβρίαν κεκλιμένα νέμεται τὸ τῶν 20
2 Στρουθοφάγων γένος. ἔστι γὰρ παρ' αὐτοῖς ὀρνέου τι γένος μεμιγμένην ἔχον τὴν φύσιν τῷ χερσαίῳ ζῴῳ, δι' ἣν τῆς συνθέτου τέτευχε προσηγορίας. τοῦτο δὲ μεγέθει μὲν οὐ λείπεται τῆς μεγίστης ἐλάφου, τὸν δὲ αὐχένα μακρὸν ἔχον πε- 25
ριφερεῖς τὰς πλευρὰς καὶ πτερωτὰς ὑπὸ τῆς φύσεως δεδημιούργηται. καὶ κεφάλαιον μὲν ἀσθενὲς ἔχει καὶ μικρόν, μηροῖς δὲ καὶ κώλοις ὑπάρχει καρ-
3 τερώτατον, διχήλου τῆς βάσεως οὔσης. τοῦτο πέτεσθαι μὲν μετέωρον οὐ δύναται διὰ τὸ βάρος, τρέ- 30
χει δὲ πάντων ὠκύτατον, μικρὸν ἄκροις τοῖς ποσὶ τῆς γῆς ἐπιψαῦον· μάλιστα δ' ὅταν κατ' ἀνέμου

πνοὰς ἐξαίρῃ τὰς πτέρυγας, ὑπεξάγει καθαπερεί τις
ναῦς ἱστιοδρομοῦσα· τοὺς δὲ διώκοντας ἀμύνεται
διὰ τῶν ποδῶν ἀποσφενδονῶν παραδόξως λίθους
χειροπληθιαίους. ὅταν δ' ἐν νηνεμίᾳ διώκηται, ταχὺ 4
συνιδρουσῶν τῶν πτερύγων ἀδυνατεῖ χρήσασθαι
τοῖς τῆς φύσεως προτερήμασι, καὶ ῥᾳδίως καταλαμ-
βανόμενον ἁλίσκεται. τούτων δὲ τῶν ζῴων ἀμυ- 5
θήτων ὄντων τῷ πλήθει κατὰ τὴν χώραν, οἱ βάρ-
βαροι παντοδαπὰς μηχανὰς ἐπινοοῦσι κατ' αὐτῶν τῆς
θήρας· ῥᾳδίως δὲ πολλῶν ἁλισκομένων ταῖς μὲν
σαρξὶ χρῶνται πρὸς διατροφήν, ταῖς δὲ δοραῖς πρὸς
ἐσθῆτα καὶ στρωμνήν. ὑπὸ δὲ τῶν Σιμῶν ὀνομα- 6
ζομένων Αἰθιόπων πολεμούμενοι διακινδυνεύουσι
πρὸς τοὺς ἐπιτιθεμένους, ὅπλοις ἀμυντηρίοις χρώ-
μενοι τοῖς τῶν ὀρύγων κέρασι· ταῦτα δὲ μεγάλα καὶ
τμητικὰ καθεστῶτα μεγάλην παρέχεται χρείαν, δα-
ψιλείας οὔσης κατὰ τὴν χώραν διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ἐχόντων αὐτὰ ζῴων.

Βραχὺ δὲ τούτων ἀπέχοντες Ἀκριδοφάγοι κατοι- 29
κοῦσι τὰ συνορίζοντα πρὸς τὴν ἔρημον, ἄνθρωποι
μικρότεροι μὲν τῶν ἄλλων, ἰσχνοὶ δὲ τοῖς ὄγκοις,
μέλανες δὲ καθ' ὑπερβολήν. κατὰ γὰρ τὴν ἐαρι-
νὴν ὥραν παρ' αὐτοῖς ζέφυροι καὶ λίβες παμμεγέ-
θεις ἐκρίπτουσιν ἐκ τῆς ἐρήμου πλῆθος ἀκρίδων
ἀμύθητον, τοῖς τε μεγέθεσι διαλλάττον καὶ τῇ χρόᾳ
τοῦ πτερώματος εἰδεχθὲς καὶ ῥυπαρόν. ἐκ τούτου 2
δαψιλεῖς τροφὰς ἔχουσιν ἅπαντα τὸν βίον, ἰδιοτρό-
πως αὐτῶν ποιούμενοι τὴν θήραν. παρὰ γὰρ τὴν
χώραν αὐτῶν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους παρήκει χαράδρα
βάθος ἔχουσα καὶ πλάτος ἀξιόλογον· ταύτην πλη-
ροῦσιν ἀγρίας ὕλης, οὔσης ἀφθόνου κατὰ τὴν χώ-
ραν· ἔπειθ' ὅταν τῶν προειρημένων ἀνέμων πνεόντων

προσφέρηται τὰ νέφη τῶν ἀκρίδων, καταδιελόμενοι πάντα τὸν τῆς χαράδρας τόπον πυροῦσι τὸν ἐν
3 αὐτῇ χόρτον. ἐγειρομένου δὲ καπνοῦ πολλοῦ καὶ δριμέος, αἱ μὲν ἀκρίδες ὑπερπετόμεναι τὴν χαράδραν, καὶ διὰ τὴν τοῦ καπνοῦ δριμύτητα πνιγόμεναι, καταπίπτουσιν ἐπὶ τὴν γῆν ὀλίγον διαπετασθεῖσαι τόπον, τῆς δὲ τούτων ἀπωλείας ἐπὶ πλείονας ἡμέρας γινομένης μεγάλοι διανίστανται σωροί· καὶ τῆς χώρας ἐχούσης ἁλμυρίδα πολλήν, πάντες προσφέρουσι ταύτην ἀθρόοις τοῖς σωροῖς, καὶ διατήξαντες οἰκείως ποιοῦσι τήν τε γεῦσιν πρόσφορον καὶ τὸν ἀποθησαυρισμὸν ἄσηπτον καὶ πολυχρόνιον.
4 ἡ μὲν οὖν διατροφὴ τούτοις παραχρῆμα καὶ τὸν ὕστερον χρόνον ἀπὸ τούτων τῶν ζῴων ὑπάρχει· οὔτε γὰρ κτηνοτροφοῦσιν οὔτε θαλάττης ἐγγὺς οἰκοῦσιν οὔτε ἄλλης ἐπικουρίας οὐδεμιᾶς τυγχάνουσι· τοῖς δὲ σώμασιν ὄντες κοῦφοι καὶ τοῖς ποσὶν ὀξύτατοι βραχύβιοι παντελῶς εἰσιν, ὡς ἂν τῶν πολυχρονιωτάτων παρ' αὐτοῖς οὐχ ὑπερβαλλόντων ἔτη
5 τετταράκοντα. τὸ δὲ τοῦ βίου τέλος οὐ μόνον παράδοξον ἔχουσιν, ἀλλὰ καὶ πάντων ἀκληρότατον. ὅταν γὰρ πλησιάζῃ τὸ γῆρας, ἐμφύονται τοῖς σώμασι πτερωτοὶ φθεῖρες οὐ μόνον διάφοροι τοῖς εἴδεσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἰδέαις ἄγριοι καὶ παντελῶς
6 εἰδεχθεῖς. ἀρξάμενον δὲ τὸ κακὸν ἀπὸ τῆς γαστρὸς καὶ τοῦ θώρακος ἐπινέμεται πάντα τὸν ὄγκον ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ. ὁ δὲ πάσχων τὸ μὲν πρῶτον ὡς ὑπὸ ψώρας τινὸς ἐρεθιζόμενος μετρίως ὀδαξᾶσθαι φιλοτιμεῖται, μεμιγμένην ἔχοντος τοῦ πάθους ἀλγηδόσι τὴν χαράν· μετὰ δὲ ταῦτα ἀεὶ μᾶλλον τῶν ἐγγενο- 196
μένων θηρίων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἐκπιπτόντων συνεκχεῖται πλῆθος ἰχῶρος λεπτοῦ, τὴν δριμύτητα

παντελῶς ἔχοντος ἀνυπομόνητον. διόπερ ὁ συνε- 7
χόμενος τῷ πάθει βιαιότερον ἀμύττει τοῖς ὄνυξι,
στεναγμοὺς μεγάλους προϊέμενος. κατὰ δὲ τὰς τῶν
χειρῶν ἐξελκώσεις τοσοῦτο πλῆθος ἐκπίπτει τῶν
ἑρπετῶν ὥστε μηδὲν ἀνύειν τοὺς ἀπολέγοντας, ὡς
ἂν ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἐκφαινομένων καθάπερ ἔκ τι-
νος ἀγγείου πολλαχῶς κατατετρημένου. οὗτοι μὲν
οὖν εἰς τοιαύτην διάλυσιν τοῦ σώματος καταστρέ-
φουσι τὸν βίον δυστυχῶς, εἴτε διὰ τὴν ἰδιότητα
τῆς τροφῆς εἴτε διὰ τὸν ἀέρα τοιαύτης τυγχάνον-
τες περιπετείας.

Τῷ δὲ ἔθνει τούτῳ χώρα παρήκει κατὰ τὸ μέ- 30
γεθος πολλὴ καὶ κατὰ τὰς τῆς νομῆς ποικιλίας ἀγαθή·
ἔρημος δ' ἐστὶ καὶ παντελῶς ἄβατος, οὐκ ἀπ' ἀρ-
χῆς σπανίζουσα τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ'
ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἔκ τινος ἐπομβρίας ἀκαί-
ρου πλῆθος φαλαγγίων καὶ σκορπίων ἐξενέγκασα.
τοσοῦτο γὰρ ἱστοροῦσιν ἐπιπολάσαι τῶν εἰρημένων 2
θηρίων πλῆθος ὥστε τοὺς κατοικοῦντας ἀνθρώ-
πους τὸ μὲν πρῶτον πανδημεὶ κτείνειν πᾶν τὸ τῇ
φύσει πολέμιον, ἀπεριγενήτου δὲ τοῦ πλήθους ὄντος
καὶ τῶν δηγμάτων ὀξεῖς τοῖς πληγεῖσι τοὺς θα-
νάτους ἐπιφερόντων, ἀπογνόντας τὴν πάτριον γῆν
τε καὶ δίαιταν φυγεῖν ἐκ τῶν τόπων. οὐ χρὴ δὲ
θαυμάζειν οὐδὲ ἀπιστεῖν τοῖς λεγομένοις, πολλὰ τού-
των παραδοξότερα κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην γε-
γονότα διὰ τῆς ἀληθοῦς ἱστορίας παρειληφότας.
περὶ γὰρ τὴν Ἰταλίαν μυῶν πλῆθος ἀρουραίων ἐγ- 3
γεννηθὲν τοῖς πεδίοις ἐξέβαλέ τινας ἐκ τῆς πατρίου
χώρας, κατὰ δὲ τὴν Μηδίαν ἐπιπολάσαντες ἀμύ-
θητοι στρουθοὶ καὶ τὰ σπέρματα τῶν ἀνθρώπων
ἀφανίζοντες ἠνάγκασαν εἰς ἑτερογενεῖς τόπους μετα-

στῆναι, τοὺς δὲ καλουμένους Αὐταριάτας βάτραχοι τὴν ἀρχέγονον σύστασιν ἐν τοῖς νέφεσι λαμβάνοντες καὶ πίπτοντες ἀντὶ τῆς συνήθους ψεκάδος ἐβιάσαντο τὰς πατρίδας καταλιπεῖν καὶ καταφυγεῖν εἰς τοῦτον
1 τὸν τόπον ἐν ᾧ νῦν καθίδρυνται. καὶ μὴν τίς οὐχ ἱστόρησεν Ἡρακλεῖ τῶν ὑπὲρ τῆς ἀθανασίας ἄθλων συντελεσθέντων ἕνα καταριθμούμενον καθ' ὃν ἐξήλασεν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης τὸ πλῆθος τῶν ἐπιπολασάντων ὀρνίθων ἐν αὐτῇ; ἀνάστατοι δὲ κατὰ τὴν Λιβύην πόλεις τινὲς ἐγένοντο πλήθους λεόντων ἐπελθόντος ἐκ τῆς ἐρήμου.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν εἰρήσθω πρὸς τοὺς ἀπίστως διὰ τὸ παράδοξον πρὸς τὰς ἱστορίας διακειμένους· πάλιν δὲ ἐπὶ τὰ συνεχῆ τοῖς προειρημένοις μεταβησόμεθα.

31 Τὰς δ' ἐσχατιὰς τῶν πρὸς μεσημβρίαν μερῶν κατοικοῦσιν ἄνδρες ὑπὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων καλούμενοι Κυναμολγοί, κατὰ δὲ τὴν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων διάλεκτον Ἄγριοι. οὗτοι δὲ πώγωνας μὲν φέρουσι παμμεγέθεις, κυνῶν δὲ τρέφουσιν ἀγρίων ἀγέλας πρὸς τὴν τοῦ βίου χρείαν εὐθέτους.
2 ἀπὸ γὰρ τῶν πρώτων τροπῶν τῶν θερινῶν μέχρι μέσου χειμῶνος Ἰνδικοὶ βόες ἀμύθητοι τὸ πλῆθος ἐπιφοιτῶσιν αὐτῶν τὴν χώραν, ἀθήλου τῆς αἰτίας οὔσης· οὐδεὶς γὰρ οἶδεν εἴθ' ὑπὸ ζῴων πολλῶν καὶ σαρκοφάγων πολεμούμενοι φεύγουσιν, εἴτε δι' ἔνδειαν τροφῆς ἐκλείποντες τοὺς οἰκείους τόπους εἴτε δι' ἄλλην περιπέτειαν, ἣν ἡ μὲν πάντα τὰ παράδοξα γεννῶσα φύσις κατασκευάζει, τὸ δὲ τῶν ἀν-
3 θρώπων γένος ἀδυνατεῖ τῷ νῷ συνιδεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦ πλήθους οὐ κατισχύοντες δι' ἑαυτῶν περιγενέσθαι τοὺς κύνας ἐπαφιᾶσι, καὶ μετὰ τούτων ποιούμενοι τὴν θήραν πολλὰ πάνυ τῶν ζῴων χει-

ροῦνται· τῶν δὲ ληφθέντων ἃ μὲν πρόσφατα κατεσθίουσιν, ἃ δὲ εἰς ἅλας συντιθέντες ἀποθησαυρίζουσι. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ξῴων διὰ τῆς τῶν κυνῶν ἀλκῆς θηρεύοντες ἀπὸ κρεοφαγίας τὸν βίον ἔχουσι.

Τὰ μὲν οὖν τελευταῖα γένη τῶν πρὸς μεσημ- 4
βρίαν οἰκούντων ἐν μορφαῖς ἀνθρώπων τὸν βίον ἔχει θηριώδη· λείπεται δὲ διελθεῖν ὑπὲρ δύο ἐθνῶν, τῶν τε Αἰθιόπων καὶ τῶν Τρωγλοδυτῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν Αἰθιόπων ἀναγεγράφαμεν ἐν ἄλλοις, περὶ δὲ τῶν Τρωγλοδυτῶν νῦν ἐροῦμεν.

Οἱ τοίνυν Τρωγλοδύται προσαγορεύονται μὲν 32
ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Νομάδες, βίον δ' ἔχοντες ἀπὸ θρεμμάτων νομαδικὸν κατὰ συστήματα τυραννοῦνται, καὶ μετὰ τῶν τέκνων τὰς γυναῖκας ἔχουσι κοινὰς πλὴν μιᾶς τῆς τοῦ τυράννου· τὸν δὲ ταύτῃ πλησιάσαντα πρόστιμον ὁ δυνάστης πράττεται τεταγμένον ἀριθμὸν προβάτων. κατὰ δὲ τὸν τῶν ἐτησίων 2
καιρὸν γινομένων παρ' αὐτοῖς ὄμβρων μεγάλων, ἀφ' αἵματος καὶ γάλακτος διατρέφονται, μίσγοντες ταῦτα καὶ βραχὺν χρόνον ἑψήσαντες. μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τὴν τῶν καυμάτων ὑπερβολὴν τῆς νομῆς ξηραινομένης καταφεύγουσιν εἰς τοὺς ἑλώδεις τόπους, καὶ περὶ τῆς τῆς χώρας νομῆς πρὸς ἀλλήλους διαμάχονται. τῶν δὲ βοσκημάτων τὰ πρεσβύτερα καὶ 3
νοσεῖν ἀρχόμενα καταναλίσκοντες ἀπὸ τούτων τὸν ἅπαντα χρόνον διατρέφονται. διόπερ τὴν τῶν γονέων προσηγορίαν ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσά-
198πτουσι, ταύρῳ δὲ καὶ βοῒ καὶ πάλιν κριῷ καὶ προβάτῳ· τούτων δὲ τοὺς μὲν πατέρας, τὰς δὲ μητέρας καλοῦσι διὰ τὸ πορίζεσθαι τὰς ἐφημέρους τροφὰς ἀεὶ παρὰ τούτων, ἀλλὰ μὴ παρὰ τῶν γεγεννηκότων.

ποτῷ δ' οἱ μὲν ἰδιῶται συγχρῶνται παλιούρων βρέγματι, τοῖς δὲ δυνάσταις ἀπό τινος ἄνθους κατασκευάζεται πόμα παραπλήσιον τῷ χειρίστῳ παρ' ἡμῖν γλεύκει. ταῖς δὲ ἀγέλαις τῶν θρεμμάτων ἐπακολουθοῦντες ἄλλην ἐξ ἄλλης χώραν ἐπιπορεύονται, φεύγοντες τὸ τοῖς αὐτοῖς τόποις ἐνδιατρίβειν. καὶ γυμνοὶ μέν εἰσι πάντες τὰ σώματα πλὴν τῶν ἰσχίων, ἃ δέρμασι σκεπάζουσι· τὰ δ' αἰδοῖα πάντες οἱ Τρωγλοδύται παραπλησίως τοῖς Αἰγυπτίοις περιτέμνονται πλὴν τῶν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος ὀνομαζομένων κολοβῶν· οὗτοι γὰρ μόνοι τὴν ἐντὸς τῶν στενῶν νεμόμενοι χώραν ἐκ νηπίου ξυροῖς ἀποτέμνονται πᾶν τὸ τοῖς ἄλλοις μέρος περιτομῆς τυγχάνον. ὁπλισμὸν δ' ἔχουσι τῶν Τρωγλοδυτῶν οἱ μὲν ὀνομαζόμενοι Μεγάβαροι κυκλοτερεῖς ὠμοβοΐνας ἀσπίδας καὶ ῥόπαλον τύλους ἔχον περισιδήρους, οἱ δὲ ἄλλοι τόξα καὶ λόγχας. ταφαὶ δὲ παντελῶς ἐξηλλαγμέναι ἐπιχωριάζουσι· τοῖς γὰρ τῶν παλιούρων λύγοις δήσαντες τῶν τετελευτηκότων τὰ σώματα προσάπτουσι τὸν αὐχένα τοῖς σκέλεσι, θέντες δὲ τὸν νεκρὸν ἐπί τινος ἀναστήματος βάλλουσι λίθοις χειροπληθέσι γελῶντες, μέχρι ἂν ὅτου τοῖς λίθοις περιχώσαντες ἀποκρύψωσι τὰ σώματα· τὸ δὲ τελευταῖον αἰγὸς κέρας ἐπιθέντες ἀπολύονται, συμπάθειαν οὐδεμίαν λαμβάνοντες. πολεμοῦσι δὲ πρὸς ἀλλήλους οὐχ ὁμοίως τοῖς Ἕλλησιν ὑπὲρ γῆς ἢ τινων ἄλλων ἐγκλημάτων, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐπιγινομένης ἀεὶ νομῆς. ἐν δὲ ταῖς φιλονικίαις τὸν μὲν πρῶτον ἀλλήλους τοῖς λίθοις βάλλουσι, μέχρι ἄν τινες τρωθῶσι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπὶ τὸν τῶν τόξων ἀγῶνα καταντῶσι. πολλοὶ δὲ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ τελευτῶσιν, ὡς ἂν εὐστόχως μὲν βαλλόντων διὰ τὴν ἐν τούτοις

ἄθλησιν, τὸν δὲ σκοπὸν ἐχόντων γυμνὸν τῶν σκε-
παστηρίων ὅπλων. διαλύουσι δὲ τὴν μάχην τῶν γυ- 4
ναικῶν αἱ πρεσβύτεραι, προαλλόμεναι μὲν εἰς τὸ
μέσον, ἐντροπῆς δὲ τυγχάνουσαι· νόμιμον γάρ ἐστιν
αὐτοῖς ταύτας κατὰ μηδένα τῶν τρόπων τύπτειν,
ὅθεν ἅμα τῷ φανῆναι παύονται τοῦ τοξεύειν. οἱ 5
δὲ διὰ τὸ γῆρας οὐ δυνάμενοι ταῖς ποίμναις ἀκο-
λουθεῖν βοὸς οὐρᾷ τὸν αὐχένα περισφίγξαντες ἑαυ-
τῶν ἀπολύονται τοῦ ζῆν προθύμως· τοῦ δὲ τὸν
θάνατον ἀναβαλλομένου τὴν ἐξουσίαν ὁ βουλόμε-
νος ἔχει τὸν δεσμὸν ὡς ἐπ' εὐνοίᾳ περιθεῖναι καὶ
μετὰ νουθετήσεως στερῆσαι τοῦ ζῆν. ὁμοίως δὲ 6
νόμιμον αὐτοῖς ἐστι τοὺς πηρωθέντας ἢ νόσοις δυσ-
199 ιάτοις συνεχομένους ἐξάγειν ἐκ τοῦ ζῆν· μέγιστον
γὰρ τῶν κακῶν ἡγοῦνται τὸ φιλοψυχεῖν τὸν μηδὲν
ἄξιον τοῦ ζῆν πράττειν δυνάμενον. διὸ καὶ πάν-
τας ἰδεῖν ἔστι τοὺς Τρωγλοδύτας ἀρτίους μὲν τοῖς
σώμασιν, ἰσχύοντας δ' ἔτι ταῖς ἡλικίαις, ὡς ἂν μη-
δενὸς ὑπερβάλλοντος τὰ ἑξήκοντα ἔτη.

Καὶ περὶ μὲν τῶν Τρωγλοδυτῶν ἱκανῶς εἰρήκα- 7
μεν· εἰ δέ τις τῶν ἀναγινωσκόντων διὰ τὸν ξενι-
σμὸν καὶ τὸ παράδοξον τῶν ἀναγεγραμμένων βίων
ἀπιστήσει ταῖς ἱστορίαις, θεὶς πρὸ τῆς διανοίας
παρ' ἄλληλα τόν τε περὶ τὴν Σκυθίαν ἀέρα καὶ τὸν
περὶ τὴν Τρωγλοδυτικήν, καὶ τὰς ἑκατέρων διαφο-
ρὰς ἰδών, οὐκ ἀπιστήσει τοῖς ἱστορημένοις. το- 34
αύτη γὰρ παραλλαγὴ τῶν παρ' ἡμῖν ἀέρων πρὸς
τοὺς ἱστορημένους ὥστε τὴν κατὰ μέρος διαφορὰν
ἄπιστον εἶναι. ὅπου μὲν γὰρ διὰ τὴν ὑπερβολὴν 2
τοῦ ψύχους πήγνυνται μὲν οἱ μέγιστοι ποταμοί,
στέγοντος τοῦ κρυστάλλου διαβάσεις στρατοπέδων
καὶ ἁμαξῶν καταγόμων ἐφόδους, πήγνυται δὲ ὁ

οἶνος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χυμῶν ὥστε μαχαίραις
ἀποτέμνεσθαι, καὶ τὰ τούτων θαυμασιώτερα, τὰ μὲν
ἀκρωτήρια τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐσθῆτος παρατριβού-
σης περιρρεῖ, τὰ δὲ ὄμματα ἀμαυροῦται, τὸ δὲ πῦρ
ἀλεωρὰν οὐ ποιεῖ, καὶ χαλκοῖ μὲν ἀνδριάντες ῥή-
γνυνται, κατὰ δέ τινας καιροὺς διὰ τὴν πυκνότητα
τῶν νεφῶν οὔτε ἀστραπὴν οὔτε βροντὴν γίνεσθαι
περὶ τοὺς τόπους φασί· πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τούτων
παραδοξότερα συντελεῖται, τοῖς μὲν ἀγνοοῦσιν ἄπι-
3 στα, τοῖς δὲ πεῖραν εἰληφόσιν ἀνυπομόνητα. περὶ
δὲ τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰγύπτου καὶ Τρωγλοδυτικῆς
διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀφ' ἡλίου θερμασίας κατὰ
τὸν τῆς μεσημβρίας καιρὸν οὐδὲ συνορᾶν ἀλλήλους
οἱ παρεστῶτες δύνανται διὰ τὴν παχύτητα τῆς περὶ
τὸν ἀέρα πυκνώσεως, χωρὶς δὲ ὑποδέσεως πάντες
ἀδυνατοῦσι βαδίζειν, ὡς ἂν τοῖς ἀνυποδήτοις πα-
4 ραχρῆμα φλυκτίδων γινομένων. κατὰ δὲ τὸ ποτόν,
ἐὰν μὴ τὴν ἔνδειαν ἑτοίμως ἀφαιρῆται, ταχέως τε-
λευτῶσιν, ὡς ἂν τῆς θερμασίας τὴν τῶν ὑγρῶν ἐν
τῷ σώματι φύσιν ὀξέως ἀναλισκούσης. πρὸς δὲ τού-
τοις, ὅταν τις εἰς χαλκοῦν ἀγγεῖον ἐμβαλὼν τῶν
ἐδωδίμων ὁδηποτοῦν μεθ' ὕδατος εἰς τὸν ἥλιον θῇ,
5 ταχέως ἕψεται χωρὶς πυρὸς καὶ ξύλων. ἀλλ' ὅμως
οἱ κατοικοῦντες ἀμφοτέρας τὰς εἰρημένας χώρας οὐχ
οἷον φεύγειν βούλονται τὴν ὑπερβολὴν τῶν συμ-
βαινόντων αὐτοῖς κακῶν, ἀλλὰ καὶ τοὐναντίον ἑκου-
σίως προΐενται τὸ ζῆν ἕνεκα τοῦ μὴ βιασθῆναι
6 διαίτης ἑτέρας καὶ βίου πειραθῆναι. οὕτως αὐτο-
φυὲς ἔχει τι φίλτρον πᾶσα συνήθης χώρα, καὶ πε-
ριγίνεται τῆς ἐκ τῶν ἀέρων κακοπαθείας ὁ χρόνος
7 ὁ τὴν ἐκ νηπίου παραλαβὼν ἡλικίαν. τὰς δὲ τη-
λικαύτας ἐπ' ἀμφότερα διαφορὰς οὐ πολὺ διορίζει

τόπου διάστημα. ἀπὸ γὰρ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ἧ προσοικοῦσί τινες τῶν Σκυθῶν ἐν πάγει καὶ ψύχεσιν ὑπερβάλλουσι καθιδρυμένοι, πολλοὶ τῶν πλοϊζομένων οὐριοδρομούσαις ναυσὶ φορτίσιν εἰς μὲν Ῥόδον δεκαταῖοι καταπεπλεύκασιν, ἐξ ἧς εἰς Ἀλεξάνδρειαν τεταρταῖοι καταντῶσιν, ἐκ δὲ ταύτης κατὰ τὸν Νεῖλον πλέοντες πολλοὶ δεκαταῖοι κατηντήκασιν εἰς Αἰθιοπίαν, ὥστε ἀπὸ τῶν κατεψυγμένων μερῶν τῆς οἰκουμένης ἐπὶ τὰ θερμότατα μέρη μὴ πλέον εἴκοσι καὶ τεττάρων ἡμερῶν εἶναι τὸν πλοῦν τοῖς κατὰ τὸ συνεχὲς κομιζομένοις. διόπερ 8 τῆς διαφορᾶς τῆς τῶν ἀέρων ἐν ὀλίγῳ διαστήματι μεγάλης οὔσης οὐδὲν παράδοξον καὶ τὴν δίαιταν καὶ τοὺς βίους, ἔτι δὲ τὰ σώματα πολὺ διαλλάττειν τῶν παρ' ἡμῖν.

Ἐπεὶ δὲ τῶν ἐθνῶν καὶ βίων τὰ κεφάλαια τῶν 35 δοκούντων εἶναι παραδόξων διεληλύθαμεν, περὶ τῶν ὄντων θηρίων κατὰ τὰς ὑποκειμένας χώρας ἐν μέρει διέξιμεν. ἔστι γὰρ ζῷον ὃ καλεῖται μὲν ἀπὸ 2 τοῦ συμβεβηκότος ῥινόκερως, ἀλκῇ δὲ καὶ βίᾳ παραπλήσιον ὂν ἐλέφαντι, τῷ δὲ ὕψει ταπεινότερον, τὴν μὲν δορὰν ἰσχυροτάτην ἔχει, τὴν δὲ χρόαν πυξοειδῆ. ἐπὶ δ' ἄκρων τῶν μυκτήρων φέρει κέρας τῷ τύπῳ σιμόν, τῇ δὲ στερεότητι σιδήρῳ παρεμφερές. τοῦτο περὶ τῆς νομῆς ἀεὶ διαφερόμενον ἐλέ- 3 φαντι τὸ μὲν κέρας πρός τινα τῶν πετρῶν θήγει, συμπεσὸν δ' εἰς μάχην τῷ προειρημένῳ θηρίῳ καὶ ὑποδῦνον ὑπὸ τὴν κοιλίαν ἀναρρήττει τῷ κέρατι καθάπερ ξίφει τὴν σάρκα. τῷ δὲ τομούτῳ τρόπῳ τῆς μάχης χρώμενον ἔξαιμα ποιεῖ τὰ θηρία καὶ πολλὰ διαφθείρει. ὅταν δὲ ὁ ἐλέφας φθάσας τὴν ὑπὸ τὴν κοιλίαν ὑπόδυσιν τῇ προβοσκίδι προκαταλάβηται

τὸν ῥινόκερων, περιγίνεται ῥᾳδίως τύπτων τοῖς
4 ὀδοῦσι καὶ τῇ βίᾳ πλέον ἰσχύων. αἱ δὲ σφίγγες
γίνονται μὲν περί τε τὴν Τρωγλοδυτικὴν καὶ τὴν
Αἰθιοπίαν, ταῖς δὲ μορφαῖς ὑπάρχουσιν οὐκ ἀνό-
μοιοι ταῖς γραφομέναις, μόνον δὲ ταῖς δασύτησι
διαλλάττουσι, τὰς δὲ ψυχὰς ἡμέρους ἔχουσαι καὶ
πανούργους ἐπὶ πλέον καὶ διδασκαλίαν μεθοδικὴν
5 ἐπιδέχονται. οἱ δ' ὀνομαζόμενοι κυνοκέφαλοι τοῖς
μὲν σώμασιν ἀνθρώποις δυσειδέσι παρεμφερεῖς εἰσι,
ταῖς δὲ φωναῖς μυγμοὺς ἀνθρωπίνους προΐενται.
ἀγριώτατα δὲ ταῦτα τὰ ζῷα καὶ παντελῶς ἀτιθά-
σευτα καθεστῶτα τὴν ἀπὸ τῶν ὀφρύων πρόσοψιν
αὐστηροτέραν ἔχει. ταῖς δὲ θηλείαις ἰδιώτατον συμ-
βαίνει τὸ τὴν μήτραν ἐκτὸς τοῦ σώματος φέρειν
6 πάντα τὸν χρόνον. ὁ δὲ λεγόμενος κῆπος ὠνό-
μασται μὲν ἀπὸ τῆς περὶ τὸν ὄγκον ὅλον ὡραίας
καὶ προσηνοῦς ἡλικίας, τὸ δὲ πρόσωπον ἔχων ὅμοιον
λέοντι τὸ λοιπὸν σῶμα φέρει πάνθηρι παραπλή-
σιον, πλὴν τοῦ μεγέθους, ὃ παρισοῦται δορκάδι.
7 πάντων δὲ τῶν εἰρημένων ζῴων ὁ σαρκοφάγος ταῦ-
ρος ἀγριώτατός ἐστι καὶ παντελῶς δυσκαταμάχητος.
τῷ μὲν γὰρ ὄγκῳ τοῦτο μεῖζόν ἐστι τῶν ἡμέρων
ταύρων, ὀξύτητι δὲ ποδῶν οὐ λειπόμενον ἵππου, τῷ
στόματι δὲ διεστηκὸς ἄχρι τῶν ὤτων. τὸ δὲ χρῶμα
πυρρὸν ἔχει καθ' ὑπερβολήν, καὶ τὰ μὲν ὄμματα
γλαυκότερα λέοντος καὶ τὰς νύκτας ἀστράπτοντα,
τὰ δὲ κέρατα φύσεως ἰδιοτρόπου κοινωνοῦντα· τὸν
μὲν γὰρ ἄλλον χρόνον αὐτὰ κινεῖ παραπλησίως τοῖς
ὠσί, κατὰ δὲ τὰς μάχας ἵστησιν ἀραρότως. τὴν δὲ
τῆς τριχὸς ἐπαγωγὴν ἔχει τοῖς ἄλλοις ζῴοις ἐναν-
8 τίαν. ἔστι δὲ τὸ θηρίον ἀλκῇ τε καὶ δυνάμει διά-
φορον, ὡς ἂν ἐπιτιθέμενον τοῖς ἀλκιμωτάτοις τῶν

ζῴων καὶ τὴν τροφὴν ἔχον ἐκ τῆς τῶν χειρωθέντων σαρκοφαγίας. διαφθείρει δὲ καὶ τὰς ποίμνας τῶν ἐγχωρίων, καὶ καταπληκτικῶς ἀγωνίζεται πρὸς ὅλα συστήματα τῶν ποιμένων καὶ κυνῶν ἀγέλας. λέγε- 9
ται δὲ καὶ τὸ δέρμα ἄτρωτον ἔχειν· πολλῶν γοῦν ἐπιβεβλημένων λαβεῖν ὑποχείριον μηδένα κατισχυκέναι. τὸ δ' εἰς ὄρυγμα πεσὸν ἢ δι' ἄλλης ἀπάτης χειρωθὲν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ γίνεται περιπνιγές, καὶ τῆς ἐλευθερίας οὐδαμῶς ἀλλάττεται τὴν ἐν τῷ τιθασεύεσθαι φιλανθρωπίαν. διόπερ εἰκότως οἱ Τρωγλοδύται τοῦτο τὸ θηρίον κράτιστον κρίνουσιν, ὡς ἂν τῆς φύσεως αὐτῷ δεδωρημένης ἀλκὴν μὲν λέοντος, ἵππου δὲ τάχος, ῥώμην δὲ ταύρου, τῆς δὲ πάντων κρατίστης σιδήρου φύσεως οὐχ ἡττώμενον. ὁ δὲ λεγόμενος παρ' Αἰθίοψι κροκόττας με- 10
μιγμένην μὲν ἔχει φύσιν κυνὸς καὶ λύκου, τὴν δὲ ἀγριότητα φοβερωτέραν ἀμφοτέρων, τοῖς δὲ ὀδοῦσι πάντων ὑπεράγει· πᾶν γὰρ ὀστῶν μέγεθος συντρίβει ῥᾳδίως. καὶ τὸ καταποθὲν διὰ τῆς κοιλίας πέττει παραδόξως. τοῦτο δὲ τὸ ζῷον τῶν ψευδῶς παραδοξολογούντων ἱστοροῦντες ἔνιοι μιμεῖσθαι τὴν τῶν ἀνθρώπων διάλεκτον [ἀποφηνάμενοι] ἡμᾶς μὲν οὐ πείθουσιν.

Ὄφεων δὲ γένη παντοδαπὰ καὶ τοῖς μεγέθεσιν 36
ἄπιστα θεωρεῖσθαί φασιν οἱ τὴν πλησίον τῆς ἐρήμου καὶ θηριώδους κατοικοῦντες. ἑκατὸν γὰρ πη-
202 χῶν τὸ μῆκος ἑωρακέναι τινὲς ἀποφαινόμενοι δικαίως ἂν οὐχ ὑφ' ἡμῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἁπάντων ψευδολογεῖν ὑποληφθείησαν· προστιθέασι γὰρ τῷ διαπιστουμένῳ πολλῷ παραδοξότερα, λέγοντες ὅτι τῆς χώρας οὔσης πεδιάδος, ὅταν τὰ μέγιστα τῶν θηρίων περισπειραθῇ, ποιεῖ ταῖς ἐγκυ-

κλωθείσαις ἐπ᾽ ἀλλήλαις σπείραις ἀναστήματα πόρ-
2 ρωθεν φαινόμενα λόφῳ παραπλήσια. τῷ μὲν οὖν
μεγέθει τῶν ῥηθέντων θηρίων οὐκ ἄν τις ῥᾳδίως
συγκατάθοιτο· περὶ δὲ τῶν μεγίστων ὄφεων τῶν
εἰς ὄψιν ἐληλυθότων καὶ κομισθέντων ἔν τισιν ἀγ-
γείοις εὐθέτοις εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ποιησόμεθα
τὴν ἀναγραφήν, προστιθέντες καὶ τῆς θήρας τὴν
3 κατὰ μέρος οἰκονομίαν. ὁ γὰρ δεύτερος Πτολεμαῖος,
περί τε τὴν τῶν ἐλεφάντων κυνηγίαν φιλοτιμηθεὶς
καὶ τοῖς τὰς παραδόξους θήρας τῶν ἀλκιμωτάτων
ζῴων ποιουμένοις μεγάλας ἀπονέμων δωρεάς, πολλὰ
δὲ χρήματα δαπανήσας εἰς ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν,
ἐλέφαντάς τε συχνοὺς πολεμιστὰς περιεποιήσατο καὶ
τῶν ἄλλων ζῴων ἀθεωρήτους καὶ παραδόξους φύ-
4 σεις ἐποίησεν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν τοῖς Ἕλλησι. διὸ καί
τινες τῶν κυνηγῶν, ὁρῶντες τὴν τοῦ βασιλέως με-
γαλοψυχίαν ἐν ταῖς δωρεαῖς, συστραφέντες εἰς ἱκα-
νὸν πλῆθος ἔκριναν παραβαλέσθαι ταῖς ψυχαῖς, καὶ
τῶν μεγάλων ὄφεων ἕνα θηρεύσαντες ἀνακομίσαι
ζῶντα εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον.
5 μεγάλης δὲ οὔσης καὶ παραδόξου τῆς ἐπιβολῆς, ἡ
τύχη συνεργήσασα ταῖς ἐπινοίαις αὐτῶν καὶ τὸ τέ-
λος οἰκεῖον περιεποίησε τῆς πράξεως. σκοπεύσαντες
γὰρ ἕνα τῶν ὄφεων τριάκοντα πηχῶν διατρίβοντα
περὶ τὰς συστάσεις τῶν ὑδάτων, τὸν μὲν ἄλλον
χρόνον ἀκίνητον τοῦ σώματος τὸ κύκλωμα τηροῦντα,
κατὰ δὲ τὰς ἐπιφανείας τῶν διὰ τὴν δίψαν ζῴων
φοιτώντων ἐπὶ τὸν τόπον ἄφνω διανιστάμενον, καὶ
τῷ μὲν στόματι διαρπάζοντα, τῷ δὲ σπειράματι κα-
ταπλέκοντα τὸν ὄγκον τῶν φανέντων ζῴων, ὥστε
μηδενὶ τρόπῳ δύνασθαι τὸ παραπεσὸν ἐκφυγεῖν,
προμήκους οὖν ὄντος τοῦ ζῴου καὶ νωθροῦ τὴν

φύσιν ἐλπίσαντες βρόχοις καὶ σειραῖς κυριεύσειν,
τὸ μὲν πρῶτον παρῆσαν ἐπ' αὐτὸ τεθαρρηκότες,
ἔχοντες ἐξηρτυμένα πάντα τὰ πρὸς τὴν χρείαν, ὡς 6
δ' ἐπλησίαζον, ἀεὶ μᾶλλον ἐξεπλήττοντο τῷ δέει,
θεωροῦντες ὅμμα πυρωπὸν καὶ λιχμωμένην πάντῃ
τὴν γλῶτταν, ἔτι δὲ τῇ τραχύτητι τῶν φολίδων
ἐν τῇ διὰ τῆς ὕλης πορείᾳ καὶ παρατρίψει ψό-
φον ἐξαίσιον κατασκευάζοντα, τὸ μέγεθός τε τῶν
ὀδόντων ὑπερφυὲς καὶ στόματος ἀγρίαν πρόσοψιν
καὶ κυκλώματος ἀνάστημα παράδοξον. διόπερ τῷ 7
φόβῳ τὰ χρώματα τῶν προσώπων ἀποβεβληκότες
δειλῶς ἐπέβαλον τοὺς βρόχους ἀπὸ τῆς οὐρᾶς· τὸ
203 δὲ θηρίον ἅμα τῷ προσάψασθαι τοῦ σώματος τὸν
κάλων ἐπεστράφη μετὰ πολλοῦ φυσήματος κατα-
πληκτικῶς, καὶ τὸν μὲν πρῶτον ἁρπάζει τῷ στόματι
μετεωρισθὲν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὰς σάρκας
ἔτι ζῶντος κατεσιτεῖτο, τὸν δὲ δεύτερον φεύγοντα
τῇ σπείρᾳ πόρρωθεν ἐπεσπάσατο, καὶ περιειληθὲν
ἔσφιγγε τὴν κοιλίαν τῷ δεσμῷ· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες
ἐκπλαγέντες διὰ τῆς φυγῆς τὴν σωτηρίαν ἐπορίσαντο.
οὐ μὴν ἀπέγνωσαν τὴν θήραν, ὑπερβαλλούσης τῆς 37
ἀπὸ τοῦ βασιλέως χάριτος καὶ δωρεᾶς τοὺς ἀπὸ τῆς
πείρας ἐγνωσμένους κινδύνους, φιλοτεχνίᾳ δὲ καὶ
δόλῳ τὸ τῇ βίᾳ δυσκαταγώνιστον ἐχειρώσαντο, τοι-
άνδε τινὰ μηχανὴν πορισάμενοι. κατεσκεύασαν ἀπὸ
σχοίνου πυκνῆς περιφερὲς πλόκανον, τῷ μὲν τύπῳ
τοῖς κύρτοις ἐμφερές, τῷ δὲ μεγέθει καὶ τῇ διαλή-
ψει τῆς χώρας δυνάμενον δέξασθαι τὸν ὄγκον τοῦ
θηρίου. κατοπτεύσαντες οὖν τὸν φωλεὸν αὐτοῦ καὶ 2
τὴν ὥραν τῆς τε ἐπὶ τὴν νομὴν ἐξόδου καὶ πάλιν
τῆς ἐπανόδου, ὡς τάχισθ' ὥρμησεν ἐπὶ τὴν ἄγραν
τὴν συνήθη τῶν ἑτερογενῶν ζῴων, τὸ μὲν προϋ-

τυφλοῦν τὴν ὄρασιν, καὶ σφήλαντας ἐπὶ τὴν γῆν σαρκοφαγεῖν τὰ χειρωθέντα τῶν ζῴων.

38 Διευκρινηκότες δ' ἀρκούντως τὰ περὶ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ Τρωγλοδυτικὴν καὶ τὴν ταύταις συνάπτουσαν μέχρι τῆς διὰ καῦμα ἀοικήτου, πρὸς δὲ ταύταις περὶ τῆς παραλίας τῆς παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλατταν καὶ τὸ Ἀτλαντικὸν πέλαγος τὸ πρὸς μεσημβρίαν κεκλιμένον, περὶ τοῦ καταλελειμμένου μέρους, λέγω δὲ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, ποιησόμεθα τὴν ἀναγραφήν, τὰ μὲν ἐκ τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλικῶν ὑπομνημάτων ἐξειληφότες, τὰ δὲ παρὰ 2 τῶν αὐτοπτῶν πεπυσμένοι. τοῦτο γὰρ τὸ μέρος τῆς οἰκουμένης καὶ τὸ περὶ τὰς Βρεττανικὰς νήσους καὶ τὴν ἄρκτον ἥκιστα πέπτωκεν ὑπὸ τὴν κοινὴν ἀνθρώπων ἐπίγνωσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν πρὸς ἄρκτον κεκλιμένων μερῶν τῆς οἰκουμένης τῶν συν-205 απτόντων τῇ διὰ ψῦχος ἀοικήτῳ διέξιμεν ὅταν τὰς 3 Γαΐου Καίσαρος πράξεις ἀναγράφωμεν· οὗτος γὰρ τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη πορρωτάτω προβιβάσας πάντα τὸν πρότερον ἀγνοούμενον τόπον ἐποίησε πεσεῖν εἰς σύνταξιν ἱστορίας· 4 ὁ δὲ προσαγορευόμενος Ἀράβιος κόλπος ἀνεστόμωται μὲν εἰς τὸν κατὰ μεσημβρίαν κείμενον Ὠκεανόν, τῷ μήκει δ' ἐπὶ πολλοὺς πάνυ παρήκων σταδίους τὸν μυχὸν ἔχει περιοριζόμενον ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς Ἀραβίας καὶ Τρωγλοδυτικῆς. εὖρος δὲ κατὰ μὲν τὸ στόμα καὶ τὸν μυχὸν ὑπάρχει περὶ ἑκκαίδεκα σταδίους, ἀπὸ δὲ Πανόρμου λιμένος πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον μακρᾶς νεὼς διωγμὸν ἡμερήσιον. τὸ δὲ μέγιστόν ἐστι διάστημα κατὰ τὸ Τύρκαιον ὄρος καὶ Μακαρίαν νῆσον πελαγίαν, ὡς ἂν τῶν 5 ἠπείρων οὐχ ὁρωμένων ἀπ' ἀλλήλων. ἀπὸ δὲ τούτου

τὸ πλάτος ἀεὶ μᾶλλον συγκλείεται καὶ τὴν συναγωγὴν ἔχει μέχρι τοῦ στόματος. ὁ δὲ παράπλους αὐτοῦ κατὰ πολλοὺς τόπους ἔχει νήσους μακράς, στενοὺς μὲν διαδρόμους ἐχούσας, ῥοῦν δὲ πολὺν καὶ σφοδρόν. ἡ μὲν οὖν κεφαλαιώδης τοῦ κόλπου τούτου θέσις ὑπάρχει τοιαύτη. ἡμεῖς δ' ἀπὸ τῶν 6 ἐσχάτων τοῦ μυχοῦ τόπων ἀρξάμενοι τὸν ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη παράπλουν τῶν ἠπείρων καὶ τὰς ἀξιολογωτάτας κατ' αὐτὰς ἰδιότητας διέξιμεν· πρῶτον δὲ ληψόμεθα τὸ δεξιὸν μέρος, οὗ τὴν παραλίαν τῶν Τρωγλοδυτῶν ἔθνη νέμεται μέχρι τῆς ἐρήμου.

Ἀπὸ πόλεως τοίνυν Ἀρσινόης κομιζομένοις παρὰ 39 τὴν δεξιὰν ἤπειρον ἐκπίπτει κατὰ πολλοὺς τόπους ἐκ πέτρας εἰς θάλατταν ὕδατα πολλά, πικρᾶς ἁλμυρίδος ἔχοντα γεῦσιν. παραδραμόντι δὲ τὰς πηγὰς ταύτας ὑπέρκειται μεγάλου πεδίου μιλτώδη χρόαν ἔχον ὄρος καὶ τὴν ὅρασιν τῶν ἐπὶ πλέον ἐνατενιζόντων εἰς αὐτὸ λυμαινόμενον. ὑπὸ δὲ τὰς ἐσχατιὰς τῆς ὑπωρείας κεῖται λιμὴν σκολιὸν ἔχων τὸν εἴσπλουν, ἐπώνυμος Ἀφροδίτης. ὑπέρκεινται 2 δὲ τούτου νῆσοι τρεῖς, ὧν δύο μὲν πλήρεις εἰσὶν ἐλαιῶν καὶ σύσκιοι, μία δὲ λειπομένη τῷ πλήθει τῶν προειρημένων δένδρων, πλῆθος δ' ἔχουσα τῶν ὀνομαζομένων μελεαγρίδων. μετὰ δὲ ταῦτα κόλπος 3 ἐστὶν εὐμεγέθης ὁ καλούμενος Ἀκάθαρτος, καὶ πρὸς αὐτῷ βαθεῖα καθ' ὑπερβολὴν χερρόνησος, ἧς κατὰ τὸν αὐχένα στενὸν ὄντα διακομίζουσι τὰ σκάφη πρὸς τὴν ἀντιπέρας θάλατταν. παρακομισθέντι δὲ τοὺς 4 τόπους τούτους κεῖται νῆσος πελαγία μὲν τῷ διαστήματι, τὸ δὲ μῆκος εἰς ὀγδοήκοντα σταδίους παρεκτείνουσα, καλουμένη δὲ Ὀφιώδης, ἣ τὸ μὲν παλαιὸν ὑπῆρχε πλήρης παντοδαπῶν καὶ φοβερῶν

ἑρπετῶν, ἀφ' ων καὶ ταύτης ἔτυχε τῆς προσηγορίας, ἐν δὲ τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις ὑπὸ τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν βασιλέων οὕτως ἐξημερώθη φιλοτίμως ὥστε μηδὲν ἔτι κατ' αὐτὴν ὁρᾶσθαι τῶν προϋπαρξάντων ζῴων. οὐ παραλειπτέον δ' ἡμῖν οὐδὲ τὴν αἰτίαν τῆς περὶ τὴν ἡμέρωσιν φιλοτιμίας. εὑρίσκεται γὰρ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τὸ καλούμενον τοπάζιον, ὅπερ ἐστὶ λίθος διαφαινόμενος ἐπιτερπής, ὑάλῳ παρεμφερὴς καὶ θαυμαστὴν ἔγχρυσον πρόσοψιν παρεχόμενος. διόπερ ἀνεπίβατος τοῖς ἄλλοις τηρεῖται, θανατουμένου παντὸς τοῦ προσπλεύσαντος ὑπὸ τῶν καθεσταμένων ὑπ' αὐτῶν φυλάκων. οὗτοι δὲ τὸν ἀριθμὸν ὄντες ὀλίγοι βίον ἔχουσιν ἀτυχῆ. ἵνα μὲν γὰρ μηδεὶς λίθος διακλαπῇ πλοῖον οὐκ ἀπολείπεται τὸ παράπαν ἐν τῇ νήσῳ· οἱ δὲ παραπλέοντες αὐτὴν διὰ τὸν ἀπὸ τοῦ βασιλέως φόβον πόρρωθεν παραθέουσι· τροφαὶ δὲ αἱ μὲν παρακομιζόμεναι ταχέως ἐκλείπουσιν, ἕτεραι δ' ἐγχώριοι τὸ σύνολον οὐχ ὑπάρχουσι. διόπερ ὅταν τῶν σιτίων ὀλίγα καταλείπηται, κάθηνται πάντες οἱ κατὰ τὴν κώμην προσδεχόμενοι τὸν τῶν κομιζόντων τὰς τροφὰς κατάπλουν· ὧν βραδυνόντων εἰς τὰς ἐσχάτας ἐλπίδας συστέλλονται. ὁ δὲ προειρημένος λίθος φυόμενος ἐν ταῖς πέτραις τὴν μὲν ἡμέραν διὰ τὸ πνῖγος οὐχ ὁρᾶται, κρατούμενος ὑπὸ τοῦ περὶ τὸν ἥλιον φέγγους, τῆς δὲ νυκτὸς ἐπιγινομένης ἐν σκότει διαλάμπει καὶ πόρρωθεν δῆλός ἐστιν ἐν ᾧ ποτ' ἂν ᾖ τόπῳ. οἱ δὲ νησοφύλακες κλήρῳ διῃρημένοι τοὺς τόπους ἐφεδρεύουσι, καὶ τῷ φανέντι λίθῳ περιτιθέασι σημείου χάριν ἄγγος τηλικοῦτον ἡλίκον ἂν ᾖ τὸ μέγεθος τοῦ στίλβοντος λίθου· τῆς δ' ἡμέρας περιιόντες περιτέμνουσι τὸν

σημειωθέντα τόπον τῆς πέτρας, καὶ παραδιδόασι τοῖς διὰ τῆς τέχνης δυναμένοις ἐκλεαίνειν τὸ παραδοθὲν οἰκείως.

Παραπλεύσαντι δὲ τούτους τοὺς τόπους πολλὰ 40
μὲν Ἰχθυοφάγων ἔθνη κατοικεῖ τὴν παράλιον, πολλοὶ δὲ νομάδες Τρωγλοδύται. πρὸς δὲ τούτοις ὄρη παντοῖα ταῖς ἰδιότησιν ὑπάρχει μέχρι λιμένος τοῦ προσαγορευθέντος σωτηρίας, ὃς ἔτυχε τῆς ὀνομασίας ταύτης ἀπὸ τῶν πρώτων πλευσάντων Ἑλλήνων καὶ διασωθέντων. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν μερῶν 2
ἄρχεται συναγωγὴν λαμβάνειν ὁ κόλπος καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀραβίαν μέρη ποιεῖσθαι. καὶ τὴν φύσιν δὲ τῆς χώρας καὶ θαλάττης ἀλλοίαν εἶναι συμβέβηκε διὰ τὴν ἰδιότητα τῶν τόπων· ἥ τε γὰρ ἤπειρος ταπεινὴ καθορᾶται, μηδα- 3
μόθεν ἀναστήματος ὑπερκειμένου, ἥ τε θάλαττα
207 τεναγώδης οὖσα τὸ βάθος οὐ πλέον εὑρίσκεται τριῶν ὀργυιῶν, καὶ τῇ χρόᾳ παντελῶς ὑπάρχει χλωρά. τοῦτο δ' αὐτῇ φασι συμβαίνειν οὐ διὰ τὸ τὴν τῶν ὑγρῶν φύσιν εἶναι τοιαύτην, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ διαφαινομένου καθ' ὕδατος μυίου καὶ φύκους. ταῖς 4
μὲν οὖν ἐπικώποις τῶν νεῶν εὔθετός ἐστιν ὁ τόπος, κλύδωνα μὲν οὐκ ἐκ πολλοῦ κυλίων διαστήματος, θήρας δ' ἰχθύων ἁπλάτους παρεχόμενος· αἱ δὲ τοὺς ἐλέφαντας διάγουσαι, διὰ τὰ βάρη βαθύπλοι καθεστῶσαι καὶ ταῖς κατασκευαῖς ἐμβριθεῖς, μεγάλους καὶ δεινοὺς ἐπιφέρουσι κινδύνους τοῖς ἐν αὐταῖς πλέουσι. διάρσει γὰρ ἱστίων θέουσαι, καὶ 5
διὰ τὴν τῶν πνευμάτων βίαν πολλάκις νυκτὸς ὠθούμεναι, ὁτὲ μὲν πέτραις προσπεσοῦσαι ναυαγοῦσι, ποτὲ δ' εἰς τεναγώδεις ἰσθμοὺς ἐμπίπτουσιν· οἱ δὲ ναῦται παρακαταβῆναι μὲν ἀδυνατοῦσι διὰ τὸ πλέον

εἶναι τὸ βάθος ἀνδρομήκους, διὰ δὲ τῶν κοντῶν
τῷ σκάφει βοηθοῦντες ὅταν μηδὲν ἀνύωσιν, ἐκβάλ-
λουσιν ἅπαντα πλὴν τῆς τροφῆς· οὐδ' οὕτω δὲ τῆς
σωτηρίας τυγχάνοντες εἰς μεγάλην ἀπορίαν ἐμπί-
πτουσι διὰ τὸ μήτε νῆσον μήτε ἄκραν ἠπείρου μήτε
ναῦν ἑτέραν πλησίον ὑπάρχουσαν ὁρᾶσθαι· ἄξενοι
γὰρ παντελῶς οἱ τόποι καὶ σπανίους ἔχοντες τοὺς
6 ναυσὶ διακομιζομένους. χωρὶς δὲ τούτων τῶν κακῶν
ὁ κλύδων ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ τῷ κύτει τῆς νεως τοσοῦτο
πλῆθος ἅμμου προσβάλλει καὶ συσσωρεύει παραδό-
ξως ὥστε τὸν κύκλῳ τόπον περιχώννυσθαι καὶ τὸ
σκάφος ὥσπερ ἐπίτηδες ἐνδεσμεύεσθαι τῇ χέρσῳ.
7 οἱ δὲ τούτῳ τῷ συμπτώματι περιπεσόντες τὸ μὲν
πρῶτον μετρίως ὀδύρονται πρὸς κωφὴν ἐρημίαν,
οὐ παντελῶς ἀπεγνωκότες τὴν σωτηρίαν· πολλά-
κις γὰρ τοῖς τοιούτοις ἐπιφανεὶς ὁ τῆς πλημυρί-
δος κλύδων ἐξῆρεν εἰς ὕψος, καὶ τοὺς ἐσχά-
τως κινδυνεύοντας ὥσπερεὶ θεὸς ἐπιφανεὶς διεφύ-
λαξεν· ὅταν δὲ ἀπὸ μὲν τῶν θεῶν ἡ προειρημένη
μὴ παρακολουθήσῃ βοήθεια, τὰ δὲ τῆς τροφῆς λίπῃ,
τοὺς μὲν ἀσθενεστέρους οἱ κατισχύοντες ἐκβάλλου-
σιν εἰς θάλατταν, ὅπως τοῖς ὀλίγοις τὰ λειπόμενα
τῶν ἀναγκαίων πλείους ἡμέρας ἀντέχῃ, πέρας δὲ
πάσας τὰς ἐλπίδας ἐξαλείψαντες ἀπόλλυνται πολὺ
χεῖρον τῶν προαποθανόντων· οἱ μὲν γὰρ ἐν ἀκαρεῖ
χρόνῳ τὸ πνεῦμα τῇ δούσῃ φύσει πάλιν ἀπέδωκαν,
οἱ δ' εἰς πολλὰς ταλαιπωρίας καταμερίσαντες τὸν
θάνατον πολυχρονίους τὰς συμφορὰς ἔχοντες τῆς
8 τοῦ βίου καταστροφῆς τυγχάνουσι. τὰ δὲ σκάφη
ταῦτα τῶν ἐπιβατῶν οἰκτρῶς στερηθέντα, καθάπερ
τινὰ κενοτάφια, διαμένει πολὺν χρόνον πανταχό-
θεν περιχωννύμενα, τοὺς δ' ἱστοὺς καὶ τὰς κεραίας

μετεώρους ἔχοντα πόρρωθεν τοὺς ὁρῶντας εἰς οἶκτον καὶ συμπάθειαν ἄγει τῶν ἀπολωλότων· πρόσταγμα γάρ ἐστι βασιλέως ἐᾶν τὰ τοιαῦτα συμπτώματα τοῖς πλέουσι διασημαίνειν τοὺς τὸν ὅλεθρον περιποιοῦντας τόπους. παρὰ δὲ τοῖς πλησίον κα- 9
τοικοῦσιν Ἰχθυοφάγοις παραδέδοται λόγος, ἐκ προγόνων ἔχων φυλαττομένην τὴν φήμην, ὅτι μεγάλης τινὸς γενομένης ἀμπώτεως ἐγεώθη τοῦ κόλπου πᾶς ὁ τόπος ὁ τὴν χλωρὰν ἔχων τοῦ τύπου πρόσοψιν, μεταπεσούσης τῆς θαλάττης εἰς τἀναντία μέρη, καὶ φανείσης τῆς ἐπὶ τῷ βυθῷ χέρσου πάλιν ἐπελθοῦσαν ἐξαίσιον πλήμην ἀποκαταστῆσαι τὸν πόρον εἰς τὴν προϋπάρχουσαν τάξιν.

Ἀπὸ δὲ τούτων τῶν τόπων τὸν μὲν ἀπὸ Πτο- 41
λεμαΐδος παράπλουν ἕως τῶν Ταύρων ἀκρωτηρίων προειρήκαμεν, ὅτε Πτολεμαίου τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν ἀπηγγείλαμεν· ἀπὸ δὲ τῶν Ταύρων ἐπιστρέφει μὲν ἡ παράλιος πρὸς τὰς ἀνατολάς, κατὰ δὲ τὴν θερινὴν τροπὴν αἱ σκιαὶ πίπτουσι πρὸς μεσημβρίαν ἐναντίως ταῖς παρ' ἡμῖν ἄχρι πρὸς ὥραν δευτέραν. ἔχει δὲ καὶ ποταμοὺς ἡ χώρα, ῥέοντας ἐκ 2
τῶν ὀρῶν τῶν προσαγορευομένων Ψεβαίων. διείληπται δὲ καὶ πεδίοις μεγάλοις φέρουσι μαλάχης καὶ καρδάμου καὶ φοίνικος ἄπιστα μεγέθη· ἐκφέρει δὲ καὶ καρποὺς παντοίους, τὴν μὲν γεῦσιν ἔχοντας νωθράν, ἀγνοουμένους δὲ παρ' ἡμῖν. ἡ δὲ πρὸς τὴν 3
μεσόγειον ἀνατείνουσα πλήρης ἐστὶν ἐλεφάντων καὶ ταύρων ἀγρίων καὶ λεόντων καὶ πολλῶν ἄλλων παντοδαπῶν θηρίων ἀλκίμων. ὁ δὲ πόρος νήσοις διείληπται καρπὸν μὲν οὐδένα φερούσαις ἥμερον, ἐκτρεφούσαις δ' ὀρνέων ἴδια γένη καὶ ταῖς προσόψεσι θαυμαστά. ἡ δ' ἐξῆς θάλαττα βαθεῖα παντελῶς 4

ἐστι, καὶ κήτη φέρει παντοδαπὰ παράδοξα τοῖς μεγέθεσιν, οὐ μέντοι λυποῦντα τοὺς ἀνθρώπους, ἐὰν μή τις ἀκουσίως αὐτῶν ταῖς λοφιαῖς περιπέσῃ· οὐ δύνανται γὰρ διώκειν τοὺς πλέοντας, ὡς ἂν κατὰ τὴν ἐκ τῆς θαλάττης ἄρσιν ἀμαυρουμένων αὐτοῖς τῶν ὀμμάτων ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν ἥλιον φέγγους. ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέρη τῆς Τρωγλοδυτικῆς ἔσχατα γνωρίζεται, περιγραφόμενα ταῖς ἄκραις ἃς ὀνομάζουσι Ψεβαίας.

42 Τὸ δ' ἄλλο μέρος τῆς ἀντιπέρας παραλίου τὸ προσκεκλιμένον Ἀραβίᾳ πάλιν ἀναλαβόντες ἀπὸ τοῦ μυχοῦ διέξιμεν. οὗτος γὰρ ὀνομάζεται Ποσείδειον, ἱδρυσαμένου Ποσειδῶνι πελαγίῳ βωμὸν Ἀρίστωνος τοῦ πεμφθέντος ὑπὸ Πτολεμαίου πρὸς κατασκοπὴν
2 τῆς ἔως Ὠκεανοῦ παρηκούσης Ἀραβίας. ἑξῆς δὲ τοῦ μυχοῦ τόπος ἐστὶ παραθαλάττιος ὁ τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διαφερόντως πρὸς τὴν εὐχρηστίαν τὴν ἐξ αὐτοῦ. οὗτος δ' ὀνομάζεται μὲν Φοινικών, ἔχει δὲ πλῆθος τούτου τοῦ φυτοῦ πολύκαρπον καθ' ὑπερβολὴν καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ τρο-
3 φὴν διαφέρον. πᾶσα δ' ἡ σύνεγγυς χώρα σπανίζει ναματιαίων ὑδάτων καὶ διὰ τὴν πρὸς μεσημβρίαν ἔγκλισιν ἔμπυρος ὑπάρχει· διὸ καὶ τὸν κατάφυτον τόπον, ἐν ἀπανθρωποτάτοις ὄντα μέρεσι καὶ χορηγοῦντα τὰς τροφάς, εἰκότως οἱ βάρβαροι καθιερώκασι. καὶ γὰρ ὕδατος οὐκ ὀλίγαι πηγαὶ καὶ λιβάδες ἐκπίπτουσιν ἐν αὐτῷ, ψυχρότητι χιόνος οὐδὲν λειπόμεναι· αὗται δὲ ἐφ' ἑκάτερα τὰ μέρη τὰ κατὰ τὴν γῆν χλωρὰ ποιοῦσι καὶ παντελῶς ἐπιτερπῆ.
4 ἔστι δὲ καὶ βωμὸς ἐκ στερεοῦ λίθου παλαιὸς τοῖς χρόνοις, ἐπιγραφὴν ἔχων ἀρχαίοις γράμμασιν ἀγνώστοις. ἐπιμέλονται δὲ τοῦ τεμένους ἀνὴρ καὶ γυνή,

διὰ βίου τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες. μακρόβιοι δ' εἰσὶν οἱ τῇδε κατοικοῦντες, καὶ τὰς κοίτας ἐπὶ τῶν δένδρων ἔχουσι διὰ τὸν ἀπὸ τῶν θηρίων φόβον. παραπλεύσαντι δὲ τὸν Φοινικῶνα πρὸς ἀκρωτη- 5
ρίῳ τῆς ἠπείρου νῆσός ἐστιν ἀπὸ τῶν ἐναυλιζομένων ἐν αὐτῇ ζῴων Φωκῶν νῆσος ὀνομαζομένη· τοσοῦτο γὰρ πλῆθος τῶν θηρίων τούτων ἐνδιατρίβει τοῖς τόποις ὥστε θαυμάζειν τοὺς ἰδόντας, τὸ δὲ προκείμενον ἀκρωτήριον τῆς νήσου κεῖται κατὰ τὴν
καλουμένην Πέτραν τῆς Ἀραβίας καὶ τὴν Παλαιστίνην· εἰς γὰρ ταύτην τόν τε λίβανον καὶ τἆλλα φορτία τὰ πρὸς εὐωδίαν ἀνήκοντα κατάγουσιν, ὡς λόγος, ἐκ τῆς ἄνω λεγομένης Ἀραβίας οἵ τε Γερραῖοι καὶ Μιναῖοι.

210 Τὴν δ' ἑξῆς παραθαλάττιον τὸ μὲν παλαιὸν ἐνέ- 43
μοντο Μαρανῖται, μετὰ δὲ ταῦτα Γαρινδανεῖς, ὄντες πλησιόχωροι. τὴν δὲ χώραν κατέσχον τοιῷδέ τινι τρόπῳ· ἐν τῷ πρόσθεν λεχθέντι Φοινικῶνι συντελουμένης πανηγύρεως πενταετηρικῆς ἐφοίτων
παντοθεν οἱ περίοικοι, καμήλων εὖ τεθραμμένων ἑκατόμβας τοῖς ἐν τῷ τεμένει θεοῖς θύσοντες, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ὑδάτων τῶν ἐξ αὐτοῦ κομιοῦντες εἰς τὰς πατρίδας διὰ τὸ παραδίδοσθαι τοῦτο τὸ ποτὸν παρασκευάζειν τοῖς προσενεγκαμένοις τὴν ὑγίειαν.
διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας τῶν Μαρανιτῶν καταν- 2
τησάντων εἰς τὴν πανήγυριν, οἱ Γαρινδανεῖς τοὺς μὲν ἀπολελειμμένους ἐν τῇ χώρᾳ κατασφάξαντες, τοὺς δ' ἐκ τῆς πανηγύρεως ἐπανιόντας ἐνεδρεύσαντες διέφθειραν, ἐρημώσαντες δὲ τὴν χώραν
τῶν οἰκητόρων κατεκληρούχησαν πεδία καρποφόρα καὶ νομὰς τοῖς κτήνεσι δαψιλεῖς ἐκτρέφοντα. αὕτη 3
δ' ἡ παράλιος λιμένας μὲν ὀλίγους ἔχει, διείληπται

δὲ ὄρεσι πυκνοῖς καὶ μεγάλοις, ἐξ ὧν παντοίας ποικιλίας χρωμάτων ἔχουσα θαυμαστὴν παρέχεται θέαν
4 τοῖς παραπλέουσι. παραπλεύσαντι δὲ ταύτην τὴν χώραν ἐκδέχεται κόλπος Λαιανίτης, περιοικούμενος πολλαῖς κώμαις Ἀράβων τῶν προσαγορευομένων
5 Ναβαταίων. οὗτοι δὲ πολλὴν μὲν τῆς παραλίου νέμονται, οὐκ ὀλίγην δὲ καὶ τῆς εἰς μεσόγειον ἀνηκούσης χώρας, τόν τε λαὸν ἀμύθητον ἔχοντες καὶ
5 θρεμμάτων ἀγέλας ἀπίστους τοῖς πλήθεσιν. οἳ τὸ μὲν παλαιὸν ἐξῆγον δικαιοσύνῃ χρώμενοι καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν θρεμμάτων τροφαῖς ἀρκούμενοι, ὕστερον δὲ τῶν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλέων πλωτὸν τοῖς ἐμπόροις ποιησάντων τὸν πόρον τοῖς τε ναυαγοῦσιν ἐπετίθεντο καὶ ληστρικὰ σκάφη κατασκευάζοντες ἐλήστευον τοὺς πλέοντας, μιμούμενοι τὰς ἀγριότητας καὶ παρανομίας τῶν ἐν τῷ Πόντῳ Ταύρων·
6 μετὰ δὲ ταῦτα ληφθέντες ὑπὸ τετρηρικῶν σκαφῶν πελάγιοι προσηκόντως ἐκολάσθησαν. μετὰ δὲ τούτους τοὺς τόπους ὑπάρχει χώρα πεδιὰς κατάρρυτος, ἐκτρέφουσα διὰ τὰς πάντῃ διαρρεούσας πηγὰς ἄγρωστιν καὶ μηδίκην, ἔτι δὲ λωτὸν ἀνδρομήκη. διὰ δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς νομῆς οὐ μόνον κτηνῶν παντοδαπῶν ἀμύθητον ἐκτρέφει πλῆθος, ἀλλὰ καὶ καμήλους ἀγρίας, ἔτι δ' ἐλάφους καὶ δορ-
7 κάδας. πρὸς δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἐντρεφομένων ζῴων φοιτῶσιν ἐκ τῆς ἐρήμου λεόντων καὶ λύκων καὶ παρδάλεων ἀγέλαι, πρὸς ἃς οἱ κτηνοτροφοῦντες ἀναγκάζονται καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ θηριομαχεῖν ὑπὲρ τῶν θρεμμάτων· οὕτω τὸ τῆς χώρας εὐτύχημα τοῖς κατοικοῦσιν ἀτυχίας αἴτιον γίνεται διὰ τὸ τὴν φύσιν ὡς ἐπίπαν τοῖς ἀνθρώποις μετὰ τῶν ἀγαθῶν διδόναι τὰ βλάπτοντα.

Παραπλεύσαντι δὲ τὰ πεδία ταῦτα κόλπος ἐκ- 44
δέχεται παράδοξον ἔχων τὴν φύσιν. συννεύει μὲν
γὰρ εἰς τὸν μυχὸν τῆς χώρας, τῷ μήκει δ' ἐπὶ στα-
δίους πεντακοσίους παρεκτείνεται, περικλειόμενος
δὲ κρημνοῖς θαυμασίοις τὸ μέγεθος σκολιὸν καὶ
δυσέξιτον ἔχει τὸ στόμα· ἁλιτενους γὰρ πέτρας τὸν
εἴσπλουν διαλαμβανούσης οὔτ' εἰσπλεῦσαι δυνα-
τόν ἐστιν εἰς τὸν κόλπον οὔτ' ἐκπλεῦσαι. κατὰ δὲ 2
τὰς τοῦ ῥοῦ προσπτώσεις καὶ τὰς τῶν ἀνέμων μετα-
βολὰς ὁ κλύδων προσπίπτων τῇ ῥαχίᾳ καχλάζει καὶ
τραχύνεται πάντῃ περὶ τὴν παρήκουσαν πέτραν.
οἱ δὲ τὴν κατὰ τὸν κόλπον χώραν νεμόμενοι, Βα-
νιξομενεῖς ὀνομαζόμενοι, τὰς τροφὰς ἔχουσι κυνη-
γοῦντες καὶ σαρκοφαγοῦντες τὰ χερσαῖα ζῷα. ἱερὸν
δ' ἁγιώτατον ἵδρυται, τιμώμενον ὑπὸ πάντων Ἀρά-
βων περιττότερον. ἑξῆς δὲ τῇ προειρημένῃ παρα- 3
λίᾳ νῆσοι τρεῖς ἐπίκεινται, λιμένας ποιοῦσαι πλεί-
ους. καὶ τούτων τὴν μὲν πρώτην ἱστοροῦσιν ὑπάρ-
χειν ἱερὰν Ἴσιδος, ἔρημον οὖσαν, παλαιῶν δ' οἰ-
κιῶν ἔχειν λιθίνας ὑποστάθμας καὶ στήλας γράμ-
μασι βαρβαρικοῖς κεχαραγμένας· ὁμοίως δὲ καὶ τὰς
ἄλλας ἐρήμους ὑπάρχειν· πάσας δ' ἐλαίαις καταπε-
φυτεῦσθαι διαφόροις τῶν παρ' ἡμῖν. μετὰ δὲ τὰς 4
νήσους ταύτας αἰγιαλὸς παρήκει κρημνώδης καὶ δυσ-
παράπλους ἐπὶ σταδίους ὡς χιλίους· οὔτε γὰρ λι-
μὴν οὔτε σάλος ἐπ' ἀγκύρας ὑπόκειται τοῖς ναυτί-
λοις, οὐ χηλὴ δυναμένη τοῖς ἀπορουμένοις τῶν
πλεόντων τὴν ἀναγκαίαν ὑπόδυσιν παρασχέσθαι.
ὄρος δὲ ταύτῃ παράκειται κατὰ μὲν τὴν κορυφὴν
πέτρας ἀποτομάδας ἔχον καὶ τοῖς ὕψεσι καταπλη-
κτικάς, ὑπὸ δὲ τὰς ῥίζας σπιλάδας ὀξείας καὶ πυ-
κνὰς ἐνθαλάττους καὶ κατόπιν αὐτῶν φάραγγας ὑπο-

βεβρωμένας καὶ σκολιάς. συντετρημένων δ' αὐτῶν
πρὸς ἀλλήλας, καὶ τῆς θαλάττης βάθος ἐχούσης, ὁ
κλύδων ποτὲ μὲν εἰσπίπτων, ποτὲ δὲ παλισσυτῶν
βρόμῳ μεγάλῳ παραπλήσιον ἦχον ἐξίησι. τοῦ δὲ
κύματος τὸ μὲν πρὸς μεγάλας πέτρας προσαραττό-
μενον εἰς ὕψος ἵσταται καὶ τὸν ἀφρὸν θαυμαστὸν
τὸ πλῆθος κατασκευάζει, τὸ δὲ καταπινόμενον κοί-
λωμα σπασμὸν ποιεῖ καταπληκτικόν, ὥστε τοὺς
ἀκουσίως ἐγγίσαντας τοῖς τόποις διὰ τὸ δέος οἱονεὶ
προαποθνήσκειν. ταύτην μὲν οὖν τὴν παράλιον
ἔχουσιν Ἄραβες οἱ καλούμενοι Θαμουδηνοί· τὴν δ'
ἑξῆς ἐπέχει κόλπος εὐμεγέθης, ἐπικειμένων αὐτῷ
νήσων σποράδων, τὴν πρόσοψιν ἐχουσῶν ὁμοίαν
ταῖς καλουμέναις Ἐχινάσι νήσοις. ἐκδέχονται δὲ
ταύτην τὴν παράλιον ἀέριοι θῖνες ἄμμου κατά τε
τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος, μέλανες τὴν χρόαν. μετὰ
δὲ τούτους ὁρᾶται χερρόνησος καὶ λιμὴν κάλλιστος
τῶν εἰς ἱστορίαν πεπτωκότων, ὀνομαζόμενος Χαρ-
μούθας. ὑπὸ γὰρ χηλὴν ἐξαίσιον κεκλιμένην πρὸς
ζέφυρον κόλπος ἐστὶν οὐ μόνον κατὰ τὴν ἰδέαν
θαυμαστός, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν εὐχρηστίαν πολὺ τοὺς
ἄλλους ὑπεράγων· παρήκει γὰρ αὐτὸν ὄρος συνη-
ρεφές, κυκλούμενον πανταχόθεν ἐπὶ σταδίους ἑκα-
τόν, εἴσπλουν δ' ἔχει δίπλεθρον, ναυσὶ δισχιλίαις
ἄκλυστον λιμένα παρεχόμενος. χωρὶς δὲ τούτων
εὔυδρός τέ ἐστι καθ' ὑπερβολήν, ποταμοῦ μείζονος
εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντος, καὶ κατὰ μέσον ἔχει νῆσον
εὔυδρον καὶ δυναμένην ἔχειν κηπεύματα. καθό-
λου δ' ἐμφερέστατός ἐστι τῷ κατὰ τὴν Καρχηδόνα
λιμένι, προσαγορευομένῳ δὲ Κώθωνι, περὶ οὗ τὰς
κατὰ μέρος εὐχρηστίας ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις πει-
ρασόμεθα διελθεῖν. ἰχθύων δὲ πλῆθος ἐκ τῆς με-

γάλης θαλάττης εἰς αὐτὸν ἀθροίζεται διά τε τὴν νηνεμίαν καὶ τὴν γλυκύτητα τῶν εἰς αὐτὸν ῥεόντων ὑδάτων.

Παραπλεύσαντι δὲ τοὺς τόπους τούτους ὄρη 45
πέντε διεστηκότα ἀλλήλων εἰς ὕψος ἀνατείνει, συναγομένας ἔχοντα τὰς κορυφὰς εἰς πετρώδη μαστόν, παραπλήσιον φαντασίαν ἀποτελοῦντα ταῖς κατ' Αἴγυπτον πυραμίσιν. ἐξῆς δ' ἐστὶ κόλπος κυκλοτε- 2
ρὴς μεγάλοις ἀκρωτηρίοις περιεχόμενος, οὗ κατὰ μέσην τὴν διάμετρον ἀνέστηκε λόφος τραπεζοειδής, ἐφ' οὗ τρεῖς ναοὶ θαυμαστοὶ τοῖς ὕψεσιν ᾠκοδόμηνται θεῶν, ἀγνοουμένων μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, τιμωμένων δ' ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διαφερόντως. μετὰ 3
δὲ ταῦτα αἰγιαλὸς παρήκει κάθυγρος, ναματιαίοις καὶ γλυκέσι ῥείθροις διειλημμένος· καθ' ὃν ἐστιν ὄρος ὀνομαζόμενον μὲν Χαβῖνον, δρυμοῖς δὲ παντοδαποῖς πεπυκνωμένον. τὴν δὲ χέρσον τὴν ἐχομένην τῆς ὀρεινῆς νέμονται τῶν Ἀράβων οἱ καλούμενοι Λέβαι. οὗτοι δὲ καμηλοτροφοῦντες πρὸς 4
ἅπαντα χρῶνται τὰ μέγιστα τῶν κατὰ τὸν βίον τῇ τοῦ ζῴου τούτου χρείᾳ· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς πολεμίους ἀπὸ τούτων μάχονται, τὰς δὲ κομιδὰς τῶν φορτίων ἐπὶ τούτων νωτοφοροῦντες ῥᾳδίως ἅπαντα συντελοῦσι, τὸ δὲ γάλα πίνοντες ἀπὸ τούτων διατρέφονται, καὶ τὴν ὅλην χώραν περιπολοῦσιν ἐπὶ τῶν δρομάδων καμήλων. κατὰ δὲ μέσην τὴν χώ- 5
ραν αὐτῶν φέρεται ποταμὸς τοσοῦτο χρυσοῦ καταφέρων ψῆγμα φαινόμενον ὥστε κατὰ τὰς ἐκβολὰς τὴν ἰλὺν ἀποφέρεσθαι περιστίλβουσαν. οἱ δ' ἐγχώριοι τῆς μὲν ἐργασίας τῆς τοῦ χρυσοῦ παντελῶς εἰσιν ἄπειροι, φιλόξενοι δ' ὑπάρχουσιν, οὐ πρὸς πάντας τοὺς ἀφικνουμένους, ἀλλὰ πρὸς μόνους

τοὺς ἀπὸ Βοιωτίας καὶ Πελοποννήσου διά τινα παλαιὰν ἀφ' Ἡρακλέους οἰκειότητα πρὸς τὸ ἔθνος, ἣν μυθικῶς ἑαυτοὺς παρειληφέναι παρὰ τῶν προγόνων ἱστοροῦσιν. ἡ δ' ἐξῆς χώρα κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων Ἀλιλαίων καὶ Γασανδῶν, οὐκ ἔμπυρος οὖσα καθάπερ αἱ πλησίον, ἀλλὰ μαλακαῖς καὶ δασείαις νεφέλαις πολλάκις κατεχομένη· ἐκ δὲ τούτων ὑετοὶ γίνονται καὶ χειμῶνες εὔκαιροι καὶ ποιοῦντες τὴν θερινὴν ὥραν εὔκρατον. ἥ τε χώρα πάμφορός ἐστι καὶ διάφορος κατὰ τὴν ἀρετήν, οὐ μέντοι τυγχάνει τῆς ἐνδεχομένης ἐπιμελείας διὰ τὴν τῶν λαῶν ἀπειρίαν. τὸν δὲ χρυσὸν εὑρίσκοντες ἐν τοῖς φυσικοῖς ὑπονόμοις τῆς γῆς συνάγουσι πολύν, οὐ τὸν ἐκ τοῦ ψήγματος συντηκόμενον, ἀλλὰ τὸν αὐτοφυῆ καὶ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ἄπυρον. κατὰ δὲ τὸ μέγεθος ἐλάχιστος μὲν εὑρίσκεται παραπλήσιος πυρῆνι, μέγιστος δὲ οὐ πολὺ λειπόμενος βασιλικοῦ καρύου. φοροῦσι δ' αὐτὸν περί τε τοὺς καρποὺς τῶν χειρῶν καὶ περὶ τοὺς τραχήλους, τετρημένον ἐναλλὰξ λίθοις διαφανέσι. καὶ τούτου μὲν τοῦ γένους ἐπιπολάζοντος παρ' αὐτοῖς, χαλκοῦ δὲ καὶ σιδήρου σπανίζοντος, ἐπ' ἴσης ἀλλάττονται ταῦτα τὰ φορτία πρὸς τοὺς ἐμπόρους.

46 Μετὰ δὲ τούτους ὑπάρχουσιν οἱ ὀνομαζόμενοι Κάρβαι, καὶ μετὰ τούτους Σαβαῖοι, πολυανθρωπότατοι τῶν Ἀραβικῶν ἐθνῶν ὄντες. νέμονται δὲ τὴν εὐδαίμονα λεγομένην Ἀραβίαν, φέρουσαν τὰ πλεῖστα τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν καὶ θρεμμάτων παντοδαπῶν ἐκτρέφουσαν πλῆθος ἀμύθητον. εὐωδία τε αὐτὴν πᾶσαν ἐπέχει φυσικὴ διὰ τὸ πάντα σχεδὸν τὰ ταῖς ὀσμαῖς πρωτεύοντα φύεσθαι κατὰ 2 τὴν χώραν ἀνέκλειπτα. κατὰ μὲν γὰρ τὴν παράλιον

φύεται τὸ καλούμενον βάλσαμον καὶ κασία καὶ πόα 214
τις ἄλλη ἰδιάζουσαν φύσιν ἔχουσα· αὕτη δὲ πρόσ-
φατος μὲν οὖσα τοῖς ὄμμασι προσηνεστάτην παρέ-
χεται τέρψιν, ἐγχρονισθεῖσα δὲ συντόμως γίνεται
ἐξίτηλος. κατὰ δὲ τὴν μεσόγειον ὑπάρχουσι δρυ- 3
μοὶ συνηρεφεῖς, καθ' οὓς ἐστι δένδρα μεγάλα λι-
βανωτοῦ καὶ σμύρνης, πρὸς δὲ τούτοις φοίνικος καὶ
καλάμου καὶ κιναμώμου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τού-
τοις ὁμοίαν ἐχόντων τὴν εὐωδίαν· οὐδὲ γὰρ ἐξα-
ριθμήσασθαι δυνατὸν τὰς ἑκάστων ἰδιότητάς τε καὶ
φύσεις διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐκ
πάντων ἀθροιζομένης ὀσμῆς. θεία γάρ τις φαίνε- 4
ται καὶ λόγου κρείττων ἡ προσπίπτουσα καὶ κι-
νοῦσα τὰς ἑκάστων αἰσθήσεις εὐωδία. καὶ γὰρ τοὺς
παραπλέοντας, καίπερ πολὺ τῆς χέρσου κεχωρισμέ-
νους, οὐκ ἀμοίρους ποιεῖ τῆς τοιαύτης ἀπολαύσεως·
κατὰ γὰρ τὴν θερινὴν ὥραν, ὅταν ἄνεμος ἀπόγειος
γένηται, συμβαίνει τὰς ἀπὸ τῶν σμυρνοφόρων δέν-
δρων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀποπνεομένας
εὐωδίας διικνεῖσθαι πρὸς τὰ πλησίον μέρη τῆς θα-
λάττης· οὐ γὰρ ὥσπερ παρ' ἡμῖν ἀποκειμένην καὶ
παλαιὰν ἔχει τὴν τῶν ἀρωμάτων φύσιν, ἀλλὰ τὴν ἀκ-
μάζουσαν ἐν ἄνθει νεαρὰν δύναμιν καὶ διικνουμένην
πρὸς τὰ λεπτομερέστατα τῆς αἰσθήσεως. κομιζού- 5
σης γὰρ τῆς αὔρας τὴν ἀπόρροιαν τῶν εὐωδεστά-
των, προσπίπτει τοῖς προσπλέουσι τὴν παράλιον
προσηνὲς καὶ πολύ, πρὸς δὲ τούτοις ὑγιεινὸν καὶ
παρηλλαγμένον ἐκ τῶν ἀρίστων μῖγμα, οὔτε τετμη-
μένου τοῦ καρποῦ καὶ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἐκπεπευ-
κότος, οὔτε τὴν ἀπόθεσιν ἔχοντος ἐν ἑτερογενέσιν
ἀγγείοις, ἀλλ' ἀπ' αὐτῆς τῆς νεαρωτάτης ὥρας, καὶ
τὸν βλαστὸν ἀκέραιον παρεχομένης τῆς θείας φύ-

σεως, ὥστε τοὺς μεταλαμβάνοντας τῆς ἰδιότητος δοκεῖν ἀπολαύειν τῆς μυθολογουμένης ἀμβροσίας διὰ τὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐωδίας μηδεμίαν ἑτέραν
47 εὑρίσκειν οἰκείαν προσηγορίαν. οὐ μὴν ὁλόκληρον καὶ χωρὶς φθόνου τὴν εὐδαιμονίαν τοῖς ἀνθρώποις ἡ τύχη περιέθηκεν, ἀλλὰ τοῖς τηλικούτοις δωρήμασι παρέζευξε τὸ βλάπτον καὶ νουθετῆσον τοὺς διὰ τὴν συνέχειαν τῶν ἀγαθῶν εἰωθότας καταφρο-
2 νεῖν τῶν θεῶν. κατὰ γὰρ τοὺς εὐωδεστάτους δρυμοὺς ὄφεων ὑπάρχει πλῆθος, οἳ τὸ μὲν χρῶμα φοινικοῦν ἔχουσι, μῆκος δὲ σπιθαμῆς, δήγματα δὲ ποιοῦνται παντελῶς ἀνίατα· δάκνουσι δὲ προσπηδῶντες καὶ ἁλλόμενοι πρὸς ὕψος αἱμάττουσι τὸν
3 χρῶτα. ἴδιον δέ τι παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις συμβαίνει περὶ τοὺς ἠσθενηκότας ὑπὸ μακρᾶς νόσου τὰ σώματα. διαπνεομένου γὰρ τοῦ σώματος ὑπ' ἀκράτου καὶ τμητικῆς φύσεως, καὶ τῆς συγκρίσεως τῶν ὄγκων εἰς ἀραίωμα συναγομένης, ἔκλυσις ἐπακολουθεῖ δυσβοήθητος· διόπερ τοῖς τοιούτοις ἄσφαλτον παραθυμιῶσι καὶ τράγου πώγωνα, ταῖς ἐναντίαις φύσεσι καταμαχόμενοι τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐωδίας. τὸ γὰρ καλὸν ποσότητι μὲν καὶ τάξει μετρούμενον ὠφελεῖ καὶ τέρπει τοὺς ἀνθρώπους, ἀναλογίας δὲ καὶ καθήκοντος καιροῦ διαμαρτὸν
4 ἀνόνητον ἔχει τὴν δωρεάν. τοῦ δ' ἔθνους τούτου μητρόπολίς ἐστιν ἣν καλοῦσι Σάβας, ἐπ' ὄρους ᾠκισμένη. βασιλέας δ' ἐκ γένους ἔχει τοὺς διαδεχομένους, οἷς τὰ πλήθη τιμὰς ἀπονέμει μεμιγμένας ἀγαθοῖς καὶ κακοῖς. μακάριον μὲν γὰρ βίον ἔχειν δοκοῦσιν, ὅτι πᾶσιν ἐπιτάττοντες οὐδένα λόγον ὑπέχουσι τῶν πραττομένων· ἀτυχεῖς δὲ νομίζονται καθ' ὅσον οὐκ ἔξεστιν αὐτοῖς οὐδέποτε ἐξελθεῖν ἐκ τῶν

βασιλείων, εἰ δὲ μή, γίνονται λιθόλευστοι ὑπὸ τῶν ὄχλων κατά τινα χρησμὸν ἀρχαῖον. τοῦτο δὲ τὸ 5
ἔθνος οὐ μόνον τῶν πλησιοχώρων Ἀράβων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρει πλούτῳ καὶ ταῖς
5 ἄλλαις ταῖς κατὰ μέρος πολυτελείαις. ἐν γὰρ ταῖς τῶν φορτίων ἀλλαγαῖς καὶ πράσεσιν ὄγκοις ἐλαχίστοις πλείστην ἀποφέρονται τιμὴν ἁπάντων ἀνθρώπων τῶν ἀργυρικῆς ἀμείψεως ἕνεκα τὰς ἐμπορίας ποιουμένων. διόπερ ἐξ αἰῶνος ἀπορθήτων αὐτῶν γεγε- 6
10 νημένων διὰ τὸν ἐκτοπισμόν, καὶ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου πλήθους ἐπικεκλυκότος παρ' αὐτοῖς, καὶ μάλιστα ἐν Σάβαις, ἐν ᾗ τὰ βασίλεια κεῖται, τορεύματα μὲν ἀργυρᾶ τε καὶ χρυσᾶ παντοδαπῶν ἐκπωμάτων ἔχουσι, κλίνας δὲ καὶ τρίποδας ἀργυ-
15 ρόποδας, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν ἄπιστον τῇ πολυτελείᾳ, κιόνων τε ἀδρῶν περίστυλα, τὰ μὲν ἐπίχρυσα, τὰ δ' ἀργυροειδεῖς τύπους ἐπὶ τῶν κιονοκράνων ἔχοντα. τὰς δ' ὀροφὰς καὶ θύρας χρυσαῖς 7
φιάλαις λιθοκολλήτοις καὶ πυκναῖς διειληφότες ἅπα-
20 σαν τὴν τῶν οἰκιῶν κατὰ μέρος οἰκοδομίαν πεποίηνται θαυμαστὴν ταῖς πολυτελείαις· τὰ μὲν γὰρ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τὰ δ' ἐξ ἐλέφαντος καὶ τῶν διαπρεπεστάτων λίθων, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν τιμιωτάτων παρ' ἀνθρώποις, κατεσκευάκασιν. ἀλλὰ 8
25 γὰρ οὗτοι μὲν ἐκ πολλῶν χρόνων τὴν εὐδαιμονίαν ἀσάλευτον ἔσχον διὰ τὸ παντελῶς ἀπεξενῶσθαι τῶν διὰ τὴν ἰδίαν πλεονεξίαν ἕρμαιον ἡγουμένων τὸν ἀλλότριον πλοῦτον. ἡ δὲ κατὰ τούτους θάλαττα λευκὴ φαίνεται τὴν χρόαν, ὥσθ' ἅμα θαυμάζειν τὸ
30 παράδοξον καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ συμβαίνοντος ἐπιζητεῖν. νῆσοι δ' εὐδαίμονες πλησίον ὑπάρχουσιν, 9
ἔχουσαι πόλεις ἀτειχίστους, ἐν αἷς τὰ βοσκήματα

πάντα λευκὴν ἔχει τὴν χρόαν, καὶ τοῖς θήλεσιν αὐτῶν οὐκ ἐπιφύεται τὸ καθόλου κέρας. εἰς ταύτας 216
δ' ἔμποροι πάντοθεν καταπλέουσι, μάλιστα δ' ἐκ Ποτάνας, ἣν Ἀλέξανδρος ᾤκισε παρὰ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν, ναύσταθμον ἔχειν βουλόμενος τῆς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν παραλίου. περὶ μὲν οὖν τῆς χώρας καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς εἰρημένοις.

48 Περὶ δὲ τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ὁρωμένων παραδόξων ἐν τοῖς τόποις οὐ παραλειπτέον. θαυμασιώτατον μέν ἐστι τὸ περὶ τὴν ἄρκτον ἱστορούμενον καὶ πλείστην ἀπορίαν παρεχόμενον τοῖς πλοϊζομένοις· ἀπὸ γὰρ μηνὸς οὗ καλοῦσιν Ἀθηναῖοι μαιμακτηριῶνα τῶν ἑπτὰ τῶν κατὰ τὴν ἄρκτον ἀστέρων οὐδένα φασὶν ὁρᾶσθαι μέχρι τῆς πρώτης φυ- 15
λακῆς, τῷ δὲ ποσειδεῶνι μέχρι δευτέρας, καὶ κατὰ
2 τοὺς ἑξῆς ἐκ τοῦ κατ' ὀλίγον. τῶν δ' ἄλλων τοὺς ὀνομαζομένους πλάνητας ἀθεωρήτους ὑπάρχειν, τοὺς μὲν μείζονας τῶν παρ' ἡμῖν, ἑτέρους δὲ μηδὲ τὰς ὁμοίας ἀνατολὰς καὶ δύσεις ποιεῖσθαι· τὸν δ' ἥλιον 20
οὐχ ὥσπερ παρ' ἡμῖν βραχὺ πρὸ τῆς ἰδίας ἀνατολῆς προαποστέλλειν τὸ φῶς, ἀλλ' ἔτι νυκτὸς οὔσης
3 σκοταίου παραδόξως ἄφνω φανέντα ἐκλάμπειν· διὸ καὶ μηδέποθ' ἡμέραν ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις γίνεσθαι πρὶν ὁραθῆναι τὸν ἥλιον. ἐκ μέσου δὲ τοῦ 25
πελάγους φασὶν ἀναφαινόμενον αὐτὸν ὁρᾶσθαι μὲν ἄνθρακι παραπλήσιον τῷ πυρωδεστάτῳ, σπινθῆρας δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ μεγάλους ἀπορρίπτειν, καὶ τῷ τύπῳ μὴ δισκοειδῆ φαίνεσθαι, καθάπερ ἡμεῖς δοξάζομεν, ἀλλὰ κίονι τὸν τύπον ἔχειν ἐμφερῆ, μικρὸν ἐμβρι- 30
θεστέραν ἔχοντι τὴν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐπιφάνειαν, πρὸς δὲ τούτοις μήτ' αὐγὴν ποιεῖν μήτ' ἀκτῖνας

βάλλειν ἄχρι πρώτης ὥρας, φαινομένου πυρὸς ἀλαμποῦς ἐν σκότει· δευτέρας δ' ἀρχομένης ἀσπιδοειδῆ γίνεσθαι καὶ τὸ φῶς βάλλειν ἀπότομον καὶ πυρώδες καθ' ὑπερβολήν. κατὰ δὲ τὴν δύσιν ἐναντία 4
γίνεσθαι συμπτώματα περὶ αὐτόν· δοκεῖν γὰρ τοῖς ὁρῶσι καιναῖς ἀκτῖσι φωτίζειν τὸν κόσμον οὐκ ἔλαττον ὡρῶν δυεῖν, ὡς δ' Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος ἀνέγραψε, τριῶν. τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν ἥδιστον τοῖς ἐγχωρίοις φαίνεσθαι, ταπεινουμένου τοῦ καύματος
217 διὰ την δύσιν τοῦ ἡλίου. τῶν δ' ἀνέμων ζέφυροι 5
μὲν καὶ λίβες, ἔτι δ' ἀργέσται καὶ εὖροι, πνέουσι καθάπερ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις· νότοι δὲ κατὰ μὲν Αἰθιοπίαν οὔτε πνέουσιν οὔτε γνωρίζονται τὸ σύνολον, κατὰ δὲ τὴν Τρωγλοδυτικὴν καὶ τὴν Ἀραβίαν
θερμοὶ γίνονται καθ' ὑπερβολήν, ὥστε καὶ τὰς ὕλας ἐκπυροῦν καὶ τῶν καταφευγόντων εἰς τὰς ἐν ταῖς καλύβαις σκιὰς ἐκλύειν τα σώματα. ὁ δὲ βορέας δικαίως ἂν ἄριστος νομίζοιτο, διικνούμενος εἰς πάντα τόπον τῆς οἰκουμένης καὶ διαμένων ψυχρός.

Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων οἰκεῖον ἂν εἴη 49
διελθεῖν περὶ τῶν Λιβύων τῶν πλησίον Αἰγύπτου κατοικούντων καὶ τῆς ὁμόρου χώρας. τὰ γὰρ περὶ Κυρήνην καὶ τὰς Σύρτεις, ἔτι δὲ τὴν μεσόγειον τῆς κατὰ τοὺς τόπους τούτους χέρσου, κατοικεῖ τέτταρα
γένη Λιβύων· ὧν οἱ μὲν ὀνομαζόμενοι Νασαμῶνες νέμονται τὰ νεύοντα μέρη πρὸς νότον, οἱ δ' Αὐσχῖσαι τὰ πρὸς τὴν δύσιν, οἱ δὲ Μαρμαρίδαι κατοικοῦσι τὴν μεταξὺ ταινίαν Αἰγύπτου καὶ Κυρήνης, μετέχοντες καὶ τῆς παραλίου, οἱ δὲ Μάκαι
πολυανθρωπίᾳ τῶν ὁμοεθνῶν προέχοντες νέμονται τοὺς τόπους τοὺς περὶ τὴν Σύρτιν. τῶν δὲ προει- 2
ρημένων Λιβύων γεωργοὶ μέν εἰσιν οἷς ὑπάρχει

χώρα δυναμένη καρπὸν φέρειν δαψιλῆ, νομάδες δ' ὅσοι τῶν κτηνῶν τὴν ἐπιμέλειαν ποιούμενοι τὰς τροφὰς ἔχουσιν ἀπὸ τούτων· ἀμφότερα δὲ τὰ γένη ταῦτα βασιλέας ἔχει καὶ βίον οὐ παντελῶς ἄγριον οὐδ' ἀνθρωπίνης ἡμερότητος ἐξηλλαγμένον. τὸ δὲ τρίτον γένος οὔτε βασιλέως ὑπακοῦον οὔτε τοῦ δικαίου λόγον οὐδ' ἔννοιαν ἔχον ἀεὶ λῃστεύει, ἀπροσδοκήτως δὲ τὰς ἐμβολὰς ἐκ τῆς ἐρήμου ποιούμενον ἁρπάζει τὰ παρατυχόντα, καὶ ταχέως ἀνακάμπτει
3 πρὸς τὸν αὐτὸν τόπον. πάντες δ' οἱ Λίβυες οὗτοι θηριώδη βίον ἔχουσιν, ὑπαίθριοι διαμένοντες καὶ τὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγριον ἐξηλωκότες· οὔτε γὰρ ἡμέρου διαίτης οὔτ' ἐσθῆτος μετέχουσιν, ἀλλὰ δοραῖς αἰγῶν σκεπάζουσι τὰ σώματα. τοῖς δὲ δυνάσταις αὐτῶν πόλεις μὲν τὸ σύνολον οὐχ ὑπάρχουσι, πύργοι δὲ πλησίον τῶν ὑδάτων, εἰς οὓς ἀποτίθενται τὰ πλεονάζοντα τῆς ὠφελείας. τοὺς δ' ὑποτεταγμένους λαοὺς κατ' ἐνιαυτὸν ἐξορκίζουσι πειθαρχήσειν· καὶ τῶν μὲν ὑπακουσάντων ὡς συμμάχων φροντίζουσι, τῶν δὲ μὴ προσεχόντων θάνατον κα-
4 ταγνόντες ὡς λῃσταῖς πολεμοῦσιν. ὁ δ' ὁπλισμὸς αὐτῶν ἐστιν οἰκεῖος τῆς τε χώρας καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων· κοῦφοι γὰρ ὄντες τοῖς σώμασι καὶ χώραν οἰκοῦντες κατὰ τὸ πλεῖστον πεδιάδα, πρὸς τοὺς κινδύνους ὁρμῶσι λόγχας ἔχοντες τρεῖς καὶ λίθους ἐν ἄγγεσι σκυτίνοις· ξίφος δ' οὐ φοροῦσιν οὐδὲ κράνος οὐδ' ὅπλον οὐδὲν ἕτερον, στοχαζόμενοι τοῦ προτερεῖν ταῖς εὐκινησίαις ἐν τοῖς διω-
5 γμοῖς καὶ πάλιν ἐν ταῖς ἀποχωρήσεσι. διόπερ εὔθετοι πρὸς δρόμον εἰσὶ καὶ λιθοβολίαν, διαπεπονηκότες τῇ μελέτῃ καὶ τῇ συνηθείᾳ τὰ τῆς φύσεως προτερήματα. καθόλου δὲ πρὸς τοὺς ἀλλο-

φύλους οὔτε τὸ δίκαιον οὔτε τὴν πίστιν κατ' οὐδένα τρόπον διατηροῦσι.

Τῆς δὲ χώρας ἡ μὲν ὅμορος τῇ Κυρήνῃ γεώδης 50
ἐστὶ καὶ πολλοὺς φέρουσα καρπούς· οὐ μόνον γὰρ
ὑπάρχει σιτοφόρος, ἀλλὰ καὶ πολλὴν ἄμπελον, ἔτι
δ' ἐλαίαν ἔχει καὶ τὴν ἀγρίαν ὕλην καὶ ποταμοὺς
εὐχρηστίαν παρεχομένους· ἡ δ' ὑπὲρ τὸ νότιον μέ-
ρος ὑπερτείνουσα, καθ' ἣν τὸ νίτρον φύεσθαι συμ-
βέβηκεν, ἄσπορος οὖσα καὶ σπανίζουσα ναματιαίων
ὑδάτων, τὴν πρόσοψιν ἔχει πελάγει παρεμφερῆ·
οὐδεμίαν δὲ παρεχομένη ποικιλίαν κατὰ τὴν ἰδέαν
ἐρήμῳ γῇ περιέχεται, τῆς ὑπερκειμένης ἐρήμου δυσ-
έξιτον ἐχούσης τὸ πέρας. διόπερ οὐδ' ὄρνεον ἰδεῖν 2
ἔστιν, οὐ τετράπουν ἐν αὐτῇ ζῷον πλὴν δορκάδος
καὶ βοός, οὐ μὴν οὔτε φυτὸν οὔτ' ἄλλο τῶν δυ-
ναμένων ψυχαγωγῆσαι τὴν ὅρασιν, ὡς ἂν τῆς εἰς
μεσόγειον ἀνηκούσης γῆς ἐχούσης ἐπὶ τὸ μῆκος
ἀθρόους θῖνας. ἐφ' ὅσον δὲ σπανίζει τῶν πρὸς ἥμε-
ρον βίον ἀνηκόντων, ἐπὶ τοσοῦτο πλήθει παντοίων
ταῖς ἰδέαις καὶ τοῖς μεγέθεσιν ὄφεων, μάλιστα δὲ
τῶν τοιούτων οὓς προσαγορεύουσι κεράστας, οἳ τὰ
μὲν δήγματα θανατηφόρα ποιοῦνται, τὴν δὲ χρόαν
ἄμμῳ παραπλησίαν ἔχουσι· διόπερ ἐξωμοιωμένων 3
αὐτῶν κατὰ τὴν πρόσοψιν τοῖς ὑποκειμένοις ἐδά-
φεσιν ὀλίγοι μὲν ἐπιγινώσκουσιν, οἱ πολλοὶ δ'
ἀγνοοῦντες πατοῦσι καὶ κινδύνοις περιπίπτουσιν
ἀπροσδοκήτοις. λέγεται δὲ τούτους τὸ παλαιὸν ἐπελ-
θόντας ποτὲ πολλὴν τῆς Αἰγύπτου ποιῆσαι τὴν
ὑποκειμένην χώραν ἀοίκητον. γίνεται δέ τι θαυ- 4
μάσιον περί τε ταύτην τὴν χέρσον καὶ τὴν ἐπέκεινα
τῆς Σύρτεως Λιβύην. περὶ γάρ τινας καιροὺς καὶ
μάλιστα κατὰ τὰς νηνεμίας συστάσεις ὁρῶνται κατὰ

τὸν ἀέρα παντοίων ζῴων ἰδέας ἐμφαίνουσαι· τούτων δ' αἱ μὲν ἠρεμοῦσιν, αἱ δὲ κίνησιν λαμβάνουσι, καὶ ποτὲ μὲν ὑποφεύγουσι, ποτὲ δὲ διώκουσι, πᾶσαι δὲ τὸ μέγεθος ἄπλατον ἔχουσαι θαυμαστὴν κατάπληξιν καὶ ταραχὴν παρασκευάζουσι τοῖς ἀπείροις. αἱ γὰρ ἐπιδιώκουσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἐπειδὰν καταλάβωνται, περιχέονται τοῖς σώμασι ψυχραὶ καὶ παλμώδεις, ὥστε τοὺς μὲν ξένους ἀσυνήθεις ὄντας διὰ τὸ δέος ἐκπεπλῆχθαι, τοὺς δ' ἐγχωρίους πολλάκις συγκεκυρηκότας τοῖς τοιούτοις καταφρονεῖν τοῦ συμβαίνοντος. παραδόξου δ' εἶναι δοκοῦντος τοῦ πράγματος καὶ μύθῳ πεπλασμένῳ παραπλησίου, πειρῶνταί τινες τῶν φυσικῶν αἰτίας ἀποδιδόναι τοῦ γινομένου τοιαύτας. ἀνέμους φασὶ κατὰ τὴν χώραν τοὺς μὲν τὸ σύνολον μὴ πνεῖν, τοὺς δὲ παντελῶς εἶναι βληχροὺς καὶ κωφούς· ὑπάρχειν δὲ καὶ περὶ τὸν ἀέρα πολλάκις ἠρεμίαν καὶ θαυμαστὴν ἀκινησίαν διὰ τὸ μήτε νάπας μήτε συσκίους αὐλῶνας παρακεῖσθαι πλησίον μήτε λόφων ὑπάρχειν ἀναστήματα· ποταμῶν τε μεγάλων σπανίζειν τοὺς τόπους, καὶ καθόλου τὴν σύνεγγυς χώραν ἅπασαν ἄκαρπον οὖσαν μηδεμίαν ἔχειν ἀναθυμίασιν· ἐξ ὧν ἁπάντων εἰωθέναι γεννᾶσθαί τινας ἀρχὰς καὶ συστάσεις πνευμάτων. διόπερ συμπνιγοῦς περιστάσεως τὴν χέρσον ἐπεχούσης, ὅπερ ὁρῶμεν ἐπὶ τῶν νεφῶν ἐνίοτε συμβαῖνον ἐν ταῖς νοτίαις ἡμέραις, τυπουμένων ἰδεῶν παντοδαπῶν, τοῦτο γίνεσθαι καὶ περὶ τὴν Λιβύην, πολλαχῶς μορφουμένου τοῦ συμπίπτοντος ἀέρος· ὃν ταῖς μὲν ἀσθενέσι καὶ βληχραῖς αὔραις ὀχεῖσθαι μετεωριζόμενον καὶ παλμοὺς ποιοῦντα καὶ συγκρούοντα συστήμασιν ἑτέροις ὁμοίοις, νηνεμίας δ' ἐπιλαμβανούσης

καθίστασθαι πρὸς τὴν γῆν, βαρὺν ὄντα καὶ τετυπωμένον ὡς ἔτυχεν· ἔπειτα μηδενὸς ὄντος τοῦ διαχέοντος προσπελάζειν τοῖς αὐτομάτως περιτυγχάνουσι τῶν ζῴων. τὰς δ' ἐφ' ἑκάτερα κινήσεις 4
αὐτῶν φασι προαίρεσιν μὲν μηδεμίαν ἐμφαίνειν· ἐν ἀψύχῳ γὰρ ἀδύνατον ὑπάρχειν φυγὴν ἑκούσιον ἢ δίωξιν· τὰ μέντοι ζῷα λεληθότως αἴτια τῆς μεταρσίας κινήσεως γίνεσθαι· προσιόντων μὲν γὰρ αὐτῶν τὸν ὑποκείμενον ἀέρα μετὰ βίας ἀναστέλλειν, καὶ διὰ τοῦθ' ὑποχωρεῖν τὸ συνεστηκὸς εἴδωλον καὶ ποιεῖν τὴν ἔμφασιν ὑποφεύγοντος· τοῖς δ' ἀναχωροῦσι κατὰ τοὐναντίον ἐπακολουθεῖν, ἀντεστραμμένης τῆς αἰτίας, ὡς ἂν τοῦ κενοῦ καὶ τῆς ἀραιώσεως ἐπισπωμένης. διόπερ ἐοικέναι διώκοντι τοὺς 5
ὑποχωροῦντας· ἕλκεσθαι γὰρ αὐτὸ καὶ προπίπτειν εἰς τὸ πρόσθεν ἄθρουν ὑπὸ τῆς παλιρρύμης· τοὺς δ' ὑποφεύγοντας, ὅταν ἐπιστραφῶσιν ἢ μένωσιν, εὐλόγως ὑπὸ τοῦ συνακολουθοῦντος εἰδώλου ψαύεσθαι τοῖς ὄγκοις· τοῦτο δὲ κατὰ τὴν πρὸς τὸ στερέμνιον πρόσπτωσιν περιθρύβεσθαι, καὶ πανταχόθεν προσχεόμενον καταψύχειν τὰ σώματα τῶν περιτυγχανόντων.

Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων οἰκεῖον ἂν εἴη 52
τοῖς προειρημένοις τόποις διελθεῖν τὰ περὶ τὰς Ἀμαζόνας ἱστορούμενα τὰς γενομένας τὸ παλαιὸν κατὰ τὴν Λιβύην. οἱ πολλοὶ γὰρ ὑπειλήφασι τὰς περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν ἐν τῷ Πόντῳ λεγομένας κατῳκηκέναι μόνας ὑπάρξαι· τὸ δ' ἀληθὲς οὐχ οὕτως ἔχει, διὰ τὸ πολὺ προτερεῖν τοῖς χρόνοις τὰς κατὰ Λιβύην καὶ πράξεις ἀξιολόγους ἐπιτελέσασθαι. οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ διότι πολλοῖς τῶν ἀνα- 2
γινωσκόντων ἀνήκοος φανεῖται καὶ ξένη παντελῶς

ἡ περὶ τούτων ἱστορία· ἠφανισμένου γὰρ ὁλοσχερῶς τοῦ γένους τῶν Ἀμαζονίδων τούτων πολλαῖς γενεαῖς πρότερον τῶν Τρωικῶν, τῶν δὲ περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν ἠκμακυιῶν μικρὸν πρὸ τούτων τῶν χρόνων, οὐκ ἀλόγως αἱ μεταγενέστεραι καὶ μᾶλλον γνωριζόμεναι τὴν δόξαν κεκληρονομήκασι τὴν τῶν παλαιῶν καὶ παντελῶς ἀγνοουμένων
3 διὰ τὸν χρόνον ὑπὸ τῶν πλείστων. οὐ μὴν ἀλλ' ἡμεῖς εὑρίσκοντες πολλοὺς μὲν τῶν ἀρχαίων ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων, οὐκ ὀλίγους δὲ καὶ τῶν μεταγενεστέρων μνήμην πεποιημένους αὐτῶν, ἀναγράφειν τὰς πράξεις πειρασόμεθα ἐν κεφαλαίοις ἀκολούθως Διονυσίῳ τῷ συντεταγμένῳ τὰ περὶ τοὺς Ἀργοναύτας καὶ τὸν Διόνυσον καὶ ἕτερα πολλὰ τῶν ἐν τοῖς παλαιοτάτοις χρόνοις πραχθέντων.

4 Γέγονε μὲν οὖν πλείω γένη γυναικῶν κατὰ τὴν Λιβύην μάχιμα καὶ τεθαυμασμένα μεγάλως ἐπ' ἀνδρείᾳ· τό τε γὰρ τῶν Γοργόνων ἔθνος, ἐφ' ὃ λέγεται τὸν Περσέα στρατεῦσαι, παρειλήφαμεν ἀλκῇ διαφέρον· τὸ γὰρ τὸν Διὸς μὲν υἱόν, τῶν δὲ καθ' ἑαυτὸν Ἑλλήνων ἄριστον, τελέσαι μέγιστον ἆθλον τὴν ἐπὶ ταύτας στρατείαν τεκμήριον ἂν τις λάβοι τῆς περὶ τὰς προειρημένας γυναῖκας ὑπεροχῆς τε καὶ δυνάμεως· ἥ τε τῶν νῦν μελλουσῶν ἱστορεῖσθαι ἀνδρεία παράδοξον ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὰς καθ' ἡμᾶς φύσεις τῶν γυναικῶν συγκρινο-
53 μένη. φασὶ γὰρ ὑπάρξαι τῆς Λιβύης ἐν τοῖς πρὸς ἑσπέραν μέρεσιν ἐπὶ τοῖς πέρασι τῆς οἰκουμένης ἔθνος γυναικοκρατούμενον καὶ βίον ἐξηλωκὸς οὐχ ὅμοιον τῷ παρ' ἡμῖν. ταῖς μὲν γὰρ γυναιξὶν ἔθος εἶναι διαπονεῖν τὰ κατὰ πόλεμον, καὶ χρόνους ὡρισμένους ὀφείλειν στρατεύεσθαι, διατηρουμένης τῆς

παρθενίας· διελθόντων δὲ τῶν ἐτῶν τῶν τῆς στρατείας προσιέναι μὲν τοῖς ἀνδράσι παιδοποιίας ἕνεκα, τὰς δὲ ἀρχὰς καὶ τὰ κοινὰ διοικεῖν ταύτας ἅπαντα. τοὺς δὲ ἄνδρας ὁμοίως ταῖς παρ' ἡμῖν γαμεταῖς τὸν 2
κατοικίδιον ἔχειν βίον, ὑπηρετοῦντας τοῖς ὑπὸ τῶν
221 συνοικουσῶν προσταττομένοις· μὴ μετέχειν δ' αὐτοὺς μήτε στρατείας μήτ' ἀρχῆς μήτ' ἄλλης τινὸς ἐν τοῖς κοινοῖς παρρησίας, ἐξ ἧς ἔμελλον φρονηματισθέντες ἐπιθήσεσθαι ταῖς γυναιξί. κατὰ δὲ τὰς 3
γενέσεις τῶν τέκνων τὰ μὲν βρέφη παραδίδοσθαι τοῖς ἀνδράσι, καὶ τούτους διατρέφειν αὐτὰ γάλακτι καὶ ἄλλοις τισὶν ἐψήμασιν οἰκείως ταῖς τῶν νηπίων ἡλικίαις· εἰ δὲ τύχοι θῆλυ γεννηθέν, ἐπικάεσθαι αὐτοῦ τοὺς μαστούς, ἵνα μὴ μετεωρίζωνται κατὰ τοὺς τῆς ἀκμῆς χρόνους· ἐμπόδιον γὰρ οὐ τὸ τυχὸν εἶναι δοκεῖν πρὸς τὰς στρατείας τοὺς ἐξέχοντας τοῦ σώματος μαστούς· διὸ καὶ τούτων αὐτὰς ἀπεστερημένας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀμαζόνας προσαγορεύεσθαι. μυθολογοῦσι δ' αὐτὰς ᾠκηκέναι νῆσον 4
τὴν ἀπὸ μὲν τοῦ πρὸς δυσμὰς ὑπάρχειν αὐτὴν Ἑσπέραν προσαγορευθεῖσαν, κειμένην δὲ ἐν τῇ Τριτωνίδι λίμνῃ. ταύτην δὲ πλησίον ὑπάρχειν τοῦ περιέχοντος τὴν γῆν Ὠκεανοῦ, προσηγορεῦσθαι δ' ἀπό τινος ἐμβάλλοντος εἰς αὐτὴν ποταμοῦ Τρίτωνος· κεῖσθαι δὲ τὴν λίμνην ταύτην πλησίον Αἰθιοπίας καὶ τοῦ παρὰ τὸν Ὠκεανὸν ὄρους, ὃ μέγιστον μὲν ὑπάρχειν τῶν ἐν τοῖς τόποις καὶ προπεπτωκὸς εἰς τὸν Ὠκεανόν, ὀνομάζεσθαι δ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἄτλαντα. τὴν δὲ προειρημένην νῆσον ὑπάρχειν μὲν 5
εὐμεγέθη καὶ πλήρη καρπίμων δένδρων παντοδαπῶν, ἀφ' ὧν πορίζεσθαι τὰς τροφὰς τοὺς ἐγχωρίους· ἔχειν δ' αὐτὴν καὶ κτηνῶν πλῆθος, αἰγῶν

καὶ προβάτων, ἐξ ὧν γάλα καὶ κρέα πρὸς διατροφὴν ὑπάρχειν τοῖς κεκτημένοις· σίτῳ δὲ τὸ σύνολον μὴ χρῆσθαι τὸ ἔθνος διὰ τὸ μήπω τοῦ καρποῦ
6 τούτου τὴν χρείαν εὑρεθῆναι παρ' αὐτοῖς. τὰς δ' οὖν Ἀμαζόνας ἀλκῇ διαφερούσας καὶ πρὸς πόλεμον ὡρμημένας τὸ μὲν πρῶτον τὰς τῇ νήσῳ πόλεις καταστρέφεσθαι πλὴν τῆς ὀνομαζομένης Μήνης, ἱερᾶς δ' εἶναι νομιζομένης, ἣν κατοικεῖσθαι μὲν ὑπ' Αἰθιόπων Ἰχθυοφάγων, ἔχειν δὲ πυρὸς ἐκφυσήματα μεγάλα καὶ λίθων πολυτελῶν πλῆθος τῶν ὀνομαζομένων παρ' Ἕλλησιν ἀνθράκων καὶ σαρδίων καὶ σμαράγδων, μετὰ δὲ ταῦτα πολλοὺς τῶν πλησιοχώρων Λιβύων καὶ νομάδων καταπολεμῆσαι, καὶ κτίσαι πόλιν μεγάλην τῆς Τριτωνίδος λίμνης, ἣν
54 ἀπὸ τοῦ σχήματος ὀνομάσαι Χερρόνησον. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμωμένας ἐγχειρῆσαι μεγάλαις ἐπιβολαῖς, ὁρμῆς αὐταῖς ἐμπεσούσης ἐπελθεῖν πολλὰ μέρη τῆς οἰκουμένης. ἐπὶ πρώτους δ' αὐτὰς στρατεῦσαι λέγεται τοὺς Ἀτλαντίους, ἄνδρας ἡμερωτάτους τῶν ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις καὶ χώραν νεμομένους εὐδαίμονα καὶ πόλεις μεγάλας· παρ' οἷς δὴ μυθολογεῖσθαί φασι τὴν τῶν θεῶν γένεσιν ὑπάρξαι πρὸς τοῖς κατὰ τὸν Ὠκεανὸν τόποις, συμφώνως τοῖς παρ' Ἕλλησι μυθολόγοις, περὶ ὧν τὰ κατὰ μέρος μικρὸν 222
2 ὕστερον διέξιμεν. τῶν οὖν Ἀμαζόνων λέγεται βασιλεύουσαν Μύριναν συστήσασθαι στρατόπεδον πεζῶν μὲν τρισμυρίων, ἱππέων δὲ δισχιλίων, ζηλουμένης παρ' αὐταῖς περιττότερον ἐν τοῖς πολέμοις τῆς
3 ἀπὸ τῶν ἱππέων χρείας. ὅπλοις δὲ χρῆσθαι σκεπαστηρίοις ὄφεων μεγάλων δοραῖς, ἐχούσης τῆς Λιβύης ταῦτα τὰ ζῷα τοῖς μεγέθεσιν ἄπιστα, ἀμυντηρίοις δὲ ξίφεσι καὶ λόγχαις, ἔτι δὲ τόξοις, οἷς μὴ

μόνον ἐξ ἐναντίας βάλλειν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς φυγὰς τοὺς ἐπιδιώκοντας εἰς τοὐπίσω τοξεύειν εὐστόχως. ἐμβαλούσας δ' αὐτὰς εἰς τὴν τῶν Ἀτλαντίων 4
χώραν τοὺς μὲν τὴν Κέρνην καλουμένην οἰκοῦν-
5 τας παρατάξει νικῆσαι, καὶ συνεισπεσούσας τοῖς φεύγουσιν ἐντὸς τῶν τειχῶν κυριεῦσαι τῆς πόλεως· βουλομένας δὲ τῷ φόβῳ καταπλήξασθαι τοὺς περιοίκους ὠμῶς προσενεχθῆναι τοῖς ἁλοῦσι, καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας ἡβηδὸν ἀποσφάξαι, τέκνα δὲ καὶ γυ-
10 ναῖκας ἐξανδραποδισαμένας κατασκάψαι τὴν πόλιν. τῆς δὲ περὶ τοὺς Κερναίους συμφορᾶς διαδοθείσης 5
εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς, λέγεται τοὺς μὲν Ἀτλαντίους καταπλαγέντας δι' ὁμολογίας παραδοῦναι τὰς πόλεις καὶ πᾶν τὸ προσταχθὲν ποιήσειν ἐπαγγείλα-
15 σθαι, τὴν δὲ βασίλισσαν Μύριναν ἐπιεικῶς αὐτοῖς προσενεχθεῖσαν φιλίαν τε συνθέσθαι καὶ πόλιν ἀντὶ τῆς κατασκαφείσης ὁμώνυμον ἑαυτῆς κτίσαι· κατοικίσαι δ' εἰς αὐτὴν τούς τε αἰχμαλώτους καὶ τῶν ἐγχωρίων τὸν βουλόμενον. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν 6
20 Ἀτλαντίων δῶρά τε μεγαλοπρεπῆ δόντων αὐτῇ καὶ τιμὰς ἀξιολόγους κοινῇ ψηφισαμένων, ἀποδέξασθαί τε τὴν φιλανθρωπίαν αὐτῶν καὶ προσεπαγγείλασθαι τὸ ἔθνος εὐεργετήσειν. τῶν δ' ἐγχωρίων πεπολε- 7
μημένων πολλάκις ὑπὸ τῶν ὀνομαζομένων Γοργό-
25 νων, οὐσῶν πλησιοχώρων, καὶ τὸ σύνολον ἔφεδρον ἐχόντων τοῦτο τὸ ἔθνος, φασὶν ἀξιωθεῖσαν τὴν Μύριναν ὑπὸ τῶν Ἀτλαντίων ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν τῶν προειρημένων. ἀντιταξαμένων δὲ τῶν Γοργόνων γενέσθαι καρτερὰν μάχην, καὶ τὰς Ἀμα-
30 ζόνας ἐπὶ τοῦ προτερήματος γενομένας ἀνελεῖν μὲν τῶν ἀντιταχθεισῶν πλεῖστον, ζωγρῆσαι δ' οὐκ ἐλάττους τρισχιλίων· τῶν δ' ἄλλων εἴς τινα

δρυμώδη τόπον συμφυγουσῶν ἐπιβαλέσθαι μὲν τὴν Μύριναν ἐμπρῆσαι τὴν ὕλην, σπεύδουσαν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος, οὐ δυνηθεῖσαν δὲ κρατῆσαι τῆς ἐπιβολῆς ἐπανελθεῖν ἐπὶ τοὺς ὅρους τῆς χώρας.
55 τῶν δὲ Ἀμαζόνων νυκτὸς τὰ περὶ τὰς φυλακὰς ῥᾳθυμουσῶν διὰ τὴν εὐημερίαν, ἐπιθεμένας τὰς αἰχμαλωτίδας, σπασαμένας τὰ ξίφη τῶν δοκουσῶν κεκρατηκέναι πολλὰς ἀνελεῖν· τέλος δὲ τοῦ πλήθους αὐτὰς πανταχόθεν περιχυθέντος εὐγενῶς μαχομέ-
2 νας ἁπάσας κατακοπῆναι. τὴν δὲ Μύριναν θάψασαν τὰς ἀναιρεθείσας τῶν συστρατευουσῶν ἐν τρισὶ πυραῖς χωμάτων μεγάλων ἐπιστῆσαι τάφους τρεῖς, οὓς μέχρι τοῦ νῦν Ἀμαζόνων σωροὺς ὀνομάζεσθαι.
3 τὰς δὲ Γοργόνας ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις αὐξηθείσας πάλιν ὑπὸ Περσέως τοῦ Διὸς καταπολεμηθῆναι, καθ' ὃν καιρὸν ἐβασίλευεν αὐτῶν Μέδουσα· τὸ δὲ τελευταῖον ὑφ' Ἡρακλέους ἄρδην ἀναιρεθῆναι ταύτας τε καὶ τὸ τῶν Ἀμαζόνων ἔθνος, καθ' ὃν καιρὸν τοὺς πρὸς ἑσπέραν τόπους ἐπελθὼν ἔθετο τὰς ἐπὶ τῆς Λιβύης στήλας, δεινὸν ἡγούμενος, εἰ προελόμενος τὸ γένος κοινῇ τῶν ἀνθρώπων εὐεργετεῖν
4 περιόψεταί τινα τῶν ἐθνῶν γυναικοκρατούμενα. λέγεται δὲ καὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην σεισμῶν γενομένων ἀφανισθῆναι, ῥαγέντων αὐτῆς τῶν πρὸς τὸν Ὠκεανὸν μερῶν κεκλιμένων. τὴν δὲ Μύρινάν φασι τῆς τε Λιβύης τὴν πλείστην ἐπελθεῖν, καὶ παραβαλοῦσαν εἰς Αἴγυπτον πρὸς μὲν Ὧρον τὸν Ἴσιδος βασιλεύοντα τότε τῆς Αἰγύπτου φιλίαν συνθέσθαι, πρὸς δὲ Ἄραβας διαπολεμήσασαν, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀνελοῦσαν, τὴν μὲν Συρίαν καταστρέψασθαι, τῶν δὲ Κιλίκων ἀπαντησάντων αὐτῇ μετὰ δώρων καὶ τὸ κελευόμενον ποιήσειν ὁμολογούντων, ἐλευ-

θέρους ἀφεῖναι τοὺς ἑκουσίως προσχωρήσαντας, οὓς ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας μέχρι τοῦ νῦν Ἐλευθεροκίλικας καλεῖσθαι. καταπολεμῆσαι δ' αὐτὴν καὶ τὰ 6
περὶ τὸν Ταῦρον ἔθνη, διάφορα ταῖς ἀλκαῖς ὄντα,
καὶ διὰ Φρυγίας τῆς μεγάλης ἐπὶ θάλατταν κατα-
βῆναι· ἑξῆς δὲ τὴν παραθαλάττιον χώραν προσα-
γαγομένην ὅρους θέσθαι τῆς στρατείας τὸν Κάικον
ποταμόν. τῆς δὲ δορικτήτου χώρας ἐκλεξαμένην
τοὺς εὐθέτους τόπους εἰς πόλεων κτίσεις οἰκοδο-
μῆσαι πλείους πόλεις, καὶ τούτων ὁμώνυμον μίαν
ἑαυτῇ κτίσαι, τὰς δ' ἄλλας ἀπὸ τῶν τὰς ἡγεμονίας
τὰς μεγίστας ἐχουσῶν, Κύμην, Πιτάναν, Πριήνην.
ταύτας μὲν οὖν οἰκίσαι παρὰ θάλατταν, ἄλλας δὲ 7
πλείους ἐν τοῖς πρὸς μεσόγειον ἀνήκουσι τόποις.
κατασχεῖν δ' αὐτὴν καὶ τῶν νήσων τινάς, καὶ μά-
λιστα τὴν Λέσβον, ἐν ᾗ κτίσαι πόλιν Μυτιλήνην
ὁμώνυμον τῇ μετεχούσῃ τῆς στρατείας ἀδελφῇ.
ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων νήσων τινὰς καταστρεφομέ- 8
νην χειμασθῆναι, καὶ ποιησαμένην τῇ μητρὶ τῶν
θεῶν εὐχὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας προσενεχθῆναι νήσῳ
τινὶ τῶν ἐρήμων· ταύτην δὲ κατά τινα ἐν τοῖς ὀνεί-
224 ροις φαντασίαν καθιερῶσαι τῇ προειρημένῃ θεῷ
καὶ βωμοὺς ἱδρύσασθαι καὶ θυσίας μεγαλοπρεπεῖς
ἐπιτελέσαι· ὀνομάσαι δ' αὐτὴν Σαμοθρᾴκην, ὅπερ
εἶναι μεθερμηνευόμενον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλε-
κτον ἱερὰν νῆσον· ἔνιοι δὲ τῶν ἱστορικῶν λέγουσι
τὸ πρὸ τοῦ Σάμον αὐτὴν καλουμένην ὑπὸ τῶν κα-
τοικούντων ἐν αὐτῇ ποτε Θρᾳκῶν Σαμοθρᾴκην ὀνο-
μασθῆναι. οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν Ἀμαζόνων ἐπανελ- 9
θουσῶν εἰς τὴν ἤπειρον μυθολογοῦσι τὴν μητέρα
τῶν θεῶν εὐαρεστηθεῖσαν τῇ νήσῳ ἄλλους τέ τινας
ἐν αὐτῇ κατοικίσαι καὶ τους ἑαυτῆς υἱοὺς τοὺς

ὀνομαζομένους Κορύβαντας· ἐξ οὗ δ' εἰσὶ πατρὸς ἐν ἀπορρήτῳ κατὰ τὴν τελετὴν παραδίδοσθαι· καταδεῖξαι δὲ καὶ τὰ νῦν ἐν αὐτῇ συντελούμενα μυστήρια καὶ τὸ τέμενος ἄσυλον νομοθετῆσαι. περὶ δὲ τούτους τοὺς χρόνους Μόψον τὸν Θρᾷκα, φυγάδα γενόμενον ὑπὸ Λυκούργου τοῦ βασιλέως τῶν Θρᾳκῶν, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀμαζόνων μετὰ στρατιᾶς τῆς συνεκπεσούσης αὐτῷ· συστρατεῦσαι δὲ καὶ Σίπυλον τῷ Μόψῳ τὸν Σκύθην, πεφυγαδευμένον ὁμοίως ἐκ τῆς ὁμόρου τῇ Θρᾴκῃ Σκυθίας. γενομένης δὲ παρατάξεως, καὶ τῶν περὶ τὸν Σίπυλον καὶ Μόψον προτερησάντων, τήν τε βασίλισσαν τῶν Ἀμαζόνων Μύριναν ἀναιρεθῆναι καὶ τῶν ἄλλων τὰς πλείους. τοῦ δὲ χρόνου προβαίνοντος, καὶ κατὰ τὰς μάχας ἀεὶ τῶν Θρᾳκῶν ἐπικρατούντων, τὸ τελευταῖον τὰς περιλειφθείσας τῶν Ἀμαζόνων ἀνακάμψαι πάλιν εἰς Λιβύην. καὶ τὴν μὲν στρατείαν τῶν ἀπὸ Λιβύης Ἀμαζόνων μυθολογοῦσι τοιοῦτο λαβεῖν τὸ πέρας.

56 Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ περὶ τῶν Ἀτλαντίων ἐμνήσθημεν, οὐκ ἀνοίκειον ἡγούμεθα διελθεῖν τὰ μυθολογούμενα παρ' αὐτοῖς περὶ τῆς τῶν θεῶν γενέσεως, διὰ τὸ μὴ πολὺ διαλλάττειν αὐτὰ τῶν μυθολογουμένων παρ' Ἕλλησιν. οἱ τοίνυν Ἀτλάντιοι οἱ τοὺς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν τόπους κατοικοῦντες καὶ χώραν εὐδαίμονα νεμόμενοι πολὺ μὲν εὐσεβείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ τῇ πρὸς τοὺς ξένους δοκοῦσι διαφέρειν τῶν πλησιοχώρων, τὴν δὲ γένεσιν τῶν θεῶν παρ' αὐτοῖς γενέσθαι φασί. συμφωνεῖν δὲ τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτῶν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν παρ' Ἕλλησι ποιητῶν ἐν οἷς παρεισάγει τὴν Ἥραν λέγουσαν

εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης,
Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν καὶ μητέρα Τηθύν.

μυθολογοῦσι δὲ πρῶτον παρ' αὐτοῖς Οὐρανὸν βα- 3
σιλεῦσαι καὶ τοὺς ἀνθρώπους σποράδην οἰκοῦντας
συναγαγεῖν εἰς πόλεως περίβολον, καὶ τῆς μὲν ἀνο-
μίας καὶ τοῦ θηριώδους βίου παῦσαι τοὺς ὑπακού-
οντας, εὑρόντα τὰς τῶν ἡμέρων καρπῶν χρείας καὶ
226 παραθέσεις καὶ τῶν ἄλλων τῶν χρησίμων οὐκ ὀλίγα·
κατακτήσασθαι δ' αὐτὸν καὶ τῆς οἰκουμένης τὴν πλεί-
στην, καὶ μάλιστα τοὺς πρὸς τὴν ἑσπέραν καὶ τὴν ἄρ-
κτον τόπους. τῶν δὲ ἄστρων γενόμενον ἐπιμελῆ πα- 4
ρατηρητὴν πολλὰ προλέγειν τῶν κατὰ τὸν κόσμον
μελλόντων γίνεσθαι· εἰσηγήσασθαι δὲ τοῖς ὄχλοις
τὸν μὲν ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου κινήσεως, τοὺς
δὲ μῆνας ἀπὸ τῆς σελήνης, καὶ τὰς κατ' ἔτος ἕκα-
στον ὥρας διδάξαι. διὸ καὶ τοὺς πολλούς, ἀγνο- 5
οῦντας μὲν τὴν τῶν ἄστρων αἰώνιον τάξιν, θαυ-
μάζοντας δὲ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς προρρήσεις,
ὑπολαβεῖν τὸν τούτων εἰσηγητὴν θείας μετέχειν
φύσεως, μετὰ δὲ τὴν ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῦ μετάστα-
σιν διά τε τὰς εὐεργεσίας καὶ τὴν τῶν ἄστρων ἐπί-
γνωσιν ἀθανάτους τιμὰς ἀπονεῖμαι· μεταγαγεῖν δ'
αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν ἐπὶ τὸν κόσμον, ἅμα μὲν
τῷ δοκεῖν οἰκείως ἐσχηκέναι πρὸς τὰς τῶν ἄστρων
ἐπιτολάς τε καὶ δύσεις καὶ τἆλλα τὰ γινόμενα περὶ
τὸν κόσμον, ἅμα δὲ τῷ μεγέθει τῶν τιμῶν ὑπερ-
βάλλειν τὰς εὐεργεσίας, καὶ πρὸς τὸν αἰῶνα βασι-
λέα τῶν ὅλων αὐτὸν ἀναγορεύσαντας.

Οὐρανοῦ δὲ μυθολογοῦσι γενέσθαι παῖδας ἐκ 57
πλειόνων γυναικῶν πέντε πρὸς τοῖς τετταράκοντα,
καὶ τούτων ὀκτωκαίδεκα λέγουσιν ὑπάρχειν ἐκ Τι-
ταίας, ὄνομα μὲν ἴδιον ἔχοντας ἑκάστους, κοινῇ

δὲ πάντας ἀπὸ τῆς μητρὸς ὀνομαζομένους Τιτᾶνας.
2 τὴν δὲ Τιταίαν, σώφρονα οὖσαν καὶ πολλῶν ἀγαθῶν αἰτίαν γενομένην τοῖς λαοῖς, ἀποθεωθῆναι μετὰ τὴν τελευτὴν ὑπὸ τῶν εὖ παθόντων Γῆν μετονομασθεῖσαν. γενέσθαι δ' αὐτῶν καὶ θυγατέρας, 1
ὧν εἶναι δύο τὰς πρεσβυτάτας πολὺ τῶν ἄλλων ἐπιφανεστάτας, τήν τε καλουμένην Βασίλειαν καὶ
3 Ῥέαν τὴν ὑπ' ἐνίων Πανδώραν ὀνομασθεῖσαν. τούτων δὲ τὴν μὲν Βασίλειαν, πρεσβυτάτην οὖσαν καὶ σωφροσύνῃ τε καὶ συνέσει πολὺ τῶν ἄλλων διαφέρουσαν, ἐκθρέψαι πάντας τοὺς ἀδελφοὺς κοινῇ μητρὸς εὔνοιαν παρεχομένην· διὸ καὶ μεγάλην μητέρα προσαγορευθῆναι· μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς μετάστασιν, συγχωρούντων τῶν ὄχλων καὶ τῶν ἀδελφῶν, διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν παρθένον οὖσαν ἔτι καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς σωφροσύνης οὐδενὶ συνοικῆσαι βουληθεῖσαν. ὕστερον δὲ βουλομένην διαδόχους τῆς βασιλείας ἀπολιπεῖν υἱούς, Ὑπερίονι συνοικῆσαι
4 τῶν ἀδελφῶν ἑνί, πρὸς ὃν οἰκειότατα διέκειτο. γενομένων δ' αὐτῇ δύο τέκνων, Ἡλίου καὶ Σελήνης, καὶ θαυμαζομένων ἐπί τε τῷ κάλλει καὶ τῇ σωφροσύνῃ, φασὶ τοὺς ἀδελφοὺς ταύτῃ μὲν ἐπ' εὐτεκνίᾳ φθονοῦντας, τὸν δ' Ὑπερίονα φοβηθέντας μήποτε τὴν βασιλείαν εἰς αὐτὸν περισπάσῃ, πρᾶξιν ἐπιτε-
5 λέσασθαι παντελῶς ἀνόσιον· συνωμοσίαν γὰρ ποιησαμένους τὸν μὲν Ὑπερίονα κατασφάξαι, τὸν δ' Ἥλιον ὄντα παῖδα τὴν ἡλικίαν ἐμβαλόντας εἰς τὸν Ἠριδανὸν ποταμὸν ἀποπνίξαι· καταφανοῦς δὲ γενομένης τῆς ἀτυχίας, τὴν μὲν Σελήνην φιλάδελφον οὖσαν καθ' ὑπερβολὴν ἀπὸ τοῦ τέγους ἑαυτὴν ῥῖψαι, τὴν δὲ μητέρα ζητοῦσαν τὸ σῶμα παρὰ τὸν

ποταμὸν σύγκοπον γενέσθαι, καὶ κατενεχθεῖσαν εἰς ὕπνον ἰδεῖν ὄψιν, καθ' ἣν ἔδοξεν ἐπιστάντα τὸν Ἥλιον παρακαλεῖν αὐτὴν μὴ θρηνεῖν τὸν τῶν τέκνων θάνατον· τοὺς μὲν γὰρ Τιτᾶνας τεύξεσθαι τῆς προσηκούσης τιμωρίας, ἑαυτὸν δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν εἰς ἀθανάτους φύσεις μετασχηματισθήσεσθαι θείᾳ τινὶ προνοίᾳ· ὀνομασθήσεσθαι γὰρ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἥλιον μὲν τὸ πρότερον ἐν οὐρανῷ πῦρ ἱερὸν καλούμενον, σελήνην δὲ τὴν μήνην προσαγορευομένην. διεγερθεῖσαν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις τόν τε ὄνειρον καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἀτυχήματα διελθοῦσαν ἀξιῶσαι τοῖς μὲν τετελευτηκόσιν ἀπονεῖμαι τιμὰς ἰσοθέους, τοῦ δὲ αὐτῆς σώματος μηκέτι μηδένα θιγεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐμμανῆ γενομένην καὶ τῶν 6 7
τῆς θυγατρὸς παιγνίων τὰ δυνάμενα ψόφον ἐπιτελεῖν ἁρπάσασαν πλανᾶσθαι κατὰ τὴν χώραν, λελυμένην μὲν τὰς τρίχας, τῷ δὲ διὰ τῶν τυμπάνων καὶ κυμβάλων ψόφῳ ἐνθεάζουσαν, ὥστε καταπλήττεσθαι τοὺς ὁρῶντας. πάντων δὲ τὸ περὶ αὐτὴν 8
πάθος ἐλεούντων, καί τινων ἀντεχομένων τοῦ σώματος, ἐπιγενέσθαι πλῆθος ὄμβρου καὶ συνεχεῖς κεραυνῶν πτώσεις· ἐνταῦθα δὲ τὴν μὲν Βασίλειαν ἀφανῆ γενέσθαι, τοὺς δ' ὄχλους θαυμάσαντας τὴν περιπέτειαν τὸν μὲν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην τῇ προσηγορίᾳ καὶ ταῖς τιμαῖς μεταγαγεῖν ἐπὶ τὰ κατ' οὐρανὸν ἄστρα, τὴν δὲ μητέρα τούτων θεόν τε νομίσαι καὶ βωμοὺς ἱδρύσασθαι, καὶ ταῖς διὰ τῶν τυμπάνων καὶ κυμβάλων ἐνεργείαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀπομιμουμένους τὰ περὶ αὐτὴν συμβάντα θυσίας καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς ἀπονεῖμαι.

Παραδέδοται δὲ τῆς θεοῦ ταύτης καὶ κατὰ τὴν 58
Φρυγίαν γένεσις. οἱ γὰρ ἐγχώριοι μυθολογοῦσι τὸ

παλαιὸν γενέσθαι βασιλέα Φρυγίας καὶ Λυδίας Μή-
ονα· γήμαντα δὲ Δινδύμην γεννῆσαι μὲν παιδίον
θῆλυ, τρέφειν δ' αὐτὸ μὴ βουλόμενον εἰς ὄρος ἐκ-
θεῖναι τὸ προσαγορευόμενον Κύβελον. ἐνταῦθα τῷ
παιδίῳ κατά τινα θείαν πρόνοιαν τάς τε παρδάλεις
καί τινα τῶν ἄλλων τῶν ἀλκῇ διαφερόντων θηρίων
2 παρέχεσθαι τὴν θηλὴν καὶ διατρέφειν, γύναια δέ
τινα παρὰ τὸν τόπον ποιμαίνοντα κατιδεῖν τὸ γι-
νόμενον, καὶ θαυμάσαντα τὴν περιπέτειαν ἀνελέ-
σθαι τὸ βρέφος, καὶ προσαγορεῦσαι Κυβέλην ἀπὸ
τοῦ τόπου. αὐξομένην δὲ τὴν παῖδα τῷ τε κάλλει
καὶ σωφροσύνῃ διενεγκεῖν, ἔτι δὲ συνέσει γενέσθαι
θαυμαστήν· τήν τε γὰρ πολυκάλαμον σύριγγα πρώ-
την ἐπινοῆσαι καὶ πρὸς τὰς παιδιὰς καὶ χορείας εὑ-
ρεῖν κύμβαλα καὶ τύμπανα, πρὸς δὲ τούτοις κα-
θαρμοὺς τῶν νοσούντων κτηνῶν τε καὶ νηπίων
3 παίδων εἰσηγήσασθαι· διὸ καὶ τῶν βρεφῶν ταῖς
ἐπῳδαῖς σωζομένων καὶ τῶν πλείστων ὑπ' αὐτῆς
ἐναγκαλιζομένων, διὰ τὴν εἰς ταῦτα σπουδὴν καὶ
φιλοστοργίαν ὑπὸ πάντων αὐτὴν ὀρείαν μητέρα
προσαγορευθῆναι. συναναστρέφεσθαι δ' αὐτῇ καὶ
φιλίαν ἔχειν ἐπὶ πλέον φασὶ Μαρσύαν τὸν Φρύγα,
θαυμαζόμενον ἐπὶ συνέσει καὶ σωφροσύνῃ· καὶ τῆς
μὲν συνέσεως τεκμήριον λαμβάνουσι τὸ μιμήσασθαι
τοὺς φθόγγους τῆς πολυκαλάμου σύριγγος καὶ με-
τενεγκεῖν ἐπὶ τοὺς αὐλοὺς τὴν ὅλην ἁρμονίαν, τῆς
δὲ σωφροσύνης σημεῖον εἶναί φασι τὸ μέχρι τῆς
4 τελευτῆς ἀπείρατον γενέσθαι τῶν ἀφροδισίων. τὴν
οὖν Κυβέλην εἰς ἀκμὴν ἡλικίας ἐλθοῦσαν ἀγαπῆσαι
τῶν ἐγχωρίων τινὰ νεανίσκον τὸν προσαγορευόμε-
νον μὲν Ἄττιν, ὕστερον δ' ἐπικληθέντα Πάπαν·
συνελθοῦσαν δ' εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ λάθρᾳ καὶ γενο-

μένην ἔγκυον ἐπιγνωσθῆναι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑπὸ τῶν γονέων. διόπερ ἀναχθείσης αὐτῆς εἰς 59
τὰ βασίλεια, καὶ τοῦ πατρὸς τὸ μὲν πρῶτον ὡς
παρθένον προσδεξαμένου, μετὰ δὲ ταῦτα γνόντος
τὴν φθοράν, καὶ τάς τε τροφοὺς καὶ τὸν Ἄττιν
ἀνελόντος καὶ τὰ σώματα ἐκρίψαντος ἄταφα, φασὶ
τὴν Κυβέλην διὰ τὴν πρὸς τὸ μειράκιον φιλοστορ-
γίαν καὶ τὴν ἐπὶ ταῖς τροφοῖς λύπην ἐμμανῆ γενο-
μένην εἰς τὴν χώραν ἐκπηδῆσαι. καὶ ταύτην μὲν
ὀλολύζουσαν καὶ τυμπανίζουσαν μόνην ἐπιέναι πᾶ-
σαν χώραν, λελυμένην τὰς τρίχας, τὸν δὲ Μαρσύαν
ἐλεοῦντα τὸ πάθος ἑκουσίως αὐτῇ παρακολουθεῖν
καὶ συμπλανᾶσθαι διὰ τὴν προϋπάρχουσαν φιλίαν.
παραγενομένους δ' αὐτοὺς πρὸς Διόνυσον εἰς τὴν 2
Νῦσαν καταλαβεῖν τὸν Ἀπόλλω τυγχάνοντα μεγά-
λης ἀποδοχῆς διὰ τὴν κιθάραν, ἣν Ἑρμῆν εὑρεῖν
φασιν, Ἀπόλλωνα δὲ πρῶτον αὐτῇ κατὰ τρόπον
χρῆσθαι· ἐρίζοντος δὲ τοῦ Μαρσύου πρὸς τὸν
Ἀπόλλω περὶ τῆς τέχνης, καὶ τῶν Νυσαίων ἀπο-
δειχθέντων δικαστῶν, τὸν μὲν Ἀπόλλω πρῶτον κι-
228 θαρίσαι ψιλήν, τὸν δὲ Μαρσύαν ἐπιβαλόντα τοῖς
αὐλοῖς καταπλῆξαι τὰς ἀκοὰς τῷ ξενίζοντι καὶ διὰ
τὴν εὐμέλειαν δόξαι πολὺ προέχειν τοῦ προηγωνι-
σμένου. συντεθειμένων δ' αὐτῶν παρ' ἄλληλα τοῖς 3
δικασταῖς ἐπιδείκνυσθαι τὴν τέχνην, τὸν μὲν Ἀπόλ-
λωνά φασιν ἐπιβαλεῖν τὸ δεύτερον ἁρμόττουσαν τῷ
μέλει τῆς κιθάρας ᾠδήν, καθ' ἣν ὑπερβαλέσθαι
τὴν προϋπάρξασαν τῶν αὐλῶν ἀποδοχήν· τὸν δὲ
πρότερον ἀγανακτήσαντα διδάσκειν τοὺς ἀκροατὰς
ὅτι παρὰ πᾶν τὸ δίκαιον αὐτὸς ἐλαττοῦται· δεῖν
γὰρ γίνεσθαι τέχνης σύγκρισιν, οὐ φωνῆς, καθ'
ἣν προσήκει τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ μέλος ἐξετάζεσθαι

παλαιὸν γενέσθαι βασιλέα Φρυγίας καὶ Λυδίας Μήονα· γήμαντα δὲ Δινδύμην γεννῆσαι μὲν παιδίον θῆλυ, τρέφειν δ' αὐτὸ μὴ βουλόμενον εἰς ὄρος ἐκθεῖναι τὸ προσαγορευόμενον Κύβελον. ἐνταῦθα τῷ παιδίῳ κατά τινα θείαν πρόνοιαν τάς τε παρδάλεις καί τινα τῶν ἄλλων τῶν ἀλκῇ διαφερόντων θηρίων
2 παρέχεσθαι τὴν θηλὴν καὶ διατρέφειν, γύναια δέ τινα παρὰ τὸν τόπον ποιμαίνοντα κατιδεῖν τὸ γινόμενον, καὶ θαυμάσαντα τὴν περιπέτειαν ἀνελέσθαι τὸ βρέφος, καὶ προσαγορεῦσαι Κυβέλην ἀπὸ τοῦ τόπου. αὐξομένην δὲ τὴν παῖδα τῷ τε κάλλει καὶ σωφροσύνῃ διενεγκεῖν, ἔτι δὲ συνέσει γενέσθαι θαυμαστήν· τήν τε γὰρ πολυκάλαμον σύριγγα πρώτην ἐπινοῆσαι καὶ πρὸς τὰς παιδιὰς καὶ χορείας εὑρεῖν κύμβαλα καὶ τύμπανα, πρὸς δὲ τούτοις καθαρμοὺς τῶν νοσούντων κτηνῶν τε καὶ νηπίων
3 παίδων εἰσηγήσασθαι· διὸ καὶ τῶν βρεφῶν ταῖς ἐπῳδαῖς σωζομένων καὶ τῶν πλείστων ὑπ' αὐτῆς ἐναγκαλιζομένων, διὰ τὴν εἰς ταῦτα σπουδὴν καὶ φιλοστοργίαν ὑπὸ πάντων αὐτὴν ὀρείαν μητέρα προσαγορευθῆναι. συναναστρέφεσθαι δ' αὐτῇ καὶ φιλίαν ἔχειν ἐπὶ πλέον φασὶ Μαρσύαν τὸν Φρύγα, θαυμαζόμενον ἐπὶ συνέσει καὶ σωφροσύνῃ· καὶ τῆς μὲν συνέσεως τεκμήριον λαμβάνουσι τὸ μιμήσασθαι τοὺς φθόγγους τῆς πολυκαλάμου σύριγγος καὶ μετενεγκεῖν ἐπὶ τοὺς αὐλοὺς τὴν ὅλην ἁρμονίαν, τῆς δὲ σωφροσύνης σημεῖον εἶναί φασι τὸ μέχρι τῆς
4 τελευτῆς ἀπείρατον γενέσθαι τῶν ἀφροδισίων. τὴν οὖν Κυβέλην εἰς ἀκμὴν ἡλικίας ἐλθοῦσαν ἀγαπῆσαι τῶν ἐγχωρίων τινὰ νεανίσκον τὸν προσαγορευόμενον μὲν Ἄττιν, ὕστερον δ' ἐπικληθέντα Πάπαν· συνελθοῦσαν δ' εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ λάθρᾳ καὶ γενο-

μένην ἔγκυον ἐπιγνωσθῆναι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὑπὸ τῶν γονέων. διόπερ ἀναχθείσης αὐτῆς εἰς 59
τὰ βασίλεια, καὶ τοῦ πατρὸς τὸ μὲν πρῶτον ὡς
παρθένον προσδεξαμένου, μετὰ δὲ ταῦτα γνόντος
τὴν φθοράν, καὶ τάς τε τροφοὺς καὶ τὸν Ἄττιν
ἀνελόντος καὶ τὰ σώματα ἐκρίψαντος ἄταφα, φασὶ
τὴν Κυβέλην διὰ τὴν πρὸς τὸ μειράκιον φιλοστοργίαν καὶ τὴν ἐπὶ ταῖς τροφοῖς λύπην ἐμμανῆ γενομένην εἰς τὴν χώραν ἐκπηδῆσαι. καὶ ταύτην μὲν
ὀλολύζουσαν καὶ τυμπανίζουσαν μόνην ἐπιέναι πᾶσαν χώραν, λελυμένην τὰς τρίχας, τὸν δὲ Μαρσύαν
ἐλεοῦντα τὸ πάθος ἑκουσίως αὐτῇ παρακολουθεῖν
καὶ συμπλανᾶσθαι διὰ τὴν προϋπάρχουσαν φιλίαν.
παραγενομένους δ' αὐτοὺς πρὸς Διόνυσον εἰς τὴν 2
Νῦσαν καταλαβεῖν τὸν Ἀπόλλω τυγχάνοντα μεγάλης ἀποδοχῆς διὰ τὴν κιθάραν, ἣν Ἑρμῆν εὑρεῖν
φασιν, Ἀπόλλωνα δὲ πρῶτον αὐτῇ κατὰ τρόπον
χρῆσθαι· ἐρίζοντος δὲ τοῦ Μαρσύου πρὸς τὸν
Ἀπόλλω περὶ τῆς τέχνης, καὶ τῶν Νυσαίων ἀποδειχθέντων δικαστῶν, τὸν μὲν Ἀπόλλω πρῶτον κι-
228 θαρίσαι ψιλήν, τὸν δὲ Μαρσύαν ἐπιβαλόντα τοῖς
αὐλοῖς καταπλῆξαι τὰς ἀκοὰς τῷ ξενίζοντι καὶ διὰ
τὴν εὐμέλειαν δόξαι πολὺ προέχειν τοῦ προηγωνισμένου. συντεθειμένων δ' αὐτῶν παρ' ἄλληλα τοῖς 3
δικασταῖς ἐπιδείκνυσθαι τὴν τέχνην, τὸν μὲν Ἀπόλλωνά φασιν ἐπιβαλεῖν τὸ δεύτερον ἁρμόττουσαν τῷ
μέλει τῆς κιθάρας ᾠδήν, καθ' ἣν ὑπερβαλέσθαι
τὴν προϋπάρξασαν τῶν αὐλῶν ἀποδοχήν· τὸν δὲ
πρότερον ἀγανακτήσαντα διδάσκειν τοὺς ἀκροατὰς
ὅτι παρὰ πᾶν τὸ δίκαιον αὐτὸς ἐλαττοῦται· δεῖν
γὰρ γίνεσθαι τέχνης σύγκρισιν, οὐ φωνῆς, καθ'
ἣν προσήκει τὴν ἁρμονίαν καὶ τὸ μέλος ἐξετάζεσθαι

τῆς κιθάρας καὶ τῶν αὐλῶν· καὶ πρὸς τούτοις ἄδικον εἶναι δύο τέχνας ἅμα πρὸς μίαν συγκρίνεσθαι. τὸν δὲ Ἀπόλλω μυθολογοῦσιν εἰπεῖν ὡς οὐδὲν αὐ-
4 τὸς πλεονεκτοίη· καὶ γὰρ τὸν Μαρσύαν τὸ παραπλήσιον αὐτῷ ποιεῖν, εἰς τοὺς αὐλοὺς ἐμφυσῶντα· δεῖν οὖν ἢ τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἴσην ἀμφοτέροις δίδοσθαι τῆς κράσεως, ἢ μηδέτερον τῷ στόματι διαγωνιζόμενον διὰ μόνων τῶν χειρῶν ἐνδείκνυσθαι
5 τὴν ἰδίαν τέχνην. ἐπικρινάντων δὲ τῶν ἀκροατῶν τὸν Ἀπόλλω δικαιότερα λέγειν, συγκριθῆναι πάλιν τὰς τέχνας, καὶ τὸν μὲν Μαρσύαν λειφθῆναι, τὸν δ' Ἀπόλλω διὰ τὴν ἔριν πικρότερον χρησάμενον ἐκδεῖραι ζῶντα τὸν ἡττηθέντα. ταχὺ δὲ μεταμεληθέντα καὶ βαρέως ἐπὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραχθεῖσιν ἐνέγκαντα τῆς κιθάρας ἐκρῆξαι τὰς χορδὰς καὶ τὴν
6 εὑρημένην ἁρμονίαν ἀφανίσαι. ταύτης δ' ὕστερον Μούσας μὲν ἀνευρεῖν τὴν μέσην, Λίνον δὲ τὴν λίχανον, Ὀρφέα δὲ καὶ Θαμύραν ὑπάτην καὶ παρυπάτην. τὸν δ' Ἀπόλλω φασὶν εἰς τὸ ἄντρον τοῦ Διονύσου τήν τε κιθάραν καὶ τοὺς αὐλοὺς ἀναθέντα, καὶ τῆς Κυβέλης ἐρασθέντα, συμπλανηθῆναι ταύτῃ
7 μέχρι τῶν Ὑπερβορέων. κατὰ δὲ τὴν Φρυγίαν ἐμπεσούσης νόσου τοῖς ἀνθρώποις καὶ τῆς γῆς ἀκάρπου γενομένης, ἐπερωτησάντων τῶν ἀτυχούντων τὸν θεὸν περὶ τῆς τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς προστάξαι φασὶν αὐτοῖς θάψαι τὸ Ἄττιδος σῶμα καὶ τιμᾶν τὴν Κυβέλην ὡς θεόν. διόπερ τοὺς Φρύγας ἠφανισμένου τοῦ σώματος διὰ τὸν χρόνον εἴδωλον κατασκευάσαι τοῦ μειρακίου, πρὸς ᾧ θρηνοῦντας ταῖς οἰκείαις τιμαῖς τοῦ πάθους ἐξιλάσκεσθαι τὴν τοῦ παρανομηθέντος μῆνιν· ὅπερ μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου
8 ποιοῦντας αὐτοὺς διατελεῖν. τῆς δὲ Κυβέλης τὸ

παλαιὸν βωμοὺς ἱδρυσαμένους θυσίας ἐπιτελεῖν κατ' ἔτος· ὕστερον δὲ ἐν Πεσινοῦντι τῆς Φρυγίας κατασκευάσαι νεὼν πολυτελῆ καὶ τιμὰς καὶ θυσίας καταδεῖξαι μεγαλοπρεπεστάτας, Μίδου τοῦ βασιλέως εἰς ταῦτα συμφιλοκαλήσαντος· τῷ δ' ἀγάλματι τῆς θεοῦ παραστῆσαι παρδάλεις καὶ λέοντας διὰ τὸ δο-
229 κεῖν ὑπὸ τούτων πρῶτον τραφῆναι. περὶ μὲν οὖν μητρὸς θεῶν τοιαῦτα μυθολογεῖται παρά τε τοῖς Φρυξὶ καὶ τοῖς Ἀτλαντίοις τοῖς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν οἰκοῦσι.

Μετὰ δὲ τὴν Ὑπερίονος τελευτὴν μυθολογοῦσι 60
τοὺς υἱοὺς τοῦ Οὐρανοῦ διελέσθαι τὴν βασιλείαν, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτους Ἄτλαντα καὶ Κρόνον. τούτων δὲ τὸν μὲν Ἄτλαντα λαχεῖν τοὺς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν τόπους, καὶ τούς τε λαοὺς Ἀτλαντίους ὀνομάσαι καὶ τὸ μέγιστον τῶν κατὰ τὴν χώραν ὀρῶν ὁμοίως Ἄτλαντα προσαγορεῦσαι. φασὶ δ' αὐτὸν τὰ 2
περὶ τὴν ἀστρολογίαν ἐξακριβῶσαι καὶ τὸν σφαιρικὸν λόγον εις ἀνθρώπους πρῶτον ἐξενεγκεῖν· ἀφ' ἧς αἰτίας δόξαι τὸν σύμπαντα κόσμον ἐπὶ τῶν Ἀτλαντος ὤμων ὀχεῖσθαι, τοῦ μύθου τὴν τῆς σφαίρας εὕρεσιν καὶ καταγραφὴν αἰνιττομένου. γενέσθαι δ' αὐτῷ πλείους υἱούς, ὧν ἕνα διενεγκεῖν εὐσεβείᾳ καὶ τῇ πρὸς τοὺς ἀρχομένους δικαιοσύνῃ καὶ φιλανθρωπίᾳ, τὸν προσαγορευόμενον Ἕσπερον. τοῦτον δ' ἐπὶ τὴν κορυφὴν τοῦ Ἄτλαντος ὄρους 3
ἀναβαίνοντα καὶ τὰς τῶν ἄστρων παρατηρήσεις ποιούμενον ἐξαίφνης ὑπὸ πνευμάτων συναρπαγέντα μεγάλων ἄφαντον γενέσθαι· διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ τὸ πάθος τὰ πλήθη ἐλεήσαντα τιμὰς ἀθανάτους ἀπονεῖμαι καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ἀστέρων ὁμωνύμως ἐκείνῳ προσαγορεῦσαι.

4 ὑπάρξαι δ' Ἄτλαντι καὶ θυγατέρας ἑπτά, τὰς κοινῶς μὲν ἀπὸ τοῦ πατρὸς καλουμένας Ἀτλαντίδας, ἰδίᾳ δ' ἑκάστην ὀνομαζομένην Μαῖαν, Ἠλέκτραν, Ταϋγέτην, Στερόπην, Μερόπην, Ἀλκυόνην, καὶ τελευταίαν Κελαινώ. ταύτας δὲ μιγείσας τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἥρωσι καὶ θεοῖς ἀρχηγοὺς καταστῆναι τοῦ πλείστου γένους τῶν ἀνθρώπων, τεκούσας τοὺς δι' ἀρετὴν θεοὺς καὶ ἥρωας ὀνομασθέντας, οἷον τὴν πρεσβυτάτην Μαῖαν Διὶ μιγεῖσαν Ἑρμῆν τεκνῶσαι, πολλῶν εὑρετὴν γενόμενον τοῖς ἀνθρώποις· παραπλησίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας Ἀτλαντίδας γεννῆσαι παῖδας ἐπιφανεῖς, ὧν τοὺς μὲν ἐθνῶν, τοὺς δὲ πό-
5 λεων γενέσθαι κτίστας. διόπερ οὐ μόνον παρ' ἐνίοις τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι τοὺς πλείστους τῶν ἀρχαιοτάτων ἡρώων εἰς ταύτας ἀναφέρειν τὸ γένος. ὑπάρξαι δ' αὐτὰς καὶ σώφρονας διαφερόντως, καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τυχεῖν ἀθανάτου τιμῆς παρ' ἀνθρώποις καθιδρυθείσας ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τῇ τῶν Πλειάδων προσηγορίᾳ περιληφθείσας. ἐκλήθησαν δὲ αἱ Ἀτλαντίδες καὶ νύμφαι διὰ τὸ τοὺς ἐγχωρίους κοινῇ τὰς γυναῖκας νύμφας προσαγορεύειν.

61 Κρόνον δὲ μυθολογοῦσιν, ἀδελφὸν μὲν Ἄτλαντος ὄντα, διαφέροντα δ' ἀσεβείᾳ καὶ πλεονεξίᾳ, γῆμαι τὴν ἀδελφὴν Ῥέαν, ἐξ ἧς γεννῆσαι Δία τὸν Ὀλύμπιον ὕστερον ἐπικληθέντα. γεγονέναι δὲ καὶ ἕτερον Δία, τὸν ἀδελφὸν μὲν Οὐρανοῦ, τῆς δὲ Κρήτης βασιλεύσαντα, τῇ δόξῃ πολὺ λειπόμενον
2 τοῦ μεταγενεστέρου. τοῦτον μὲν οὖν βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου, τὸν δὲ προγενέστερον, δυναστεύοντα τῆς προειρημένης νήσου, δέκα παῖδας γεννῆσαι τοὺς ὀνομασθέντας Κούρητας· προσαγο-

ρεῦσαι δὲ καὶ τὴν νῆσον ἀπὸ τῆς γυναικὸς Ἰδαίαν,
ἐν ᾗ καὶ τελευτήσαντα ταφῆναι, δεικνυμένου τοῦ
τὴν ταφὴν δεξαμένου τόπου μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς
χρόνων. οὐ μὴν οἵ γε Κρῆτες ὁμολογούμενα τού- 3
τοις μυθολογοῦσι, περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν τοῖς περὶ Κρή-
της τὰ κατὰ μέρος ἀναγράψομεν· δυναστεῦσαι δέ
φασι τὸν Κρόνον κατὰ Σικελίαν καὶ Λιβύην, ἔτι δὲ
τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὸ σύνολον ἐν τοῖς πρὸς ἑσπέραν
τόποις συστήσασθαι τὴν βασιλείαν· παρὰ πᾶσι δὲ
φρουραῖς διακατέχειν τὰς ἀκροπόλεις καὶ τοὺς ὀχυ-
ροὺς τῶν τόπων· ἀφ' οὗ δὴ μέχρι τοῦ νῦν χρόνου
κατά τε τὴν Σικελίαν καὶ τὰ πρὸς ἑσπέραν νεύ-
οντα μέρη πολλοὺς τῶν ὑψηλῶν τόπων ἀπ' ἐκείνου
Κρόνια προσαγορεύεσθαι. Κρόνου δὲ γενόμενον 4
υἱὸν Δία τὸν ἐναντίον τῷ πατρὶ βίον ζηλῶσαι, καὶ
παρεχόμενον ἑαυτὸν πᾶσιν ἐπιεικῆ καὶ φιλάνθρω-
πον ὑπὸ τοῦ πλήθους πατέρα προσαγορευθῆναι.
διαδέξασθαι δ' αὐτόν φασι τὴν βασιλείαν οἱ μὲν
ἑκουσίως τοῦ πατρὸς παραχωρήσαντος, οἱ δ' ὑπὸ
τῶν ὅχλων αἱρεθέντα διὰ τὸ μῖσος τὸ πρὸς τὸν
πατέρα· ἐπιστρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν τοῦ Κρό-
νου μετὰ τῶν Τιτάνων κρατῆσαι τῇ μάχῃ τὸν Δία,
καὶ κύριον γενόμενον τῶν ὅλων ἐπελθεῖν ἅπασαν
τὴν οἰκουμένην, εὐεργετοῦντα τὸ γένος τῶν ἀνθρώ-
πων. διενεγκεῖν δ' αὐτὸν καὶ σώματος ῥώμῃ καὶ 5
ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις ἀρεταῖς, καὶ διὰ τοῦτο ταχὺ
κύριον γενέσθαι τοῦ σύμπαντος κόσμου. καθόλου
δ' αὐτὸν τὴν ἅπασαν σπουδὴν ἔχειν εἰς κόλασιν μὲν
τῶν ἀσεβῶν καὶ πονηρῶν, εὐεργεσίαν δὲ τῶν ὀχλων.
ἀνθ' ὧν μετὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν ὀνο- 6
μασθῆναι μὲν Ζῆνα διὰ τὸ δοκεῖν τοῦ καλῶς ζῆν
αἴτιον γενέσθαι τοῖς ἀνθρώποις, καθιδρυθῆναι δ'

ἐν τῷ κόσμῳ τῇ τῶν εὐ παθόντων τιμῇ, πάντων προθύμως ἀναγορευόντων θεὸν καὶ κύριον εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ σύμπαντος κόσμου. τῶν μὲν οὖν παρὰ τοῖς Ἀτλαντίοις θεολογουμένων τὰ κεφάλαια ταῦτ' ἐστίν.

62 Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ προειρήκαμεν ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς περὶ τῆς τοῦ Διονύσου γενέσεως καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραχθέντων ἀκολούθως ταῖς ἐγχωρίοις ἱστορίαις, οἰκεῖον εἶναι διαλαμβάνομεν προσθεῖναι τὰ μυθολογούμενα περὶ τοῦ θεοῦ τούτου παρὰ τοῖς 2 Ἕλλησι. τῶν δὲ παλαιῶν μυθογράφων καὶ ποιητῶν περὶ Διονύσου γεγραφότων ἀλλήλοις ἀσύμφωνα καὶ πολλοὺς καὶ τερατώδεις λόγους καταβεβλημένων, δυσχερές ἐστιν ὑπὲρ τῆς γενέσεως τοῦ θεοῦ τούτου καὶ τῶν πράξεων καθαρῶς εἰπεῖν. οἱ μὲν γὰρ ἕνα Διόνυσον, οἱ δὲ τρεῖς γεγονέναι παραδεδώκασιν, εἰσὶ δ' οἱ γένεσιν μὲν τούτου ἀνθρωπόμορφον μηδὲ γεγονέναι τὸ παράπαν ἀποφαινόμενοι, τὴν δὲ τοῦ 3 οἴνου δόσιν Διόνυσον εἶναι νομίζοντες. διόπερ ἡμεῖς τῶν παρ' ἑκάστοις λεγομένων τὰ κεφάλαια πειρασόμεθα συντόμως ἐπιδραμεῖν.

Οἱ τοίνυν φυσιολογοῦντες περὶ τοῦ θεοῦ τούτου καὶ τὸν ἀπὸ τῆς ἀμπέλου καρπὸν Διόνυσον ὀνομάζοντές φασι τὴν γῆν αὐτομάτως μετὰ τῶν ἄλλων φυτῶν ἐνεγκεῖν τὴν ἄμπελον, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀρ- 4 χῆς ὑπό τινος εὑρετοῦ φυτευθῆναι. τεκμήριον δ' εἶναι τούτου τὸ μέχρι τοῦ νῦν ἐν πολλοῖς τόποις ἀγρίας ἀμπέλους φύεσθαι, καὶ καρποφορεῖν αὐτὰς παραπλησίως ταῖς ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ἐμπειρίας 5 χειρουργουμέναις. διμήτορα δὲ Διόνυσον ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὠνομάσθαι, μιᾶς μὲν καὶ πρώτης γενέσεως ἀριθμουμένης ὅταν τὸ φυτὸν εἰς τὴν γῆν τεθὲν

λαμβάνῃ τὴν αὔξησιν, δευτέρας δ' ὅταν βρίθῃ καὶ τοὺς βότρυς πεπαίνῃ, ὥστε τὴν μὲν ἐκ γῆς, τὴν δ' ἐκ τῆς ἀμπέλου γένεσιν τοῦ θεοῦ νομίζεσθαι. παραδεδωκότων δὲ τῶν μυθογράφων καὶ τρίτην 6
γένεσιν, καθ' ἣν φασι τὸν θεὸν ἐκ Διὸς καὶ Δήμητρος τεκνωθέντα διασπασθῆναι μὲν ὑπὸ τῶν γηγενῶν καὶ καθεψηθῆναι, πάλιν δ' ὑπὸ τῆς Δήμητρος τῶν μελῶν συναρμοσθέντων ἐξ ἀρχῆς νέον γεννηθῆναι, εἰς φυσικάς τινας αἰτίας μετάγουσι τοὺς τοιούτους λόγους. Διὸς μὲν γὰρ καὶ Δήμητρος αὐ- 7
τὸν λέγεσθαι διὰ τὸ τὴν ἄμπελον ἔκ τε γῆς καὶ ὄμβρων λαμβάνουσαν τὴν αὔξησιν καρποφορεῖν τὸν ἐκ τοῦ βότρυος ἀποθλιβόμενον οἶνον· τὸ δ' ὑπὸ τῶν γηγενῶν νέον ὄντα διασπασθῆναι δηλοῦν τὴν ὑπὸ τῶν γεωργῶν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν, [διὰ τὸ τοὺς ἀνθρώπους τὴν γῆν Δήμητραν νομίζειν·] τὴν δὲ καθέψησιν τῶν μελῶν μεμυθοποιῆσθαι διὰ τὸ τοὺς πλείστους ἕψειν τὸν οἶνον καὶ μίσγοντας εὐωδεστέραν αὐτοῦ καὶ βελτίονα τὴν φύσιν κατασκευάζειν· τὸ δὲ τὰ ὑπὸ τῶν γηγενῶν λυμανθέντα τῶν μελῶν ἁρμοσθέντα πάλιν ἐπὶ τὴν προγεγενημένην φύσιν ἀποκαθίστασθαι παρεμφαίνειν ὅτι ἡ γῆ τὴν τρυγηθεῖσαν ἄμπελον καὶ τμηθεῖσαν ταῖς κατ' ἔτος ὥραις εἰς τὴν προϋπάρξασαν ἐν τῷ καρποφορεῖν ἀκμὴν ἀποκαθίστησι. καθόλου γὰρ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ μυθογράφων τὴν Δήμητρα γῆν μητέρα προσαγορεύεσθαι. σύμ- 8
φωνα δὲ τούτοις εἶναι τά τε δηλούμενα διὰ τῶν Ὀρφικῶν ποιημάτων καὶ τὰ παρεισαγόμενα κατὰ τὰς τελετάς, περὶ ὧν οὐ θέμις τοῖς ἀμυήτοις ἱστορεῖν τὰ κατὰ μέρος. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐκ Σεμέ- 9
λης γένεσιν εἰς φυσικὰς ἀρχὰς ἀνάγουσιν, ἀπο-

φαινόμενοι Θυώνην ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τὴν γῆν ὠνομάσθαι, καὶ τεθεῖσθαι τὴν προσηγορίαν, Σεμέλην μὲν ἀπὸ τοῦ σεμνὴν εἶναι τῆς θεοῦ ταύτης τὴν ἐπιμέλειαν καὶ τιμήν, Θυώνην δὲ ἀπὸ τῶν θυομένων αὐτῇ θυσιῶν καὶ θυηλῶν. δὶς δ' αὐτοῦ τὴν γένεσιν ἐκ Διὸς παραδεδόσθαι διὰ τὸ δοκεῖν μετὰ τῶν ἄλλων ἐν τῷ κατὰ τὸν Δευκαλίωνα κατακλυσμῷ φθαρῆναι καὶ τούτους τοὺς καρπούς, καὶ μετὰ τὴν ἐπομβρίαν πάλιν ἀναφύντων ὥσπερεὶ δευτέραν ἐπιφάνειαν ταύτην ὑπάρξαι τοῦ θεοῦ παρ' ἀνθρώποις, καθ' ἣν ἐκ τοῦ Διὸς μηροῦ γενέσθαι πάλιν τὸν θεὸν τοῦτον μεμυθοποιῆσθαι. οἱ μὲν οὖν τὴν χρείαν καὶ δύναμιν τοῦ κατὰ τὸν οἶνον εὑρήματος ἀποφαινόμενοι Διόνυσον ὑπάρχειν τοι-
63 αῦτα περὶ αὐτοῦ μυθολογοῦσι. τῶν δὲ μυθογρά-
φων οἱ σωματοειδῆ τὸν Θεὸν παρεισάγοντες τὴν μὲν εὕρεσιν τῆς ἀμπέλου καὶ φυτείαν καὶ πᾶσαν τὴν περὶ τὸν οἶνον πραγματείαν συμφώνως αὐτῷ προσάπτουσι, περὶ δὲ τοῦ πλείους γεγονέναι Διο-
2 νύσους ἀμφισβητοῦσιν. ἔνιοι μὲν γὰρ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἀποφαίνονται γενέσθαι τόν τε καταδείξαντα τὰ κατὰ τὰς οἰνοποιίας καὶ συγκομιδὰς τῶν ξυλίνων καλουμένων καρπῶν καὶ τὸν στρατευσάμενον ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἔτι δὲ τὸν τὰ μυστήρια καὶ τελετὰς καὶ βακχείας εἰσηγησάμενον· ἔνιοι δέ, καθάπερ προεῖπον, τρεῖς ὑποστησάμενοι γεγονέναι κατὰ διεστηκότας χρόνους, ἑκάστῳ προσά-
3 πτουσιν ἰδίας πράξεις· καί φασι τὸν μὲν ἀρχαιότατον Ἰνδὸν γεγονέναι, καὶ τῆς χώρας αὐτομάτως διὰ τὴν εὐκρασίαν φερούσης πολλὴν ἄμπελον πρῶτον τοῦτον ἀποθλῖψαι βότρυας καὶ τὴν χρείαν τῆς περὶ τὸν οἶνον φύσεως ἐπινοῆσαι, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν

σύκων καὶ τῶν ἄλλων ἀκροδρύων τὴν καθήκουσαν
ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι, καὶ καθόλου τὰ πρὸς τὴν
συγκομιδὴν καὶ παράθεσιν τούτων τῶν καρπῶν
ἐπινοῆσαι. τὸν αὐτὸν δὲ καὶ καταπώγωνα λέγουσι
γενέσθαι διὰ τὸ τοῖς Ἰνδοῖς νόμιμον εἶναι μέχρι τῆς
τελευτῆς ἐπιμελῶς ὑποτρέφειν τοὺς πώγωνας. τὸν 4
δ' οὖν Διόνυσον ἐπελθόντα μετὰ στρατοπέδου πᾶ-
σαν τὴν οἰκουμένην διδάξαι τήν τε φυτείαν τῆς ἀμ-
πέλου καὶ τὴν ἐν ταῖς ληνοῖς ἀπόθλιψιν τῶν βο-
τρύων· ἀφ' οὗ Ληναῖον αὐτὸν ὀνομασθῆναι. ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν ἄλλων εὑρημάτων μεταδόντα πᾶσι τυ-
χεῖν αὐτὸν μετὰ τὴν ἐξ ἀνθρώπων μετάστασιν ἀθα-
νάτου τιμῆς παρὰ τοῖς εὖ παθοῦσι. δείκνυσθαι 5
δὲ παρ' Ἰνδοῖς μέχρι τοῦ νῦν τόν τε τόπον ἐν ᾧ
συνέβη γενέσθαι τὸν θεὸν καὶ προσηγορίας πόλεων
ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν τῶν ἐγχωρίων διάλεκτον· καὶ
πολλὰ ἕτερα διαμένειν ἀξιόλογα τεκμήρια τῆς παρ'
Ἰνδοῖς γενέσεως, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη γράφειν.
δεύτερον δὲ μυθολογοῦσι γενέσθαι Διόνυσον ἐκ 64
Διὸς καὶ Περσεφόνης, ὡς δέ τινες, ἐκ Δήμητρος.
τοῦτον δὲ παρεισάγουσι πρῶτον βοῦς ὑπ' ἄροτρον
ζεῦξαι, τὸ πρὸ τοῦ ταῖς χερσὶ τῶν ἀνθρώπων τὴν
γῆν κατεργαζομένων. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα φιλοτέχνως
ἐπινοῆσαι τῶν πρὸς τὴν γεωργίαν χρησίμων, δι'
ὧν ἀπολυθῆναι τοὺς ὄχλους τῆς πολλῆς κακοπα-
θείας· ἀνθ' ὧν τοὺς εὖ παθόντας ἀπονεῖμαι τιμὰς 2
ἰσοθέους αὐτῷ καὶ θυσίας, προθύμως ἁπάντων ἀν-
θρώπων διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ἀπονειμάν-
των τὴν ἀθανασίαν. παράσημον δ' αὐτῷ ποιῆσαι
κέρατα τοὺς κατασκευάζοντας τὰς γραφὰς ἢ τοὺς
ἀνδριάντας, ἅμα μὲν δηλοῦντας ἑτέραν τοῦ Διονύσου
φύσιν, ἅμα δὲ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ ἄροτρον εὑρέσεως

ἐμφαίνοντας τὸ μέγεθος τῆς ἐπινοηθείσης τοῖς γε-
3 ωργοῖς εὐχρηστίας. τρίτον δὲ γενέσθαι Διόνυσον
φασιν ἐν Θήβαις ταῖς Βοιωτίαις ἐκ Διὸς καὶ Σεμέ-
λης τῆς Κάδμου. μυθολογοῦσι γὰρ ἐρασθέντα Δία
μιγῆναι πλεονάκις αὐτῇ διὰ τὸ κάλλος, τὴν δ' Ἥραν
ζηλοτυποῦσαν καὶ βουλομένην τιμωρίᾳ περιβαλεῖν
τὴν ἄνθρωπον, ὁμοιωθῆναι μέν τινι τῶν ἀποδοχῆς
τυγχανουσῶν παρ' αὐτῇ γυναικῶν, παρακρούσα-
4 σθαι δὲ τὴν Σεμέλην· εἰπεῖν γὰρ πρὸς αὐτὴν ὅτι
καθῆκον ἦν τὸν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας τε καὶ
τιμῆς ποιεῖσθαι τὴν ὁμιλίαν ἥπερ χρῆται κατὰ τὴν
πρὸς τὴν Ἥραν συμπεριφοράν. διὸ καὶ τὸν μὲν Δία,
τῆς Σεμέλης ἀξιούσης τυγχάνειν τῶν ἴσων Ἥρᾳ τι-
μῶν, παραγενέσθαι μετὰ βροντῶν καὶ κεραυνῶν,
τὴν δὲ Σεμέλην οὐχ ὑπομείνασαν τὸ μέγεθος τῆς
περιστάσεως τελευτῆσαι καὶ τὸ βρέφος ἐκτρῶσαι
5 πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου. καὶ τοῦτο μὲν τὸν
Δία ταχέως εἰς τὸν ἑαυτοῦ μηρὸν ἐγκρύψαι· μετὰ
δὲ ταῦτα τοῦ κατὰ φύσιν τῆς γενέσεως χρόνου τὴν
τελείαν αὔξησιν ποιήσαντος ἀπενεγκεῖν τὸ βρέφος
6 εἰς Νῦσαν τῆς Ἀραβίας. ἐνταῦθα δ' ὑπὸ νυμφῶν
τραφέντα τὸν παῖδα προσαγορευθῆναι μὲν ἀπὸ τοῦ
πατρὸς καὶ τοῦ τόπου Διόνυσον, γενόμενον δὲ τῷ
κάλλει διάφορον τὸ μὲν πρῶτον ἐν χορείαις καὶ γυ-
ναικῶν θιάσοις καὶ παντοδαπῇ τρυφῇ καὶ παιδιᾷ
διατελεῖν· μετὰ δὲ ταῦτα στρατόπεδον ἐκ τῶν γυ-
ναικῶν συναγαγόντα καὶ θύρσοις καθοπλίσαντα
στρατείαν ἐπὶ πᾶσαν ποιήσασθαι τὴν οἰκουμένην.
7 καταδεῖξαι δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς τελετὰς καὶ μεταδοῦ-
ναι τῶν μυστηρίων τοῖς εὐσεβέσι τῶν ἀνθρώπων
καὶ δίκαιον βίον ἀσκοῦσι, πρὸς δὲ τούτοις πανταχοῦ
πανηγύρεις ἄγειν καὶ μουσικοὺς ἀγῶνας συντελεῖν,

καὶ τὸ σύνολον συλλύοντα τὰ νείκη τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων ἀντὶ τῶν στάσεων καὶ τῶν πολέμων ὁμόνοιαν καὶ πολλὴν εἰρήνην παρασκευάζειν. διαβοηθείσης δὲ 65
κατὰ πάντα τόπον τῆς τοῦ θεοῦ παρουσίας, καὶ διότι πᾶσιν ἐπιεικῶς προσφερόμενος πολλὰ συμβάλλεται πρὸς τὴν ἐξημέρωσιν τοῦ κοινοῦ βίου, πανδημεὶ συναντᾶν αὐτῷ καὶ προσδέχεσθαι μετὰ πολλῆς χαρᾶς. ὀλίγων δ' ὄντων τῶν δι' ὑπερηφανίαν καὶ 2
ἀσέβειαν καταφρονούντων καὶ φασκόντων τὰς μὲν βάκχας δι' ἀκρασίαν αὐτὸν περιάγεσθαι, τὰς δὲ τελετὰς καὶ τὰ μυστήρια φθορᾶς ἕνεκα τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν καταδεικνύειν, κολάζεσθαι τοὺς τοιούτους ὑπ' αὐτοῦ παραχρῆμα. ἐνίοτε γὰρ τῇ τῆς θείας 3
φύσεως ὑπεροχῇ χρώμενον τιμωρεῖσθαι τοὺς ἀσεβεῖς, ποτὲ μὲν αὐτοῖς ἐμβάλλοντα μανίαν, ποτὲ δὲ ταῖς τῶν γυναικῶν χερσὶ ζῶντας διαμελίζοντα· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ τῆς στρατηγικῆς ἐπινοίας παραδόξως ἀναιρεῖν τοὺς ἐναντιοπραγοῦντας. ἀναδιδόναι γὰρ ταῖς βάκχαις ἀντὶ τῶν θύρσων λόγχας τῷ κιττῷ κεκαλυμμένας τὴν ἀκμὴν τοῦ σιδήρου· διὸ καὶ τῶν βασιλέων διὰ τὴν ἄγνοιαν καταφρονούντων ὡς ἂν γυναικῶν, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαρασκεύων ὄντων, ἀνελπίστως ἐπιτιθέμενον κατακοντίζειν. τῶν δὲ κολασθέντων ὑπ' 4
αὐτοῦ φασιν ἐπιφανεστάτους εἶναι Πενθέα μὲν παρὰ τοῖς Ἕλλησι, Μύρρανον δὲ τὸν βασιλέα παρ' Ἰνδοῖς, Λυκοῦργον δὲ παρὰ τοῖς Θρᾳξί. μυθολογοῦσι γὰρ τὸν Διόνυσον ἐκ τῆς Ἀσίας μέλλοντα τὴν δύναμιν διαβιβάζειν εἰς τὴν Εὐρώπην, συνθέσθαι φιλίαν πρὸς Λυκοῦργον τὸν Θρᾴκης βασιλέα τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ· διαβιβάσαντος δὲ αὐτοῦ πρώτας τὰς βάκχας ὡς εἰς φιλίαν χώραν, τὸν μὲν Λυκοῦργον παραγγεῖλαι τοῖς στρατιώταις νυκτὸς ἐπι-

θέσθαι καὶ τόν τε Διόνυσον καὶ τὰς μαινάδας πασας ἀνελεῖν, τὸν δὲ Διόνυσον παρά τινος τῶν ἐγχωρίων, ὃς ἐκαλεῖτο Χάροψ, μαθόντα τὴν ἐπιβουλὴν καταπλαγῆναι διὰ τὸ τὴν δύναμιν ἐν τῷ πέραν εἶναι, παντελῶς δὲ ὀλίγους αὐτῷ τῶν φίλων συν-
5 διαβεβηκέναι. διόπερ λάθρᾳ τούτου διαπλεύσαντος πρὸς τὸ σφέτερον στρατόπεδον, τὸν μὲν Λυκοῦργόν φασιν ἐπιθέμενον ταῖς μαινάσιν ἐν τῷ καλουμένῳ Νυσίῳ πάσας ἀποκτεῖναι, τὸν δὲ Διόνυσον περαιώσαντα τὰς δυνάμεις μάχῃ κρατῆσαι τῶν Θρᾳκῶν, καὶ τὸν Λυκοῦργον ζωγρήσαντα τυφλῶσαί τε καὶ
6 πᾶσαν αἰκίαν εἰσενεγκάμενον ἀναστανρῶσαι. μετὰ δὲ ταῦτα τῷ μὲν Χάροπι χάριν ἀποδιδόντα τῆς εὐεργεσίας παραδοῦναι τὴν τῶν Θρᾳκῶν βασιλείαν καὶ διδάξαι τὰ κατὰ τὰς τελετὰς ὄργια· Χάροπος δ' υἱὸν γενόμενον Οἴαγρον παραλαβεῖν τήν τε βασιλείαν καὶ τὰς ἐν τοῖς μυστηρίοις παραδεδομένας τελετάς, ἃς ὕστερον Ὀρφέα τὸν Οἰάγρου μαθόντα παρὰ τοῦ πατρός, καὶ φύσει καὶ παιδείᾳ τῶν ἁπάντων διενεγκόντα, πολλὰ μεταθεῖναι τῶν ἐν τοῖς ὀργίοις· διὸ καὶ τὰς ὑπὸ τοῦ Διονύσου γενομένας
7 τελετὰς Ὀρφικὰς προσαγορευθῆναι. τῶν δὲ ποιητῶν τινες, ὧν ἐστι καὶ Ἀντίμαχος, ἀποφαίνονται τὸν Λυκοῦργον οὐ Θρᾴκης, ἀλλὰ τῆς Ἀραβίας γεγονέναι βασιλέα, καὶ τῷ τε Διονύσῳ καὶ ταῖς βάκχαις τὴν ἐπίθεσιν ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἀραβίαν Νύσῃ πεποιῆσθαι. τὸν δ' οὖν Διόνυσόν φασι κολάσαντα μὲν τοὺς ἀσεβεῖς, ἐπιεικῶς δὲ προσενεχθέντα τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἐπ' ἐλέφαντος
8 τὴν εἰς Θήβας ἐπάνοδον ποιήσασθαι. τριετοῦς δὲ διαγεγενημένου τοῦ σύμπαντος χρόνου, φασὶ τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ ταύτης τῆς αἰτίας ἄγειν τὰς τριετη-

ρίδας. μυθολογοῦσι δ' αὐτὸν καὶ λαφύρων ἠθροικότα πλῆθος ὡς ἂν ἀπὸ τηλικαύτης στρατείας, πρῶτον τῶν ἁπάντων καταγαγεῖν θρίαμβον εἰς τὴν πατρίδα.

66 Αὗται μὲν οὖν αἱ γενέσεις συμφωνοῦνται μάλιστα παρὰ τοῖς παλαιοῖς· ἀμφισβητοῦσι δὲ καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγαι Ἑλληνίδες τῆς τούτου τεκνώσεως· καὶ γὰρ Ἠλεῖοι καὶ Νάξιοι, πρὸς δὲ τούτοις οἱ τὰς Ἐλευθερὰς οἰκοῦντες καὶ Τήιοι καὶ πλείους ἕτεροι παρ' ἑαυτοῖς ἀποφαίνονται τεκνωθῆναι. καὶ Τήιοι 2 μὲν τεκμήριον φέρουσι τῆς παρ' αὐτοῖς γενέσεως τοῦ θεοῦ τὸ μέχρι τοῦ νῦν τεταγμένοις χρόνοις ἐν τῇ πόλει πηγὴν αὐτομάτως ἐκ τῆς γῆς οἴνου ῥεῖν εὐωδίᾳ διαφέροντος· τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ἱερὰν Διονύσου δεικνύουσι τὴν χώραν, οἱ δὲ ναοὺς καὶ τεμένη διαφερόντως ἐκ παλαιῶν χρόνων αὐτῷ καθιδρυμένα. καθόλου δ' ἐν πολλοῖς τόποις τῆς οἰ- 3 κουμένης ἀπολελοιπότος τοῦ θεοῦ σημεῖα τῆς ἰδίας εὐεργεσίας ἅμα καὶ παρουσίας, οὐδὲν παράδοξον ἑκάστους νομίζειν οἰκειότητά τινα γεγονέναι τῷ Διονύσῳ πρὸς τὴν ἑαυτῶν πόλιν τε καὶ χώραν. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς ὑφ' ἡμῶν λεγομένοις καὶ ὁ ποιητὴς ἐν τοῖς ὕμνοις, λέγων περὶ τῶν ἀμφισβητούντων τῆς τούτου γενέσεως καὶ ἅμα τεκνωθῆναι παρεισάγων ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἀραβίαν Νύσῃ,

οἱ μὲν γὰρ Δρακάνῳ σ', οἱ δ' Ἰκάρῳ ἠνεμοέσσῃ
φάσ', οἱ δ' ἐν Νάξῳ, δῖον γένος, εἰραφιῶται,
οἱ δέ σ' ἐπ' Ἀλφειῷ ποταμῷ βαθυδινήεντι
κυσαμένην Σεμέλην τεκέειν Διὶ τερπικεραύνῳ,
ἄλλοι δ' ἐν Θήβῃσιν, ἄναξ, σε λέγουσι γενέσθαι,
ψευδόμενοι· σὲ δ' ἔτικτε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
πολλὸν ἀπ' ἀνθρώπων κρύπτων λευκώλενον Ἥρην.

ἔστι δέ τις Νύση, ὕπατον ὄρος, ἀνθέον ὕλῃ, τηλοῦ Φοινίκης, σχεδὸν Αἰγύπτοιο ῥοάων.

4 οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι καὶ τῶν τὴν Λιβύην νεμομένων παρὰ τὸν Ὠκεανὸν οἰκοῦντες ἀμφισβητοῦσι τῆς τοῦ θεοῦ γενέσεως, καὶ τὴν Νῦσαν καὶ τἆλλα τὰ περὶ αὐτοῦ μυθολογούμενα παρ' ἑαυτοῖς δεικνύουσι γεγενημένα, καὶ πολλὰ τεκμήρια τούτων μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου διαμένειν κατὰ τὴν χώραν φασί, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι πολλοὶ τῶν παλαιῶν παρ' Ἕλλησι μυθογράφων καὶ ποιητῶν σύμφωνα τούτοις ἱστοροῦσι καὶ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων οὐκ ὀλίγοι. διόπερ, ἵνα μηδὲν παραλίπωμεν τῶν ἱστορημένων περὶ Διονύσου, διέξιμεν ἐν κεφαλαίοις τὰ παρὰ τοῖς Λίβυσι λεγόμενα καὶ τῶν Ἑλληνικῶν συγγραφέων ὅσοι τούτοις σύμφωνα γεγράφασι καὶ Διονυσίῳ τῷ συνταξαμένῳ τὰς παλαιὰς μυθοποιίας.

6 οὗτος γὰρ τά τε περὶ τὸν Διόνυσον καὶ τὰς Ἀμαζόνας, ἔτι δὲ τοὺς Ἀργοναύτας καὶ τὰ κατὰ τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον πραχθέντα καὶ πόλλ' ἕτερα συντέτακται, παρατιθεὶς τὰ ποιήματα τῶν ἀρχαίων, τῶν τε μυθολόγων καὶ τῶν ποιητῶν.

67 Φησὶ τοίνυν παρ' Ἕλλησι πρῶτον εὑρετὴν γενέσθαι Λίνον ῥυθμῶν καὶ μέλους, ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα πρῶτον εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τας προσηγορίας ἑκάστῳ τάξαι καὶ τοὺς χαρακτῆρας διατυπῶσαι. κοινῇ μὲν οὖν τὰ γράμματα Φοινίκεια κληθῆναι διὰ τὸ παρὰ τοὺς Ἕλληνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι, ἰδίᾳ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι

2 Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λίνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν

πολλούς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θαμύραν, καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν μὲν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθησιν, ἔπειθ' ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα διοργισθῆναι καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον πατάξαντα ἀποκτεῖναι, Θα- 3
μύραν δὲ φύσει διαφόρῳ κεχορηγημένον ἐκπονῆσαι τὰ περὶ τὴν μουσικήν, καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ μελῳδεῖν ὑπεροχὴν φάσκειν ἑαυτὸν τῶν Μουσῶν ἐμμελέστερον ᾄδειν. διὸ καὶ τὰς θεὰς αὐτῷ χολωθείσας τήν τε μουσικὴν ἀφελέσθαι καὶ πηρῶσαι τὸν ἄνδρα, καθάπερ καὶ τὸν Ὅμηρον τούτοις προσμαρτυρεῖν λέγοντα

ἔνθα τε Μοῦσαι
ἀντόμεναι Θάμυριν τὸν Θρήικα παῦσαν ἀοιδῆς,

καὶ ἔτι

αἱ δὲ χολωσάμεναι πηρὸν θέσαν, αὐτὰρ ἀοιδὴν
θεσπεσίην ἀφέλοντο καὶ ἐκλέλαθον κιθαριστύν.

περὶ δὲ Ὀρφέως τοῦ τρίτου μαθητοῦ τὰ κατὰ μέρος 4
ἀναγράψομεν, ὅταν τὰς πράξεις αὐτοῦ διεξίωμεν. τὸν δ' οὖν Λίνον φασὶ τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τοῦ πρώτου Διονύσου πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. ὁμοίως δὲ τούτοις χρήσασθαι τοῖς Πε- 5
λασγικοῖς γράμμασι τὸν Ὀρφέα καὶ Προναπίδην τὸν Ὁμήρου διδάσκαλον, εὐφυῆ γεγονότα μελοποιόν· πρὸς δὲ τούτοις Θυμοίτην τὸν Θυμοίτου τοῦ Λαομέδοντος, κατὰ τὴν ἡλικίαν γεγονότα τὴν Ὀρφέως, πλανηθῆναι κατὰ πολλοὺς τόπους τῆς οἰκουμένης, καὶ παραβαλεῖν τῆς Λιβύης εἰς τὴν πρὸς ἑσπέραν χώραν ἕως Ὠκεανοῦ· θεάσασθαι δὲ καὶ τὴν Νῦσαν, ἐν ᾗ μυθολογοῦσιν οἱ ἐγχώριοι

ἀρχαῖοι τραφῆναι τὸν Διόνυσον, καὶ τὰς κατὰ μέρος τοῦ θεοῦ τούτου πράξεις μαθόντα παρὰ τῶν Νυσαέων συντάξασθαι τὴν Φρυγίαν ὀνομαζομένην ποίησιν, ἀρχαϊκοῖς τῇ τε διαλέκτῳ καὶ τοῖς γράμ-
68 μασι χρησάμενον. φησὶ δ' οὖν Ἄμμωνα βασιλεύοντα τοῦ μέρους τῆς Λιβύης Οὐρανοῦ γῆμαι θυγατέρα τὴν προσαγορευομένην Ῥέαν, ἀδελφὴν οὖσαν Κρόνου τε καὶ τῶν ἄλλων Τιτάνων. ἐπιόντα δὲ τὴν βασιλείαν εὑρεῖν πλησίον τῶν Κεραυνίων καλουμένων ὀρῶν παρθένον τῷ κάλλει διαφέρουσαν Ἀμάλθειαν ὄνομα,
2 ἐρασθέντα δ' αὐτῆς καὶ πλησιάσαντα γεννῆσαι παῖδα τῷ τε κάλλει καὶ τῇ ῥώμῃ θαυμαστόν, καὶ τὴν μὲν Ἀμάλθειαν ἀποδεῖξαι κυρίαν τοῦ σύνεγγυς τόπου παντός, ὄντος τῷ σχήματι παραπλησίου κέρατι βοός, ἀφ' ἧς αἰτίας Ἑσπέρου κέρας προσαγορευθῆναι· διὰ δὲ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας εἶναι πλήρη παντοδαπῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ἄλλων δένδρων τῶν ἡμέρους φε-
3 ρόντων καρπούς. τῆς δὲ προειρημένης γυναικὸς τὴν δυναστείαν παραλαβούσης, ἀπὸ ταύτης τὴν χώραν Ἀμαλθείας κέρας ὀνομασθῆναι· διὸ καὶ τοὺς μεταγενεστέρους ἀνθρώπους διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν τὴν κρατίστην γῆν καὶ παντοδαποῖς καρποῖς πλήθουσαν ὡσαύτως Ἀμαλθείας κέρας προσαγο-
4 ρεύειν. τὸν δ' οὖν Ἄμμωνα φοβούμενον τὴν τῆς Ῥέας ζηλοτυπίαν κρύψαι τὸ γεγονός, καὶ τὸν παῖδα λάθρᾳ μετενεγκεῖν εἴς τινα πόλιν Νῦσαν, μακρὰν ἀπ'
5 ἐκείνων τῶν τόπων ἀπηρτημένην. κεῖσθαι δὲ ταύτην ἔν τινι νήσῳ περιεχομένῃ μὲν ὑπὸ τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, περικρήμνῳ δὲ καὶ καθ' ἕνα τόπον ἐχούσῃ στενὰς εἰσβολάς, ἃς ὠνομάσθαι πύλας Νυσίας. εἶναι δ' ἐν αὐτῇ χώραν εὐδαίμονα λειμῶσί τε μαλακοῖς διειλημμένην καὶ πηγαίοις ὕδασιν ἀρδευο-

μένην δαψιλέσι, δένδρα τε καρποφόρα παντοῖα καὶ πολλὴν ἄμπελον αὐτοφυῆ, καὶ ταύτης τὴν πλεί-
238 στην ἀναδενδράδα. ὑπάρχειν δὲ καὶ πάντα τὸν 6
τόπον εὔπνουν, ἔτι δὲ καθ' ὑπερβολὴν ὑγιεινόν·
καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἐν αὐτῷ κατοικοῦντας μακρο-
βιωτάτους ὑπάρχειν τῶν πλησιοχώρων. εἶναι δὲ
τῆς νήσου τὴν μὲν πρώτην εἰσβολὴν αὐλωνοειδῆ,
σύσκιον ὑψηλοῖς καὶ πυκνοῖς δένδρεσιν, ὥστε
τὸν ἥλιον μὴ παντάπασι διαλάμπειν διὰ τὴν συν-
ἀγκειαν, αὐγὴν δὲ μόνην ὁρᾶσθαι φωτός. πάντῃ 69
δὲ κατὰ τὰς παρόδους προχεῖσθαι πηγὰς ὑδάτων
τῇ γλυκύτητι διαφόρων, ὥστε τὸν τόπον εἶναι
τοῖς βουλομένοις ἐνδιατρῖψαι προσηνέστατον. ἑξῆς
δὲ ὑπάρχειν ἄντρον τῷ μὲν σχήματι κυκλοτερές,
τῷ δὲ μεγέθει καὶ τῷ κάλλει θαυμαστόν. ὑπερ-
κεῖσθαι γὰρ αὐτοῦ πανταχῇ κρημνὸν πρὸς ὕψος
ἑξαίσιον, πέτρας ἔχοντα τοῖς χρώμασι διαφόρους·
ἐναλλὰξ γὰρ ἀποστίλβειν τὰς μὲν θαλαττίᾳ πορ-
φύρᾳ τὴν χρόαν ἐχούσας παραπλήσιον, τὰς δὲ
κυανῷ, τινὰς δ' ἄλλαις φύσεσι περιλαμπομέναις,
ὥστε μηδὲν εἶναι χρῶμα τῶν ἑωραμένων παρ' ἀν-
θρώποις περὶ τὸν τόπον ἀθεώρητον. πρὸ δὲ τῆς 2
εἰσόδου πεφυκέναι δένδρα θαυμαστά, τὰ μὲν κάρ-
πιμα, τὰ δὲ ἀειθαλῆ, πρὸς αὐτὴν μόνην τὴν ἀπὸ
τῆς θέας τέρψιν ὑπὸ τῆς φύσεως δεδημιουργημένα·
ἐν δὲ τούτοις ἐννεοττεύειν ὄρνεα παντοδαπὰ ταῖς
φύσεσιν, ἃ τὴν χρόαν ἔχειν ἐπιτερπῆ καὶ τὴν με-
λῳδίαν προσηνεστάτην. διὸ καὶ πάντα τὸν τόπον
ὑπάρχειν μὴ μόνον θεοπρεπῆ κατὰ τὴν πρόσοψιν,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἦχον, ὡς ἂν τῆς αὐτοδιδάκτου
γλυκυφωνίας νικώσης τὴν ἐναρμόνιον τῆς τέχνης
μελῳδίαν. διελθόντι δὲ τὴν εἴσοδον θεωρεῖσθαι 3

μὲν ἄντρον ἀναπεπταμένον καὶ τῇ κατὰ τὸν ἥλιον
αὐγῇ περιλαμπόμενον, ἄνθη τε παντοδαπὰ πεφυ-
κότα, καὶ μάλιστα τήν τε κασίαν καὶ τἆλλα τὰ δυ-
νάμενα δι' ἐνιαυτῶν διαφυλάττειν τὴν εὐωδίαν·
ὁρᾶσθαι δὲ καὶ νυμφῶν εὐνὰς ἐν αὐτῷ πλείους ἐξ
ἀνθῶν παντοδαπῶν, οὐ χειροποιήτους, ἀλλ' ὑπ'
4 αὐτῆς τῆς φύσεως ἀνειμένας θεοπρεπῶς. κατὰ πάντα
δὲ τὸν τῆς περιφερείας κύκλον οὔτ' ἄνθος οὔτε
φύλλον πεπτωκὸς ὁρᾶσθαι. διὸ καὶ τοῖς θεωμένοις
οὐ μόνον ἐπιτερπῆ φαίνεσθαι τὴν πρόσοψιν, ἀλλὰ
καὶ τὴν εὐωδίαν προσηνεστάτην.

70 Εἰς τοῦτο οὖν τὸ ἄντρον τὸν Ἄμμωνα παραγε-
νόμενον παραθέσθαι τὸν παῖδα καὶ παραδοῦναι
τρέφειν Νύσῃ, μιᾷ τῶν Ἀριστάιου θυγατέρων· ἐπι-
στάτην δ' αὐτοῦ τάξαι τὸν Ἀριστᾶιον, ἄνδρα συν-
έσει καὶ σωφροσύνῃ καὶ πάσῃ παιδείᾳ διαφέροντα.
2 πρὸς δὲ τὰς ἀπὸ τῆς μητρυιᾶς Ῥέας ἐπιβουλὰς φύ-
λακα τοῦ παιδὸς καταστῆσαι τὴν Ἀθηνᾶν, μικρὸν
πρὸ τούτων τῶν χρόνων γηγενῆ φανεῖσαν ἐπὶ τοῦ
Τρίτωνος ποταμοῦ, δι' ὃν Τριτωνίδα προσηγορεῦ-
3 σθαι. μυθολογοῦσι δὲ τὴν θεὸν ταύτην ἐλομένην
τὸν πάντα χρόνον τὴν παρθενίαν σωφροσύνῃ τε
διενεγκεῖν καὶ τὰς πλείστας τῶν τεχνῶν ἐξευρεῖν,
ἀγχίνουν οὖσαν καθ' ὑπερβολήν· ξηλῶσαι δὲ καὶ τὰ
κατὰ τὸν πόλεμον, ἀλκῇ δὲ καὶ ῥώμῃ διαφέρουσαν
ἄλλα τε πολλὰ πρᾶξαι μνήμης ἄξια καὶ τὴν αἰγίδα
προσαγορευομένην ἀνελεῖν, θηρίον τι καταπληκτι-
4 κὸν καὶ παντελῶς δυσκαταγώνιστον· γηγενὲς γὰρ
ὑπάρχον καὶ φυσικῶς ἐκ τοῦ στόματος ἄπλατον ἐκ-
βάλλον φλόγα τὸ μὲν πρῶτον φανῆναι περὶ τὴν
Φρυγίαν, καὶ κατακαῦσαι τὴν χώραν, ἣν μέχρι τοῦ
νῦν κατακεκαυμένην Φρυγίαν ὀνομάζεσθαι· ἔπειτ'

ἐπελθεῖν τὰ περὶ τὸν Ταῦρον ὄρη συνεχῶς, καὶ κατακαῦσαι τοὺς ἑξῆς δρυμοὺς μέχρι τῆς Ἰνδικῆς. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐπὶ θάλατταν τὴν ἐπάνοδον ποιησάμενον περὶ μὲν τὴν Φοινίκην ἐμπρῆσαι τοὺς κατὰ τὸν Λίβανον δρυμούς, καὶ δι' Αἰγύπτου πορευθὲν ἐπὶ τῆς Λιβύης διελθεῖν τοὺς περὶ τὴν ἑσπέραν τόπους, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοὺς περὶ τὰ Κεραύνια δρυμοὺς ἐγκατασκῆψαι. ἐπιφλεγομένης δὲ 5
τῆς χώρας πάντῃ, καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν μὲν ἀπολλυμένων, τῶν δὲ διὰ τὸν φόβον ἐκλειπόντων τὰς πατρίδας καὶ μακρὰν ἐκτοπιζομένων, τὴν Ἀθηνᾶν φασι τὰ μὲν συνέσει τὰ δ' ἀλκῇ καὶ ῥώμῃ περιγενομένην ἀνελεῖν τὸ θηρίον, καὶ τὴν δορὰν αὐτοῦ περιαψαμένην φορεῖν τῷ στήθει, ἅμα μὲν σκέπης ἕνεκα καὶ τῆς φυλακῆς τοῦ σώματος πρὸς τοὺς ὕστερον κινδύνους, ἅμα δ' ἀρετῆς ὑπόμνημα καὶ δικαίας δόξης. τὴν δὲ μητέρα τοῦ θηρίου γῆν ὀρ- 6
γισθεῖσαν ἀνεῖναι τοὺς ὀνομαζομένους γίγαντας ἀντιπάλους τοῖς θεοῖς, οὓς ὕστερον ὑπὸ Διὸς ἀναιρεθῆναι, συναγωνιζομένης Ἀθηνᾶς καὶ Διονύσου μετὰ τῶν ἄλλων θεῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸν Διόνυσον ἐν 7
τῇ Νύσῃ τρεφόμενον καὶ μετέχοντα τῶν καλλίστων ἐπιτηδευμάτων μὴ μόνον γενέσθαι τῷ κάλλει καὶ τῇ ῥώμῃ διάφορον, ἀλλὰ καὶ φιλότεχνον καὶ πρὸς πᾶν τὸ χρήσιμον εὑρετικόν. ἐπινοῆσαι γὰρ αὐτὸν 8
ἔτι παῖδα τὴν ἡλικίαν ὄντα τοῦ μὲν οἴνου τὴν φύσιν τε καὶ χρείαν, ἀποθλίψαντα βότρυς τῆς αὐτοφυοῦς ἀμπέλου, τῶν δ' ὡραίων τὰ δυνάμενα ξηραίνεσθαι καὶ πρὸς ἀποθησαυρισμὸν ὄντα χρήσιμα, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὰς ἑκάστων κατὰ τρόπον φυτείας εὑρεῖν, καὶ βουληθῆναι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων μεταδοῦναι τῶν ἰδίων εὑρημάτων, ἐλπί-

σαντα διὰ τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ἀθανάτων τεύξεσθαι τιμῶν.

71 Τῆς δὲ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς τε καὶ δόξης διαδιδομένης, λέγεται τὴν Ῥέαν ὀργισθεῖσαν Ἄμμωνι φιλοτιμηθῆναι λαβεῖν ὑποχείριον τὸν Διόνυσον· οὐ δυναμένην δὲ κρατῆσαι τῆς ἐπιβολῆς τὸν μὲν Ἄμμωνα καταλιπεῖν, ἀπαλλαγεῖσαν δὲ πρὸς τοὺς ἀδελ-
2 φοὺς Τιτᾶνας συνοικῆσαι Κρόνῳ τῷ ἀδελφῷ· τοῦτον δ' ὑπὸ τῆς Ῥέας πεισθέντα στρατεῦσαι μετὰ τῶν Τιτάνων ἐπ' Ἄμμωνα, καὶ γενομένης παρατάξεως τὸν μὲν Κρόνον ἐπὶ τοῦ προτερήματος ὑπάρξαι, τὸν δὲ Ἄμμωνα σιτοδείᾳ πιεζόμενον φυγεῖν εἰς Κρήτην, καὶ γήμαντα τῶν τότε βασιλευόντων Κουρήτων ἑνὸς θυγατέρα Κρήτην δυναστεῦσαί τε τῶν τόπων καὶ τὸ πρὸ τοῦ τὴν νῆσον Ἰδαίαν κα-
3 λουμένην ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὀνομάσαι Κρήτην. τὸν δὲ Κρόνον μυθολογοῦσι κρατήσαντα τῶν Ἀμμωνίων τόπων τούτων μὲν ἄρχειν πικρῶς, ἐπὶ δὲ τὴν Νῦσαν καὶ τὸν Διόνυσον στρατεῦσαι μετὰ πολλῆς δυνάμεως. τὸν δὲ Διόνυσον πυθόμενον τά τε τοῦ πατρὸς ἐλαττώματα καὶ τὴν τῶν Τιτάνων ἐπ' αὐτὸν συνδρομήν, ἀθροῖσαι στρατιώτας ἐκ τῆς Νύσης, ὧν εἶναι συντρόφους διακοσίους, διαφόρους τῇ τε ἀλκῇ καὶ τῇ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ· προσλαβέσθαι δὲ καὶ τῶν πλησιοχώρων τούς τε Λίβυας καὶ τὰς Ἀμαζόνας, περὶ ὧν προειρήκαμεν ὅτι δοκοῦσιν ἀλκῇ διενεγκεῖν, καὶ πρῶτον μὲν στρατείαν ὑπερόριον στείλασθαι, πολλὴν δὲ τῆς οἰκουμένης τοῖς
4 ὅπλοις καταστρέψασθαι. μάλιστα δ' αὐτάς φασι παρορμῆσαι πρὸς τὴν συμμαχίαν Ἀθηνᾶν διὰ τὸν ὅμοιον τῆς προαιρέσεως ζῆλον, ὡς ἂν τῶν Ἀμαζόνων ἀντεχομένων ἐπὶ πολὺ τῆς ἀνδρείας καὶ παρ-

γενίας. διῃρημένης δὲ τῆς δυνάμεως, καὶ τῶν μὲν
ἀνδρῶν στρατηγοῦντος Διονύσου, τῶν δὲ γυναι-
κῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐχούσης Ἀθηνᾶς, προσπεσόντας
μετὰ τῆς στρατιᾶς τοῖς Τιτᾶσι συνάψαι μάχην. γε-
νομένης δὲ παρατάξεως ἰσχυρᾶς, καὶ πολλῶν παρ'
ἀμφοτέροις πεσόντων, τρωθῆναι μὲν τὸν Κρόνον,
νικρατῆσαι δὲ τὸν Διόνυσον ἀριστεύσαντα κατὰ
τὴν μάχην. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς μὲν Τιτᾶνας φυ- 5
γεῖν εἰς τοὺς κατακτηθέντας ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἄμ-
μωνα τόπους, τὸν δὲ Διόνυσον ἀθροίσαντα πλῆθος
αἰχμαλώτων ἐπανελθεῖν εἰς τὴν Νῦσαν. ἐνταῦθα
δὲ τὴν δύναμιν περιστήσαντα καθωπλισμένην τοῖς
ὅλοις κατηγορίαν ποιήσασθαι τῶν Τιτάνων, καὶ
πᾶσαν ὑπόνοιαν καταλιπεῖν ὡς μέλλοντα κατακό-
πτειν τοὺς αἰχμαλώτους. ἀπολύσαντος δ' αὐτοὺς
τῶν ἐγκλημάτων καὶ τὴν ἐξουσίαν δόντος εἴτε συ-
στρατεύειν εἴτε ἀπιέναι βούλοιντο, πάντας ἑλέσθαι
συστρατεύειν· διὰ δὲ τὸ παράδοξον τῆς σωτηρίας
προσκυνεῖν αὐτὸν ὡς θεόν. τὸν δὲ Διόνυσον πα- 6
άγοντα καθ' ἕνα τῶν αἰχμαλώτων καὶ διδόντα
ποδὴν οἴνου πάντας ἐξορκῶσαι συστρατεύσειν ἀδό-
ως καὶ μέχρι τελευτῆς βεβαίως διαγωνιεῖσθαι· διὸ
καὶ τούτων πρώτων ὑποσπόνδων ὀνομασθέντων
οὓς μεταγενεστέρους ἀπομιμουμένους τὰ τότε πρα-
θέντα τὰς ἐν τοῖς πολέμοις διαλύσεις σπονδὰς
προσαγορεύειν.

Τοῦ δ' οὖν Διονύσου μέλλοντος στρατεύειν 72
πὶ τὸν Κρόνον καὶ τῆς δυνάμεως ἐκ τῆς Νύσης
ξιούσης, μυθολογοῦσιν Ἀρισταῖον τὸν ἐπιστάτην
αὐτοῦ θυσίαν τε παραστῆσαι καὶ πρῶτον ἀνθρώ-
των ὡς θεῷ θῦσαι. συστρατεῦσαι δέ φασι καὶ
τῶν Νυσαίων τοὺς εὐγενεστάτους, οὓς ὀνομάζεσθαι

2 Σειληνούς. πρῶτον γὰρ τῶν ἁπάντων βασιεῦ-
σαί φασι Σειληνόν, οὗ τὸ γένος ὅθεν ἦν ὑπὸ
πάντων ἀγνοεῖσθαι διὰ τὴν ἀρχαιότητα. ἔχοντος
δ' αὐτοῦ κατὰ τὴν ὀσφῦν οὐράν, διατελέσαι καὶ
τοὺς ἐκγόνους τὸ παράσημον τοῦτο φοροῦντας
διὰ τὴν τῆς φύσεως κοινωνίαν. τὸν δ' οὖν Διό-
νυσον ἀναζεύξαντα μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ διελ-
θόντα πολλὴν μὲν ἄνυδρον χώραν, οὐκ ὀλίγην δ'
ἔρημον καὶ θηριώδη, καταστρατοπεδεῦσαι περὶ πό-
3 λιν Λιβυκὴν τὴν ὀνομαζομένην Ζάβιρναν. πρὸς δὲ
ταύτῃ γηγενὲς ὑπάρχον θηρίον καὶ πολλοὺς ἀναλί-
σκον τῶν ἐγχωρίων, τὴν ὀνομαζομένην κάμπην,
ἀνελεῖν καὶ μεγάλης τυχεῖν δόξης ἐπ' ἀνδρείᾳ παρὰ
τοῖς ἐγχωρίοις. ποιῆσαι δ' αὐτὸν καὶ χῶμα παμ-
μέγεθες ἐπὶ τῷ φονευθέντι θηρίῳ, βουλόμενον ἀθά-
νατον ἀπολιπεῖν ὑπόμνημα τῆς ἰδίας ἀρετῆς, τὸ καὶ
4 διαμεῖναν μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων. ἔπειτα τὸν
μὲν Διόνυσον προάγειν πρὸς τοὺς Τιτᾶνας, εὐτά-
κτως ποιούμενον τὰς ὁδοιπορίας καὶ πᾶσι τοῖς ἐγ-
χωρίοις φιλανθρώπως προσφερόμενον καὶ τὸ σύν-
ολον ἑαυτὸν ἀποφαινόμενον στρατεύειν ἐπὶ κολάσει
μὲν τῶν ἀσεβῶν, εὐεργεσίᾳ δὲ τοῦ κοινοῦ γένους
τῶν ἀνθρώπων. τοὺς δὲ Λίβυας θαυμάζοντας τὴν
εὐταξίαν καὶ τὸ τῆς ψυχῆς μεγαλοπρεπές, τροφάς
τε παρέχεσθαι τοῖς ἀνθρώποις δαψιλεῖς καὶ συστρα-
5 τεύειν προθυμότατα. συνεγγιζούσης δὲ τῆς δυνά-
μεως τῇ πόλει τῶν Ἀμμωνίων, τὸν Κρόνον πρὸ
τοῦ τείχους παρατάξει λειφθέντα τὴν μὲν πόλιν
νυκτὸς ἐμπρῆσαι, σπεύδοντα εἰς τέλος καταφθεῖραι
τοῦ Διονύσου τὰ πατρῷα βασίλεια, αὐτὸν δ' ἀνα-
λαβόντα τὴν γυναῖκα Ῥέαν καί τινας τῶν συνηγω-
νισμένων φίλων λαθεῖν ἐκ τῆς πόλεως διαδράντα.

οὐ μὴν τόν γε Διόνυσον ὁμοίαν ἔχειν τούτῳ προαίρεσιν· λαβόντα γὰρ τόν τε Κρόνον καὶ τὴν Ῥέαν αἰχμαλώτους οὐ μόνον ἀφεῖναι τῶν ἐγκλημάτων διὰ τὴν συγγένειαν, ἀλλὰ καὶ παρακαλέσαι τὸν λοιπὸν χρόνον γονέων ἔχειν πρὸς αὐτὸν εὔνοιάν τε καὶ τάξιν καὶ συζῆν τιμωμένους ὑπ' αὐτοῦ μάλιστα πάντων. τὴν μὲν οὖν Ῥέαν διατελέσαι πάντα τὸν 6
βίον ὡς υἱὸν ἀγαπῶσαν, τὸν δὲ Κρόνον ὕπουλον ἔχειν τὴν εὔνοιαν. γενέσθαι δ' αὐτοῖς περὶ τούτους τοὺς χρόνους υἱόν, ὃν προσαγορευθῆναι Δία, τιμηθῆναι δὲ μεγάλως ὑπὸ τοῦ Διονύσου, καὶ δι' ἀρετὴν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις γενέσθαι πάντων βασιλέα.

Τῶν δὲ Λιβύων εἰρηκότων αὐτῷ πρὸ τῆς μάχης 73
ὅτι καθ' ὃν καιρὸν ἐξέπεσεν ἐκ τῆς βασιλείας Ἄμμων, τοῖς ἐγχωρίοις προειρηκὼς εἴη τεταγμένοις χρόνοις ἥξειν υἱὸν αὐτοῦ Διόνυσον, καὶ τήν τε πατρῴαν ἀνακτήσεσθαι βασιλείαν καὶ πάσης τῆς οἰκουμένης κυριεύσαντα θεὸν νομισθήσεσθαι, ὑπολαβὼν ἀληθῆ γεγονέναι μάντιν τό τε χρηστήριον
242 ἱδρύσατο τοῦ πατρὸς καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομήσας τιμὰς ὥρισεν ὡς θεῷ καὶ τοὺς ἐπιμελησομένους τοῦ μαντείου κατέστησε. παραδεδόσθαι δὲ τὸν Ἄμμωνα ἔχειν κριοῦ κεφαλὴν τετυπωμένην, παράσημον ἐσχηκότος αὐτοῦ τὸ κράνος κατὰ τὰς στρατείας. εἰσὶ 2
δ' οἱ μυθολογοῦντες αὐτῷ πρὸς ἀλήθειαν γενέσθαι καθ' ἑκάτερον μέρος τῶν κροτάφων κεράτια· διὸ καὶ τὸν Διόνυσον, υἱὸν αὐτοῦ γεγονότα, τὴν ὁμοίαν ἔχειν πρόσοψιν, καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις τῶν ἀνθρώπων παραδεδόσθαι τὸν θεὸν τοῦτον γεγονότα κερατίαν. μετὰ δ' οὖν τὴν τῆς πόλεως οἰ- 3
κοδομίαν καὶ τὴν περὶ τὸ χρηστήριον κατάστασιν

πρῶτόν φασι τὸν Διόνυσον χρήσασθαι τῷ θεῷ περὶ τῆς στρατείας, καὶ λαβεῖν παρὰ τοῦ πατρὸς χρησμὸν ὅτι τοὺς ἀνθρώπους εὐεργετῶν τεύξεται τῆς
4 ἀθανασίας. διὸ καὶ μετεωρισθέντα τῇ ψυχῇ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον στρατεῦσαι, καὶ τῆς χώρας καταστῆσαι βασιλέα Δία τὸν Κρόνου καὶ Ῥέας παῖδα, τὴν ἡλικίαν νέον ὄντα. παρακαταστῆσαι δ' αὐτῷ καὶ ἐπιστάτην Ὄλυμπον, ὑφ' οὗ τὸν Δία παιδευθέντα καὶ πρωτεύσαντα κατ' ἀρετὴν Ὀλύμπιον
5 προσαγορευθῆναι. τὸν δ' οὖν Διόνυσον λέγεται διδάξαι τοὺς Αἰγυπτίους τήν τε τῆς ἀμπέλου φυτείαν καὶ τὴν χρῆσιν καὶ τὴν παράθεσιν τοῦ τε οἴνου καὶ τῶν ἀκροδρύων καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν. πάντῃ δὲ διαδιδομένης περὶ αὐτοῦ φήμης ἀγαθῆς μηδένα καθάπερ πρὸς πολέμιον ἀντιτάττεσθαι, πάντας δὲ προθύμως ὑπακούοντας ἐπαίνοις καὶ θυσί-
6 αις ὡς θεὸν τιμᾶν. τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ φασὶν ἐπελθεῖν τὴν οἰκουμένην, ἐξημεροῦντα μὲν τὴν χώραν ταῖς φυτείαις, εὐεργετοῦντα δὲ τοὺς λαοὺς μεγάλαις τιμαῖς καὶ χάρισι πρὸς τὸν αἰῶνα. διὸ καὶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἄλλους θεοὺς τιμαῖς οὐχ ὁμοίαν ἔχοντας προαίρεσιν ἀλλήλοις σχεδὸν ἐπὶ μόνου τοῦ Διονύσου συμφωνουμένην ἀποδεικνύειν μαρτυρίαν τῆς ἀθανασίας· οὐδένα γὰρ οὔθ' Ἑλλήνων οὔτε βαρβάρων ἄμοιρον εἶναι τῆς τούτου δωρεᾶς καὶ χάριτος, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπηγριωμένην ἔχοντας χώραν ἢ πρὸς φυτείαν ἀμπέλου παντελῶς ἀπηλλοτριωμένην μαθεῖν τὸ κατασκευαζόμενον ἐκ τῶν κριθῶν πόμα βραχὺ λειπόμενον τῆς
7 περὶ τὸν οἶνον εὐωδίας. τὸν δ' οὖν Διόνυσόν φασι τὴν κατάβασιν ἐκ τῆς Ἰνδικῆς ἐπὶ τὴν θάλατταν ποιησάμενον καταλαβεῖν ἅπαντας τοὺς Τιτᾶνας ἠθροι-

κότας δυνάμεις καὶ διαβεβηκότας εἰς Κρήτην ἐπ' Ἄμμωνα. προσβεβοηθηκότος δὲ καὶ τοῦ Διὸς ἐκ τῆς Αἰγύπτου τοῖς περὶ τὸν Ἄμμωνα, καὶ πολέμου μεγάλου συνεστῶτος ἐν τῇ νήσῳ, ταχέως καὶ τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Ἀθηνᾶν καί τινας τῶν ἄλλων θεῶν νομισθέντων συνδραμεῖν εἰς Κρήτην. γενομένης δὲ παρατάξεως μεγάλης ἐπικρατῆσαι τοὺς περὶ τὸν Διόνυσον καὶ πάντας ἀνελεῖν τοὺς Τιτᾶνας. μετὰ δὲ ταῦτα Ἄμμωνος καὶ Διονύσου μεταστάντων ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἰς τὴν ἀθανασίαν, τὸν Δία φασὶ βασιλεῦσαι τοῦ σύμπαντος κόσμου, κεκολασμένων τῶν Τιτάνων, καὶ μηδενὸς ὄντος τοῦ τολμήσοντος δι' ἀσέβειαν ἀμφισβητῆσαι τῆς ἀρχῆς. 73

Τὸν μὲν οὖν πρῶτον Διόνυσον ἐξ Ἄμμωνος καὶ Ἀμαλθείας γενόμενον τοιαύτας οἱ Λίβυες ἱστοροῦσιν ἐπιτελέσασθαι πράξεις· τὸν δὲ δεύτερόν φασιν ἐξ Ἰοῦς τῆς Ἰνάχου Διὶ γενόμενον βασιλεῦσαι μὲν τῆς Αἰγύπτου, καταδεῖξαι δὲ τὰς τελετάς· τελευταῖον δὲ τὸν ἐκ Διὸς καὶ Σεμέλης τεκνωθέντα παρὰ τοῖς Ἕλλησι ξηλωτὴν γενέσθαι τῶν προτέρων. τὰς δ' ἀμφοτέρων προαιρέσεις μιμησάμενον στρατεῦσαι μὲν ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, στήλας δ' οὐκ ὀλίγας ἀπολιπεῖν τῶν ὅρων τῆς στρατείας· καὶ τὴν μὲν χώραν ἐξημεροῦν ταῖς φυτείαις, στρατιώτιδας δ' ἐπιλέξασθαι γυναῖκας, καθάπερ καὶ ὁ παλαιὸς τὰς Ἀμαζόνας. ἐνεργῆσαι δ' ἐπὶ πλέον καὶ τὰ περὶ τοὺς ὀργιασμούς, καὶ τελετὰς ἃς μὲν μεταθεῖναι πρὸς τὸ κρεῖττον, ἃς δ' ἐπινοῆσαι. διὰ δὲ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου τῶν προτέρων εὑρετῶν ἀγνοηθέντων ὑπὸ τῶν πολλῶν, τοῦτον κληρονομῆσαι τὴν τῶν προγενεστέρων προαίρεσίν τε καὶ δόξαν. οὐκ ἐπὶ τούτου 74 2 3

δὲ μόνου συμβῆναι τὸ προειρημένον, ἀλλὰ καὶ μετὰ
4 ταῦτα ἐφ' Ἡρακλέους. δυοῖν γὰρ ὄντων τῶν προ-
γενεστέρων τῶν τὴν αὐτὴν ἐσχηκότων προσηγορίαν,
τὸν μὲν ἀρχαιότατον Ἡρακλέα μυθολογεῖσθαι γε-
γονέναι παρ' Αἰγυπτίοις, καὶ πολλὴν τῆς οἰκου-
μένης τοῖς ὅπλοις καταστρεψάμενον θέσθαι τὴν ἐπὶ
τῆς Λιβύης στήλην, τὸν δὲ δεύτερον ἐκ Κρήτης
ἕνα τῶν Ἰδαίων ὄντα Δακτύλων καὶ γενόμενον
γόητα καὶ στρατηγικὸν συστήσασθαι τὸν Ὀλυμπια-
κὸν ἀγῶνα· τὸν δὲ τελευταῖον μικρὸν πρὸ τῶν Τρωι-
κῶν ἐξ Ἀλκμήνης καὶ Διὸς τεκνωθέντα πολλὴν
ἐπελθεῖν τῆς οἰκουμένης, ὑπηρετοῦντα τοῖς Εὐρυ-
5 σθέως προστάγμασιν. ἐπιτυχόντα δὲ πᾶσι τοῖς ἄθ-
λοις θέσθαι μὲν καὶ στήλην τὴν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης,
διὰ δὲ τὴν ὁμωνυμίαν καὶ τὴν τῆς προαιρέσεως ὁμοι-
ότητα χρόνων ἐπιγενομένων τελευτήσαντα κληρονο-
μῆσαι τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων πράξεις, ὡς ἑνὸς Ἡρα-
6 κλέους γεγονότος ἐν παντὶ τῷ πρότερον αἰῶνι. ὑπὲρ
δὲ τοῦ πλείους Διονύσους γεγονέναι σὺν ἄλλαις ἀπο-
δείξεσι πειρῶνται φέρειν τὴν ἐκ τῆς Τιτανομαχίας·
συμφωνουμένου γὰρ παρὰ πᾶσιν ὅτι Διόνυσος τῷ
Διὶ συνηγωνίσατο τὸν πρὸς τοὺς Τιτᾶνας πόλεμον,
οὐδαμῶς πρέπειν φασὶ τὴν τῶν Τιτάνων γενεὰν
τιθέναι κατὰ τοὺς τῆς Σεμέλης χρόνους οὐδὲ Κάδ-
μον τὸν Ἀγήνορος ἀποφαίνεσθαι πρεσβύτερον εἶναι
τῶν Ὀλυμπίων θεῶν. οἱ μὲν οὖν Λίβυες περὶ Διο-
νύσου τοιαῦτα μυθολογοῦσιν· ἡμεῖς δὲ τὴν ἐν ἀρχῇ
πρόθεσιν τετελεκότες αὐτοῦ περιγράψομεν τὴν τρί-
την βίβλον.

Τάδε ἔνεστιν ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν Διοδώρου βίβλων.

α΄. Προοίμιον περὶ τῶν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορουμένων κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους περὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων καὶ καθόλου τῶν κατὰ πόλεμον ἀξιόλογόν τι κατειργασμένων.

β΄. Περὶ Διονύσου καὶ Πριάπου καὶ Ἑρμαφροδίτου καὶ Μουσῶν.

γ΄. Περὶ Ἡρακλέους καὶ τῶν δώδεκα ἄθλων καὶ τῶν ἄλλων τῶν πραχθέντων ὑπ' αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀποθεώσεως.

δ΄. Περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ Μηδείας καὶ τῶν Πελίου θυγατέρων.

ε΄. Περὶ τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἡρακλέους.

ϛ΄. Περὶ Θησέως καὶ τῶν ἄθλων αὐτοῦ.

ζ΄. Περὶ τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

η΄. Περὶ τῶν ἐπιγόνων τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας.

θ΄. Περὶ Νηλέως καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.

ι΄. Περὶ Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων.

ια΄. Περὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.

ιβ΄. Περὶ τῶν Ἀσωποῦ θυγατέρων καὶ τῶν Αἰακῷ γενομένων υἱῶν.

ιγ΄. Περὶ Πέλοπος καὶ Ταντάλου Οἰνομάου καὶ Νιόβης.

ιδ΄. Περὶ Δαρδάνου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ μέχρι Πριάμου.

ιε΄. Περὶ Δαιδάλου καὶ Μινωταύρου καὶ τῆς Μίνω στρατείας εἰς Σικελίαν ἐπὶ Κώκαλον τὸν βασιλέα.

ις΄. Περὶ Ἀριστταίου καὶ Δάφνιδος καὶ Ἔρυκος, ἔτι δὲ Ὠρίωνος.

1 Οὐκ ἀγνοῶ μὲν ὅτι τοῖς τὰς παλαιὰς μυθολογίας συνταττομένοις συμβαίνει κατὰ τὴν γραφὴν ἐν πολλοῖς ἐλαττοῦσθαι. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἀναγραφομένων ἀρχαιότης δυσεύρετος οὖσα πολλὴν ἀπορίαν παρέχεται τοῖς γράφουσιν, ἡ δὲ τῶν χρόνων ἀπαγγελία τὸν ἀκριβέστατον ἔλεγχον οὐ προσδεχομένη καταφρονεῖν ποιεῖ τῆς ἱστορίας τοὺς ἀναγινώσκοντας· πρὸς δὲ τούτοις ἡ ποικιλία καὶ τὸ πλῆθος τῶν γενεαλογουμένων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν δυσέφικτον ἔχει τὴν ἀπαγγελίαν· τὸ δὲ μέγιστον καὶ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι συμβαίνει τοὺς ἀναγεγραφότας τὰς ἀρχαιοτάτας πράξεις τε καὶ μυθολογίας ἀσυμφώνους εἶναι πρὸς ἀλλή-
2 λους. διόπερ τῶν μεταγενεστέρων ἱστοριογράφων οἱ πρωτεύοντες τῇ δόξῃ τῆς μὲν ἀρχαίας μυθολογίας ἀπέστησαν διὰ τὴν δυσχέρειαν, τὰς δὲ νεωτέ-
3 ρας πράξεις ἀναγράφειν ἐπεχείρησαν. Ἔφορος μὲν γὰρ ὁ Κυμαῖος, Ἰσοκράτους ὢν μαθητής, ὑποστησάμενος γράφειν τὰς κοινὰς πράξεις, τὰς μὲν παλαιὰς μυθολογίας ὑπερέβη, τὰ δ' ἀπὸ τῆς Ἡρακλειδῶν καθόδου πραχθέντα συνταξάμενος ταύτην ἀρχὴν ἐποιήσατο τῆς ἱστορίας. ὁμοίως δὲ τούτῳ Καλλισθένης καὶ Θεόπομπος, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν γεγονότες, ἀπέστησαν τῶν παλαιῶν μύθων. ἡμεῖς
4 δὲ τὴν ἐναντίαν τούτοις κρίσιν ἔχοντες, καὶ τὸν

ἐκ τῆς ἀναγραφῆς πόνον ὑποστάντες, τὴν πᾶσαν ἐπιμέλειαν ἐποιησάμεθα τῆς ἀρχαιολογίας. μέγισται γὰρ καὶ πλεῖσται συνετελέσθησαν πράξεις ὑπὸ τῶν ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων καὶ πολλῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἀνδρῶν· 5
247 ὧν διὰ τὰς κοινὰς εὐεργεσίας οἱ μεταγενέστεροι τοὺς μὲν ἰσοθέοις, τοὺς δ' ἡρωικαῖς θυσίαις ἐτίμησαν, πάντας δ' ὁ τῆς ἱστορίας λόγος τοῖς καθήκουσιν ἐπαίνοις εἰς τὸν αἰῶνα καθύμνησεν. ἐν μὲν οὖν 5
ταῖς πρὸ ταύτης βίβλοις τρισὶν ἀνεγράψαμεν τὰς 10 παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι μυθολογουμένας πράξεις καὶ τὰ περὶ θεῶν παρ' αὐτοῖς ἱστορούμενα, πρὸς δὲ τούτοις τὰς τοποθεσίας τῆς παρ' ἑκάστοις χώρας καὶ τὰ φυόμενα παρ' αὐτοῖς θηρία καὶ τἆλλα ζῷα καὶ καθόλου πάντα τὰ μνήμης ἄξια καὶ πα- 15 ραδοξολογούμενα διεξιόντες, ἐν ταύτῃ δὲ τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἱστορούμενα κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους περὶ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡρώων τε καὶ ἡμιθέων καὶ καθόλου τῶν κατὰ πόλεμον ἀξιόλογόν τι κατειργασμένων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ τι 20 χρήσιμον πρὸς τὸν κοινὸν βίον εὑρόντων ἢ νομοθετησάντων. ποιησόμεθα δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Διονύσου 6
διὰ τὸ καὶ παλαιὸν εἶναι σφόδρα τοῦτον καὶ μεγίστας εὐεργεσίας κατατεθεῖσθαι τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων. εἴρηται μὲν οὖν ἡμῖν ἐν ταῖς προειρη- 25 μέναις βίβλοις ὅτι τινὲς τῶν βαρβάρων ἀντιποιοῦνται τῆς γενέσεως τοῦ θεοῦ τούτου. Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ τὸν παρ' αὐτοῖς θεὸν Ὄσιριν ὀνομαζόμενόν φασιν εἶναι τὸν παρ' Ἕλλησι Διόνυσον καλούμενον. τοῦ- 7
τον δὲ μυθολογοῦσιν ἐπελθεῖν ἅπασαν τὴν οἰκου- 30 μένην, εὑρετὴν γενόμενον τοῦ οἴνου, καὶ τὴν φυτείαν διδάξαι τῆς ἀμπέλου τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ ταύτην τὴν εὐεργεσίαν τυχεῖν συμφωνουμένης ἀθα-

νασίας. ὁμοίως δὲ τοὺς Ἰνδοὺς τὸν θεὸν τοῦτον παρ' ἑαυτοῖς ἀποφαίνεσθαι γεγονέναι, καὶ τὰ περὶ τὴν φυτείαν τῆς ἀμπέλου φιλοτεχνήσαντα μεταδοῦναι τῆς τοῦ οἴνου χρήσεως τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἀνθρώποις. ἡμεῖς δὲ κατὰ μέρος τὰ περὶ τούτων εἰρηκότες νῦν τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησι λεγόμενα περὶ τοῦ θεοῦ τούτου διέξιμεν.

2 Κάδμον μὲν γάρ φασι τὸν Ἀγήνορος ἐκ Φοινίκης ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀποσταλῆναι πρὸς ζήτησιν τῆς Εὐρώπης, ἐντολὰς λαβόντα ἢ τὴν παρθένον ἀγαγεῖν ἢ μὴ ἀνακάμπτειν εἰς τὴν Φοινίκην. ἐπελθόντα δὲ πολλὴν χώραν, καὶ μὴ δυνάμενον ἀνευρεῖν, ἀπογνῶναι τὴν εἰς οἶκον ἀνακομιδήν· καταντήσαντα δ' εἰς τὴν Βοιωτίαν κατὰ τὸν παραδεδομένον χρησμὸν κτίσαι τὰς Θήβας. ἐνταῦθα δὲ κατοικήσαντα γῆμαι μὲν Ἁρμονίαν τὴν Ἀφροδίτης,
2 γεννῆσαι δ' ἐξ αὐτῆς Σεμέλην καὶ Ἰνὼ καὶ Αὐτονόην καὶ Ἀγαύην, ἔτι δὲ Πολύδωρον. τῇ δὲ Σεμέλῃ διὰ τὸ κάλλος Διὰ μιγέντα καὶ μεθ' ἡσυχίας ποιούμενον τὰς ὁμιλίας δόξαι καταφρονεῖν αὐτῆς· διόπερ ὑπ' αὐτῆς παρακληθῆναι τὰς ἐπιπλοκὰς ὁμοίας ποιεῖσθαι ταῖς πρὸς τὴν Ἥραν συμπεριφο-
3 ραῖς. τὸν μὲν οὖν Διὰ παραγενόμενον θεοπρεπῶς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἐπιφανῶς ποιεῖσθαι τὴν συνουσίαν· τὴν δὲ Σεμέλην ἔγκυον οὖσαν καὶ 248
τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως οὐκ ἐνέγκασαν τὸ μὲν βρέφος ἐκτρῶσαι, ὑπὸ δὲ τοῦ πυρὸς αὐτὴν τελευτῆσαι. ἔπειτα τὸ παιδίον ἀναλαβόντα τὸν Διὰ παραδοῦναι τῷ Ἑρμῇ, καὶ προστάξαι τοῦτο μὲν ἀποκομίσαι πρὸς τὸ ἄντρον τὸ ἐν τῇ Νύσῃ, κείμενον μεταξὺ Φοινίκης καὶ Νείλου, ταῖς δὲ νύμφαις παραδοῦναι τρέφειν καὶ μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐπιμέλειαν αὐτοῦ

τοιεῖσθαι τὴν ἀρίστην. διὸ καὶ τραφέντα τὸν Διό- 4
νυσον ἐν τῇ Νύσῃ τυχεῖν τῆς προσηγορίας ταύτης
ἀπὸ Διὸς καὶ Νύσης. καὶ τὸν Ὅμηρον δὲ τούτοις
μαρτυρῆσαι ἐν τοῖς ὕμνοις ἐν οἷς λέγει

ἔστι δέ τις Νύση, ὕπατον ὄρος, ἀνθέον ὕλῃ,
τηλοῦ Φοινίκης, σχεδὸν Αἰγύπτοιο ῥοάων.

τραφέντα δ' αὐτὸν ὑπὸ τῶν νυμφῶν ἐν τῇ Νύσῃ 5
φασὶν εὑρετὴν τοῦ οἴνου γενέσθαι καὶ τὴν φυτείαν
διδάξαι τῆς ἀμπέλου τοὺς ἀνθρώπους. ἐπιόντα δὲ
σχεδὸν ὅλην τὴν οἰκουμένην πολλὴν χώραν ἐξημε-
ρῶσαι, καὶ διὰ τοῦτο τυχεῖν παρὰ πᾶσι μεγίστων
τιμῶν. εὑρεῖν δ' αὐτὸν καὶ τὸ ἐκ τῆς κριθῆς κα-
τασκευαζόμενον πόμα, τὸ προσαγορευόμενον μὲν
ὑπ' ἐνίων ζῦθος, οὐ πολὺ δὲ λειπόμενον τῆς περὶ
τὸν οἶνον εὐωδίας. τοῦτο δὲ διδάξαι τοὺς χώραν
ἔχοντας μὴ δυναμένην ἐπιδέχεσθαι τὴν τῆς ἀμπέ-
λου φυτείαν. περιάγεσθαι δ' αὐτὸν καὶ στρατόπε- 6
δον οὐ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, καὶ τοὺς
ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς τῶν ἀνθρώπων κολάζειν. καὶ
κατὰ μὲν τὴν Βοιωτίαν ἀποδιδόντα τῇ πατρίδι χάριτας
ἐλευθερῶσαι πάσας τὰς πόλεις, καὶ κτίσαι πόλιν ἐπώ-
νυμον τῆς αὐτονομίας, ἣν Ἐλευθερὰς προσαγορεῦ-
σαι. στρατεύσαντα δ' εἰς τὴν Ἰνδικὴν τριετεῖ χρόνῳ 3
τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν Βοιωτίαν ποιήσασθαι, κομί-
ζοντα μὲν λαφύρων ἀξιόλογον πλῆθος, καταγαγεῖν
δὲ πρῶτον τῶν ἁπάντων θρίαμβον ἐπ' ἐλέφαντος
Ἰνδικοῦ. καὶ τοὺς μὲν Βοιωτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους 2
Ἕλληνας καὶ Θρᾷκας ἀπομνημονεύοντας τῆς κατὰ
τὴν Ἰνδικὴν στρατείας καταδεῖξαι τὰς τριετηρίδας
θυσίας Διονύσῳ, καὶ τὸν θεὸν νομίζειν κατὰ τὸν
χρόνον τοῦτον ποιεῖσθαι τὰς παρὰ τοῖς ἀνθρώποις

3 ἐπιφανείας. διὸ καὶ παρὰ πολλαῖς τῶν Ἑλληνίδων πόλεων διὰ τριῶν ἐτῶν βακχεῖά τε γυναικῶν ἀθροίζεσθαι, καὶ ταῖς παρθένοις νόμιμον εἶναι θυρσοφορεῖν καὶ συνενθουσιάζειν εὐαζούσαις καὶ τιμώσαις τὸν θεόν· τὰς δὲ γυναῖκας κατὰ συστήματα θυσιάζειν τῷ θεῷ καὶ βακχεύειν καὶ καθόλου τὴν παρουσίαν ὑμνεῖν τοῦ Διονύσου, μιμουμένας τὰς ἱστορουμένας τὸ παλαιὸν παρεδρεύειν τῷ θεῷ μαι-
4 νάδας. κολάσαι δ' αὐτὸν πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τοὺς δοκοῦντας ἀσεβεῖν, ἐπιφανεστάτους δὲ Πενθέα καὶ Λυκοῦργον. τῆς δὲ κατὰ τὸν οἶνον εὑρέσεως καὶ δωρεᾶς κεχαρισμένης τοῖς ἀνθρώποις καθ' ὑπερβολὴν διά τε τὴν ἡδονὴν τὴν ἐκ τοῦ ποτοῦ καὶ διὰ τὸ τοῖς σώμασιν εὐτονωτέρους γίνεσθαι τοὺς τὸν οἶνον πίνοντας, φασὶν ἐπὶ τῶν δείπνων, ὅταν ἄκρατος οἶνος ἐπιδιδῶται, προσεπιλέγειν ἀγαθοῦ δαίμονος· ὅταν δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον διδῶται κεκραμένος ὕδατι, Διὸς σωτῆρος ἐπιφωνεῖν. τὸν μὲν γὰρ οἶνον ἄκρατον πινόμενον μανιώδεις διαθέσεις ἀποτελεῖν, τοῦ δ' ἀπὸ Διὸς ὄμβρου μιγέντος τὴν μὲν τέρψιν καὶ τὴν ἡδονὴν μένειν, τὸ δὲ τῆς μανίας καὶ παραλύσεως
5 βλάπτον διορθοῦσθαι. καθόλου δὲ μυθολογοῦσι τῶν θεῶν μεγίστης ἀποδοχῆς τυγχάνειν παρ' ἀνθρώποις τοὺς ταῖς εὐεργεσίαις ὑπερβαλομένους κατὰ τὴν εὕρεσιν τῶν ἀγαθῶν Διόνυσόν τε καὶ Δήμητρα, τὸν μὲν τοῦ προσηνεστάτου ποτοῦ γενόμενον εὑρετήν, τὴν δὲ τῆς ξηρᾶς τροφῆς τὴν κρατίστην παραδοῦσαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων.

4 Μυθολογοῦσι δέ τινες καὶ ἕτερον Διόνυσον γεγονέναι πολὺ τοῖς χρόνοις προτεροῦντα τούτου. φασὶ γὰρ ἐκ Διὸς καὶ Περσεφόνης Διόνυσον γενέσθαι

τὸν ὑπό τινων Σαβάξιον ὀνομαζόμενον, οὗ τήν τε γένεσιν καὶ τὰς θυσίας καὶ τιμὰς νυκτερινὰς καὶ κρυφίους παρεισάγουσι διὰ τὴν αἰσχύνην τὴν ἐκ τῆς συνουσίας ἐπακολουθοῦσαν. λέγουσι δ' αὐτὸν ἀγ- 2
χινοίᾳ διενεγκεῖν, καὶ πρῶτον ἐπιχειρῆσαι βοῦς ξευγνύειν καὶ διὰ τούτων τὸν σπόρον τῶν καρπῶν ἐπιτελεῖν· ἀφ' οὗ δὴ καὶ κερατίαν αὐτὸν παρεισάγουσι. καὶ τὸν μὲν ἐκ Σεμέλης γενόμενον ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις φασὶ τῷ σώματι γενέσθαι τρυφερὸν καὶ παντελῶς ἁπαλόν, εὐπρεπείᾳ δὲ πολὺ τῶν ἄλλων διενεγκεῖν καὶ πρὸς τὰς ἀφροδισιακὰς ἡδονὰς εὐκατάφορον γεγονέναι, κατὰ δὲ τὰς στρατείας γυναικῶν πλῆθος περιάγεσθαι καθωπλισμένων λόγχαις τεθυρσωμέναις. φασὶ δὲ καὶ τὰς Μούσας αὐτῷ 3
συναποδημεῖν, παρθένους οὔσας καὶ πεπαιδευμένας διαφερόντως· ταύτας δὲ διά τε τῆς μελῳδίας καὶ τῶν ὀρχήσεων, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν ἐν παιδείᾳ καλῶν ψυχαγωγεῖν τὸν θεόν. φασὶ δὲ καὶ παιδαγωγὸν καὶ τροφέα συνέπεσθαι κατὰ τὰς στρατείας αὐτῷ Σειληνόν, εἰσηγητὴν καὶ διδάσκαλον γινόμενον τῶν καλλίστων ἐπιτηδευμάτων, καὶ μεγάλα συμβάλλεσθαι τῷ Διονύσῳ πρὸς ἀρετήν τε καὶ δόξαν. καὶ κατὰ μὲν τὰς ἐν τοῖς πολέμοις μάχας 4
ὅπλοις αὐτὸν πολεμικοῖς κεκοσμῆσθαι καὶ δοραῖς παρδάλεων, κατὰ δὲ τὰς ἐν εἰρήνῃ πανηγύρεις καὶ ἑορτὰς ἐσθῆσιν ἀνθειναῖς καὶ κατὰ τὴν μαλακότητα τρυφεραῖς χρῆσθαι. πρὸς δὲ τὰς ἐκ τοῦ πλεονάζοντος οἴνου κεφαλαλγίας τοῖς πίνουσι γινομένας διαδεδέσθαι λέγουσιν αὐτὸν μίτρᾳ τὴν κεφαλήν, ἀφ' ἧς αἰτίας καὶ μιτρηφόρον ὀνομάζεσθαι· ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς μίτρας ὕστερον παρὰ τοῖς βασιλεῦσι καταδειχθῆναι τὸ διάδημά φασι. διμήτορα δ' αὐτὸν 5

προσαγορευθῆναι λέγουσι διὰ τὸ πατρὸς μὲν ἑνὸς ὑπάρξαι τοὺς δύο Διονύσους, μητέρων δὲ δυοῖν. κεκληρονομηκέναι δὲ τὸν νεώτερον καὶ τὰς τοῦ προγενεστέρου πράξεις· διόπερ τοὺς μεταγενεστέρους ἀνθρώπους, ἀγνοοῦντας μὲν τἀληθές, πλανηθέντας δὲ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν, ἕνα γεγονέναι νομίσαι Διόνυσον. τὸν δὲ νάρθηκα προσάπτουσιν αὐτῷ διά τινας τοιαύτας αἰτίας. κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς εὕρεσιν τοῦ οἴνου μήπω τῆς τοῦ ὕδατος κράσεως εὑρημένης ἄκρατον πίνειν τὸν οἶνον· κατὰ δὲ τὰς τῶν φίλων συναναστροφὰς καὶ εὐωχίας τοὺς συνεορτάζοντας δαψιλῆ τὸν ἄκρατον ἐμφορησαμένους μανιώδεις γίνεσθαι, καὶ ταῖς βακτηρίαις ξυλίναις χρωμένους ταύταις ἀλλήλους τύπτειν. διὸ καὶ τινῶν μὲν τραυματιζομένων, τινῶν δὲ καὶ τελευτώντων ἐκ τῶν καιρίων τραυμάτων, προσκόψαντα τὸν Διόνυσον ταῖς τοιαύταις περιστάσεσι τὸ μὲν ἀποστῆσαι τοῦ πίνειν δαψιλῆ τὸν ἄκρατον ἀποδοκιμάσαι διὰ τὴν ἡδονὴν τοῦ ποτοῦ, καταδεῖξαι δὲ νάρθηξι χρῆσθαι καὶ μὴ ξυλίναις βακτηρίαις.

5 Ἐπωνυμίας δ' αὐτῷ τοὺς ἀνθρώπους πολλὰς προσάψαι, τὰς ἀφορμὰς ἀπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπιτηδευμάτων λαβόντας. Βακχεῖον μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν συνεπομένων βακχῶν ὀνομάσαι, Ληναῖον δὲ ἀπὸ τοῦ πατῆσαι τὰς σταφυλὰς ἐν ληνῷ, Βρόμιον δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν γένεσιν αὐτοῦ γενομένου βρόμου· ὁμοίως δὲ καὶ πυριγενῆ διὰ τὴν ὁμοίαν αἰτίαν ὠνομάσθαι. Θρίαμβον δ' αὐτὸν ὀνομασθῆναί φασιν ἀπὸ τοῦ πρῶτον τῶν μνημονευομένων καταγαγεῖν ἀπὸ τῆς στρατείας θρίαμβον εἰς τὴν πατρίδα, τὴν ἐξ Ἰνδῶν ποιησάμενον ἐπάνοδον μετὰ πολλῶν λαφύρων. παραπλησίως δὲ καὶ τὰς λοιπὰς προσ-

ηγορίας ἐπιθετικὰς αὐτῷ γεγενῆσθαι, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη λέγειν καὶ τῆς ὑποκειμένης ἱστορίας ἀνοίκειον. δίμορφον δ' αὐτὸν δοκεῖν ὑπάρχειν διὰ τὸ δύο Διονύσους γεγονέναι, τὸν μὲν παλαιὸν καταπώγωνα διὰ τὸ τοὺς ἀρχαίους πάντας πωγωνοτροφεῖν, τὸν δὲ νεώτερον ὡραῖον καὶ τρυφερὸν καὶ νέον, καθότι προείρηται. ἔνιοι δὲ λέγουσιν ὅτι τῶν 3 μεθυόντων διττὰς διαθέσεις ἐχόντων, καὶ τῶν μὲν ἱλαρῶν, τῶν δὲ ὀργίλων γινομένων, δίμορφον ὠνομάσθαι τὸν θεόν. καὶ Σατύρους δέ φασιν αὐτὸν περιάγεσθαι, καὶ τούτους ἐν ταῖς ὀρχήσεσι καὶ ταῖς τραγῳδίαις τέρψιν καὶ πολλὴν ἡδονὴν παρέχεσθαι τῷ θεῷ. καθόλου δὲ τὰς μὲν Μούσας τοῖς ἐκ τῆς 4 παιδείας ἀγαθοῖς ὠφελούσας τε καὶ τερπούσας, τοὺς δὲ Σατύρους τοῖς πρὸς γέλωτα συνεργοῦσιν ἐπιτηδεύμασι χρωμένους, παρασκευάζειν τῷ Διονύσῳ τὸν εὐδαίμονα καὶ κεχαρισμένον βίον. καθόλου δὲ τοῦτον θυμελικῶν ἀγώνων φασὶν εὑρετὴν γενέσθαι, καὶ θέατρα καταδεῖξαι, καὶ μουσικῶν ἀκροαμάτων σύστημα ποιήσασθαι· πρὸς δὲ τούτοις ἀλειτουργήτους ποιῆσαι καὶ τοὺς ἐν ταῖς στρατείαις μεταχειριζομένους τι τῆς μουσικῆς ἐπιστήμης· ἀφ' ὧν τοὺς μεταγενεστέρους μουσικὰς συνόδους συστήσασθαι τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν, καὶ ἀτελεῖς ποιῆσαι τοὺς τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύοντας. καὶ περὶ μὲν Διονύσου καὶ τῶν περὶ αὐτοῦ μυθολογουμένων ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι στοχαζόμενοι τῆς συμμετρίας.

Περὶ δὲ Πριάπου καὶ τῶν μυθολογουμένων περὶ 6 αὐτοῦ νῦν διέξιμεν, οἰκεῖον ὁρῶντες τὸν περὶ τούτου λόγον ταῖς Διονυσιακαῖς ἱστορίαις. μυθολογοῦσιν οὖν οἱ παλαιοὶ τὸν Πρίαπον υἱὸν εἶναι

Διονύσου καὶ Ἀφροδίτης, πιθανῶς τὴν γένεσιν ταύτην ἐξηγούμενοι· τοὺς γὰρ οἰνωθέντας φυσικῶς ἐν-
2 τετάσθαι πρὸς τὰς ἀφροδισιακὰς ἡδονάς. τινὲς δέ φασι τὸ αἰδοῖον τῶν ἀνθρώπων τοὺς παλαιοὺς μυθωδῶς ὀνομάζειν βουλομένους Πρίαπον προσαγο-
ρεῦσαι. ἔνιοι δὲ λέγουσι τὸ γεννητικὸν μόριον, αἴτιον ὑπάρχον τῆς γενέσεως τῶν ἀνθρώπων καὶ διαμονῆς εἰς ἅπαντα τὸν αἰῶνα, τυχεῖν τῆς ἀθανάτου
3 τιμῆς. οἱ δ' Αἰγύπτιοι περὶ τοῦ Πριάπου μυθολογοῦντές φασι τὸ παλαιὸν τοὺς Τιτᾶνας ἐπιβουλεύσαντας Ὀσίριδι τοῦτον μὲν ἀνελεῖν, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ διελόντας εἰς ἴσας μερίδας καὶ λαβόντας ἀπενεγκεῖν ἐκ τῆς οἰκείας λαθραίως, μόνον δὲ τὸ αἰδοῖον εἰς τὸν ποταμὸν ῥῖψαι διὰ τὸ μηδένα βούλεσθαι τοῦτο ἀνελέσθαι. τὴν δὲ Ἶσιν τὸν φόνον τοῦ ἀνδρὸς ἀναζητοῦσαν, καὶ τοὺς μὲν Τιτᾶνας ἀνελοῦσαν, τὰ δὲ τοῦ σώματος μέρη περιπλάσασαν εἰς ἀνθρώπου τύπον, ταῦτα μὲν δοῦναι θάψαι τοῖς ἱερεῦσι καὶ τιμᾶν προστάξαι ὡς θεὸν τὸν Ὄσιριν, τὸ δὲ αἰδοῖον μόνον οὐ δυναμένην ἀνευρεῖν καταδεῖξαι ὡς θεὸν τιμᾶν καὶ ἀναθεῖναι κατὰ τὸ ἱερὸν ἐντεταμένον. περὶ μὲν οὖν τῆς γενέσεως τοῦ Πριάπου καὶ τῆς τιμῆς τοιαῦτα μυθολογεῖται παρὰ τοῖς παλαιοῖς τῶν Αἰγυπτίων. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν τινὲς
4 μὲν Ἰθύφαλλον ὀνομάζουσι, τινὲς δὲ Τύχωνα. τὰς δὲ τιμὰς οὐ μόνον κατὰ πόλιν ἀπονέμουσιν αὐτῷ ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς ἀγροικίας, ὀπωροφύλακα τῶν ἀμπελώνων ἀποδεικνύντες καὶ τῶν κήπων, ἔτι δὲ πρὸς τοὺς βασκαίνοντά τι τῶν καλῶν τοῦτον κολαστὴν παρεισάγοντες. ἔν τε ταῖς τελεταῖς οὐ μόνον ταῖς Διονυσιακαῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἄλλαις σχεδὸν ἁπάσαις οὗτος ὁ θεὸς τυγχάνει τιμῆς

τινος, μετὰ γέλωτος καὶ παιδιᾶς παρεισαγόμενος ἐν ταῖς θυσίαις. παραπλησίως δὲ τῷ Πριάπῳ τινὲς μυθολογοῦσι γεγενῆσθαι τὸν ὀνομαζόμενον Ἑρμαφρόδιτον, ὃν ἐξ Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης γεννηθέντα τυχεῖν τῆς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γονέων συντεθείσης προσηγορίας. τοῦτον δ' οἱ μέν φασιν εἶναι θεὸν καὶ κατά τινας χρόνους φαίνεσθαι παρ' ἀνθρώποις, καὶ γεννᾶσθαι τὴν τοῦ σώματος φύσιν ἔχοντα μεμιγμένην ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικός· καὶ τὴν μὲν εὐπρέπειαν καὶ μαλακότητα τοῦ σώματος ἔχειν γυναικὶ παρεμφερῆ, τὸ δὲ ἀρρενωπὸν καὶ δραστικὸν ἀνδρὸς ἔχειν· ἔνιοι δὲ τὰ τοιαῦτα γένη ταῖς φύσεσιν ἀποφαίνονται τέρατα ὑπάρχειν, καὶ γεννώμενα σπανίως προσημαντικὰ γίνεσθαι ποτὲ μὲν κακῶν ποτὲ δ' ἀγαθῶν. καὶ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἅλις ἡμῖν ἐχέτω.

Περὶ δὲ τῶν Μουσῶν, ἐπειδήπερ ἐμνήσθημεν ἐν ταῖς τοῦ Διονύσου πράξεσιν, οἰκεῖον ἂν εἴη διελθεῖν ἐν κεφαλαίοις. ταύτας γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν μυθογράφων καὶ μάλιστα δεδοκιμασμένοι φασὶ θυγατέρας εἶναι Διὸς καὶ Μνημοσύνης· ὀλίγοι δὲ τῶν ποιητῶν, ἐν οἷς ἐστι καὶ Ἀλκμάν, θυγατέρας ἀποφαίνονται Οὐρανοῦ καὶ Γῆς. ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν διαφωνοῦσιν· οἱ μὲν γὰρ τρεῖς λέγουσιν, οἱ δὲ ἐννέα, καὶ κεκράτηκεν ὁ τῶν ἐννέα ἀριθμὸς ὑπὸ τῶν ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν βεβαιούμενος, λέγω δὲ Ὁμήρου τε καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων. Ὅμηρος μὲν γὰρ λέγει

Μοῦσαι δ' ἐννέα πᾶσαι ἀμειβόμεναι ὀπὶ καλῇ·

Ἡσίοδος δὲ καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀποφαίνεται λέγων

Κλειώ τ' Εὐτέρπη τε Θάλειά τε Μελπομένη τε

Τερψιχόρη τ' Ἐρατώ τε Πολύμνιά τ' Οὐρανίη τε
Καλλιόπη θ', ἣ σφεων προφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων.

3 τούτων δ' ἑκάστῃ προσάπτουσι τὰς οἰκείας διαθέσεις τῶν περὶ μουσικὴν ἐπιτηδευμάτων, οἷον ποιητικήν, μελῳδίαν, ὀρχήσεις καὶ χορείας, ἀστρολογίαν τε καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων. παρθένους δ' αὐτὰς οἱ πλεῖστοι γεγονέναι μυθολογοῦσι διὰ τὸ τὰς κατὰ τὴν παιδείαν ἀρετὰς ἀφθόρους δοκεῖν
4 εἶναι. Μούσας δ' αὐτὰς ὠνομάσθαι ἀπὸ τοῦ μυεῖν τοὺς ἀνθρώπους, τοῦτο δ' ἐστὶν ἀπὸ τοῦ διδάσκειν τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα καὶ ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτων ἀγνοούμενα. ἑκάστῃ δὲ προσηγορίᾳ τὸν οἰκεῖον λόγον ἀπονέμοντές φασιν ὠνομάσθαι τὴν μὲν Κλειὼ διὰ τὸ τὸν ἐκ τῆς ποιήσεως τῶν ἐγκωμιαζομένων ἔπαινον μέγα κλέος περιποιεῖν τοῖς ἐπαινουμένοις, Εὐτέρπην δὲ ἀπὸ τοῦ τέρπειν τοὺς ἀκροωμένους τοῖς ἀπὸ τῆς παιδείας ἀγαθοῖς, Θάλειαν δὲ ἀπὸ τοῦ θάλλειν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους τοὺς διὰ τῶν ποιημάτων ἐγκωμιαζομένους, Μελπομένην δὲ ἀπὸ τῆς μελῳδίας, δι' ἧς τοὺς ἀκούοντας ψυχαγωγεῖσθαι, Τερψιχόρην δὲ ἀπὸ τοῦ τέρπειν τοὺς ἀκροατὰς τοῖς ἐκ παιδείας περιγινομένοις ἀγαθοῖς, Ἐρατὼ δὲ ἀπὸ τοῦ τοὺς παιδευθέντας ποθεινοὺς καὶ ἐπεράστους ἀποτελεῖν, Πολύμνιαν δὲ ἀπὸ τοῦ διὰ πολλῆς ὑμνήσεως ἐπιφανεῖς κατασκευάζειν τοὺς διὰ τῶν ποιημάτων ἀπαθανατιζομένους τῇ δόξῃ, Οὐρανίαν δὲ ἀπὸ τοῦ τοὺς παιδευθέντας ὑπ' αὐτῆς ἐξαίρεσθαι πρὸς οὐρανόν· τῇ γὰρ δόξῃ καὶ τοῖς φρονήμασι μετεωρίζεσθαι τὰς ψυχὰς εἰς ὕψος οὐράνιον· Καλλιόπην δὲ ἀπὸ τοῦ καλὴν ὄπα προΐεσθαι, τοῦτο δ' ἐστὶ τῇ εὐεπείᾳ διάφορον οὖσαν ἀποδοχῆς τυγχάνειν ὑπὸ τῶν ἀκουόντων.

Τούτων δ' ἡμῖν ἀρκούντως εἰρημένων μεταβι-
άσομεν τὸν λόγον ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους πράξεις.
οὐκ ἀγνοῶ δ' ὅτι πολλὰ δύσχρηστα συμβαίνει τοῖς 8
στοροῦσι τὰς παλαιὰς μυθολογίας, καὶ μάλιστα τὰς
ερὶ Ἡρακλέους. τῷ μὲν γὰρ μεγέθει τῶν κατερ-
ασθέντων ὁμολογουμένως οὗτος παραδέδοται πάν-
ας τοὺς ἐξ αἰῶνος ὑπεραῖραι τῇ μνήμῃ παραδοθέν-
ας· δυσέφικτον οὖν ἐστι τὸ κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκα-
τον τῶν πραχθέντων ἀπαγγεῖλαι καὶ τὸν λόγον
ξισῶσαι τοῖς τηλικούτοις ἔργοις, οἳ διὰ τὸ μέγεθος
παθλον ἦν ἡ ἀθανασία. διὰ δὲ τὴν παλαιότητα 2
αὶ τὸ παράδοξον τῶν ἱστορουμένων παρὰ πολλοῖς
πιστουμένων τῶν μύθων, ἀναγκαῖον ἢ παραλι-
τόντας τὰ μέγιστα τῶν πραχθέντων καθαιρεῖν τι
ῆς τοῦ θεοῦ δόξης ἢ πάντα διεξιόντας τὴν ἱστο-
ίαν ποιεῖν ἀπιστουμένην. ἔνιοι γὰρ τῶν ἀναγι- 3
ωσκόντων οὐ δικαίᾳ χρώμενοι κρίσει τἀκριβὲς ἐπι-
ητοῦσιν ἐν ταῖς ἀρχαίαις μυθολογίαις ἐπ' ἴσης τοῖς
ραττομένοις ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, καὶ τὰ
ισταζόμενα τῶν ἔργων διὰ τὸ μέγεθος ἐκ τοῦ καθ'
ὑτοὺς βίου τεκμαιρόμενοι, τὴν Ἡρακλέους δύνα-
ιν ἐκ τῆς ἀσθενείας τῶν νῦν ἀνθρώπων θεωροῦ-
ιν, ὥστε διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους τῶν
ργων ἀπιστεῖσθαι τὴν γραφήν. καθόλου μὲν γὰρ 4
ν ταῖς ἱστορουμέναις μυθολογίαις οὐκ ἐκ παντὸς
ρόπου πικρῶς τὴν ἀλήθειαν ἐξεταστέον. καὶ γὰρ
ν τοῖς θεάτροις, πεπεισμένοι μήτε Κενταύρους δι-
νεῖς ἐξ ἑτερογενῶν σωμάτων ὑπάρξαι μήτε Γηρυ-
νην τρισώματον, ὅμως προσδεχόμεθα τὰς τοιαύτας
υθολογίας, καὶ ταῖς ἐπισημασίαις συναύξομεν τὴν
οῦ θεοῦ τιμήν. καὶ γὰρ ἄτοπον Ἡρακλέα μὲν ἔτι 5
ατ' ἀνθρώπους ὄντα τοῖς ἰδίοις ἐξημερῶσαι τὴν

οἰκουμένην, τοὺς δ' ἀνθρώπους ἐπιλαθομένους τῆς κοινῆς εὐεργεσίας συκοφαντεῖν τὸν ἐπὶ τοῖς καλλίστοις ἔργοις ἔπαινον, καὶ τοὺς μὲν προγόνους διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς ὁμολογουμένην αὐτῷ συγχωρῆσαι τὴν ἀθανασίαν, ἡμᾶς δὲ πρὸς τὸν θεὸν μηδὲ τὴν πατροπαράδοτον εὐσέβειαν διαφυλάττειν. ἀλλὰ γὰρ τῶν τοιούτων λόγων ἀφέμενοι διέξιμεν αὐτοῦ τὰς πράξεις ἀπ' ἀρχῆς ἀκολούθως τοῖς ἀρχαιοτάτοις τῶν ποιητῶν τε καὶ μυθολόγων.

9 Τῆς Ἀκρισίου τοίνυν Δανάης καὶ Διός φασι γενέσθαι Περσέα· τούτῳ δὲ μιγεῖσαν τὴν Κηφέως Ἀνδρομέδαν Ἠλεκτρύωνα γεννῆσαι, ἔπειτα τούτῳ τὴν Πέλοπος Εὐρυδίκην συνοικήσασαν Ἀλκμήνην τεκνῶσαι, καὶ ταύτῃ Δία μιγέντα δι' ἀπάτης Ἡρα-
2 κλέα γεννῆσαι. τὴν μὲν οὖν ὅλην τοῦ γένους ῥίζαν ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν γονέων εἰς τὸν μέγιστον τῶν θεῶν ἀναφέρειν λέγεται τὸν εἰρημένον τρόπον. τὴν δὲ γεγενημένην περὶ αὐτὸν ἀρετὴν οὐκ ἐν ταῖς πράξεσι θεωρηθῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς γενέσεως γινώσκεσθαι. τὸν γὰρ Δία μισγόμενον Ἀλκμήνῃ τριπλασίαν τὴν νύκτα ποιῆσαι, καὶ τῷ πλήθει τοῦ πρὸς τὴν παιδοποιίαν ἀναλωθέντος χρόνου προσημῆναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς τοῦ γεννηθησομένου
3 ῥώμης. καθόλου δὲ τὴν ὁμιλίαν ταύτην οὐκ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας ἕνεκα ποιήσασθαι, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων γυναικῶν, ἀλλὰ τὸ πλέον τῆς παιδοποιίας χάριν. διὸ καὶ βουλόμενον τὴν ἐπιπλοκὴν νόμιμον ποιήσασθαι βιάσασθαι μὲν μὴ βουληθῆναι, πεῖσαι δ' οὐδαμῶς ἐλπίζειν διὰ τὴν σωφροσύνην· τὴν ἀπάτην οὖν προκρίναντα διὰ ταύτης παρακρούσασθαι τὴν Ἀλκμήνην, Ἀμφιτρύωνι κατὰ πᾶν ὁμοιω-
4 θέντα. διελθόντος δὲ τοῦ κατὰ φύσιν χρόνου ταῖς

ἐγκύοις, τὸν μὲν Δία πρὸς τὴν Ἡρακλέους γένεσιν ἐνεχθέντα τῇ διανοίᾳ προειπεῖν παρόντων ἁπάντων τῶν θεῶν ὅτι τὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν Περσειδῶν γεννώμενον ποιήσει βασιλέα, τὴν δ' Ἥραν ζηλοτυποῦσαν, καὶ συνεργὸν ἔχουσαν Εἰλείθυιαν τὴν θυγατέρα, τῆς μὲν Ἀλκμήνης παρακατασχεῖν τὰς ὠδῖνας, τὸν δ' Εὐρυσθέα πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν. τὸν δὲ Δία κατα- 5
στρατηγηθέντα βουληθῆναι τήν τε ὑπόσχεσιν βεβαιῶσαι καὶ τῆς Ἡρακλέους ἐπιφανείας προνοηθῆναι· διό φασιν αὐτὸν τὴν μὲν Ἥραν πεῖσαι συγχωρῆσαι βασιλέα μὲν ὑπάρξαι κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόσχεσιν Εὐρυσθέα, τὸν δ' Ἡρακλέα τεταγμένον ὑπὸ τὸν Εὐρυσθέα τελέσαι δώδεκα ἆθλους οὓς ἂν Εὐρυσθεὺς προστάξῃ, καὶ τοῦτο πράξαντα τυχεῖν τῆς ἀθανασίας. Ἀλκμήνη δὲ τεκοῦσα, καὶ φοβηθεῖσα 6
τὴν τῆς Ἥρας ζηλοτυπίαν, ἐξέθηκε τὸ βρέφος εἰς τὸν τόπον ὃς νῦν ἀπ' ἐκείνου καλεῖται πεδίον Ἡράκλειον. καθ' ὃν δὴ χρόνον Ἀθηνᾶ μετὰ τῆς Ἥρας προσιοῦσα, καὶ θαυμάσασα τοῦ παιδίου τὴν φύσιν, συνέπεισε τὴν Ἥραν ὑποσχεῖν τὴν θηλήν. τοῦ δὲ παιδὸς ὑπὲρ τὴν ἡλικίαν βιαιότερον ἐπισπασαμένου τὴν θηλήν, ἡ μὲν Ἥρα διαλγήσασα τὸ βρέφος ἔρριψεν, Ἀθηνᾶ δὲ κομίσασα αὐτὸ πρὸς τὴν μητέρα τρέφειν παρεκελεύσατο. θαυμάσαι δ' ἄν τις εἰκό- 7
τως τὸ τῆς περιπετείας παράδοξον· ἡ μὲν γὰρ στέργειν ὀφείλουσα μήτηρ τὸ ἴδιον τέκνον ἀπώλλυεν, ἡ δὲ μητρυιᾶς ἔχουσα μῖσος δι' ἄγνοιαν ἔσωζε τὸ τῇ φύσει πολέμιον.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἡ μὲν Ἥρα δύο δράκοντας ἀπέ- 10
στειλε τοὺς ἀναλώσοντας τὸ βρέφος, ὁ δὲ παῖς οὐ καταπλαγεὶς ἑκατέρᾳ τῶν χειρῶν τὸν αὐχένα σφίγξας

ἀπέπνιξε τοὺς δράκοντας. διόπερ Ἀργεῖοι πυθόμενοι τὸ γεγονὸς Ἡρακλέα προσηγόρευσαν, ὅτι δι' Ἥραν ἔσχε κλέος, Ἀλκαῖον πρότερον καλούμενον. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις οἱ γονεῖς τοὔνομα περιτιθέασι, τούτῳ δὲ μόνῳ ἡ ἀρετὴ τὴν προσηγορίαν ἔθετο. 5
2 μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἀμφιτρύων φυγαδευθεὶς ἐκ Τίρυνθος μετῴκησεν εἰς Θήβας· ὁ δ' Ἡρακλῆς τραφεὶς καὶ παιδευθεὶς καὶ μάλιστα ἐν τοῖς γυμνασίοις διαπονηθεὶς ἐγένετο ῥώμῃ τε σώματος πολὺ προέχων τῶν ἄλλων ἁπάντων καὶ ψυχῆς λαμπρότητι 10 περιβόητος, ὅς γε τὴν ἡλικίαν ἔφηβος ὢν πρῶτον μὲν ἠλευθέρωσε τὰς Θήβας, ἀποδιδοὺς ὡς πατρίδι
3 τὰς προσηκούσας χάριτας. ὑποτεταγμένων γὰρ τῶν Θηβαίων Ἐργίνῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Μινυῶν, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ὡρισμένους φόρους τελούντων, οὐ 15 καταπλαγεὶς τὴν τῶν δεδουλωμένων ὑπεροχὴν 256 ἐτόλμησε πρᾶξιν ἐπιτελέσαι περιβόητον· τοὺς γὰρ παραγενομένους τῶν Μινυῶν ἐπὶ τὴν ἀπαίτησιν τῶν δασμῶν καὶ μεθ' ὕβρεως εἰσπραττομένους ἀκρωτη-
4 ριάσας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως. Ἐργίνου δ' ἐξαι- 20 τοῦντος τὸν αἴτιον, Κρέων βασιλεύων τῶν Θηβαίων, καταπλαγεὶς τὸ βάρος τῆς ἐξουσίας, ἕτοιμος ἦν ἐκδιδόναι τὸν αἴτιον τῶν ἐγκλημάτων. ὁ δ' Ἡρακλῆς πείσας τοὺς ἡλικιώτας ἐλευθεροῦν τὴν πατρίδα, κατέσπασεν ἐκ τῶν ναῶν τὰς προσηλωμένας πανο- 25 πλίας, ἃς οἱ πρόγονοι σκῦλα τοῖς θεοῖς ἦσαν ἀνατεθεικότες· οὐ γὰρ ἦν εὑρεῖν κατὰ τὴν πόλιν ἰδιωτικὸν ὅπλον διὰ τὸ τοὺς Μινύας παρωπλικέναι τὴν πόλιν, ἵνα μηδεμίαν λαμβάνωσιν οἱ κατὰ τὰς Θή-
5 βας ἀποστάσεως ἔννοιαν. ὁ δὲ Ἡρακλῆς πυθόμε- 30 νος Ἐργῖνον τὸν βασιλέα τῶν Μινυῶν προσάγειν τῇ πόλει μετὰ στρατιωτῶν, ἀπαντήσας αὐτῷ κατά

τινα στενοχωρίαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως ἄχρηστον ποιήσας, αὐτόν τε τὸν Ἐργῖνον ἀνεῖλε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ σχεδὸν ἅπαντας ἀπέκτεινεν. ἄφνω δὲ προσπεσὼν τῇ πόλει τῶν Ὀρχομενίων καὶ παρεισπεσὼν ἐντὸς τῶν πυλῶν τά τε βασίλεια τῶν Μινυῶν ἐνέπρησε καὶ τὴν πόλιν κατέσκαψε. περιβοήτου δὲ τῆς πράξεως γενο- 6
μένης καθ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα καὶ πάντων θαυμαζόντων τὸ παράδοξον, ὁ μὲν βασιλεὺς Κρέων θαυμάσας τὴν ἀρετὴν τοῦ νεανίσκου τήν τε θυγατέρα Μεγάραν συνῴκισεν αὐτῷ καὶ καθάπερ υἱῷ γνησίῳ τὴν πόλιν ἐπέτρεψεν, Εὐρυσθεὺς δ' ὁ τὴν βασιλείαν ἔχων τῆς Ἀργείας ὑποπτεύσας τὴν Ἡρακλέους αὔξησιν μετεπέμπετό τε αὐτὸν καὶ προσέταττε τελεῖν ἄθλους. οὐχ ὑπακούοντος δὲ τοῦ Ἡρακλέους, 7
Ζεὺς μὲν ἀπέστειλε διακελευόμενος ὑπουργεῖν Εὐρυσθεῖ, Ἡρακλῆς δὲ παρελθὼν εἰς Δελφοὺς καὶ περὶ τούτων ἐπερωτήσας τὸν θεόν, ἔλαβε χρησμὸν τὸν δηλοῦντα διότι τοῖς θεοῖς δέδοκται δώδεκα ἄθλους τελέσαι προστάττοντος Εὐρυσθέως, καὶ τοῦτο πράξαντα τεύξεσθαι τῆς ἀθανασίας.

Τούτων δὲ προσταχθέντων ὁ μὲν Ἡρακλῆς 11
ἐνέπεσεν εἰς ἀθυμίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν· τό τε γὰρ τῷ ταπεινοτέρῳ δουλεύειν οὐδαμῶς ἄξιον ἔκρινε τῆς ἰδίας ἀρετῆς, τό τε τῷ Διὶ καὶ πατρὶ μὴ πείθεσθαι καὶ ἀσύμφορον ἐφαίνετο καὶ ἀδύνατον. εἰς πολλὴν οὖν ἀμηχανίαν ἐμπίπτοντος αὐτοῦ, Ἥρα μὲν ἔπεμψεν αὐτῷ λύτταν· ὁ δὲ τῇ ψυχῇ δυσφορῶν εἰς μανίαν ἐνέπεσε. τοῦ πάθους δ' αὐξομένου τῶν φρενῶν ἐκτὸς γενόμενος τὸν μὲν Ἰόλαον ἐπεβάλετο κτείνειν, ἐκείνου δὲ φυγόντος, καὶ τῶν παίδων τῶν ἐκ Μεγάρας πλησίον διατριβόντων, τούτους ὡς πο-

2 λεμίους κατετόξευσε. μόγις δὲ τῆς μανίας ἀπολυ- 257
θείς, καὶ ἐπιγνοὺς τὴν ἰδίαν ἄγνοιαν, περιαλγὴς ἦν
ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς. πάντων δ' αὐτῷ
συλλυπουμένων καὶ συμπενθούντων, ἐπὶ πολὺν
χρόνον κατὰ τὴν οἰκίαν ἡσύχαζεν, ἐκκλίνων τὰς τῶν
3 ἀνθρώπων ὁμιλίας τε καὶ ἀπαντήσεις. τέλος δὲ
τοῦ χρόνου τὸ πάθος πραΰναντος κρίνας ὑπομέ-
νειν τοὺς κινδύνους παρεγένετο πρὸς Εὐρυσθέα,
καὶ πρῶτον ἔλαβεν ἆθλον ἀποκτεῖναι τὸν ἐν Νεμέᾳ
λέοντα. οὗτος δὲ μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρω-
τος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ τῆς κατὰ
χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀνάγκης. διέτριβε δὲ
μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ
καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος Τρητόν· εἶχε
γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυχα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώ-
4 θει φωλεύειν τὸ θηρίον. ὁ δ' Ἡρακλῆς καταντή-
σας ἐπὶ τὸν τόπον προσέβαλεν αὐτῷ, καὶ τοῦ θη-
ρίου συμφυγόντος εἰς τὴν διώρυχα συνακολουθῶν
αὐτῷ καὶ τὸ ἕτερον τῶν στομίων ἐμφράξας συνε-
πλάκη, καὶ τὸν αὐχένα σφίγξας τοῖς βραχίοσιν ἀπέ-
πνιξε. τὴν δὲ δορὰν αὐτοῦ περιθέμενος, καὶ διὰ
τὸ μέγεθος ἅπαν τὸ ἴδιον σῶμα περιλαβών, εἶχε
σκεπαστήριον τῶν μετὰ ταῦτα κινδύνων.

5 Δεύτερον δ' ἔλαβεν ἆθλον ἀποκτεῖναι τὴν Λερ-
ναίαν ὕδραν, ἧς ἐξ ἑνὸς σώματος ἑκατὸν αὐχένες ἔχον-
τες κεφαλὰς ὄφεων διετετύπωντο. τούτων δ' εἰ μία
διαφθαρείη, διπλασίας ὁ τμηθεὶς ἀνίει τόπος· δι' ἣν
αἰτίαν ἀήττητος ὑπάρχειν διείληπτο, καὶ κατὰ λό-
γον· τὸ γὰρ χειρωθὲν αὐτῆς μέρος διπλάσιον ἀπε-
6 δίδου βοήθημα. πρὸς δὲ τὴν δυστραπελίαν ταύτην
ἐπινοήσας τι φιλοτέχνημα προσέταξεν Ἰολάῳ τὸ
ἀποτμηθὲν μέρος λαμπάδι καομένῃ ἐπικάειν, ἵνα

τὴν ῥύσιν ἐπίσχῃ τοῦ αἵματος. οὕτως οὖν χειρωσάμενος τὸ ζῷον εἰς τὴν χολὴν ἀπέβαπτε τὰς ἀκίδας, ἵνα τὸ βληθὲν βέλος ἔχῃ τὴν ἐκ τῆς ἀκίδος πληγὴν ἀνίατον.

Τρίτον δὲ πρόσταγμα ἔλαβεν ἐνεγκεῖν τὸν Ἐρυ- 12
μάνθιον κάπρον ζῶντα, ὃς διέτριβεν ἐν τῇ Λαμπείᾳ τῆς Ἀρκαδίας. ἐδόκει δὲ τὸ πρόσταγμα τοῦτο πολλὴν ἔχειν δυσχέρειαν· ἔδει γὰρ τὸν ἀγωνιζόμενον τοιούτῳ θηρίῳ τοσαύτην ἔχειν περιουσίαν ὥστε ἐπ' αὐτῆς τῆς μάχης ἀκριβῶς στοχάζεσθαι τοῦ καιροῦ. ἔτι μὲν γὰρ ἰσχύοντα ἀφεὶς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἂν ἐκινδύνευσε, πλέον δὲ τοῦ δέοντος καταπολεμήσας ἀπέκτεινεν, ὥστε τὸν ἆθλον ὑπάρχειν ἀσυντέλεστον. ὅμως δὲ κατὰ τὴν μάχην ταμιευσάμενος 2
ἀκριβῶς τὴν συμμετρίαν ἀπήνεγκε τὸν κάπρον ζῶντα πρὸς Εὐρυσθέα· ὃν ἰδὼν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν ὤμων φέροντα, καὶ φοβηθείς, ἔκρυψεν ἑαυτὸν εἰς χαλκοῦν πίθον.

Ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις Ἡρακλῆς κατηγω- 3
νίσατο τοὺς ὀνομαζομένους Κενταύρους διὰ τοιαύτας αἰτίας. Φόλος ἦν Κένταυρος, ἀφ' οὗ συνέβη τὸ πλησίον ὄρος Φολόην ὀνομασθῆναι· οὗτος ξενίοις δεχόμενος Ἡρακλέα τὸν κατακεχωσμένον οἴνου πίθον ἀνέῳξε. τοῦτον γὰρ μυθολογοῦσι τὸ παλαιὸν Διόνυσον παρατεθεῖσθαί τινι Κενταύρῳ, καὶ προστάξαι τότε ἀνοῖξαι ὅταν Ἡρακλῆς παραγένηται. διόπερ ὕστερον τέτταρσι γενεαῖς ἐπιξενωθέντος αὐτοῦ μνησθῆναι τὸν Φόλον τῆς Διονύσου παραγγελίας. ἀνοιχθέντος οὖν τοῦ πίθου, καὶ τῆς 4
εὐωδίας διὰ τὴν παλαιότητα καὶ δύναμιν τοῦ οἴνου προσπεσούσης τοῖς πλησίον οἰκοῦσι Κενταύροις, συνέβη διοιστρηθῆναι τούτους· διὸ καὶ προσπε-

σόντες ἀθρόοι τῇ οἰκήσει τοῦ Φόλου καταπληκτι-
5 κῶς ὥρμησαν πρὸς ἁρπαγήν. ὁ μὲν οὖν Φόλος
φοβηθεὶς ἔκρυψεν ἑαυτόν, ὁ δ' Ἡρακλῆς παραδόξως συνεπλάκη τοῖς βιαζομένοις· ἔδει γὰρ διαγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς ἀπὸ μὲν μητρὸς θεοὺς ὄντας, τὸ δὲ τάχος ἔχοντας ἵππων, ῥώμῃ δὲ δισωμάτους θῆρας, ἐμπειρίαν δὲ καὶ σύνεσιν ἔχοντας ἀνδρῶν. τῶν δὲ Κενταύρων οἱ μὲν πεύκας αὐτορρίζους ἔχοντες ἐπῆσαν, οἱ δὲ πέτρας μεγάλας, τινὲς δὲ λαμπά-
6 δας ἡμμένας, ἕτεροι δὲ βουφόνους πελέκεις. ὁ δ' ἀκαταπλήκτως ὑποστὰς ἀξίαν τῶν προκατειργασμένων συνεστήσατο μάχην. συνηγωνίζετο δ' αὐτοῖς ἡ μήτηρ Νεφέλη πολὺν ὄμβρον ἐκχέουσα, δι' οὗ τοὺς μὲν τετρασκελεῖς οὐκ ἔβλαπτε, τῷ δὲ δυσὶν ἠρεισμένῳ σκέλεσι τὴν βάσιν ὀλισθηρὰν κατεσκεύα-
ζεν. ἀλλ' ὅμως τοὺς τοιούτοις προτερήμασι πλεονεκτοῦντας Ἡρακλῆς παραδόξως κατηγωνίσατο, καὶ τοὺς μὲν πλείστους ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ὑπολειφθέν-
7 τας φυγεῖν ἠνάγκασε. τῶν δ' ἀναιρεθέντων Κενταύρων ὑπῆρχον ἐπιφανέστατοι Δάφνις καὶ Ἄργειος καὶ Ἀμφίων, ἔτι δὲ Ἱπποτίων καὶ Ὄρειος καὶ Ἰσοπλὴς καὶ Μελαγχαίτης, πρὸς δὲ τούτοις Θηρεὺς καὶ Δούπων καὶ Φρίξος. τῶν δὲ διαφυγόντων τὸν κίνδυνον ὕστερον ἕκαστος τιμωρίας ἠξιώθη· Ὄμαδος μὲν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ τὴν Εὐρυσθέως ἀδελφὴν Ἀλ-
κυόνην βιασάμενος ἀνῃρέθη. ἐφ' ᾧ συνέβη θαυμασθῆναι τὸν Ἡρακλέα διαφερόντως· τὸν μὲν γὰρ ἐχθρὸν κατ' ἰδίαν ἐμίσησε, τὴν δὲ ὑβριζομένην
8 ἐλεῶν ἐπιεικείᾳ διαφέρειν ὑπελάμβανεν. ἴδιον δέ τι συνέβη καὶ περὶ τὸν Ἡρακλέους φίλον τὸν ὀνομαζόμενον Φόλον. οὗτος γὰρ διὰ τὴν συγγένειαν 259
θάπτων τοὺς πεπτωκότας Κενταύρους, καὶ βέλος

ἔκ τινος ἐξαιρῶν, ὑπὸ τῆς ἀκίδος ἐπλήγη, καὶ τὸ τραῦμα ἔχων ἀνίατον ἐτελεύτησεν. ὃν Ἡρακλῆς μεγαλοπρεπῶς θάψας ὑπὸ τὸ ὄρος ἔθηκεν, ὃ στήλης ἐνδόξου γέγονε κρεῖττον· Φολόη γὰρ ὀνομαζόμενον διὰ τῆς ἐπωνυμίας μηνύει τὸν ταφέντα καὶ οὐ δι' ἐπιγραφῆς. ὁμοίως δὲ καὶ Χείρωνα τὸν ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ θαυμαζόμενον ἀκουσίως τόξου βολῇ διέφθειρε. καὶ περὶ μὲν τῶν Κενταύρων ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω.

Μετὰ δὲ ταῦτ' ἔλαβε πρόσταγμα τὴν χρυσόκε- 13
ρων μὲν οὖσαν ἔλαφον, τάχει δὲ διαφέρουσαν, ἀγαγεῖν. τοῦτον δὲ τὸν ἆθλον συντελῶν τὴν ἐπίνοιαν ἔσχεν οὐκ ἀχρηστοτέραν τῆς κατὰ τὸ σῶμα ῥώμης. οἱ μὲν γάρ φασιν αὐτὴν ἄρκυσιν ἑλεῖν, οἱ δὲ διὰ τῆς στιβείας χειρώσασθαι καθεύδουσαν, τινὲς δὲ συνεχεῖ διωγμῷ καταπονῆσαι· πλὴν ἄνευ βίας καὶ κινδύνων διὰ τῆς κατὰ τὴν ψυχὴν ἀγχινοίας τὸν ἆθλον τοῦτον κατειργάσατο.

Ὁ δ' Ἡρακλῆς πρόσταγμα λαβὼν τὰς ἐκ τῆς 2
Στυμφαλίδος λίμνης ὄρνιθας ἐξελάσαι, τέχνῃ καὶ ἐπινοίᾳ ῥᾳδίως συνετέλεσε τὸν ἆθλον. ἐπεπόλασε γάρ, ὡς ἔοικεν, ὀρνίθων πλῆθος ἀμύθητον, καὶ τοὺς ἐν τῇ πλησίον χώρᾳ καρποὺς ἐλυμαίνετο. βίᾳ μὲν οὖν ἀδύνατον ἦν χειρώσασθαι τὰ ζῷα διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ πλήθους, φιλοτέχνου δ' ἐπινοίας ἡ πρᾶξις προσεδεῖτο. διόπερ κατασκευάσας χαλκῆν πλαταγήν, καὶ διὰ ταύτης ἐξαίσιον κατασκευάζων ψόφον, ἐξεφόβει τὰ ζῷα, καὶ πέρας τῇ συνεχείᾳ τοῦ κρότου ῥᾳδίως ἐκπολεμήσας καθαρὰν ἐποίησε τὴν λίμνην.

Τελέσας δὲ καὶ τοῦτον τὸν ἆθλον ἔλαβε παρ' 3
Εὐρυσθέως πρόσταγμα τὴν αὐλὴν τὴν Αὐγέου καθῆραι μηδενὸς βοηθοῦντος· αὕτη δ' ἐκ πολλῶν

χρόνων ἠθροισμένην κόπρον εἶχεν ἄπλατον, ἣν ὕβρεως ἕνεκεν Εὐρυσθεὺς προσέταξε καθῆραι. ὁ δ' Ἡρακλῆς τὸ μὲν τοῖς ὤμοις ἐξενεγκεῖν ταύτην ἀπεδοκίμασεν, ἐκκλίνων τὴν ἐκ τῆς ὕβρεως αἰσχύνην· ἐπαγαγὼν δὲ τὸν Ἀλφειὸν καλούμενον ποταμὸν ἐπὶ την αὐλήν, καὶ διὰ τοῦ ῥεύματος ἐκκαθήρας αὐτήν, χωρὶς ὕβρεως συνετέλεσε τὸν ἆθλον ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. διὸ καὶ θαυμάσαι τις ἂν τὴν ἐπίνοιαν· τὸ γὰρ ὑπερήφανον τοῦ προστάγματος χωρὶς αἰσχύνης ἐπετέλεσεν, οὐδὲν ὑπομείνας ἀνάξιον τῆς ἀθανασίας.

4 Μετὰ δὲ ταῦτα λαβὼν ἆθλον τὸν ἐκ Κρήτης ταῦρον ἀγαγεῖν, οὗ Πασιφάην ἐρασθῆναί φασι, πλεύσας εἰς τὴν νῆσον, καὶ Μίνω τὸν βασιλέα συνεργὸν λαβών, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Πελοπόννησον, τὸ τηλικοῦτον πέλαγος ἐπ' αὐτῷ ναυστοληθείς.

14 Τελέσας δὲ τοῦτον τὸν ἆθλον τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα συνεστήσατο, κάλλιστον τῶν τόπων πρὸς τηλικαύτην πανήγυριν προκρίνας τὸ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ποταμὸν πεδίον, ἐν ᾧ τὸν ἀγῶνα τοῦτον τῷ Διὶ τῷ πατρίῳ καθιέρωσε. στεφανίτην δ' αὐτὸν ἐποίησεν, ὅτι καὶ αὐτὸς εὐηργέτησε τὸ γένος τῶν
2 ἀνθρώπων οὐδένα λαβὼν μισθόν. τὰ δὲ ἀθλήματα πάντα αὐτὸς ἀδηρίτως ἐνίκησε, μηδενὸς τολμήσαντος αὐτῷ συγκριθῆναι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀρετῆς, καίπερ τῶν ἀθλημάτων ἐναντίων ἀλλήλοις ὄντων· τὸν γὰρ πύκτην ἢ παγκρατιαστὴν τοῦ σταδιέως δύσκολον περιγενέσθαι, καὶ πάλιν τὸν ἐν τοῖς κούφοις ἀθλήμασι πρωτεύοντα τοὺς ἐν τοῖς βαρέσιν ὑπερέχοντας δυσχερὲς καταπονῆσαι. διόπερ εἰκότως ἐγένετο τιμιώτατος ἁπάντων τῶν ἀγώνων οὗτος, τὴν ἀρχὴν ἀπ' ἀγαθοῦ λαβών.

Οὐκ ἄξιον δὲ παραλιπεῖν οὐδὲ τὰς ὑπὸ τῶν θεῶν 3
δοθείσας αὐτῷ δωρεὰς διὰ τὴν ἀρετήν. ἀπὸ γὰρ
τῶν πολέμων τραπέντος αὐτοῦ πρὸς ἀνέσεις τε καὶ
τανηγύρεις, ἔτι δὲ ἑορτὰς καὶ ἀγῶνας, ἐτίμησαν
κὐτὸν δωρεαῖς οἰκείαις ἕκαστος τῶν θεῶν, Ἀθηνᾶ
μὲν πέπλῳ, Ἥφαιστος δὲ ῥοπάλῳ καὶ θώρακι· καὶ
πρὸς ἀλλήλους ἐφιλοτιμήθησαν οἱ προειρημένοι θεοὶ
κατὰ τὰς τέχνας, τῆς μὲν πρὸς εἰρηνικὴν ἀπόλαυ-
σιν καὶ τέρψιν, τοῦ δὲ πρὸς τὴν τῶν πολεμικῶν
κινδύνων ἀσφάλειαν. τῶν δ' ἄλλων Ποσειδῶν μὲν
ἵππους ἐδωρήσατο, Ἑρμῆς δὲ ξίφος, Ἀπόλλων δὲ
τόξον τε ἔδωκε καὶ τοξεύειν ἐδίδαξε, Δημήτηρ δὲ
πρὸς τὸν καθαρμὸν τοῦ Κενταύρων φόνου τὰ μικρὰ
μυστήρια συνεστήσατο, τὸν Ἡρακλέα τιμῶσα.

Ἴδιον δέ τι συνέβη καὶ κατὰ τὴν γένεσιν τοῦ 4
θεοῦ τούτου συντελεσθῆναι. Ζεὺς γὰρ πρώτῃ μὲν
μίγη γυναικὶ θνητῇ Νιόβῃ τῇ Φορωνέως, ἐσχάτῃ
δ' Ἀλκμήνῃ· ταύτην δ' ἀπὸ Νιόβης ἑκκαιδεκάτην
οἱ μυθογράφοι γενεαλογοῦσιν· ὥστε τοῦ γεννᾶν ἀν-
θρώπους ἐκ μὲν τῶν ταύτης προγόνων ἤρξατο, εἰς
κὐτὴν δὲ ταύτην κατέληξεν· ἐν ταύτῃ γὰρ τὰς πρὸς
θνητὴν ὁμιλίας κατέλυσε, καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον
χρόνους οὐδένα τούτων γεννήσειν ἄξιον ἐλπίζων
οὐκ ἐβουλήθη τοῖς κρείττοσιν ἐπεισάγειν τὰ χείρω.

Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν περὶ τὴν Παλλήνην γιγάν- 15
των ἑλομένων τὸν πρὸς τοὺς ἀθανάτους πόλεμον,
Ἡρακλῆς τοῖς θεοῖς συναγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς
ἀνελὼν τῶν γηγενῶν, ἀποδοχῆς ἔτυχε τῆς μεγίστης.
Ζεὺς γὰρ τοὺς μὲν συναγωνισαμένους τῶν θεῶν
μόνους ὠνόμασεν Ὀλυμπίους, ἵνα τῇ ταύτης τιμῇ
ὁ ἀγαθὸς κοσμηθεὶς ἐπωνυμίᾳ διαφέρῃ τοῦ χείρονος·
ἔξίωσε δὲ ταύτης τῆς προσηγορίας τῶν ἐκ θνητῶν

γυναικῶν γενομένων Διόνυσον καὶ Ἡρακλέα, οὐ μόνον ὅτι πατρὸς ἦσαν Διός, ἀλλὰ διότι καὶ τὴν προαίρεσιν ὁμοίαν ἔσχον, εὐεργετήσαντες μεγάλα τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων.

2 Ζεὺς δέ, Προμηθέως παραδόντος τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις, δεσμοῖς κατελάβετο καὶ παρέστησεν ἀετὸν τὸν ἐσθίοντα τὸ ἧπαρ αὐτοῦ. Ἡρακλῆς δὲ ὁρῶν τῆς τιμωρίας αὐτὸν τυγχάνοντα διὰ τὴν τῶν ἀνθρώπων εὐεργεσίαν, τὸν μὲν ἀετὸν κατετόξευσε, τὸν δὲ Δία πείσας λῆξαι τῆς ὀργῆς ἔσωσε τὸν κοινὸν εὐεργέτην.

3 Μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαβεν ἆθλον ἀγαγεῖν τὰς Διομήδους τοῦ Θρᾳκὸς ἵππους. αὗται δὲ χαλκᾶς μὲν φάτνας εἶχον διὰ τὴν ἀγριότητα, ἁλύσεσι δὲ σιδηραῖς διὰ τὴν ἰσχὺν ἐδεσμεύοντο, τροφὴν δ' ἐλάμβανον οὐ τὴν ἐκ γῆς φυομένην, ἀλλὰ τὰ τῶν ξένων μέλη διαιρούμεναι τροφὴν εἶχον τὴν συμφορὰν τῶν ἀκληρούντων. ταύτας ὁ Ἡρακλῆς βουλόμενος χειρώσασθαι τὸν κύριον Διομήδην παρέβαλε, καὶ ταῖς τοῦ παρανομεῖν διδάξαντος σαρξὶν ἐκπληρώσας
4 τὴν ἔνδειαν τῶν ζῴων εὐπειθεῖς ἔσχεν. Εὐρυσθεὺς δέ, ἀχθεισῶν πρὸς αὐτὸν τῶν ἵππων, ταύτας μὲν ἱερὰς ἐποίησεν Ἥρας, ὧν τὴν ἐπιγονὴν συνέβη διαμεῖναι μέχρι τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος βασιλείας.

16 Τοῦτον δὲ τὸν ἆθλον ἐπιτελέσας μετ' Ἰάσονος συνεξέπλευσε συστρατεύσων ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρος εἰς Κόλχους. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τῇ τῶν Ἀργοναυτῶν στρατείᾳ τὰ κατὰ μέρος διέξιμεν. Ἡρακλῆς δὲ λαβὼν πρόσταγμα τὸν Ἱππολύτης τῆς Ἀμαζόνος ἐνεγκεῖν ζωστῆρα, τὴν ἐπὶ τὰς Ἀμαζόνας στρατείαν ἐποιήσατο. πλεύσας οὖν εἰς τὸν ἀπ' ἐκείνου

ξεινον κληθέντα Πόντου, καὶ καταπλεύσας ἐπὶ
ἐκβολὰς τοῦ Θερμώδοντος ποταμοῦ, πλησίον
μισκύρας πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ἐν ᾗ τὰ
σίλεια τῶν Ἀμαζόνων ὑπῆρχε. καὶ τὸ μὲν πρῶ- 2
ἦγεν παρ' αὐτῶν τὸν προστεταγμένον ζωστῆρα·
δ' οὐχ ὑπήκουον, συνῆψε μάχην αὐταῖς. τὸ μὲν
ἄλλο πλῆθος αὐτῶν ἀντετάχθη τοῖς πολλοῖς,
δὲ τιμιώταται κατ' αὐτὸν ταχθεῖσαι τὸν Ἡρακλέα
χην καρτερὰν συνεστήσαντο. πρώτη μὲν γὰρ αὐτῷ
νάψασα μάχην Ἄελλα καὶ διὰ τὸ τάχος ταύτης
ευχυῖα τῆς προσηγορίας, ὀξύτερον εὗρεν αὐτῆς
ἀντιταχθέντα. δευτέρα δὲ Φιλιππὶς εὐθὺς ἐκ
πρώτης συστάσεως καιρίῳ πληγῇ περιπεσοῦσα
φθάρη. μετὰ δὲ ταῦτα Προθόῃ συνῆψε μάχην,
ἐκ προκλήσεως ἔφασαν ἑπτάκις νενικηκέναι τὸν
τιταξάμενον. πεσούσης δὲ καὶ ταύτης, τετάρτην
ιρώσατο τὴν ὀνομαζομένην Ἐρίβοιαν. αὕτη δὲ
τὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδραγαθίαν
υχωμένη μηδενὸς χρείαν ἔχειν βοηθοῦ, ψευδῆ τὴν
χγελίαν ἔσχε κρείττονι περιπεσοῦσα. μετὰ δὲ 3
ύτας Κελαινὼ καὶ Εὐρυβία καὶ Φοίβη, τῆς Ἀρ-
ιδος οὖσαι συγκυνηγοὶ καὶ διὰ παντὸς εὐστόχως
οντίζουσαι, τὸν ἕνα σκοπὸν οὐκ ἔτρωσαν, ἀλλ' ἑαυ-
ς συνασπίζουσαι τότε πᾶσαι κατεκόπησαν. μετὰ δὲ
ύτας Δηιάνειραν καὶ Ἀστερίαν καὶ Μάρπην, ἔτι
Τέκμησσαν καὶ Ἀλκίππην ἐχειρώσατο. αὕτη δὲ
όσασα παρθένος διαμενεῖν τὸν μὲν ὅρκον διε-
ρησε, τὸ δὲ ζῆν οὐ διεφύλαξεν. ἡ δὲ τὴν στρα-
γίαν ἔχουσα τῶν Ἀμαζόνων Μελανίππη καὶ θαυ-
ζομένη μάλιστα δι' ἀνδρείαν ἀπέβαλε τὴν ἡγε-
νίαν. Ἡρακλῆς δὲ τὰς ἐπιφανεστάτας τῶν Ἀμα- 4
νίδων ἀνελὼν καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος φυγεῖν

συναναγκάσας, κατέκοψε τὰς πλείστας, ὥστε παντελῶς τὸ ἔθνος αὐτῶν συντριβῆναι. τῶν δὲ αἰχμαλωτίδων Ἀντιόπην μὲν ἐδωρήσατο Θησεῖ, Μελανίππην δὲ ἀπελύτρωσεν ἀντιλαβὼν τὸν ζωστῆρα.

17 Εὐρυσθέως δὲ προστάξαντος ἆθλον δέκατον τὰς Γηρυόνου βοῦς ἀγαγεῖν, ἃς νέμεσθαι συνέβαινε τῆς Ἰβηρίας ἐν τοῖς πρὸς τὸν Ὠκεανὸν κεκλιμένοις μέρεσιν, Ἡρακλῆς θεωρῶν τὸν πόνον τοῦτον μεγάλης προσδεόμενον παρασκευῆς καὶ κακοπαθείας, συνεστήσατο στόλον ἀξιόλογον καὶ πλῆθος στρατιωτῶν ἀξιόχρεων ἐπὶ ταύτην τὴν στρατείαν. διεβεβόητο γὰρ κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ὅτι Χρυσάωρ ὁ λαβὼν ἀπὸ τοῦ πλούτου τὴν προσηγορίαν βασιλεύει μὲν ἁπάσης Ἰβηρίας, τρεῖς δ' ἔχει συναγωνιστὰς υἱούς, διαφέροντας ταῖς τε ῥώμαις τῶν σωμάτων καὶ ταῖς ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσιν ἀνδραγαθίαις, πρὸς δὲ τούτοις ὅτι τῶν υἱῶν ἕκαστος μεγάλας ἔχει δυνάμεις συνεστώσας ἐξ ἐθνῶν μαχίμων· ὧν δὴ χάριν ὁ μὲν Εὐρυσθεὺς νομίζων δυσέφικτον εἶναι τὴν ἐπὶ τούτους στρατείαν, προσετάχει τὸν προειρημένον ἆθλον. ὁ δ' Ἡρακλῆς ἀκολούθως ταῖς προκατειργασμέναις πράξεσι τεθαρρηκότως ὑπέστη τοὺς κινδύνους. καὶ τὰς μὲν δυνάμεις ἤθροισεν εἰς Κρήτην, κεκρικὼς ἐκ ταύτης ποιεῖσθαι τὴν ὁρμήν· σφόδρα γὰρ εὐφυῶς ἡ νῆσος αὕτη κεῖται πρὸς τὰς ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην στρατείας. πρὸ δὲ τῆς ἀναγωγῆς τιμηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων μεγαλοπρεπῶς, καὶ βουλόμενος τοῖς Κρησὶ χαρίσασθαι, καθαρὰν ἐποίησε τὴν νῆσον τῶν θηρίων. διόπερ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις οὐδὲν ἔτι τῶν ἀγρίων ζῴων ὑπῆρχεν ἐν τῇ νήσῳ, οἷον ἄρκτων, λύκων, ὄφεων ἢ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων.

ταῦτα δ' ἔπραξεν ἀποσεμνύνων τὴν νῆσον, ἐν ᾗ μυθολογοῦσι καὶ γενέσθαι καὶ τραφῆναι τὸν Δία. ποιησάμενος οὖν τὸν ἐκ ταύτης πλοῦν κατῆρεν εἰς 4
τὴν Λιβύην, καὶ πρῶτον μὲν Ἀνταῖον τὸν ῥώμῃ σώματος καὶ παλαίστρας ἐμπειρίᾳ διαβεβοημένον καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ καταπαλαισθέντας ξένους ἀποκτείναντα προκαλεσάμενος εἰς μάχην καὶ συμπλακεὶς διέφθειρεν. ἀκολούθως δὲ τούτοις τὴν μὲν Λιβύην πλήθουσαν ἀγρίων ζῴων, πολλὰ τῶν κατὰ τὴν ἔρημον χώραν χειρωσάμενος, ἐξημέρωσεν, ὥστε καὶ γεωργίαις καὶ ταῖς ἄλλαις φυτείαις ταῖς τοὺς καρποὺς παρασκευαζούσαις πληρωθῆναι πολλὴν μὲν ἀμπελόφυτον χώραν, πολλὴν δὲ ἐλαιοφόρον· καθόλου δὲ τὴν Λιβύην διὰ τὸ πλῆθος τῶν κατὰ τὴν χώραν θηρίων ἀοίκητον πρότερον οὖσαν ἐξημερώσας ἐποίησε μηδεμιᾶς χώρας εὐδαιμονίᾳ λείπεσθαι. ὁμοίως 5
δὲ καὶ τοὺς παρανομοῦντας ἀνθρώπους ἢ δυνάστας ὑπερηφάνους ἀποκτείνας τὰς πόλεις ἐποίησεν εὐδαίμονας. μυθολογοῦσι δ' αὐτὸν διὰ τοῦτο μισῆσαι καὶ πολεμῆσαι τὸ γένος τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ παρανόμων ἀνδρῶν, ὅτι παιδὶ μὲν ὄντι νηπίῳ συνέβη τοὺς ὄφεις ἐπιβούλους αὐτῷ γενέσθαι, ἀνδρωθέντι δὲ πεσεῖν ὑπ' ἐξουσίαν ὑπερηφάνου καὶ ἀδίκου μονάρχου τοῦ τοὺς ἄθλους προστάττοντος.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀνταίου θάνατον παρελθὼν εἰς 18
Αἴγυπτον ἀνεῖλε Βούσιριν τὸν βασιλέα ξενοκτονοῦντα τοὺς παρεπιδημοῦντας. διεξιὼν δὲ τὴν ἄνυδρον τῆς Λιβύης, καὶ περιτυχὼν χώρᾳ καταρρύτῳ καὶ καρποφόρῳ, πόλιν ἔκτισε θαυμαστὴν τῷ μεγέθει, τὴν ὀνομαζομένην Ἑκατόμπυλον, ἣν ἔθετο τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν κατ' αὐτὴν πυλῶν. διαμεμένηκε δὲ ἡ ταύτης τῆς πόλεως εὐδαι-

μονία μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν, ἐν οἷς Καρχηδόνιοι δυνάμεσιν ἀξιολόγοις καὶ στρατηγοῖς ἀγαθοῖς στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὴν κύριοι κατέστησαν.
2 ὁ δ' Ἡρακλῆς πολλὴν τῆς Λιβύης ἐπελθὼν παρῆλθεν ἐπὶ τὸν πρὸς Γαδείροις Ὠκεανόν, καὶ στήλας ἔθετο καθ' ἑκατέραν τῶν ἠπείρων. συμπαραπλέοντος δὲ τοῦ στόλου διαβὰς εἰς τὴν Ἰβηρίαν, καὶ καταλαβὼν τοὺς Χρυσάορος υἱοὺς τρισὶ δυνάμεσι μεγάλαις κατεστρατοπεδευκότας ἐκ διαστήματος, πάντας τοὺς ἡγεμόνας ἐκ προκλήσεως ἀνελὼν καὶ τὴν Ἰβηρίαν χειρωσάμενος ἀπήλασε τὰς διωνο-
3 μασμένας τῶν βοῶν ἀγέλας. διεξιὼν δὲ τὴν τῶν Ἰβήρων χώραν, καὶ τιμηθεὶς ὑπό τινος τῶν ἐγχωρίων βασιλέως, ἀνδρὸς εὐσεβείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διαφέροντος, κατέλιπε μέρος τῶν βοῶν ἐν δωρεαῖς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ λαβὼν ἁπάσας καθιέρωσεν Ἡρακλεῖ, καὶ κατ' ἐνιαυτὸν ἐκ τούτων ἔθυεν αὐτῷ τὸν καλλιστεύοντα τῶν ταύρων· τὰς δὲ βοῦς τηρουμένας συνέβη ἱερὰς διαμεῖναι κατὰ τὴν Ἰβηρίαν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς καιρῶν.

4 Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ περὶ τῶν Ἡρακλέους στηλῶν ἐμνήσθημεν, οἰκεῖον εἶναι νομίζομεν περὶ αὐτῶν διελθεῖν. Ἡρακλῆς γὰρ παραβαλὼν εἰς τὰς ἄκρας τῶν ἠπείρων τὰς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν κειμένας τῆς τε Λιβύης καὶ τῆς Εὐρώπης ἔγνω τῆς στρατείας θέσθαι στήλας ταύτας. βουλόμενος δ' ἀείμνηστον ἔργον ἐπ' αὐτῷ συντελέσαι,
5 φασὶ τὰς ἄκρας ἀμφοτέρας ἐπὶ πολὺ προσχῶσαι· διὸ καὶ πρότερον διεστηκυίας ἀπ' ἀλλήλων πολὺ διάστημα, συναγαγεῖν τὸν πόρον εἰς στενόν, ὅπως ἁλιτενοῦς καὶ στενοῦ γενομένου κωλύηται τὰ μεγάλα κήτη διεκπίπτειν ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς τὴν ἐντὸς θάλατταν, ἅμα δὲ καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἔργων μένῃ

ἀείμνηστος ἡ δόξα τοῦ κατασκευάσαντος, ὡς δέ τινές φασι, τοὐναντίον τῶν ἠπείρων ἀμφοτέρων συνεξευγμένων διασκάψαι ταύτας, καὶ τὸν πόρον ἀνοίξαντα ποιῆσαι τὸν Ὠκεανὸν μίσγεσθαι τῇ καθ' ἡμᾶς θαλάττῃ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐξέσται σκοπεῖν ὡς ἂν ἕκαστος ἑαυτὸν πείθῃ. τὸ παραπλήσιον δὲ τούτοις ἔπραξε πρότερον κατὰ τὴν Ἑλλάδα. περὶ μὲν γὰρ τὰ καλούμενα Τέμπη τῆς πεδιάδος χώρας ἐπὶ πολὺν τόπον λιμναζούσης διέσκαψε τὸν συνεχῆ τόπον, καὶ κατὰ τῆς διώρυχος δεξάμενος ἅπαν τὸ κατὰ τὴν λίμνην ὕδωρ ἐποίησε τὰ πεδία φανῆναι τὰ κατὰ τὴν Θετταλίαν παρὰ τὸν Πηνειὸν ποταμόν· ἐν δὲ τῇ Βοιωτίᾳ τοὐναντίον ἐμφράξας τὸ περὶ τὸν Μινύειον Ὀρχομενὸν ῥεῖθρον ἐποίησε λιμνάζειν τὴν χώραν καὶ φθαρῆναι τὰ κατ' αὐτὴν ἅπαντα. ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ τὴν Θετταλίαν ἔπραξεν εὐεργετῶν τοὺς Ἕλληνας, τὰ δὲ κατὰ τὴν Βοιωτίαν τιμωρίαν λαμβάνων παρὰ τῶν τὴν Μινυάδα κατοικούντων διὰ τὴν τῶν Θηβαίων καταδούλωσιν. 6 7

Ὁ δ' Ἡρακλῆς τῶν μὲν Ἰβήρων παρέδωκε τὴν βασιλείαν τοῖς ἀρίστοις τῶν ἐγχωρίων, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν καὶ καταντήσας εἰς τὴν Κελτικὴν καὶ πᾶσαν ἐπελθὼν κατέλυσε μὲν τὰς συνήθεις παρανομίας καὶ ξενοκτονίας, πολλοῦ δὲ πλήθους ἀνθρώπων ἐκ παντὸς ἔθνους ἑκουσίως συστρατεύοντος ἔκτισε πόλιν εὐμεγέθη τὴν ὀνομασθεῖσαν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν στρατείαν ἄλης Ἀλησίαν. πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἐγχωρίων ἀνέμιξεν εἰς τὴν πόλιν· ὧν ἐπικρατησάντων τῷ πλήθει πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας ἐκβαρβαρωθῆναι συνέβη. οἱ δὲ Κελτοὶ μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν τιμῶσι ταύτην τὴν πόλιν, ὡς ἁπάσης τῆς Κελτικῆς οὖσαν ἑστίαν καὶ 19 2

μητρόπολιν. διέμεινε δ' αὕτη πάντα τὸν ἀφ' Ἡρακλέους χρόνον ἐλευθέρα καὶ ἀπόρθητος μέχρι τοῦ καθ' ἡμᾶς χρόνου· τὸ δὲ τελευταῖον ὑπὸ Γαΐου Καίσαρος τοῦ διὰ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων θεοῦ προσαγορευθέντος ἐκ βίας ἁλοῦσα συνηναγκάσθη μετὰ πάντων τῶν ἄλλων Κελτῶν ὑποταγῆναι Ῥωμαίοις.

3 ὁ δ' Ἡρακλῆς τὴν ἐκ τῆς Κελτικῆς πορείαν ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ποιούμενος, καὶ διεξιὼν τὴν ὀρεινὴν τὴν κατὰ τὰς Ἄλπεις, ὡδοποίησε τὴν τραχύτητα τῆς ὁδοῦ καὶ τὸ δύσβατον, ὥστε δύνασθαι στρατοπέδοις καὶ

4 ταῖς τῶν ὑποζυγίων ἀποσκευαῖς βάσιμον εἶναι. τῶν δὲ τὴν ὀρεινὴν ταύτην κατοικούντων βαρβάρων εἰωθότων τὰ διεξιόντα τῶν στρατοπέδων περικόπτειν καὶ λῃστεύειν ἐν ταῖς δυσχωρίαις, χειρωσάμενος ἅπαντας καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς παρανομίας 205 ἀνελὼν ἐποίησεν ἀσφαλῆ τοῖς μεταγενεστέροις τὴν ὁδοιπορίαν. διελθὼν δὲ τὰς Ἄλπεις καὶ τῆς νῦν καλουμένης Γαλατίας τὴν πεδιάδα διεξιὼν ἐποιήσατο τὴν πορείαν διὰ τῆς Λιγυστικῆς.

20 Οἱ δὲ ταύτην τὴν χώραν κατοικοῦντες Λίγυες νέμονται γῆν τραχεῖαν καὶ παντελῶς λυπράν· τῶν δ' ἐγχωρίων ταῖς ἐργασίαις καὶ ταῖς τῆς κακοπαθείας ὑπερβολαῖς φέρει καρποὺς πρὸς βίαν ὀλίγους. διὸ καὶ τοῖς ὄγκοις εἰσὶ συνεσταλμένοι καὶ διὰ τὴν συνεχῆ γυμνασίαν εὔτονοι· τῆς γὰρ κατὰ τὴν τρυφὴν ῥᾳστώνης πολὺ κεχωρισμένοι ἐλαφροὶ μὲν ταῖς εὐκινησίαις εἰσίν, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς ἀγῶσι ταῖς

2 ἀλκαῖς διάφοροι. καθόλου δὲ τῶν πλησιοχώρων τὸ πονεῖν συνεχῶς ἠσκηκότων, καὶ τῆς χώρας πολλῆς ἐργασίας προσδεομένης, εἰθίκασι τὰς γυναῖκας τῶν κακοπαθειῶν τῶν ἐν ταῖς ἐργασίαις κοινωνοὺς ποιεῖσθαι. μισθοῦ δὲ παρ' ἀλλήλοις ἐργαζομένων τῶν

τε ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἴδιόν τι καὶ παράδοξον καθ' ἡμᾶς συνέβη περὶ μίαν γυναῖκα γενέσθαι. ἔγκυος γὰρ οὖσα καὶ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἐρ- 3
γαζομένη μισθοῦ, μεταξὺ συνεχομένη ταῖς ὠδῖσιν ἀπῆλθεν εἴς τινας θάμνους ἀθορύβως· ἐν οἷς τεκοῦσα, καὶ τὸ παιδίον φύλλοις ἐνειλήσασα, τοῦτο μὲν ἀπέκρυψεν, αὐτὴ δὲ συμμίξασα τοῖς ἐργαζομένοις τὴν αὐτὴν ἐκείνοις ὑπέμεινε κακοπάθειαν, οὐδὲν δηλώσασα περὶ τοῦ συμβεβηκότος. τοῦ βρέφους δὲ κλαυθμυριζομένου, καὶ τῆς πράξεως φανερᾶς γενομένης, ὁ μὲν ἐφεστηκὼς οὐδαμῶς ἠδύνατο πεῖσαι παύσασθαι τῶν ἔργων· ἡ δ' οὐ πρότερον ἀπέστη τῆς κακοπαθείας, ἕως ὁ μισθωσάμενος ἐλεήσας καὶ τὸν μισθὸν ἀποδοὺς ἀπέλυσε τῶν ἔργων.

Ἡρακλῆς δὲ διελθὼν τήν τε τῶν Λιγύων καὶ τὴν 21
τῶν Τυρρηνῶν χώραν, καταντήσας πρὸς τὸν Τίβεριν ποταμὸν κατεστρατοπέδευσεν οὗ νῦν ἡ Ῥώμη ἐστίν. ἀλλ' αὕτη μὲν πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον ὑπὸ Ῥωμύλου τοῦ Ἄρεος ἐκτίσθη, τότε δέ τινες τῶν ἐγχωρίων κατῴκουν ἐν τῷ νῦν καλουμένῳ Παλατίῳ, μικρὰν παντελῶς πόλιν οἰκοῦντες. ἐν ταύτῃ δὲ 2
τῶν ἐπιφανῶν ὄντες ἀνδρῶν Κάκιος καὶ Πινάριος ἐδέξαντο τὸν Ἡρακλέα ξενίοις ἀξιολόγοις καὶ δωρεαῖς κεχαρισμέναις ἐτίμησαν· καὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν ὑπομνήματα μέχρι τῶνδε τῶν καιρῶν διαμένει κατὰ τὴν Ῥώμην. τῶν γὰρ νῦν εὐγενῶν ἀνδρῶν τὸ τῶν Πιναρίων ὀνομαζόμενον γένος διαμένει παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις, ὡς ὑπάρχον ἀρχαιότατον, τοῦ δὲ Κακίου ἐν τῷ Παλατίῳ κατάβασίς ἐστιν ἔχουσα λιθίνην κλίμακα τὴν ὀνομαζομένην ἀπ' ἐκείνου Κακίαν, οὖσαν πλησίον τῆς τότε γενομένης οἰκίας

3 τοῦ Κακίου. ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς ἀποδεξάμενος τὴν εὔνοιαν τῶν τὸ Παλάτιον οἰκούντων, προεῖπεν αὐτοῖς ὅτι μετὰ τὴν ἑαυτοῦ μετάστασιν εἰς θεοὺς τοῖς εὐξαμένοις ἐκδεκατεύσειν Ἡρακλεῖ τὴν οὐσίαν συμβήσεται τὸν βίον εὐδαιμονέστερον ἔχειν. ὃ καὶ συνέβη κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους διαμεῖναι μέχρι τῶν
4 καθ' ἡμᾶς χρόνων· πολλοὺς γὰρ Ῥωμαίων οὐ μόνον τῶν συμμέτρους οὐσίας κεκτημένων, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγαλοπλούτων τινὰς εὐξαμένους ἐκδεκατεύσειν Ἡρακλεῖ, καὶ μετὰ ταῦτα γενομένους εὐδαίμονας, ἐκδεκατεῦσαι τὰς οὐσίας οὔσας ταλάντων τετρακισχιλίων. Λεύκολλος γὰρ ὁ τῶν καθ' αὑτὸν Ῥωμαίων σχεδόν τι πλουσιώτατος ὢν διατιμησάμενος τὴν ἰδίαν οὐσίαν κατέθυσε τῷ θεῷ πᾶσαν τὴν δεκάτην, εὐωχίας ποιῶν συνεχεῖς καὶ πολυδαπάνους. κατεσκεύασαν δὲ καὶ Ῥωμαῖοι τούτῳ τῷ θεῷ παρὰ τὸν Τίβεριν ἱερὸν ἀξιόλογον, ἐν ᾧ νομίζουσι συντελεῖν τὰς ἐκ τῆς δεκάτης θυσίας. 267

5 Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς ἀπὸ τοῦ Τιβέρεως ἀναζεύξας, καὶ διεξιὼν τὴν παράλιον τῆς νῦν Ἰταλίας ὀνομαζομένης, κατήντησεν εἰς τὸ Κυμαῖον πεδίον, ἐν ᾧ μυθολογοῦσιν ἄνδρας γενέσθαι ταῖς τε ῥώμαις προέχοντας καὶ ἐπὶ παρανομίᾳ διωνομασμένους, οὓς ὀνομάζεσθαι γίγαντας. ὠνομάσθαι δὲ καὶ τὸ πεδίον τοῦτο Φλεγραῖον ἀπὸ τοῦ λόφου τοῦ τὸ παλαιὸν ἐκφυσῶντος ἄπλατον πῦρ παραπλησίως τῇ κατὰ τὴν Σικελίαν Αἴτνῃ· καλεῖται δὲ νῦν ὁ λόφος Οὐεσουούιος, ἔχων πολλὰ σημεῖα τοῦ κεκαῦσθαι κατὰ
6 τοὺς ἀρχαίους χρόνους. τοὺς δ' οὖν γίγαντας πυθομένους τὴν Ἡρακλέους παρουσίαν ἀθροισθῆναι πάντας καὶ παρατάξασθαι τῷ προειρημένῳ. θαυμαστῆς δὲ γενομένης μάχης κατά τε τὴν ῥώμην καὶ

τὴν ἀλκὴν τῶν γιγάντων, φασὶ τὸν Ἡρακλέα, συμμαχούντων αὐτῷ τῶν θεῶν, κρατῆσαι τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς πλείστους ἀνελόντα τὴν χώραν ἐξημερῶσαι. μυθολογοῦνται δ' οἱ γίγαντες γηγενεῖς γεγονέναι 7
διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κατὰ τὸ σῶμα μεγέθους. καὶ περὶ μὲν τῶν ἐν Φλέγρᾳ φονευθέντων γιγάντων τοιαῦτα μυθολογοῦσί τινες, οἷς καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεὺς ἠκολούθησεν.

Ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐκ τοῦ Φλεγραίου πεδίου κατελ- 22
θὼν παρὰ τὴν θάλατταν κατεσκεύασεν ἔργα περὶ τὴν Ἄορνον ὀνομαζομένην λίμνην, ἱερὰν δὲ Φερσεφόνης νομιζομένην. κεῖται μὲν οὖν ἡ λίμνη μεταξὺ Μισηνοῦ καὶ Δικαιαρχείων, πλησίον τῶν θερμῶν ὑδάτων, ἔχει δὲ τὴν μὲν περίμετρον ὡς πέντε σταδίων, τὸ δὲ βάθος ἄπιστον· ἔχουσα γὰρ ὕδωρ καθαρώτατον φαίνεται τῇ χρόᾳ κυανοῦν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ βάθους. μυθολογοῦσι δὲ τὸ μὲν 2
παλαιὸν γεγενῆσθαι νεκυομαντεῖον πρὸς αὐτῇ, ὃ τοῖς ὕστερον χρόνοις καταλελύσθαι φασίν. ἀναπεπταμένης δὲ τῆς λίμνης εἰς τὴν θάλατταν, τὸν Ἡρακλέα λέγεται τὸν μὲν ἔκρουν ἐγχῶσαι, τὴν δ' ὁδὸν τὴν νῦν οὖσαν παρὰ θάλατταν κατασκευάσαι, τὴν ἀπ' ἐκείνου καλουμένην Ἡρακλείαν.

Ταῦτα μὲν οὖν ἔπραξε περὶ ἐκείνους τοὺς τό- 3
πους. ἐντεῦθεν δ' ἀναζεύξας κατήντησε τῆς Ποσειδωνιατῶν χώρας πρός τινα πέτραν, πρὸς ἣ μυθολογοῦσιν ἰδιόν τι γενέσθαι καὶ παράδοξον. τῶν γὰρ ἐγχωρίων τινὰ κυνηγὸν ἐν τοῖς κατὰ τὴν θήραν ἀνδραγαθήμασι διωνομασμένον ἐν μὲν τοῖς ἔμ-
268 προσθεν χρόνοις εἰωθέναι τῶν ληφθέντων θηρίων τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς πόδας ἀνατιθέναι τῇ Ἀρτέμιδι καὶ προσηλοῦν τοῖς δένδρεσι, τότε δ' οὖν

ὑπερφυῆ κάπρον χειρωσάμενον, καὶ τῆς θεοῦ καταφρονήσαντα, εἰπεῖν ὅτι τὴν κεφαλὴν τοῦ θηρίου ἑαυτῷ ἀνατίθησι, καὶ τοῖς λόγοις ἀκολούθως ἐκ τινος δένδρου κρεμάσαι ταύτην, αὐτὸν δέ, καυματώδους περιστάσεως οὔσης, κατὰ μεσημβρίαν εἰς ὕπνον τραπῆναι· καθ' ὃν δὴ χρόνον τοῦ δεσμοῦ λυθέντος αὐτομάτως πεσεῖν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τὸν κοιμώμενον καὶ διαφθεῖραι. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἄν τις θαυμάσειε τὸ γεγονός, ὅτι τῆς θεᾶς ταύτης πολλαὶ περιστάσεις μνημονεύονται περιέχουσαι τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν τιμωρίαν. τῷ δ' Ἡρακλεῖ διὰ τὴν εὐσέβειαν τοὐναντίον συνέβη γενέσθαι. καταντήσαντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Ῥηγίνης καὶ Λοκρίδος, καὶ διὰ τὸν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας κόπον ἀναπαυομένου, φασὶν ὑπὸ τῶν τεττίγων αὐτὸν ἐνοχλούμενον εὔξασθαι τοῖς θεοῖς ἀφανεῖς γενέσθαι τοὺς ἐνοχλοῦντας αὐτόν· καὶ διὰ τοῦτο, τῶν θεῶν βεβαιωσάντων τὴν εὐχήν, μὴ μόνον κατὰ τὸ παρὸν ἀφανεῖς γενέσθαι τούτους, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ὕστερον χρόνον ἅπαντα μηδένα κατὰ τὴν χώραν φαίνεσθαι τέττιγα.

6 Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς καταντήσας ἐπὶ τὸν πορθμὸν κατὰ τὸ στενώτατον τῆς θαλάττης τὰς μὲν βοῦς ἐπεραίωσεν εἰς τὴν Σικελίαν, αὐτὸς δὲ ταύρου κέρως λαβόμενος διενήξατο τὸν πόρον, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων τριῶν καὶ δέκα, ὡς Τίμαιός φησι.

23 μετὰ δὲ ταῦτα βουλόμενος ἐγκυκλωθῆναι πᾶσαν Σικελίαν, ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἀπὸ Πελωριάδος ἐπὶ τὸν Ἔρυκα. διεξιόντος δ' αὐτοῦ τὴν παράλιον τῆς νήσου, μυθολογοῦσι τὰς Νύμφας ἀνεῖναι θερμὰ λουτρὰ πρὸς τὴν ἀναπαυσιν τῆς κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν αὐτῷ γενομένης κακοπαθείας. τούτων

δὲ ὄντων διττῶν, τὰ μὲν Ἱμεραῖα, τὰ δ' Ἐγεσταῖα προσαγορεύεται, τὴν ὀνομασίαν ἔχοντα ταύτην ἀπὸ τῶν τόπων. τοῦ δ' Ἡρακλέους πλησιάσαντος τοῖς 2 κατὰ τὸν Ἔρυκα τόποις, προεκαλέσατο αὐτὸν Ἔρυξ εἰς πάλην, υἱὸς [μὲν] ὢν Ἀφροδίτης καὶ Βούτα τοῦ τότε βασιλεύοντος τῶν τόπων. γενομένης δὲ τῆς φιλοτιμίας μετὰ προστίμου, καὶ τοῦ μὲν Ἔρυκος διδόντος τὴν χώραν, τοῦ δ' Ἡρακλέους τὰς βοῦς, τὸ μὲν πρῶτον ἀγανακτεῖν τὸν Ἔρυκα, διότι πολὺ λείπονται τῆς ἀξίας αἱ βόες, συγκρινομένης τῆς χώρας πρὸς αὐτάς· πρὸς ταῦτα δὲ τοῦ Ἡρακλέους ἀποφαινομένου διότι, ταύτας ἂν ἀποβάλῃ, στερήσεται τῆς ἀθανασίας, εὐδοκήσας ὁ Ἔρυξ τῇ συνθήκῃ καὶ παλαίσας ἐλείφθη καὶ τὴν χώραν ἀπέβαλεν. ὁ δ' Ἡρακλῆς τὴν μὲν χώραν παρέθετο τοῖς 3 ἐγχωρίοις, συγχωρήσας αὐτοῖς λαμβάνειν τοὺς καρπούς, μέχρι ἄν τις τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ παραγενόμενος ἀπαιτήσῃ· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. πολλαῖς γὰρ ὕστερον γενεαῖς Δωριεὺς ὁ Λακεδαιμόνιος καταντήσας εἰς Σικελίαν καὶ τὴν χώραν ἀπολαβὼν ἔκτισε πόλιν Ἡράκλειαν. ταχὺ δ' αὐτῆς αὐξομένης, οἱ Καρχηδόνιοι φθονήσαντες ἅμα καὶ φοβηθέντες μήποτε πλέον ἰσχύσασα τῆς Καρχηδόνος ἀφέληται τῶν Φοινίκων τὴν ἡγεμονίαν, στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὴν μεγάλαις δυνάμεσι καὶ κατὰ κράτος ἑλόντες κατέσκαψαν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. τότε δ' ὁ 4 Ἡρακλῆς ἐγκυκλούμενος τὴν Σικελίαν, καταντήσας εἰς τὴν νῦν οὖσαν τῶν Συρακοσίων πόλιν καὶ πυθόμενος τὰ μυθολογούμενα κατὰ τὴν τῆς Κόρης ἁρπαγήν, ἔθυσέ τε ταῖς θεαῖς μεγαλοπρεπῶς καὶ εἰς τὴν Κυάνην τὸν καλλιστεύοντα τῶν

ταύρων καθαγίσας κατέδειξε θύειν τοὺς ἐγχωρίους
κατ' ἐνιαυτὸν τῇ Κόρῃ καὶ πρὸς τῇ Κυάνῃ λαμ-
πρῶς ἄγειν πανήγυρίν τε καὶ θυσίαν. αὐτὸς δὲ
μετὰ τῶν βοῶν διὰ τῆς μεσογείου διεξιών, καὶ τῶν
ἐγχωρίων Σικανῶν μεγάλαις δυνάμεσιν ἀντιταξα-
μένων, ἐνίκησεν ἐπιφανεῖ παρατάξει καὶ πολλοὺς
ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς μυθολογοῦσί τινες καὶ στρατη-
γοὺς ἐπιφανεῖς γεγενῆσθαι τοὺς μέχρι τοῦ νῦν ἡρωι-
κῆς τιμῆς τυγχάνοντας, Λεύκασπιν καὶ Πεδιακρά-
την καὶ Βουφόναν καὶ Γλυχάταν, ἔτι δὲ Βυταίαν
καὶ Κρυτιδᾶν.

24 Μετὰ δὲ ταῦτα διελθὼν τὸ Λεοντῖνον πεδίον,
τὸ μὲν κάλλος τῆς χώρας ἐθαύμασε, πρὸς δὲ τοὺς
τιμῶντας αὐτὸν οἰκείως διατιθέμενος ἀπέλιπε παρ'
αὐτοῖς ἀθάνατα μνημεῖα τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας.
ἴδιον δέ τι συνέβη γενέσθαι περὶ τὴν πόλιν τῶν
Ἀγυριναίων. ἐν ταύτῃ γὰρ τιμηθεὶς ἐπ' ἴσης τοῖς
Ὀλυμπίοις θεοῖς πανηγύρεσι καὶ θυσίαις λαμπραῖς,
καίπερ κατὰ τοὺς ἔμπροσθεν χρόνους οὐδεμίαν θυ-
σίαν προσδεχόμενος, τότε πρώτως συνευδόκησε, τοῦ
δαιμονίου τὴν ἀθανασίαν αὐτῷ προσημαίνοντος.
2 ὁδοῦ γὰρ οὔσης οὐκ ἄπωθεν τῆς πόλεως πετρώ-
δους, αἱ βόες τὰ ἴχνη καθάπερ ἐπὶ κηροῦ τινος
ἀπετυποῦντο. ὁμοίως δὲ καὶ αὐτῷ τῷ Ἡρακλεῖ
τούτου συμβαίνοντος, καὶ τοῦ ἄθλου δεκάτου τε-
λουμένου, νομίσας ἤδη τι λαμβάνειν τῆς ἀθανα-
σίας, προσεδέχετο τὰς τελουμένας ὑπὸ τῶν ἐγχω-
3 ρίων κατ' ἐνιαυτὸν θυσίας. διόπερ τοῖς εὐδοκιμου-
μένοις τὰς χάριτας ἀποδιδούς, πρὸ μὲν τῆς πόλεως
κατεσκεύασε λίμνην, ἔχουσαν τὸν περίβολον στα-
δίων τεττάρων, ἣν ἐπώνυμον αὐτῷ καλεῖσθαι προσ-
έταξεν· ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν βοῶν τοῖς ἀποτυπω-

θεῖσιν ἴχνεσι τὴν ἐφ' ἑαυτοῦ προσηγορίαν ἐπιθείς, τέμενος καθιέρωσεν ἥρωι Γηρυόνῃ, ὃ μέχρι τοῦ νῦν τιμᾶται παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις. Ἰολάου τε τοῦ 4 ἀδελφιδοῦ συστρατεύοντος τέμενος ἀξιόλογον ἐποίησε, καὶ τιμὰς καὶ θυσίας κατέδειξεν αὐτῷ γίνεσθαι κατ' ἐνιαυτὸν τὰς μέχρι τοῦ νῦν τηρουμένας· πάντες γὰρ οἱ κατὰ ταύτην τὴν πόλιν οἰκοῦντες ἐκ γενετῆς τὰς κόμας ἱερὰς Ἰολάῳ τρέφουσι, μέχρι ἂν ὅτου θυσίαις μεγαλοπρεπέσι καλλιερήσαντες τὸν θεὸν ἵλεων κατασκευάσωσι. τοσαύτη δ' ἐστὶν ἁγνεία 5 καὶ σεμνότης περὶ τὸ τέμενος ὥστε τοὺς μὴ τελοῦντας τὰς εἰθισμένας θυσίας παῖδας ἀφώνους γίνεσθαι καὶ τοῖς τετελευτηκόσιν ὁμοίους. ἀλλ' οὗτοι μέν, ὅταν εὔξηταί τις ἀποδώσειν τὴν θυσίαν καὶ ἐνέχυρον τῆς θυσίας ἀναδείξῃ τῷ θεῷ, παραχρῆμα ἀποκαθίσταθαί φασι τοὺς τῇ προειρημένῃ νόσῳ κατεχομένους. οἱ δ' οὖν ἐγχώριοι τούτοις 6 ἀκολούθως τὴν μὲν πύλην, πρὸς ᾗ τὰς ἀπαντήσεις καὶ θυσίας τῷ θεῷ παρέστησαν, Ἡρακλείαν προσηγόρευσαν, ἀγῶνα δὲ γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν καθ' ἕκαστον ἔτος μετὰ πάσης προθυμίας ποιοῦσι. πανδήμου δὲ τῆς ἀποδοχῆς ἐλευθέρων τε καὶ δούλων γινομένης, κατέδειξαν καὶ τοὺς οἰκέτας ἰδίᾳ τιμῶντας τὸν θεὸν θιάσους τε συνάγειν καὶ συνιόντας εὐωχίας τε καὶ θυσίας τῷ θεῷ συντελεῖν.

Ὁ δ' Ἡρακλῆς μετὰ τῶν βοῶν περαιωθεὶς εἰς 7 τὴν Ἰταλίαν προῆγε διὰ τῆς παραλίας, καὶ Λακίνιον μὲν κλέπτοντα τῶν βοῶν ἀνεῖλε, Κρότωνα δὲ ἀκουσίως ἀποκτείνας ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς καὶ τάφον αὐτοῦ κατεσκεύασε· προεῖπε δὲ τοῖς ἐγχωρίοις ὅτι καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους ἔσται πόλις ἐπίσημος ὁμώνυμος τῷ τετελευτηκότι. αὐτὸς δ' ἐγκυκλωθεὶς 25

τὸν Ἀδρίαν καὶ πεζῇ περιελθὼν τὸν προειρημένον κόλπον κατήντησεν εἰς τὴν Ἤπειρον, ἐξ ἧς πορευθεὶς εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ τετελεκὼς τὸν δέκατον ἆθλον, ἔλαβε πρόσταγμα παρ' Εὐρυσθέως τὸν ἐξ ᾅδου Κέρβερον πρὸς τὸ φῶς ἀγαγεῖν. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν ἆθλον ὑπολαβὼν συνοίσειν αὐτῷ, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ μετέσχε τῶν ἐν Ἐλευσῖνι μυστηρίων, Μουσαίου τοῦ Ὀρφέως υἱοῦ τότε προεστηκότος τῆς τελετῆς.

2 Ἐπεὶ δ' Ὀρφέως ἐμνήσθημεν, οὐκ ἀνοίκειόν ἐστι παρεκβάντας βραχέα περὶ αὐτοῦ διελθεῖν. οὗτος γὰρ ἦν υἱὸς μὲν Οἰάγρου, Θρᾷξ δὲ τὸ γένος, παιδείᾳ δὲ καὶ μελῳδίᾳ καὶ ποιήσει πολὺ προέχων τῶν μνημονευομένων· καὶ γὰρ ποίημα συνετάξατο θαυμαζόμενον καὶ τῇ κατὰ τὴν ᾠδὴν εὐμελείᾳ διαφέρον. ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προέβη τῇ δόξῃ ὥστε δοκεῖν τῇ με-
3 λῳδίᾳ θέλγειν τά τε θηρία καὶ τὰ δένδρα. περὶ δὲ παιδείαν ἀσχοληθείς, καὶ τὰ περὶ τῆς θεολογίας μυθολογούμενα μαθών, ἀπεδήμησε μὲν εἰς Αἴγυπτον, κἀκεῖ πολλὰ προσεπιμαθὼν μέγιστος ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων ἔν τε ταῖς θεολογίαις καὶ ταῖς τελεταῖς
4 καὶ ποιήμασι καὶ μελῳδίαις. συνεστρατεύσατο δὲ καὶ τοῖς Ἀργοναύταις, καὶ διὰ τὸν ἔρωτα τὸν πρὸς τὴν γυναῖκα καταβῆναι μὲν εἰς ᾅδου παραδόξως ἐτόλμησε, τὴν δὲ Φερσεφόνην διὰ τῆς εὐμελείας ψυχαγωγήσας ἔπεισε συνεργῆσαι ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ συγχωρῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τετελευτηκυῖαν ἀναγαγεῖν ἐξ ᾅδου παραπλησίως τῷ Διονύσῳ· καὶ γὰρ ἐκεῖνον μυθολογοῦσιν ἀναγαγεῖν τὴν μητέρα Σεμέλην ἐξ ᾅδου, καὶ μεταδόντα τῆς ἀθανασίας Θυώνην μετονομάσαι. ἡμεῖς δ' ἐπεὶ περὶ Ὀρφέως διεληλύθαμεν, μεταβησόμεθα πάλιν ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα.

Οὗτος γὰρ κατὰ τοὺς παραδεδομένους μύθους 26
καταβὰς εἰς τοὺς καθ' ᾅδου τόπους, καὶ προσδεχθεὶς ὑπὸ τῆς Φερσεφόνης ὡς ἂν ἀδελφός, Θησέα μὲν ἀνήγαγεν ἐκ δεσμῶν μετὰ Πειρίθου, χαρισαμένης τῆς Κόρης, τὸν δὲ κύνα παραλαβὼν δεδεμένον παραδόξως ἀνήγαγε καὶ φανερὸν κατέστησεν ἀνθρώποις. τελευταῖον δ' ἆθλον λαβὼν ἐνεγκεῖν 2
τὰ τῶν Ἑσπερίδων χρυσᾶ μῆλα, πάλιν ἔπλευσεν εἰς τὴν Λιβύην. περὶ δὲ τῶν μήλων τούτων διαπε-
φωνήκασιν οἱ μυθογράφοι, καὶ τινὲς μέν φασιν ἔν
72 τισι κήποις τῶν Ἑσπερίδων ὑπάρξαι κατὰ τὴν Λιβύην μῆλα χρυσᾶ, τηρούμενα συνεχῶς ὑπό τινος δράκοντος φοβερωτάτου, τινὲς δὲ λέγουσι ποίμνας προβάτων κάλλει διαφερούσας κεκτῆσθαι τὰς Ἑσπερίδας, χρυσᾶ δὲ μῆλα ἀπὸ τοῦ κάλλους ὠνομάσθαι ποιητικῶς, ὥσπερ καὶ τὴν Ἀφροδίτην χρυσῆν καλεῖσθαι διὰ τὴν εὐπρέπειαν. ἔνιοι δὲ λέγουσι πρό- 3
βατα τὴν χρόαν ἰδιάζουσαν ἔχοντα καὶ παρόμοιον χρυσῷ τετευχέναι ταύτης τῆς προσηγορίας, Δράκοντα δὲ τῶν ποιμνίων ἐπιμελητὴν καθεσταμένον, καὶ ῥώμῃ σώματος καὶ ἀλκῇ διαφέροντα, τηρεῖν τὰ πρόβατα καὶ τοὺς ληστεύειν αὐτὰ τολμῶντας ἀποκτείνειν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐξέσται διαλαμβάνειν ὡς ἂν ἕκαστος ἑαυτὸν πείθῃ. ὁ δ' Ἡρακλῆς τὸν φύλακα τῶν μήλων 4
ἀνελών, καὶ ταῦτα ἀποκομίσας πρὸς Εὐρυσθέα, καὶ τοὺς ἄθλους ἀποτετελεκώς, προσεδέχετο τῆς ἀθανασίας τεύξεσθαι, καθάπερ ὁ Ἀπόλλων ἔχρησεν.

Ἡμῖν δ' οὐ παραλειπτέον τὰ περὶ Ἄτλαντος μυ- 27
θολογούμενα καὶ τὰ περὶ τοῦ γένους τῶν Ἑσπερίδων. κατὰ γὰρ τὴν Ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν φασὶν ἀδελφοὺς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένους, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα. τούτους δὲ κεκτῆσθαι

πρόβατα τῷ μὲν κάλλει διάφορα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τοὺς ποιητὰς τὰ πρόβατα
2 μῆλα καλοῦντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα. τὸν μὲν οὖν Ἕσπερον θυγατέρα γεννήσαντα τὴν ὀνομαζομένην Ἑσπερίδα συνοικίσαι τῷ ἀδελφῷ, ἀφ' ἧς τὴν χώραν Ἑσπερῖτιν ὀνομασθῆναι· τὸν δ' Ἄτλαντα ἐκ ταύτης ἑπτὰ γεννῆσαι θυγατέρας, ἃς ἀπὸ μὲν τοῦ πατρὸς Ἀτλαντίδας, ἀπὸ δὲ τῆς μητρὸς Ἑσπερίδας ὀνομασθῆναι. τούτων δὲ τῶν Ἀτλαντίδων κάλλει καὶ σωφροσύνῃ διαφερουσῶν, λέγουσι Βούσιριν τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων ἐπιθυμῆσαι τῶν παρθένων ἐγκρατῆ γενέσθαι· διὸ καὶ ληστὰς κατὰ θάλατταν ἀποστείλαντα διακελεύσασθαι τὰς κόρας ἁρπάσαι καὶ διακομίσαι
3 πρὸς ἑαυτόν. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν Ἡρακλέα τελοῦντα τὸν ὕστατον ἆθλον Ἀνταῖον μὲν ἀνελεῖν ἐν τῇ Λιβύῃ τὸν συναναγκάζοντα τοὺς ξένους διαπαλαίειν, Βούσιριν δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον τῷ Διὶ σφαγιάζοντα τοὺς παρεπιδημοῦντας ξένους τῆς προσηκούσης τιμωρίας καταξιῶσαι· μετὰ δὲ ταῦτα ἀνὰ τὸν Νεῖλον πλεύσαντα εἰς τὴν Αἰθιοπίαν τὸν βασιλεύοντα τῶν Αἰθιόπων Ἡμαθίωνα κατάρχοντα μάχης ἀποκτεῖναι, τὸ δ' ὕστατον ἐπανελθεῖν πάλιν ἐπὶ τὸν ἆθλον. τοὺς δὲ ληστὰς ἐν κήπῳ τινὶ παιζούσας τὰς κόρας συναρπάσαι, καὶ ταχὺ φυγόντας εἰς τὰς
4 ναῦς ἀποπλεῖν. τούτοις δ' ἐπί τινος ἀκτῆς δειπνοποιουμένοις ἐπιστάντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ παρὰ τῶν παρθένων μαθόντα τὸ συμβεβηκός, τοὺς μὲν ληστὰς ἅπαντας ἀποκτεῖναι, τὰς δὲ κόρας ἀποκομίσαι πρὸς Ἄτλαντα τὸν πατέρα· ἀνθ' ὧν τὸν Ἄτλαντα χάριν τῆς εὐεργεσίας ἀποδιδόντα μὴ μόνον δοῦναι τὰ πρὸς τὸν ἆθλον καθήκοντα προθύμως, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀστρολογίαν ἀφθόνως διδάξαι. περιτ-

τότερον γὰρ αὐτὸν τὰ κατὰ τὴν ἀστρολογίαν ἐκπεπονηκότα καὶ τὴν τῶν ἄστρων σφαῖραν φιλοτέχνως εὑρόντα ἔχειν ὑπόληψιν ὡς τὸν κόσμον ὅλον ἐπὶ τῶν ὤμων φοροῦντα. παραπλησίως δὲ καὶ τοῦ Ἡρακλέους ἐξενέγκαντος εἰς τοὺς Ἕλληνας τὸν σφαιρικὸν λόγον, δόξης μεγάλης τυχεῖν, ὡς διαδεδεγμένον τὸν Ἀτλαντικὸν κόσμον, αἰνιττομένων τῶν ἀνθρώπων τὸ γεγονός.

Τοῦ δ' Ἡρακλέους περὶ ταῦτ' ὄντος φασὶ τὰς 28
ὑπολειφθείσας Ἀμαζόνας περὶ τὸν Θερμώδοντα ποταμὸν ἀθροισθείσας πανδημεὶ σπεῦσαι τοὺς Ἕλληνας ἀμύνασθαι περὶ ὧν Ἡρακλῆς στρατεύσας διειργάσατο. διαφορώτατα δὲ τοὺς Ἀθηναίους ἐφιλοτιμοῦντο διὰ τὸ τὸν Θησέα καταδεδουλῶσθαι τὴν ἡγεμόνα τῶν Ἀμαζόνων Ἀντιόπην, ὡς δ' ἔνιοι γράφουσιν, Ἱππολύτην. συστρατευσάντων δὲ τῶν Σκυ- 2
θῶν ταῖς Ἀμαζόσι συνέβη δύναμιν ἀξιόλογον ἀθροισθῆναι, μεθ' ἧς αἱ προηγούμεναι τῶν Ἀμαζονίδων περαιωθεῖσαι τὸν Κιμμέριον Βόσπορον προῆγον διὰ τῆς Θρᾴκης. τέλος δὲ πολλὴν τῆς Εὐρώπης ἐπελθοῦσαι κατήντησαν εἰς τὴν Ἀττικήν, καὶ κατεστρατοπέδευσαν ὅπου νῦν ἐστι τὸ καλούμενον ἀπ' ἐκείνων Ἀμαζονεῖον. Θησεὺς δὲ πυθόμενος τὴν τῶν 3
Ἀμαζόνων ἔφοδον ἐβοήθει ταῖς πολιτικαῖς δυνάμεσιν, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀμαζονίδα Ἀντιόπην, ἐξ ἧς ἦν πεπαιδοποιημένος υἱὸν Ἱππόλυτον. συνάψας δὲ μάχην ταῖς Ἀμαζόσι, καὶ τῶν Ἀθηναίων ὑπερεχόντων ταῖς ἀνδραγαθίαις, ἐνίκησαν οἱ περὶ τὸν Θησέα, καὶ τῶν ἀντιταχθεισῶν Ἀμαζονίδων ἃς μὲν κατέκοψαν, ἃς δὲ τῆς Ἀττικῆς ἐξέβαλον. συν- 4
έβη δὲ καὶ τὴν Ἀντιόπην συναγωνισαμένην τῷ ἀνδρὶ Θησεῖ, καὶ κατὰ τὴν μάχην ἀριστεύουσαν,

ἡρωικῶς καταστρέψαι τὸν βίον. αἱ δ' ὑπολειφθεῖσαι τῶν Ἀμαζόνων ἀπογνοῦσαι τὴν πατρῴαν γῆν, ἐπανῆλθον μετὰ τῶν Σκυθῶν εἰς τὴν Σκυθίαν καὶ μετ' ἐκείνων κατῴκησαν. ἡμεῖς δὲ ἀρκούντως περὶ τούτων διεληλυθότες ἐπάνιμεν πάλιν ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους πράξεις.

29 Τετελεκότος γὰρ αὐτοῦ τοὺς ἄθλους, καὶ τοῦ θεοῦ χρήσαντος συμφέρειν πρὸ τῆς εἰς Θεοὺς μεταλλαγῆς ἀποικίαν εἰς Σαρδὼ πέμψαι καὶ τοὺς ἐκ τῶν Θεσπιάδων αὐτῷ γενομένους υἱοὺς ἡγεμόνας ποιῆσαι ταύτης, ἔκρινε τὸν ἀδελφιδοῦν Ἰόλαον ἐκπέμψαι μετὰ τῶν παίδων διὰ τὸ παντελῶς νέους
2 εἶναι. ἀναγκαῖον δ' ἡμῖν φαίνεται προδιελθεῖν περὶ τῆς γενέσεως τῶν παίδων, ἵνα τὸν περὶ τῆς ἀποικίας λόγον καθαρώτερον ἐκθέσθαι δυνηθῶμεν. Θέσπιος ἀνὴρ ἦν τὸ γένος ἐπιφανὴς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς Ἐρεχθέως, βασιλεύων δὲ τῆς ὁμωνύμου χώρας ἐγέννησεν ἐκ πλειόνων γυναικῶν θυγατέρας
3 πεντήκοντα. Ἡρακλέους δ' ἔτι παιδὸς ὄντος τὴν ἡλικίαν, καὶ ῥώμῃ σώματος ὑπερφυοῦς ὄντος, ἐφιλοτιμήθη τὰς θυγατέρας ἐκ τούτου τεκνοποιήσασθαι. διὸ καλέσας αὐτὸν ἐπί τινα θυσίαν καὶ λαμπρῶς ἑστιάσας, ἀπέστειλε κατὰ μίαν τῶν θυγατέρων· αἷς ἁπάσαις μιγεὶς καὶ ποιήσας ἐγκύους ἐγένετο πατὴρ υἱῶν πεντήκοντα. ὧν λαβόντων τὴν κοινὴν προσηγορίαν ἀπὸ τῶν Θεσπιάδων, καὶ γενομένων ἐνηλίκων, ἔκρινεν ἐκπέμπειν τούτους εἰς τὴν ἀποικίαν τὴν εἰς Σαρδόνα κατὰ τὸν χρησμόν.
4 ἡγουμένου δὲ τοῦ στόλου παντὸς Ἰολάου, καὶ συνεστρατευμένου σχεδὸν ἁπάσας τὰς στρατείας, ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὰ περὶ τοὺς Θεσπιάδας καὶ τὴν ἀποικίαν. τῶν δὲ πεντήκοντα παίδων δύο μὲν

κατέμειναν ἐν ταῖς Θήβαις, ὧν τοὺς ἀπογόνους φασὶ μέχρι τοῦ νῦν τιμᾶσθαι, ἑπτὰ δ' ἐν Θεσπιαῖς, οὓς ὀνομάζουσι δημούχους, ὧν καὶ τοὺς ἀπογόνους ἡγήσασθαί φασι τῆς πόλεως μέχρι τῶν νεωτέρων καιρῶν. τοὺς δὲ λοιποὺς ἅπαντας Ἰόλαος ἀναλαβὼν καὶ πολλοὺς ἄλλους τοὺς βουλομένους κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας, ἔπλευσεν εἰς τὴν Σαρδόνα. κρατήσας δὲ μάχῃ τῶν ἐγχωρίων, κατεκληρούχησε τὸ κάλλιστον τῆς νήσου, καὶ μάλιστα τὴν πεδιάδα χώραν, ἣν μέχρι τοῦ νῦν καλεῖσθαι Ἰολαεῖον. ἐξημερώσας δὲ τὴν χώραν καὶ καταφυτεύσας δένδρεσι καρπίμοις κατεσκεύασε περιμάχητον· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἡ νῆσος διωνομάσθη τῇ τῶν καρπῶν ἀφθονίᾳ ὥστε Καρχηδονίους ὕστερον αὐξηθέντας ἐπιθυμῆσαι τῆς νήσου, καὶ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ κινδύνους ὑπὲρ αὐτῆς ἀναδέξασθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. τότε δ' ὁ Ἰόλαος καταστήσας τὰ περὶ τὴν ἀποικίαν, καὶ τὸν Δαίδαλον ἐκ τῆς Σικελίας μεταπεμψάμενος, κατεσκεύασεν ἔργα πολλὰ καὶ μεγάλα μέχρι τῶν νῦν καιρῶν διαμένοντα καὶ ἀπὸ τοῦ κατασκευάσαντος Δαιδάλεια καλούμενα. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ γυμνάσια μεγάλα καὶ πολυτελῆ, καὶ δικαστήρια κατέστησε καὶ τἆλλα τὰ πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν συντείνοντα. ὠνόμασε δὲ καὶ τοὺς λαοὺς Ἰολαείους, ἀφ' ἑαυτοῦ θέμενος τὴν προσηγορίαν, συγχωρησάντων τῶν Θεσπιαδῶν, καὶ δόντων αὐτῷ τοῦτο τὸ γέρας καθαπερεί τινι πατρί. διὰ γὰρ τὴν πρὸς αὐτοὺς σπουδὴν ἐπὶ τοσοῦτον εὐνοίας προήχθησαν ὥστ' ἐπώνυμον αὐτῷ περιθεῖναι τὴν τοῦ γονέως προσηγορίαν· διόπερ ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις οἱ τὰς θυσίας τελοῦντες τούτῳ τῷ θεῷ προσαγορεύουσιν αὐτὸν Ἰόλαον πατέρα,

3 καθάπερ οἱ Πέρσαι τὸν Κῦρον. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Ἰόλαος ἐπανιὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ προσπλεύσας τῇ Σικελίᾳ, οὐκ ὀλίγον χρόνον διέτριψεν ἐν τῇ νήσῳ. καθ' ὃν δὴ χρόνον καί τινες τῶν συναποδημούντων αὐτῷ διὰ τὸ κάλλος τῆς χώρας κατέμειναν ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ τοῖς Σικανοῖς καταμιγέντες ἐν ταύτῃ κατῴκησαν, τιμώμενοι διαφερόντως ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων. ὁ δ' Ἰόλαος μεγάλης ἀποδοχῆς τυγχάνων καὶ πολλοὺς εὐεργετῶν ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων, ἐτιμήθη τεμένεσι καὶ τιμαῖς ἡρωικαῖς.
4 ἴδιον δέ τι καὶ παράδοξον συνέβη γενέσθαι κατὰ τὴν ἀποικίαν ταύτην· ὁ μὲν γὰρ θεὸς ἔχρησεν αὐτοῖς ὅτι πάντες οἱ τῆς ἀποικίας ταύτης μετασχόντες καὶ οἱ τούτων ἔκγονοι διατελέσουσιν ἅπαντα τὸν αἰῶνα διαμένοντες ἐλεύθεροι, τὸ δ' ἀποτέλεσμα τούτων ἀκολούθως τῷ χρησμῷ διέμεινε μέχρι τῶν
5 καθ' ἡμᾶς καιρῶν. οἱ μὲν γὰρ λαοὶ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου, πλειόνων τῶν βαρβάρων ὄντων τῶν μετεσχηκότων τῆς ἀποικίας, ἐξεβαρβαρώθησαν, καὶ μεταστάντες εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν ταῖς δυσχωρίαις κατῴκησαν, ἐθίσαντες δ' ἑαυτοὺς τρέφεσθαι γάλακτι καὶ κρέασι καὶ πολλὰς ἀγέλας κτηνῶν τρέφοντες οὐκ ἐπεδέοντο σίτου· κατασκευάσαντες δ' οἰκήσεις ἑαυτοῖς καταγείους καὶ τὴν τοῦ βίου διεξαγωγὴν ἐν τοῖς ὀρύγμασι ποιούμενοι τοὺς ἐκ
6 τῶν πολέμων κινδύνους ἐξέφυγον. διὸ καὶ πρότερον μὲν Καρχηδόνιοι, μετὰ δὲ ταῦτα Ῥωμαῖοι πολλάκις πολεμήσαντες τούτοις τῆς προθέσεως διήμαρτον.

Καὶ περὶ μὲν Ἰολάου καὶ Θεσπιαδῶν, ἔτι δὲ τῆς ἀποικίας τῆς εἰς Σαρδόνα γενομένης ἀρκεσθησόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι, περὶ δ' Ἡρακλέους τὰ συνεχῆ

τοῖς προειρημένοις προσθήσομεν. τελέσας γὰρ τοὺς 31
ἄθλους τὴν μὲν ἑαυτοῦ γυναῖκα Μεγάραν συνῴκισεν Ἰολάῳ, διὰ τὴν περὶ τὰ τέκνα συμφορὰν ὑποπτευσάμενος τὴν ἐξ ἐκείνης παιδοποιίαν, ἑτέραν δὲ ἐζήτει πρὸς τέκνων γένεσιν ἀνύποπτον. διόπερ ἐμνήστευσεν Ἰόλην τὴν Εὐρύτου τοῦ δυναστεύσαντος Οἰχαλίας. ὁ δ' Εὔρυτος διὰ τὴν ἐκ τῆς Με- 2
γάρας γενομένην ἀτυχίαν εὐλαβηθείς, ἀπεκρίθη βουλεύσεσθαι περὶ τοῦ γάμου. ὁ δ' ἀποτυχὼν τῆς μνηστείας διὰ τὴν ἀτιμίαν ἐξήλασε τὰς ἵππους τοῦ Εὐρύτου. Ἴφιτου δὲ τοῦ Εὐρύτου τὸ γεγονὸς ὑπο- 3
πτεύσαντος καὶ παραγενομένου κατὰ ζήτησιν τῶν ἵππων εἰς Τίρυνθα, τοῦτον μὲν ἀναβιβάσας ὁ Ἡρακλῆς
276 ἐπί τινα πύργον ὑψηλὸν ἐκέλευσεν ἀφορᾶν μή που νεμόμεναι τυγχάνουσιν, οὐ δυναμένου δὲ κατανοῆσαι τοῦ Ἴφιτου, φήσας αὐτὸν ψευδῶς κατηγιᾶσθαι τὴν κλοπὴν κατεκρήμνισεν ἀπὸ τοῦ πύργου. διὰ δὲ τὸν τούτου θάνατον Ἡρακλῆς νοσήσας πα- 4
ρῆλθεν εἰς Πύλον πρὸς Νηλέα, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν καθῆραι τὸν φόνον. ὁ μὲν οὖν Νηλεὺς βουλευσάμενος μετὰ τῶν υἱῶν ἔλαβε πάντας πλὴν Νέστορος τοῦ νεωτάτου συγκαταινοῦντας μὴ προσδέξασθαι τὸν καθαρμόν· ὁ δ' Ἡρακλῆς τότε μὲν 5
παρελθὼν πρὸς Δηίφοβον τὸν Ἱππολύτου καὶ πείσας αὐτὸν ἐκαθάρθη, οὐ δυνάμενος δὲ ἀπολυθῆναι τῆς νόσου ἐπηρώτησε τὸν Ἀπόλλω περὶ τῆς θεραπείας. τούτου δὲ χρήσαντος ὅτι ῥᾷον οὕτως ἀπολυθήσεται τῆς νόσου, εἰ πραθεὶς δικαίως τὴν ἑαυτοῦ τιμὴν ἀποδοίη τοῖς Ἴφιτου παισίν, ἀναγκαζόμενος πείθεσθαι ὑπὸ τῆς νόσου τῷ χρησμῷ μετά τινων φίλων ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀσίαν. ἐκεῖ δ' ὑπομείνας ἑκουσίως ὑπό τινος τῶν φίλων ἐπράθη, καὶ

παρθένου δοῦλος ἐγένετο Ὀμφάλης τῆς Ἰαρδάνου,
βασιλευούσης τῶν τότε Μαιόνων, νῦν δὲ Λυδῶν
6 ὀνομαζομένων. καὶ τὴν μὲν τιμὴν ὁ ἀποδόμενος
τὸν Ἡρακλέα τοῖς Ἰφίτου παισὶν ἀπέδωκε κατὰ τὸν
χρησμόν, ὁ δ' Ἡρακλῆς ὑγιασθεὶς καὶ δουλεύων
τῇ Ὀμφάλῃ τοὺς κατὰ τὴν χώραν λῃστεύοντας ἐκό-
7 λασε. τοὺς μὲν γὰρ ὀνομαζομένους Κέρκωπας, λῃ-
στεύοντας καὶ πολλὰ κακὰ διεργαζομένους, οὓς μὲν
ἀπέκτεινεν, οὓς δὲ ζωγρήσας δεδεμένους παρέδωκε
τῇ Ὀμφάλῃ· Συλέα δὲ τοὺς παριόντας ξένους συν-
αρπάζοντα καὶ τοὺς ἀμπελῶνας σκάπτειν ἀναγκά-
ζοντα τῷ σκαφείῳ πατάξας ἀπέκτεινεν· Ἰτώνων δὲ
λεηλατούντων πολλὴν τῆς ὑπὸ Ὀμφάλῃ χώρας, τήν τε
λείαν ἀφείλετο καὶ τὴν πόλιν ἐξ ἧς ἐποιοῦντο τὴν
ὁρμὴν ἐκπορθήσας ἐξηνδραποδίσατο καὶ κατέσκαψεν.
8 ἡ δ' Ὀμφάλη ἀποδεχομένη τὴν ἀνδρείαν τὴν Ἡρα-
κλέους, καὶ πυθομένη τίς ἐστι καὶ τίνων, ἐθαύμασε
τὴν ἀρετήν, ἐλεύθερον δ' ἀφεῖσα καὶ συνοικήσασα
αὐτῷ Λάμον ἐγέννησε. προϋπῆρχε δὲ τῷ Ἡρακλεῖ κατὰ
τὸν τῆς δουλείας καιρὸν ἐκ δούλης υἱὸς Κλεόδαιος.
32 Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπανελθὼν εἰς Πελοπόννη-
σον ἐστράτευσεν εἰς Ἴλιον, ἐγκαλῶν Λαομέδοντι
τῷ βασιλεῖ. οὗτος γὰρ Ἡρακλέους στρατεύοντος
μετὰ Ἰάσονος ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρος, καὶ τὸ
κῆτος ἀνελόντος, ἀπεστέρησε τῶν ὡμολογημένων
ἵππων, περὶ ὧν ἐν τοῖς Ἀργοναύταις τὰ κατὰ
2 μέρος μικρὸν ὕστερον διέξιμεν. καὶ τότε μὲν διὰ
τὴν μετ' Ἰάσονος στρατείαν ἀσχοληθείς, ὕστερον
δὲ λαβὼν καιρὸν ἐπὶ τὴν Τροίαν ἐστράτευσεν,
ὡς μέν τινές φασι, ναυσὶ μακραῖς ὀκτωκαίδεκα,
ὡς δὲ Ὅμηρος γέγραφεν, ἐξ ταῖς ἁπάσαις, ἐν οἷς
παρεισάγει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Τληπόλεμον λέγοντα

ἀλλ' οἷόν τινά φασι βίην Ἡρακληείην
εἶναι, ἐμὸν πατέρα θρασυμέμνονα, θυμολέοντα,
ὅς ποτε δεῦρ' ἐλθὼν ἕνεχ' ἵππων Λαομέδοντος
ἓξ οἵῃς σὺν νηυσὶ καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν
Ἰλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δ' ἀγυιάς.

ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς καταπλεύσας εἰς τὴν Τρῳάδα 3
αὐτὸς μὲν μετὰ τῶν ἀρίστων προῆγεν ἐπὶ τὴν πόλιν, ἐπὶ δὲ τῶν νεῶν ἀπέλιπεν ἡγεμόνα τὸν Ἀμφιαράου υἱὸν Οἰκλέα. Λαομέδων δέ, ἀπροσδοκήτου τῆς παρουσίας τῶν πολεμίων γενομένης, δύναμιν ἀξιόλογον συναγαγεῖν ἐξεκλείσθη διὰ τὴν ὀξύτητα τῶν καιρῶν, ἀθροίσας δὲ ὅσους ἐδύνατο, μετὰ τούτων ἦλθεν ἐπὶ τὰς ναῦς, ἐλπίζων, εἰ ταύτας ἐμπρήσειε, τέλος ἐπιθήσειν τῷ πολέμῳ. τοῦ δὲ Οἰκλέους ἀπαντήσαντος, ὁ μὲν στρατηγὸς Οἰκλῆς ἔπεσεν, οἱ δὲ λοιποὶ συνδιωχθέντες εἰς τὰς ναῦς ἔφθασαν ἀναπλεύσαντες ἀπὸ τῆς γῆς. Λαο- 4
μέδων δὲ ἐπανελθὼν καὶ πρὸς τῇ πόλει τοῖς μεθ' Ἡρακλέους συμβαλὼν αὐτός τε ἔπεσε καὶ τῶν συναγωνιζομένων οἱ πλείους· Ἡρακλῆς δὲ τὴν πόλιν ἑλὼν κατὰ κράτος καὶ πολλοὺς ἐν χειρῶν νόμῳ κατασφάξας, Πριάμῳ τὴν βασιλείαν ἀπέδωκε τῶν Ἰλιαδῶν διὰ τὴν δικαιοσύνην· οὗτος γὰρ μόνος τῶν 5
υἱῶν τοῦ Λαομέδοντος ἐναντιούμενος τῷ πατρὶ τὰς ἵππους ἀποδοῦναι συνεβούλευσεν τῷ Ἡρακλεῖ κατὰ τὰς ἐπαγγελίας. ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐστεφάνωσε Τελαμῶνα ἀριστείοις, δοὺς αὐτῷ τὴν Λαομέδοντος θυγατέρα Ἡσιόνην· οὗτος γὰρ κατὰ τὴν πολιορκίαν πρῶτος βιασάμενος εἰσέπεσεν εἰς τὴν πόλιν, Ἡρακλέους προσβαλόντος κατὰ τὸ καρτερώτατον μέρος τοῦ τείχους τῆς ἀκροπόλεως.

Μετὰ δὲ ταῦτα Ἡρακλῆς μὲν ἐπανελθὼν εἰς 33

Πελοπόννησον ἐστράτευσεν ἐπ' Αὐγέαν διὰ τὴν ἀποστέρησιν τοῦ μισθοῦ. γενομένης δὲ μάχης πρὸς τοὺς Ἠλείους, τότε μὲν ἄπρακτος ἐπανῆλθεν εἰς Ὤλενον πρὸς Δεξαμενόν· τῆς δὲ τούτου θυγατρὸς Ἱππολύτης συνοικιζομένης Ἀζᾶνι, συνδειπνῶν Ἡρακλῆς καὶ θεασάμενος ἐν τοῖς γάμοις ὑβρίζοντα τὸν Κένταυρον Εὐρυτίωνα καὶ τὴν Ἱππολύτην βιαζόμενον, ἀπέκτεινεν. εἰς Τίρυνθα δὲ Ἡρακλέους ἐπανελθόντος, Εὐρυσθεὺς αἰτιασάμενος αὐτὸν ἐπιβουλεύειν τῇ βασιλείᾳ προσέταξεν ἀπελθεῖν ἐκ Τίρυνθος αὐτόν τε καὶ τὴν Ἀλκμήνην καὶ Ἰφικλέα καὶ Ἰόλαον. διόπερ ἀναγκασθεὶς ἔφυγε μετὰ τούτων καὶ κατῴκησε τῆς Ἀρκαδίας ἐν Φενεῷ. ἐντεῦθεν δὲ ὁρμώμενος, καὶ πυθόμενος ἐξ Ἤλιδος πομπὴν ἀποστέλλεσθαι Ποσειδῶνι εἰς Ἰσθμόν, καὶ ταύτης ἀφηγεῖσθαι Εὔρυτον τὸν Αὐγέου, προσπεσὼν ἄφνω τὸν Εὔρυτον ἀπέκτεινε περὶ Κλεωνάς, ἔνθα νῦν ἐστιν ἱερὸν Ἡρακλέους. μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας ἐπὶ τὴν Ἦλιν τόν τε βασιλέα ἐφόνευσεν Αὐγέαν, καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν κατὰ κράτος Φυλέα τὸν Αὐγέου μετεπέμψατο, καὶ τούτῳ τὴν βασιλείαν παρέδωκεν· ἦν γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πεφυγαδευμένος καθ' ὃν καιρὸν δικαστὴς γενόμενος τῷ πατρὶ πρὸς Ἡρακλέα περὶ τοῦ μισθοῦ τὸ νίκημα ἀπέδωκεν Ἡρακλεῖ. μετὰ δὲ ταῦτα Ἱπποκόων μὲν ἐφυγάδευσεν ἐκ τῆς Σπάρτης τὸν ἀδελφὸν Τυνδάρεων, Οἰωνὸν δὲ τὸν Λικυμνίου φίλον ὄντα Ἡρακλέους οἱ υἱοὶ τοῦ Ἱπποκόωντος εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἀπέκτειναν· ἐφ' οἷς ἀγανακτήσας Ἡρακλῆς ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς· μεγάλῃ δὲ μάχῃ νικήσας παμπληθεῖς ἀπέκτεινε. τὴν δὲ Σπάρτην ἑλὼν κατὰ κράτος, κατήγαγεν ἐπὶ τὴν βασιλείαν Τυνδάρεων τὸν

πατέρα τῶν Διοσκόρων, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς δο-
ρίκτητον Τυνδάρεῳ παρέθετο, προστάξας τοῖς ἀφ'
ἑαυτοῦ γενομένοις φυλάττειν. ἔπεσον δ' ἐν τῇ μάχῃ 6
τῶν μεθ' Ἡρακλέους ὀλίγοι παντελῶς, ἐν οἷς ἦσαν
ἐπιφανεῖς ἄνδρες Ἴφικλος καὶ Κηφεὺς καὶ Κηφέως
υἱοὶ τὸν ἀριθμὸν ὄντες ἑπτακαίδεκα· τρεῖς γὰρ ἀπὸ
τῶν εἴκοσι μόνον διεσώθησαν· τῶν δ' ἐναντίων
αὐτός τε ὁ Ἱπποκόων καὶ μετ' αὐτοῦ δέκα μὲν υἱοί,
τῶν δ' ἄλλων Σπαρτιατῶν παμπληθεῖς. ἀπὸ δὲ 7
ταύτης τῆς στρατείας ἐπανιὼν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν,
καὶ καταλύσας παρ' Ἄλεῳ τῷ βασιλεῖ, τῇ θυγατρὶ
τούτου λάθρᾳ μιγεὶς Αὔγῃ καὶ ταύτην ποιήσας ἔγ-
κυον εἰς Στύμφαλον ἐπανῆλθεν. Ἄλεως δ' ἀγνοῶν 8
τὸ πεπραγμένον, ὡς ὁ τῆς γαστρὸς ὄγκος ἐμήνυσε
τὴν φθοράν, ἐξήτει τὸν φθείραντα. τῆς δ' Αὔγης
ἀποφαινομένης ὅτι βιάσαιτο αὐτὴν Ἡρακλῆς, ἀπι-
στήσας τοῖς ὑπὸ ταύτης λεγομένοις ταύτην μὲν
παρέδωκε Ναυπλίῳ φίλῳ καθεστῶτι, καὶ προσέ-
ταξε καταποντίσαι. Αὔγη δ' ἀπαγομένη εἰς Ναυ- 9
279 πλίαν, καὶ γενομένη κατὰ τὸ Παρθένιον ὄρος, ὑπὸ
τῶν ὠδίνων καταβαρουμένη παρῆλθεν εἰς τὴν
πλησίαν ὕλην ὡς ἐπί τινα χρείαν ἀναγκαίαν· τε-
κοῦσα δὲ παιδίον ἄρρεν ἀπέλιπε τὸ βρέφος εἰς
τινας θάμνους κρύψασα. μετὰ δὲ ταῦτα Αὔγη μὲν
ἀπηλλάγη μετὰ Ναυπλίου, καὶ καταντήσασα τῆς
Ἀργείας εἰς τὸν ἐν Ναυπλίᾳ λιμένα παραδόξου σω-
τηρίας ἔτυχεν· ὁ γὰρ Ναύπλιος καταποντίσαι μὲν 10
αὐτὴν κατὰ τὰς ἐντολὰς οὐκ ἔκρινε, ξένοις δέ τισι
Καρσὶν ἀναγομένοις εἰς τὴν Ἀσίαν δωρήσασθαι·
οὗτοι δ' ἀπαγαγόντες εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέδοντο τὴν
Αὔγην τῷ βασιλεῖ τῆς Μυσίας Τεύθραντι. τὸ δὲ 11
ἀπολειφθὲν ἐν τῷ Παρθενίῳ βρέφος ὑπὸ τῆς Αὔγης

βουκόλοι τινὲς Κορύθου τοῦ βασιλέως εὑρόντες ὑπό τινος ἐλάφου τῷ μαστῷ τρεφόμενον, ἐδωρήσαντο τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ Κόρυθος παραλαβὼν τὸ παιδίον ἀσμένως ὡς ἴδιον υἱὸν ἔτρεφε, προσαγορεύσας Τήλεφον ἀπὸ τῆς τρεφούσης ἐλάφου. Τήλεφος δ' ἀνδρωθεὶς καὶ τὴν μητέρα μαθεῖν σπεύδων, παρῆλθεν εἰς Δελφούς, καὶ χρησμὸν ἔλαβε πλεῖν εἰς τὴν
12 Μυσίαν πρὸς Τεύθραντα τὸν βασιλέα. ἀνευρὼν δὲ τὴν μητέρα, καὶ γνωσθεὶς τίνος ἦν πατρός, ἀποδοχῆς ἐτύγχανε τῆς μεγίστης. ὁ δὲ Τεύθρας ἅπαις ὢν ἀρρένων παίδων τὴν θυγατέρα Ἀργιόπην συνῴκισε τῷ Τηλέφῳ, καὶ διάδοχον ἀπέδειξε τῆς βασιλείας.
34 Ἡρακλῆς δὲ μετὰ τὴν ἐν Φενεῷ κατοίκησιν ἔτει πέμπτῳ, δυσφορῶν ἐπὶ τῷ τετελευτηκέναι Οἰωνὸν τὸν Λικυμνίου καὶ Ἶφικλον τὸν ἀδελφόν, ἀπῆλθεν ἑκουσίως ἐξ Ἀρκαδίας καὶ πάσης Πελοποννήσου. συναπελθόντων δ' αὐτῷ πολλῶν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας, ἀπῆλθε τῆς Αἰτωλίας εἰς Καλυδῶνα κἀκεῖ κατῴκησεν. οὐκ ὄντων δ' αὐτῷ παίδων γνησίων οὐδὲ γαμετῆς γυναικός, ἔγημε Δηιάνειραν τὴν Οἰνέως, τετελευτηκότος ἤδη Μελεάγρου. οὐκ ἀνοίκειον δ' εἶναι νομίζομεν βραχὺ παρεκβάντας ἡμᾶς ἀπαγγεῖλαι τὴν
2 περὶ τὸν Μελέαγρον περιπέτειαν. Οἰνεὺς γάρ, γενομένης αὐτῷ εὐκαρπίας τοῦ σίτου, τοῖς μὲν ἄλλοις θεοῖς ἐτέλεσε θυσίας, μόνης δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ὠλιγώρησεν· δι' ἣν αἰτίαν ἡ θεὸς αὐτῷ μηνίσασα τὸν διαβεβοημένον Καλυδώνιον ὗν ἀνῆκεν, ὑπερ-
3 φυῆ τὸ μέγεθος. οὗτος τὴν σύνεγγυς χώραν καταφθείρων τὰς κτήσεις ἐλυμαίνετο· διόπερ Μελέαγρος ὁ Οἰνέως, τὴν μὲν ἡλικίαν μάλιστα ἀκμάζων, ῥώμῃ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ διαφέρων, παρέλαβε πολλοὺς τῶν ἀριστέων ἐπὶ τὴν τούτου κυνηγίαν. πρώτου

δὲ Μελεάγρου τὸ θηρίον ἀκοντίσαντος, ὁμολογούμενον αὐτῷ τὸ πρωτεῖον συνεχωρήθη· τοῦτο δ' ἦν ἡ δορὰ τοῦ ζῴου. μετεχούσης δὲ τῆς κυνηγίας Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐρασθεὶς αὐτῆς ὁ Μελέαγρος παρεχώρησε τῆς δορᾶς καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀριστείαν ἐπαίνου. ἐπὶ δὲ τοῖς πραχθεῖσιν οἱ Θεστίου παῖδες συγκυνηγοῦντες ἠγανάκτησαν, ὅτι ξένην γυναῖκα προετίμησεν αὐτῶν, παραπέμψας τὴν οἰκειότητα. διόπερ ἀκυροῦντες τοῦ Μελεάγρου τὴν δωρεὰν ἐνήδρευσαν Ἀταλάντῃ, καὶ κατὰ τὴν εἰς Ἀρκαδίαν ἐπάνοδον ἐπιθέμενοι τὴν δορὰν ἀφείλοντο. Μελέαγρος δὲ διά τε τὸν πρὸς τὴν Ἀταλάντην ἔρωτα καὶ διὰ τὴν ἀτιμίαν παροξυνθείς, ἐβοήθησε τῇ Ἀταλάντῃ. καὶ τὸ μὲν πρῶτον παρεκάλει τοὺς ἠρπακότας ἀποδοῦναι τῇ γυναικὶ τὸ δοθὲν ἀριστεῖον· ὡς δ' οὐ προσεῖχον, ἀπέκτεινεν αὐτούς, ὄντας τῆς Ἀλθαίας ἀδελφούς. διόπερ ἡ μὲν Ἀλθαία γενομένη περιαλγὴς ἐπὶ τῇ τῶν ὁμαίμων ἀναιρέσει ἀρὰς ἔθετο, καθ' ἃς ἠξίωσεν ἀποθανεῖν Μελέαγρον· καὶ τοὺς ἀθανάτους ὑπακούσαντας ἐπενεγκεῖν αὐτῷ τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. ἔνιοι δὲ μυθολογοῦσιν ὅτι κατὰ τὴν Μελεάγρου γέ- 6
νεσιν τῇ Ἀλθαίᾳ τὰς Μοίρας καθ' ὕπνους ἐπιστάσας εἰπεῖν ὅτι τότε τελευτήσει Μελέαγρος ὁ υἱὸς αὐτῆς, ὅταν ὁ δαλὸς κατακαυθῇ. διόπερ τεκοῦσαν, καὶ νομίσασαν ἐν τῇ τοῦ δαλοῦ φυλακῇ τὴν σωτηρίαν τοῦ τέκνου κεῖσθαι, τὸν δαλὸν ἐπιμελῶς τηρεῖν. ὕστερον δ' ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν ἀδελφῶν παρο- 7
ξυνθεῖσαν τὸν δαλὸν κατακαῦσαι καὶ τῷ Μελεάγρῳ τῆς τελευτῆς αἰτίαν καταστῆναι· ἀεὶ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις λυπουμένην τὸ τέλος ἀγχόνῃ τὸν βίον καταστρέψαι. ἅμα δὲ τούτοις πραττομένοις 35

Ἱππόνουν ἐν Ὠλένῳ πρὸς τὴν θυγατέρα Περίβοιαν, φάσκουσαν αὐτὴν ἐξ Ἄρεος ὑπάρχειν ἔγκυον, διενεχθέντα πέμψαι ταύτην εἰς Αἰτωλίαν πρὸς Οἰνέα καὶ παρακελεύσασθαι ταύτην ἀφανίσαι τὴν ταχί-
2 στην. ὁ δ' Οἰνεὺς ἀπολωλεκὼς προσφάτως υἱὸν καὶ γυναῖκα, τὸ μὲν ἀποκτεῖναι τὴν Περίβοιαν ἀπέγνω, γήμας δ' αὐτὴν ἐγέννησεν υἱὸν Τυδέα.

Τὰ μὲν οὖν περὶ Μελέαγρον καὶ Ἀλθαίαν, ἔτι
3 δ' Οἰνέα τοιαύτης ἔτυχε διεξόδου. Ἡρακλῆς δὲ τοῖς Καλυδωνίοις βουλόμενος χαρίσασθαι τὸν Ἀχελῷον ποταμὸν ἀπέστρεψε, καὶ ῥύσιν ἄλλην κατασκευάσας ἀπέλαβε χώραν πολλὴν καὶ πάμφορον, ἀρδευ-
4 ομένην ὑπὸ τοῦ προειρημένου ῥείθρου. διὸ καὶ τῶν ποιητῶν τινας μυθοποιῆσαι τὸ πραχθέν· παρεισήγαγον γὰρ τὸν Ἡρακλέα πρὸς τὸν Ἀχελῷον συνάψαι μάχην, ὡμοιωμένου τοῦ ποταμοῦ ταύρῳ, κατὰ δὲ τὴν συμπλοκὴν θάτερον τῶν κεράτων κλάσαντα δωρήσασθαι τοῖς Αἰτωλοῖς, ὃ προσαγορεῦσαι κέρας Ἀμαλθείας. ἐν ᾧ πλάττουσι πλῆθος ὑπάρχειν πάσης ὀπωρινῆς ὥρας, βοτρύων τε καὶ μήλων καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, αἰνιττομένων τῶν ποιη-281
τῶν κέρας μὲν τοῦ Ἀχελῴου τὸ διὰ τῆς διώρυχος φερόμενον ῥεῖθρον, τὰ δὲ μῆλα καὶ τὰς ῥόας καὶ τοὺς βότρυς δηλοῦν τὴν καρποφόρον χώραν τὴν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρδευομένην καὶ τὸ πλῆθος τῶν καρ-
5 ποφορούντων φυτῶν· Ἀμαλθείας δ' εἶναι κέρας οἱονεί τινος ἀμαλακιστίας, δι' ἧς τὴν εὐτονίαν τοῦ κατασκευάσαντος δηλοῦσθαι.

36 Ἡρακλῆς δὲ τοῖς Καλυδωνίοις συστρατεύσας ἐπὶ Θεσπρωτοὺς πόλιν τε Ἐφύραν κατὰ κράτος εἷλε καὶ Φυλέα τὸν βασιλέα τῶν Θεσπρωτῶν ἀπέκτεινε. λαβὼν δὲ αἰχμάλωτον τὴν θυγατέρα τοῦ Φυλέως

ἐπεμίγη ταύτῃ καὶ ἐτέκνωσε Τληπόλεμον. μετὰ δὲ 2
τὸν Δηιανείρας γάμον τρισὶν ὕστερον ἔτεσι δειπνῶν
παρ᾽ Οἰνεῖ, διακονοῦντος Εὐρυνόμου τοῦ Ἀρχιτέ-
λους υἱοῦ, παιδὸς τὴν ἡλικίαν, ἁμαρτάνοντος δὲ
ἐν τῷ διακονεῖν, πατάξας κονδύλῳ, καὶ βαρυτέρας
τῆς πληγῆς γενομένης, ἀπέκτεινεν ἀκουσίως τὸν
παῖδα. περιαλγὴς δὲ γενόμενος ἐπὶ τῷ πάθει πά- 3
λιν ἐκ τῆς Καλυδῶνος ἑκουσίως ἔφυγε μετὰ τῆς
γυναικὸς Δηιανείρας καὶ Ὕλλου τοῦ ἐκ ταύτης, παιδὸς
ὄντος τὴν ἡλικίαν. ἐπεὶ δὲ πορευόμενος ἦλθε πρὸς
τὸν Εὐηνὸν ποταμόν, κατέλαβε Νέσσον τὸν Κέν-
ταυρον μισθοῦ διαβιβάζοντα τὸν ποταμόν. οὗτος 4
δὲ πρώτην διαβιβάσας τὴν Δηιάνειραν, καὶ διὰ τὸ
κάλλος ἐρασθείς, ἐπεχείρησε βιάσασθαι ταύτην. ἐπι-
βοωμένης δ᾽ αὐτῆς τὸν ἄνδρα, ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἐτό-
ξευσε τὸν Κένταυρον, ὁ δὲ Νέσσος μεταξὺ μισγό-
μενος, καὶ διὰ τὴν ὀξύτητα τῆς πληγῆς εὐθὺς ἀπο-
θνήσκων, ἔφησε τῇ Δηιανείρᾳ δώσειν φίλτρον, ὅπως
μηθεμιᾷ τῶν ἄλλων γυναικῶν Ἡρακλῆς θελήσῃ πλη-
σιάσαι. παρεκελεύσατο οὖν λαβοῦσαν τὸν ἐξ αὖ- 5
τοῦ πεσόντα γόνον, καὶ τούτῳ προσμίξασαν ἔλαιον
καὶ τὸ ἀπὸ τῆς ἀκίδος ἀποστάζον αἷμα, χρῖσαι τὸν
χιτῶνα τοῦ Ἡρακλέους. οὗτος μὲν οὖν ταύτην τὴν
ὑποθήκην δοὺς τῇ Δηιανείρᾳ παραχρῆμα ἐξέπευ-
σεν· ἡ δὲ κατὰ τὴν γενομένην τοῦ Νέσσου παραγ-
γελίαν εἰς ἄγγος ἀναλαβοῦσα τὸν γόνον, καὶ τὴν
ἀκίδα βάψασα, λάθρᾳ τοῦ Ἡρακλέους ἐφύλαττεν.
ὁ δὲ διαβὰς τὸν ποταμὸν κατήντησε πρὸς Κήυκα
τὸν τῆς Τραχῖνος βασιλέα, καὶ μετὰ τούτου κα-
τῴκησεν, ἔχων τοὺς ἀεὶ συστρατεύοντας τῶν Ἀρ-
κάδων.

Μετὰ δὲ ταῦτα Φύλαντος τοῦ Δρυόπων βασιλέως 37

δόξαντος εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρανενομηκέναι, στρατεύσας μετὰ τῶν Μηλιέων τόν τε βασιλέα τῶν Δρυόπων ἀνεῖλε καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ τῆς χώρας ἐξαναστήσας Μηλιεῦσι παρέδωκε τὴν χώραν· τὴν δὲ Φύλαντος θυγατέρα λαβὼν αἰχμάλωτον καὶ μιγεὶς αὐτῇ υἱὸν Ἀντίοχον ἐγέννησεν. ἐτέκνωσε δὲ καὶ ἐκ τῆς Δηιανείρας νεωτέρους τοῦ Ἥλλου υἱοὺς δύο, 2 Γληνέα καὶ Ὀδίτην. τῶν δ' ἐκπεσόντων Δρυόπων οἱ μὲν εἰς τὴν Εὔβοιαν καταντήσαντες ἔκτισαν πόλιν Κάρυστον, οἱ δ' εἰς Κύπρον τὴν νῆσον πλεύσαντες καὶ τοῖς ἐγχωρίοις ἀναμιχθέντες ἐνταῦθα κατῴκησαν, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν Δρυόπων καταφυγόντες ἐπὶ τὸν Εὐρυσθέα βοηθείας ἔτυχον διὰ τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Ἡρακλέα· τούτου γὰρ αὐτοῖς συνεργοῦντος τρεῖς πόλεις ᾤκισαν ἐν Πελοπον- 3 νήσῳ, Ἀσίνην καὶ Ἑρμιόνην, ἔτι δ' Ἠιόνα. μετὰ δὲ τὴν Δρυόπων ἀνάστασιν, πολέμου συνεστῶτος τοῖς Δωριεῦσι τοῖς τὴν Ἑστιαιῶτιν καλουμένην οἰκοῦσιν, ὧν ἐβασίλευεν Αἰγίμιος, καὶ τοῖς Λαπίθαις τοῖς περὶ τὸν Ὄλυμπον ἱδρυμένοις, ὧν ἐδυνάστευε Κόρωνος ὁ Καινέως, ὑπερεχόντων δὲ τῶν Λαπιθῶν πολὺ ταῖς δυνάμεσιν, οἱ Δωριεῖς κατέφυγον ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα, καὶ σύμμαχον αὐτὸν ἐκάλεσαν ἐπὶ τρίτῳ μέρει τῆς Δωρίδος χώρας καὶ τῆς βασιλείας· πείσαντες δὲ κοινῇ τὴν ἐπὶ τοὺς Λαπίθας στρατείαν ἐποιήσαντο. ὁ δ' Ἡρακλῆς ἔχων ἀεὶ τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ στρατεύσαντας Ἀρκάδας, καὶ μετὰ τούτων χειρωσάμενος τοὺς Λαπίθας, αὐτόν τε τὸν βασιλέα Κόρωνον ἀνεῖλε καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείστους κατακόψας ἠνάγκασεν ἐκχωρῆσαι τῆς ἀμφισ- 4 βητησίμου χώρας. τούτων δὲ πραχθέντων, Αἰγιμίῳ μὲν τὸ ἐπιβάλλον τῆς χώρας τρίτον μέρος παρέθετο

καὶ παρεκελεύσατο φυλάττειν τοῖς ἀπ' αὐτοῦ· ἐπανιὼν δ' εἰς Τραχῖνα, καὶ προκληθεὶς ὑπὸ Κύκνου τοῦ Ἄρεος, τοῦτον μὲν ἀπέκτεινεν, ἐκ δὲ τῆς Ἰτώνου πορευόμενος καὶ διὰ τῆς Πελασγιώτιδος γῆς βαδίζων Ὀρμενίῳ τῷ βασιλεῖ συνέμιξεν, οὗ τὴν θυγατέρα ἐμνήστευεν Ἀστυδάμειαν· οὐ προσέχοντος δ' αὐτοῦ διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν γαμετὴν Δηιάνειραν τὴν Οἰνέως, στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν τήν τε πόλιν εἶλε καὶ τὸν ἀπειθοῦντα βασιλέα ἀπέκτεινε, τὴν δὲ Ἀστυδάμειαν αἰχμάλωτον λαβών, καὶ μιγεὶς αὐτῇ, Κτήσιππον υἱὸν ἐγέννησε. ταῦτα δὲ διαπραξάμενος ἐστράτευσεν εἰς τὴν Οἰχαλίαν ἐπὶ τοὺς Εὐρύτου παῖδας, ὅτι τὴν Ἰόλην μνηστεύσας ἀπέτυχε· συναγωνιζομένων δ' αὐτῷ τῶν Ἀρκάδων, τήν τε πόλιν εἶλε καὶ τοὺς Εὐρύτου παῖδας ἀπέκτεινε, Τοξέα καὶ Μολίονα καὶ Κλυτίον. λαβὼν δὲ καὶ τὴν Ἰόλην αἰχμάλωτον ἀπῆλθε τῆς Εὐβοίας ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ καλούμενον Κηναῖον.

Ἐνταῦθα δὲ θυσίαν ἐπιτελῶν ἀπέστειλε Λίχαν 38
τὸν ὑπηρέτην εἰς Τραχῖνα πρὸς τὴν γυναῖκα Δηιάνειραν· τούτῳ δὲ προστεταγμένον ἦν αἰτῆσαι χιτῶνα καὶ ἱμάτιον, οἷς εἰώθει χρῆσθαι πρὸς τὰς θυσίας. ἡ δὲ Δηιάνειρα πυθομένη τοῦ Λίχα τὴν πρὸς Ἰόλην φιλοστοργίαν καὶ βουλομένη πλέον ἑαυτὴν ἀγαπᾶσθαι, τὸν χιτῶνα ἔχρισε τῷ παρὰ τοῦ Κενταύρου δεδομένῳ πρὸς ἀπώλειαν φίλτρῳ. ὁ μὲν 2
οὖν Λίχας ἀγνοῶν περὶ τούτων ἀπήνεγκε τὴν ἐσθῆτα πρὸς τὴν θυσίαν· ὁ δ' Ἡρακλῆς ἐνδὺς τὸν κεχριμένον χιτῶνα, καὶ κατ' ὀλίγον τῆς τοῦ σηπτικοῦ φαρμάκου δυνάμεως ἐνεργούσης, περιέπεσε συμφορᾷ τῇ μεγίστῃ. τῆς γὰρ ἀκίδος τὸν ἐκ τῆς ἐχίδνης ἰὸν ἀνειληφυίας, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ χιτῶνος

διὰ τὴν θερμασίαν τὴν σάρκα τοῦ σώματος λυμαινομένου, περιαλγὴς γενόμενος ὁ Ἡρακλῆς τὸν μὲν διακονήσαντα Λίχαν ἀπέκτεινε, τὸ δὲ στρατόπεδον
3 ἀπολύσας ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Τραχῖνα. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τῇ νόσῳ βυρυνόμενος αὐτὸς μὲν ἀπέστειλεν εἰς Δελφοὺς Λικύμνιον καὶ Ἰόλαον ἐπερωτήσοντας τὸν Ἀπόλλωνα τί χρὴ περὶ τῆς νόσου πράττειν, Δηιάνειρα δὲ τὸ μέγεθος τῆς Ἡρακλέους συμφορᾶς καταπεπληγμένη, καὶ συνειδυῖα ἑαυτῇ τὴν ἁμαρτίαν, ἀγχόνῃ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δὲ θεὸς ἔχρησε κομισθῆναι τὸν Ἡρακλέα μετὰ τῆς πολεμικῆς διασκευῆς εἰς τὴν Οἴτην, κατασκευάσαι δὲ πλησίον αὐτοῦ πυρὰν εὐμεγέθη· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν
4 ἔφησε Διὶ μελήσειν. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἰόλαον ποιησάντων τὰ προστεταγμένα καὶ ἐκ διαστήματος ἀποθεωρούντων τὸ ἀποβησόμενον, ὁ μὲν Ἡρακλῆς ἀπογνοὺς τὰ καθ' ἑαυτόν, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν πυράν, παρεκάλει τὸν ἀεὶ προσιόντα ὑφάψαι τὴν πυράν. οὐδενὸς δὲ τολμῶντος ὑπακοῦσαι μόνος Φιλοκτήτης ἐπείσθη· λαβὼν δὲ τῆς ὑπουργίας χάριν τὴν τῶν τόξων δωρεὰν ἦψε τὴν πυράν. εὐθὺς δὲ καὶ κεραυνῶν ἐκ τοῦ περιέχοντος πεσόντων, ἡ πυρὰ
5 πᾶσα κατεφλέχθη. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ἰόλαον ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ὀστολογίαν, καὶ μηδὲν ὅλως ὀστοῦν εὑρόντες, ὑπέλαβον τὸν Ἡρακλέα τοῖς χρησμοῖς ἀκολούθως ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς μεθε-
39 στάσθαι· διόπερ ὡς ἥρωι ποιήσαντες ἁγισμοὺς καὶ χώματα κατασκευάσαντες ἀπηλλάγησαν εἰς Τραχῖνα. μετὰ δὲ τούτους Μενοίτιος ὁ Ἄκτορος υἱός, φίλος ὢν Ἡρακλεῖ, κάπρον καὶ ταῦρον καὶ κριὸν θύσας ὡς ἥρωι κατέδειξε κατ' ἐνιαυτὸν ἐν Ὀποῦντι θύειν καὶ τιμᾶν ὡς ἥρωα τὸν Ἡρακλέα. τὸ παραπλήσιον

δὲ ποιησάντων καὶ τῶν Θηβαίων, Ἀθηναῖοι πρῶτοι τῶν ἄλλων ὡς θεὸν ἐτίμησαν θυσίαις τὸν Ἡρακλέα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παράδειγμα τὴν ἑαυτῶν εἰς τὸν θεὸν εὐσέβειαν ἀποδείξαντες προετρέψαντο τὸ μὲν πρῶτον ἅπαντας Ἕλληνας, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἀνθρώπους ἅπαντας ὡς θεὸν τιμᾶν τὸν Ἡρακλέα. προσθετέον δ' ἡμῖν 2 τοῖς εἰρημένοις ὅτι μετὰ τὴν ἀποθέωσιν αὐτοῦ Ζεὺς Ἥραν μὲν ἔπεισεν υἱοποιήσασθαι τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸ λοιπὸν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον μητρὸς εὔνοιαν παρέχεσθαι, τὴν δὲ τέκνωσιν γενέσθαι φασὶ τοιαύτην· τὴν Ἥραν ἀναβᾶσαν ἐπὶ κλίνην καὶ τὸν Ἡρακλέα προσλαβομένην πρὸς τὸ σῶμα διὰ τῶν ἐνδυμάτων ἀφεῖναι πρὸς τὴν γῆν, μιμουμένην τὴν ἀληθινὴν γένεσιν· ὅπερ μέχρι τοῦ νῦν ποιεῖν τοὺς βαρβάρους ὅταν θετὸν υἱὸν ποιεῖσθαι βούλωνται. τὴν δ' Ἥραν μετὰ τὴν τέκνωσιν μυθολογοῦσι συν- 3 οικίσαι τὴν Ἥβην τῷ Ἡρακλεῖ, περὶ ἧς καὶ τὸν ποιητὴν τεθεικέναι κατὰ τὴν Νεκυίαν

εἴδωλον, αὐτὸς δὲ μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι
τέρπεται ἐν θαλίαις καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην.

τὸν δ' οὖν Ἡρακλέα λέγουσι καταλεγόμενον ὑπὸ 4 τοῦ Διὸς εἰς τοὺς δώδεκα θεοὺς μὴ προσδέξασθαι τὴν τιμὴν ταύτην· ἀδύνατον γὰρ ἦν τοῦτον κατα- λεχθῆναι μὴ πρότερον ἑνὸς τῶν δώδεκα θεῶν ἐκβληθέντος· ἄτοπον οὖν εἶναι προσδέξασθαι τιμὴν ἑτέρῳ θεῷ φέρουσαν ἀτιμίαν.

Περὶ μὲν οὖν Ἡρακλέους εἰ καὶ πεπλεονάκαμεν, ἀλλ' οὖν οὐδὲν τῶν μυθολογουμένων περὶ αὐτοῦ παραλελοίπαμεν. περὶ δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἐπειδὴ 40 τούτοις Ἡρακλῆς συνεστράτευσεν, οἰκεῖον ἂν εἴη διελθεῖν περὶ αὐτῶν.

Ἰάσονα γενέσθαι λέγουσιν υἱὸν μὲν Αἴσονος, ἀδελφιδοῦν δὲ Πελίου τοῦ Θετταλῶν βασιλέως, ῥώμῃ δὲ σώματος καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διενέγκαντα τῶν ἡλικιωτῶν ἐπιθυμησαί τι πρᾶξαι μνήμης ἄξιον. 2 ὁρῶντα δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ Περσέα καί τινας ἄλλους διὰ τὰς ὑπερορίους στρατείας καὶ τὸ παράβολον τῶν ἄθλων δόξης ἀειμνήστου τετευχότας, ζηλῶσαι τὰς προαιρέσεις αὐτῶν. διὸ καὶ τὴν ἐπιβολὴν ἀνακοινωσάμενον τῷ βασιλεῖ ταχέως λαβεῖν αὐτὸν συγκάταινον, οὐχ οὕτω τοῦ Πελίου σπεύδοντος προαγαγεῖν εἰς ἐπιφάνειαν τὸν νεανίσκον ὡς ἐλπίζοντος ἐν ταῖς παραβόλοις στρατείαις διαφθαρήσεσθαι. 3 αὐτὸν μὲν γὰρ ἐκ φύσεως ἐστερῆσθαι παίδων ἀρρένων, τὸν δ' ἀδελφὸν εὐλαβεῖσθαι μήποτε συνεργὸν ἔχων τὸν υἱὸν ἐπίθηται τῇ βασιλείᾳ. κρύπτοντα δὲ τὴν ὑποψίαν ταύτην, καὶ τὰ πρὸς τὴν στρατείαν χρήσιμα χορηγήσειν ἐπαγγειλάμενον, παρακαλεῖν ἆθλον τελέσαι στειλάμενον τὸν πλοῦν εἰς Κόλχους ἐπὶ τὸ διαβεβοημένον τοῦ κριοῦ δέρος χρυ- 4 σόμαλλον. τὸν δὲ Πόντον κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους περιοικούμενον ὑπὸ ἐθνῶν βαρβάρων καὶ παντελῶς ἀγρίων ἄξενον προσαγορεύεσθαι, ξενοκτο- 5 νούντων τῶν ἐγχωρίων τοὺς καταπλέοντας. Ἰάσονα δὲ δόξης ὀρεγόμενον καὶ τὸν ἆθλον δυσέφικτον μέν, οὐ κατὰ πᾶν δ' ἀδύνατον κρίνοντα, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἐπιφανέστερον ἔσεσθαι διαλαμβάνοντα, παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν ἐπι- 41 βολήν. καὶ πρῶτον μὲν περὶ τὸ Πήλιον ναυπηγήσασθαι σκάφος, πολὺ τῷ μεγέθει καὶ τῇ λοιπῇ κατασκευῇ τὴν τότε συνήθειαν ὑπερβάλλον, διὰ τὸ σχεδίαις πλεῖν τοὺς τότε ἀνθρώπους καὶ μικροῖς παντελῶς ἀκατίοις. διὸ καὶ τῶν ἰδόντων αὐτὸ τότε

ταπληττομένων, καὶ τῆς φήμης διαδοθείσης κατὰ
ν Ἑλλάδα περί τε τοῦ ἄθλου καὶ τῆς κατὰ τὴν
υπηγίαν ἐπιβολῆς, οὐκ ὀλίγους τῶν ἐν ὑπεροχαῖς
κνίσκων ἐπιθυμῆσαι μετασχεῖν τῆς στρατείας. Ἰά- 2
να δὲ καθελκύσαντα τὸ σκάφος καὶ κοσμήσαντα
σι τοῖς ἀνήκουσι πρὸς ἔκπληξιν λαμπρῶς, ἐκλέ-
τῶν ὀρεγομένων τῆς αὐτῆς προαιρέσεως τοὺς
φανεστάτους ἀριστεῖς, ὥστε σὺν αὐτῷ τοὺς ἅπαν-
εἶναι πεντήκοντα καὶ τέτταρας. τούτων δ'
άρχειν ἐνδοξοτάτους Κάστορα καὶ Πολυδεύκην,
δ' Ἡρακλέα καὶ Τελαμῶνα, πρὸς δὲ τούτοις
φέα καὶ τὴν Σχοινέως Ἀταλάντην, ἔτι δὲ τοὺς
σπίου παῖδας καὶ αὐτὸν τὸν στελλόμενον τὸν
οῦν ἐπὶ τὴν Κολχίδα. τὴν δὲ ναῦν Ἀργὼ προσ- 3
ρευθῆναι κατὰ μέν τινας τῶν μυθογράφων ἀπὸ
ῆ τὸ σκάφος ἀρχιτεκτονήσαντος Ἄργου καὶ συμ-
εύσαντος ἕνεκα τοῦ θεραπεύειν ἀεὶ τὰ πονοῦντα
ρη τῆς νεώς, ὡς δ' ἔνιοι λέγουσιν ἀπὸ τῆς περὶ
τάχος ὑπερβολῆς, ὡς ἂν τῶν ἀρχαίων ἀργὸν τὸ
χὺ προσαγορευόντων. τοὺς δ' οὖν ἀριστεῖς συν-
τόντας ἑλέσθαι σφῶν αὐτῶν στρατηγὸν Ἡρακλέα,
οκρίναντας κατ' ἀνδρείαν. ἔπειτα ἐκ τῆς Ἰωλ- 42
οῦ τὸν ἔκπλουν ποιησαμένους, καὶ παραλλάξαντας
ν τε Ἄθω καὶ Σαμοθράκην, χειμῶνι περιπεσεῖν,
προσενεχθῆναι τῆς Τρῳάδος πρὸς Σίγειον. ἐν-
ῦθα δ' αὐτῶν τὴν ἀπόβασιν ποιησαμένων, εὑρε-
ναί φασι παρθένον δεδεμένην παρὰ τὸν αἰγιαλὸν
τοιαύτας αἰτίας. λέγεται τὸν Ποσειδῶνα διὰ 2
ν μυθολογουμένην τῶν Τρωικῶν τειχῶν κατα-
ευὴν μηνίσαντα Λαομέδοντι τῷ βασιλεῖ κῆτος
εῖναι ἐκ τοῦ πελάγους πρὸς τὴν χώραν· ὑπὸ δὲ
ύτου τοὺς παρὰ τὸν αἰγιαλὸν διατρίβοντας καὶ

τοὺς γεωργοῦντας τὴν παραθαλάττιον παραδόξως
συναρπάζεσθαι· πρὸς δὲ τούτοις λοιμὸν ἐμπεσεῖν
εἰς τὰ πλήθη καὶ καρπῶν παντελῆ φθοράν, ὥστε
πάντας ἐκπλήττεσθαι τὸ μέγεθος τῆς περιστάσεως.
3 διὸ καὶ συντρεχόντων τῶν ὄχλων εἰς ἐκκλησίαν καὶ
ζητούντων ἀπαλλαγὴν τῶν ἀτυχημάτων, λέγεται τὸν
βασιλέα πέμψαι πρὸς τὸν Ἀπόλλω τοὺς ἐπερωτή-
σοντας περὶ τῶν συμβεβηκότων. ἐκπεσόντος οὖν
χρησμοῦ μῆνιν ὑπάρχειν Ποσειδῶνος, καὶ τότε ταύ-
την λήξειν ὅταν οἱ Τρῶες τὸ λαχὸν τῶν τέκνων ἑκου-
σίως παραδῶσι βορὰν τῷ κήτει, φασὶν ἁπάντων
εἰς τὸν κλῆρον ἐμβαινόντων ἐπανελθεῖν εἰς Ἡσιό-
4 νην τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα· διόπερ τὸν Λαο-
μέδοντα συναναγκασθέντα παραδοῦναι τὴν παρθέ-
νον καὶ δεσμοῖς καταλαβόμενον ἀπολιπεῖν παρὰ τὸν
5 αἰγιαλόν. ἐνταῦθα δὲ τὸν μὲν Ἡρακλέα μετὰ τῶν Ἀρ-
γοναυτῶν τὴν ἀπόβασιν ποιησάμενον, καὶ μαθόντα
παρὰ τῆς κόρης τὴν περιπέτειαν, ἀναρρῆξαι μὲν
τοὺς περὶ τὸ σῶμα δεσμούς, ἀναβάντα δ' εἰς τὴν
πόλιν ἐπαγγείλασθαι τῷ βασιλεῖ διαφθερεῖν τὸ κῆ-
6 τος. τοῦ δὲ Λαομέδοντος ἀποδεξαμένου τὸν λόγον
καὶ δωρεὰν δώσειν ἐπαγγειλαμένου τὰς ἀνικήτους
ἵππους, φασὶ τὸ μὲν κῆτος ὑφ' Ἡρακλέους ἀναιρε-
θῆναι, τῇ δ' Ἡσιόνῃ δοθῆναι τὴν ἐξουσίαν εἴτε
βούλοιτο μετὰ τοῦ σώσαντος ἀπελθεῖν εἴτε μετὰ
τῶν γονέων καταμένειν ἐν τῇ πατρίδι. τὴν μὲν
οὖν κόρην ἑλέσθαι τὸν μετὰ τοῦ ξένου βίον, οὐ
μόνον τῆς συγγενείας τὴν εὐεργεσίαν προκρίνασαν,
ἀλλὰ καὶ φοβουμένην μὴ πάλιν φανέντος κήτους
πρὸς τὴν ὁμοίαν ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκτεθῇ τιμωρίαν.
7 τὸν δ' Ἡρακλέα δώροις καὶ τοῖς προσήκουσι ξενίοις
λαμπρῶς τιμηθέντα τὴν Ἡσιόνην καὶ τὰς ἵππους

87 παραθέσθαι τῷ Λαομέδοντι, συνταξάμενον μετὰ τὴν ἐκ Κόλχων ἐπάνοδον ἀπολήψεσθαι, αὐτὸν δ' ἀναχθῆναι μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν κατὰ σπουδὴν ἐπὶ τὸν προκείμενον ἆθλον.

43 Ἐπιγενομένου δὲ μεγάλου χειμῶνος, καὶ τῶν ἀριστέων ἀπογινωσκόντων τὴν σωτηρίαν, φασὶν Ὀρφέα, τῆς τελετῆς μόνον τῶν συμπλεόντων μετεσχηκότα, ποιήσασθαι τοῖς Σαμόθρᾳξι τὰς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας εὐχάς. εὐθὺς δὲ τοῦ πνεύματος ἐνδόντος, καὶ δυοῖν ἀστέρων ἐπὶ τὰς τῶν Διοσκόρων κεφαλὰς ἐπιπεσόντων, ἅπαντας μὲν ἐκπλαγῆναι τὸ παράδοξον, ὑπολαβεῖν δὲ θεῶν προνοίᾳ τῶν κινδύνων ἑαυτοὺς ἀπηλλάχθαι. διὸ καὶ τοῖς ἐπιγινομένοις παραδοσίμου γεγενημένης τῆς περιπετείας, ἀεὶ τοὺς χειμαζομένους τῶν πλεόντων εὐχὰς μὲν τίθεσθαι τοῖς Σαμόθρᾳξι, τὰς δὲ τῶν ἀστέρων παρουσίας ἀναπέμπειν εἰς τὴν τῶν Διοσκόρων ἐπιφάνειαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε λήξαντος τοῦ χειμῶνος ἀποβῆναι μὲν τοὺς ἀριστεῖς τῆς Θρᾴκης εἰς τὴν ὑπὸ Φινέως βασιλευομένην χώραν, περιπεσεῖν δὲ δυσὶ νεανίσκοις ἐπὶ τιμωρίᾳ διωρυγμένοις καὶ μάστιξι πληγὰς συνεχεῖς λαμβάνουσι· τούτους δ' ὑπάρχειν Φινέως υἱοὺς καὶ Κλεοπάτρας, ἣν φασιν ἐξ Ὠρειθυίας τῆς Ἐρεχθέως γεννηθῆναι καὶ Βορέου, διὰ δὲ μητρυιᾶς τόλμαν καὶ διαβολὰς ψευδεῖς τυγχάνοντας ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀδίκως τῆς προειρημένης τιμωρίας· τὸν γὰρ Φινέα γεγαμηκότα Ἰδαίαν τὴν Δαρδάνου τοῦ Σκυθῶν βασιλέως θυγατέρα, καὶ διὰ τὸν πρὸς αὐτὴν ἔρωτα πάντα χαριζόμενον, πιστεῦσαι διότι τῇ μητρυιᾷ βίαν ἐφ' ὕβρει προσήγαγον οἱ πρόγονοι, βουλόμενοι τῇ μητρὶ χαρίζεσθαι. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἡρακλέα παραδόξως ἐπιφανέντων,

φασὶ τοὺς μὲν ἐν ταῖς ἀνάγκαις οντας ἐπικαλέσασθαι καθάπερ θεοὺς τοὺς ἀριστεῖς, καὶ τὰς αἰτίας δηλώσαντας τῆς τοῦ πατρὸς παρανομίας δεῖσθαι τῶν
44 ἀτυχημάτων αὐτοὺς ἐξελέσθαι. τὸν δὲ Φινέα πικρῶς ἀπαντήσαντα τοῖς ξένοις παραγγεῖλαι μηδὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολυπραγμονεῖν· μηδένα γὰρ πατέρα λαβεῖν παρ' υἱῶν ἑκουσίως τιμωρίαν, εἰ μὴ τῷ μεγέθει τῶν ἀδικημάτων ὑπέρθοιντο τὴν φυσι-
2 κὴν τῶν γονέων εἰς τέκνα φιλοστοργίαν. ἐνταῦθα συμπλέοντας τοῖς περὶ τὸν Ἡρακλέα τοὺς ἐπικαλουμένους μὲν Βορεάδας, ἀδελφοὺς δὲ ὄντας Κλεοπάτρας, λέγεται διὰ τὴν συγγένειαν πρώτους ὁρμῆσαι πρὸς τὴν βοήθειαν, καὶ τοὺς μὲν περικειμένους τοῖς νεανίσκοις δεσμοὺς περιρρῆξαι, τοὺς δὲ
3 ἐναντιουμένους τῶν βαρβάρων ἀποκτεῖναι. ὁρμήσαντος δὲ τοῦ Φινέως πρὸς μάχην, καὶ τοῦ πλήθους τῶν Θρᾳκῶν συνδραμόντος, φασὶ τὸν Ἡρακλέα πάντων ἄριστα διαγωνισάμενον αὐτόν τε τὸν Φινέα 288
καὶ τῶν ἄλλων οὐκ ὀλίγους ἀνελεῖν, τὸ δὲ τελευταῖον κρατήσαντα τῶν βασιλείων τὴν μὲν Κλεοπάτραν τῆς φυλακῆς προαγαγεῖν, τοῖς δὲ Φινείδαις ἀποκαταστῆσαι τὴν πατρῴαν ἀρχήν· βουλομένων δ' αὐτῶν τὴν μητρυιὰν μετ' αἰκίας ἀποκτεῖναι, πεῖσαι τῆς μὲν τιμωρίας ταύτης ἀποστῆναι, πρὸς δὲ τὸν πατέρα πέμψαντας εἰς τὴν Σκυθίαν ἐκεῖνον παρακαλέσαι τῶν εἰς αὐτοὺς ἀνομημάτων λαβεῖν
4 κόλασιν. οὗ γενηθέντος τὸν μὲν Σκύθην τῆς θυγατρὸς καταγνῶναι θάνατον, τοὺς δ' ἐκ τῆς Κλεοπάτρας υἱοὺς ἀπενέγκασθαι παρὰ τοῖς Θρᾳξὶ δόξαν ἐπιεικείας. οὐκ ἀγνοῶ δὲ διότι τινὲς τῶν μυθογράφων τυφλωθῆναί φασι τοὺς Φινείδας ὑπὸ τοῦ πατρός, καὶ τὸν Φινέα τῆς ὁμοίας τυχεῖν συμφορᾶς

ὑπὸ Βορέου. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Ἡρακλέα τινὲς παραδεδώκασι πρὸς ὑδρείαν ἐξελθόντα κατὰ τὴν Ἀσίαν ὑπὸ τῶν Ἀργοναυτῶν ἐπὶ τῆς χώρας ἀπολειφθῆναι. καθόλου γὰρ τοὺς παλαιοὺς μύθους οὐχ ἁπλῆν οὐδὲ συμπεφωνημένην ἱστορίαν ἔχειν συμβέβηκε· διόπερ οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἐάν τινα τῶν ἀρχαιολογουμένων μὴ συμφώνως ἅπασι τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι συγκρίνωμεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς Φινείδας λέγεται τὴν βασιλείαν παραδόντας τῇ μητρὶ Κλεοπάτρᾳ συστρατεῦσαι τοῖς ἀριστεῦσιν. ἀναχθέντας δ' αὐτοὺς ἐκ τῆς Θρᾴκης καὶ κομισθέντας εἰς τὸν Πόντον προσχεῖν τῇ Ταυρικῇ, τὴν ἀγριότητα τῶν ἐγχωρίων ἀγνοοῦντας· νόμιμον γὰρ εἶναι τοῖς τὴν χώραν ταύτην οἰκοῦσι βαρβάροις θύειν Ἀρτέμιδι Ταυροπόλῳ τοὺς καταπλέοντας ξένους· παρ' οἷς φασι τὴν Ἰφιγένειαν ἐν τοῖς ὕστερον χρόνοις ἱέρειαν τῆς εἰρημένης θεοῦ καταστᾶσαν θύειν τοὺς ἁλισκομένους.

Ἐπιζητούσης δὲ τῆς ἱστορίας τὰς τῆς ξενοκτονίας αἰτίας, ἀναγκαῖον βραχέα διελθεῖν, ἄλλως τε καὶ τῆς παρεκβάσεως οἰκείας ἐσομένης ταῖς τῶν Ἀργοναυτῶν πράξεσι. φασὶ γὰρ Ἡλίου δύο γενέσθαι παῖδας, Αἰήτην τε καὶ Πέρσην· τούτων δὲ τὸν μὲν Αἰήτην βασιλεῦσαι τῆς Κολχίδος, τὸν δ' ἕτερον τῆς Ταυρικῆς, ἀμφοτέρους δὲ διενεγκεῖν ὠμότητι. καὶ Πέρσου μὲν Ἑκάτην γενέσθαι θυγατέρα, τόλμῃ καὶ παρανομίᾳ προέχουσαν τοῦ πατρός· φιλοκύνηγον δ' οὖσαν ἐν ταῖς ἀποτυχίαις ἀνθρώπους ἀντὶ τῶν θηρίων κατατοξεύειν. φιλότεχνον δ' εἰς φαρμάκων θανασίμων συνθέσεις γενομένην τὸ καλούμενον ἀκόνιτον ἐξευρεῖν, καὶ τῆς ἑκάστου δυνάμεως πεῖραν λαμβάνειν μίσγουσαν ταῖς διδομέναις τοῖς

ξένοις τροφαῖς. ἐμπειρίαν δὲ μεγάλην ἐν τούτοις ἔχουσαν πρῶτον μὲν τὸν πατέρα φαρμάκῳ διαφθεῖραι καὶ διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν, ἔπειτ' Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἱδρυσαμένην, καὶ τοὺς καταπλέοντας ξένους θύεσθαι τῇ θεῷ καταδείξασαν, ἐπ' ὠμότητι 289
3 διονομασθῆναι. μετὰ δὲ ταῦτα συνοικήσασαν Αἰήτῃ γεννῆσαι δύο θυγατέρας, Κίρκην τε καὶ Μήδειαν, ἔτι δ' υἱὸν Ἀγιαλέα. καὶ τὴν μὲν Κίρκην εἰς φαρμάκων παντοδαπῶν ἐπίνοιαν ἐκτραπεῖσαν ἐξευρεῖν ῥιζῶν παντοίας φύσεις καὶ δυνάμεις ἀπιστουμένας· οὐκ ὀλίγα μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς μητρὸς Ἑκάτης διδαχθῆναι, πολὺ δὲ πλείω διὰ τῆς ἰδίας ἐπιμελείας ἐξευροῦσαν μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἀπολιπεῖν ἑτέρᾳ
4 πρὸς ἐπίνοιαν φαρμακείας. δοθῆναι δ' αὐτὴν εἰς γάμον τῷ βασιλεῖ τῶν Σαρματῶν, οὓς ἔνιοι Σκύθας προσαγορεύουσι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον τὸν ἄνδρα φαρμάκοις ἀνελεῖν, μετὰ δὲ ταῦτα τὴν βασιλείαν διαδεξαμένην πολλὰ κατὰ τῶν ἀρχομένων ὠμὰ
5 πρᾶξαι καὶ βίαια. διόπερ ἐκπεσοῦσαν τῆς βασιλείας κατὰ μέν τινας τῶν μυθογράφων φυγεῖν ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν, καὶ νῆσον ἔρημον καταλαβομένην ἐνταῦθα μετὰ τῶν συμφυγουσῶν γυναικῶν καθιδρυθῆναι, κατὰ δέ τινας τῶν ἱστορικῶν ἐκλιποῦσαν τὸν Πόντον κατοικῆσαι τῆς Ἰταλίας ἀκρωτήριον τὸ μέχρι τοῦ νῦν ἀπ' ἐκείνης Κίρκαιον ὀνομαζόμενον.
46 τὴν δὲ Μήδειαν ἱστοροῦσι μαθεῖν παρά τε τῆς μητρὸς καὶ τῆς ἀδελφῆς ἁπάσας τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις, προαιρέσει δ' ἐναντιωτάτῃ χρῆσθαι· διατελεῖν γὰρ τοὺς καταπλέοντας τῶν ξένων ἐξαιρουμένην ἐκ τῶν κινδύνων, καὶ ποτὲ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς αἰτεῖσθαι δεήσει καὶ χάριτι τὴν τῶν μελλόντων ἀπόλλυσθαι σωτηρίαν, ποτὲ δ' αὐτὴν ἐκ

τῆς φυλακῆς ἀφιεῖσαν προνοεῖσθαι τῆς τῶν ἀτυχούντων ἀσφαλείας· τὸν γὰρ Αἰήτην τὰ μὲν διὰ τὴν ἰδίαν ὠμότητα, τὰ δ' ὑπὸ τῆς γυναικὸς Ἑκάτης πεισθέντα, προσδέξασθαι τὸ τῆς ξενοκτονίας νόμιμον. ἀντιπραττούσης δὲ τῆς Μηδείας ἀεὶ 2 μᾶλλον τῇ προαιρέσει τῶν γονέων, φασὶ τὸν Αἰήτην ὑποπτεύσαντα τὴν ἐκ τῆς θυγατρὸς ἐπιβουλὴν εἰς ἐλευθέραν αὐτὴν ἀποθέσθαι φυλακήν· τὴν δὲ Μήδειαν διαδρᾶσαν καταφυγεῖν εἴς τι τέμενος Ἡλίου κείμενον παρὰ θάλατταν. καθ' ὃν δὴ χρόνον τοὺς 3 Ἀργοναύτας ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς κομισθέντας νυκτὸς καταπλεῦσαι τῆς Κολχίδος εἰς τὸ προειρημένον τέμενος. ἔνθα δὴ περιτυχόντας τῇ Μηδείᾳ πλανωμένῃ περὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ μαθόντας παρ' αὐτῆς τὸ τῆς ξενοκτονίας νόμιμον, ἀποδέξασθαι μὲν τὴν ἡμερότητα τῆς παρθένου, δηλώσαντας δὲ αὐτῇ τὴν ἑαυτῶν ἐπιβολὴν πάλιν παρ' ἐκείνης μαθεῖν τὸν ὑπάρχοντα αὐτῇ κίνδυνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς διὰ τὴν πρὸς τοὺς ξένους εὐσέβειαν. κοινοῦ δὲ τοῦ συμ- 4 φέροντος φανέντος, τὴν μὲν Μήδειαν ἐπαγγείλασθαι συνεργήσειν αὐτοῖς μέχρι ἂν συντελέσωσι τὸν προκείμενον ἆθλον, τὸν δὲ Ἰάσονα διὰ τῶν ὅρκων 290 δοῦναι πίστεις ὅτι γήμας αὐτὴν ἕξει σύμβιον ἅπαντα τὸν τοῦ ζῆν χρόνον. μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς Ἀργο- 5 ναύτας ἀπολιπόντας φυλακὰς τῆς νεώς, νυκτὸς ὁρμῆσαι μετὰ τῆς Μηδείας ἐπὶ τὸ χρυσόμαλλον δέρος· περὶ οὗ τὰ κατὰ μέρος οἰκεῖον ἂν εἴη διελθεῖν, ἵνα μηδὲν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ὑποκειμένην ἱστορίαν ἀγνοῆται.

Φρίξον τὸν Ἀθάμαντος μυθολογοῦσι διὰ τὰς 47 ὑπὸ τῆς μητρυιᾶς ἐπιβουλὰς ἀναλαβόντα τὴν ἀδελφὴν Ἕλλην φυγεῖν ἐκ τῆς Ἑλλάδος. περαιουμένων

δ' αὐτῶν κατά τινα θεῶν πρόνοιαν ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπὶ κριοῦ χρυσομάλλου, τὴν μὲν παρθένον ἀποπεσεῖν εἰς τὴν θάλατταν, ἣν ἀπ' ἐκείνης Ἑλλήσποντον ὀνομασθῆναι, τὸν δὲ Φρίξον εἰς τὸν Πόντον πορευθέντα καταχθῆναι μὲν πρὸς τὴν Κολχίδα, κατὰ δέ τι λόγιον θύσαντα τὸν κριὸν ἀνα-
2 θεῖναι τὸ δέρος εἰς τὸ τοῦ Ἄρεος ἱερόν. μετὰ δὲ ταῦτα βασιλεύοντι τῆς Κολχίδος Αἰήτῃ χρησμὸν ἐκπεσεῖν ὅτι τότε καταστρέψει τὸν βίον ὅταν ξένοι καταπλεύσαντες τὸ χρυσόμαλλον δέρος ἀπενέγκωσι. διὰ δὴ ταύτας τὰς αἰτίας καὶ διὰ τὴν ἰδίαν ὠμότητα καταδεῖξαι θύειν τοὺς ξένους, ἵνα διαδοθείσης τῆς φήμης εἰς ἅπαντα τόπον περὶ τῆς Κόλχων ἀγριότητος μηδεὶς τῶν ξένων ἐπιβῆναι τολμήσῃ τῆς χώρας. περιβαλεῖν δὲ καὶ τῷ τεμένει τεῖχος καὶ φύλακας πολλοὺς ἐπιστῆσαι τῶν ἐκ τῆς Ταυρικῆς· ἀφ' ὧν καὶ τερατώδεις παρὰ τοῖς Ἕλλησι πλασθῆ-
3 ναι μύθους. διαβεβοῆσθαι γὰρ ὅτι πυρίπνοοι ταῦροι περὶ τὸ τέμενος ὑπῆρχον, δράκων δ' αὐτοῖς ἐτήρει τὸ δέρος, ἀπὸ μὲν τῶν Ταύρων μετενεχθείσης τῆς ὁμωνυμίας ἐπὶ τὴν τῶν βοῶν ἰσχύν, ἀπὸ δὲ τῆς κατὰ τὴν ξενοκτονίαν ὠμότητος πυρπνεῖν τοὺς ταύρους μυθολογηθέντος· παραπλησίως δὲ τοῦ τηροῦντος τὸ τέμενος Δράκοντος ὀνομαζομένου, μετενηνοχέναι τοὺς ποιητὰς ἐπὶ τὸ τερατῶδες καὶ κα-
4 ταπληκτικὸν τοῦ ζῴου. τῆς ὁμοίας δὲ μυθολογίας ἔχεσθαι καὶ τὰ περὶ τοῦ Φρίξου λεγόμενα. διαπλεῦσαι γὰρ αὐτόν φασιν οἱ μὲν ἐπὶ νεὼς προτομὴν ἐπὶ τῆς πρῴρας ἐχούσης κριοῦ, καὶ τὴν Ἕλλην δυσφοροῦσαν ἐπὶ τῇ ναυτίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ τοίχου τῆς νεὼς ἐκκύπτουσαν, εἰς τὴν θάλατταν
5 προπεσεῖν. ἔνιοι δέ φασι τὸν βασιλέα τῶν Σκυ-

Θῶν, ὄντα γαμβρὸν Αἰήτου, παρὰ τοῖς Κόλχοις ἐπιδημῆσαι καθ' ὃν καιρὸν ἁλῶναι συνέβη τὸν Φρίξον μετὰ τοῦ παιδαγωγοῦ, ἐρωτικῶς δὲ σχόντα τοῦ παιδὸς λαβεῖν αὐτὸν ἐν δωρεᾷ παρ' Αἰήτου, καὶ καθάπερ υἱὸν γνήσιον ἀγαπήσαντα καταλιπεῖν αὐτῷ τὴν βασιλείαν. τὸν δὲ παιδαγωγὸν ὀνομαζόμενον Κριὸν τυθῆναι τοῖς θεοῖς, καὶ τοῦ σώματος ἐκδα- 291
ρέντος προσηλωθῆναι τῷ νεῷ τὸ δέρμα κατά τι νόμιμον. μετὰ δὲ ταῦτα Αἰήτῃ γενομένου χρησμοῦ, 6
καθ' ὃν ἐσημαίνετο τότε τελευτήσειν αὐτὸν ὅταν ξένοι καταπλεύσαντες τὸ τοῦ Κριοῦ δέρος ἀπενέγκωσι, τὸν βασιλέα φασὶ τειχίσαι τὸ τέμενος καὶ φρουρὰν ἐγκαταστῆσαι, πρὸς δὲ τούτοις χρυσῶσαι τὸ δέρος, ἵνα διὰ τὴν ἐπιφάνειαν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐπιμελεστάτης ἀξιωθῇ φυλακῆς. ταῦτα μὲν οὖν ἐξέσται τοὺς ἀναγινώσκοντας κρίνειν πρὸς τὰς ἰδίας ἕκαστον προαιρέσεις.

Τὴν δὲ Μήδειαν ἱστοροῦσι καθηγήσασθαι τοῖς 48
Ἀργοναύταις πρὸς τὸ τοῦ Ἄρεος τέμενος, ἀπέχον ἑβδομήκοντα σταδίους ἀπὸ τῆς πόλεως, ἣν καλεῖσθαι μὲν Σύβαριν, ἔχειν δὲ τὰ βασίλεια τῶν Κόλχων. προσελθοῦσαν δὲ ταῖς πύλαις κεκλειμέναις νυκτὸς τῇ Ταυρικῇ διαλέκτῳ προσφωνῆσαι τοῖς φρουροῖς. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀνοιξάντων προθύ- 2
μως ὡς ἂν βασιλέως θυγατρί, φασὶ τοὺς Ἀργοναύτας εἰσπεσόντας ἐσπασμένοις τοῖς ξίφεσι πολλοὺς μὲν φονεῦσαι τῶν βαρβάρων, τοὺς δ' ἄλλους διὰ τὸ παράδοξον καταπληξαμένους ἐκβαλεῖν ἐκ τοῦ τεμένους, καὶ τὸ δέρος ἀναλαβόντας πρὸς τὴν ναῦν ἐπείγεσθαι κατὰ σπουδήν. παραπλησίως δὲ τού- 3
τοις καὶ τὴν Μήδειαν ἐν τῷ τεμένει τὸν μυθολογούμενον ἄυπνον δράκοντα περιεσπειραμένον

δέρος φαρμάκοις ἀποκτεῖναι, καὶ μετ' Ἰάσονος τὴν
4 ἐπὶ θάλατταν κατάβασιν ποιήσασθαι. τῶν δὲ διαφυγόντων Ταύρων ἀπαγγειλάντων τῷ βασιλεῖ τὴν γενομένην ἐπίθεσιν, φασὶ τὸν Αἰήτην μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν στρατιωτῶν διώξαντα τοὺς Ἕλληνας καταλαβεῖν πλησίον τῆς θαλάττης· ἐξ ἐφόδου δὲ συνάψαντα μάχην ἀνελεῖν ἕνα τῶν Ἀργοναυτῶν Ἴφιτον τὸν Εὐρυσθέως ἀδελφὸν τοῦ τοὺς ἄθλους Ἡρακλεῖ προστάξαντος, ἔπειτα τοῖς ἄλλοις τῷ πλήθει τῶν συναγωνιζομένων περιχυθέντα καὶ βιαιότερον
5 ἐγκείμενον ὑπὸ Μελεάγρου φονευθῆναι. ἔνθα δὴ πεσόντος τοῦ βασιλέως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπαρθέντων, τραπῆναι πρὸς φυγὴν τοὺς Κόλχους, καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν τοὺς πλείστους αὐτῶν ἀναιρεθῆναι. γενέσθαι δὲ καὶ τῶν ἀριστέων τραυματίας Ἰάσονα καὶ Λαέρτην, ἔτι δὲ Ἀταλάντην καὶ τοὺς Θεσπιάδας προσαγορευομένους. τούτους μὲν οὖν φασιν ὑπὸ τῆς Μηδείας ἐν ὀλίγαις ἡμέραις τισὶ ῥίζαις [καὶ βοτάναις] θεραπευθῆναι, τοὺς δ' Ἀργοναύτας ἐπισιτισαμένους ἐκπλεῦσαι, καὶ μέσον ἤδη τὸ Ποντικὸν πέλαγος ἔχοντας περιπεσεῖν χειμῶνι παντελῶς
6 ἐπικινδύνῳ. τοῦ δ' Ὀρφέως, καθάπερ καὶ πρότερον, εὐχὰς ποιησαμένου τοῖς Σαμόθρᾳξι, λῆξαι μὲν τοὺς ἀνέμους, φανῆναι δὲ πλησίον τῆς νεὼς τὸν προσαγορευόμενον θαλάττιον Γλαῦκον. τοῦτον δ'
ἐπὶ δύο νύκτας καὶ δύο ἡμέρας συνεχῶς τῇ νηὶ συμπλεύσαντα προειπεῖν μὲν Ἡρακλεῖ περὶ τῶν ἄθλων καὶ τῆς ἀθανασίας, τοῖς δὲ Τυνδαρίδαις, ὅτι προσαγορευθήσονται μὲν Διόσκοροι, τιμῆς δ'
7 ἰσοθέου τεύξονται παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις. καθόλου δ' ἐξ ὀνόματος προσφωνήσαντα πάντας τοὺς
5 πρὸ Ἀργοναύτας εἰπεῖν ὡς διὰ τὰς Ὀρφέως εὐχὰς θεῶν

προνοίᾳ φανεὶς αὐτοῖς σημαίνει τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι· συμβουλεύειν οὖν αὐτοῖς, ὅταν τῆς γῆς ἅψωνται, τὰς εὐχὰς ἀποδοῦναι τοῖς θεοῖς, δι' οὓς τετεύχασι δὶς ἤδη τῆς σωτηρίας. ἔπειτα τὸν 49
μὲν Γλαῦκον δῦναι πάλιν εἰς τὸ πέλαγος, τοὺς δ' Ἀργοναύτας κατὰ στόμα τοῦ Πόντου γενομένους προσπλεῦσαι τῇ γῇ, βασιλεύοντος τότε τῆς χώρας Βύζαντος, ἀφ' οὗ καὶ τὴν πόλιν τῶν Βυζαντίων ὠνομάσθαι. ἐνταῦθα δὲ βωμοὺς ἱδρυσαμένους καὶ 2
τοῖς θεοῖς τὰς εὐχὰς ἀποδόντας καθιερῶσαι τὸν τόπον τὸν ἔτι καὶ νῦν τιμώμενον ὑπὸ τῶν παραπλεόντων. μετὰ δὲ ταῦτα ἀναχθέντας, καὶ διαπλεύ- 3
σαντας τήν τε Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, προσενεχθῆναι τῇ Τρῳάδι. ἐνταῦθα δ' Ἡρακλέους πέμψαντος εἰς τὴν πόλιν Ἴφικλόν τε τὸν ἀδελφὸν καὶ Τελαμῶνα τάς τε ἵππους καὶ τὴν Ἡσιόνην ἀπαιτήσοντας, λέγεται τὸν Λαομέδοντα τοὺς μὲν πρεσβευτὰς εἰς φυλακὴν ἀποθέσθαι, τοῖς δὲ ἄλλοις Ἀργοναύταις δι' ἐνέδρας βουλεῦσαι θάνατον· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους υἱοὺς ἔχειν τῇ πράξει συνεργούς, Πρίαμον δὲ μόνον ἐναντιοπραγοῦντα· τοῦτον γὰρ ἀποφήνασθαι δεῖν τὰ πρὸς τοὺς ξένους δίκαια τηρεῖν, καὶ τήν τε ἀδελφὴν καὶ τὰς ὡμολογημένας ἵππους ἀποδιδόναι. οὐδενὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, φασὶν 4
εἰς τὴν φυλακὴν δύο ξίφη παρενέγκαντα λάθρᾳ δοῦναι τοῖς περὶ τὸν Τελαμῶνα, καὶ τὴν τοῦ πατρὸς προαίρεσιν ἐξηγησάμενον αἴτιον γενέσθαι τῆς σωτηρίας αὐτοῖς. εὐθὺς γὰρ τοὺς περὶ τὸν Τελα- 5
μῶνα φονεῦσαι μὲν τῶν φυλάκων τοὺς ἀντεχομένους, φυγόντας δ' ἐπὶ θάλατταν ἀπαγγεῖλαι τὰ κατὰ μέρος τοῖς Ἀργοναύταις. διόπερ τούτους μὲν ἑτοίμους γενομένους πρὸς μάχην ἀπαντῆσαι τοῖς ἐκ

6 τῆς πόλεως ἐκχεομένοις μετὰ τοῦ βασιλέως· γενομένης δὲ μάχης ἰσχυρᾶς, καὶ τῶν ἀριστέων διὰ τὰς ἀρετὰς ἐπικρατούντων, μυθολογοῦσι τὸν Ἡρακλέα πάντων ἄριστα διαγωνίσασθαι· τόν τε γὰρ Λαομέδοντα φονεῦσαι, καὶ τῆς πόλεως ἐξ ἐφόδου κρατήσαντα κολάσαι μὲν τοὺς μετασχόντας τῷ βασιλεῖ τῆς ἐπιβουλῆς, Πριάμῳ δὲ διὰ τὴν δικαιοσύνην παραδοῦναι τὴν βασιλείαν, καὶ φιλίαν συνθέ-
7 μενον ἐκπλεῦσαι μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν. ἔνιοι δὲ τῶν ἀρχαίων ποιητῶν παραδεδώκασιν οὐ μετὰ τῶν Ἀργοναυτῶν, ἀλλ' ἰδίᾳ στρατεύσαντα τὸν Ἡρακλέα ναυσὶν ἕξ ἕνεκα τῶν ἵππων ἐλεῖν τὴν Τροίαν· προσμαρτυρεῖν δὲ τούτοις καὶ Ὅμηρον ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν,

ἀλλ' οἷόν τινά φασι βίην Ἡρακληείην
εἶναι, ἐμὸν πατέρα θρασυμέμνονα, θυμολέοντα,
ὅς ποτε δεῦρ' ἐλθὼν ἕνεχ' ἵππων Λαομέδοντος
ἐξ οἵης σὺν νηυσὶ καὶ ἀνδράσι παυροτέροισιν
Ἰλίου ἐξαλάπαξε πόλιν, χήρωσε δ' ἀγυιάς.

8 τοὺς δ' Ἀργοναύτας φασὶν ἐκ τῆς Τρῳάδος ἀναχθέντας εἰς Σαμοθράκην κομισθῆναι, καὶ τοῖς μεγάλοις θεοῖς τὰς εὐχὰς ἀποδόντας πάλιν ἀναθεῖναι τὰς φιάλας εἰς τὸ τέμενος τὰς ἔτι καὶ νῦν διαμενούσας.

50 Τῆς δὲ τῶν ἀριστέων ἀνακομιδῆς ἀγνοουμένης ἔτι κατὰ τὴν Θετταλίαν, φασὶ προσπεσεῖν φήμην ὅτι πάντες οἱ μετὰ Ἰάσονος στρατεύσαντες ἐν τοῖς κατὰ Πόντον τόποις ἀπολώλασι. διόπερ τὸν Πελίαν καιρὸν ἔχειν ὑπολαμβάνοντα τοὺς ἐφέδρους τῆς βασιλείας πάντας ἄρδην ἀνελεῖν. τὸν μὲν γὰρ πατέρα τὸν Ἰάσονος ἀναγκάσαι πιεῖν αἷμα ταύρου, τὸν δὲ ἀδελφὸν Πρόμαχον, παῖδα τὴν ἡλικίαν ὄντα,

φονεῦσαι· Ἀμφινόμην δὲ τὴν μητέρα μέλλουσαν ἀναιρεῖσθαί φασιν ἔπανδρον καὶ μνήμης ἀξίαν ἐπιτελέσασθαι πρᾶξιν· καταφυγοῦσαν γὰρ ἐπὶ τὴν 2
ἑστίαν τοῦ βασιλέως καὶ καταρασαμένην παθεῖν
αὐτὸν ἄξια τῶν ἀσεβημάτων, ξίφει πατάξασαν ἑαυτῆς τὸ στῆθος ἡρωικῶς καταστρέψαι τὸν βίον. τὸν 3
δὲ Πελίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ πᾶσαν τὴν Ἰάσονος συγγένειαν ἄρδην ἀνελόντα ταχὺ τὴν προσήκουσαν τοῖς ἀσεβήμασι κομίσασθαι τιμωρίαν. τὸν γὰρ Ἰάσονα καταπλεύσαντα νυκτὸς τῆς Θετταλίας εἰς ὅρμον οὐ μακρὰν μὲν τῆς Ἰωλκοῦ κείμενον, ἀθεώρητον δὲ τοῖς ἐκ τῆς πόλεως, μαθεῖν παρά τινος τῶν κατὰ τὴν χώραν τὰ γενόμενα περὶ τοὺς συγγενεῖς ἀτυχήματα. πάντων δὲ τῶν ἀριστέων ἑτοίμων ὄντων βοηθεῖν τῷ Ἰάσονι καὶ πάντα κίνδυνον ἀναδέχεσθαι, περὶ τῆς ἐπιθέσεως ἐμπεσεῖν αὐτοῖς ἀμφισβήτησιν· τοὺς μὲν γὰρ συμβουλεύειν παραχρῆμα 4
βιασαμένους εἰς τὴν πόλιν ἀπροσδοκήτως ἐπιθέσθαι τῷ βασιλεῖ, τινὰς δ' ἀποφαίνεσθαι δεῖν στρατιώτας ἀπὸ τῆς ἰδίας πατρίδος ἕκαστον συλλέξαντα κοινὸν ἄρασθαι πόλεμον· ἀδύνατον γὰρ εἶναι πεντήκοντα καὶ τρισὶν ἀνδράσι περιγενέσθαι βασιλέως δύναμιν ἔχοντος καὶ πόλεις ἀξιολόγους. τοιαύτης δ' οὔσης 5
ἐν αὐτοῖς ἀπορίας, λέγεται τὴν Μήδειαν ἐπαγγείλασθαι δι' ἑαυτῆς τόν τε Πελίαν ἀποκτενεῖν δόλῳ καὶ τὰ βασίλεια παραδώσειν τοῖς ἀριστεῦσιν ἀκινδύνως. ἐνταῦθα πάντων θαυμασάντων τὸν λόγον 6
καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐπιβολῆς μαθεῖν ζητούντων, εἰπεῖν ὅτι κομίζει μεθ' ἑαυτῆς πολλὰς καὶ παραδόξους δυνάμεις φαρμάκων ὑπό τε τῆς μητρὸς Ἑκάτης εὑρημένας καὶ τῆς ἀδελφῆς Κίρκης· καὶ ταύταις μὲν μηδέποτε χρῆσθαι πρότερον πρὸς ἀπώλειαν

ἀνθρώπων, νυνὶ δὲ δι' αὐτῶν ἀμυνεῖσθαι ῥᾳδίως τοὺς ἀξίους τιμωρίας. προειποῦσαν δὲ τοῖς ἀρι-
7 στεῦσι τὰ κατὰ μέρος τῆς ἐπιθέσεως, ἐκ τῶν βασι- 204
λείων αὐτοῖς ἐπαγγείλασθαι σημανεῖν τῆς μὲν ἡμέ-
ρας καπνῷ, τῆς δὲ νυκτὸς πυρί, πρὸς τὴν ὑπερκει- 3
51 μένην τῆς θαλάττης σκοπήν. αὐτὴν δὲ κατασκευά-
σασαν Ἀρτέμιδος εἴδωλον κοῖλον, εἰς μὲν τοῦτο
παντοδαπὰς φύσεις φαρμάκων κατακρύψαι, ἑαυτῆς
δὲ τὰς μὲν τρίχας δυνάμεσί τισι χρίσασαν ποιῆσαι
πολιάς, τὸ δὲ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμα ῥυτίδων πλῆ- 10
ρες, ὥστε τοὺς ἰδόντας δοκεῖν εἶναί τινα παντελῶς
πρεσβῦτιν· τὸ δὲ τελευταῖον ἀναλαβοῦσαν τὴν θεὸν
διεσκευασμένην καταπληκτικῶς εἰς ὄχλων δεισιδαι-
μονίαν εἰς τὴν πόλιν εἰσβαλεῖν ἅμ' ἡμέρᾳ. ἐνθεα-
2 ζούσης δ' αὐτῆς, καὶ τοῦ πλήθους κατὰ τὰς ὁδοὺς 15
συντρέχοντος, παραγγέλλειν πᾶσι δέχεσθαι τὴν θεὸν
εὐσεβῶς· παρεῖναι γὰρ αὐτὴν ἐξ Ὑπερβορέων ἐπ'
ἀγαθῷ δαίμονι τῇ τε πόλει πάσῃ καὶ τῷ βασιλεῖ.
πάντων δὲ προσκυνούντων καὶ τιμώντων τὴν θεὸν
3 θυσίαις, καὶ τὸ σύνολον τῆς πόλεως ἁπάσης συνεν- 20
θεαζούσης, εἰσβαλεῖν τὴν Μήδειαν εἰς τὰ βασίλεια,
καὶ τόν τε Πελίαν εἰς δεισιδαίμονα διάθεσιν ἐμβα-
λεῖν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτοῦ διὰ τῆς τερατείας εἰς
τοιαύτην κατάπληξιν ἀγαγεῖν ὥστε πιστεῦσαι διότι
πάρεστιν ἡ θεὸς εὐδαίμονα ποιήσουσα τὸν οἶκον 25
τοῦ βασιλέως· ἀπεφαίνετο γὰρ ἐπὶ δρακόντων ὀχου-
4 μένην τὴν Ἄρτεμιν δι' ἀέρος ὑπερπετασθῆναι πολλὰ
μέρη τῆς οἰκουμένης, καὶ πρὸς καθίδρυσιν ἑαυτῆς
καὶ τιμὰς αἰωνίους ἐκλελέχθαι τὸν εὐσεβέστατον
ἁπάντων τῶν βασιλέων· προστεταχέναι δ' αὐτῇ καὶ 30
τὸ γῆρας ἀφελοῦσαν τὸ Πελίου διά τινων δυνά-
μεων νέον παντελῶς ποιῆσαι τὸ σῶμα καὶ πολλὰ

ἕτερα πρὸς μακάριον καὶ θεοφιλῆ βίον δωρήσασθαι. ἐκπληττομένου δὲ τοῦ βασιλέως τὸ παράδοξον τῶν λόγων, ἐπαγγείλασθαι τὴν Μήδειαν παραχρῆμα ἐπὶ τοῦ σώματος ἑαυτῆς τὰς τούτων πίστεις παρέξεσθαι. εἰποῦσαν γὰρ μιᾷ τῶν Πελίου θυγατέρων καθαρὸν ἐνεγκεῖν ὕδωρ, καὶ τῆς παρθένου τὸ ῥηθὲν εὐθὺς ἐπὶ τέλος ἀγαγούσης, φασὶν εἰς οἰκίσκον τινὰ συγκλείσασαν ἑαυτὴν καὶ περινιψαμένην τὸ σῶμα πᾶν ἀποκλύσασθαι τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις· ἀποκατασταθεῖσαν δ' εἰς τὴν προϋπάρχουσαν διάθεσιν καὶ φανεῖσαν τῷ βασιλεῖ καταπλήξασθαι τοὺς ὁρῶντας, καὶ δόξαι τινὶ θεῶν προνοίᾳ μετηλλαχέναι τὸ γῆρας εἰς παρθένου νεότητα καὶ κάλλος περίβλεπτον. ποιῆσαι δ' αὐτὴν καὶ διά τινων φαρμάκων εἴδωλα φαντασθῆναι τῶν δρακόντων, ἐφ' ὧν ἀποφαίνεσθαι τὴν θεὸν κομισθεῖσαν δι' ἀέρος ἐξ Ὑπερβορέων ἐπιξενωθῆναι τῷ Πελίᾳ. τῶν δὲ ἐνεργημάτων ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν φανέντων, καὶ τοῦ βασιλέως μεγάλης ἀποδοχῆς ἀξιοῦντος τὴν Μήδειαν καὶ τὸ σύνολον πιστεύσαντος ἀληθῆ λέγειν, φασὶν αὐτὴν κατὰ μόνας ἐντυχοῦσαν τῷ Πελίᾳ παρακαλέσαι ταῖς θυγατράσι διακελεύσασθαι συνεργεῖν καὶ πράττειν ἅπερ ἂν αὐταῖς προστάττῃ· προσήκειν γὰρ τῷ τοῦ βασιλέως σώματι μὴ δουλικαῖς χερσίν, ἀλλὰ ταῖς τῶν τέκνων θεραπευθέντα τυχεῖν τῆς παρὰ θεῶν εὐεργεσίας. διόπερ τοῦ Πελίου ταῖς θυγατράσι διαρρήδην εἰπόντος πάντα πράττειν ὅσα ἂν ἡ Μήδεια προστάττῃ περὶ τὸ σῶμα τοῦ πατρός, τὰς μὲν παρθένους ἑτοίμους εἶναι τὸ κελευόμενον ἐπιτελεῖν, τὴν δὲ Μήδειαν νυκτὸς ἐπιγενομένης καὶ τοῦ Πελίου πρὸς ὕπνον τραπέντος λέγειν ὡς ἀναγκαῖον ἐν λέβητι καθεψῆσαι τὸ σῶμα

5 6 7 52

τοῦ Πελίου. προσάντως δὲ τῶν παρθένων δεξαμένων τὸν λόγον, ἑτέραν αὐτὴν ἐπινοῆσαι πίστιν τῶν ὑπ' αὐτῆς λεγομένων· τρεφομένου γὰρ κριοῦ πολυετοῦς κατὰ τὴν οἰκίαν, ἐπαγγείλασθαι ταῖς κόραις τοῦτον πρότερον καθεψήσειν καὶ ποιήσειν ἀπ' 5
2 ἀρχῆς ἄρνα. συγκαταθεμένων δ' αὐτῶν, μυθολογοῦσι τὴν Μήδειαν κατὰ μέλη διελοῦσαν τὸ σῶμα τοῦ κριοῦ καθεψῆσαι, καὶ διά τινων φαρμάκων παρακρουσαμένην ἐξελεῖν ἐκ τοῦ λέβητος ἀρνὸς εἴδωλον. ἐνταῦθα τῶν παρθένων καταπλαγεισῶν, 10 καὶ πίστεις τῆς ἐπαγγελίας ἡγησαμένων ἐνδεχομένας ἔχειν, ὑπουργῆσαι τοῖς προστάγμασι. καὶ τὰς μὲν ἄλλας ἁπάσας τὸν πατέρα τυπτούσας ἀποκτεῖναι, μόνην δ' Ἄλκηστιν δι' εὐσεβείας ὑπερβολὴν
3 ἀποσχέσθαι τοῦ γεννήσαντος. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν 15 Μήδειάν φασι τοῦ μὲν τὸ σῶμα κατακόπτειν ἢ καθέψειν ἀποστῆναι, προσποιησαμένην δὲ δεῖν πρότερον εὐχὰς ποιήσασθαι τῇ σελήνῃ, τὰς μὲν παρθένους ἀναβιβάσαι μετὰ λαμπάδων ἐπὶ τὸ μετεωρότατον τέγος τῶν βασιλείων, αὐτὴν δὲ τῇ Κολχίδι 20 διαλέκτῳ κατευχήν τινα μακρὰν διερχομένην ἐγχρονίζειν, ἀναστροφὴν διδοῦσαν τοῖς μέλλουσι ποιεῖ-
4 σθαι τὴν ἐπίθεσιν. διὸ καὶ τοὺς Ἀργοναύτας ἀπὸ τῆς σκοπῆς καταμαθόντας τὸ πῦρ, καὶ νομίσαντας συντετελέσθαι τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως, ὁρμῆσαι 25 δρόμῳ πρὸς τὴν πόλιν, παρεισελθόντας δ' ἐντὸς τοῦ τείχους ἐσπασμένοις τοῖς ξίφεσιν εἰς τὰ βασίλεια καταντῆσαι καὶ τοὺς ἐναντιουμένους τῶν φυλάκων ἀνελεῖν. τὰς δὲ τοῦ Πελίου θυγατέρας ἅρτι καταβεβηκυίας ἀπὸ τοῦ τέγους πρὸς τὴν καθέψη- 30 σιν, καὶ παραδόξως ἐν τοῖς βασιλείοις ἰδούσας τόν τε Ἰάσονα καὶ τοὺς ἀριστεῖς, περιαλγεῖς ἐπὶ τῇ συμ- 296

φορᾷ γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἀμύνασθαι τὴν Μήδειαν εἶχον ἐξουσίαν οὔτε τὸ πραχθὲν αὐταῖς μύσος δι' ἀπάτην διορθώσασθαι. διόπερ ταύτας μὲν ὁρμῆσαι λέγεται στερίσκειν αὐτὰς τοῦ ζῆν, τὸν δὲ Ἰάσονα κατελεήσαντα τὰ πάθη παρακατασχεῖν αὐτάς, καὶ θαρρεῖν παρακαλέσαντα δεικνύειν ὡς ἐκ κακίας μὲν οὐδὲν ἥμαρτον, ἀκουσίως δὲ δι' ἀπάτην ἠτύχησαν. καθόλου δὲ πᾶσι τοῖς συγγενέσιν ἐπαγγειλάμενον ἐπιεικῶς καὶ μεγαλοψύχως προσενεχθήσεσθαι, συναγαγεῖν εἰς ἐκκλησίαν τὰ πλήθη. ἀπολογησάμενον δὲ [περὶ τῶν πεπραγμένων, καὶ διδάξαντα διότι τοὺς προαδικήσαντας ἠμύνατο, τιμωρίαν ἐλάττονα λαβὼν ὧν αὐτὸς πέπονθεν, Ἀκάστῳ μὲν τῷ Πελίου τὴν πατρῴαν βασιλείαν παραδοῦναι, τῶν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρων ἀξιῶσαι αὐτὸν φρονῖδα ποιήσασθαι. καὶ πέρας συντελέσαι τὴν ὑπόσχεσιν αὐτόν φασι μετά τινα χρόνον συνοικίσαντα πάσας τοῖς ἐπιφανεστάτοις· Ἄλκηστιν μὲν γὰρ τὴν πρεσβυτάτην ἐκδοῦναι πρὸς γάμον Ἀδμήτῳ τῷ Φέρητος Θετταλῷ, Ἀμφινόμην δὲ Ἀνδραίμονι Λεοντέως ἀδελφῷ, Εὐάδνην δὲ Κάνῃ τῷ Κεφάλου, Φυλακέων τότε βασιλεύοντι. ταῦτα μὲν αὐτὸν ὕστερον πρᾶξαι, τότε δὲ μετὰ τῶν ἀριστέων εἰς Ἰσθμὸν τὸν ἐν Πελοποννήσῳ πλεύσαντα θυσίαν ἐπιτελέσαι τῷ Ποσειδῶνι καὶ καθιερῶσαι τὴν Ἀργὼ τῷ θεῷ. ἀποδοχῆς δὲ μεγάλης τυγχάνοντα παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν Κορινθίων Κρέοντι μετασχεῖν τῆς πολιτείας καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐν τῇ Κορίνθῳ κατοικῆσαι.

Μελλόντων δὲ τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς τὰς πατρίδας διαχωρίζεσθαι, φασὶ τὸν Ἡρακλέα συμβουλεῦσαι τοῖς ἀριστεῦσι πρὸς τὰ παράδοξα τῆς τύχης

53 2 3 4

ἀλλήλοις ὅρκους δοῦναι συμμαχήσειν, ἐάν τις βοηθείας προσδεηθῇ· ἐκλέξασθαι δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐπιφανέστατον τόπον εἰς ἀγώνων θέσιν καὶ πανήγυριν κοινήν, καὶ καθιερῶσαι τὸν ἀγῶνα τῷ
5 μεγίστῳ τῶν θεῶν Διὶ Ὀλυμπίῳ. συνομοσάντων δὲ 3
τῶν ἀριστέων περὶ τῆς συμμαχίας, καὶ τὴν διάταξιν τῶν ἀγώνων ἐπιτρεψάντων Ἡρακλεῖ, φασὶ τοῦτον τον τόπον προκρῖναι πρὸς τὴν πανήγυριν τῆς τῶν Ἠλείων χώρας τὸν παρὰ τὸν Ἀλφειόν. διὸ καὶ
τὴν παραποταμίαν καθιερώσαντα τῷ μεγίστῳ τῶν 10
θεῶν, Ὀλυμπίαν ἀπ᾽ ἐκείνου προσαγορεῦσαι. ὑπο- 207
στησάμενον δ᾽ ἱππικὸν ἀγῶνα καὶ γυμνικόν, τά τε
περὶ τῶν ἄθλων διατάξαι καὶ θεωροὺς ἀποστεῖλαι
τοὺς ταῖς πόλεσι προεροῦντας τὴν θέαν τῶν ἀγώ-
6 νων. διὰ δὲ τὴν παρὰ τοῖς Ἀργοναύταις γενομέ- 15
νην ἀποδοχὴν αὐτοῦ κατὰ τὴν στρατείαν οὐ μετρίως δοξασθέντος, προσγενέσθαι τὴν ἐκ τῆς Ὀλυμπιακῆς πανηγύρεως δόξαν, ὥστε πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐπιφανέστατον ὑπάρχειν καὶ παρὰ ταῖς πλείσταις πόλεσι γνωσθέντα πολλοὺς ἔχειν ἐπιθυ- 20
μητὰς τῆς φιλίας, οὓς προθύμους εἶναι μετασχεῖν
7 παντὸς κινδύνου. ταχὺ δ᾽ ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ καὶ στρατηγίᾳ θαυμασθέντα στρατόπεδόν τε κράτιστον συστήσασθαι καὶ πᾶσαν ἐπελθεῖν τὴν οἰκουμένην εὐεργετοῦντα τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων· ἀνθ᾽ ὧν 25
τυχεῖν αὐτὸν συμφωνουμένης ἀθανασίας. τοὺς δὲ
ποιητὰς διὰ τὴν συνήθη τερατολογίαν μυθολογῆσαι μόνον τὸν Ἡρακλέα καὶ γυμνὸν ὅπλων τελέσαι
τοὺς τεθρυλημένους ἄθλους.
54 Ἀλλὰ περὶ μὲν τοῦ θεοῦ τούτου τὰ μυθολογού- 30
μενα πάντα διήλθομεν, νυνὶ δὲ προσθετέον ἡμῖν
ὑπὲρ Ἰάσονος τὸν ὑπολειπόμενον λόγον. φασὶ γὰρ

αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατοικοῦντα καὶ συμβιώσαντα δεκαετῆ χρόνον Μηδείᾳ γεννῆσαι παῖδας ἐξ αὐτῆς, τοὺς μὲν πρεσβυτάτους δύο διδύμους Θετταλόν τε καὶ Ἀλκιμένην, τὸν δὲ τρίτον πολὺ νεώτερον τούτων Τίσανδρον. τοῦτον μὲν οὖν τὸν χρόνον ἱστο- 2
ροῦσιν ἀποδοχῆς ἀξιωθῆναι τὴν Μήδειαν ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς διὰ τὸ μὴ μόνον κάλλει διαφέρειν αὐτήν, ἀλλὰ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς κεκοσμῆσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα ἀεὶ μᾶλλον τοῦ χρόνου τὴν φυσικὴν εὐπρέπειαν ἀφαιρουμένου, λέγεται τὸν Ἰάσονα Γλαύκης ἐρασθέντα τῆς Κρέοντος θυγατρὸς μνηστεῦσαι τὴν παρθένον. συγκαταθεμένου δὲ τοῦ 3
πατρὸς καὶ τάξαντος ἡμέραν τοῖς γάμοις, τὸ μὲν πρῶτον ἐπιβαλέσθαι φασὶν αὐτὸν πείθειν τὴν Μήδειαν ἑκουσίως παραχωρῆσαι τῆς συμβιώσεως· βούλεσθαι γὰρ ἄλλην γαμεῖν οὐκ ἀποδοκιμάσαντα τὴν πρὸς αὐτὴν ὁμιλίαν, ἀλλὰ τοῖς τέκνοις σπεύδοντα συγγενῆ τὸν τοῦ βασιλέως οἶκον ποιῆσαι. ἀγα- 4
νακτούσης δὲ τῆς γυναικὸς καὶ θεοὺς μαρτυρομένης τοὺς ἐπόπτας γενομένους τῶν ὅρκων, φασὶ τὸν
298 Ἰάσονα καταφρονήσαντα τῶν ὅρκων γῆμαι τὴν τοῦ βασιλέως θυγατέρα. τὴν δὲ Μήδειαν ἐξελαυνομέ- 5
νην ἐκ τῆς πόλεως, καὶ μίαν ἡμέραν παρὰ τοῦ Κρέοντος λαβοῦσαν εἰς τὴν τῆς φυγῆς παρασκευήν, εἰς μὲν τὰ βασίλεια νυκτὸς εἰσελθεῖν ἀλλοιώσασαν τοῖς φαρμάκοις τὴν αὐτῆς ὄψιν, καὶ τὴν οἰκίαν ὑφάψαι, ῥίζιόν τι προσθεῖσαν, εὑρημένον μὲν ὑπὸ Κίρκης τῆς ἀδελφῆς, δύναμιν δ' ἔχον, ἐπὰν ἐξαφθῇ, δυσκατάσβεστον. ἄφνω δὲ φλεγομένων τῶν βασι- λείων, τὸν μὲν Ἰάσονα ταχέως ἐκπηδῆσαι, τὴν δὲ Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα τοῦ πυρὸς περικαταλαβόντος διαφθαρῆναι. τινὲς δὲ τῶν συγγραφέων 6

φασὶ τοὺς μὲν υἱοὺς τῆς Μηδείας δῶρα κομίσαι
τῇ νύμφῃ φαρμάκοις κεχριμένα, τὴν δὲ Γλαύκην
δεξαμένην καὶ τῷ σώματι περιθεμένην αὐτήν τε
συμφορᾷ περιπεσεῖν καὶ τὸν πατέρα βοηθοῦντα καὶ
6 τοῦ σώματος ἁψάμενον τελευτῆσαι. τὴν δὲ Μή- 5
δειαν ἀποτυχοῦσαν τοῖς πρώτοις ἐγχειρήμασιν οὐκ
ἀποστῆναι τῆς Ἰάσονος τιμωρίας. ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ
προελθεῖν αὐτὴν ὀργῆς ἅμα καὶ ζηλοτυπίας, ἔτι δ'
ὠμότητος, ὥστ' ἐπεὶ διέφυγε τὸν μετὰ τῆς νύμφης
κίνδυνον, τῇ σφαγῇ τῶν κοινῶν τέκνων ἐμβαλεῖν 10
αὐτὸν εἰς τὰς μεγίστας συμφοράς· πλὴν γὰρ ἑνὸς
τοῦ διαφυγόντος τοὺς ἄλλους υἱοὺς ἀποσφάξαι, καὶ
τὰ σώματα τούτων ἐν τῷ τῆς Ἥρας τεμένει θάψαι, καὶ μετὰ τῶν πιστοτάτων θεραπαινίδων ἔτι
νυκτὸς μέσης φυγεῖν ἐκ τῆς Κορίνθου, καὶ διεκ- 15
πεσεῖν εἰς Θήβας πρὸς Ἡρακλέα· τοῦτον γὰρ
μεσίτην γεγονότα τῶν ὁμολογιῶν ἐν Κόλχοις ἐπηγ-
55 γέλθαι βοηθήσειν αὐτῇ παρασπονδουμένῃ. ἐν το-
σούτῳ δὲ τὸν μὲν Ἰάσονα στερηθέντα τέκνων καὶ
γυναικὸς δόξαι πᾶσι δίκαια πεπονθέναι· διὸ καὶ 20
μὴ δυνάμενον ἐνεγκεῖν τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς
ἐκ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν μεταστῆσαι. τοὺς δὲ Κορινθίους
ἐκπεπλῆχθαι μὲν τὴν δεινότητα τῆς περιπετείας,
μάλιστα δ' ἀπορεῖν περὶ τῆς ταφῆς τῶν παίδων.
διόπερ ἀποστειλάντων αὐτῶν Πυθώδε τοὺς ἐπερω- 25
τήσοντας τὸν θεὸν ὅπως χρηστέον ἐστὶ τοῖς σώμασι
τῶν παίδων, προστάξαι τὴν Πυθίαν ἐν τῷ τεμένει
τῆς Ἥρας αὐτοὺς θάψαι καὶ τιμῶν ἡρωικῶν αὐτοὺς
2 ἀξιοῦν. ποιησάντων δὲ τῶν Κορινθίων τὸ προ-
σταχθέν, φασὶ Θετταλὸν μὲν τὸν διαφυγόντα τὸν 30
ἀπὸ τῆς μητρὸς φόνον ἐν Κορίνθῳ τραφέντα μετὰ
ταῦτα ἐπανελθεῖν εἰς Ἰωλκόν, οὖσαν Ἰάσονος πα- 200

τρίδα· ἐν ᾗ καταλαβόντα προσφάτως Ἄκαστον τὸν Πελίου τετελευτηκότα παραλαβεῖν κατὰ γένος προσήκουσαν τὴν βασιλείαν, καὶ τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν τεταγμένους ἀφ' ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι Θετταλούς. οὐκ 3
ἀγνοῶ δὲ διότι περὶ τῆς τῶν Θετταλῶν προσηγορίας οὐ ταύτην μόνην τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ διαφώνους ἑτέρας παραδεδόσθαι συμβέβηκε, περὶ ὧν ἐν οἰκειοτέροις μνησθησόμεθα καιροῖς. τὴν δ' οὖν 4
Μήδειαν ἐν Θήβαις φασὶ καταλαβοῦσαν Ἡρακλέα μανικῷ πάθει συνεχόμενον καὶ τοὺς υἱοὺς ἀπεκταγκότα, φαρμάκοις αὐτὸν ἰάσασθαι. τοῦ δ' Εὐρυσθέως ἐπικειμένου τοῖς προστάγμασιν, ἀπογνοῦσαν τὴν κατὰ τὸ παρὸν ἐκ τούτου βοήθειαν καταφυγεῖν εἰς Ἀθήνας πρὸς Αἰγέα τὸν Πανδίονος. ἐν- 5
ταῦθα δ' οἱ μέν φασιν αὐτὴν Αἰγεῖ συνοικήσασαν γεννῆσαι Μῆδον τὸν ὕστερον Μηδίας βασιλεύσαντα, τινὲς δ' ἱστοροῦσιν ὑφ' Ἱππότου τοῦ Κρέοντος ἐξαιτουμένην τυχεῖν κρίσεως καὶ τῶν ἐγκλημάτων ἀπολυθῆναι. μετὰ δὲ ταῦτα Θησέως ἐπανελθόντος ἐκ 6
Τροιζῆνος εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐγκληθεῖσαν ἐπὶ φαρμακείᾳ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· δόντος δ' Αἰγέως τοὺς παραπέμψοντας εἰς ἣν βούλοιτο χώραν, εἰς τὴν Φοινίκην κομισθῆναι. ἐντεῦθεν δ' εἰς τοὺς 7
ἄνω τόπους τῆς Ἀσίας ἀναβᾶσαν συνοικῆσαί τινι τῶν ἐπιφανῶν βασιλέων, ἐξ οὗ γεννῆσαι παῖδα Μῆδον· καὶ τὸν παῖδα μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν θαυμασθῆναί τε κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Μήδους ὀνομάσαι.

Καθόλου δὲ διὰ τὴν τῶν τραγῳδῶν τερατείαν 56
ποικίλη τις καὶ διάφορος ἱστορία περὶ Μηδείας ἐξενήνεκται, καί τινες χαρίζεσθαι βουλόμενοι τοῖς

Ἀθηναίοις φασὶν αὐτὴν ἀναλαβοῦσαν τὸν ἐξ Αἰγέως Μῆδον εἰς Κόλχους διασωθῆναι· κατὰ δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Αἰήτην ἐκ τῆς βασιλείας ὑπὸ τἀδελφοῦ Πέρσου βιαίως ἐκπεπτωκότα τὴν ἀρχὴν ἀνακτήσασθαι, Μήδου τοῦ Μηδείας ἀνελόντος τὸν Πέρσην· μετὰ δὲ ταῦτα δυνάμεως ἐγκρατῆ γενόμενον τὸν Μῆδον πολλὴν ἐπελθεῖν τῆς ὑπὲρ τὸν Πόντον Ἀσίας, καὶ κατασχεῖν τὴν ἀπ' ἐκείνου προσαγορευθεῖσαν
2 Μηδίαν. ἀλλὰ γὰρ τὸ πάσας τὰς ἀποφάσεις τῶν περὶ τῆς Μηδείας μυθολογησάντων ἀναγράφειν οὐκ ἀναγκαῖον ἅμα καὶ μακρὸν εἶναι κρίνοντες τὰ κατα-
λειπόμενα τῆς περὶ τῶν Ἀργοναυτῶν ἱστορίας προσ-
3 θήσομεν. οὐκ ὀλίγοι γὰρ τῶν τε ἀρχαίων συγγραφέων καὶ τῶν μεταγενεστέρων, ὧν ἐστι καὶ Τίμαιος, φασὶ τοὺς Ἀργοναύτας μετὰ τὴν τοῦ δέρους ἀρπαγὴν πυθομένους ὑπ' Αἰήτου προκατειλῆφθαι ναυσὶ τὸ στόμα τοῦ Πόντου, πρᾶξιν ἐπιτελέσασθαι παράδοξον καὶ μνήμης ἀξίαν. ἀναπλεύσαντας γὰρ αὐτοὺς διὰ τοῦ Τανάιδος ποταμοῦ ἐπὶ τὰς πηγάς, καὶ κατὰ τόπον τινὰ τὴν ναῦν διελκύσαντας, καθ' ἑτέρου πάλιν ποταμοῦ τὴν ῥύσιν ἔχοντος εἰς τὸν Ὠκεανὸν καταπλεῦσαι πρὸς τὴν Θάλατταν, ἀπὸ δὲ τῶν ἄρκτων ἐπὶ τὴν δύσιν κομισθῆναι τὴν γῆν ἔχοντας ἐξ εὐωνύμων, καὶ πλησίον γενομένους Γαδείρων εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς Θάλατταν εἰσπλεῦσαι. ἀποδεί-
4 ξεις δὲ τούτων φέρουσι, δεικνύντες τοὺς παρὰ τὸν Ὠκεανὸν κατοικοῦντας Κελτοὺς σεβομένους μάλιστα τῶν θεῶν τοὺς Διοσκόρους· παραδόσιμον γὰρ αὐτοὺς ἔχειν ἐκ παλαιῶν χρόνων τὴν τούτων τῶν θεῶν παρουσίαν ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ γεγενημένην. εἶναι δὲ καὶ τὴν παρὰ τὸν Ὠκεανὸν χώραν οὐκ ὀλίγας ἔχουσαν προσηγορίας ἀπό τε τῶν Ἀργοναυτῶν καὶ τῶν

Διοσκόρων. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν ἐντὸς Γαδεί- 5
ρων ἤπειρον ἔχειν ἐμφανῆ σημεῖα τῆς τούτων ἀνα-
κομιδῆς. περὶ μὲν γὰρ τὴν Τυρρηνίαν καταπλεύ-
σαντας αὐτοὺς εἰς νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Αἰθά-
λειαν τὸν ἐν αὐτῇ λιμένα, κάλλιστον ὄντα τῶν ἐν
ἐκείνοις τοῖς τόποις, Ἀργῷον ἀπὸ τῆς νεὼς προσ-
αγορεῦσαι, καὶ μέχρι τῶνδε τῶν χρόνων διαμένειν 6
αὐτοῦ τὴν προσηγορίαν. παραπλησίως δὲ τοῖς εἰρη-
μένοις κατὰ μὲν τὴν Τυρρηνίαν ἀπὸ σταδίων ὀκτα-
κοσίων τῆς Ῥώμης ὀνομάσαι λιμένα Τελαμῶνα, κατὰ
δὲ Φορμίας τῆς Ἰταλίας Αἰήτην τὸν νῦν Καιήτην
προσαγορευόμενον. πρὸς δὲ τούτοις ὑπ' ἀνέμων
αὐτοὺς ἐκριφέντας εἰς τὰς Σύρτεις, καὶ μαθόντας
παρὰ Τρίτωνος τοῦ τότε βασιλεύοντος τῆς Λιβύης
τὴν ἰδιότητα τῆς θαλάττης καὶ τὸν κίνδυνον ἐκφυ-
γόντας, δωρήσασθαι χαλκοῦν τρίποδα τὸν ἀρχαίοις
μὲν κεχαραγμένον γράμμασι, μέχρι δὲ τῶν νεωτέ-
ρων χρόνων διαμείναντα παρὰ τοῖς Εὐεσπερίταις.
οὐ παραλειπτέον δ' ἡμῖν ἀνεξέλεγκτον τὴν ἱστορίαν 7
τῶν ἀποφηναμένων τοὺς Ἀργοναύτας ἀνὰ τὸν Ἴστρον
πλεύσαντας μέχρι τῶν πηγῶν κατενεχθῆναι διὰ
τῆς ἀντιπροσώπου ῥύσεως πρὸς τὸν Ἀδριατικὸν
κόλπον. τούτους γὰρ ὁ χρόνος ἤλεγξεν ὑπολαβόν- 8
τας τὸν ἐν τῷ Πόντῳ πλείοσι στόμασιν ἐξερευγό-
μενον Ἴστρον καὶ τὸν εἰς τὸν Ἀδρίαν ἐκβάλλοντα
τὴν ῥύσιν ἔχειν ἀπὸ τῶν αὐτῶν τόπων. Ῥωμαίων
γὰρ καταπολεμησάντων τὸ τῶν Ἴστρων ἔθνος, εὑρέθη
τὰς πηγὰς ἔχων ὁ ποταμὸς ἀπὸ τετταράκοντα στα-
δίων τῆς θαλάττης. ἀλλὰ γὰρ τοῖς συγγραφεῦσιν
αἰτίαν τῆς πλάνης φασὶ γενέσθαι τὴν ὁμωνυμίαν
τῶν ποταμῶν.

Ἡμῖν δ' ἀρκούντως ἐξειργασμένοις τὴν περὶ τῶν 57

Ἀργοναυτῶν ἱστορίαν καὶ τὰ ὑφ' Ἡρακλέους πραχθέντα οἰκεῖον ἂν εἴη κατὰ τὴν γενομένην ἐπαγγελίαν ἀναγράψαι τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ πράξεις. 2 μετὰ τὴν Ἡρακλέους τοίνυν ἀποθέωσιν οἱ παῖδες αὐτοῦ κατῴκουν ἐν Τραχῖνι παρὰ Κήυκι τῷ βασιλεῖ. μετὰ δὲ ταῦτα Ὕλλου καί τινων ἑτέρων ἀνδρωθέντων, Εὐρυσθεὺς φοβηθεὶς μὴ πάντων ἐνηλίκων γενομένων ἐκπέσῃ τῆς ἐν Μυκήναις βασιλείας, ἔγνω τοὺς Ἡρακλείδας ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος φυγαδεῦσαι. 3 διὸ Κήυκι μὲν τῷ βασιλεῖ προηγόρευσε τούς τε Ἡρακλείδας καὶ τοὺς Λικυμνίου παῖδας ἐκβαλεῖν, ἔτι δὲ Ἰόλαον καὶ τὸ σύστημα τῶν Ἀρκάδων τῶν Ἡρακλεῖ συνεστρατευκότων, ἢ ταῦτα μὴ ποιοῦντα 4 πόλεμον ἀναδέξασθαι. οἱ δ' Ἡρακλεῖδαι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν θεωροῦντες αὐτοὺς οὐκ ἀξιομάχους ὄντας Εὐρυσθεῖ πολεμεῖν, ἔγνωσαν ἑκουσίως φεύγειν ἐκ τῆς Τραχῖνος· ἐπιόντες δὲ τῶν ἄλλων πόλεων τὰς ἀξιολογωτάτας ἐδέοντο δέξασθαι σφᾶς αὐτοὺς συνοίκους. μηδεμιᾶς δὲ τολμώσης ὑποδέξασθαι, μόνοι τῶν ἄλλων Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἔμφυτον αὐτοῖς ἐπιείκειαν προσεδέξαντο τοὺς Ἡρακλείδας· κατῴκισαν δὲ αὐτοὺς μετὰ τῶν συμφυγόντων εἰς Τρικόρυθον πόλιν, ἥτις ἐστὶ μία τῆς ὀνομαζομένης Τε- 5 τραπόλεως. μετὰ δέ τινα χρόνον ἁπάντων τῶν Ἡρακλέους παίδων ἠνδρωμένων, καὶ φρονήματος ἐμφυομένου τοῖς νεανίσκοις διὰ τὴν ἀφ' Ἡρακλέους δόξαν, ὑφορώμενος αὐτῶν τὴν αὔξησιν Εὐρυσθεὺς 6 ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ πολλῆς δυνάμεως. οἱ δ' Ἡρακλεῖδαι, βοηθούντων αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων, προστησάμενοι τὸν Ἡρακλέους ἀδελφιδοῦν Ἰόλαον, καὶ τούτῳ τε καὶ Θησεῖ καὶ Ὕλλῳ τὴν στρατηγίαν παραδόντες, ἐνίκησαν παρατάξει τὸν Εὐρυσθέα.

κατὰ δὲ τὴν μάχην πλεῖστοι μεν τῶν μετ' Εὐρυσθέως κατεκόπησαν, αὐτὸς δ' Εὐρυσθεύς, τοῦ ἅρματος κατὰ τὴν φυγὴν συντριβέντος, ὑπὸ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέους ἀνῃρέθη· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Εὐρυσθέως πάντες κατὰ τὴν μάχην ἐτελεύτησαν. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Ἡρακλεῖδαι πάντες περιβοήτῳ μάχῃ νενικηκότες τὸν Εὐρυσθέα, καὶ διὰ τὴν εὐημερίαν συμμάχων εὐπορήσαντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον Ὕλλου στρατηγοῦντος. Ἄτρεὺς δὲ μετὰ τὴν Εὐρυσθέως τελευτὴν καταλαβόμενος τὴν ἐν Μυκήναις βασιλείαν, καὶ προσλαβόμενος συμμάχους Τεγεάτας καί τινας ἄλλους, ἀπήντησε τοῖς Ἡρακλείδαις. κατὰ δὲ τὸν Ἰσθμὸν τῶν στρατοπέδων ἀθροισθέντων, Ὕλλος μὲν ὁ Ἡρακλέους εἰς μονομαχίαν προεκαλέσατο τῶν πολεμίων τὸν βουλόμενον, ὁμολογίας θέμενος τοιαύτας, εἰ μὲν Ὕλλος νικήσει τὸν ἀντιταχθέντα, παραλαβεῖν Ἡρακλείδας τὴν Εὐρυσθέως βασιλείαν, εἰ δὲ Ὕλλος λειφθείη, μὴ κατιέναι τοὺς Ἡρακλείδας εἰς Πελοπόννησον ἐντὸς ἐτῶν πεντήκοντα. καταβάντος δ' εἰς τὴν πρόκλησιν Ἐχέμου τοῦ βασιλέως τῶν Τεγεατῶν, καὶ τῆς μονομαχίας γενομένης, ὁ μὲν Ὕλλος ἀνῃρέθη, οἱ δὲ Ἡρακλεῖδαι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπέστησαν τῆς καθόδου καὶ τὴν εἰς Τρικόρυθον ἐπάνοδον ἐποιήσαντο. μετὰ δέ τινας χρόνους Λικύμνιος μὲν μετὰ τῶν παίδων καὶ Τληπολέμου τοῦ Ἡρακλέους, ἑκουσίως τῶν Ἀργείων αὐτοὺς προσδεξαμένων, ἐν Ἄργει κατῴκησαν· οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐν Τρικορύθῳ κατοικήσαντες, ὡς ὁ πεντηκονταετὴς χρόνος διῆλθε, κατῆλθον εἰς Πελοπόννησον· ὧν τὰς πράξεις ἀναγράψομεν, ὅταν εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους παραγενηθῶμεν. Ἀλκμήνη δ' εἰς Θήβας

58 2 3 4 5 6

καταντήσασα, καὶ μετὰ ταῦτα ἄφαντος γενομένη, τιμῶν ἰσοθέων ἔτυχε παρὰ τοῖς Θηβαίοις. τοὺς δ' ἄλλους Ἡρακλείδας φασὶν ἐλθόντας παρ' Αἰγίμιον τὸν Δώρου τὴν πατρῴαν τῆς χώρας παρακαταθή-
7 κην ἀπαιτήσαντας μετὰ Δωριέων κατοικῆσαι. Τλη-
πόλεμον δὲ τὸν Ἡρακλέους ἐν Ἄργει κατοικοῦντα λέγουσιν ἀνελεῖν Λικύμνιον τὸν Ἠλεκτρύωνος ἐρίσαντα περί τινων, διὰ δὲ τὸν φόνον τοῦτον ἐξ Ἄργους φυγόντα εἰς Ῥόδον μετοικῆσαι· τὴν δὲ νῆσον ταύτην τότε κατῴκουν Ἕλληνες οἱ ὑπὸ Τριόπα τοῦ
8 Φόρβαντος κατοικισθέντες. τὸν δ' οὖν Τληπόλεμον κοινῇ μετὰ τῶν ἐγχωρίων τριμερῆ ποιῆσαι τὴν Ῥόδον, καὶ τρεῖς ἐν αὐτῇ καταστῆσαι πόλεις, Λίνδον, Ἰήλυσον, Κάμειρον· βασιλεῦσαι δ' αὐτὸν πάντων 303
τῶν Ῥοδίων διὰ τὴν τοῦ πατρὸς Ἡρακλέους δόξαν, καὶ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους μετ' Ἀγαμέμνονος ἐπὶ τὴν Τροίαν στρατεῦσαι.

59 Ἐπεὶ δὲ περὶ Ἡρακλέους καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ διήλθομεν, οἰκεῖον ἂν εἴη περὶ Θησέως εἰπεῖν διὰ τὸ τοῦτον ζηλωτὴν γενέσθαι τῶν Ἡρακλέους ἄθλων. Θησεὺς τοίνυν γεγονὼς Αἴθρας τῆς Πιτθέως καὶ Ποσειδῶνος, τραφεὶς ἐν Τροιζῆνι παρὰ Πιτθεῖ τῷ μητροπάτορι, καὶ τὰ μυθολογούμενα σύμβολα ἀνῃρημένος τὰ ὑπὸ Αἰγέως ὑπό τινι πέτρᾳ τεθειμένα, κατήντησεν εἰς τὰς Ἀθήνας. διεξιὼν δ', ὥς φασι, τὴν παραθαλάττιον, καὶ ζηλωτὴς ὢν τῆς Ἡρακλέους ἀρετῆς, ἐπεβάλετο τελεῖν ἄθλους
2 περιέχοντας ἀποδοχήν τε καὶ δόξαν. πρῶτον μὲν οὖν ἀνεῖλε τὸν ὀνομαζόμενον Κορυνήτην, χρώμενον τῇ προσαγορευομένῃ κορύνῃ, ὅπερ ἦν ὅπλον ἀμυντήριον, καὶ τοὺς παριόντας ἀποκτείνοντα, δεύ-
3 τερον δὲ τὸν ἐν Ἰσθμῷ κατοικοῦντα Σίνιν. οὗτος

γαρ δύο πίτυς κάμπτων, καὶ πρὸς ἑκατέραν τὸν ἕνα βραχίονα προσδεσμεύων, ἄφνω τὰς πίτυς ἠφίει· διόπερ τῶν σωμάτων διὰ τὴν βίαν ἀποσπωμένων συνέβαινε τοὺς ἀτυχοῦντας μετὰ μεγάλης τιμωρίας τελευτᾶν. τρίτον δὲ τὴν ἐν Κρομμυῶνι ὑπάρχουσαν ὗν ἀγρίαν, διαφέρουσαν ἀλκῇ τε καὶ μεγέθει καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους ἀναιροῦσαν, ἀπέκτεινεν. ἐκόλασε δὲ καὶ Σκείρωνα τὸν οἰκοῦντα τῆς Μεγαρίδος τὰς ὀνομαζομένας ἀπ' ἐκείνου Σκειρωνίδας πέτρας· οὗτος γὰρ εἰώθει τοὺς παριόντας ἀναγκάζειν ἀπονίπτειν ἑαυτὸν ἐπί τινος ἀποκρήμνου τόπου, λακτίσματι δὲ ἄφνω τύπτων περιεκύλιε κατα τῶν κρημνῶν εἰς θάλατταν κατὰ τὴν ὀνομαζομένην χελώνην. ἀνεῖλε δὲ καὶ περὶ τὴν Ἐλευσῖνα Κερκυόνα τὸν διαπαλαίοντα τοῖς παριοῦσι καὶ τὸν ἡττηθέντα διαφθείροντα. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν ὀνομαζόμενον Προκρούστην ἀπέκτεινε, τὸν οἰκοῦντα ἐν τῷ λεγομένῳ Κορυδαλλῷ τῆς Ἀττικῆς· οὗτος δὲ τοὺς παριόντας ὁδοιπόρους ἠνάγκαζεν ἐπί τινος κλίνης ἀναπίπτειν, καὶ τῶν μὲν μακροτέρων τὰ προέχοντα μέρη τοῦ σώματος ἀπέκοπτε, τῶν δ' ἐλαττόνων τοὺς πόδας προέκρουεν, ἀφ' οὗπερ Προκρούστης ὠνομάσθη. κατορθώσας δὲ τὰ προειρημένα κατήντησεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν Αἰγέα διὰ τῶν
304 συμβόλων ἀνεγνώρισε. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν ἐν Μαραθῶνι ταῦρον, ὃν Ἡρακλῆς τελῶν ἆθλον ἐκ Κρήτης ἀπήγαγεν εἰς Πελοπόννησον, συμπλακεὶς καὶ κρατήσας τοῦ ζῴου ἀπήγαγεν εἰς τὰς Ἀθήνας· τοῦτον δ' Αἰγεὺς παραλαβὼν ἔθυσεν Ἀπόλλωνι.

Λείπεται δ' ἡμῖν εἰπεῖν περὶ Μινωταύρου τοῦ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Θησέως, ἵνα συντελέσωμεν τὰς τοῦ Θησέως πράξεις. ἀναγκαῖον δ' ἐστὶ προσανα-

δραμόντας τοῖς χρόνοις τὰ συμπεπλεγμένα τούτοις διελθεῖν, ἵνα σαφὴς ἡ σύμπασα γένηται διήγησις.

2 Τέκταμος ὁ Δώρου τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος εἰς Κρήτην πλεύσας μετὰ Αἰολέων καὶ Πελασγῶν ἐβασίλευσε τῆς νήσου, γήμας δὲ τὴν Κρηθέως θυγατέρα ἐγέννησεν Ἀστέριον. οὗ βασιλεύοντος ἐν τῇ Κρήτῃ Ζεύς, ὥς φασιν, Εὐρώπην ἁρπάσας ἐκ Φοινίκης καὶ διακομίσας εἰς Κρήτην ἐπὶ ταύρου, μιγεὶς αὐτῇ τρεῖς υἱοὺς ἐγέννησε, Μίνω καὶ Ῥαδά-
3 μανθυν καὶ Σαρπηδόνα. μετὰ δὲ ταῦτα τὴν Εὐρώπην Ἀστέριος ὁ βασιλεὺς τῆς Κρήτης ἔγημεν· ἄπαις δὲ ὢν τοὺς τοῦ Διὸς παῖδας υἱοποιησάμενος διαδόχους τῆς βασιλείας ἀπέλιπε. τούτων δὲ Ῥαδάμανθυς μὲν τοῖς Κρησὶν ἐνομοθέτησε, Μίνως δὲ διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν καὶ γήμας Ἰτώνην τὴν Λυκτίου Λύκαστον ἐγέννησεν, ὃς διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν καὶ γήμας Ἴδην τὴν Κορύβαντος ἐγέννησε Μίνωα τὸν δεύτερον, ὃν τινες Διὸς υἱὸν ἀναγράφουσιν. οὗτος πρῶτος Ἑλλήνων ναυτικὴν δύναμιν ἀξιόλογον συστησάμενος ἐθαλαττοκράτησε.
4 γήμας δὲ Πασιφάην τὴν Ἡλίου καὶ Κρήτης ἐγέννησε Δευκαλίωνα καὶ Κατρέα καὶ Ἀνδρόγεων καὶ Ἀριάδνην, καὶ ἕτερα τέκνα ἔσχε πλείονα νόθα. τῶν δὲ Μίνωος υἱῶν Ἀδρόγεως μὲν εἰς τὰς Ἀθήνας κατήντησε Παναθηναίων συντελουμένων, Αἰγέως βασιλεύοντος, ἐν δὲ τοῖς ἀγῶσι νικήσας τοὺς ἀθλητὰς ἅπαντας συνήθης ἐγένετο τοῖς Πάλλαντος παισίν.
5 ἐνταῦθ' ὁ μὲν Αἰγεὺς ὑποπτεύσας τὴν Ἀνδρόγεω φιλίαν, μήποθ' ὁ Μίνως βοηθήσας τοῖς υἱοῖς τοῦ Πάλλαντος ἀφέληται τὴν ἀρχήν, ἐπεβούλευσε τῷ Ἀνδρόγεῳ. βαδίζοντος οὖν αὐτοῦ εἰς τὰς Θήβας ἐπί τινα θεωρίαν, ἐδολοφόνησεν αὐτὸν διά τινων

ἐγχωρίων περὶ Οἰνόην τῆς Ἀττικῆς. Μίνως δὲ πυ- 61
θόμενος τὴν κατὰ τὸν υἱὸν συμφοράν, ἦκεν εἰς τὰς
Ἀθήνας δίκας αἰτῶν τοῦ Ἀνδρόγεω φόνου. οὐδε-
νὸς δ' αὐτῷ προσέχοντος, πρὸς μὲν Ἀθηναίους πό-
λεμον συνεστήσατο, ἀρὰς δὲ ἐποιήσατο τῷ Διὶ γε-
νέσθαι κατὰ τὴν πόλιν τῶν Ἀθηναίων αὐχμὸν καὶ
λιμόν. ταχὺ δὲ περὶ τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Ἑλλάδα
γενομένων αὐχμῶν καὶ φθαρέντων τῶν καρπῶν,
συνελθόντες οἱ τῶν πόλεων ἡγεμόνες ἐπηρώτησαν
τὸν θεὸν πῶς ἂν δύναιντο τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆναι.
ὁ δ' ἔχρησεν ἐλθεῖν αὐτοὺς πρὸς Αἰακὸν τὸν Διὸς
καὶ Αἰγίνης τῆς Ἀσωποῦ θυγατρός, καὶ κελεύειν
ὑπὲρ αὐτῶν εὐχὰς ποιήσασθαι. ὧν πραξάντων τὸ 2
προσταχθέν, ὁ μὲν Αἰακὸς ἐπετέλεσε τὰς εὐχάς, καὶ
ὁ αὐχμὸς παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἐπαύσατο,
παρὰ δὲ τοῖς Ἀθηναίοις μόνοις διέμεινεν· οὗ δὴ
χάριν ἠναγκάσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὸν θεὸν ἐπερω-
τῆσαι περὶ τῆς τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς. εἶθ' ὁ μὲν
Θεὸς ἔχρησεν, ἐὰν τοῦ Ἀνδρόγεω φόνου τῷ Μίνῳ
δίκας δῶσιν ἃς ἂν ἐκεῖνος δικάσῃ· ὑπακουσάντων 3
δὲ τῷ θεῷ τῶν Ἀθηναίων, προσέταξεν αὐτοῖς ὁ
Μίνως διδόναι κόρους ἑπτὰ καὶ τὰς ἴσας κόρας δι'
ἐτῶν ἐννέα βορὰν τῷ Μινωταύρῳ ὅσον ἂν χρόνον
ζῇ τὸ τέρας. δόντων δ' αὐτῶν, ἀπηλλάγησαν τῶν
κακῶν οἱ κατὰ τὴν Ἀττικήν, καὶ ὁ Μίνως πολεμῶν
ἐπαύσατο τὰς Ἀθήνας. διελθόντων δὲ ἐτῶν ἐννέα 4
πάλιν ὁ Μίνως ἦλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν μετὰ μεγά-
λου στόλου, καὶ τοὺς δὶς ἑπτὰ κόρους ἀπαιτήσας
ἔλαβε. μελλόντων δ' ἐκπλεῖν τῶν περὶ τὸν Θησέα,
ὁ Αἰγεὺς συνέθετο πρὸς τὸν κυβερνήτην [καὶ προσ-
έταξεν αὐτῷ], ἐὰν μὲν ὁ Θησεὺς νικήσῃ τὸν Μι-
νώταυρον, καταπλεῖν αὐτοὺς λευκοῖς ἱστίοις, ἐὰν

δὲ ἀπόληται, μέλασι, καθάπερ καὶ πρότερον ποιεῖν εἰώθεσαν. καταπλευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κρήτην Ἀριάδνη μὲν ἡ θυγάτηρ τοῦ Μίνωος ἠράσθη τοῦ Θησέως εὐπρεπείᾳ διαφέροντος, Θησεὺς δ' εἰς λόγους ἐλθὼν αὐτῇ καὶ ταύτην συνεργὸν λαβών, τόν τε Μινώταυρον ἀπέκτεινε καὶ τὴν ἔξοδον τὴν τοῦ λαβυρίνθου παρ' αὐτῆς μαθὼν διεσώθη. ἀνακομιζόμενος δ' εἰς τὴν πατρίδα καὶ κλέψας τὴν Ἀριάδνην ἔλαθεν ἐκπλεύσας νυκτός, καὶ κατῆρεν εἰς νῆσον τὴν τότε μὲν Δίαν, νῦν δὲ Νάξον προσαγορευομένην. καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι Διόνυσον ἐπιφανέντα, καὶ διὰ τὸ κάλλος τῆς Ἀριάδνης ἀφελόμενον τοῦ Θησέως τὴν παρθένον, ἔχειν αὐτὴν ὡς γυναῖκα γαμετὴν ἀγαπωμένην διαφερόντως. μετὰ γοῦν τὴν τελευτὴν αὐτῆς διὰ τὴν φιλοστοργίαν ἀθανάτων καταξιῶσαι τιμῶν, καταστερίσαντα τὸν ἐν οὐρανῷ στέφανον Ἀριάδνης. τοὺς δὲ περὶ τὸν Θησέα φασὶ διὰ τὴν ἁρπαγὴν τῆς κόρης δυσφοροῦντας ἰσχυρῶς, καὶ διὰ τὴν λύπην ἐπιλαθομένους τῆς Αἰγέως παραγγελίας, τοῖς μέλασιν ἱστίοις καταπλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν. Αἰγέα δὲ θεασάμενον τὸν κατάπλουν, καὶ δόξαντα τεθνηκέναι τὸν υἱόν, ἡρωικὴν ἅμα πρᾶξιν καὶ συμφορὰν ἐπιτελέσασθαι· ἀναβάντα γὰρ εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς λύπης προσκόψαντα τῷ ζῆν, ἑαυτὸν κατακρημνίσαι. μετὰ δὲ τὴν Αἰγέως τελευτὴν Θησεὺς διαδεξάμενος τὴν βασιλείαν ἦρχε τοῦ πλήθους νομίμως καὶ πολλὰ πρὸς αὔξησιν τῆς πατρίδος ἔπραξεν. ἐπιφανέστατον δὲ συνετελέσθη τὸ τοὺς δήμους, ὄντας μικροὺς μὲν τοῖς μεγέθεσι, πολλοὺς δὲ τὸν ἀριθμόν, μεταγαγεῖν εἰς τὰς Ἀθήνας· ἀπὸ γὰρ τούτων τῶν χρόνων Ἀθηναῖοι διὰ τὸ βάρος τῆς

πόλεως φρονήματος ἐνεπίμπλαντο καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας ὠρέχθησαν. ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἀρκούντως διεληλυθότες τὰ λειπόμενα τῶν περὶ Θησέα γενομένων ἀναγράψομεν.

Λευκαλίων ὁ πρεσβύτατος τῶν Μίνωος παίδων, 62
δυναστεύων τῆς Κρήτης καὶ ποιησάμενος πρὸς Ἀθηναίους συμμαχίαν, συνῴκισε τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν Φαίδραν Θησεῖ. μετὰ δὲ τὸν γάμον Ἱππόλυτον μὲν τὸν ἐκ τῆς Ἀμαζονίδος γενόμενον υἱὸν ἔπεμψεν εἰς Τροιζῆνα τρέφεσθαι παρὰ τοῖς Αἴθρας ἀδελφοῖς, ἐκ δὲ Φαίδρας Ἀκάμαντα καὶ Δημοφῶντα ἐγέννησε. μικρὸν δ' ὕστερον Ἱππολύτου ἐπανελθόντος εἰς τὰς 2
Ἀθήνας πρὸς τὰ μυστήρια, Φαίδρα διὰ τὸ κάλλος ἐρασθεῖσα αὐτοῦ τότε μὲν ἀπελθόντος εἰς Τροιζῆνα ἱδρύσατο ἱερὸν Ἀφροδίτης παρὰ τὴν ἀκρόπολιν, ὅθεν ἦν καθορᾶν τὴν Τροιζῆνα, ὕστερον δὲ παρὰ τῷ Πιτθεῖ μετὰ τοῦ Θησέως καταλύσασα ἠξίου τὸν Ἱππόλυτον μιγῆναι αὐτῇ. ἀντειπόντος δ' ἐκείνου φασὶ τὴν Φαίδραν ἀγανακτῆσαι, καὶ ἐπανελθοῦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας εἰπεῖν τῷ Θησεῖ διότι ἐπεβάλετο Ἱππόλυτος αὐτῇ μιγῆναι. Θησέως δὲ δι- 3
στάζοντος περὶ τῆς διαβολῆς, καὶ τὸν Ἱππόλυτον μεταπεμπομένου πρὸς τὸν ἔλεγχον, Φαίδρα μὲν φοβηθεῖσα τὸν ἐξετασμὸν ἀνεκρέμασεν ἑαυτήν, Ἱππόλυτος δὲ ἁρματηλατῶν, ὡς ἤκουσε τὰ περὶ τῆς διαβολῆς, συνεχύθη τὴν ψυχήν, καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἵππων ταραχθέντων καὶ ἐπισπασαμένων αὐτὸν ταῖς ἡνίαις, συνέβη τὸν μὲν δίφρον συντριβῆναι, τὸ δὲ μειράκιον ἐμπλακὲν τοῖς ἱμᾶσιν ἑλκυσθῆναι καὶ τελευτῆσαι. Ἱππόλυτος μὲν οὖν διὰ σωφροσύνην τὸν 4
βίον καταστρέψας παρὰ Τροιζηνίοις ἔτυχεν ἰσοθέων τιμῶν, Θησεὺς δὲ μετὰ ταῦτα κατασταση-

σθεὶς καὶ φυγὼν ἐκ τῆς πατρίδος ἐπὶ τῆς ξένης ἐτελεύτησεν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μεταμεληθέντες τά τε ὀστᾶ μετήνεγκαν καὶ τιμαῖς ἰσοθέοις ἐτίμησαν αὐτόν, καὶ τέμενος ἄσυλον ἐποίησαν ἐν ταῖς Ἀθήναις τὸ προσαγορευόμενον ἀπ' ἐκείνου Θησεῖον.

63 Ἡμεῖς δ' ἐπεὶ τὸν περὶ Θησέως λόγον ἀποδεδώκαμεν, ἐν μέρει διέξιμεν περί τε τῆς κατὰ τὴν Ἑλένην ἁρπαγῆς καὶ τῆς μνηστείας Φερσεφόνης ὑπὸ Πειρίθου· αὗται γὰρ αἱ πράξεις συμπεπλεγμέναι ταῖς Θησέως εἰσί. Πειρίθους γὰρ ὁ Ἰξίονος, ἀποθανούσης αὐτοῦ τῆς γυναικὸς Ἱπποδαμείας καὶ καταλιπούσης υἱὸν Πολυποίτην, παρῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς
2 Θησέα. καταλαβὼν δὲ τετελευτηκυῖαν τὴν γυναῖκα τοῦ Θησέως Φαίδραν ἔπεισεν αὐτὸν ἁρπάσαι τὴν Λήδας καὶ Διὸς Ἑλένην, δεκαετῆ μὲν τὴν ἡλικίαν οὖσαν, εὐπρεπείᾳ δὲ πασῶν διαφέρουσαν. παραγενόμενοι δ' εἰς Λακεδαίμονα μετὰ πλειόνων, καὶ καιρὸν εὔθετον λαβόντες, ἥρπασαν τὴν Ἑλένην κοινῇ
3 καὶ ἀπήγαγον εἰς τὰς Ἀθήνας. ἔπειτα πρὸς ἀλλήλους ὁμολογίας ἔθεντο διακληρώσασθαι, καὶ τὸν μὲν λαχόντα γῆμαι τὴν Ἑλένην, τῷ δ' ἑτέρῳ συμπρᾶξαι περὶ ἑτέρας γυναικός, ὑπομένοντα πάντα κίνδυνον. περὶ δὲ τούτων δόντες ἀλλήλοις ὅρκους ἔλαχον, καὶ συνέβη τῷ κλήρῳ λαχεῖν Θησέα. οὗτος μὲν οὖν κύριος κατέστη τῆς παρθένου τὸν τρόπον τοῦτον· τῶν δ' Ἀθηναίων ἀγανακτούντων ἐπὶ τῷ γεγονότι, φοβηθεὶς ὁ Θησεὺς ὑπεξέθετο τὴν Ἑλένην εἰς Ἄφιδναν, μίαν τῶν Ἀττικῶν πόλεων. παρακατέστησε δ' αὐτῇ τὴν μητέρα Αἴθραν καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοὺς ἀρίστους, φύλακας τῆς παρθέ-
4 νου. Πειρίθου δὲ κρίναντος μνηστεῦσαι Φερσεφόνην καὶ παρακαλοῦντος συναποδημῆσαι, τὸ μὲν

πρῶτον ὁ Θησεὺς μετέπειθεν ἀποτρέπων τῆς πράξεως αὐτὸν διὰ τὴν ἀσέβειαν· τοῦ δὲ Πειρίθου βιαζομένου συνηναγκάσθη διὰ τοὺς ὅρκους ὁ Θησεὺς μετασχεῖν τῆς πράξεως. καὶ πέρας καταβάντων αὐτῶν εἰς τοὺς καθ' ᾅδου τόπους, συνέβη διὰ τὴν ἀσέβειαν ἀμφοτέρους δεθῆναι, καὶ Θησέα μὲν ὕστερον διὰ τὴν Ἡρακλέους χάριν ἀπολυθῆναι, Πειρίθουν δὲ διὰ τὴν ἀσέβειαν ἐν ᾅδου διατελεῖν τιμωρίας αἰωνίου τυγχάνοντα· ἔνιοι δὲ τῶν μυθογράφων φασὶν ἀμφοτέρους μὴ τυχεῖν τοῦ νόστου. καθ' ὃν δὴ χρόνον λέγουσι τοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἑλένης Διοσκόρους στρατεύσαντας ἐπὶ τὴν Ἄφιδναν καὶ τὴν πόλιν ἑλόντας ταύτην μὲν κατασκάψαι, τὴν δ' Ἑλένην ἀπαγαγεῖν εἰς Λακεδαίμονα παρθένον οὖσαν, καὶ μετ' αὐτῆς δούλην τὴν μητέρα Θησέως Αἴθραν.

Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἀρκούντως εἰρηκότες τὰ 64
περὶ τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας ἱστορήσομεν, ἀναλαβόντες τὰς ἐξ ἀρχῆς αἰτίας τοῦ πολέμου. Λάιος ὁ Θηβῶν βασιλεὺς γήμας Ἰοκάστην τὴν Κρέοντος, καὶ χρόνον ἱκανὸν ἄπαις ὤν, ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν περὶ τέκνων γενέσεως. τῆς δὲ Πυθίας δούσης χρησμὸν αὐτῷ μὴ συμφέρειν γενέσθαι τέκνα· τὸν γὰρ ἐξ αὐτοῦ τεκνωθέντα παῖδα πατροκτόνον ἔσεσθαι καὶ
308 πᾶσαν τὴν οἰκίαν πληρώσειν μεγάλων ἀτυχημάτων· ἐπιλαθόμενος τοῦ χρησμοῦ καὶ γεννήσας υἱόν, ἐξέθηκε τὸ βρέφος διαπερονήσας αὐτοῦ τὰ σφυρὰ σιδήρῳ· δι' ἣν αἰτίαν Οἰδίπους ὕστερον ὠνομάσθη. οἱ δ' οἰκέται λαβόντες τὸ παιδίον ἐκθεῖναι μὲν οὐκ 2
ἠθέλησαν, ἐδωρήσαντο δὲ τῇ Πολύβου γυναικί, οὐ δυναμένῃ γεννῆσαι παῖδας. μετὰ δε ταῦτα ἀνδρωθέντος τοῦ παιδός, ὁ μὲν Λάιος ἔκρινεν ἐπερωτῆσαι τὸν Θεὸν περὶ τοῦ βρέφους τοῦ ἐκτεθέντος, ὁ

δὲ Οἰδίπους μαθὼν παρά τινος τὴν καθ' ἑαυτὸν ὑποβολήν, ἐπεχείρησεν ἐπερωτῆσαι τὴν Πυθίαν περὶ τῶν κατ' ἀλήθειαν γονέων. κατὰ δὲ τὴν Φωκίδα τούτων ἀλλήλοις ἀπαντησάντων, ὁ μὲν Λάιος ὑπερηφάνως ἐκχωρεῖν τῆς ὁδοῦ προσέταττεν, ὁ δ' Οἰδίπους ὀργισθεὶς ἀπέκτεινε τὸν Λάιον, ἀγνοῶν
3 ὅτι πατὴρ ἦν αὐτοῦ. καθ' ὃν δὴ χρόνον μυθολογοῦσι σφίγγα, δίμορφον θηρίον, παραγενομένην εἰς τὰς Θήβας αἴνιγμα προτιθέναι τῷ δυναμένῳ λῦσαι, καὶ πολλοὺς ὑπ' αὐτῆς δι' ἀπορίαν ἀναιρεῖσθαι. προτιθεμένου δὲ ἐπάθλου φιλανθρώπου τῷ λύσαντι γαμεῖν τὴν Ἰοκάστην καὶ βασιλεύειν τῶν Θηβῶν, ἄλλον μὲν μηδένα δύνασθαι γνῶναι τὸ προτεθειμένον, μόνον δὲ Οἰδίπουν λῦσαι τὸ αἴνιγμα. ἦν δὲ τὸ προτεθὲν ὑπὸ τῆς σφιγγός, τί ἐστι
4 τὸ αὐτὸ δίπουν, τρίπουν καὶ τετράπουν. ἀπορουμένων δὲ τῶν ἄλλων ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν· νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπουν εἶναι, αὐξήσαντα δὲ δίπουν, γηράσαντα δὲ τρίπουν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν. ἐνταῦθα τὴν μὲν σφίγγα κατὰ τὸν μυθολογούμενον χρησμὸν ἑαυτὴν κατακρημνίσαι, τὸν δὲ Οἰδίπουν γήμαντα τὴν ἀγνοουμένην ὑφ' ἑαυτοῦ μητέρα γεννῆσαι δύο μὲν υἱοὺς Ἐτεοκλέα καὶ Πολυνείκην, δύο δὲ θυγατέρας Ἀντιγόνην καὶ Ἰσμή-
65 νην. τῶν δ' υἱῶν ἀνδρωθέντων, καὶ τῶν περὶ τὴν οἰκίαν ἀσεβημάτων γνωσθέντων, τὸν μὲν Οἰδίπουν ὑπὸ τῶν υἱῶν ἔνδον μένειν ἀναγκασθῆναι διὰ τὴν αἰσχύνην, τοὺς δὲ νεανίσκους παραλαβόντας τὴν ἀρχὴν ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους παρ' ἐνιαυτὸν ἄρχειν. πρεσβυτέρου δ' ὄντος Ἐτεοκλέους, τοῦτον πρῶτον ἄρξαι, καὶ διελθόντος τοῦ χρόνου μὴ

βούλεσθαι παραδιδόναι τὴν βασιλείαν. τὸν δὲ Πο- 2
λυνείκην κατὰ τὰς ὁμολογίας ἀπαιτεῖν τὴν ἀρχήν· τοῦ δὲ ἀδελφοῦ μὴ ὑπακούοντος φυγεῖν εἰς Ἄργος πρὸς Ἄδραστον τὸν βασιλέα. καθ' ὃν δὴ χρόνον φασὶ Τυδέα τὸν Οἰνέως ἐν Καλυδῶνι τοὺς ἀνεψιοὺς ἀνελόντα Ἀλκάθουν καὶ Λυκωπέα φυγεῖν ἐκ τῆς Αἰτωλίας εἰς Ἄργος. Ἄδραστον δὲ ἀμφοτέρους ὑπο- 3
δεξάμενον φιλοφρόνως κατά τι λόγιον συνοικίσαι τὰς θυγατέρας αὐτοῖς, Ἀργείαν μὲν Πολυνείκει, Δηιπύλην δὲ Τυδεῖ. εὐδοκιμούντων δὲ τῶν νεανίσκων καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τυγχανόντων, φασὶ τὸν Ἄδραστον χαριζόμενον αὐτοῖς ἐπαγγείλασθαι κατάξειν ἀμφοτέρους εἰς τὰς πατρίδας. κρίναντος δ' αὐτοῦ πρῶτον καταγαγεῖν 4
τὸν Πολυνείκην, ἄγγελον εἰς τὰς Θήβας ἀποστεῖλαι Τυδέα πρὸς Ἐτεοκλέα περὶ τῆς καθόδου. ἐνταῦθά φασι τὸν μὲν Τυδέα ἐνεδρευθέντα κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ Ἐτεοκλέους πεντήκοντα ἀνδράσιν ἅπαντας ἀνελεῖν, καὶ παραδόξως εἰς τὸ Ἄργος διασωθῆναι, τὸν δὲ Ἄδραστον πυθόμενον τὰ συμβάντα παρασκευάσασθαι τὰ πρὸς τὴν στρατείαν, πείσαντα μετασχεῖν τοῦ πολέμου Καπανέα τε καὶ Ἱππομέδοντα καὶ Παρθενοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως. τοὺς δὲ περὶ τὸν Πολυνείκην ἐπιβαλέσθαι 5
πείθειν Ἀμφιάραον τὸν μάντιν συστρατεύειν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς Θήβας· τοῦ δὲ προγινώσκοντος ὡς ἀπολεῖται συστρατεύσας αὐτοῖς, καὶ διὰ τοῦτο μὴ συγχωροῦντος, Πολυνείκην φασὶ τὸν χρυσοῦν ὅρμον, ὃν Ἀφροδίτην μυθολογοῦσιν Ἁρμονίᾳ δωρήσασθαι, δοῦναι τῇ γυναικὶ τῇ Ἀμφιαράου, ὅπως τὸν ἄνδρα πείσῃ συμμαχῆσαι. καθ' ὃν δὴ χρόνον 6
Ἀμφιαράου πρὸς Ἄδραστον στασιάζοντος περὶ τῆς

βασιλείας, ὁμολογίας θέσθαι πρὸς ἀλλήλους, καθ' ἃς ἐπέτρεπον κρῖναι περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων Ἐριφύλην, γυναῖκα μὲν οὖσαν Ἀμφιαράου, ἀδελφὴν δὲ Ἀδράστου. τῆς δὲ τὸ νίκημα περιθείσης Ἀδράστῳ, καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Θήβας στρατείας ἀποφηναμένης δεῖν στρατεύειν, ὁ μὲν Ἀμφιάραος δόξας ὑπὸ τῆς γυναικὸς προδεδόσθαι συστρατεύσειν μὲν ὡμολόγησεν, ἐντολὰς δὲ ἔδωκεν Ἀλκμαίωνι τῷ υἱῷ μετὰ τὴν ἑαυτοῦ τελευτὴν ἀνελεῖν τὴν Ἐριφύλην. οὗτος μὲν οὖν ὕστερον κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ἐντολὰς ἀνεῖλε τὴν μητέρα, καὶ διὰ τὴν συνείδησιν τοῦ μύσους εἰς μανίαν περιέστη· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄδραστον καὶ Πολυνείκην καὶ Τυδέα προσλαβόμενοι τέτταρας ἡγεμόνας, Ἀμφιάραον καὶ Καπανέα καὶ Ἱππομέδοντα, ἔτι δὲ Παρθενοπαῖον τὸν Ἀταλάντης τῆς Σχοινέως, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὰς Θήβας, ἔχοντες δύναμιν ἀξιόλογον. μετὰ δὲ ταῦτα Ἐτεοκλῆς μὲν καὶ Πολυνείκης ἀλλήλους ἀνεῖλον, Καπανεὺς δὲ βιαζόμενος καὶ διὰ κλίμακος ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ τεῖχος ἐτελεύτησεν, Ἀμφιάραος δὲ χανούνης τῆς γῆς ἐμπεσὼν εἰς τὸ χάσμα μετὰ τοῦ ἅρματος ἄφαντος ἐγένετο. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἡγεμόνων ἀπολομένων πλὴν Ἀδράστου, καὶ πολλῶν στρατιωτῶν πεσόντων, οἱ μὲν Θηβαῖοι τὴν ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν οὐ συνεχώρησαν, ὁ δὲ Ἄδραστος καταλιπὼν ἀτάφους τοὺς τετελευτηκότας ἐπανῆλθεν εἰς Ἄργος. ἀτάφων δὲ μενόντων τῶν ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότων σωμάτων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος θάπτειν, Ἀθηναῖοι διαφέροντες τῶν ἄλλων χρηστότητι πάντας τοὺς ὑπὸ τὴν Καδμείαν πεπτωκότας ἔθαψαν.

66 Οἱ μὲν οὖν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοιοῦτον τὸ πέ-

ρας ἔσχον. οἱ δὲ τούτων παῖδες, ἐπίγονοι ὀνο-
μασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόν-
τες ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας,
λαβόντες χρησμὸν παρ' Ἀπόλλωνος πολεμεῖν τὴν
προειρημένην πόλιν στρατηγὸν ἔχοντας Ἀλκμαί-
ωνα τὸν Ἀμφιαράου. ὁ δ' Ἀλκμαίων αἱρεθεὶς 2
ὑπ' αὐτῶν στρατηγὸς ἐπηρώτησε τὸν θεὸν περὶ τῆς
ἐπὶ τὰς Θήβας στρατείας καὶ περὶ τῆς Ἐριφύλης τῆς
μητρὸς κολάσεως. τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος χρήσαντος 3
ἀμφότερα τὰ προειρημένα πρᾶξαι διὰ τὸ μὴ μόνον
τὸν χρυσοῦν ὅρμον δέξασθαι κατὰ τῆς ἀπωλείας
τοῦ πατρός, ἀλλὰ καὶ πέπλον λαβεῖν αὐτὴν κατὰ
τῆς τοῦ υἱοῦ τελευτῆς· Ἀφροδίτης γάρ, ὡς φασι,
τὸ παλαιὸν δωρησαμένης Ἁρμονίᾳ τῇ Κάδμου τόν
τε ὅρμον καὶ πέπλον, ἀμφότερα ταῦτα προσδέξα-
σθαι τὴν Ἐριφύλην, τὸν μὲν ὅρμον παρὰ Πολυνεί-
κους λαβοῦσαν, τὸν δὲ πέπλον παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ
Πολυνείκους Θερσάνδρου, ὅπως πείσῃ τὸν υἱὸν
στρατεύειν ἐπὶ τὰς Θήβας· ὁ δ' οὖν Ἀλκμαίων οὐ
μόνον ἀθροίσας ἐξ Ἄργους στρατιώτας, ἀλλὰ καὶ
ἐκ τῶν πλησίον πόλεων, ἀξιολόγῳ δυνάμει ἐστρά-
τευσεν ἐπὶ τὰς Θήβας. ἀντιταχθέντων δὲ τῶν Θη- 4
βαίων ἐγένετο μάχη καρτερά, καθ' ἣν ἐνίκησαν οἱ
περὶ τὸν Ἀλκμαίωνα· οἱ δὲ Θηβαῖοι λειφθέντες τῇ
μάχῃ καὶ πολλοὺς τῶν πολιτῶν ἀποβαλόντες συνε-
τρίβησαν ταῖς ἐλπίσιν. οὐκ ὄντες δ' ἀξιόμαχοι σύμ-
βουλον ἔλαβον Τειρεσίαν τὸν μάντιν, ὃς ἐκέλευσε
φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως· μόνως γὰρ οὕτω σωθήσε-
σθαι. οἱ μὲν οὖν Καδμεῖοι κατὰ τὴν τοῦ μάντεως 5
ὑποθήκην ἐξέλιπον τὴν πόλιν, καὶ νυκτὸς συνέφυ-
γον εἴς τι χωρίον τῆς Βοιωτίας ὀνομαζόμενον Τιλ-
φωσσαῖον. ἔπειθ' οἱ μὲν ἐπίγονοι τὴν πόλιν ἑλόντες

διήρπασαν, καὶ τῆς Τειρεσίου θυγατρὸς Δάφνης ἐγκρατεῖς γενόμενοι ταύτην ἀνέθεσαν εἰς Δελφοὺς κατά τινα εὐχὴν ἀκροθίνιον τῷ θεῷ. αὕτη δὲ τὴν μαντικὴν οὐχ ἧττον τοῦ πατρὸς εἰδυῖα, πολὺ μᾶλλον ἐν τοῖς Δελφοῖς διατρίψασα τὴν τέχνην ἐπηύ-
7 ξησε, φύσει δὲ θαυμαστῇ κεχορηγημένη χρησμοὺς ἔγραψε παντοδαπούς, διαφόρους ταῖς κατασκευαῖς· παρ' ἧς φασι καὶ τὸν ποιητὴν Ὅμηρον πολλὰ τῶν ἐπῶν σφετερισάμενον κοσμῆσαι τὴν ἰδίαν ποίησιν. ἐνθεαζούσης δ' αὐτῆς πολλάκις καὶ χρησμοὺς ἀποφαινομένης, φασὶν ἐπικληθῆναι Σίβυλλαν· τὸ γὰρ
67 ἐνθεάζειν κατὰ γλῶτταν ὑπάρχειν σιβυλλαίνειν. οἱ δ' ἐπίγονοι τὴν στρατείαν ἐπιφανῆ πεποιημένοι μετὰ πολλῶν λαφύρων ἀνέκαμψαν εἰς τὰς πατρίδας. τῶν δὲ Καδμείων τῶν συμφυγόντων εἰς τὸ Τιλφωσσαῖον Τειρεσίας μὲν ἐτελεύτησεν, ὃν θάψαντες λαμπρῶς οἱ Καδμεῖοι τιμαῖς ἰσοθέοις ἐτίμησαν· αὐτοὶ δὲ μεταναστάντες ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ Δωριεῖς ἐστράτευσαν, καὶ μάχῃ νικήσαντες τοὺς ἐγχωρίους ἐκείνους μὲν ἐξέβαλον ἐκ τῶν πατρίδων, αὐτοὶ δ' ἐπί τινας χρόνους κατοικήσαντες, οἱ μὲν ἐν αὐτῇ κατέμειναν, οἱ δ' ἐπανῆλθον εἰς τὰς Θήβας, Κρέοντος τοῦ Μενοικέως βασιλεύοντος. οἱ δ' ἐκ τῶν πατρίδων ἐξελαθέντες ὕστερόν τισι χρόνοις κατῆλθον εἰς τὴν Δωρίδα καὶ κατῴκησαν ἐν Ἐρινεῷ καὶ Κυτινίῳ καὶ Βοιῷ.

2 Πρὸ δὲ τούτων τῶν χρόνων Βοιωτὸς ὁ Ἄρνης καὶ Ποσειδῶνος καταντήσας εἰς τὴν τότε μὲν Αἰολίδα, νῦν δὲ Θετταλίαν καλουμένην, τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ Βοιωτοὺς ὠνόμασε. περὶ δὲ τῶν Αἰολέων τούτων ἀναγκαῖον προσαναδραμόντας τοῖς χρόνοις τὰ
3 κατὰ μέρος ἐκθέσθαι. ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις

Αἰόλου τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος υἱῶν οἱ
ἄλλοι κατῴκησαν ἐν τοῖς προειρημένοις τόποις,
μας δὲ μείνας ἐβασίλευσε τῆς Αἰολίδος. Μίμαν- 4
δὲ Ἱππότης γενόμενος ἐκ Μελανίππης ἐτέκνω-
Αἰόλον· τούτου δὲ Ἄρνη γενομένη θυγάτηρ
σειδῶνι μιγεῖσα ἔγκυος ἐγένετο. Αἰόλος δ' ἀπι-
ὼν εἰ Ποσειδῶνι ἐμίγη καὶ τῇ φθορᾷ μεμφόμε-
ς, παρέδωκε τὴν Ἄρνην Μεταποντίῳ ξένῳ κατὰ
ην παρεπιδημοῦντι, προστάξας ἀπάγειν εἰς Με-
τόντιον. τούτου δὲ πράξαντος τὸ προσταχθέν,
Ἄρνη τρεφομένη ἐν Μεταποντίῳ ἐγέννησεν Αἰό-
καὶ Βοιωτόν, οὓς ὁ Μεταπόντιος, ἄπαις ὤν,
τά τινα χρησμὸν υἱοποιήσατο. οὗτοι δὲ ἀνδρω- 5
ντες, στάσεως γενομένης ἐν τῷ Μεταποντίῳ, βίᾳ
τέσχον τὴν βασιλείαν. ὕστερον δὲ τῆς Ἄρνης
νεχθείσης πρὸς Αὐτολύτην τὴν γυναῖκα τοῦ Με-
τοντίου, βοηθοῦντες τῇ μητρὶ τὴν Αὐτολύτην
τλον. δεινῶς δὲ φέροντος τοῦ Μεταποντίου τὸ
ιβεβηκός, πλοῖα παρασκευασάμενοι καὶ τὴν Ἄρ-
ἀναλαβόντες ἐξέπλευσαν μετὰ πολλῶν φίλων.
όλος μὲν οὖν τὰς ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει κα- 6
μένας ἀπ' αὐτοῦ Αἰολίδας νήσους κατέσχε, καὶ
λιν ἔκτισε τὴν ὀνομαζομένην ἀπ' αὐτοῦ Λιπάραν·
ιωτὸς δὲ πλεύσας πρὸς Αἰόλον τὸν τῆς Ἄρνης
τέρα, καὶ τεκνωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, παρέλαβε τῆς
ολίδος τὴν βασιλείαν· καὶ τὴν μὲν χώραν ἀπὸ
μητρὸς Ἄρνην, τοὺς δὲ λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Βοιω-
ὺς ὠνόμασε. Βοιωτοῦ δὲ Ἴτωνος γενόμενος ἐτέ- 7
ωσεν υἱοὺς τέτταρας, Ἱππάλκιμον καὶ Ἠλεκτρύ-
α, ἔτι δὲ Ἀρχίλυκον καὶ Ἀλεγήνορα. τούτων δ'
πάλκιμος μὲν ἐγέννησε Πηνέλεων, Ἠλεκτρύων
Λήιτον, Ἀλεγήνωρ δὲ Κλονίον, Ἀρχίλυκος δὲ

430 Προσθοήνορα καὶ Ἀρκεσίλαον τοὺς ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντας ἡγεμόνας τῶν ἁπάντων Βοιωτῶν.

68 Τυίτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων, πειρασόμεθα διελθεῖν περὶ Σαλμωνέως καὶ Τυροῦς καὶ τῶν ἀπογόνων ἕως Νέστορος τοῦ στρατεύσαντος ἐπὶ Τροίαν. Σαλμωνεὺς ἦν υἱὸς Αἰόλου τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος· οὗτος δ' ἐκ τῆς Αἰολίδος ὁρμηθεὶς μετὰ πλειόνων Αἰολέων ᾤκησε τῆς Ἠλείας παρὰ τὸν Ἀλφειὸν ποταμόν, καὶ πόλιν ἔκτισεν ἀφ' ἑαυτοῦ Σαλμώνειαν. γήμας δὲ Ἀλκιδίκην τὴν Ἀλέου ἐγέννησε θυγατέρα τὴν προσαγορευθεῖσαν Τυρώ, κάλλει διαφέρουσαν. 2 τῆς δὲ γυναικὸς Ἀλκιδίκης ἀποθανούσης ἐπέγημε τὴν ὀνομαζομένην Σιδηρώ· αὕτη δὲ χαλεπῶς διετέθη πρὸς τὴν Τυρώ, ὡς ἂν μητρυιά. μετὰ δὲ ταῦτα Σαλμωνεύς, ὑβριστὴς ὢν καὶ ἀσεβής, ὑπὸ μὲν τῶν ὑποτεταγμένων ἐμισήθη, ὑπὸ δὲ 3 Διὸς διὰ τὴν ἀσέβειαν ἐκεραυνώθη. τῇ δὲ Τυροῖ, παρθένῳ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οὔσῃ, Ποσειδῶν μιγεὶς παῖδας ἐγέννησε Πελίαν καὶ Νηλέα. ἡ δὲ Τυρὼ συνοικήσασα Κρηθεῖ ἐτέκνωσεν Ἀμυθάονα καὶ Φέρητα καὶ Αἴσονα. Κρηθέως δὲ τελευτήσαντος ἐστασίασαν περὶ τῆς βασιλείας Πελίας τε καὶ Νηλεύς· τούτων δὲ Πελίας μὲν Ἰωλκοῦ καὶ τῶν πλησιοχώρων ἐβασίλευσε, παραλαβὼν δὲ Νηλεὺς Μελάμποδα καὶ Βίαντα τοὺς Ἀμυθάονος καὶ Ἀγλαΐας υἱοὺς καί τινας ἄλλους τῶν Ἀχαιῶν καὶ Φθιωτῶν καὶ τῶν Αἰολέων ἐστράτευσεν εἰς Πελοπόννησον. 4 καὶ Μελάμπους μὲν μάντις ὢν τὰς Ἀργείας γυναῖκας μανείσας διὰ τὴν Διονύσου μῆνιν ἐθεράπευσεν, ἀντὶ δὲ ταύτης τῆς εὐεργεσίας χάριν ἔλαβε παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀργείων Ἀναξαγόρου τοῦ Μεγαπένθους τὰ δύο μέρη τῆς βασιλείας· κατοι-

ας δὲ ἐν Ἄργει κοινὴν ἐποιήσατο τὴν βασιλείαν
ντι τῷ ἀδελφῷ. γήμας δὲ Ἰφιάνειραν τὴν Με- 5
ένθους ἐτέκνωσεν Ἀντιφάτην καὶ Μαντώ, ἔτι
Βίαντα καὶ Προνόην· Ἀντιφάτου δὲ καὶ Ζευξίπ-
τῆς Ἱπποκόωντος Οἰκλῆς καὶ Ἀμφάλκης ὑπῆρ-
, Οἰκλέους δὲ καὶ Ὑπερμνήστρας τῆς Θεσπίου
ένειρα καὶ Πολύβοια καὶ Ἀμφιάραος ἐγένοντο.
λάμπους μὲν οὖν καὶ Βίας καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνων
ω τῆς ἐν Ἄργει βασιλείας μετέσχον, Νηλεὺς δὲ 6
ἐκ τῶν συνακολουθησάντων παραγενόμενος εἰς
σσήνην πόλιν ἔκτισε Πύλον, δόντων αὐτῷ τῶν
ορίων. ταύτης δὲ βασιλεύων, καὶ γήμας Χλω-
τὴν Ἀμφίονος τοῦ Θηβαίου, παῖδας ἐγέννησε
έκα, ὧν ἦν πρεσβύτατος μὲν Περικλύμενος,
τατος δὲ Νέστωρ ὁ ἐπὶ Τροίαν στρατεύσας.
Περὶ μὲν οὖν τῶν Νέστορος προγόνων ἀρκε-
σόμεθα τοῖς ῥηθεῖσι, στοχαζόμενοι τῆς συμμε-
ας, περὶ δὲ τῶν Λαπιθῶν καὶ Κενταύρων ἐν 69
ει διέξιμεν. Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος κατὰ τοὺς μύ-
ς παῖδες ἐγένοντο πλείους ποταμῶν ἐπώνυμοι,
οἷς καὶ Πηνειός, ἀφ' οὗ συνέβη τὸν ἐν Θεττα-
Πηνειὸν ὀνομασθῆναι. οὗτος δὲ μιγεὶς νύμφῃ
προσαγορευομένῃ Κρεούσῃ παῖδας ἐγέννησεν
ία καὶ Στίλβην, ἣ μιγεὶς Ἀπόλλωνι Λαπίθην καὶ
ταυρον ἐγέννησε. καὶ τούτων Λαπίθης μὲν κα- 2
ῶν περὶ τὸν Πηνειὸν ποταμὸν ἐβασίλευσε τῶν
ων τούτων, γήμας δὲ Ὀρσινόμην τὴν Εὐρυνό-
ἐγέννησεν υἱοὺς δύο, Φόρβαντα καὶ Περίφαντα.
οι μὲν οὖν ἐνταῦθα ἐβασίλευσαν, οἱ δὲ σύμ-
τες λαοὶ ἀπὸ Λαπίθου Λαπίθαι προσηγορεύθη-
. τῶν υἱῶν δὲ τῶν Λαπίθου Φόρβας μὲν εἰς
ενον παρῆλθεν, ἐξ ἧς μεταπεμψάμενος αὐτὸν

Ἀλέκτωρ ὁ τῆς Ἠλείας βασιλεὺς βοηθόν, φοβούμενος τὴν Πέλοπος δυναστείαν, τῆς ἐν Ἤλιδι βασι-
3 λείας μετέδωκεν· ἐκ δὲ Φόρβαντος ὑπῆρξαν υἱοὶ δύο, Αἰγεὺς καὶ Ἄκτωρ, οἱ τὴν Ἠλείων βασιλείαν παραλαβόντες. ὁ δ' ἕτερος τῶν Λαπίθου παίδων Περίφας γήμας Ἀστυάγυιαν τὴν Ὑψέως ἐγέννησεν ὀκτὼ παῖδας, ὧν ἦν πρεσβύτατος Ἀντίων, ὃς μιγεὶς Περιμήλᾳ τῇ Ἀμυθάονος ἐγέννησεν Ἰξίονα. οὗτος δ', ὡς φασιν, ὑποσχόμενος ἕδνα πολλὰ δώσειν Ἠϊονεῖ ἔγημε τὴν Ἠϊονέως θυγατέρα Δίαν, ἐξ ἧς
4 ἐγέννησε Πειρίθουν. ἔπειθ' ὁ μὲν Ἰξίων οὐκ ἀπέδωκε τὰ ἕδνα τῇ γυναικί, ὁ δ' Ἠϊονεὺς τὰς ἵππους ἀντὶ τούτων ἠνεχύρασεν. ὁ δ' Ἰξίων τὸν Ἠϊονέα μετεπέμψατο ἐπαγγελλόμενος πάντα ὑπακούσεσθαι, καὶ τὸν Ἠϊονέα παραγενόμενον ἔβαλεν εἰς βόθρον πυρὸς μεστόν. διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας μηδένα βούλεσθαι καθῆραι τὸν φόνον. τέλος δὲ ὑπὸ τοῦ Διὸς κατὰ τοὺς μύθους ἁγνισθείς, ἠράσθη μὲν τῆς Ἥρας καὶ κατετόλμησεν ὑπὲρ συνουσίας
5 λόγους ποιεῖσθαι. ἔπειτα τὸν μὲν Δία εἴδωλον ποιήσαντα τῆς Ἥρας νεφέλην ἐξαποστεῖλαι, τὸν δὲ Ἰξίονα τῇ νεφέλῃ μιγέντα γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους Κενταύρους ἀνθρωποφυεῖς. τέλος δὲ μυθολογοῦσι τὸν Ἰξίονα διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἡμαρτημένων ὑπὸ Διὸς εἰς τροχὸν ἐνδεθῆναι, καὶ τελευ-
70 τήσαντα τὴν τιμωρίαν ἔχειν αἰώνιον. τοὺς δὲ Κενταύρους τινὲς μέν φασιν ἐν τῷ Πηλίῳ τραφῆναι ὑπὸ Νυμφῶν, ἀνδρωθέντας δὲ καὶ μιγέντας ἵπποις θηλείαις γεννῆσαι τοὺς ὀνομαζομένους διφυεῖς Ἱπποκενταύρους· τινὲς δὲ λέγουσι τοὺς ἐκ Νεφέλης καὶ Ἰξίονος γενομένους Κενταύρους πρώτους ἱππεύειν ἐπιχειρήσαντας Ἱπποκενταύρους ὠνομάσθαι

καὶ εἰς πλάσμα μύθου καταταχθῆναι ὡς διφυεῖς ὄντας. φασὶ δὲ τούτους ὡς συγγενεῖς ὑπάρχοντας 2
ἀπαιτῆσαι τὸν Πειρίθουν τὸ μέρος τῆς πατρῴας
ἀρχῆς· οὐκ ἀποδιδόντος δὲ τοῦ Πειρίθου πόλεμον
ἐξενεγκεῖν πρὸς αὐτόν τε καὶ τοὺς Λαπίθας. ὕστε- 3
ρον δὲ διαλυθέντων αὐτῶν Πειρίθους μὲν γήμας
Ἱπποδάμειαν τὴν Βούτου, καὶ καλέσαντος εἰς τοὺς
γάμους τόν τε Θησέα καὶ τοὺς Κενταύρους, φασὶ
μεθυσθέντας ἐπιβαλέσθαι ταῖς κεκλημέναις γυναιξὶ
καὶ βίᾳ μίσγεσθαι, διὰ δὲ τὴν παρανομίαν τόν τε
Θησέα καὶ τοὺς Λαπίθας παροξυνθέντας οὐκ ὀλί-
γους μὲν ἀνελεῖν, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς
πόλεως. διὰ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν τῶν Κενταύρων 4
πανδημεὶ στρατευσάντων ἐπὶ τοὺς Λαπίθας καὶ πολ-
λοὺς ἀνελόντων, τοὺς ὑπολειφθέντας φυγεῖν εἰς
Φενεὸν τῆς Ἀρκαδίας, τινὰς δὲ εἰς Μαλέαν ἐκπε-
σόντας ἐνταῦθα κατοικῆσαι. τοὺς δὲ Κενταύρους
μετεωρισθέντας τοῖς προτερήμασι, καὶ ὁρμωμένους
ἐκ τῆς Φολόης, λῄζεσθαι τοὺς παριόντας τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ πολλοὺς τῶν περιοίκων ἀναιρεῖν.

Τούτων δὲ ἡμῖν διευκρινημένων πειρασόμεθα 71
διελθεῖν περὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ.
μυθολογοῦσι τοίνυν Ἀσκληπιὸν Ἀπόλλωνος υἱὸν
ὑπάρχειν καὶ Κορωνίδος, φύσει δὲ καὶ ἀγχινοίᾳ
διενεγκόντα ζηλῶσαι τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, καὶ
πολλὰ τῶν συντεινόντων πρὸς ὑγίειαν ἀνθρώπων
ἐξευρεῖν. ἐπὶ τοσοῦτο δὲ προβῆναι τῇ δόξῃ ὥστε
πολλοὺς τῶν ἀπεγνωσμένων ἀρρώστων παραδόξως
θεραπεύειν, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς δοκεῖν τῶν τε-
τελευτηκότων ποιεῖν πάλιν ζῶντας. διὸ καὶ τὸν 2
μὲν Ἅιδην μυθολογοῦσιν ἐγκαλοῦντα τῷ Ἀσκληπιῷ
κατηγορίαν αὐτοῦ ποιήσασθαι πρὸς τὸν Δία ὡς τῆς

ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ ταπεινουμένης· ἐλάττους γὰρ ἀεὶ γίνεσθαι τοὺς τετελευτηκότας, θεραπευομένους ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. καὶ τὸν μὲν Δία παροξυνθέντα κεραυνῶσαι τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ διαφθεῖραι, τὸν δὲ Ἀπόλλωνα διὰ τὴν ἀναίρεσιν τούτου παροξυνθέντα φονεῦσαι τοὺς τὸν κεραυνὸν τῷ Διὶ κατασκευάσαντας Κύκλωπας· ἐπὶ δὲ τῇ τούτων τελευτῇ παροξυνθέντα τὸν Δία προστάξαι τῷ Ἀπόλλωνι θητεῦσαι παρ' ἀνθρώπῳ, καὶ ταύτην τὴν τιμωρίαν λαβεῖν παρ' αὐτοῦ τῶν ἐγκλημάτων. Ἀσκληπιοῦ δέ φασι γενομένους υἱοὺς Μαχάονα καὶ Ποδαλείριον, καὶ τὴν τέχνην ἐκπονήσαντας, ἐπὶ Τροίαν συστρατεῦσαι τοῖς περὶ τὸν Ἀγαμέμνονα· κατὰ δὲ τὸν πόλεμον μεγάλας χρείας αὐτοὺς παρασχέσθαι τοῖς Ἕλλησι, θεραπεύοντας ἐμπειρότατα τοὺς τιτρωσκομένους, καὶ διὰ τὰς εὐεργεσίας ταύτας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μεγάλης τυχεῖν δόξης· ἀτελεῖς δ' αὐτοὺς ἀφεῖναι τῶν κατὰ τὰς μάχας κινδύνων καὶ τῶν ἄλλων λειτουργιῶν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐν τῷ θεραπεύειν εὐχρηστίας.

Περὶ μὲν οὖν Ἀσκληπιοῦ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ τοῖς
72 ῥηθεῖσιν ἀρκεσθησόμεθα, περὶ δὲ τῶν Ἀσωποῦ θυγατέρων καὶ τῶν Αἰακῷ γενομένων υἱῶν νῦν διέξιμεν. Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος κατὰ τοὺς μύθους ἐγένοντο παῖδες [ἄλλοι τε] πλείους ἐπώνυμοι ποταμῶν, ἐν οἷς ὑπάρξαι Πηνειὸν καὶ Ἀσωπόν. Πηνειὸς μὲν οὖν κατοικήσας περὶ τὴν νῦν οὖσαν Θετταλίαν ἐπώνυμον ἑαυτοῦ τὸν προειρημένον ποταμὸν ἐποίησεν· Ἀσωπὸς δὲ ἐν Φλιοῦντι κατοικήσας ἔγημε Μετώπην τὴν Ἀδώνος, ἐξ ἧς ἐγένοντο δύο μὲν υἱοί, Πελασγὸς καὶ Ἰσμηνός, θυγατέρες δὲ δώδεκα, Κόρκυρα καὶ Σαλαμίς, ἔτι δ' Αἴγινα καὶ Πειρήνη καὶ Κλεώνη, πρὸς

ταύταις Θήβη τε καὶ Τάναγρα καὶ Θέσπεια καὶ
ωπίς, ἔτι δὲ Σινώπη, πρὸς δὲ ταύταις Ὀρνία καὶ
λκίς. τούτων δ' Ἰσμηνὸς μὲν εἰς Βοιωτίαν ἐλ- 2
ν κατῴκησε περὶ τὸν ποταμὸν τὸν ἀπ' ἐκείνου
ὁμωνυμίαν λαβόντα, τῶν δὲ θυγατέρων Σι-
τη μὲν ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἁρπαγεῖσα ἀπηνέχθη
ς τοῦτον τὸν τόπον οὗ νῦν ἐστιν ἡ ἀπ' ἐκείνης
μασθεῖσα πόλις Σινώπη· ἐκ δὲ ταύτης καὶ Ἀπόλ
νος γενόμενος υἱὸς Σύρος ἐβασίλευσε τῶν ἀπ'
ίνου Σύρων ὀνομασθέντων. Κόρκυρκ δὲ ὑπὸ 3
σειδῶνος ἀπηνέχθη εἰς νῆσον τὴν ἀπ' ἐκείνης
ρκυραν ὀνομαζομένην· ἐκ ταύτης δὲ καὶ Ποσει-
νος ἐγένετο Φαίαξ, ἀφ' οὗ τοὺς Φαίακας συνέβη
εῖν ταύτης τῆς προσηγορίας. Φαίακος δ' ἐγέ- 4
ο Ἀλκίνοος ὁ τὸν Ὀδυσσέα καταγαγὼν εἰς τὴν
κην. Σαλαμὶς δὲ ὑπὸ Ποσειδῶνος ἁρπαγεῖσα
μίσθη εἰς τὴν ἀπ' αὐτῆς νῆσον Σαλαμῖνα προσ-
ρευθεῖσαν· αὕτη δὲ μιγεῖσα Ποσειδῶνι Κυχρέα
ννησεν, ὃς βασιλεύσας τῆς νήσου ταύτης καὶ γε-
ενος ἐπιφανὴς ἀπέκτεινεν ὄφιν ὑπερφυῆ τὸ μέ-
ος καὶ λυμαινόμενον τοὺς ἐγχωρίους. Αἴγινα 5
ἐκ Φλιοῦντος ὑπὸ Διὸς ἁρπαγεῖσα εἰς νῆσον
κομίσθη τὴν ἀπ' ἐκείνης Αἴγιναν ὀνομασθεῖσαν,
ταύτῃ δὲ Διὶ μιγεῖσα ἐτέκνωσεν Αἰακόν, ὃς ἐβα-
ευσε τῆς νήσου. τούτου δ' ἐγένοντο υἱοὶ Πη- 6
ς καὶ Τελαμών. τούτων δὲ Πηλεὺς δίσκῳ βα-
ἀπέκτεινεν ἀκουσίως Φῶκον ὁμοπάτριον ἀδελ-
, ἐξ ἄλλης δὲ μητρὸς γεγενημένον. διὰ δὲ τὸν
ον Πηλεὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς φυγαδευθεὶς ἔφυγε
νῦν Θετταλίας καλουμένης εἰς Φθίαν, καὶ κα-
θεὶς ὑπὸ Ἄκτορος τοῦ βασιλέως διεδέξατο τὴν
ιλείαν, ἄπαιδος ὄντος τοῦ Ἄκτορος. ἐκ δὲ Πη-

λέως καὶ Θέτιδος γενόμενος Ἀχιλλεὺς ἐστράτευσε μετ'
7 Ἀγαμέμνονος εἰς Τροίαν. Τελαμὼν δὲ φυγὼν ἐξ Αἰ-
γίνης κατήντησεν εἰς Σαλαμῖνα, καὶ γήμας Κυχρέως
τοῦ βασιλέως τῶν Σαλαμινίων θυγατέρα Γλαύκην ἐβα-
σίλευσε τῆς νήσου. τῆς δὲ γυναικὸς Γλαύκης ἀποθα-
νούσης ἔγημεν ἐξ Ἀθηνῶν Ἐρίβοιαν τὴν Ἀλκάθου, ἐξ
ἧς ἐγέννησεν Αἴαντα τὸν ἐπὶ Τροίαν στρατεύσαντα.
73 Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων πειρασόμεθα
διελθεῖν περὶ Πέλοπος καὶ Ταντάλου καὶ Οἰνομάου·
ἀναγκαῖον δὲ τοῖς χρόνοις προσαναδραμόντας ἡμᾶς
ἀπ' ἀρχῆς ἐν κεφαλαίοις ἅπαντα διελθεῖν. κατὰ
γὰρ τὴν Πελοπόννησον ἐν πόλει Πίσῃ Ἄρης Ἀρ-
πίνῃ τῇ Ἀσωποῦ θυγατρὶ μιγεὶς ἐγέννησεν Οἰνό-
2 μαον. οὗτος δὲ θυγατέρα μονογενῆ γεννήσας ὠνό-
μασεν Ἱπποδάμειαν. χρηστηριαζομένῳ δὲ αὐτῷ περὶ
τῆς τελευτῆς ἔχρησεν ὁ θεὸς τότε τελευτήσειν αὐ-
τὸν ὅταν ἡ θυγάτηρ Ἱπποδάμεια συνοικήσῃ. εὐ-
λαβούμενον οὖν αὐτὸν περὶ τοῦ γάμου τῆς θυγα-
τρὸς κρῖναι ταύτην παρθένον διαφυλάττειν, ὑπο-
λαμβάνοντα μόνως οὕτως ἐκφεύξεσθαι τὸν κίνδυ-
3 νον. διόπερ πολλῶν μνηστευομένων τὴν κόρην, ἆθ-
λον προετίθει τοῖς βουλομένοις αὐτὴν γῆμαι τοι-
οῦτον· ἔδει τὸν μὲν ἡττηθέντα τελευτῆσαι, τὸν δ'
ἐπιτυχόντα γαμεῖν τὴν κόρην. ὑπεστήσατο δὲ ἱπ-
ποδρομίαν ἀπὸ τῆς Πίσης μέχρι τοῦ κατὰ Κόριν-
θον Ἰσθμοῦ πρὸς τὸν βωμὸν τοῦ Ποσειδῶνος, τὴν δ
ἄφεσιν τῶν ἵππων ἐποίησε τοιαύτην. ὁ μὲν Οἰνό-
μαος ἔθυε κριὸν τῷ Διί, ὁ δὲ μνηστευόμενος ἐξῴρμα
τέθριππον ἐλαύνων ἅρμα· ἁγισθέντων δὲ τῶν ἱε-
ρῶν, τότε ἄρχεσθαι τοῦ δρόμου τὸν Οἰνόμαον καὶ
διώκειν τὸν μνηστῆρα, ἔχοντα δόρυ καὶ ἡνίοχον τὸν
Μυρτίλον· εἰ δ' ἐφίκοιτο καταλαβεῖν τὸ διωκόμενον

ἅρμα, τύπτειν τῷ δόρατι καὶ διαφθείρειν τὸν μνη-
στῆρα. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τοὺς ἀεὶ μνηστευομέ- 4
νους καταλαμβάνων διὰ τὴν ὀξύτητα τῶν ἵππων
πολλοὺς ἀνῄρει. Πέλοψ δὲ ὁ Ταντάλου καταντήσας
εἰς Πῖσαν, καὶ θεασάμενος τὴν Ἱπποδάμειαν, ἐπε-
θύμησε τοῦ γάμου· φθείρας δὲ τὸν ἡνίοχον τοῦ Οἰ-
νομάου Μυρτίλον, καὶ λαβὼν συνεργὸν πρὸς τὴν
νίκην, ἔφθασε παραγενόμενος ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν πρὸς
τὸν τοῦ Ποσειδῶνος βωμόν. ὁ δ' Οἰνόμαος τὸ λό- 5
γιον τετελέσθαι νομίζων, καὶ διὰ τὴν λύπην ἀθυ-
μήσας, αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν μετέστησε. τούτῳ δὲ
τῷ τρόπῳ Πέλοψ γήμας τὴν Ἱπποδάμειαν παρέλαβε
τὴν ἐν Πίσῃ βασιλείαν, καὶ διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ
σύνεσιν ἀεὶ μᾶλλον αὐξόμενος τοὺς πλείστους τῶν
κατὰ τὴν Πελοπόννησον οἰκούντων προσηγάγετο, καὶ
τὴν χώραν ἀφ' ἑαυτοῦ Πελοπόννησον προσηγόρευσεν.

Ἐπειδὴ δὲ Πέλοπος ἐμνήσθημεν, ἀναγκαῖόν ἐστι 74
καὶ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ταντάλου διελθεῖν, ἵνα
μηδὲν τῶν ἀκοῆς ἀξίων παραλίπωμεν. Τάνταλος
Διὸς μὲν ἦν υἱός, πλούτῳ δὲ καὶ δόξῃ διαφέρων
κατῴκει τῆς Ἀσίας περὶ τὴν νῦν ὀνομαζομένην Πα-
φλαγονίαν. διὰ δὲ τὴν ἀπὸ τοῦ πατρὸς Διὸς εὐ-
γένειαν, ὥς φασι, φίλος ἐγένετο τῶν θεῶν ἐπὶ
πλέον. ὕστερον δὲ τὴν εὐτυχίαν οὐ φέρων ἀνθρω- 2
πίνως, καὶ μετασχὼν κοινῆς τραπέζης καὶ πάσης
παρρησίας, ἀπήγγελλε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παρὰ τοῖς
ἀθανάτοις ἀπόρρητα. δι' ἣν αἰτίαν καὶ ζῶν ἐκο-
λάσθη καὶ τελευτήσας αἰωνίου κατὰ τοὺς μύθους
τιμωρίας ἠξιώθη, καταταχθεὶς εἰς τοὺς ἀσεβεῖς.
τούτου δ' ἐγένετο Πέλοψ υἱὸς καὶ Νιόβη θυγάτηρ·
αὕτη δ' ἐγέννησεν υἱοὺς ἑπτὰ καὶ θυγατέρας τὰς
ἴσας, εὐπρεπείᾳ διαφερούσας. ἐπὶ δὲ τῷ πλήθει

τῶν τέκνων μέγα φρυαττομένη πλεονάκις ἐκαυχᾶτο καὶ τῆς Λητοῦς ἑαυτὴν εὐτεκνοτέραν ἀπεφαίνετο.
3 εἶθ' ἡ μὲν Λητὼ κατὰ τοὺς μύθους χολωσαμένη προσέταξε τῷ μὲν Ἀπόλλωνι κατατοξεῦσαι τοὺς υἱοὺς τῆς Νιόβης, τῇ δ' Ἀρτέμιδι τὰς θυγατέρας. τούτων δ' ὑπακουσάντων τῇ μητρὶ καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν κατατοξευσάντων τὰ τέκνα τῆς Νιόβης, συνέβη τὴν προειρημένην ὑφ' ἕνα καιρὸν ὀξέως
4 ἅμα εὔτεκνον καὶ ἄτεκνον γενέσθαι. ἐπεὶ δὲ ὁ Τάνταλος μισηθεὶς ὑπὸ τῶν θεῶν ἐξέπεσεν ἐκ τῆς Παφλαγονίας ὑπὸ Ἴλου τοῦ Τρωός, ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰ περὶ τὸν Ἴλον καὶ τοὺς προγόνους αὐτοῦ διελθεῖν.

75 Τῆς Τρῳάδος χώρας πρῶτος ἐβασίλευσε Τεῦκρος, υἱὸς ὢν Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ καὶ Ἰδαίας νύμφης, ἀνὴρ ἐπιφανής, καὶ τοὺς λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ Τεύκρους προσηγόρευσε. Τεύκρου δ' ἐγένετο θυγάτηρ Βάτεια· ταύτην δὲ Δάρδανος ὁ Διὸς γήμας, καὶ τὴν βασιλείαν διαδεξάμενος, τοὺς μὲν λαοὺς ἀφ' ἑαυτοῦ ὠνόμασε Δαρδάνους, πόλιν δὲ οἰκίσας
2 ἐπι θαλάττης ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Δάρδανον. τούτου δ' Ἐριχθόνιος υἱὸς γενόμενος εὐδαιμονίᾳ καὶ πλούτῳ πολὺ διήνεγκε· περὶ οὗ καὶ ὁ ποιητὴς Ὅμηρός φησι,

ὃς δὴ ἀφνειότατος γένετο θνητῶν ἀνθρώπων·
τοῦ τρισχίλιαι ἵπποι ἕλος κάτα βουκολέοντο.

3 Ἐριχθονίου δ' υἱὸς γενόμενος Τρὼς τοὺς λαοὺς ὠνόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ Τρῶας. τούτου δ' ἐγένοντο τρεῖς υἱοί, Ἶλος, Ἀσσάρακος, Γανυμήδης. Ἶλος μὲν οὖν ᾤκισεν ἐν πεδίῳ πόλιν ἐπιφανεστάτην τῶν ἐν τῇ 319
Τρῳάδι, Ἴλιον ἀφ' ἑαυτοῦ θέμενος τὴν προσηγο-
4 ρίαν. Ἴλου δὲ γενόμενος υἱὸς Λαομέδων Τιθωνὸν

καὶ Πρίαμον ἐγέννησεν· ὧν Τιθωνὸς μὲν στρατεύσας εἰς τὰ πρὸς ἕω μέρη τῆς Ἀσίας καὶ διατείνας ἕως Αἰθιοπίας ἐμυθολογήθη ἐξ Ἠοῦς τεκνῶσαι Μέμνονα τὸν τοῖς Τρωσὶ βοηθήσαντα καὶ ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀναιρεθέντα, Πρίαμος δ' Ἑκάβην γήμας σὺν ἄλλοις πλείοσιν υἱοῖς ἐγέννησεν Ἕκτορα τὸν ἐπισημότατον γενόμενον ἐν τῷ Τρωικῷ πολέμῳ. Ἀσσάρακος δὲ Δαρδάνων βασιλεύσας Κάπυν ἐγέννησεν, ἐξ οὗ τεκνωθεὶς Ἀγχίσης ἐξ Ἀφροδίτης Αἰνείαν ἐγέννησε τὸν ἐπιφανέστατον τῶν Τρώων. Γανυμήδης δὲ τῶν ἁπάντων εὐπρεπείᾳ διαφέρων ὑπὸ τῶν θεῶν ἀνηρπάγη τῷ Διὶ οἰνοχοεῖν. 5

Τούτων δ' ἡμῖν διευκρινημένων πειρασόμεθα διεξιέναι περὶ Δαιδάλου καὶ Μινωταύρου καὶ τῆς Μίνωος στρατείας εἰς Σικελίαν ἐπὶ Κώκαλον τὸν βασιλέα. Δαίδαλος ἦν τὸ μὲν γένος Ἀθηναῖος, εἷς τῶν Ἐρεχθειδῶν ὀνομαζόμενος· ἦν γὰρ υἱὸς Μητίονος τοῦ Εὐπαλάμου τοῦ Ἐρεχθέως· φύσει δὲ πολὺ τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑπεραίρων ἐξήλωσε τά τε περὶ τὴν τεκτονικὴν τέχνην καὶ τὴν τῶν ἀγαλμάτων κατασκευὴν καὶ λιθουργίαν. εὑρετὴς δὲ γενόμενος πολλῶν τῶν συνεργούντων εἰς τὴν τέχνην, κατεσκεύασεν ἔργα θαυμαζόμενα κατὰ πολλοὺς τόπους τῆς οἰκουμένης. κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀγαλμάτων κατασκευὴν τοσοῦτο τῶν ἁπάντων ἀνθρώπων διήνεγκεν ὥστε τοὺς μεταγενεστέρους μυθολογῆσαι περὶ αὐτοῦ διότι τὰ κατασκευαζόμενα τῶν ἀγαλμάτων ὁμοιότατα τοῖς ἐμψύχοις ὑπάρχειν· βλέπειν τε γὰρ αὐτὰ καὶ περιπατεῖν, καὶ καθόλου τηρεῖν τὴν τοῦ ὅλου σώματος διάθεσιν, ὥστε δοκεῖν εἶναι τὸ κατασκευασθὲν ἔμψυχον ζῷον. πρῶτος δὲ ὀμματώσας καὶ διαβεβηκότα τὰ σκέλη ποιήσας, ἔτι δὲ τὰς

χεῖρας διατεταμένας ποιῶν, εἰκότως ἐθαυμάζετο
παρὰ τοῖς ἀνθρώποις· οἱ γὰρ πρὸ τούτου τεχνῖται
κατεσκεύαζον τὰ ἀγάλματα τοῖς μὲν ὄμμασι μεμυ-
κότα, τὰς δὲ χεῖρας ἔχοντα καθειμένας καὶ ταῖς
4 πλευραῖς κεκολλημένας. ὁ δ' οὖν Δαίδαλος κατὰ
τὴν φιλοτεχνίαν θαυμαζόμενος ἔφυγεν ἐκ τῆς πα-
τρίδος, καταδικασθεὶς ἐπὶ φόνῳ διὰ τοιαύτας αἰτίας.
τῆς ἀδελφῆς τοῦ Δαιδάλου γενόμενος υἱὸς Τάλως
ἐπαιδεύετο παρὰ Δαιδάλῳ, παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν·
5 εὐφυέστερος δ' ὢν τοῦ διδασκάλου τόν τε κερα-
μευτικὸν τροχὸν εὗρε καὶ σιαγόνι περιτυχὼν ὄφεως,
καὶ ταύτῃ ξυλήφιον μικρὸν διαπρίσας, ἐμιμήσατο
τὴν τραχύτητα τῶν ὀδόντων· διόπερ κατασκευα-
σάμενος ἐκ σιδήρου πρίονα, καὶ διὰ τούτου πρίζων
τὴν ἐν τοῖς ἔργοις ξυλίνην ὕλην, ἔδοξεν εὔχρηστον
εὑρηκέναι μέγα πρὸς τὴν τεκτονικὴν τέχνην. ὁμοίως
δὲ καὶ τὸν τόρνον εὑρὼν καὶ ἕτερά τινα φιλοτεχνή-
6 ματα, δόξαν ἀπηνέγκατο μεγάλην. ὁ δὲ Δαίδαλος
φθονήσας τῷ παιδί, καὶ νομίζων αὐτὸν πολὺ τῇ
δόξῃ προέξειν τοῦ διδασκάλου, τὸν παῖδα ἐδολο-
φόνησε. θάπτων δ' αὐτὸν καὶ περικατάληπτος γε-
νόμενος, ἐπηρωτήθη τίνα θάπτει, καὶ ἔφησεν ὄφιν
καταχωννύειν. θαυμάσαι δ' ἄν τις τὸ παράδοξον,
ὅτι διὰ τὸ ζῷον ἐξ οὗ τοῦ πρίονος ἐνεθυμήθη τὴν
κατασκευήν, διὰ τούτου καὶ τοῦ φόνου τὴν ἐπί-
7 γνωσιν συνέβη γενέσθαι. κατηγορηθεὶς δὲ καὶ κα-
ταδικασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀρεοπαγιτῶν φόνου, τὸ μὲν
πρῶτον ἔφυγεν εἰς ἕνα τῶν κατὰ τὴν Ἀττικὴν δή-
μων, ἐν ᾧ τοὺς κατοικοῦντας ἀπ' ἐκείνου Δαιδα-
77 λίδας ὀνομασθῆναι. μετὰ δὲ ταῦτα διαδρὰς εἰς
Κρήτην, καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ τέχνῃ δόξαν θαυμαζό-
μενος, φίλος ἐγένετο Μίνωος τοῦ βασιλέως. κατὰ

δὲ τὸν παραδεδομένον μῦθον Πασιφάης τῆς Μί-
νωος γυναικὸς ἐρασθείσης τοῦ ταύρου, μηχάνημα
ποιήσας ὡμοιωμένον βοῖ συνήργησε τῇ Πασιφάῃ
πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. μυθολογοῦσι γὰρ πρὸ τού- 2
των τῶν χρόνων Μίνωα κατ' ἐνιαυτὸν συνήθως
καθιεροῦν τὸν κάλλιστον τῶν γινομένων ταύρων
τῷ Ποσειδῶνι καὶ θύειν τοῦτον τῷ θεῷ· γενομέ-
νου δὲ τότε ταύρου κάλλει διαφέροντος ἕτερον
τῶν ἡττόνων ταύρων θῦσαι· τὸν δὲ Ποσειδῶνα
μηνίσαντα τῷ Μίνῳ ποιῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ
Πασιφάην ἐρασθῆναι τοῦ ταύρου. διὰ δὲ τῆς τού- 3
του φιλοτεχνίας τὴν Πασιφάην μιγεῖσαν τῷ ταύρῳ
γεννῆσαι τὸν μυθολογούμενον Μινώταυρον. τοῦ-
τον δέ φασι διφυῆ γεγονέναι, καὶ τὰ μὲν ἀνώτερα
μέρη τοῦ σώματος ἄχρι τῶν ὤμων ἔχειν ταύρου, τὰ
δὲ λοιπὰ ἀνθρώπου. τῷ δὲ τέρατι τούτῳ πρὸς 4
διατροφὴν λέγεται κατασκευάσαι Δαίδαλον λαβύ-
ρινθον, τὰς διεξόδους σκολιὰς ἔχοντα καὶ τοῖς ἀπεί-
ροις δυσευρέτους, ἐν ᾧ τρεφόμενον τὸν Μινώταυ-
ρον τοὺς ἐξ Ἀθηνῶν ἀποστελλομένους ἑπτὰ κόρους
καὶ κόρας ἑπτὰ κατεσθίειν, περὶ ὧν προειρήκαμεν.
τὸν οὖν Δαίδαλον πυθόμενον τὴν ἀπειλὴν τοῦ 5
Μίνω διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς βοὸς φασι φοβη-
θέντα τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως ἐκ τῆς Κρήτης ἐκ-
πλεῦσαι, συνεργούσης τῆς Πασιφάης καὶ πλοῖον
δούσης πρὸς τὸν ἔκπλουν. μετὰ δὲ τούτου τὸν 6
υἱὸν Ἴκαρον φυγόντα κατενεχθῆναι πρός τινα νῆ-
σον πελαγίαν, πρὸς ἣν τὸν Ἴκαρον παραβόλως ἀπο-
βαίνοντα πεσεῖν εἰς θάλατταν καὶ τελευτῆσαι, ἀφ'
οὗ καὶ τὸ πέλαγος Ἰκάριον ὀνομασθῆναι καὶ τὴν
νῆσον Ἰκαρίαν κληθῆναι. τὸν δὲ Δαίδαλον ἐκ τῆς
νήσου ταύτης ἐκπλεύσαντα κατενεχθῆναι τῆς Σικε-

λίας πρὸς χώραν ης βασιλεύοντα Κώκαλον ἀναλα-
βεῖν τὸν Δαίδαλον, καὶ διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ δόξαν
7 ποιήσασθαι φίλον ἐπὶ πλέον. τινὲς δὲ μυθολο-
γοῦσι, κατὰ τὴν Κρήτην ἔτι Δαιδάλου διατρίβον-
τος καὶ ὑπὸ τῆς Πασιφάης κρυπτομένου, Μίνωα
μὲν τὸν βασιλέα βουλόμενον τιμωρίας ἀξιῶσαι τὸν
Δαίδαλον, καὶ μὴ δυνάμενον εὑρεῖν, τά τε πλοῖα
πάντα τὰ κατὰ τὴν νῆσον ἐρευνᾶν καὶ χρημάτων
πλῆθος ἐπαγγέλλεσθαι δώσειν τῷ τὸν Δαίδαλον
8 ἀνευρόντι. ἐνταῦθα τὸν Δαίδαλον ἀπογνόντα τὸν
διὰ τῶν πλοίων δρασμόν, κατασκευάσαι παραδόξως
πτέρυγας πεφιλοτεχνημένας καὶ διὰ κηροῦ θαυμα-
στῶς ἠσκημένας· ἐπιθέντα δὲ ταύτας τῷ τε τοῦ
υἱοῦ σώματι καὶ τῷ ἑαυτοῦ παραδόξως ἐκπετασθῆ-
ναι καὶ διαδρᾶναι τὸ πλησίον τῆς Κρήτης νήσου
9 πέλαγος. καὶ τὸν μὲν Ἴκαρον διὰ τὴν νεότητα με-
τέωρον τὴν πτῆσιν ποιούμενον πεσεῖν εἰς τὸ πέλα-
γος, τακέντος διὰ τὸν ἥλιον τοῦ συνέχοντος τὰς
πτέρυγας κηροῦ, αὐτὸν δὲ παρὰ τὴν θάλατταν πε-
τόμενον καὶ παρ' ἕκαστον τέγγοντα τὰς πτέρυγας
διασωθῆναι παραδόξως εἰς τὴν Σικελίαν. ἀλλὰ
περὶ μὲν τούτων εἰ καὶ παράδοξός ἐστιν ὁ μῦθος,
78 ὅμως ἐκρίναμεν μὴ παραλιπεῖν αὐτόν. Δαίδαλος
δὲ παρὰ τῷ Κωκάλῳ καὶ τοῖς Σικανοῖς διέτριψε
πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην
ὑπερβολῇ. κατεσκεύασε δ' ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τινὰ
τῶν ἔργων ἃ μέχρι τοῦ νῦν διαμένει. πλησίον μὲν
γὰρ τῆς Μεγαρίδος φιλοτέχνως ἐποίησε τὴν ὀνομα-
ζομένην κολυμβήθραν, ἐξ ἧς μέγας ποταμὸς εἰς τὴν
πλησίον θάλατταν ἐξερεύγεται καλούμενος Ἅλαβών.
2 κατὰ δὲ τὴν νῦν Ἀκραγαντίνην ἐν τῷ Καμικῷ κα-
λουμένῳ πόλιν ἐπὶ πέτρας οὖσαν πασῶν ὀχυρωτά-

την κατεσκεύασε καὶ παντελῶς ἐκ βίας ἀνάλωτον· στενὴν γὰρ καὶ σκολιὰν τὴν ἀνάβασιν αὐτῆς φιλοτεχνήσας ἐποίησε δύνασθαι διὰ τριῶν ἢ τεττάρων ἀνθρώπων φυλάττεσθαι. διόπερ ὁ Κώκαλος ἐν 3
ταύτῃ ποιήσας τὰ βασίλεια καὶ τὰ χρήματα κατατιθέμενος ἀνάλωτον ἔσχεν αὐτὴν διὰ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τεχνίτου. τρίτον δὲ σπήλαιον κατὰ τὴν Σελινουντίαν χώραν κατεσκεύασεν, ἐν ᾧ τὴν ἀτμίδα τοῦ κατ' αὐτὴν πυρὸς οὕτως εὐστόχως ἐξέλαβεν ὥστε διὰ τὴν μαλακότητα τῆς θερμασίας ἐξιδροῦν λεληθότως, καὶ κατὰ μικρὸν τοὺς ἐνδιατρίβοντας μετὰ τέρψεως θεραπεύειν τὰ σώματα μηδὲν παρενοχλουμένους ὑπὸ τῆς θερμότητος. κατὰ δὲ τὸν 4
Ἔρυκα πέτρας οὔσης ἀποτομάδος εἰς ὕψος ἐξαίσιον, καὶ τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν τῆς Ἀφροδίτης στενοχωρίας
322 ἀναγκαζούσης ἐπὶ τὸ τῆς πέτρας ἀπόκρημνον ποιήσασθαι τὴν οἰκοδομίαν, κατεσκεύασεν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κρημνοῦ τοῖχον, προβιβάσας παραδόξως τὸ ὑπερκείμενον τοῦ κρημνοῦ. χρυσοῦν τε κηρίον τῇ Ἀφρο- 5
δίτῃ τῇ Ἐρυκίνῃ φασὶν αὐτὸν φιλοτεχνῆσαι περιττῶς εἰργασμένον καὶ τῷ κατ' ἀλήθειαν κηρίῳ ἀπαρεγχειρήτως ὁμοιωμένον. ἄλλα τε πολλά φασιν αὐτὸν φιλοτεχνῆσαι κατὰ τὴν Σικελίαν, ἃ διὰ τὸ πλῆθος τοῦ χρόνου διέφθαρται.

Μίνως δὲ ὁ τῶν Κρητῶν βασιλεὺς θαλαττοκρα- 79
τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ πυθόμενος τὴν Δαιδάλου φυγὴν εἰς Σικελίαν, ἔγνω στρατεύειν ἐπ' αὐτήν. παρασκευασάμενος δὲ δύναμιν ναυτικὴν ἀξιόλογον ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κρήτης, καὶ κατῆρε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ἀπ' ἐκείνου Μινῴαν καλουμένην. ἀποβιβάσας δὲ τὴν δύναμιν καὶ πέμψας ἀγγέλους πρὸς Κώκαλον τὸν βασιλέα ἐξῄτει

2 τὸν Δαίδαλον εἰς τιμωρίαν. ὁ δὲ Κώκαλος εἰς σύλλογον προσκαλεσάμενος καὶ πάντα ποιήσειν ἐπαγγειλάμενος ἐπὶ τὰ ξένια παρέλαβε τὸν Μίνω. λουμένου δ' αὐτοῦ, Κώκαλος μὲν παρακατασχὼν πλείονα χρόνον ἐν τῷ θερμῷ τὸν Μίνωα διέφθειρε, καὶ τὸ σῶμα ἀπέδωκε τοῖς Κρησί, πρόφασιν ἐνεγκὼν τοῦ θανάτου διότι κατὰ τὸν λουτρῶνα ὠλίσθηκε καὶ
3 πεσὼν εἰς τὸ θερμὸν ὕδωρ ἐτελεύτησε. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνεστρατευμένοι τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως ἔθαψαν μεγαλοπρεπῶς, καὶ διπλοῦν τάφον οἰκοδομήσαντες κατὰ μὲν τὸν κεκρυμμένον τόπον ἔθεσαν τὰ ὀστᾶ, κατὰ δὲ τὸν ἀνεῳγμένον ἐποίησαν Ἀφροδίτης νεών. οὗτος δ' ἐπὶ γενεὰς πλείους ἐτιμᾶτο, θυόντων τῶν ἐγχωρίων ὡς Ἀφροδίτης ὄντος
4 τοῦ νεώ· κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους καιροὺς κτισθείσης μὲν τῆς τῶν Ἀκραγαντίνων πόλεως, γνωσθείσης δὲ τῆς τῶν ὀστῶν θέσεως, συνέβη τὸν μὲν τάφον καθαιρεθῆναι, τὰ δ' ὀστᾶ τοῖς Κρησὶν ἀποδοθῆναι, Θήρωνος δυναστεύοντος τῶν Ἀκραγαντίνων.
5 οὐ μὴν ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν Σικελίαν Κρῆτες μετὰ τὴν Μίνωος τελευτὴν ἐστασίασαν διὰ τὴν ἀναρχίαν, τῶν δὲ νεῶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κώκαλον Σικανῶν ἐμπυρισθεισῶν τὴν μὲν εἰς τὰς πατρίδας ἐπάνοδον ἀπέγνωσαν, κρίναντες δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ κατοικεῖν, οἱ μὲν ἐνταῦθα πόλιν ᾤκισαν ἣν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Μινῴαν ὠνόμασαν, οἱ δὲ διὰ τῆς μεσογείου πλανηθέντες καὶ καταλαβόμενοι χωρίον ὀχυρὸν ἔκτισαν πόλιν ἣν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πόλει ῥεού-
6 σης πηγῆς ὠνόμασαν Ἔγγυον. ὕστερον δὲ μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν Μηριόνου τοῦ Κρητὸς προσενεχθέντος τῇ Σικελίᾳ, προσεδέξαντο τοὺς καταπλεύσαντας Κρῆτας διὰ τὴν συγγένειαν καὶ τῆς

πολιτείας μετέδοσαν, ὁρμώμενοι δ' ἐξ ὀχυρᾶς πόλεως καὶ καταπολεμήσαντές τινας τῶν περιοίκων ἱκανὴν κατεκτήσαντο χώραν. ἀεὶ δὲ μᾶλλον αὐξα- 7
νόμενοι, καὶ κατασκευάσαντες ἱερὸν τῶν Μητέρων, διαφόρως ἐτίμων τὰς Θεάς, ἀναθήμασι πολλοῖς κοσμοῦντες τὸ ἱερὸν αὐτῶν. ταύτας δὲ ἀφιδρυθῆναί φασιν ἐκ τῆς Κρήτης διὰ τὸ καὶ παρὰ τοῖς Κρησὶ τιμᾶσθαι τὰς Θεὰς ταύτας διαφερόντως. μυ- 80
θολογοῦσι δ' αὐτὰς τὸ παλαιὸν θρέψαι τὸν Δία λάθρᾳ τοῦ πατρὸς Κρόνου, ἀνθ' ὧν αὐτὰς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβιβασθῆναι καὶ καταστερισθείσας ἄρκτους προσαγορευθῆναι· περὶ ὧν καὶ τὸν Ἄρατον 2
συμφωνοῦντα τούτοις τεθεικέναι κατὰ τὴν τῶν ἄστρων ποίησιν,

ἔμπαλιν εἰς ὤμους τετραμμέναι· εἰ ἐτεόν γε
Κρήτηθεν κεῖναί γε Διὸς μεγάλου ἰότητι
οὐρανὸν εἰσανέβησαν, ὅ μιν τότε κουρίζοντα
Δίκτῳ ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο
ἄντρῳ ἐγκατέθεντο καὶ ἔτρεφον εἰς ἐνιαυτόν,
Δικταῖοι Κούρητες ὅτε Κρόνον ἐψεύσαντο.

οὐκ ἄξιον δὲ παραλιπεῖν τὴν περὶ τὰς Θεὰς ἁγνείαν 3
τε καὶ τὴν κατ' ἀνθρώπους ἐπιφάνειαν. τιμῶσι δ' αὐτὰς οὐ μόνον οἱ ταύτην τὴν πόλιν οἰκοῦντες, ἀλλὰ καί τινες τῶν ἄλλων περιοίκων θυσίαις τε μεγαλοπρεπέσι καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς ἀποσεμνύνουσι τὰς Θεάς. ἐνίαις δὲ πόλεσι καὶ πυθόχρηστοι χρη- 4
σμοὶ προσέταξαν τιμᾶν τὰς Θεάς· ἔσεσθαι γὰρ τοῖς τοιούτοις τούς τε τῶν ἰδιωτῶν βίους εὐδαίμονας καὶ τὰς πόλεις εὐθενήσειν. τέλος δὲ προβαινούσης ἐπὶ πολὺ τῆς κατὰ τὰς Θεὰς ἐπιφανείας, οἱ μὲν ἐγχώριοι πολλοῖς ἀναθήμασι χρυσοῖς καὶ ἀργυροῖς

διετέλεσαν τιμῶντες ἄχρι τῶνδε τῶν ἱστοριῶν γρα-
4 φομένων. νεὼν μὲν γὰρ αὐταῖς κατεσκεύασαν οὐ
μόνον τῷ μεγέθει διάφορον, ἀλλὰ καὶ τῇ πολυτε-
λείᾳ τῇ κατὰ τὴν οἰκοδομίαν θαυμαζόμενον· οὐκ
ἔχοντες γὰρ κατὰ τὴν ἰδίαν χώραν λίθον ἀξιόλογον
παρὰ τῶν ἀστυγειτόνων Ἀγυριναίων ἤγαγον, τῶν
μὲν πόλεων διεστηκυιῶν ὡς ἑκατὸν σταδίους, τῆς
δὲ ὁδοῦ δι' ἧς ἀνάγκη κομίζεσθαι τοὺς λίθους
ὑπαρχούσης τραχείας καὶ παντελῶς δυσπορεύτου·
δι' ἣν αἰτίαν κατασκευάσαντες ἁμάξας τετρακύκλους
5 ἑκατὸν ζεύγεσι βοῶν ἐκόμισαν τὸν λίθον. διὰ γὰρ
τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν χρημάτων εὐπορούμενοι, τῇ
δαψιλείᾳ τῆς εὐπορίας ὑπερεῖδον τῶν ἀναλωμάτων·
βραχὺ γὰρ πρὸ ἡμῶν εἶχον αἱ θεαὶ βοῦς μὲν ἱερὰς
τρισχιλίας, χώρας δὲ πλῆθος ὥστε λαμβάνειν μεγά-
λας προσόδους.

81 Ἡμεῖς δὲ περὶ τούτων ἀρκούντως διεληλυθότες
περὶ Ἀρισταίου γράφειν ἐγχειρήσομεν. Ἀρισταῖος
γὰρ ἦν υἱὸς μὲν Ἀπόλλωνος καὶ Κυρήνης τῆς
Ὑψέως θυγατρὸς τοῦ Πηνειοῦ· περὶ δὲ τῆς γενέ-
σεως αὐτοῦ μυθολογοῦσί τινες οὕτως. Ἀπόλλωνα,
περὶ τὸ Πήλιον τρεφομένης κόρης ὄνομα Κυρήνης
κάλλει διαφερούσης, ἐρασθῆναι τῆς παρθένου, καὶ
μετενεγκεῖν αὐτὴν τῆς Λιβύης εἰς ταύτην τὴν χώ-
ραν, ἐν ᾗ κατὰ τοὺς ὕστερον χρόνους τινὰ κτίσαντα
2 πόλιν ἀπ' ἐκείνης ὀνομάσαι Κυρήνην. τὸν δ' οὖν
Ἀπόλλω κατὰ ταύτην τὴν χώραν ἐκ Κυρήνης γεν-
νήσαντα υἱὸν Ἀρισταῖον τοῦτον μὲν νήπιον ὄντα
παραδοῦναι ταῖς Νύμφαις τρέφειν· ταύτας δὲ τῷ
παιδὶ τρεῖς ὀνομασίας προσάψαι· καλεῖν γὰρ αὐτὸν
Νόμιον, Ἀρισταῖον, Ἀγρέα. τοῦτον δὲ παρὰ τῶν
Νυμφῶν μαθόντα τήν τε τοῦ γάλακτος πῆξιν καὶ

τὴν κατασκευὴν τῶν σμηνῶν, ἔτι δὲ τῶν ἐλαιῶν τὴν κατεργασίαν, διδάξαι πρῶτον τοὺς ἀνθρώπους. διὰ δὲ τὴν εὐχρηστίαν τὴν ἐκ τούτων τῶν εὑρημάτων τοὺς εὐεργετηθέντας ἀνθρώπους τιμῆσαι τὸν Ἀρισταῖον ἰσοθέοις τιμαῖς, καθὰ καὶ τὸν Διόνυσον. μετὰ δὲ ταῦτά φασιν αὐτὸν εἰς Βοιωτίαν καταντήσαντα γῆμαι τῶν Κάδμου θυγατέρων Αὐτονόην, ἐξ ἧς φασιν Ἀκτέωνα γενέσθαι τὸν κατὰ τοὺς μύθους ὑπὸ τῶν ἰδίων κυνῶν διασπασθέντα. τὴν δ' αἰτίαν ἀποδιδόασι τῆς ἀτυχίας οἱ μὲν ὅτι κατὰ τὸ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν διὰ τῶν ἀνατιθεμένων ἀκρωτηρίων ἐκ τῶν κυνηγίων προῃρεῖτο τὸν γάμον κατεργάσασθαι τῆς Ἀρτέμιδος, οἱ δ' ὅτι τῆς Ἀρτέμιδος αὐτὸν πρωτεύειν ταῖς κυνηγίαις ἀπεφήνατο. οὐκ ἀπίθανον δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις τούτοις μηνῖσαι τὴν θεόν· εἴτε γὰρ τοῖς ἁλισκομένοις πρὸς τὴν ἀκοινώνητον τοῖς γάμοις κατεχρῆτο πρὸς τὸ συντελέσαι τὴν ἰδίαν ἐπιθυμίαν, εἴτε καὶ ταύτης ἐτόλμησεν εἰπεῖν αἱρετώτερον αὐτὸν εἶναι κυνηγόν, ἢ καὶ θεοὶ παρακεχωρήκασι τῆς ἐν τούτοις ἁμίλλης, ὁμολογουμένην καὶ δικαίαν ὀργὴν ἔσχε πρὸς αὐτὸν ἡ θεός. καθόλου δὲ πιθανῶς εἰς τὴν τῶν ἁλισκομένων θηρίων μεταμορφωθεὶς ἰδέαν ὑπὸ τῶν καὶ τἆλλα θηρία χειρουμένων κυνῶν διεφθάρη. τὸν δὲ Ἀρισταῖόν φασι μετὰ τὴν Ἀκτέωνος τελευτὴν ἐλθεῖν εἰς τὸ χρηστήριον τοῦ πατρός, καὶ τὸν Ἀπόλλω προειπεῖν αὐτῷ τὴν εἰς Κέων νῆσον μετάβασιν ἐσομένην αὐτοῦ καὶ τὰς ἐσομένας παρὰ τοῖς Κείοις τιμάς. τὸν δὲ πλεῦσαι μὲν εἰς τὴν νῆσον ταύτην, λοιμοῦ δὲ τὴν Ἑλλάδα κατασχόντος ποιήσασθαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων. γενομένης δὲ τῆς θυσίας κατὰ τὴν τοῦ σειρίου ἄστρου ἐπιτο-

λήν, καθ' ἣν συνέβαινε πνεῖν τοὺς ἐτησίας, λῆξαι
3 τὰς λοιμικὰς νόσους. τοῦτο δ' ἄν τις συλλογιζό-
μενος εἰκότως θαυμάσαι τὸ τῆς περιπετείας ἴδιον·
ὁ γὰρ ὑπὸ τῶν κυνῶν ἰδὼν τὸν υἱὸν τετελευτηκότα,
οὗτος τῶν κατὰ τὸν οὐρανὸν ἄστρων τὸ τὴν αὐτὴν
ἔχον προσηγορίαν καὶ φθείρειν νομιζόμενον τοὺς
ἀνθρώπους ἔπαυσε, καὶ τοῖς ἄλλοις αἴτιος ἐγένετο τῆς
4 σωτηρίας. λέγουσι δὲ τὸν Ἀρισταῖον ἐκγόνους ἐν
τῇ Κέῳ καταλιπόντα, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Λι-
βύην ἐπανελθόντα, ὑπὸ τῆς μητρὸς Νύμφης* τὴν
ἀναγωγὴν ποιησάμενον εἰς τὴν Σαρδὼ νῆσον κα-
ταπλεῦσαι. ἐν δὲ ταύτῃ κατοικήσαντα, καὶ τὴν νῆ-
σον διὰ τὸ κάλλος στέρξαντα, φυτεῦσαί τε αὐτὴν
καὶ τὸ πρότερον ἐξηγριωμένην ἡμερῶσαι. γεννῆ-
σαι δ' ἐν αὐτῇ δύο παῖδας, Χάρμον καὶ Καλλίκαρ-
5 πον. μετὰ δὲ ταῦτα ἄλλας τε νήσους ἐπελθεῖν καὶ
κατὰ τὴν Σικελίαν διατρῖψαί τινα χρόνον, διά τε
τὴν ἀφθονίαν τῶν ἐν τῇ νήσῳ καρπῶν καὶ τὸ πλῆ-
θος τῶν ἐν αὐτῇ βοσκομένων κτηνῶν φιλοτιμηθῆ-
ναι τοῖς ἐγχωρίοις ἐνδείξασθαι τὰς ἰδίας εὐεργεσίας.
διὸ καὶ παρὰ τοῖς τὴν Σικελίαν οἰκοῦσι διαφερόν-
τως φασὶ τιμηθῆναι τὸν Ἀρισταῖον ὡς θεόν, καὶ
μάλιστα ὑπὸ τῶν συγκομιζόντων τὸν τῆς ἐλαίας
6 καρπόν. τὸ δὲ τελευταῖον μυθολογοῦσιν αὐτὸν εἰς
Θρᾴκην παραβαλόντα πρὸς Διόνυσον μετασχεῖν τῶν
ὀργίων, καὶ συνδιατρίψαντα τῷ θεῷ πολλὰ μαθεῖν
παρ' αὐτοῦ τῶν χρησίμων· περὶ δὲ τὸ ὄρος τὸ κα-
λούμενον Αἷμον οἰκήσαντά τινα χρόνον ἄφαντον
γενέσθαι, καὶ τυχεῖν ἀθανάτων τιμῶν οὐ μόνον
ἐνταῦθα παρὰ τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς
Ἕλλησι.

83 Καὶ περὶ μὲν Ἀριστaίου τοῖς ῥηθεῖσιν ἀρκεσθη-

σόμεθα, περὶ δὲ Λάφνιδος καὶ Ἔρυκος πειρασόμεθα 83
διελθεῖν. Ἔρυκά φασιν υἱὸν μὲν γενέσθαι Ἀφροδίτης
καὶ Βούτα, βασιλέως τινὸς ἐγχωρίου δόξῃ διαφέ-
ροντος· τοῦτον δὲ διὰ τὴν ἀπὸ τῆς μητρὸς εὐγέ-
νειαν θαυμασθῆναί τε ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ βα-
σιλεῦσαι μέρους τῆς νήσου. κτίσαι δὲ καὶ πόλιν
ἀξιόλογον ὁμώνυμον αὑτῷ, κειμένην ἐπί τινος ὑψη-
λοῦ τόπου· κατὰ δὲ τὴν ἄκραν τὴν ἐν τῇ πόλει τῆς
μητρὸς ἱερὸν ἱδρύσασθαι, καὶ κοσμῆσαι τῇ τε κα-
τασκευῇ τοῦ νεὼ καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀναθημάτων.
τὴν δὲ θεὸν διά τε τὴν ἀπὸ τῶν ἐγχωρίων εὐσέ- 2
βειαν καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ τεκνωθέντος υἱοῦ τιμὴν
ἀγαπῆσαι περιττότερον τὴν πόλιν· διόπερ αὐτὴν
Ἀφροδίτην Ἐρυκίνην ὀνομασθῆναι. θαυμάσαι δ'
ἄν τις εἰκότως ἀναλογισάμενος τὴν περὶ τὸ ἱερὸν
τοῦτο γενομένην δόξαν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τεμένη 3
ἀνθήσαντα ταῖς δόξαις πολλάκις διὰ περιστάσεις
τινὰς τεταπείνωται, μόνον δὲ τοῦτο τῶν ἐξ αἰῶνος
ἀρχὴν λαβὸν οὐδέποτε διέλιπε τιμώμενον, ἀλλὰ καὶ
τοὐναντίον ἀεὶ διετέλεσε πολλῆς τυγχάνον αὐξή-
σεως. μετὰ γὰρ τὰς προειρημένας ὑπὸ Ἔρυκος τι- 4
μὰς ὕστερον Αἰνείας ὁ Ἀφροδίτης πλέων εἰς Ἰτα-
λίαν καὶ προσορμισθεὶς τῇ νήσῳ πολλοῖς ἀναθή-
μασι τὸ ἱερόν, ὡς ἂν ἰδίας μητρὸς ὑπάρχον, ἐκό-
σμησε· μετὰ δὲ τοῦτον ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τιμῶντες
οἱ Σικανοὶ τὴν θεὸν θυσίαις τε μεγαλοπρεπέσι συν-
εχῶς καὶ ἀναθήμασιν ἐκόσμουν· μετὰ δὲ ταῦτα Καρ-
χηδόνιοι, μέρους τῆς Σικελίας κυριεύσαντες, οὐ
διέλιπον τιμῶντες τὴν θεὸν διαφερόντως. τὸ δὲ
τελευταῖον Ῥωμαῖοι, πάσης Σικελίας κρατήσαντες,
ὑπερεβάλοντο πάντας τοὺς πρὸ αὐτῶν ταῖς εἰς ταύ-
την τιμαῖς. καὶ τοῦτο εἰκότως ἐποίουν· τὸ γὰρ 5

γένος εἰς ταύτην ἀναπέμποντες, καὶ διὰ τοῦτο ἐν ταῖς πράξεσιν ἐπιτυχεῖς ὄντες, τὴν αἰτίαν τῆς αὐξήσεως ἠμείβοντο ταῖς προσηκούσαις χάρισι καὶ τι-
6 μαῖς. οἱ μὲν γὰρ καταντῶντες εἰς τὴν νῆσον ὕπατοι καὶ στρατηγοὶ καὶ πάντες οἱ μετά τινος ἐξουσίας ἐπιδημοῦντες, ἐπειδὰν εἰς τὸν Ἔρυκα παραβάλωσι, μεγαλοπρεπέσι θυσίαις καὶ τιμαῖς κοσμοῦσι τὸ τέμενος, καὶ τὸ σκυθρωπὸν τῆς ἐξουσίας ἀποθέμενοι μεταβάλλουσιν εἰς παιδιὰς καὶ γυναικῶν ὁμιλίας μετὰ πολλῆς ἱλαρότητος, μόνως οὕτω νομίζοντες κεχαρισμένην τῇ θεῷ ποιήσειν τὴν ἑαυτῶν παρου-
7 σίαν· ἥ τε σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τῆς θεοῦ τιμὰς φιλοτιμηθεῖσα τὰς μὲν πιστοτάτας τῶν κατὰ τὴν Σικελίαν πόλεων οὔσας ἑπτακαίδεκα χρυσοφορεῖν ἐδογμάτισε τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ στρατιώτας διακοσίους τηρεῖν τὸ ἱερόν.

Καὶ περὶ μὲν Ἔρυκος εἰ καὶ πεπλεονάκαμεν, 327
ἀλλ' οὖν οἰκείαν πεποιήμεθα τὴν περὶ τῆς θεᾶς
84 ἀπαγγελίαν· νυνὶ δὲ περὶ Λάφνιδος πειρασόμεθα διελθεῖν τὰ μυθολογούμενα. Ἡραῖα γὰρ ὄρη κατὰ τὴν Σικελίαν ἐστίν, ἃ φασι κάλλει τε καὶ φύσει καὶ τόπων ἰδιότητι πρὸς θερινὴν ἄνεσιν καὶ ἀπόλαυσιν εὖ πεφυκέναι. πολλάς τε γὰρ πηγὰς ἔχειν τῇ γλυκύτητι τῶν ὑδάτων διαφόρους καὶ δένδρεσι παντοίοις πεπληρῶσθαι. εἶναι δὲ καὶ δρυῶν μεγάλων πλῆθος, φερουσῶν καρπὸν τῷ μεγέθει διαλλάττοντα, διπλασιάζοντα τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις φυομένων. ἔχειν δὲ καὶ τῶν ἡμέρων καρπῶν αὐτομάτων, ἀμπέλου τε πολλῆς φυομένης καὶ μή-
2 λων ἀμυθήτου πλήθους. διὸ καὶ στρατόπεδόν ποτε Καρχηδονίων ὑπὸ λιμοῦ πιεζόμενον διαθρέψαι, παρεχομένων τῶν ὀρῶν πολλαῖς μυριάσι χορηγίαν εἰς

τροφὴν ἀνέκλειπτον. (ἐν ταύτῃ δὲ τῇ χώρᾳ συναγ-
κείας δένδρων οὔσης θεοπρεποῦς καὶ Νύμφαις ἄλ-
σους ἀνειμένου μυθολογοῦσι γεννηθῆναι τὸν ὀνο-
μαζόμενον Δάφνιν, Ἑρμοῦ μὲν καὶ Νύμφης υἱόν,
ἀπὸ δὲ τοῦ πλήθους καὶ τῆς πυκνότητος τῆς φυο-
μένης δάφνης ὠνομάσθαι Δάφνιν. τοῦτον δ' ὑπὸ 3
Νυμφῶν τραφέντα, καὶ βοῶν ἀγέλας παμπληθεῖς
κεκτημένον, τούτων ποιεῖσθαι πολλὴν ἐπιμέλειαν·
ἀφ' ἧς αἰτίας βουκόλον αὐτὸν ὀνομασθῆναι. φύ-
σει δὲ διαφόρῳ πρὸς εὐμέλειαν κεχορηγημένον ἐξευ-
ρεῖν τὸ βουκολικὸν ποίημα καὶ μέλος, ὃ μέχρι τοῦ
νῦν κατὰ τὴν Σικελίαν τυγχάνει διαμένον ἐν ἀπο-
δοχῇ. μυθολογοῦσι δὲ τὸν Δάφνιν μετὰ τῆς Ἀρ- 4
τέμιδος κυνηγεῖν, ὑπηρετοῦντα τῇ θεῷ κεχαρισμέ-
νως, καὶ διὰ τῆς σύριγγος καὶ βουκολικῆς μελῳ-
δίας τέρπειν αὐτὴν διαφερόντως. λέγουσι δὲ αὐ-
τοῦ μίαν τῶν Νυμφῶν ἐρασθεῖσαν προειπεῖν, ἐὰν
ἄλλῃ τινὶ πλησιάσῃ, στερήσεσθαι τῆς ὁράσεως· κἀ-
κεῖνον ὑπό τινος θυγατρὸς βασιλέως καταμεθυ-
σθέντα, καὶ πλησιάσαντα αὐτῇ, στερηθῆναι τῆς ὁρά-
σεως κατὰ τὴν γεγενημένην ὑπὸ τῆς Νύμφης πρόρ-
ρησιν.)

Καὶ περὶ μὲν Δάφνιδος ἱκανῶς ἡμῖν εἰρήσθω,
περὶ δὲ Ὠρίωνος τὰ μυθολογούμενα νῦν διέξιμεν. 85
λέγεται γὰρ τοῦτον σώματος μεγέθει καὶ ῥώμῃ πολὺ
τῶν μνημονευομένων ἡρώων ὑπεράγοντα φιλοκύ-
νηγον γενέσθαι καὶ κατασκευάσαι μεγάλα ἔργα διὰ
τὴν ἰσχὺν καὶ φιλοδοξίαν. κατὰ μὲν γὰρ τὴν Σι-
κελίαν κατασκευάσαι Ζάγκλῳ τῷ τότε βασιλεύοντι
τῆς τότε μὲν ἀπ' αὐτοῦ Ζάγκλης, νῦν δὲ Μεσσή-
νης ὀνομαζομένης, ἄλλα τε καὶ τὸν λιμένα προσ-
χώσαντα τὴν ὀνομαζομένην Ἀκτὴν ποιῆσαι. ἐπεὶ 2

δὲ τῆς Μεσσήνης ἐμνήσθημεν, οὐκ ἀνοίκειον προσ- 328
θεῖναι νομίζομεν τοῖς προκειμένοις τὰς περὶ τὸν
πορθμὸν διηγήσεις. φασὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ μυθο-
3 γράφοι τὴν Σικελίαν τὸ πρὸ τοῦ χερρόνησον οὖ-
σαν ὕστερον γενέσθαι νῆσον διὰ τοιαύτας αἰτίας. 5
τὸν ἰσθμὸν κατὰ τὸ στενώτατον ὑπὸ δυοῖν πλευ-
ρῶν θαλάττης προσκλυζόμενον ἀναρραγῆναι, καὶ
τὸν τόπον ἀπὸ τούτου Ῥήγιον ὀνομασθῆναι, καὶ
τὴν ὕστερον πολλοῖς ἔτεσι κτισθεῖσαν πόλιν τυχεῖν
4 τῆς ὁμωνύμου προσηγορίας. ἔνιοι δὲ λέγουσι σει- 10
σμῶν μεγάλων γενομένων διαρραγῆναι τὸν αὐ-
χένα τῆς ἠπείρου, καὶ γενέσθαι τὸν πορθμὸν διειρ-
γούσης τῆς θαλάττης τὴν ἤπειρον ἀπὸ τῆς νήσου.
5 Ἡσίοδος δὲ ὁ ποιητὴς φησι τοὐναντίον ἀναπεπτα-
μένου τοῦ πελάγους Ὠρίωνα προσχῶσαι τὸ κατὰ 15
τὴν Πελωρίδα κείμενον ἀκρωτήριον, καὶ τὸ τέμε-
νος τοῦ Ποσειδῶνος κατασκευάσαι, τιμώμενον ὑπὸ
τῶν ἐγχωρίων διαφερόντως· ταῦτα δὲ διαπραξά-
μενον εἰς Εὔβοιαν μεταναστῆναι κἀκεῖ κατοικῆ-
σαι· διὰ δὲ τὴν δόξαν ἐν τοῖς κατ' οὐρανὸν ἄστροις 20
καταριθμηθέντα τυχεῖν ἀθανάτου μνήμης. περὶ οὗ
6 καὶ ὁ ποιητὴς Ὅμηρος ἐν τῇ Νεκυίᾳ μιμνησκόμενός
φησι

τὸν δὲ μέτ' Ὠρίωνα πελώριον εἰσενόησα
θῆρας ὁμοῦ εἰλεῦντα κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα, 25
οὓς αὐτὸς κατέπεφνεν ἐν οἰοπόλοισιν ὄρεσσι,
χερσὶν ἔχων ῥόπαλον παγχάλκεον, αἰὲν ἀαγές.

7 ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τοῦ μεγέθους ἐμφανίζων, καὶ
προεκθέμενος τὰ περὶ τοὺς Ἀλῳάδας, ὅτι ἐνναετεῖς
ησαν τὸ μὲν εὖρος πηχῶν ἐννέα, τὸ δὲ μῆκος τῶν 30
ἴσων ὀργυιῶν, ἐπιφέρει

τοὺς δὴ μηκίστους θρέψε ξείδωρος ἄρουρα
καὶ πολὺ καλλίστους μετά γε κλυτὸν Ὠρίωνα.

ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν ἐν ἀρχῇ πρόθεσιν περὶ τῶν ἡρώων
καὶ ἡμιθέων ἀρκούντως εἰρηκότες αὐτοῦ περιγρά- 35
ψομεν τήνδε τὴν βίβλον.

Stanford University Libraries
3 6105 013 495 572

888.9
D7d
v.1

DATE DUE

SPRING 1983
JUN 1986
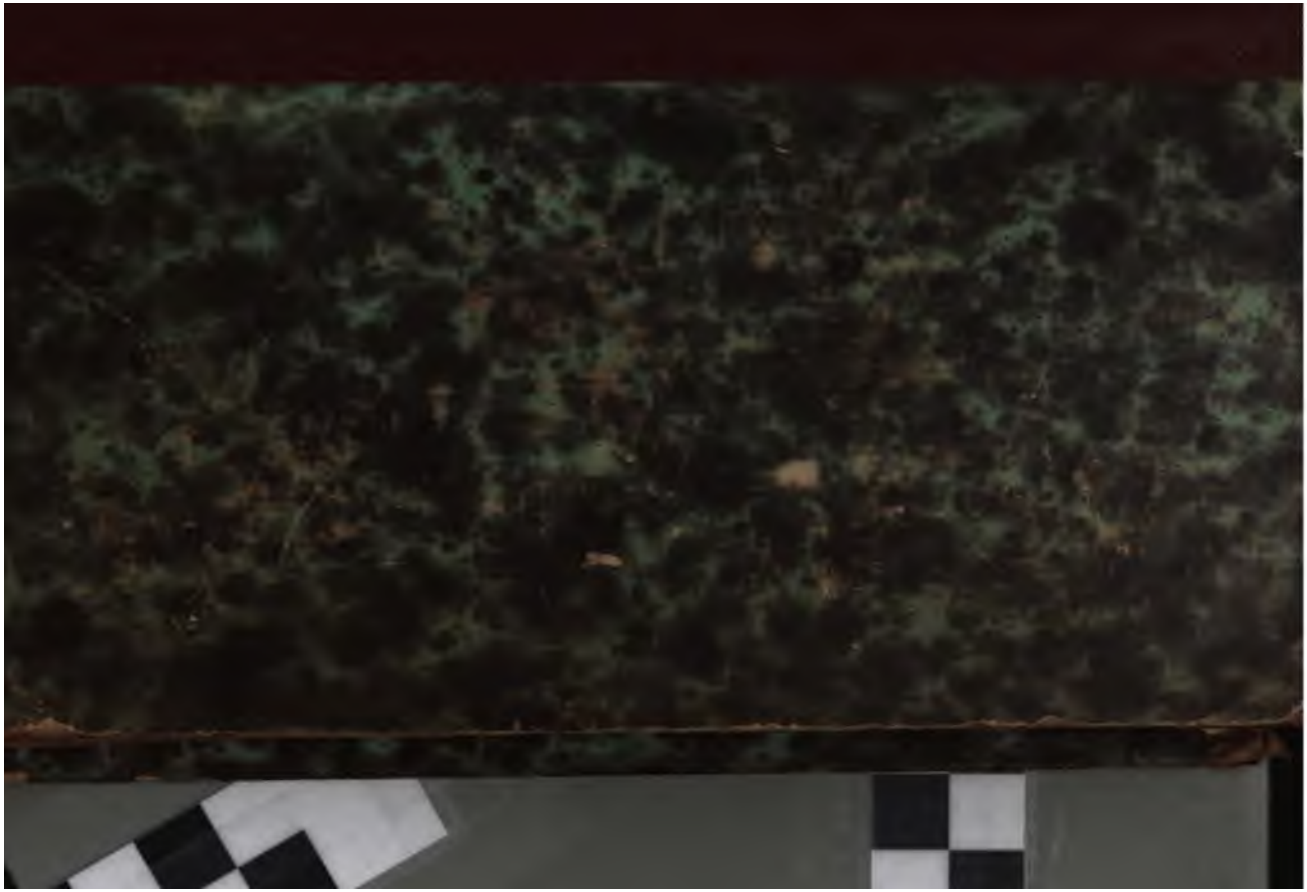
Stanford University Libraries
Stanford, Ca.
94305